

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

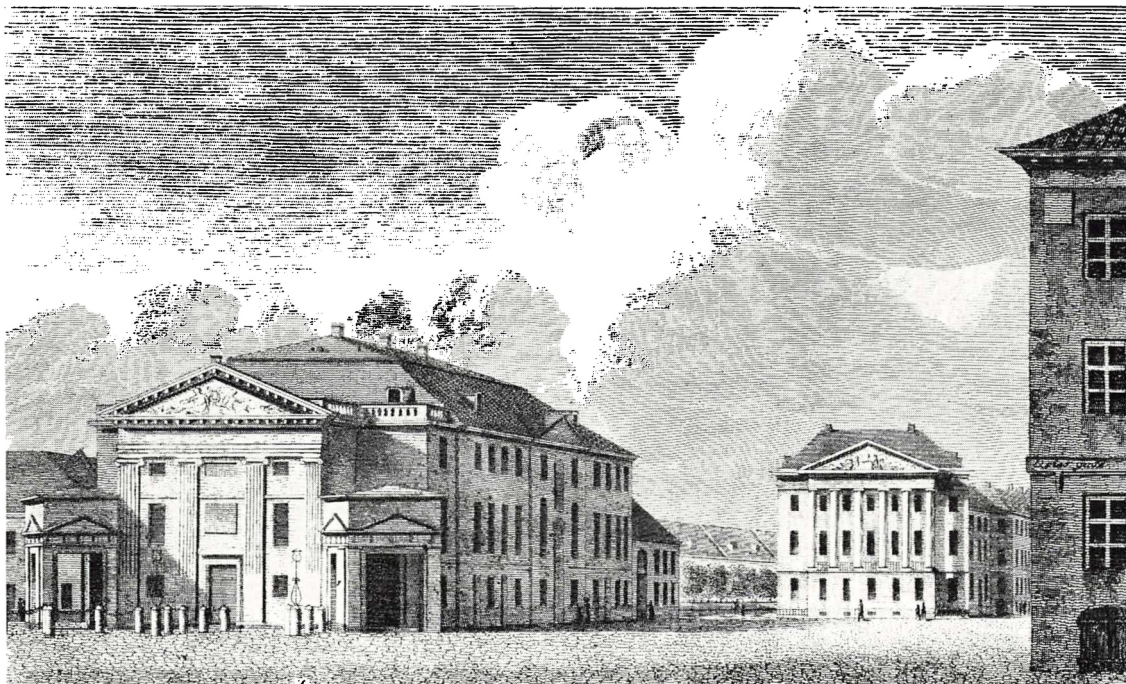
BREVE FRA OG TIL
ADAM OEHLENSCHLÄGER

1809 – 1829

IV.1

GYLDENDAL

BREVE FRA OG TIL
ADAM OEHLenschLÄGER

Skuespil-Huset i Kiøbenhavn

Kobberstik af S.H. Petersen 1831

BILLEDER

Skuespil-Huset i Kiøbenhavn	Titelbillede
Burgtheater og Theater an der Wien	mellem S. 248-249

KOMMENTAR

Til 1. Bind	S. 3-248
Til 2. Bind	S. 249-477

Supplement til de i Kommentaren til 1. Række anvendte Forkortelser

- A I-III = Breve fra og til Adam Oehlenschläger 1798-1809 I-III.
1945.
- Add. = Additamenta.
- B I-III = Breve fra og til Adam Oehlenschläger 1809-1829 I-III.
1953-55.
- K = Breve fra og til Adam Oehlenschläger 1798-1809 IV:
Kommentar. 1947.
- Lembert = Taschenbuch für Schauspieler und Schauspielfreunde
1816-17, 1821-23. Hrsg. von Wenzel Lembert.
- M. Konow = Nogle Barndoms- og Ungdomserindringer af Marie Ko-
now, født Oehlenschläger. 1902.
- M. Reinhardt = Familie Erindringer. Breve og Meddelelser samlede af
Mathilde Reinhardt I-II. 1887-89.
- Mb. f. g. St. = Morgenblatt für gebildete Stände 1807 ff.
- NBD = Nyere Brevsamling. Dansk 1.-2. Række.
- NKS = Ny kgl. Samling.
- Rev. Pap. = Efterladte Papirer fra den Reventlowske Familiekreds.
Udg. af Louis Bobé I-X. 1895-1932.
- TA = Det kgl. Teaters Arkiv i RA, hvor ogsaa Teaterkassens
Regnskaber findes.
- W. Th.-Z. = Wiener Theater-Zeitung 1806 ff.
- Winkler = Tagebuch der deutschen Bühnen. Hrsg. von Karl Th.
Winkler 1816 ff.

Hvor intet andet er bemærket, er de benyttede Haand-
skrifter i KB.

1. BIND

385. Tübingen 22/11 1809. Fra J. F. Cotta. NKS 1674,2°. Udskr.:
»Monsieur le Professeur Oelenschläger. Copenhagen.«

1,2 *glücklich zurückgekehrt*] K 422: Br. 342. ¶ 1,3—4 *von Braut, Freunden . . . aufs herzlichste aufgenommen*] Lørdag Eftermiddag [25/11 1809] skriver Kam-
ma Rahbek til J. P. Mynster: »Kiæreste Onkel! Nu for et Qvarters Tid
siden gik Adam og min Søster fra mig op paa Slottet, hvor Ørstederne, min
Fader, og mine Brødre ventelig snart vilde indfinde sig, for at giøre ham sin
Opvartning. Her gik Alting godt, thi vi vare aldeles fri for Generaler
[K 123: 150,17—18], og jeg havde indrettet det saaledes, at min Søster
kunde være ene i Kapellet i det Øieblik han kom ind. Rahbek, som stod i
vort Sovekammer Vindue paa Udkik, saae ham allerførst, og skreeg til
mig — der kom fra Kiøkkenet, hvor jeg havde givet strenge Ordres, at
ingen Uvedkommende maatte indlades — der er han! Dette Skrig gientog
jeg ind til Christiane, og fik neppe lukket Sovekammerdøren /: af Beskeden-
hed for ikke at see ham før Christiane :/ før jeg hørte ham skrige efter mig,
som om han var besat af Honden. Saasnart Kiæresterne havde været ene
nogle Øieblikke — hvilket da ikke var meer end billigt, — kaldte de paa os,
og Adam foer da i mig, som jeg var en Hond, han vilde æde op, hvorfor jeg
da ikke har den mindste Anledning til at r e t i r e r e. Han vilde heller ikke
bort herfra, men blev drevet af de Andre, som var bange at man skulde vente
oppe paa Slottet; og da han gik var han nydelig nok til, da han indsaae, at
der ikke var Muelighed i at faae mig med /: fordi, som han sagde, der var
Ugler i Moesen /: at love mig at ville komme tilbage, og blive her i
Aften. Men den Nydelighed tog jeg da naturligviis ikke imod, da jeg ikke
er ubillig nok til ei at erkiende hans Søsters, Faders, og min Faders større
Fordringer, den første Aften, han var hiemme. Aftalen blev da, at han i
Morgen Eftermiddag kommer herud, og bliver her om Aftenen, hvilket
er en gammel Theorie af ham, at ville være paa Bakkehuset Søndag Aften.
Det glæder mig usigeligt, at han er den Selvsamme, han var da han reiste,
knækker med Fingrene og spiller sig hvert Øieblik, thi jeg skiøttede slet
ikke om en fornem og pyntet Geheimeraad. At vi i den korte Tid, han var
her, fik talet mange tusind Ord [K 137: 189,28] om Honden, behøver jeg
ikke at sige Dem! Han var ellers en Gavtyv, og gjorde Nar af sin Fader og
Rahbek, og til mig sagde, at han ville ønske, jeg maatte leve 60 Aar endnu,
saa sk.t, som hidindtil; naar han endelig vilde ønske, saa synes jeg, han
gierne kunde ønske mig at leve l i d t bedre — ikke sandt? Nu tænker jeg, at

de strømmer om ham deroppe. Jeg er ret glad ved, at Indtogs-Mudderet er overstaaet — i det Mindste den første Heede — og at jeg nu kan hvile mig lidt ud, thi jeg kan ikke nægte, at jeg kom til at zittre over hele Legemet, og blev saa bleeg som et Liig, da Budet kom fra Slottet, og meldte, han var kommen, og vilde være her, saasnart han var bleven klædt paa. Jeg duede derfor heller ikke stort til at pynte min Søster i det Mellemrum, men da hun absolut vilde ud af Halvstadsen og i Heelstadsen /: saaledes har jeg kaldet de forskiellige Dragter, hun har havt med sig herude /: saa maatte jeg stræbe det Bedste, jeg kunde, og fik hende da ogsaa meget peen, inden han kom. Det er forunderligt nok, at jeg fra i Morges bestandig har troet, han kom i Dag, endskiøndt det i Gaar var Mod-Vind; men jeg har slet ikke turdet trøste Christiane dermed, da det var Synd at bestyrke hende i Noget, som var saa uvist; hun har saamænd ventet længe nok, og næsten ikke havt et roeligt Øieblik medens hun har været her.« (Privateje).

I Anledning af Oehl.s Hjemkomst havde F. C. Sibbern, dengang Alumnus paa Walkendorfs Kollegium, udkastet en »Plan til at berede Oehlenschläger en festlig Modtagelse efter 4 Aars Fraværelse«, som omfatter et Program paa 5 Dage: den Dag Oehl. kommer til Byen holder Universitetet og Skolerne fri, og de akademiske Borgere gaar til Frederiksberg Slot for at hylde og laurbærkranse Digteren. Alle kører derpaa tilbage til Kbh., hvor de studerende har foranstaltet en Gæstebud. Den anden Dag overlades til dem, der paa fortrinlig Maade vil hædre Digteren. Den tredje Dag kommer Digteren paa Komædien og modtages af Parterret med en Sang. Den fjerde Dag »overlades til hans Venner og nærmere Bekjendtere ... Paa femte Dag foranstaltes en Høitid paa Hoftheatret ... om Aftenen ledsages Digteren hiem og der bringes ham ud for hans Boepæl et Vivat, hvorefter Festivitetene ere endte« (Add. 265 II,8°). ¶ 1,5 *Doktor Withusen*] K 298: 65,2. ¶ 1,5 *gütiges v. 23 v. Ms*] kendes ikke. ¶ 1,6 *und sogleich Axel — erhalten*] om den tyske Oversættelse af »Axel og Valborg« se Noten til 32,4—6. ¶ 1,7—8 *Der junge Voss ist mit seinem Vater voll Bewunderung ... gegen Sie*] K 221: Br 226 og 151: 239,22, se endvidere Br. 399, 408, 416, 465 med Noter. ¶ 1,8—10 *Dies ist auch der Fall von Weisser ... Sie müssen seiner nicht mehr zürnen*] som Bilag til nærværende Brev fulgte, i Afskrift, en Skrivelse fra Forfatteren, Finansraad Friedr. Chrst. Weisser (1761—1836), der sammen med Haug (K 347: 176,1) bekæmpede Romantikken i Mb. f. g. St., til Cotta, hvori han bittert beklager, at Oehl., som han erfarer, har set hans Travesti paa »Aladdin« i »Märchen der Scheherazade« (I 1809 213—22). Det Eksemplar heraf, Udg. har haft Lejlighed til at benytte (UB Kiel), har tilhørt Heinrich Voss, der efter »Die Wunderlampe« noterer: »alberne Satyre auf Oehlenschläger — Überhaupt was dir gehört, mein Weisser, Stil und Einkleidung ist erbärmlich und kaum vermag der fantasie-reiche Orient mit seinem Feuer dein Wasser zu verdampfen«. Om Forholdet

Weisser—Oehl. udtaler Voss sig videre i Noten til 32,4—6. ¶ 1,14—15 *die kleine Schwäzerin*] Ida Cotta (1806—1862) gift 1824 med Kammerherre Hermann Friherre v. Reischach (1798—1876).

386. [Kbh.] 1/12 1809. Fra Christian Molbech. Udskr.: »S. T. Hr. A. Oehlschläger. store Kiøbmagergade No. 1. Kiøbenhavn«. NKS 1674,2°.

Om Molbechs Forhold til Oehl. før Dec. 1809 kan der, foruden det i K 356: 193,17 og 370: 218,9—10 allerede anførte, oplyses følgende: 2/1 1803 køber han »Øhlschlägers Nytaarsgave« 3: Digte 1803 (M. Borup: Chr. Molbech 24) og omtaler Oehl. første Gang 16/7 1803 i et Brev til sin Fader: »Meget Opsyn gjør i disse Dage et bidende Digt fra Øhlschläger til Recensenten af hans Poesier Pastor Pavels [K 75: 66,6—7], hvori denne unge og geniefulde Digter har giennemheglet Pavels med de allergroveste Sarkasmer« (M. Borup: Chr. Molbech 24 f.). Povel Dons fortæller, at M. mistænkte Strofer af Digtet »Catastrophe« i Langelands-Reise (Lieb. XIX, 193—94) for katolsk Tendens, at de i den Anledning havde en Kontrovers, og at han 19/7 1808 paa Opfordring sendte ham i Afskrift de Linier, han havde skrevet derom (Bakkehusmuseet). Okt. 1807 noterer M. i sin Kalender (NKS 439,8°): »Den 25de læst Øhlschlägers nordiske Digte«, og »D. 26de beg. at excerpere samme«, nemlig med Henblik paa den danske Ordbog. Sikkert var han i sin Vurdering af Oehl. afhængig af Grundtvig: »har De ikke i Indgangen til Deres herlige Bemærkninger over Øhlschlägers Baldur [K 287: 25,6—7] stedet mig Adgang til Poesiens Forgaard?« (Chr. Molbech og N. F. S. Grundtvig 1888 4). I sine »Blandede Sprogannærminger« (Skild. 8/11 1808) finder han Udtryk for sin uskrømte Beundring og viser i sin Gennemgang af Digterens Arbejder, fra hvor vidt forskelligt Hold den almægtige Sprogfornyer har beriget sit Modersmaal og givet det uanede Muligheder. Efterhaanden træder M. i et litterært fortroligt Forhold til Oehl., citerer ham i »Et Brev fra Sorø« (Skild. 9/8, 23/8 1808), udstyrer sig til en Fodtur med »Øhlschläger og Horaz i Lommen« (Brudstykke af udat. Brev, NKS 2336,4°, V), indskriver Vers af ham i sin Kalender og anmærker hans Fødselsdag deri (NKS 439,8°, 1808 ff.). 3/12 1808 noterer han: »læst Øhlschlägers P a l n a t o k e« (NKS 439,8°), men hans ulykkelige Forhold (herom Noten til 2,25—26) prædestinerede ham i særlig Grad for »Axel og Valborg«, som han i et Brev til sin Søster 26/2 1809 (NKS 2336,4°, IV) kalder for »Øhlschlägers ypperste Værk« og finder i sin Anmeldelse af Nyerups »Axel Thordsen og Skjøn Valborg, en norsk Ballade« ikke lovprisende Ord nok for denne »mageløse dramatiske Bearbejdelse af Nordens største Digter« (Skild. 21/3 1809).

1,19 *uavgiven Haand*] dermed var Povel Dons ikke tilfreds: »Dit Brev til Øhlschläger har jeg aldeles intet imod for min Skyld, for din desto mere.

Uden Navn havde det ingen Betydning, thi om hvem er det han skal opsætte sin Dom? med Navn under finder jeg det heller ikke passende, thi hvem kunde bedre retfærdiggjøre Dig, end Din Fremtræden i Tiden?» (NKS 2336, 4°, I).

2,25—26 *Tidlig røvede en Længsel . . . mig Livets Ro*] om Molbechs Kærlighed til Postmesterdatteren Lise Klein († 1813) i Sorø se M. Borup: Chr. Molbech 56—66.

3,17—18 *mit Navn er nævnet for Dem paa en lidet fordeelagtig Maade*] det i 2,1 omtalte »Tilfælde«, der bevirkede, at Molbech skriver »nu og i denne Form«, skyldes Povel Dons, som havde omtalt Vennen mindre heldigt til Oehl., og som 6/12 1809 skriver til M.: »Jeg har tilstaaet Dig, at mine Yttringer om Dig i Torsdags [30/11] til Øhlenslæger maatte krænke Dig, jeg følte det Urigtige heri og derfor sagde jeg Dig dem«, og det har Povel Dons gjort straks i et nu ukendt Brev, idet han iøvrigt frikender sig selv: »men jeg er tilfreds, thi jeg føler, at handlede jeg end i Torsdags Formiddag urigtig, saa var jeg dog samme Aften som jeg burde at være« (NKS 2336, 4°, I). Dagen efter renskrev Molbech sit Brev til Oehl. Kladden dertil er dat. »Nov 1809« og har følgende senere Tilføjelse: »Intet Ord i dette Brev var Smiger, da jeg skrev det — endnu i dette Øieblik kunde jeg maaskee føle ligesaa varmt og begejstret for den Digter, der først lærte mig hvad Poesie er. Dog har Oehlenschläger beklaget sig over at jeg havde tilskrevet ham et saa smigrende Brev, at det var ham utaaeligt. (Af Heger havde han faaet mit Navn at vide, da denne kiennte min Haand. Halvandet Aar efterat Brevet var skrevet, hørte jeg først dette af Et[ats] R[aad] Olsen). Mon han virkelig meente noget med denne Slags? Eller mon han ikke gierne offentlig havde modtaget en langt mere smigrende Hylding? — Ingen skal dog sige, at jeg nogensinde, for at hylde Ø, har nedladt mig til nogen Lavhed, eller er falden paa en saa forrykt Idee som den, at Studenterne skulle modtage ham og følge ham ind i Byen i Triumf, paa hvilken Dag Høresalene skulle lukkes o. s. v. En Indbydelse hertil udgik virkelig fra Walkendorfs Collegium [jfr. Noten 1,3—4], underskrevet af Grundtvig, Sibbern og — Laurberg(!) [Hans Hatting Laurberg (1781—1827), siden Sognepræst i Hedensted, hvor Sibbern besøgte ham (Sibbern: Breve 102)] . . .« (NKS 2336, 4°, V). Om Molbechs senere Forhold til Oehl. se Noten til Br. 498.

387. Weimar 4/12 1809. Fra Sophie v. Schardt. Udskr.: »An Herrn A. Oehlenschläger zu erfragen bey dem Handelshause Ryberg und Comp. in Copenhagen« NKS 1674, 2°.

Om Sophie v. Schardt K 419:307,6—7. P. O. Brøndsted noterer 22/10 1806 i Weimar: »I Fru v. Schardt fandt jeg en Landsmandinde som holder meget af de Danske, ynder Øhlenschl. . .« (NKS 2400, 4°, 29).

4,22 *nach . . Correggio sehne*] om Oehl.s Oplæsning af Correggio i Fru

Schillers Kreds K 180: 36,6 og 418: Br. 340, jfr. Heinr. Düntzer: »Zwei Bekehrte«, 420. ¶ 4,24 *Wolff* . .] om Skuespilleren P. A. Wolff K 418: Br. 340 og Br. 507 m. Noter. 5/11 1809 noterer Riemer: »Zu Wolffs. Las Oehlen-schläger den Correggio vor, mit grossem Beifall« (Deutsche Revue XII 1887 284).

5,4—5 *unsern Helios . . begrüsst haben*] om Oehl.s natlige Besøg hos Goethe K 418: Br. 340. ¶ 5,12—13 *dass er Ihre Seele wohl versteht*] 25/2 1810 besvarede Grevinde Schimmelmänn et nu ikke mere eksisterende Brev fra Fru Schiller og bemærker bl. a.: » . . die Versicherung, dass Goethe ihn liebt, ist ihm mehr werth, als er zu sagen vermochte, und er brauchte diese Ueberzeugung von so guter Quelle zu erhalten. Er wurde nach dieser Lektion so schön gestimmt, dass er mit Luise [Wesselhöft] am Clavier einige herrliche Lieder noch schöner sang als sonst« (Charl. v. Schiller u. ihre Freunde II 435). ¶ 5,14—15 *Bey unsrer lieben Schiller haben wir Ihrer gedacht*] Filologen Bernhard Rudolf Abeken (1780—1866), der 1808—10 var Lærer for Schillers Børn, skriver 17/11 1809 til sin Ven Heinrich Voss: »Oelenschläger war mir eine sehr angenehme Erscheinung. Du hast recht, er wird noch etwas grosses werden, u. ist schon viel; er ragt herrlich unter den jungen Dichtern hervor. Sein Correggio hat mich gerührt; aber sein Axel und Waldberg an mehr als einer Stelle entzückt. Wie schön ist auch im Hak. Jarl der Schluss, die Scene mit dem Kleinen, der den Schöpfer der Sonne anbetet statt des Odin, u. die Schilderung der nordischen Religion! — Oelenschl. war nur wenige Tage hier; zu Passow [Filologen Franz P. (1786—1833)] dengang i Weimar] ist er nicht gekommen; er grüsst dich herzlich, wie dein Haus« (13. Bericht der städtischen höheren Mädchenschule . . zu Osnabrück 1893 13). ¶ 5,15—16 *eines Briefes aus Heidelberg*] sandsynligvis det i K 151: 239,22 nævnte Brev fra Heinrich Voss 12/11 1809. ¶ 5,24-25 *vollbrachten Stück was zum Geb.tag aufgeführt wurde*] Fru v. Schardt tænker paa »Axel og Valborg«, der blev antaget Maj 1809 med Løfte om Première Kongens Fødselsdag 1810 (A III 258,12—13 m. Note). Om Opførelsen paa Det kgl. Teater kan følgende meddeles: iflg. Teater-Journalen (kgl. Teater) blev der 27/12 1809 »uddeelt trykte Bøger som Roller i Axel og Valborg«, og Prøver holdtes n.A. 16/1, 21/1, 24/1, 27/1, 28/1 og 29/1, samme Dag Premièren fandt Sted. Fr. Schwarz havde Instruktioner, hvori Oehl. selv deltog (jfr. A III 291,22—23) bl. a. med det uheldige Indfald at benytte Korist Th. Puggaards (K 86: 77,18) Færdighed i at efterligne Hanegal (i Tragediens 4. Akt), som vakte Muntherhed Premièreaftenen (Overskou IV 189). Det kgl. Teaters Regnskaber (RA) viser Udgifter til Kostume og Kulisse paa over 4000 Rdlr. »Dagen« 30/1 1810 bekendtgør: »Til Stykket Axel og Valborgs Opførelse ere over 200 nye Dragter syede«, rigtignok ikke alle efter Oehl.s Hoved (Provst Schmidt Dagb. 102), ligesom A. W. Moltke efter et Besøg i Domkirken i Trondhjem Juli 1810 »begreb at Alt der maae have

seet bedre ud end paa Kjøbenhavns Theater« (Mynster Liv og Tid, 80). Dekorationsmaler A. Poulsen kvitterer 3/2 1810 for 668 Rdlr. 3 M., hvoraf 450 Rdlr. for Hoveddekorationen forestillende Domkirken i Trondhjem. Premiøren var ikke lovende. J. C. Lange mener, den svigtende Interesse skyldes Stykkets »Mangel paa Teatereffekt saaledes som Publikum fordrer den« (Øst: Misceller 6—7, 1810). Men Spillet lod ogsaa meget tilbage at ønske (jfr. Er. III 17—18). Charlotte Schimmelmann skriver 2/2 1810 til Christiane: »... at De saaledes savner, de varme følelser et saadant Stykke burde opvække, er meget naturligt — men at De dog ikke maae bedømme alle efter nogle — er billigt. Louises Tegne Mester Fritsch var just her for et øyeblik og sagde, han havde givet 3 R for en parterre bil: første aften, og dog ønskede endnu engang at komme hen. — Men at det spiltes koldt, fandt endog saa han — og hvorledes skulde et saadant St: got kunde opføres, naar hovedsagen er, at tilhørerne forstaae og høre hvert ord — og naar declamation, og artikulation — reent forsømmes hos os i det heele — skionne ædle Tanker, maae skønt og rigtig udtrykkes — dette veed de Franske best — hvor kan dette læres hos os nu? — nu kommer hertil at slette oversættelser af middelmaadige Stykker, er det daglige brød her — saa maae den reene smag gaae tilgrunde — men Digteren — naar han er stoer og ægte taber intet derved — og dette tilstaaer De gudskelov selv. — altsaa var det vist kuns en forbigaaende Skye paa Deres horisont før — og Oehl: maa blive sig selv troe, gaae fast den begyndte bane — som fører til de høiere regioner — at vilde behage et publikum som ikke er dannet, bliver aldrig hans sag — men at opoffre sig for at danne, og for at rette det — fordomme og uvidenhed medbringer — det maae vorde hans lod — at opvække det ædle som slumrer i mangt et bryst, det er sandeligt et stort Kald — og ald Tanke om bifald falder bort ved den stoere Tanke — at virke til sand Forælding« (Bakkehusmuseet). Enkeltheder fra Forestillingen fortæller hun Ernst Philip Kirstein 3/2 s. A. »Im Ganzen hat der kranke, lahme Saabye als König Hakon sehr geschadet, auch Axel wird dadurch kälter, und die Mad. Heger als Valborg soll etwas leblos seyn. Unser König war doch sehr zufrieden und fand die Sprache so edel und schön . . . Oehlschläger hat nicht geklagt, als er seinen Helden so schlecht sah, sein Urtheil war milde und schonend [dette fortæller Grevinde Schimmelmann ogsaa Charlotte v. Schiller 29/2 1810, Charl. v. Schiller und ihre Freunde II 436].. Die Heger sagte mir heute ins Ohr, dass schon 1400 Rdlr. eingekommen waren zum Benefiz heut Abend, und noch sind mehrere Billette im Umlauf. Durch meine Hände kommen noch an die 300 Rdlr. zu, die sie nicht weiss; alle Logen waren gleich weg und nun bleiben kaum 50 Parterre Billets, das ganze Parquet ist genommen und gut bezahlt« (Rev. Pap. V 206). I samme Anledning skriver C. A. Kirstein til sin Fader: »Axel und Walborg ist hier aufgeführt worden und hat, obgleich schlecht gespielt, doch eine solche

Rührung erweckt, dass das Parterre ganz ruhig gewesen ist, welches diesen Winter etwas ganz unerhörtet ist. Selbst der König soll geweint haben. Am ersten Abend liess man einen alten Soldaten als einen Hahn krähen, aber weil diess ganz seine Absicht verfehltte, hat man es nachher ausgelassen. Den Gesang von Ritter Aage und Jomfrue Else während welchem Walborg stirbt, hat man weggelassen, bloss damit man die Verschiedenheit der Stimmen nicht bemerken sollte, wenn jemand anders es in den Coullissen sänge» (Rev. Pap. V 206). Om Valborgs Rolle udtaler sig Grevinde Sophie Reventlow 10/2 1810. Hun saa »Axel og Valborg« »blive opført i Dag for otte Dage siden; Hanen galeder rigtignok ikke, dog kan jeg ikke sige, at jeg var saa utilfreds med Forestillingen, som nogle ere. Valborgs Karakter synes mig en af de skønneste kvindelige, og det forekommer mig at Jomfru Heger, der med saa stort Held gav Dyvekes Rolle, ikke skilte sig saa daarligt fra Valborgs, som nogle mene» (C. B. Reventlow: En dansk Statsmands Hjem o. Aar 1800 II, 130). »Axel og Valborg« opførtes dog 8 Gange i 1. Sæson; Overskou mener, »førførmelig ved at den af Galeotti i Anledning af Fødselsfesten, componerede meget skønne mimiske Prolog blev i denne Saison givet til alle Forestillingerne» (IV 190). ¶ 5,26 *Zauberlehrling des G.*] Goethes Digt »Der Zauberlehrling« offentliggjordes 1. Gang i Schillers Musen-Almanach 1798. ¶ 5,29 *gute Emma*] K 419: 307,7. 6,2 *meines Mannes*] K 419: 307, 6—7. ¶ 6,9 *mein Brief . . Grf. Bernstorff.*] Fru v. Schardt var Grandtante til Greverne Chr. Günther og Joachim Frederik Bernstorff, hvis Arkiv ingen Breve registrerer fra Fru v. S. 1809.

388. Kbh. 12/12 1809. Fra Kongen. NKS 1674,2°.

Om Bestræbelserne for at skaffe Oehl. et Embede se K 265: 251,8; 369—70: 218,2—9; 375: Br. 315; 378—79: 234,3—11. Oehl. fortæller: »Ved min Hiemkomst gjorde jeg strax Kongen min Opvartning. Det ydmygede mig lidt, da jeg nævnte ham mit Navn, og han sagde: »Naa, det er Oehlen-schlägers Søn!« Min Fader kiendte han naturligviis fra Frederiksbergs slot meget bedre, end mig. Men da Talen strax kom paa Axel og Valborg, og han sagde: »Den kan ikke være bedre!« følte jeg mig trøstet igien. Ved Schimmelmans Indvirkning paa Hertugen af Augustenborg [en forsvunden Skrivelse fra Kabinetetsarkivet, Bilag til 3. Protokol 3194/1809 (RA) har muligviis drejet sig herom, ligesom følgende Linier fra Fru Schimmelman til Christiane Heger: »Min Mand underrettes rigtig om den beviste sag — fra Hertugen« (Bakkehusmuseet)], og efter dennes Forslag, blev jeg kort efter ansat som Professor ved Universitetet i Æsthetik, uden at jeg søgte derom« (Er. III 6). Statstidende noterer 13/12 1809: »Digteren Hr. Adam Øhlenslæger er allernaadigst bleven udnævnt til Professor med Rang No. 3 i 6te Classe«. Samme Dag skriver Charlotte Schimmelman til Christiane Heger efter allerede at have undskyldt een Forsømmelse: »og at

Professor Oehl: alt har den Titel fandt jeg ogsaa for sildig i Avisen« (Bakkehusmuseet). »Lærde Efterretninger« 1809 834 noterer ligeledes Udnævnelsen, medens Jens Krag Høst ræsonnerer i et »Brev til en Ven paa Landet« 27/12 1809 i »Kjøbenhavns Aftenpost«: »Oehleenschläger veed Du da er kommen til Fædrelandet igjen og Regjeringen har alt beskikket ham til Professor. De Tider ere længe siden forbi, da denne Titel blev betragtet som et Præg paa egentlig Lærdom, og Manden af fremskinnende Fortjener behøver vist heller ingen Rang for at leve hædret iblandt Medborgere. Glæde maa det imidlertid hver de fædrelandske Musers Ven at see Geniet værdiget Tegn paa Regjeringens bifaldende Opmærksomhed, og dobbelt glæde ham at Den ikke skal have ladet det være nok med den legemløse Ære, som [den svenske Digter Carl Gustaf] Leopold kalder den, men tilsagt Digteren en aarlig Indkomst«. Udnævnelsen blev noteret i Allg. Lit. Zeitung 16/1 1810.

7,11 *J. S. Møsting*] Medlem af den overordentlige Finanskommision, senere Finansminister Johan Sigismund Møsting (1759—1843), var Præsident for Danske Kancelli 1809—10. ¶ 7,12 *Cold*] om ham Noten til Br. 513. ¶ 7,12 *Knudsen*] Christian Knudsen (1752—1813), Deputeret i Danske Kancelli 1801—10. ¶ 7,12 *Bülow*] Christopher Bülow (1770—1830), Deputeret i Danske Kancelli 1801—16. ¶ 7,12 *Monrad*] Peter Johan Monrad (1758—1834), Deputeret i Danske Kancelli 1803. ¶ 7,13 *Hansen*] Michael Hansen (1762—1844), Departementssekretær og Kontorchef i 2. Departement 1804—12.

389. [Kbh.] 19/12 1809. *Fra Finanskollegiet. Bilag til Finanskollegiets Journal 1809, Nr. 3029, RA. Udskr.: »Til Hr. Professor A. Oehleenschläger«.

7,16 *et aarligt Extraordinarium af 600rd*] 19/12 1809 tilskrev Finanskollegiet den Kongelige Finants-Casse-Direction: »Disse 600rd . . . vilde d. K. F. C. D. behgl. lade opføre paa Forøgelsesfonden« [o: en Kasse under Finanstyrelsen, bestemt til at afholde tilkommende Forøgelser af Statsudgifterne] (Bilag til Finanskollegiets Journal 1809, Nr. 3029, RA). Om Oehl.s Ansættelse ved Universitetet se videre Br. 409 m. Noter.

390. Kbh. 30/12 1809. Til Kamma Rahbek. Udskr.: »S. T. Fru Professorinde Rahbek«. Abrahams' Autografsamling, 4°.

7,25 *Glædeligt og lykosaligt Nytaar Fru Professor* . . .] om denne Talemaade K 303: 76,20—77,5. ¶ 7,26 *til Etatsraad Bruuns*] Kamma Rahbek skriver 9/12 1809 til J. P. Mynster: »Jeg havde ikke seet ham [Oehl.] siden Dagen efter han kom til Byen, og begyndte at blive lidt ærgerlig, baade paa ham og Christiane, da det lod, som om de, over al Deres Grevinde- og Kiøbmands Commerz, reent glemte, at de havde en Søster og en Veninde paa Bakke-

huset« (Privateje). Oehl. fortæller: »Det behageligste store Huus i Kiøbenhavn paa den Tid var det Brunske [Moltkes Palæ i Bredgade]. Her var et Samlingssted for Hoffet, for beau monde, for Kunstnere. Den yndige Ida sang fortræffeligt, og Musiken var den Genius, som her forbandt og sammensmeltede det Hele« (Er. III 15; om Oehl.s Forhold til Frederikke Brun K 39: Br. 63°; 344: 172,20—21; 406: 286,6—287,12. Se videre 105,18—20 og 327,7—9 m. Noter).

8,3 *Brødrene Berling (Heger vilde jeg sige)*] »Statstidende« (Berlingske Tidende) var udgivet og forlagt af »Brødrene Berling«. Ifald der bag Selvrettelsen ligger en anden Mening, er den skjult for Udg. Baade Stephan og Carl Heger var paa Bakkehuset Nytaarsaften (Noten til 9,1—4). ¶ 8,4—5 *god Syster . . . kaum eine gesunde Idee fassen kan*] alluderer til en Yttring af gamle Oehl., som iflg. Kamma Rahbek sagde til Lægen, Etatsraad Brandis: »Sie sehen hier einen Greis [gamle Oehl. selv], der kaum eine gesunde Idee mehr fassen kann« (Chr. Molbech og K. M. Rahbek, 4). Om sin Sygdom fortæller Christiane i en udatt. Billet: »Kiære Syster. Jeg er Gudskelov ikke farlig syg, jeg er kun usigelig mat; men jeg faaer vel snart igien Kræfterne tilbage. Idag er jeg omtrent som igaar, Hovedpinen er lidt værre og Matheden vel ogsaa, men det siger i øvrigt intet og er ganske naturligt at jeg maatte blive udmattet af det Levnet jeg har ført og af ald min Glæde over min velsignede Oehl. Hiemkomst« (NKS 1674,2°, VII Nr. 74). I sin Nytaarshilsen spørger Grevinde Schimmelmänn »hvorledes ga[a]er det i dag? jeg haaber got —« (utrykt, Bakkehusmuseet). ¶ 8,7—8 *Gud bevare Deres Udgang . . .*] saaledes slutter Daabsritualet; derfor den i Ritualet tidligere forekommende Tilføjelse: Nævner Barnet[s Navn]. ¶ 8,9—11 *Ski Olski Dolski. . .*] Chilians Replik i »Ulysses von Ithacia« 1. Akt, Sc. 14.

391. [Kbh. 31/12 1809] Til Kamma Rahbek. Bakkehusmuseet. — Dateringen er motiveret ved Kommenteringen af 9,1—4.

9,1—4 *Jeg nemlig min Correggio . . .*] Kamma Rahbek fortæller J. P. Mynster 1/1 1810 om sine Forberedelser i Anledning af Oehl.s Komme, men at hun derpaa havde »den Sorg, at mine Brødre kom ene i Gaar Aftes med en Hondepost fra Oehl: . . . og sagde mig, at Oehl: ikke kunde komme, da han skulde til Dronningen og læse Correggio /: hvilket der har været snakket om fra strax efter han kom hiem :/ og at han var meget elendig derover« (Privateje). Grevinde Schimmelmänn havde 26/12 1809 til Christiane bemærket: »man har sagt mig at Dronningen havde ønsket i Fredags [22/12] at høre Cor: læst af Oehlenschl. Men at Kongen som ogsaa vil høre hindrede det dengang, og endnu maaskee tiere« og [31/12]: »min Mand troer at Oehl: ma a e være precis til den bestemte Tid hos Dr:[onningen] . . . Dr: saavel som K:[ongen] ere meget exacte« (Bakkehusmuseet). Kamma Rah-

bek fortsætter til Mynster: »Men som vi sidder bedst og beklager, at vi maae tilbringe Nytaars-Aften uden ham, og hans Honde-Loier, dunkser det af alle Kræfter paa Døren, og han kommer styrtende ind i sin Kudske-Cavay, og rørte os alle meget med at vilde gaee den lange Vei ene saa sildig om Aftenen. Dronningen havde blot ladet ham tilsige at komme til sig, fordi hun vilde kiende lidt til ham, inden han skulde læse for hende« (Privateje). Et Par Dage efter læste Oehl. sin Correggio højt for Kongehuset. Charlotte Schimmelmans fortæller 5/1 1810 Grevinde Louise Stolberg: »Oehlschläger a lu son Correggio à la Reine, au Roi et à la princesse Caroline. La Reine a dit à plusieurs que jamais elle n'a lu du plus beau en ce genre . . . Le Roi a été enchanté et tout enchanté de la piece. La princesse Caroline a dit: Ach, ich möchte es so gerne morgen wieder hören. . . On le [Oehl.] fête beaucoup, mais il me semble que sa belle physiognomie reste toute calme, et revenant de la cour il étoit content, mais rien de plus« (Rev. Pap. V 61). Oehl. omtaler sin Oplæsning af Correggio ved Hoffet og »sin lille Prolog« med Overkammerjunkeren Charles Louis Bosc de la Calmette († 1811), der vilde have, han skulde læse staaende, medens Oehl udbad sig en Stol, som han ogsaa fik. Han slutter: »Man havde frygtet for, at Læsningen af det lange Stykke vilde trætte Hans Majestæt; men han hørte meget opmærksom til fra først til sidst, og lod til at være vel tilfreds«. (Er. III 14–15) Hertil knytter sig følgende Bemærkning hos Provst Schmidt 21/2 1811: »Med Serenissimus og Hoffet lod han [Oehl.] ikke til at være synderlig tilfreds, men ansaae det dog for store Ting, at Serenissimus ikke faldt i Søvn, da han læste »Correggio« for ham. Røveren havde fundet meest Bifald hos Høistsamme« (Dagb. 99).

392. Kbh. 4/1 1810. Til Kamma Rahbek. Udskr.: »Frue Professorinde Rahbek«. NKS 1674,2°.

9,18 *god' Syster*] K 100: 96,16. ¶ 9,19–20 *Rahbeks Digt*] kendes ikke. ¶ 9,20–21 *Kolbein . . Endrid*] Personer i »Axel og Valborg«. Rahbek holdt Forelæsninger over Tragedien Jan.—Febr. 1810 (Dagen 2/2 1810). ¶ 9,24–25 *Jeg haaber min Hund med sine tree Sukkerhvalpe . .*] Nytaarsdag 1810 fortæller Kamma Rahbek J. P. Mynster, at hun »i Gaar Aftes forærede Oehl. 3 smaae Honde-Hvalpe til at kaste i Tiberstrømmen [jfr. A III 262,22–23] og en ordentlig Hond til at leege med! De Smaa vare kun Deviser, men den ordentlige Hond var af Træe« (Privateje).

393. Leipzig 7/1 1810. Fra Johanne Caroline Wilhelmine Spazier. NKS 1674,2°. Om hende K 374: Br. 313.

10,2 *Schon vor einem Jahre . . .*] Br. 313. ¶ 10,14 *ersten Jahrgange . . .*] Urania. Taschenbuch für das Jahr 1810 udk. Efteraaret 1809. 2. Aarg., der ogsaa var tilrettelagt af Minna Spazier, medens Brockhaus overtog den

endelige Redaktion (H. E. Brockhaus: Fr. A. Brockhaus I 274), udk. Efteraaret 1811 betitlet »Urania. Taschenbuch für Damen auf das Jahr 1812«. ¶ 10,29—30 *zur Eröffnung einer Götthe's Gallerie ...*] Urania 1812 bragte 8 Kobbere forestillende Scener fra Goethes »Wahlverwandschaften« tegnet af Heinr. Anton Dähling (1773—1850). Om Brockhaus' Planer om at »erobre Goethe« og om et Goethe-Galleri se a. A. I 275 ff.

11,16—17 *beide Schlegel*] 7/2 1810 beder Minna Spazier Aug. Wilh. Schlegel betænke »Urania« (Körner: Krisenjahre der Frühromantik II 109—10). Han bidrog med en Oversættelse af Guarinis »Il Pastor fido« 2. Akts 1. og 5. Scene og med Digtet »Die Harfenspielerin« (i Werke I, 1846, 282—83: »Traute Nachtmusik«). En Henvendelse til Fr. Schlegel kendes ikke. Bidraget har han ikke. ¶ 11,17 *Coreff*] den tyske Læge og Digter David Ferd. Koreff (1783—1851) bidrog heller ikke til »Urania«. Koreff var i Paris 1804—11 og optræder i Brøndsteds Dagbøger (23/4, 19/9 1807). Han hjalp Oehl. med Oversættelsen af »Aladdin« (Er. II 100). Til H. C. Andersen udtaler han sig i 1843 om Oehl.s mangelfulde Tysk (H. C. Andersens Brevveksling med Jonas Collin d. æ. III 104). En Række af hans Poesier tryktes i Baggesens »Taschenbuch für Liebende«, 1810. ¶ 11,17 *Stoll*] den østrigske Digter Joseph Ludwig Stoll (1778—1815) levede sine sidste Aar i stor Fattigdom i Wien, hvor han bl. sine Venner talte nedennævnte Joseph Collin, Zacharias Werner, Aug. Wilh. og Fr. Schlegel og Komponisterne Reichardt og Beethoven. Han redigerede s. m. Leo von Seckendorff Tidsskriftet »Prometheus« (1808) og har foruden et Par Skuespil efterladt sig et Bind Digte, værdsat af Kendere (Germ.-Rom. Monatschrift IX 1921 313—19). Paa Fru Spaziers eventuelle Henvendelse har han ikke reageret. ¶ 11,17 *Collin*] Hofraad Heinrich Joseph v. Collin (1771—1811) repræsenterer med sine Tragedier »Regulus« (1801), »Coriolan« (1802), »Polyxena« (1804), »Die Horatier und Curatier« (1810) o. a., med bl. a. Schiller som Forbillede, Klassicismen i Østrig. Hans som Poet mindre ansete Broder Matthäus v. Collin (1779—1824), Professor i Æstetik, skrev talrige romantisk farvede dramatiske Digtninge med Emne fra Østrigs Historie. Ingen af Brødrene har sendt Bidrag til »Urania« 1812. ¶ 11,17 *Baggesen*] ligesom Oehl. fik Baggesen en Henvendelse fra Minna Spazier 19/1 1809 (NKS 2252,4°). Paa hendes gentagne Henvendelse har Baggesen ligesaa lidt som Oehl. reageret. ¶ 11,17—18 *Jean Paul Richter*] Jean Paul var Svoger til Minna Spazier og bidrog til »Urania« 1812 med Novellen »Selbst-Traung des schottischen Pfarrers Scander-y mit Miss Sucky-z«.

394. Hamburg 12/1 1810. Fra P. O. Runge. NKS 1674,2°.

Den tyske Maler Philip Otto Runge (1777—1810) besøgte 1799—1801 Akademiet i Kbh., hvor Jens Juel var hans Lærer. Under sine fortsatte Studier i Dresden 1801—03 kom han i Forbindelse med Tieck og Roman-

tikkerne og levede siden i Hamburg. Han har haft stor Betydning for den tyske Kunst ved sine realistiske Familiestykker, sit romantisk allegoriske Maleri (Die vier Tageszeiten o. a.) og ikke mindst ved sin Farveteori, som han drøftede med Goethe. Andreas Aubert (P. O. Runge 45—46) mener at kunne paavise aandelige Paralleller mellem Runge og Oehl.

12,3 *einen Verwandten*] kendes ikke. ¶ 12,3—4 *das Märchen von den Butt*] 3: »Von dem Fischer un syner Fru« (Konen i Muddergrøften), et plattysk Eventyr, nedskrevet af Runge 1806, trykt første Gang i »Zeitung für Einsiedler« 1808, optrykt i Grimms »Kinder- und Hausmärchen« 1812 og, ligesom Runges andet Stykke »Von dem Machandelboom« (Eventyret om Enebærbusken), oversat af Oehl. i hans »Eventyr af forskellige Digtere« I, 1816, 118—40. ¶ 12,5 *aus der Erinnerung wie ich es Ihnen erzählte*] Oehl. skriver: »Jeg har hørt disse Eventyr af Runges egen Mund [under sit Ophold i Hamburg Nov. 1809] foredraget med al mulig Følelse og Begeistring« (Eventyr 1. Deel XIX, jfr. Steffens Was ich erlebte V 339). ¶ 12,10—11 *das Vergnügen gehabt dass Böhndel . . . hier angekommen ist*] »Faber [Maleren Johan Joachim Faber (1778—1846)] und Böhndel kamen gegen Ende des Jahres [1809] von Rom an, was unserm R. viele Freude machte« (P. O. Runge: Hinterlassene Schriften II 508). Runge kendte den slesvigske Maler Conrad Christian Böhndel (1779—1847) fra Kbh. (hvor Böhndel besøgte Akademiet 1796—1802) og Dresden og korresponderede med ham (Hinterlassene Schriften II; Brieve 1913). Sammen foretog de i Pinsen 1800 en »Fussreise in Seeland« (3: Nordsjælland), som Runge har beskrevet (Hinterlassene Schriften I 374—414, jfr. Kai Flor: Hornbæk 1940 58—62). Böhndel var i Rom Sommeren 1809 (Brev til Herman Schubart dat. Rom 6/5 1809, RA), men om hans Bekendtskab med Oehl. findes ingen litterære Vidnesbyrd Udg. bekendt. ¶ 12,11—12 *Sie werden ihm den Winter . . . in Copenhagen sehn*] Böhndel udstillede 1811 paa Charlottenborg og kom først s. A. til Kbh. ¶ 12,13 *Louise Reichard*] K 128—29: 163,29. Hun havde i Okt. 1809 nedsat sig som Musiklærerinde i Hamburg (Runge: Hinterlassene Schriften II 506) og har sandsynligvis introduceret Oehl. hos Runge. ¶ 12,15—16 *Steffens hat mir . . . einen kleinen Anhang . . .*] Steffens lærte Runge at kende 1801 i Tharandt ved Dresden og stod ham nær i hans sidste Leveaar i Hamburg (Was ich erlebte IV 415, V 335—54). Sidst i Januar 1810 udkom hos Boghandler Perthes, Familien Runges nære Ven, »Farbenkugel, oder Construction des Verhältnisses aller Mischungen der Farben zu einander und ihrer vollständigen Affinität; mit angehängtem Versuch einer Ableitung der Harmonie in den Zusammenstellungen der Farben von Philipp Otto Runge, Mahler. Nebst einer Abhandlung über die Bedeutung der Farben in der Natur, von Hrn. Prof. Henrik Steffens in Halle«. ¶ 12,17—18 *meinen Bruder*] Johann Daniel Runge (1767—1856), Købmand i Hamburg, Udgiver af

P. O. Runges »Hinterlassene Schriften«, I—II, 1840—41. ¶ 12,18 *Perthes*] K 387: 253,16 og Noten til 236,7.

395. St. Petersburg 10/22 Febr. 1810. Fra Niels Randulf Ørsted. Udskr.: »Velbaarne Hr A. Ølenschläger. Professor. Kjøbenhavn«. NKS 1674,2°.

Om Niels Randulf Ørsted K 60: 59,15—16. Efter sin Afsked søgte han forgæves i westphalsk Tjeneste. H. C. Ørsted fortæller Udenrigsminister Chr. Bernstorff derom i et Brev 14/9 1809, hvori han, foranlediget ved N. R. Ø.s Ønske om at blive russisk Militær, anmoder om et Par anbefalende Ord til den russiske Minister i Kbh., Basil Lisakewitz. Bernstorff introducerer N. R. Ø. til den danske Gesandt i St. Petersburg, Otto v. Blome d. y. i en Skrivelse 7/10 1809, som N. R. Ø. sender Gesandten med et Brev fra Riga dat. 3/11 s. A., og hvori han beder ham om Pas til Rejsens Fortsættelse (Ges. Arkiv. Rusland I. Ordre 1809, RA). Otto v. Blome ansøger 22/12 (russ. Tid) Kejser Alexander herom og meddeler 11/23 Jan. 1810 Bernstorff: »J'ai l'honneur de ci-jointre la lettre obligeante que je viens de recevoir de Son Excellence Mr le Ministre de la guerre Comte d'Arackthéyef qui m'annonce que Mr d'Oerstedt a obtenu l'objet de ses vœux, se trouvant placé dans un regiment de housards de l'armée Impériale« (Dpt. f. udenl. Anliggender. Rusland II. Depecher 1810, RA).

12,27 *Capitaine Hagerup*. .] om Mathias Hagerup K 34: 31,9. Foruden at være Lærer ved Generalkvartermesterstaben og det militære Institut var Hagerup Officer i Kongens Livkorps, hvor han 16/6 1808 blev Premierløjtnant og 19/7 n. A. Kaptajn og Kompagnichef. General-Kommissariats Kollegiet meddeler 19/9 1809, at Kongen i Reskript af 30/8 s. A. allernaadigst har bevilget, »at Capitain ved Vort Liv Corps. . . M: Hagerup, maae foretage en videnskabelig Reise paa 6 Maaneder til St. Petersburg«. Han indløste sit Pas ligesom Ørsted 19/10 1809 (Københavns Pasregnskaber 1809, RA). 3/15 Jan. 1810 ansøger Hagerup fra St. Petersburg Kongen om 6 Maaneders Prolongation (General-Adjutantens Arkiv. Indkomne Sager II. Nr. 474, RA), som indrømmes ham 9/2 s. A. (Kongens Livkorps. Indkomne Skrivelser 1810, Hærens Arkiv), og hvorfor han takker 21. Febr./6. Marts (General-Adjutantens Arkiv. Indkomne Sager 1810 II. Nr. 1625, RA). Han rejste tilbage til Danmark i Slutn. af Juli (Dpt. f. udenl. Anliggender. Rusland II. Depecher, 1810, RA). Hagerup fik 18/10 1811 sin Afsked fra Kongens Livkorps og blev 1/10 s. A. Sekretær ved det under Politimesteren i Kbh. oprettede Kontor for Opsynet med ankommende Rejsende. ¶ 12,27—28 *I Morgen Kl. 10 gaaer jeg til Armeen i Tyrkiet*] dette spurgtes ogsaa i danske Aviser: »Den ved Hs Højheds Prins Kristians Regiment forhenværende Lieutenant Ørsted er ansat som Lieutenant i den kejs. russiske

Armee ved det weis-russiske Husarregiment. Midt i Februar Maaned ventede han at afgaae med Tyrkearmeen« (Dagen 27/3 1810).

13,1—2 uden Skrammer eller Orden, betræder jeg neppe den danske Grund] Dagen 29/6 1811 meddeler: »Hr Lieutenant Ørsted, som traadte af kongelig dansk i keis. russisk Tieneste, har for hans i Krigen mod Tyrkerne udstude Tapperhed, af Hs. Maj. Kejseren af Rusland, under 6te October f. A. erhholdet St. Anneordenen af 3die Classe og med samme følgende Skrivelse fra Hs. russisk keiserl. Majestæt: »Hr. Cornet Ørsted! For den Tapperhed De viste i Slaget mod Tyrkerne den 11te og 12te Juni sidstl. ved Fæstningen Schumla, hvor De efter egen frie Villie havde modtaget Befaling at forene Dem med det kiewske Grenadeerregiment, og med særdeles Mod commanderede et Tog, men endnu før samme var blevet sendt med Ordre til de allerfarligste Punkter, og udførte dette med den største Nøiagtighed; udnævner Jeg Dem til Ridder af den hellige Annaordens 3^{dte} Classe, hvilket Tegn Jeg herved tilstiller Dem at anlægge og bære efter Forskrivterne. I det Jeg er forsikkert om, at dette skal tiene Dem som Opmuntring til ydermere Iver i Deres Tieneste, forbliver Jeg Deres Velbevaagne Alexander. Givet i St. Petersburg d. 6. Oct. 1810«. ¶ 13,10—11 *gjør dig Umage for at lære . . . Hagerup nøyere at kiende]* Hagerup var Medlem af Kronprinsens Livkorps 1801 og læste sammen med Oehl. Korrektur paa Baggensens »Samtlige Værker« (Br. 56 med Noter). »Krigsraad Hagerup« findes opført paa en tidlig Liste over Tilhørere ved Oehl.s private Forelæsninger (NKS 2752, 4°, IX). ¶ 13,12—13 *Vi har reist sammen og boet sammen]* N. R. Ø. skriver til Otto v. Blome 3/11 1809 fra Riga: »Herr Capitaine von Hagerup . . . er min Reise Compagnon og er i samme Forlegenhed [for et Pas] som jeg, vover ligeledes underdanigst, giennem mig, at bede Deres Excellence om en ligedan Gunst« (Ges. Arkiv. Rusland I. Ordre 1809, RA).

396. Frederiksborg 13/3 [1810] Til Christiane Heger. NKS 1674,2°. Udskr.: »Til Frøken Christiane Heger. Kiøbenhavn. Viinggaardstræde, paa Hiørnet af Skvaldergaarden«. — Dateringen er motiveret ved Noten til 13,25—26.

13,25—26 *Winklers Selskab]* Oehl. fortæller: »Det Meste af den første Vinter efter min Hiemkomst til Kiøbenhavn tilbragte jeg i store Selskaber; for at husvale mig igjen, og for at fornye gammelt Venskab, tog jeg et Par Ugers Tid ud til Frederiksborg, hvor min Barndomsven Winckler [K 154—55: Br. 184] var Regimentschirurg. Jeg var hans Giæst i al denne Tid. Vi vandrede langt omkring sammen i det smukke Vinterlandskab, taled meget sammen, og fornyede gamle, kiære Erindringer« (Er. III 28). ¶ 13,27 *Jeg boer paa Posthuset]* »jeg havde leiet et Værelse, da Winkler intet havde tilovers« (sst., jfr. A III 67,19—24).

14,1 *Stutmester Nielsens]* Veterinæren Frederik Carl Emil Nielsen (1769—

1851) var 1798—1833 Stutmester ved Det kgl. Frederiksborgske Stutteri. Winkler »giorde mig bekendt med Justitsraad, Stutmester Nielsens Familie hvor jeg dog ikke traf den Yngling [Sønnen, senere Skuespiller Nic. Peter Nielsen (Noten til B III 142,4) var 1808 kommen paa Landkadetakademiet i Kbh.] hiemme, der om nogle Aar skulde bidrage saa meget til mine Tragediers Lykke paa Scenen. Det fornøiede mig meget at see alle de vælige Hingster komme frem og giøre Kaprioler; een af de smukkeste og stærkeste var opkaldt efter Palnatoke« (Er. III 28, jfr. Skild. 1817 139). ¶ 14,2—4 *en Tour ud til Baltasar Bang Philemon-Bauciske Lyksalighed*] Baltasar Bang (K 211: 106,14) blev 1803 gift med Teologen Claus Frees Hornemanns Datter Birgitte Sophie H. (1781—1863), »en fin Skønhed« (Jens Kragh Høst: Erindr. 35) og bosatte sig for det »melodiske« Navns Skyld (Selvbiografi 114) i Nøddebo. »Vort idylliske Samliv gjorde vort Ophold her til et sandt Paradis paa Jorden« (sst. 120, jfr. M. Reinhardt I 50). ¶ 14,5 *seet Bernstorfs hos Nielsens*] Oehl. havde kort forinden været i Selskab med Bernstorffs hos Statsminister Reventlow. Frederikke Charlotte Reventlow skriver 3/3 1810: »I Torsdags [1/3] tilbragte Bernstorffs og Schimmelmans samt Oehlenschläger og hans Forlovede Aftenen hos os« (C. B. Reventlow: En dansk Statsmands Hjem II 131). Udenrigsminister, Greve Christian Günther Bernstorff (1769—1835) og Grevinde Elisabeth Bernstorff, f. von der Nath (1789—1867), havde begge vist Interesse for Oehl.s Digtning, se K 370: 218,9—10 og 414: 300,5—6. I sin (utrykte) Korrespondance med Broderen, Greve Joachim Frederik Bernstorff (1771—1835) har Udenrigsministeren en Række Bemærkninger om Digteren: 23/6 1810 »Elise und Gerhardine sind nach Christiansholm gegangen«; 26/6 »Heute warten wir Oehlenschlägers zu mittag und nachmittags auch die Münstern«; 21/7 omtaler han en Udflygt til Christian Colbiørnsens i Enrum og fortsætter: »kehrten auf dem Rückwege in Seelust ein, und wurden dort vermocht mit den Münstern und Oehlenschlägers zum Abend zu bleiben«; 28/7 »Ich sagte dir glaube ich am Dienstage dass wir zu Louisons [Louise Schimmelmans] Geburtstagsfeier nach Seelust gehen würden. Dort tanzte die Hausdienerschaft, und wir hörten einige Oehlenschläger abgedrungenen schlechte Verse«; 14/8 »Heute erwarten wir zu Mittag die Münstern und Oehlenschlägers«, 18/8 »Oehlenschlägers blieben am Dienstage bis zum späten abend. Er las uns manche seiner neueren Gedichte vor und flösste allgemeines Interesse ein« (Ober Ellgut 20, RA). Charlotte Schimmelmans konstaterer 22/6 1810 til Louise Stolberg: »les Bernstorff. . l'aiment beaucoup« (Rev. Pap. V 75), og Oehl. paa sin Side satte megen Pris paa Bernstorffs: »I Grev Christian Bernstorff fandt jeg en kundskabrig, fintfølende, sundtænkende Velynder, som viste mig elskelig Hengivenhed; jeg glemmer ham aldrig!« (Levnet II 278). Og paa sine gamle Dage fortæller han: »Den raske, fine Bernstorff var ædel i alle sine Bevægelser, som en engelsk Lord.

Han var ikke enthusiastisk, som hans Fættre Stollbergerne, ikke sværmerisk, men ligesaa poetisk fra Indtrykkets Side, og i sin Rolighed mere billig og fleersidig. Hans Hierte var ypperligt. Der opstod en Fortrolighed mellem os, grundet paa aandelig Sympathie . . .» (Er. III 13). ¶ 14,9 *Frøken Morgenstjerne*] sandsynligvis en af Stiftamtmand Casper Wilhelm von Munte af Morgenstiernes mange, paa daværende Tidspunkt ugifte, Døtre (Adels Aarvog 1915: 329—30). ¶ 14,11 *aldrig dandsler*] jfr. A III 242,28—243,11. ¶ 14,11—12 *Captain Petersen*] K 51: 50,26. ¶ 14,25 *Saasnart Correggio er færdig*] Afskrifter af Oehl.s tyske Original; jfr. Oehl.s Bem. 16,9—10 ¶ 14,28—30 *Hertugen . . .*] Hertugen af Augustenburg (K 108: 111,3) var meget optaget af »Correggio«. Grevinde Schimmelmans skriver til Christiane Heger [13/12 1809], at hun hørte »af Louise at Dron: har den smukke attention for Hertugen at bie til han kommer med lekturen hos sig, hun har sagt: den glæde maae ieg forbeholde ham da han vist saa gierne er tilhørere» (Bakkehuseet). Og 5/1 1810 i et Brev til Louise Stolberg: »Le duc assista à la lecture chez la Reine et vint le soir même me dire que lui étoit aussi tout enchanté du Correggio, c'est beaucoup! il dit: Das ist ein Meisterwerk» (Rev. Pap. V 61), se endvidere Br. 418 m. Note.

15,3 *Sophie . . . sit Brev*] kendes ikke. ¶ 15,3 *faae Svar*] kendes ikke. ¶ 15,4 *Gemma et Hundebrev*] Br. 398. ¶ 15,11—13 *hilse Schimmelmans . . . haaber at kunne regne dem blandt vore Venner*] J. J. A. Worsaae skriver: »Grev Schimmelmans forrige Secretær, Geheimeraad Dankwarth, Directeur i det udenrigske Departement, omtalte . . . ofte for mig, at Ingen kunde gjøre sig en Forestilling om den Forgudelse, der i det Schimmelmanske Huus, med Grevinden i Spidsen, var bleven den unge smukke Digter tildeel, da han, efterat have skrevet »Hakon Jarl«, var vendt tilbage fra Paris. Alle Damerne vare som forhexede og sluttede en tæt Mur omkring ham, fra han kom, til han gik» (En Oldgrandskers Erindringer 120). Om Schimmelmans Virke for Oehl.s Professorat er talt i Noten til Br. 388, om Selskabet i Anledning af Oehl.s Læsen »Correggio« K 413: 300,5—6; senere Udtalelser om »Correggio« se Noterne til Br. 413; Udtalelser om »Axel og Valborg« Noten til 5,24—25. Om Christiane Hegers Forhold til og Beundring for Grevinde Schimmelmans se K 385: 253,5. Direkte udtaler hun sine Følelser i et Brev 28/8 1809: »Gud velsigne Dem! min naadige Grevinde! som De udbreder Velsignelse omkring Dem. Deres Bekiendtskab har giort mig mange Glæder, givet mig mange Fordele, men hvad jeg dog mest skatter, er den Opbyggelse enhver god Christen kan have af at mærke Deres ædle Vandel, hvorledes De her paa Jorden veed at berede Dem et evigt Liv. Tilgiv mit Hiertes Udbrud! De har saa inderlig rørt mig, at jeg ikke kan holde min Følelse tilbage, men for den som selv har opvakt den, tør jeg vel yttre den» (Abrahams Autografs. 4°, H. 142). Og Christiane Oehlenschläger bevarede denne Følelse for Fru Schimmelmans. Marie Konow fortæller: »Schimmelmans Se-

cretair Dankwart kunde ikke lide Grevinden. I sine senere Aar skal han have sagt: »Jeg skylder Christiane en Æreserklæring, for jeg har i mange Aar miskjendt hende og gjort hende Uret. Jeg kunde nemlig ikke begribe og troe, at hendes store Beundring i Kjærlighed for Grevinden var ærlig og ægte; men jeg har siden overbevist mig om, at hun ikke kunde være Andet end oprigtig« (Barndoms- og Ungdomserindringer 60). Om Fru Schimmelmans Sans for Christiane er allerede talt K 385—87: 253,5. Hertil kan endnu føjes: 25/2 1810 havde Fru Schimmelmann skrevet til Charlotte Schiller: »Seine Braut, ein hübsches Mädchen von 28 Jahren, würde Ihnen gewiss gefallen; sie ist sanft, bescheiden im höchsten Grade, dabei gebildet und angenehm im Umgang; eine seltene Festigkeit des Charakters und eine Reinheit in ihren Gesinnungen, die auch selten ist, macht sie mir so sehr interessant, dass sie mir es nicht mehr werden kann als Braut von Oehlenschläger. Sie liebt ihn unaussprechlich, lebt nur für ihn und in ihm; er weiss sie ganz zu schätzen und ahnet auch dankbar sein Glück. Da sie viel Verstand hat, auch Erfahrung, so ist sie häuslich, wie Goethe es z. B. haben will; sie wird eine verständige Hausfrau werden, und der Dichter, der wenig auf der kleinen Erde verweilt, braucht just eine solche Gattin« (Ch. v. Schiller und ihre Freunde II 435—36). Og 22/6 s. A. tegner hun i et Brev til Louise Stolberg dette Portræt af Christiane: »Sa femme toute danoise tient par fidélité au Nord et l'y tient, peut on l'en blamer? Elle est la femme forte de Salomon et par le cœur une Marie, pas moins Marthe lorsqu'il le faut. Elle est de l'espece très rare, et si vous vous figurés l'antipode d'une Parisienne c'est elle. Son exterieur doit plaire, de beaux yeux, une chevelure blonde fabuleuse tant elle est belle et riche«. (Rev. Pap. V 75). Om Oehl. dannede Fru Schimmelmann sig under deres Samvær i København og siden paa Sølyst visse bestemte og gennemgaaende Meninger: om hans Væsen, om Omfanget af hans Geni og dets Hensigter og om hans, som hun mente, passive Rolle i Tiden — Meninger, overvejende grundet paa Udsagn af Digteren selv. Hun skriver 15—16/6 1810 til Louise Stolberg: »Notre voisin le poëte me dit un jour — il ne lit jamais une gazette ni danoise ni autre, ne sait le nom d'aucun héros du jour, ne nomme jamais la politique — il me dit à cette occasion: Je sens que si je commencerois à m'en occuper je serois détruit, cela me consommeroit, m'anéantiroit — donc il prend son vol loin de tout cela, et il est parfaitement conséquent; il a appris à Paris à se passer de toute nouvelle politique, mais les Parisiens sont dans le torrent, ils sont entraînés et s'y plaisent ou déplaisent; lui reste à sa place et jamais ne se touche lorsqu'il y est cette triste politique, car Oehlenschläger der verscheucht sie, et sa physionomie est tout sérénité« (Rev. Pap. V 74—75). Dette Tema udvider og varierer hun i Breve siden til Louise Stolberg: 22/6 s. A. og 7/2 1812 (Rev. Pap. V 75 og 98). Ogsaa Hertugen af Augustenborg meddeler hun saadanne Reflektioner. Hun skriver 28/9 1812: »Oehl: est un

grand Poete — un Etre fort remarquable — il vit hors de son siecle et Vous jette loin de notre scène . . . est ce cela peutetre qui lui prête tant de Charmes a nos yeux? — il s'est defendu hier au soir, sur cette ignorance des evenements du jour — il faut, dit il, les abandonner a la posterité future — et se soumettre gagement — aux decrets de la Providence — que peut-on faire de Mieux?! Nous ne Com prenons pas ses decrets — le barde a donc — peutetre raison — de se jeter dans les scènes du passé» (Schimmelmanske Papirer, 2. Afl., RA). Mere betinget fortæller hun Charlotte Schiller 24/4 1815: »Oehenschläger war nie ein Dichter seiner Zeit; er steht nur im vergangenen Leben, es thut mir leid; unser Moment ist so gross, er fühlt es, aber es ist, als gehörte ihm nicht dieser Augenblick« (Ch. v. Schiller und ihre Freunde II 443). Sandsynligvis har hun oftere opfordret ham til at behandle et moderne Emne.

Oehl. og Christiane kom hyppigt hos Schimmelmans Vinter og Foraar 1810. Herom vidner ogsaa adskillige (udaterede) Billetter fra Grevinden til Christiane Heger (Bakkehusmuseet): »Vilde De og Oehl: tilgive om ieg bad i steden for i morgen aften — at De med ham vilde gjøre os den fornøyselse i morgen til Middag at komme før Kl 3 — thi da kan min Mand profitere deraf —«; »Vil De med Deres ven komme til os i Morgen Eftermid: og aften saa skulde det være mig ret meget kiært. Mais ne Vous genes pas«; »ieg haaber at De snart med Oehl: kommer til os — i Morgen aften par exemple — maatte De kunde skienke os aftenen vi ere eene«; »Kunde De ikke i Morgen komme til os. Vous nous trouverons seuls — venés donc en negligé . . .« (Se endvidere Noterne til 14,5; Br. 400; 29,1; 33,3—4 og 56,9—10). ¶ 15,11—12 *Grevinde Münster*] om hende Noter til Br. 400. ¶ 15,14 *Frøken Hammelefferne*] Filologen F. P. J. Dahl gjorde Oehl.s Bekendtskab i et Selskab hos Hammelefferne (K 174: 23,20—21) og skriver 12/12 1809 til sine Forældre derom. (Vor Ungdom 1902 647). ¶ 15,14—15 *Reinhard*] K 174: 23,20—21. ¶ 15,18—19 *Musenalmanak med. . Wilhelm Meisters Wanderjahre*] »Taschenbuch für Damen auf das Jahr 1810. Mit Beiträgen von Goethe, Lafontaine, Pfeffer, Jean Paul Richter und andern«, der kom hos Cotta, indeholdt pag. I—XXXII »Wilhelm Meisters Wanderjahre. Erstes Buch«.

397. [Frederiksborg 19/3 1810] Til Christiane Heger. NKS 1674,2°. — Placeringen er motiveret ved Dateringen af det 16,3 omtalte »medfølgende Hondebrev« (c: Br. 398).

15,24 *dit Brev*] kendes ikke.

16,1 *Bogen*] sandsynligvis den 15,18—19 omtalte *Musenalmanach*. ¶ 16,1 *Paa Mandag*] 26/3 1810. ¶ 16,3 *Hans Christian Brakal*] jfr. A I 232,15; II 69,1—2; III 58,15. H. C. Ørsted boede paa Østergade Nr. 68. ¶ 16,3 *Medfølgende Hondebrev*] Br. 398. ¶ 16,6—7 *hos Sophie. . for Winklers Skyld*] om Winklers Interesse for Sophie Ørsted K 155: Br. 184. ¶ 16,9 *Exemplaret til Hertugen*] se 14,25—27 m. Note.

398. Frederiksborg 19/3 1810. Til Kamma Rahbek. Bakkehusmuseet (16,17—19,3); NKS 2752,4^o, III (19,4—20,12).

Du lille søde Hundenist. .] Travesti paa de kendte Linier i Tullins »Majdagen« »O lille søde Fløjtenist! Hvo gav dig disse Egenskaber? Saa raabte jeg mod Bierget hist, Og Echo svarede: — en Skaber« (Samtlige Skrifter I 14).

17,2—3 *Danne(brogs)mand.* . Knudssen] 28/1 1809 blev H. C. Knudsen for sine Fortjenester af Fædrelandet (K 302: 76,13—14) Dannebrogsmænd, den første dekorerede danske Skuespiller. ¶ 17,2 *Lodbrogsmand*] maaske med Henblik paa hans Optræden i Prams og Galeottis: »Lagertha«. ¶ 17,2 *Saltsyder*] om Knudsens Iver for at skaffe sine Lands mænd billigt Salt se Rob. Neiiendam: »Skuespiller og Patriot« 10 m. Note. ¶ 17,5—6 *ligesom Gustav Adolfs ingen.* . i *Rykkens*] som det fremgaar af 19,4—5, læste Oehl. i Hillerød Schillers »Geschichte des dreissigjährigen Krieges«. Under sin Behandling af Gustav Adolfs Marsch fra Landsberg til Magdeburg April 1631 skriver Schiller: »Die Situation in welcher sich dieser König auf deutschem Boden befand, machte ihm zum unverbrüchlichen Klugheitsgesetze, keinen Schritt vorwärts zu thun, ohne den Rücken frey zu haben« (Werke, Säkular-Ausgabe, XV 185). ¶ 17,6—8 *Æskemoos.* . heller. . *bekjendt for at være Soldat i Slaget ved Salamis*] iflg. hans Gravskrift i den antikke Biografi (Vita Æschyli X). ¶ 17,9 *Cajus Halvstøve*] Caligula. ¶ 17,10 *Denne skønne Hals skal herunder . . .*] »Tam bona cervix simul ac iussero demetur« (Suetonius: Gaius Caligula Cap. XXXIII). ¶ 17,12—13 *Plinius den Yngre.* . . *ængstelig Modløshed.* .] Plinius Ep. VII 27,14. ¶ 17,16—19 *den ældre Hans Christian Ørsted.* . . *et Offer for . . den jammerlige Ildebrandshistorie*] sandsynligvis en Allusion til Plinius d. Ældre, Kriger og Naturvidenskabsmand, der omkom under Vesuvus Udbrud Aar 79. ¶ 17,19—20 *Dio Cassius fortæller noget lignende om Trajan.* .] Kejser Trajan sprang ud af et Vindue for at redde Livet under Jordskælvet i Alexandria Aar 115 (Dio Cassius LXVIII 25). ¶ 17,21—22 *Adam Olearius.* . . *i sin orientalske Reise*] Fru Schimmelmänn skriver i Beg. af 1810 til Christiane Heger: »en berømt Digter Oehl. kaldet er fød i Tydskld i 15de Aar H. jeg skal vise Dem det« (Bakkehusmuseet). Oehl. regnede sig i Familie med den tyske Opdagelsesrejsende Adam Olearius (Er. I 4—5, Bobé 6), hvis »Neue Orientalische Beschreibung« (1647) i sin Tid var meget læst og oversat, og som Oehl. selv ejede en Udgave af, hvori han har skrevet: »Af denne Bog lærte jeg først at kjende Morgenland, og den var mig til megen Hjælp, da jeg digtede Aladdin« (Carl Elberling: Oehlenschlägers og de østerlandske Eventyr 48—51). ¶ 17,23—25 *Columbus i Bakkelsens Oceania.* .] Baggensens (ufuldedte) Epos om Cooks Rejser blev skrevet i Paris 1807 og optoges i Samlingen »Heideblumen« 1808. Heinrich Voss skriver 17/10 1807 til Charlotte Schiller: »Baggensens hat die sinnliche Grösse des Gegenstandes mit der inneren verwechselt. . . eine Reise um die Welt in unseren Tagen kann an und für sich kein

poetisches Interesse erwecken, und wenn auch noch so viel Wasserwellen, und Stürme, und Donner und Blitz dabei aufgebraucht werden« (Charl. v. Schiller u. ihre Freunde III 234—35). ¶ 17,25—26 *Knudsen. . . forvexlet Ossian med Ocean*] Knudsen har maaske sagt Osian.

18,2 *Raabuk*] Rahbek. ¶ 18,9 *Losi (efter Seidelinsk Orthographie)*] Losi var den datidige Udtale (jfr. Aage Hansen: Udtalen i moderne Dansk 83). Klaus Henrik Seidelin (K 128: 162,36) staver flere Fremmedord fonetisk, skriver f. Eks. »Loge« som »Losje« (Politivennen 1810: 10630) og viste ogsaa heri sin oppositionelle Aand. ¶ 18,10 *Pesthuset*] K 124: 153,6. ¶ 18,24 *Museposten*] Oehl. har en anden Version heraf: »ogsaa mindre Dyr [end Stutmester Niensens Heste] morede mig i Frederiksborg: jeg havde leiet et Værelse, da Winkler intet havde tilovers; her vare Muus, og jeg vænte en af disse til at krybe op paa mit Been og spise lidt Brød, som jeg lagde hen til den der, medens jeg sad ved Ovnens læste. Ved den mindste Bevægelse smuttede det lille Dyr igien i sit Hul. Jeg kom herved til at tænke paa Norkross [Kastelsfangen John Norcross (1688—1758)] og mange andre stakkels Fanger, der i saadant Selskab havde fundet deres eneste Trøst og Tidsfordriv« (Er. III 28—29). ¶ 18,25 *Paa Mandag*] 26/3 1810.

19,1 *den færdige Faruk*] se 56,9—10 m. Note.

20,11—12 *Jeg vandrer fra Bye og til Bye . . .*] Baggesen: Citherspilleren (Arlaud IV 248—49).

399. Heidelberg 26/3 1810. Fra Heinrich Voss. NKS 1674,2°. Udskr.: »Herrn Professor Ohlenschläger zu Kopenhagen.«

21,3 *Dein Landsmann*] kendes ikke. ¶ 21,5—6 *unser ganzes Haus noch voll ist von dir*] om Oehl. og det Voss'ske Hus K 151: 239,22 og 221: Br. 226. ¶ 21,6—7 *wiewohl nur kurzen Erscheinung*] 12/11 1809 skrev Heinrich Voss til Ch. Schiller: »Oehlenschläger kam mit mir zugleich in Heidelberg an und blieb zwei Tage« (Ch. v. Schiller u. ihre Freunde III 246, jfr. Noten K 412: 294,28). ¶ 21,7 *mein Vater*] K 151: 239,22. ¶ 21,8 *Mutter*] Ernestine Voss (1756—1834), Søster til Juristen Heinrich Christian Boie, der 1772 stiftede Göttinger Hainbund, gift 1777 med Johann Heinr. V., var meget yndet for sit kvindeligt elskelige Væsen, ligesom efterladte Breve og Erindringer vidner om hendes fine Omdømme (Brieve von J. H. Voss I—III 1829—33, Ludwig Bäte »Vossische Hausidylle«, 1925). »Det er en lille rødmosset, landlig simpel, naturlig og godlidende Kone« siger Baggesen (Danske Værker IX 58), medens Cl. Brentano 18/3 1806 udbryder: »Mir ist nie eine solche vollendete Natur gegenwärtig geworden« (R. Steig: Achim v. Arnim I 167). ¶ 21,8 *Bruder Abraham*] Abraham Voss (1785—1845) blev Efteraaret 1810 Lærer i Rudolstadt, 1821 Overlærer og senere Rektor for Gymnasiet i Kreuznach. Han oversatte 1818—29 Shakespeare s. m. sin Fader og Broder og udgav deres Breve. ¶ 21,9—10 *Gotta hat mir*

deinen *Palnatoke* u. *Axel u Wald. zugeschickt*] jfr. K 221: Br. 226. ¶ 21,12—14 *Palnatoke habe ich vorigen Mittwoch. . . 40 Personen vorgelesen. . .*] Heinrich Voss skriver 13/6 1810 til Cotta: »Sie sind doch nicht böse, dass ich Oehenschlägers Axel und Walburg und Palnatoke noch nicht zurückgeschickt? Es ist Oehenschlägers Schuld, denn über ein Stück korrespondiere ich noch mit ihm, und ich habe die Antwort nicht. Uebrigens ist es auch Oehenschlägers Schaden nicht, dass seine Stücke bei mir liegen; denn ich habe sie schon oft in grosser Gesellschaft vorgelesen, viel Durchreisenden Stellen daraus zu lesen gegeben u. dgl. Es werden von hier aus Briefe darüber geschrieben, und erst vor drei Tagen sagte mir Mademoiselle Rudolphi [den pædagogiske Forfatterinde og Bestyrer af Pigeinstitutet Hamm ved Hamburg, Karoline Rudolphi († 1811) var fra 1803 bosat i Heidelberg. Hun var en Veninde af nedennævnte Amalie Münster (Juleroser, 1932)], dass mehrere Familien in Hamburg mit der grössten Sehnsucht dem Druck entgegen sehen« (Briefe an Cotta I 321—22). ¶ 21,17—18 *Du glücklicher, der du das in dir hast, was Millionen beseligen kann*] 6/12 1809 havde Heinrich Voss skrevet til Ch. v. Schiller: »Oehenschläger ist ein vortrefflicher Tragiker und wird es noch immer mehr werden. Mit wenig Anstrengung, durch einfache Mittel vermag er viel; das ist das Zeichen des Genies. Er ragt über die andern aufblühenden Genien Deutschland weit hervor — selbst Tieck nicht ausgenommen« (Ch. Schiller und ihre Freunde III 248), og 29/10 1810 til Cotta: ». . . er ist ein Mann Gottes, der aus höheren Regionen herabgestiegen ist, um uns mit den Geheimnissen des Ewigen, Unerforschlichen bekannt und vertraut zu machen« (Briefe an Cotta I 323).

22,4 *zwei Dinge sind in Palnatoke*] jfr. Oehl.s Udtalelse 28,1—10. ¶ 22,6 *Ein Bund wird helfen. . .*] »Palnatoke« 2. Akt (ty. Tekst, 42); det drejer sig sikkert alene om en Læsevanskelighed ligesom i det andet af Voss anførte Tilfælde »im Monologe Palnatokes« 4. Akt (ty. Text 116—17), hvor Voss har læst »Vergebung« for »Vergeltung«. ¶ 22,11—12 *zwar verstehe ich die Worte nicht: »der Neidhardt ist gesichtet«*] Stedet i Palnatokes Monolog lyder

»Steig' ich hinunter, weck' ich sie da Alle;
Die That wird laut; man überfällt uns dann
Als Meuter, und der Neidhardt ist gesichtet«

og Meningen er, at »Nidingen« [∩: Harald Blaatand] er renset, ifald »uns« [∩: Palnatoke] bliver grebet som Morder. ¶ 22,14 *ein paar Seiten Anmerkungen*] se Br. 406 med Note. ¶ 22,15—16 *Anmerkung über Bues Streiterwuth*] »Palnatoke« 5. Akt, sidste Scene (ty. Tekst 155 ff.). Oehl. reagerede ikke herpaa. ¶ 22,22—23 *bei Moldenhawer um die Tibull-Manuscripte zu verwenden*] om Moldenhawer K 241: 187,22. J. H. Voss kendte M. fra Göttingen og havde været i Forbindelse med ham 1789—92 i Anledning af sin Udgave af Virgils »Georgica« (1799, se Ada Adler: D. G. Moldenhawer

1917, 244). I sin Fortegnelse over Kilder til »Albius Tibullus und Lygdamus nach Handschriften berichtigt« (Heidelberg 1811) nævner Voss ikke Det kgl. Bibliotek i Kbh., hvis Kataloger ingen Tibul-Manuskripter registrerer. ¶ 22,25 *Heynischen Ausgabe*] Christian Gottlob Heyne (1729—1812), den berømte tyske Filolog, offentliggjorde 1755 sin Udgave af Tibul, hvoraf en 3. Edition kom 1798. J. H. Voss var tidligt baade af videnskabelige og personlige Grunde kommet i et skævt Forhold til Heyne og polemiserer i Fortalen til ovennævnte Arbejde, uden at nævne Heynes Navn, mod hans tekstkritiske Metoder. Oehl. skriver: »Noget intolerant og bidende har Voss altid været; allerede i hans Forhold til Heyne viste det sig« (Er. II 213). ¶ 22,30 *schon Ehemann?*] herom Noten til 29,1.

23,4 *Correggio will mir Cotta auch zuschicken*] 13/6 1810 skriver Heinrich Voss til Cotta: »Aber nun beschwöre ich Sie, lassen Sie mich den Correggio bald bekommen, wo Sie ihn auch hernehmen; Sie müssen, müssen Anstalt machen, dass er bald hier sei. Ich kann mich gar nicht mehr bergen vor allen Nachfragen des heissesten Verlangens. Der Tag, wo ich ihn hier zuerst vorlesen werde, wird ein seliger Tag für die Heidelbergerinnen sein« (Brieft an Cotta I 322).

400. 2/4 [1810] Fra Amalie Münster. NKS 1674,2°. Dateringen er motiveret ved det i 23,9—12 omtalte Manuskript af »Correggio«.

Amalie Isabella Johanne Charlotte Münster (1767—1814) f. Ompteda, gift 1787 med Rigsgreve Georg Werner August Dietrich Münster-Meinhövel (1751—1801), var 1805—09 Hofmesterinde hos Arveprins Frederiks Døtre Prinsesserne Juliane Sophie og Louise Charlotte og fra 1810 hos Arveprinsesse Caroline. Oehl. lærte hende at kende hos Fru Brun (Levnet II 307), hun hørte ham med Begejstring læse »Correggio« hos Schimmelmans. (K 414: 300,5—6, jfr. Rev. Pap. V 61), introducerede sandsynligvis Digteren ved Hoffet (Rev. Pap. V 61) og overværede Oplæsningen paa Slottet (Noten til 9,1—4). »Sie treibt so schön ihre poetische Existenz, sie ist so wahr dabey«, sagde Oehl. om hende (Rev. Pap. V 62). Grevinde Münster og Oehl. saas hyppigt i denne Tid. Ch. Schimmelman skriver 28/1 1810: »Notre poëte aimable Oehlenschläger voit souvent la Munster chez elle et chez nous« (Rev. Pap. V 62) og 10/2 s. A.: »La chere Amélie Munster nous donne assez souvent une soirée avec notre Tasso danois« (Rev. Pap. V 64). Til Christiane Heger skriver hun: »i morgen aften har Oehl: lovet sig herhen til os med Dem — gr:[evinde] M:[ünster] vil ogsaa komme«, og fra samme Tid »Gr: Munster vil ogsaa gerne besidde dem nogle aften Timer det sagde hun mig i Morges« (utrykt; Bakkehusmuseet). Om deres Samvær paa Sølyst Sommeren 1810 se Noten til 14,5. Overfor Louise Stolberg konstaterer hun 22/6, at Oehl. er »notre enfant gâté à tous mais surtout à la M.« (Rev. Pap. V 75). Oehl. skriver: »Blandt mine nye Veninder udmærkede sig Grevinde

Münster . . . Hun havde i sin Ungdom været meget smuk, og saae godt ud endnu. Hun var selv tydsk Digterinde [»Amaliens poetische Versuche«, 1796], og oversatte et Par af mine Digte, blandt andre »den hemmelige Røst« [Lieb. XXIV 206—09]. Jeg har benyttet den, med nogen Omarbejdelse, i Udgaven af mine tydske Digte [Gedichte, 1817, 89—94 »Die heimliche Stimme«]. Hun led af en slem Sygdom: en overspændt Sentimentalitet. Hun besøgte os ofte, og vi læste da gjerne Poesier med hinanden. Hun vilde altid have det Høie, og jeg søgte tidt, deels for at bringe hende i Ligevægt, deels af lidt drillende Skiælmeri, at trække hende ned i det Lave« (Er. III 13). Hendes tragiske Død for egen Haand gjorde et overordentligt Indtryk paa Digteren, som møder hendes Skygge paa »Kirkegaarden« i Digtrækken »Frederiksberg« (Lieb. XX 201):

Jeg seer dit Aasyn i den klare Nat,
 Det samme rene Smil, det samme Blik,
 Som kom fra Himlen, og til Siælen gik

ligesom han som ældre endnu mindedes med Gru hendes sidste Dage (Er. III 88—89; jfr. H. C. Sneedorffs efterladte Breve 1899 75). Marie Konow spurgte (sandsynligvis i 1838) sin Fader om, »hvorfor han ikke hellere havde valgt nogle høiere og smukkere Værelser [paa Frederiksberg Slot] i Etagen oven over vore, hvad han havde kunnet. »Det skal jeg sige Dig«, sagde han, »her i denne Rullegardinssnor hængte Grevinde Münster sig; det vilde jeg aldrig kunne glemme« (Barndoms- og Ungdomserindr. 69).

401. Hovind 11/4 1810. Fra Christiane Koren. NKS 1674,2°.

23,24—25 *Saras og Vilhelms dybilidende Moder*] om Sara og Vilhelm Korens Død se K 383—84: 246,12.

24,10 *ikke engang det sidste*] Br. 319, hvori hun fortalte om sine Børns Død. ¶ 24,25—26 *disse Klager, som paa nye ere foranledigede ved et falskt Haab . . .*] under et Ophold paa Tøien Sædegaard faar Moer Koren 31/3 1810 fra Hovind at vide, at »der er kommet et Brev til mig fra Kbhn. . . som de vist troer, er fra Øhlenschläger«, hvad hun hjemkommen 4/4 ved første Øjekast ser er en Misforstaaelse, og »følte en dyb Mismods Kulde i mit Hierte« (Dagbøger I 172—73).

25,15—16 *Dichmans jammerfulde Død*] om Oehl.s Lærer C. F. Dichman K 50:50,1 og Fru Korens Forhold til ham K 49: Br. 81. Ved hans Død skrev hun et (utrykt) Digt: »Den sidste Dag i Aaret 180*«, der slutter

Ved bundløs Afgrund laa han, brudt hver Stav,
 Hvorved han skulde reyst sig — Ingen Stemme
 Bortrev ham, intet Raab fra aabne Grav —
 Det er forbi — — —

(Christiane Korens haandskrevne »Samlede Digte« I 205—07, Hovind 1812, Ms. 576,8° UB, Oslo. »Ifølge tradisjonen skal eksemplaret ha vært bestemt for Oehlenschläger«, se: Hallvard Lie: Norske og danske digteres originalmanuskripter, 107, 1948, jfr. 85,21—22 m. Note. ¶ 25,30—26,1 de lykkelige Timer Deres Axel og Valborg, Hakon Jarl.. har forskaffet mig] Moer Korens tidligere Domme om Oehl.s Skuespil se K 435: III 218,9—10; 255,19—21. Under sit Ophold paa Tøien faar hun 21/2 1810 fra Kbh. »den vakkre Epilog til Axel og Valborg. . . fordi I veed, hvor alt fra den Haand glæder Eders og Adams Moer Koren« (Dagbøger I 156). Hun udlaaner 23/2 s. A. sin Afskrift af »Axel og Valborg«, »hvormed jeg alt havde glædet mange Hierter, og skal glæde flere«, som »fortiæner at glædes ved Mester Adams Mesterstykke. . .« (sst. 157); 16/3 læste Provst Schmidt højt af »Axel og Valborg«, »som alt var indpakket til Bergens Reysen, men glædede os endnu engang før den foer heden« (sst. 160), og 29/3 vinder Naturhistorikeren, Overlærer ved Kathedralskolen i Kria., Martin Richard Flor (1772—1820) aldeles hendes Hjerte, »da han med glimrende Øyne, løftende sin Røst til end meer end sædvanlig Høyde, talte om nogle af mine Yndlings-Scener i Hakon Jarl og Axel og Valborg. Palnatoke foredrog han endda begge disse« (sst. 168).

26,12—14 *Correggio, siger Professor Treschow.*] om Professor Niels Treschow og hans Forhold til Moer Koren K 77: 68,26. Hans Breve til hende er forgæves eftersøgte. Grevinde Schimmelmann fortæller Christiane Heger om hans Henrykkelse over »Correggio« (K 414: 300,5—6). Den 19/1 1810 skriver Moer Koren om et Selskab, hvor hun har Overlærer, senere Professor ved Kristiania Universitet Søren Rasmussen (1768—1850) til Bords: »At vi var hos Eder, dyrebare Treschows, og tilbage i de gode gamle Tider, og drak Eders Skaal, og Sverdrups, og klinkede ret hiertelig, faldt af sig selv, og saa vare Øhlenschläger og hans hiertenærende og hiertehævende Mesterværker den neste Indhold af vor Samtale« (Dagbøger I 145). ¶ 26,19 *Rahbek i et Digt til hendes Fødselsdag*] K 271—72: 259,16 ff. ¶ 26,26—27 *jeg har skrevet paa dette i 4 Dage*] 12/4 skriver Moer Koren: »Nu har jeg fuldendt et Brev — jeg har skrevet paa det i mange Dage — til — Øhlenschläger. . . Faaer jeg intet Svar. . . vil jeg sørge over ham som over de Døde, maaske bittere. . . jeg har kiæmpet med mig selv, før jeg bestemte mig til, at sende mit Brev bort. Nu ligger det færdigt, og skal afsted. Jeg er ordentlig bædre tilmode siden jeg er vis paa, det skal afsted. . .« (Dagbøger I 173—74). Endelig 24/5 kan hun notere det længe ventede Brevs Ankomst, hvori hun dog ikke rigtig genkendte »min gamle Adam« (Dagbøger I 183).

402. Kbh. 4/5 1810. Til J. F. Cotta. Udskr: »Herrn Buchhändler Cotta Wohlgeboren«. Cottasche Buchhandlung Nachfolger, Stuttgart (Fot. KB). 27,7 *Brummer*] K 33: 30,25. ¶ 27,11—12 *in Hamburg war*] K 422: Br. 342.

¶ 27,12 *Haller Fürst*] Firmaet Fürst Haller und Komp., hvor bl. a. Joseph Hambro havde faaet sin Uddannelse (Vor Fortid I 1916—17 473). ¶ 27,13 *das Selby'sche Haus*] det Selby'ske Handels-Hus, grundlagt 1777 af senere Baron Charles Aug. Selby (1755—1823), blev efter en Krise 1799 videreført af Thomas ter Bork (1762—1812) og John Christmas († 1822) og havde 1810 Kontorer i Dr. Tværgade. ¶ 27,16—18 *Haben Sie also die Güte ...*] jfr. 52,6—7. ¶ 27,19 *Sie wissen Sie haben mir schon 50 davon gegeben*] jfr. 52,6—7 med 52,15. ¶ 27,21 *Correggio wird nächsten Winter.. aufgeführt*] se Noten til Br. 413.

28,1 *Voss hat mir einen Brief geschrieben*] Br. 399. ¶ 28,3—4 *weis.. nicht was er mit den einzelnen Worten meint*] se 22,4—16 med Note. ¶ 28,12—13 *Frau von Schardt.. das Stück.. wünschen*] 4,21—5,3. ¶ 28,13—14 *selbst die Herzogin soll einen solchen Wunsch geäußert haben*] maaske i et Brev fra Charlotte Schiller til Grevinde Schimmelmänn, der 25/2 1810 skrev: »Sollte Ihre edle, gute Grossfürstin nicht den Correggio mit Wohlgefallen lesen und vielleicht eine kleine Aufmunterung für den Dichter an seine Braut schicken wollen! Doch dieses unter uns Beiden!« (Ch. v. Schiller und ihre Freunde II 437). ¶ 28,18 *Die Reise habe ich im Morgenblat gelesen*] K 196: 70,10 og 403—04: 281,4. Fru Schimmelmänn skriver, vistnok omkr. Nytaar 1810, til Christiane Heger: »Nogle Fragtmenter af hans Reise til Rom bragte han maaske (Bakkehuseumet), og 5/1 s. A. til Louise Stolberg: »Hier ... Oehlenschläger ... déclama sa très belle ode à Md. de Stael toute allemande!« (Rev. Pap. V 60—61). Digtet til Mad. de Staël »Zueignung«, der indleder »Wallfahrt nach Rom«, gengav Øst i sine »Misceller«, Nr. 28. ¶ 28,19 *Reinbeck*] K 347: 176,1. ¶ 28,23 *Perthes*] K 387: 253,5. Skriftlige Tilbud fra Perthes kendes ikke, men Oehl. har sandsynligvis truffet ham i Hamborg Nov. 1809. Om deres senere Forhold se 236,7—19 m. Note. ¶ 28,23 *Büsching*] Johann Gustav Büsching (1783—1829), der 1811 blev Arkivar ved det schlesiske Landsarkiv og 1817 Professor i Breslau, er særlig kendt for sine Udgaver af den tyske Middelalders litterære Mindesmærker. Noget Brev kendes ikke til Oehl. fra Büsching, hvis Henvendelse sikkert har drejet sig om Bidrag til det af ham og Oversætteren Karl Ludwig Kannegiesser (1781—1861) udgivne »Pantheon. Eine Zeitschrift für Wissenschaft und Kunst«. 1810. ¶ 28,23 *Mad: Spazier*] Br. 393.

29,1 *Ich werde mich in diesen Tagen verheirathen*] Oehl. havde 21/1 1807 til P. O. Brøndsted udtalt sin Fortrydelse over Forlovelsen med Christiane Heger (NKS 2400,4°, 29). En Tradition i den Hegerske Familie vil hede, at han efter sin Hjemkomst vilde hæve Forbindelsen, men paa Carl Hegers Forestillinger gik i sig selv (P. A. Rosenberg: Søren Kierkegaard 32—33, jfr. Vilh. Andersen II 3—4). Givet er, at Christiane nærede Betænkeligheder, som hun betroede Grevinde Schimmelmänn, der skriver i en udat. Billet: ».. dog maa De ikke meere tale som igaar over

Oehl: Veninde — De er ham det skyldig aldrig at sige, endnu mindre at tænke slikt — (NKS 1674,2°, VIII), og fra Beg. af 1810 denne Seddel: »gode Frøken Heger ieg vilde just sende til Dem da Deres bud kom til mig, og Hertugen sadt lige over for mig ieg kunde ikke skrive og takke Dem — ey heller skiende paa Dem fordi De bedrøvede os igaa med de smaae griller, som eene kunde formindske Oehl: lykke i Deres omgang. Det vil falde bort af sig selv, men De kan blive syg for May Maaned — ifald De tillader Dem dette barnagtige — tilgiv — da De er Fornuften selv, maae De ogsaa være det, i at overvinde diese Hirngespenster — da ieg læser Don quich: frygter ieg Dem endnu meere — men De vil ikke hen hvor han vilde hen — og ieg er roelig« (Bakkehusmuseet). For Ægteparrets foreløbige Bolig paa Christiansholm sørgede ogsaa Fru Schimmelmänn. Hun havde 25/2 1810 skrevet til Charlotte Schiller: »Bis jetzt konnten sie sich nicht etablieren, die Zeiten sind so drückend, die Theuerung ausserordentlich. Die Fraülein Steger [o: Heger] wollte also warten, obgleich sie so lange versprochen sind. Nun haben wir das Glück, ihnen die ersten Monate angenehmer zu machen, da sie im Mai alsdann ihre Hochzeit im Stillen feiern werden. Wir besitzen nämlich ganz nahe bei Seelust (unserer Sommerwohnung in der schönsten Gegend) ein recht gutes Haus, zu gross für eine so kleine Wirtschaft. Da können sie einige hübsche Stuben bewohnen; es liegt im Walde, und doch recht nahe am Ufer des Meeres. Hohe Poppeln in der Nähe der Wohnung geben einen romantisch-feierlichen Ausdruck im Ganzen. Dieser ruhige Aufenthalt in unserer Nähe scheint ihnen Beiden lieb zu sein« (Ch. v. Schiller und ihre Freunde II 436). Om Ægteskabets materielle Forberedelse kan videre oplyses: i 1804 havde Hans Heger indsat i Overformynderiet Datterens Arv paa 2000 Rdlr., efter Magdalene Frederikke Drewsen, f. Zump († 1804), gift 1792 med Christianes Morbroder Højesteretsassessor Jørgen Christopher Drewsen (1746—1801), med Bøn om at lægge de paaløbende Renter til Kapitalen. 24/3 1810 anmoder han Kbh.s Magistrat om at faa udbetalt 1000 Rdlr. og Renterne af Kapitalen: »Da bemeldte min Datter nu skal giftes med Professor Oehlenschläger og altsaa behøver disse Penge, deels til Hielp til Udstyr, og deels til at indsættes i Enkekassen«. I Skrivelsen af 30/3 s. A. oversender Kbh.s Raadstue Hegers Promemoria til Overformynderiet, som 5/4 indvilliger i at udbetale 1000 Rdlr. samt Kapitalens Renter, ialt 1436 Rdlr. og 7 sk., hvorfor Heger 9/5 kvitterer (Overformynderiets Memorialer 1810—12, Pk. 349, Dok. Nr. 93, LAS). 11/5 udsteder Enkekassen Oehl. Bevis for at have indbetalt 708 Rdlr. 39 sk. (Enkekassens Arkiv, RA). De resterende Penge i Overformynderiet hævede Oehl. 9/6 1810 (Hof- og Stadsrettens Afkaldsprotokol 1809—18 83, LAS). Samme Dag skriver Christiane Oehl. til Nicoline Hammeleff: »Idag er jeg ene. Oehl. kører med Tante til Byen for at skaffe nogle nødvendige Bøger ud

og at hæve Penge i Overformynderiet« (M. Reinhardt I 18). Endelig om den kirkelige Handling: iflg. Kiøbenhavns Magistrats Blanketregnskaber (RA) har Oehl. 14/5 1810 betalt 15 Rdlr. og 3 sk. for en udfærdiget Bevilling til at blive viet af en »uvedkommende Præst« (∩: en Præst uden for Brudens Sogn). Bremerholm Menigheds Vielsesprotokol 1805—14 (LAS) har mellem 11/5—21/5 følgende Indførelse: »Copulerede d. i Frederiksberg Kirke Hr. Adam Oehlenschläger, Professor, Frøken Christiane Georgine Elisabeth Heger —« og samme Menigheds »Ægteskabs-Lysebog 1802—13« (LAS) under Afsnittet »Huus-Copulationer i Holmens Sogn«, ligeledes efter 11/5 1810: »Hr. Adam Oehlenschläger, Ungk[arl], Frøken Christiane Georgine Charlotte Heger«. Under Rubrikken »Hvor og af hvem copulerede« er noteret: »Vielsen i Frederiksberg Kirke af «. Hensigten med at opgive Frederiksberg Kirke, hvor gamle Oehl. var Organist, har været lige saa afledende som vildledende. Oehl. har ikke villet se sine Paarørende ved sit Bryllup, som det ogsaa tydeligt fremgaar af et lidt fortrydeligt Brev fra Kamma Rahbek til Jonas Collin 18/5 1810: »... Hvad nu den anden og vigtigere Post angaaer, saa ønskede jeg, De havde kunnet give mig lidt omstændeligere Underretning, ikke fordi jeg selv er nysgjerrig, men fordi jeg har lovet Oehlenschlägers Fader — som i Dag var hos mig og under uns gesagt, var lidt stødt over, at hans Søn ikke havde sagt ham, hvad Dag han vilde have Bryllup — at give ham de Underretninger, jeg paa 3de og 4de Haand faaer desangaaende. Marschall Hauch sagde den gamle Oehlenschläger det igaar Aftes Kl. 7, da han var ude paa Slottet, og jeg kan godt begribe, at det maae have været Oehlenschläger ubehageligt at faae det at vide paa den Maade, saameget mere som han dog var Sønnens skriftlige Forlover. Jeg formodede rigtignok, at det skeede igaar, men vidste intet Bestemt derom, da min Søster i Mandags, hun var ude at tage Afsked med mig, blot sagde at hun tog paa Landet i denne Uge; og jeg spørger aldrig om, hvad man ikke af sig selv siger mig ved slige Leiligheder. Det er altsaa kun for den gamle Oehlenschlägers Skyld jeg ønsker privat Underretning om, hvor Schimmelmansk eller ikke Schimmelmansk bemeldte Bryllup har været, Præstens Navn etc.: Forresten ignorerer jeg ganske denne Begivenhed, indtil en af de høie Vedkommende selv har underrettet mig derom« (H. C. Andersen og det Collinske Huus 693). Om Brylluppet i Gentoft Kirke har Præsten Jørgen Høegh (1781—1852) indført følgende under 16/5 [sic] 1810: »Som uvedkommende Præst viet her i Kirken Hr. Professor Adam Oehlenschläger og Frøken Christiane Georgine Elisabeth Heger begge af Kjøbenhavn. Følgende Documenter fremvistes: Bevilling af 14. Maj til at vies af uvedkommende Præst, Beviis for Indskud i Enkekassen af D:[ito] Dato, Beviis fra Provst Hjort, at alt var afgjort ved Holmens Kirke, Beviis at det befalede var erlagt til den latinske Skole, og ligeledes til Sangværket« (Gentoft Kirkebog

1651—1814, 224, LAS). Selv fortæller Oehl.: »[Torsdag] Den 17de Mai 1810 spiste jeg til Middag med min Christiane hos hendes Fader i Kiøbenhavn; derpaa kørte hun og jeg alene til Gientofte, hvor Hr. Pastor Høegh, efterat jeg havde viist ham de nødvendige Papirer, gik hen med os i Kirken, og viede os. Som Mand og Kone satte vi os i Vognen igien, og kørte til det smukke Christiansholm ved Sølyst, som Grev Schimmelmann havde havt den Godhed at tilbyde os til Sommerbolig« (Er. III 29). Bruden var iført »en lyserød Gingham's Kjole, som hun vel syntes passede bedst til det stille, beskedne Bryllup« (Marie Konow: Barndoms- og Ungdomserindringer 78). Og Dagen derpaa fortæller Christiane Søstrene Hammeleff (K 174: 23,20—21): »Nu tilhører jeg da min velsignede Oehlenschläger for stedse! Gud give jeg kunde fortjene min Lykke! Kan I lære mig det, vil jeg af mit ganske Hjærte takke Eder. Han er lykkelig siger han og jeg er det sandelig ikke mindre..« (M. Reinhardt I 16—17). ¶ 29,2 *ihre . . . Frau*] K 349: 176,28—29. ¶ 29,2 *Conz*] K 347: 176,4. ¶ 29,2 *Haug*] K 347: 176,1.

403. Leipzig 29/5 1810. Fra J. F. Cotta. NKS 1674,2°.

29,6 *Ihr Werthes v 4 M*] Br. 402. ¶ 29,8 *Herrn Fürst Haller*] Noten til 27,12. ¶ 29,8—9 *sogleich dh Frege angewiesen*] Christian Gottlob Frege (1747—1816) blev efter sin Faders Død 1781 Indehaver af Bankfirmaet C. G. Frege und Comp. i Leipzig, som fortsattes af hans Søn og Medindehaver (siden 1801) Christian Gottlob F. (1778—1855). ¶ 29,9 *Hakon Jarl ist ausgegeben*] herom Noten 37,25. ¶ 29,9 *Palnatoke im Druck*] den anonyme Forfatter af Artiklen »Ein Blick in das Bücherverzeichniss von der Michaelis-Messe 1810« i Mb. f. g. St. 17/10 1810 skriver: »Die Rubrik: Schriften, welche künftig herauskommen sollen, gibt uns manche schöne Hoffnung. Wir bemerken darunter . . . Oehlenschlägers Trauerspiel Palnatoke«. »Pantheon« (herom Noten 28,23) bragte i 1. Bd., Hefte 2 (Marts 1810) et Referat af Tragedien og en Oversættelse af 4. Akts 1. Scene. Brudstykket blev nævnt i »Zeitung f. d. eleg. Welt« 16/3 1810 og fremhævedes 31/5 s. A. i »Jenaische Litteratur Zeitung« Nr. 125, som Øst citerer i sine »Misceller« 1810, 323—24. Referat og Oversættelse har været tillagt Wilhelm Grimm og er optaget i hans »Kleinere Schriften« I 248—60, men Rudolf Steig har paavist det grundløse heri (Zeitschrift für deutsche Philologie XXXIV, 1902, 550—52, jfr. H. H. Houben: Zeitschriften der Romantik, 1904, 135). Omtalte Referat slutter med en Opfordring til Oehl. om snart selv at levere en tysk Overs. af Sørgespillet, hvortil Büsching (om ham Noten 28,23) føjede følgende Bemærkning: »Mit dem Verfasser dieses Aufsatzes verbindet sich mein und mehrerer meiner Freunde Wunsch und Bitte, dass es dem Herrn Professor Oehlenschläger gefallen möchte uns recht bald auf deutschen Boden dieses Drama zu übertragen, dessen angegebener Inhalt, so wie das übersetzte

Stück, das Verlangen nach dem Ganzen einem jeden erregen müssen«. Filologen Franz Passow (1786—1833), en Ven af Heinrich Voss, ytrer 23/6 1811: »Jetzt erwarte ich den Palnatoke, und erwarte nach der Probe im Pantheon recht sehr viel davon« (Leben und Briefe, 1839, 145). Trods Cottas Forsikring, at Palnatoke var gaaet i Trykken (jfr. 50,25—26), og trods Oehl.s indtrængende Forestillinger (145,18—22; 151,6—16), udkom Sørgespillet først 1819, fordi Manuskriptet imidlertid var bortkommen (B II 257,5, jfr. 311,9—10 og Er. IV 59). ¶ 29,10 *Axel soll gleich nachfolgen*] Heinrich Voss skriver 13/6 1810 til Cotta: »Soll ich meinen ungebetenen Rat geben, so müsste Axel und Walburg so bald wie möglich gedruckt werden. Wenn etwas auf unsre Nation wirken kann, so ist es der wehmütige Zauber, der über diese rührende Dichtung ausgegossen ist. Ich möchte es das vollkommenste Gedicht im Molltone nennen, das wir Deutsche besitzen« (Briefe an Cotta I 322). ¶ 29,10 *wegen der Gedichte . . .*] jfr. Cottas Udtalelser A III 199,9—16. ¶ 29,15 *was Voss nicht den Muth hat abzuändern*] 12/11 1809 havde Heinrich Voss skrevet til Fru Schiller: »als Lyriker will er mir noch nicht genügen« (Ch. Schiller u. ihre Freunde III 246) og 25/2 1810 til Cotta: »Oehlenschlägers Gedichten, verehrter Freund, tut es meiner Einsicht nach not, dass sie noch eine strenge Feile über sich liessen. Es ist nicht bloss der Ausländer, der dann und wann durchschimmert, sondern Fehler der Komposition scheinen darin zu sein, eine gewisse Breite der Darstellung, eine gewisse geniale Liederlichkeit. Aber hier muss der Verfasser selbst eingreifen, einem Fremden ist das unmöglich. Ich wünschte, dass Sie die Gedichte Conzen mitteilten und den um sein Urteil befragten. Wahrscheinlich wird er urteilen wie ich. Möglich indess ist, dass ich irre, und dass die Sache ausser meiner Spur liegt; denn ich bin einmal in dem Fall, dass ich Oehlenschläger als Lyriker auch mit dem besten Willen noch nicht anerkennen kann, so hoch ich ihn auch als Dramatiker schätze, ja verehere und anbete. Aber Oehlenschläger muss dies Gesagte als mein Urteil nie erfahren; er verziehe es mir sein Leben nicht« (Briefe an Cotta I 320). ¶ 29,22—23 *einen Correspondenten fürs Mblatt in Coppenhagen*] 3/9 1811 anbefaler Oehl. Cotta F. C. Dahlmann (56,6—7).

404. Christianesholm 9/7 1810. Til Hans Heger. Udskr: »Til Herr Etatsraad Heger i Viingardstræde N° 144«. Som Undskyldning for en sort Streg paa Omslaget disse Linier: »Gud hvad jeg er en Dosmerpanne | Her har jeg smurt lidt Lysetanne«. NKS 1674,2°.

30,14 *paa Geburten*] Christiane Oehl. fyldte 28 Aar 28/7 1810. ¶ 30,29 *Hammelef*] Erik Hammelef (K 174—75: 23,21). Om Gæsteri paa Christiansholm Sommeren 1810 fortæller Christiane Oehl. Nicoline Hammelef [9/6 1810]: »Jeg havde fire Gjester i Søndags Middags og Tante [Drewsen] og Emilie [Drewsen] til The. Det var Ørsted, Carl (Heger) Collin og Prof.

Hornemann. De befandt dem saare vel her. I Løverdags spiste Louise [Wesselhöft] her til Middag, som det morede usigeligt at være hos os. Oehl. er virkelig en meget elskværdig Vert, han har ordentlig attention for sine Gjester og hvor huslig han er lader sig ikke beskrive. Igaar spiste vi første Middag alene.. Kom endelig i Morgen og kom til Middag, hvis I kan. Om det var en Glæde at se Reinhardt vil jeg lade Dig selv bedømme« (M. Reinhardt I 18). Og Oehl. sekunderer: »Denne Sommer var smuk og behagelig. De muntre, vittige Frøkener Hammeleff, min Kones Veninder, og den diærve, trofaste Normand Reinhardt (senere Professor i Zoologien, gift med den ene Veninde) var dengang vort meste Selskab, naar vi ikke vare paa Sølyst« (Er. III 29).

31,1 *Hammelkeule*] Bedekølle. ¶ 31,16 *Fruen Hammeleff*] Mariane Wilhelmine Lawætz (1780—1866), gift 22/1 1802 med Erik Hammeleff (Pers. Tidsskr. 6. Rk. II 11—12). ¶ 31,17 *den svenske Kone*] kan ikke identificeres.

405. Kbh. 25/7 1810. Til J. F. Cotta. Udskr: »Herrn Dr: Cotta Wohlgeboren in Tübingen«. Cotta'sche Buchhandlung Nachfolger, Stuttgart (Fot. KB).

31,22—23 *meine lyrische Gedichte.. revidirt wünschen*] herom 29,10—16 med Noter. ¶ 31,29 *einige neue Stücke hinzufügen*] herom i Noten til B III 35,17.

32,3 *Correggio . . Mskpt erhalten*] sendes først 27/5 1811 (48,19—20). ¶ 32,4—6 *Axel und Walburg . . beurtheilen*] »Axel og Valborg« i Oehl.s tyske Overs. udkom hos Cotta Sept. 1810. Den i Noten til 29,9 allerede nævnte »Blick in das Bücherverzeichnis«, der ellers kun indeholder Henvisninger til Messens mange Publikationer, har en mere end halv Spalte lang Omtale af »Axel und Walburg«, sikkert inspireret af Heinrich Voss: »Vor allen aber können wir mit Ueberzeugung die Aufmerksamkeit hinwenden auf Axel und Walburg, Trauerspiel in 5 Aufzügen und in Jamben, von dem dänisch-deutschen Dichter Oehlenschläger. Wen bis jetzt dieser junge Doppel-Aar nicht ansprach, der wird in diesem Werke, unstreitig das vorzüglichste, das seit langer Zeit in dem Gebiete des Trauerspiels erschienen ist, die Bestätigung der Hoffnungen finden, welche auch diese Blätter von dem Dichter äusserten. Dieselbe Muse, welche Shakespearn zu seinem Werke der Liebe, zu Romeo und Julie, begeisterte, hat auch hier den Griffel geführt. Obgleich Romeo und Julie des gewaltigen Shakespear noch immer die grössern Massen voraus haben mag, so ist doch Axel und Walburg nicht weniger zart gedacht und empfunden, ist voll der ergreifendsten, ungezwungen und doch kühn herbegeführten Momente bey gänzlicher Einheit der Scene, und voll wahrhaft Shakespearscher Charaktere. Man darf diesem Trauerspiele wol auf unsrer Bühne, wenn einige zu nationelle uns unverständliche Züge weggelassen werden, eine gleiche Wirkung weis-

sagen, als es auf der danske hervorgebracht hat . . . Verzeihung diesen wenigen Worten, das Ungewöhnliche verdient aber wol einige Auszeichnung«. Litteraten J. C. Lange indrykkede i sin Helhed dette Stykke i Skild. 16/3 1811 som en Antikritik mod den sammesteds 8/1 s. A. citerede Anmeldelse i »Zeitung für die elegante Welt« 27/11 1810, der vel i »Axel og Valborg« finder mere Ehre i Ide og Behandling end i »Hakon Jarl«, men en endnu mere paafaldende manieret Stræben efter det Betydende, idet Recensenten iøvrigt anslaaer flere af de Motiver, Baggesen senere tog op i sin Kritik i »Dannora« 1814 (Baggesen Danske Værker XI 237—93). Heinrich Voss ærgrede sig meget derover og skriver 9/12 1810 til Cotta: »Haben Sie Mahlmanns [K 337—38: 155,7—8] Anzeige von Oehlenschlägers Axel und Walburg gelesen? Man möchte doch vor Aerger ein Kind bekommen, wenn man so salzloses Gewäsche liest, — komisch ist dabei, dass er bei allem guten Willen, den Dänen in den Kot zu treten, doch nicht recht dazu kommen kann. Er segnet, während er zu fluchen vermeint. O dass wir ein Amphiktyonengericht hätten!« (Brieftil Cotta I 325—26). Om Sørge-spillet's Modtagelse havde han tidligere fortalt 29/10 1810: »Axel und Walburg hat in Stuttgart durchgängig Beifall gefunden und Rührung erweckt; nur bei Weisser [om ham Noten til 1,8—10] nicht« (Brieftil Cotta I 323). Men heller ikke Voss' Venner er alle lige begejstrede. Førnævnte Franz Passow skriver 23/6 1811: »Fouqué hat mich durch seinen Held des Nordens [K 369: 215,28—29] ganz hingerissen; aber mit Oehlenschläger, wenigstens mit dem gepriesenen Axel, will mir es gar nicht gelingen. So, dünkt mich, spricht die Herzensliebe nicht, wie er sie sprechen lässt« (Franz Passow: Leben und Briefe, 145), og 19/7 s. A. udtaler han ligefrem, at »Axel og Valborg« har kedet ham græsseligt, »indem ich mich ganz in eine Kotzebuesche Welt erbärmlicher Grossmuth und edeln Betrugs versetzt sah. . . Aber noch hat mir niemand darin Recht gegeben, als meine Frau und eine Freundin; alles andre zergerht in Anpreisungen dieser Platt- und Schwachheiten« (sst. 148, se videre 154). Justinus Kerner skriver Okt. 1810 til Uhland: »Ich habe nun auch die Kirche von Drontheim gelesen von Oel. Sie ist sehr schön — aber wenn man eben vorher was von Shakespeare las!!!« (Brieftilwechsel I, 1897, 145—46). Uhland, der havde lært Oehl. at kende i Tübingen Sept. 1808 og var meget indtaget i ham (Brieftilwechsel I, 1911, 101), noterer 14/2 1811: »Axel u. Walburg die ersten 4 Akte [gelesen]« (Uhlands Tagbuch, 1898, 35) og bemærker derom til Kerner 20/2 s. A.: »Diese Tragödie ist sehr schön und spricht besonders die Phantasie an, doch ohne durch Charaktere noch durch Leidenschaft sich sehr auszuzeichnen« (Justinus Kerners Brieftilwechsel I, 180). Endelig benytter Wilh. Grimm i et Brev til Joseph Görres 12/6 1811 atter Lejligheden til at lufte sin Uvilje (jfr. K 355: 189,25—26) og fortsætter efter et almindeligt Udfald mod den danske Litteratur: »Der Oehlenschläger verdankt doch seine

Bildung Deutschland, und ist ein Gemisch von Schiller Tieck und Naturphilosophie. In seinem besten Trauerspiel Axel og Valdborg ist einiges recht gut theatralisch, sonst aber ist auch der harte Contrast zwischen dem, was aus der alten Sage geflossen, und dem, was aus ihm gekommen, darin sichtlich, welcher in seinen übrigen Dichtungen noch viel schreiender und unleidlicher sich zeigt. Wo er schlecht ist, ist er auch so schlecht, dass mans kaum mehr sein kann, und man glaubt es nicht, wenn man in seinen Gedichten liest, dass das von einem Verfasser herrühren könne. Es ist etwas sehr hohles in ihm, während man ihm nicht alles absprechen kann« (J. v. Görres: Ges. Briefe II, 218). ¶ 32,6—7 *dieses Stück . . . im dänischen bearbeitet*] 2/6 1810 havde Fru Schimmelmänn skrevet til Louise Stolberg: »Entre autres ouvrages il traduit en danois son Correggio, et il découvre des beautés nouvelles et cachées im Kunst Gebiet der Sprache. Les arts ont a peine été touchés par un Danois« (Rev. Pap. V 70) og 22/6 s. A.: »La traduction danoise est un chef d'œuvre« (sst. 75—76). Selv siger Oehl. paa sine ældre Dage, at han af Correggio »strax ved Hiemkomsten« leverede »en temmelig flygtig Oversættelse« (Forord til Tragødiæ I, 1841), se videre Noten til 44,3. ¶ 32,7—8 *hoffe es nächsten Winter auf unsre Bühne zu bringen*] se Noten til Br. 413. ¶ 32,9 *auf die besten deutschen Bühnen gebracht werden könnte*] om tyske Opførelser af »Correggio« se Noten til 167,21. ¶ 32,10—11 *Frau von Schardt . . . darum gebethen*] jfr. 4,21—22. ¶ 32,11—12 *Wolff hat mir gesagt . . .*] jfr. 4,24—5,3. ¶ 32,12 *Herrn Lemberl*] K 350—51: 181,27. ¶ 32,13—14 *jetzt nimt . . . Schröder wieder des deutschen Theaters in Hamburg an*] den tyske Forfatter, Skuespiller og Teaterdirektør Fr. Ludw. Schröder (1744—1816) havde tidligere (1771—80 og 1785—98) ledet Hamborgs Teater og overtog 1/4 1811 atter Direktionen. Han skriver 22/10 1810 til K. L. Rahbek: »Sie haben Wahrheit gehört, mein alter Freund, dass ich mit dem 1. April das Theater wieder übernehme. Ich bin es meinen Erben und dem guten Geschmacke schuldig, noch einmahl Hand an die Sache zu legen« (NKS 2494,4°, V). Oehl. satte sin Lid til ham paa Grund af hans Indfydelse og Betydning, og fordi han saa aktivt havde interesseret sig for Shakespeare, men allerede 1/4 1812 opgav Schröder alt Teatervæsen. Episoder af F. L. Schröders Barndom og Ungdom benytter Oehl. siden i sit Lystspiel: »Den lille Skuespiller« (Lieb. XVII 1—97). ¶ 32,16 *im dritten Theile von Herder . . .*] Cotta udgav 1805—20 Herders »Sämtliche Werke«. Udgaven omfatter 3 Afdelinger: I: Zur Religion und Theologie 12 Bd., 1805—10; II: Zur schönen Literatur und Kunst 16 Bd., 1805—09; III: Zur Philosophie und Geschichte 17 Bd., 1805—20. Den fandtes i Bibliotheca Oehlenschlägeriana 1850 12. ¶ 32,22—23 *Die Wahlverwandschaften*] Goethes Roman kom 1809 hos Cotta. ¶ 32,23—24 *in den Werken aufgenommen sind*] i sidste Del af Goethes Werke I—XIII 1806—10 hos Cotta. ¶ 32,26 *Die Farbenlehre habe ich gesehen*] Goethe: Zur Farbenlehre I—II, 1810, hos Cotta. Oehl har sandsynligvis set

den hos H. C. Ørsted. Paa sine ældre Dage skriver Oehl.: »Jeg tvivler ikke om, at han som Physiker ogsaa har givet Prøver paa sit sieldne Talent; men — havde det maaskee dog ikke været bedre, om han havde givet os flere gode Digterværker, istedetfor den vidtløftige Farvelære etc.?« (Er. III 63). Oehl. havde Sommeren 1810 sine Bøger paa Christiansholm, hvor han viste dem til Latinskoledrengen Peder Hjort, der »som en tro Klient af Bruden« strax havde gjort sin Opvartning derude og ikke undlod at forraade sin Natur (Krit. Bidr. Lit. Afd. 2. Bd. XVI—XVII). ¶ 32,29 *an Voss schreiben*] Br. 406.

33,3 *Ich bin jetzt verheirathet*] herom Noten 29,1. ¶ 33,3—4 *lebe glücklich bei Schimmelmans*] Oehl. hyldede sine Værtsfolk i Digtet »Christiansholm«, trykt i »Digtninger«, 1811 (Lieb. XX 43—44). Træk fra Sommeropholdet 1810 fortæller Oehl. i Er. III 29—32; se ogsaa Noten til 30,29. Et Eksempel paa de »saakaldte barnlige Lege, som opføres hos Grevinde Schimmelmans«, læses hos Pavels 13/11 1812: »Saaledes havde Øhlenschläger og hans Kone engang forestilt to smaa Fugle, og lød da deres Dialog saalunde: Han: Hvor kommer du fra, lille Fugl? Hun: Fra Skoven. Han: Hvad gjorde du der? Hun: Jeg søgte Føde. Han: Fandt du noget? Hun: Nei. Han: Hvor finder du den da? Hun: I mit Hjem; min Adam føder mig« (Dagbøger 1812—1813 91—92).

406. Kbh. 26/7 1810.* Til Heinrich Voss. Trykt: Vierteljahrsschrift für Literaturgeschichte III 551—52 (delvis). En Henvendelse til Landesbibliothek Eutin, hvor Originalen skulde findes, har været resultatløs.

33,19—21 *einige Aehnlichkeit des Palnatoke mit . . . Wilhelm Tell*] den i Noten til 29,9 nævnte Omtale i »Jenaische Literatur Zeitung« af det i »Pantheon« offentliggjorte Brudstykke af »Palnatoke« havde allerede paa en for Oehl. anbefalende, men for Digteren neppe tilfredsstillende Maade, taget Stilling til dette Spørgsmaal: ».. obgleich einzelne Momente des Dramas schon anderswo zu fest eingebürgert sind, um bey uns ihre ganze Wirkung zu thun, z. B. wo Palnatoke als dänischer Tell erscheint: so hat der dänische Dichter doch so viele neue und grosse Motive so glücklich zu benutzen gewusst, dass wir uns dieser Erscheinung um so lebhafter erfreuen, weil er, wie sein Landsmann Baggesen, auch unserer Sprache vorzüglich hold zu seyn scheint.« Modsætningen mellem »Palnatoke« og »Wilhelm Tell« har Oehl. nærmere udviklet i sine Forelæsninger »Om Evald og Schiller« (II 204—07); han kommer tilbage dertil 1817 efter en Opførelse af Schillers Skuespil paa Theater an der Wien (B II 217,4—218,3) og paa sine ældre Dage i Er. II 115.

407. Kbh. 23/8 1810. *Fra Teaterdirektionen. TA, Kopibog. Om specielle Forfatterloget er der ikke Tale i Teaterdirektionens Fore-

stilling 4/6 1810, der angaar Logernes Abonnement ved Auktion for Fremtiden til Indtægternes Forbedring og en Tvedeling af Parterret i 1) forrest Bænke til ca. 150 Personer og 2) bagtil Staaapladser til ca. 250 Personer, idet Direktionen »troer ved denne Indretning, at burde tage Hensyn paa den bedre og mere oplyste Deel af Publicum, som nu seer sig nødsaget til at blive aldeles borte fra Skuespilhuset eller i det mindste kun at besøge det meget sieldent, fordi de ikke see sig i Stand til at betale hver Gang 1 Rd^r i Parquettet og de ikke vilde udsætte sig for de Ubehageligheder, som ere forbundne med at freqventere Parterret, saaledes som det nu er.« De »deraf flydende Bekvemmeligheder« søger den kgl. Resolution 11/6 yderligere at forbedre med følgende Bemærkning: »Dog maatte herved tillige sørges for, at enten særskilt Plads eller i det mindste særskilt Indgang blev tilvejebragt for dem, som nu have frie Adgang til Parterret.« Se videre Br. 450 m. Note.

408. Heidelberg 26/8 1810. Fra Heinrich Voss. NKS 1674,2°. Udskr.: »Herrn Professor Öhlenschläger Wohlgeboren zu Kopenhagen«. Trykt: Mindebl. 196—98.

35,2 *Dein Brief*] Br. 406. ¶ 35,10 *in 14 Tagen nach Stuttgart gehe*] Heinrich Voss opholdt sig i Stuttgart fra Midten af Sept. til Midten af Okt. 1810 (Brieft an Truchsess 3—4; Ch. v. Schiller u. ihre Freunde III 250). ¶ 35,12 *Deine Anmerkung*] 33,17—34,11. ¶ 35,15 *noch ein paar Anmerkungen erpressen*] deraf blev dog intet. Br. 406 er det eneste, Oehl. har skrevet til Heinrich Voss, Udg. bekendt. Da Provst Schmidt Foraaret 1818 rejser udenlands, foresatte Oehl. sig at skrive ham til, men Brevet kom aldrig i Stand, thi Provsten overrækker 1/6 i Heidelberg den unge Voss, der forekommer ham »lidt borneret«, alene et Brev fra Filologen F. C. Petersen (NKS 396^c, 8° 30/3, 9/4 og 1/6 1818). ¶ 35,16 *die Streiterwuth*] herom Noten til 22,15—16. ¶ 35,16—17 *Axel und Walburg ist ein süßes, zärtliches Stück*] jfr. Voss' Udtalelse Noten 29,10. ¶ 35,18—19 *in Heidelberg dreimal .. vorgelesen*] herom i Noten til 21,12—14. ¶ 35,20—21 *Rector Grimm*] Professor, senere Hofraad Albert Ludwig Grimm (1786—1872), studerede Teologi og Filologi i Tübingen og Heidelberg og var 1807—54 Lærer ved og Bestyrer af Pædagogium i Weinheim (Fr. v. Weech: *Badische Biographien* I 321). Heinrich Voss omtaler 27/10 1811 Alb. Ludw. Grimms Enthusiasme for Oehl. og en af denne paatænkt Recension af Digterens Tragedier i »Heidelberger Jahrbücher« (UB Heidelberg).

36,2 *so ist es auch in Weimar*] Noten til 5,14—15 og 37,19. ¶ 36,2—3 *Hofrätthin Schiller, die . . . jetzt hier ist*] »Zu den Freunden vergangner Zeit [af Familien Voss] gehörte auch Schillers Wittwe, die im Sommer 1810 in Heidelberg neun Wochen und in stetem Verkehr mit dem Vossischen Hause verlebte. Die Frauen kamen sich immer näher, und Heinrich Voss erneuerte

den alten Bund mit der Familie seines grossen Freundes« (W. Herbst: J. H. Voss II 2 145). Selv fortæller Ch. Schiller Prinsesse Caroline af Sachsen-Weimar 11/9 1810 om sit Ophold i Heidelberg og om Familien Voss (Ch. v. Schiller und ihre Freunde I 542) og nævner i et Brev 10/8 s. A. til Cotta: »Heinrich Voss und sein Bruder sind oft mit mir« (Briefe an Cotta I 52). ¶ 36,3 *ihren Kindern*] to Sønner: Karl Friedr. Ludwig Schiller (1793—1857), Forstmand og storhertugelig sachsisk Kammerherre. Han studerede 1810—11 i Tübingen. Heinrich Voss havde i 1805 været Huslærer for ham og hans Broder Ernst Friedr. Wilh. S. (1796—1841), senere Assessor i Köln og Bonn — og to Døtre: Caroline Henriette Luise (1799—1850), gift 1838 med Bjergværksraad Junot († 1846), og Emilie Henriette Luise (1804—72), gift 1828 med Friherre Heinrich Adalbert von Gleichen-Russwurm († 1887) og Bedstemoder til Kulturhistorikeren Alexander Friherre von Gleichen-Russwurm (1865—1947). ¶ 36,3—4 *einem Briefe von St. Schütze*] Brevet kendes ikke. Litteraten Johann Stephan Schütze (1771—1839) levede fra 1804 i Weimar og var en hyppig Gæst i Hofraadinde Johanne Schopenhauers Aftenselskaber (»Damals in Weimar!« *Erinnerungen von und an Johanne Schopenhauer*, hrsg. v. H. H. Houben, 1924). Han er Forfatter af en Række Lystspil og flere Romaner i Sterne's Maner og bearbejdede teoretisk sine Erfaringer i »Versuch einer Theorie des Komischen« (1817). ¶ 36,5 *ganz mit Göthe zerfallen*] K 417—19: Br. 340. ¶ 36,5—7 *was mich . . schmerzte . . auch . . seinetwegen*] 25/4 1810 havde Heinrich Voss skrevet til Goethe: »Oehlenschläger ist recht meines Vaters Liebling geworden. Nach meinem Dafürhalten macht dieser auf dem tragischen Parnasse Riesenschritte« (Goethe-Jahrbuch V 83). ¶ 36,7—8 *Göthe soll mit rührender Liebe von Dir sprechen*] se Noten til 5,12—13. ¶ 36,10—11 *das Lügen so degerten angewandt . .*] Citatet kendes ikke. ¶ 36,11—12 *seine Abentheuerliche Reise*] »Abentheuerliche Wanderung von Weimar nach Carlsbad« (1810). Anmelderen i Mb. f. g. St. (Uebersicht der neuesten Literatur 1809, 58) mener, at »St. Schütze gehört unter die wenigen deutschen Dichter denen das harmlose Komische gelingt. Seine Badereise ist nichts weniger als poetisch, aber sie ist nicht minder anziehend, als die sentimentale Wanderung des Britten.« Om Heinrich Voss og St. Schütze se videre 127,16—26 med Note. ¶ 36,15 *die Anmerkung zu Knud Laward . .*] om Sanders Sørgespil »Knud, Danmarks Hertug« og dets sceniske Forløb se K 376: 232,13 og 391: 258,22. Den af Voss omtalte »Anmerkung« havde følgende Skæbne i den dansk-tyske Presse. Under Overskriften »Literaire Mærkværdigheder« meddeler Skild. 2/10 1810: »I Beckers: Neue Erholungen 1ode Bind 1810, findes en Oversættelse af de tre første Acter af Prof. Sanders Knud Lavard, under Forfatterens eget Navn. Paa Titelsiden staaer, umiddelbart under Prof. Sanders Navn, følgende: »Dette Sørgespil er oprindeligi skrevet i det danske Sprog og i forrige Aar opført paa Kongens Fødselsdag. Det kap-

pedes om denne Ære med et andet Sørgeespil: Palnatoke af Oehlenschläger og vandt Sejer. — Derover opstod literaire Stridigheder mellem begge Partier, hvorved begge Digtere foranlediges til at udarbejde deres Sørgeespil i det tyske Sprog og saaledes ogsaa at bringe dem til det tyske Publicums Kundskab. — For disse Blades Læsere, der vide, at dette indeholder flere aabenbare Usandheder, behøves der ikke at føies nogen Anmærkning til denne simple Bekjendtgørelse.« Sander indrykkede derpaa i Skild. 6/10 s. A. en »Erklæring i Anledning af Skilderiets foregaaende Numer«: »For nogle faa Venners Skyld har Forfatteren af Knud Lavard oversat sit Stykke paa Tydsk. Een af dem har frivillig besørget Oversættelsen indrykket i Beckers Erholungen, og tillige skrevet den paa Titelbladet staaende Anmærkning. Saasnart Undertegnede læste den, skrev han til Hr. Hofraad Becker i Dresden, og bad ham, at rette disse Urigtigheder, der imidlertid ei bevise andet end Indsenderens Ubekjendtskab med det kjøbenhavnske Theaters Historie og Indretning.« I »Intelligenz-Blatt zum Mb. f. g. St.« Nr. 23, 1810 offentliggjorde endelig W. G. Becker følgende Berichtigung, dat. Dresden 6/9 1810: »Vor Kurzem ward mir durch einen meiner literarischen Korrespondenten folgende ihm mitgetheilte Berichtigung übersandt: »Das Titelblatt des Trauerspiels Knud Laward in dem zehnten Bändchen von Beckers neuen Erholungen enthält einen historischen Irrthum. Dies Stück war nämlich von der königlichen Theater-Direktion in Kopenhagen bereits angenommen und zur Aufführung bestimmt, ehe noch Palnatoke eingesandt ward. Hier konnte also keine Concurrenz stattfinden. Mit einem Worte, Knud Laward wurde bey der Geburtstags-Feyer des Königs 1809 gespielt, nicht weil er dieser Ehre für würdiger, sondern weil er für älter angesehen werden musste« — Da sonach der Inhalt jener Note dem Hrn. Professor Sander keineswegs angenehm seyn möchte, so finde ich für nöthig, diese Berichtigung öffentlich mitzuthellen, und bezeuge hiermit zugleich, dass der Hr. Prof. Sander, wie sich hieraus zwar schon von selbst ergibt, nicht den mindesten Antheil daran hat.« ¶ 36,27 *so thu' ichs*] at Heinrich Voss paa denne Tid var betænkt paa at skrive en Recension af Oehl.s Skuespil, fremgaar ogsaa af følgende Passus i et Brev fra Franz Passow 29/8 1811: »Deine Recension der Oehlenschlägerischen Trauerspiele sehe ich mit Verlangen entgegen« (Franz Passow: *Leben und Briefe* 154). Selv fortæller han Cotta 27/10 1811, at han til »Jenaer Literaturzeitung« i Juleferien vil skrive sin Anmeldelse (UB Heidelberg). Se videre 127,13—14 m. Note. ¶ 36,28 *das Ende von Knud Laward*] Sørge-spillet to sidste Akter kom aldrig i tysk Oversættelse.

37,4—6 *Im Frechmüthigen soll . . . eine saubere Probe gestanden haben*] se den i Noten til 37,25 omtalte Recension af »Hakon Jarl« i »Der Freimüthige«. ¶ 37,5 *der Verfasser des goldenen Kalbes*] Christian Ernst Graf von Beutzel-Sternau (1767—1849) blev 1791 Regeringsraad i Erfurt, knyttedes 1806 til

Politidepartementet i Baden og udnævntes 1810 til Retspræsident i Mannheim, men trak sig 1813 tilbage til sine Godser. Han er Forfatter af en Række Skuespil og bedre af flere humoristiske Romaner i Jean Pauls Maner, hvoraf den kendteste er »Das goldene Kalb, eine Biographie« (1803—04). ¶ 37,7 *schicke bald Deinen Correggio*] se Noten til 23,4. ¶ 37,11 *Martens*] K 181: 38,30. Provst Schmidt noterer 5/6 1818 fra Heidelberg, at han har spist ved table-d'hôte i Selskab med en halv perialsk Professor Martens... der havde kjendt Øhlenschläger i Weimar« (NKS 396^e,8°). ¶ 37,11—12 *Schreiber*] Alois Wilhelm Schreiber (1765—1841) blev 1799 Lærer ved Lyceum i Baden-Baden, var 1805—13 Professor aestheticus i Heidelberg og 1813—26 Hofhistoriograf i Karlsruhe. Han har skrevet Lærebøger, Digte, Fortællinger, Skuespil og udgivet Nytaarsgaver (»Cornelia«, 1806—41). Heinrich Voss fortæller 12/11 1809 om et Aftenselskab med Baggesen og Schreiber (Ch. v. Schiller und ihre Freunde III 247), som ogsaa var Medarbejder ved »Klingklingel-Almanach« (1810, Briefe an Cotta I 311, 356); »der überaus geistreiche Professor Schreiber«, som Baggesen siger (Briefe an Cotta I 362), redigerede 1807—10 i Cottas »Morgenblatt« »Uebersicht der neuesten Literatur«, der rummer kun lutter Venlighed mod Oehl. Han havde indskrevet sig i Oehl.s Stambog 27/10 1809. ¶ 37,16 *Ich bin wieder krank*] November 1810 skriver Heinrich Voss: »Sie werden wohl wissen, dass ich mehrere Monate beständig gekränkelt habe: die Gicht hatte mir wieder wacker zugesetzt, und ich war vor meiner Reise nach Schwaben ein erbarmenswürdiger Anblick« (Briefe an Truchsess 3—4). ¶ 37,19 *Die Schillerin... grüsst Dich*] Fru Schiller glemte ikke Oehlenschläger. Hun skriver 9/10 1810 til Prinsesse Caroline Louise af Sachsen-Weimar om et Besøg i Stuttgart hos Billedhuggeren Johann Heinrich Dannecker (1758—1841), Fried. Schillers Ven og skulpturelle Foreviger: »Dannecker selbst hat mir erstaunlich wohl gemacht. Es ist eine reine kindliche Natur, in der Art wie Oehlenschläger, so in seiner Produktivität reich, so kräftig, geistvoll und so liebenswürdig im Leben« (Ch. Schiller und ihre Freunde I 546); 4/4 1811 lader hun Grevinde Schimmelmans vide: »Ich habe oft an Seelust gedacht, an Oehlenschlägers schöne Wohnung wo ihm die Musen hoffe ich ungestört erschienen sind. Er will uns dieser Werke nicht mehr mittheilen und schreibt wohl nur in seiner vaterländischen Sprache?« (Schimmelmanske Arkiv, Pk. 25, RA). Endelig udtaler hun sig 18/1 1823 til Karl Ludwig von Knebel (K 184: 41,26) om Oehl.s »Briefe in die Heimath« (cit. i Noten til B III 157,9). ¶ 37,24 *schrieb ich an Gr. Leopold Stolberg*] Den dansk-tyske Greve og Diplomat, Digteren Friedrich Leopold Stolberg (1750—1819) studerede i sin Ungdom s. m. sin Broder Amtmand, Greve Christian Günther S. (1748—1821) i Halle og Göttingen, hvor han sluttede Venskab med Johann Heinrich Voss og ligesom Broderen blev Medlem af »Göttinger Hainbunde«. Som Hofchef ved det fyrstbiskoppelige Hof i Eutin fik Fr. Stolberg 1782

J. H. Voss kaldet dertil som Rektor, og de stod i en Aarrække i et nært aandeligt Samkvem (Briefe Fr. Leop. Grafen zu Stolberg und der Seinigen an J. H. Voss, 1891), der fra Voss' Side afløstes af Vrede og Bitterhed, da Stolberg Juni 1800 gik over til Katolicismen. Oehl. »holdt altid af Stolberg som en ædel Mand med høi Digterflugt. Om ogsaa hans Skib noget manglede Forstandighedens Ballast, om end ikke altid Fornuften sad som Styrmand ved Roret, saa opsvulmede dog de skønneste Følelser de rene sneehvide Seil; og i Begeistringens Passatvind lagde Stolberg, som en Ørn, store Strækninger tilbage« (Er. II 213). Heinrich Voss bevarede trods sin Afhængighed af Faderen en stærk Tilbøjelighed for sin Barndoms gamle Ven (Briefwechsel zwischen H. Voss und Jean Paul 31—33, 80—81, 89—91; Briefe an Truchsess 84—85, 98—101; Ch. v. Schiller u. ihre Freunde III 249—50; Briefe an Cotta 321, 336, 339, 344) og kom omkr. 1808 paa ny i Forbindelse med ham (Voss' Briefe an Truchsess, 99; Joh. Janssen: F. L. Stolberg II, 1877, 173—74). I Slutningen af Juni 1810 skriver han til »Erwin«'s Forfatter, Æstetikeren Karl Solger (1780—1819): »Eine meiner Freuden ist auch, dass ich wieder mit meinem Stollberg in recht enge Verbindung gekommen bin. Wir schreiben uns oft, und ich bin ihm noch wie ehemals sein »liebster Heinrich«. O könnte ich Dir die Briefe dieses einzigen, göttlichen Mannes vorlesen! Ich fühle mich durch und durch warm, wenn ich nur an ihn denke« (Archiv für Litteraturgeschichte XI, 1882, 140). ¶ 37,25 *Deinen Hakon Jarl*] Paaskemessen 1810 udkom hos Cotta »Hakon Jarl«. Ein Trauerspiel. »Zeitung für die elegante Welt« bragte 30/6 1810 en meget unaadig Kritik, tydelig præget af en Antiromantikers Uvilje mod Produkter, som »von der heutigen Manier angesteckt ist«. Recensenten tilstaar sit Ukendskab til det gammelnordiske Sagn, der ligger til Grund for »Hakon Jarl« (en Anonym [J. C. Lange?] i Skild. 2/10 1810 benytter dette Træk til en meget harmfuld Antikritik), men mener, Tragedien kun meget overfladisk fremstiller den gamle Verdens vilde og frygtelige Liv, idet han udvikler, at den hedenske Tid udelukkede Refleksioner og Følelser i »Hakon Jarls« moderne filosofisk-æstetiske Maner. Ligeledes mener Recensenten i »Der Freimüthige« (26—28/7 1810), at »Hakon Jarl« er et Udtryk for Tidens »geistige Influenza«, og fordrer, Masken rives af den moderne Aands Ridder. Han mener at kunne paavise i hvor ringe Grad det specielle nordiske Stof egner sig for et tysk Drama og ender med at bebrejde Cotta Udgivelsen af et saadant Makværk. Sans for Digterværket »Hakon Jarl« og den historiske Situation, der deri er grebet og fremsat, viser derimod Anmelderen i »Allgemeine Litteratur Zeitung«, der 11.—12. Jan. 1811 viede Stykket en indgaaende og sympatetisk Gennemgang. Meget anerkendende er ogsaa den mere end fire Spalter lange Anmeldelse i »Leipziger Literatur Zeitung« 22/1 1812, hvori Recensenten dekreterer, at et stort og ejendommeligt Stof har fundet en værdig Form »ohne theatralische Coups, worin die meisten

den dramatiske Effect setzen«, og fortsætter: »Diess ist wohl hauptsächlich der Grund, warum wir dieses Stück bisher noch auf keinem Repertorium der deutschen Bühnen fanden, obgleich wir der Meinung sind, dass es von Künstlern dargestellt, die den Conversationston auf einige Augenblicke bey Seite zu legen, und mit Freyheit der Phantasie in diesem eigenthümlichen Geiste zu wandeln im Stande sind, von einem seltenen dramatischen Effect seyn würde . . .«. Mb. f. g. St. 1810 (Uebersicht der neuesten Literatur 55) konstaterer, at det tragiske Drama i Tyskland siden Schillers Død synes forsvundet, for smigrende at fortsætte: »Desto erfreulicher war uns die Erscheinung von Hakon Jarl, denn lange ist uns kein Stück von so rein objektiver Haltung vorgekommen. Nirgends ist eine Einwirkung des Stoffs auf das Gemüth des Verf. sichtbar; ruhig und treu weiss er vielmehr das Leben und Thun einer fremden Zeit in sich aufzunehmen und es zu gestalten in seiner poetischen Eigenthümlichkeit. Einige Scenen sind wahrhaft Shakespearisch . . . Diesem schönen Stücke werde bald einige andre folgen, welche längst vollendet sind, und das Siegel der himmlischen Weihe noch strahlender an der Stirne tragen.« Den schwabiske Digter Justinus Kerner (1786—1862) skriver Okt. 1810 til Uhland: »Hakon Jarl hat mir gar sehr gefallen« (Briefwechsel I, 1897, 145). ¶ 37,25—26 *Der Olaff muss seinem Herzen wohl thun*] denne Udtalelse med Henblik paa Grev Stolbergs religiøse Bekendelse. Han udgav 1806—18 sit bindstærke Værk »Geschichte der Religion Jesu Christe«. Oehl. gjorde hos Schimmelmanns Bekendtskab med »Grev Christian Stollberg, hvis aandfulde Venlighed kom mig meget behageligt imøde. Hans mere geniale Broder Frederik Stollberg var ikke med. Det vilde have glædet mig at see og tale med denne Digterørn, som yndede Axel og Valborg — dersom ikke alt den katholske Mysticisme havde stækket hans Vinger« (Er. III 30). Oehl. vidste sikkert om Stolbergs Interesse for »Axel og Valborg« fra Sibbern, som traf S. i Karlsbad og 25/6 1812 noterer i sin Dagbog: »Mit Stolberg überhaupt: von Ewald — Baggesen — Øhlenslægers Axel und Valborg und Jesu Christi gjentagne Liv i den aarlige Natur« (Add. 286 II, 8°). ¶ 37,27 *Overbeck*] K 363: 210,12. Overbeck havde kendt J. H. Voss siden 1774, var bl. a. Medarbejder ved hans »Musenalmanach« og opsøgte ham ofte i Heidelberg paa sine politiske Rejser Paris—Lübeck (W. Herbst: J. H. Voss II, 2, 146). Oehl. havde truffet ham hos Gesandten Dreyer i Paris Febr. 1808 (NKS 2400, 4°, 31; 7/2—13/2 1808).

409. [Kbh.] 28/8 1810. *Fra Universitetsdirektionen. Universitets Arkiv, Kopibog 1810, RA.

38,3 *allerunderdanigste Forestilling*] 11/8 1810 havde Universitetsdirektionen skrevet: »Ved allernaadigst at udnævne Adam Oehlenschlaeger til Professor [Br. 388] har det behaget Deres Majestæt tillige at paalægge ham den For-

pligtelse at han ved offentlig mundtlig Foredrag skal bidrage til Almeensmag for Literatur og Konst. Hans æsthetiske Arbejders udmærkede, i og udenfor Fædrelandet erkjendte Værd, den af samme fremlysende sieldne Aandsdannelse; hans nøjere Bekjendtskab med Hovedværkerne i den nye skønne Literatur; hans Smag og Talent for et værdigt og ædelt Foredrag; disse hans Egenskaber og Fortrin have hos Direktionen vakt det Ønske, at Professor Oehlenschlaeger maatte sættes i nærmere Forbindelse med Universitetet, for med sine Evner og Indsigter ogsaa at gavne den studerende Ungdom. Den siden Professor Rahbeks Entledigelse [1799] ubesatte Professur i Æsthetiken giver dertil en passende Lejlighed. Direktionen indstiller derfor allerunderdanigst om Professor Adam Oehlenschläger maa allernaadigst beskikkes til Professor extraordinarius i Æstetiken ved Kiøbenhavns Universitet og ham i denne Egenskab tillægges en aarlig Gage af 600rd samt at denne aarlige Gage af 600rd maa udredes ham af det academiske Fond« (Universitetsdirektionens Arkiv, Forestillingsprotokol med kgl. Resolutioner 1810, RA). 15/8 resolverede Kongen: »Vi ville allernaadigst have udnævnt og beskikket . . . Professor A. Øhlenschläger til Professor Æstheticus extraordinarius med 600rd aarlig af det academiske Fond . . . og at de for samtlige fornævnte academiske Lærere [samtidig behandlede Universitetsudnævnelser for Astronomen H. C. Schumacher, Zoologen J. Ratke og Bibliotekssekretær E. C. Werlauff] udfærdigede Bestallinger maae meddeles dem gratis« (sst.). Sagen blev derpaa behandlet i Danske Kancelli, som 22/9 tilskrev Universitetsdirektionen: »Efter at Cancelliet . . . var blevet underrettet om Hans Majestæts allerhøjeste Resolution . . . ere de for [ovennævnte Universitetslærere] fornødne Bestallinger herigennem blevne udfærdigede, og under 21de d. M. forsynet med Hans Majestæts allerhøjeste Underskrift« (Universitetsdirektionens Arkiv, Journal E, Nr. 1165. I. C. 84, RA). Om sin Udnævnelse fortæller Oehl.: »Rahbek havde mange Underligheder og Særheder, og jeg kunde takke en af disse for min gode borgerlige Stilling. Han havde nemlig i flere Aar været Professor i Æsthetiken ved Universitetet, da det pludselig faldt ham ind at forlange sin Afsked [Rahbeks Ansøgning herom i: Patronen for Kbh.s Universitet, Koncepter og indkomne Sager 1799, Nr. 15. Afskedsbevillingen er underskrevet 12/4 s. A. (Patronatets Forestillinger 1799, Nr. 29, RA)] af en høist besynderlig Grund: fordi man havde bebrejdet ham, at han ikke havde studeret og forstod sig paa den Kantiske Philosophie . . . Var dette ikke skeet, saa var jeg formodentlig aldrig bleven Professor, og Gud veed, hvad jeg da var bleven. Maaskee var jeg gaaet tilbage til Tydskland . . . og var lidt efter lidt bleven en Tydsker, ligesom Steffens« (Er. III 16). ¶ 38,6 *det academiske Fond*] var 1796—1844 Betegnelsen for Universitetets Formue eller Fælleskasse (H. Matzen: Københavns Universitets Retshistorie II, 1879, 362). ¶ 38,6 *aarlig Gage af 600rd*] med det i Br. 389 anførte in mente kunde Oehl. nu skrive: »1200 Rbdrl.

havde jeg nu, de 600 fra Universitetet, de andre 600 fra Finanskassen« (Er. III 7). ¶ 38,9 *de halve Taarnpenge*] Taarnpenge kaldtes de Afgifter, som Personer, benaadede med Karakterer eller Ordener, iflg. Reskript af 21/9 1742 skulde erlægge til Frue Kirke og Taarns Istandsættelse. Fra 1759 var Pengene tillagte Frederiks Hospital. ¶ 38,11 *Malling*] Historikeren, Geheimestatsminister Ove Malling (1748—1829) var fra 1805—29 Medlem af Universitetsdirektionen. Om hans Forhold til Oehl. se Br. 995 m. Note. ¶ 38,11 *Moldenhawer*] K. 241: 187,22. Han var 1805—17 Medlem af Universitetsdirektionen. Om hans Forhold til Oehl. se videre 155,10—13 med Note. ¶ 38,12 *Engelstoft*] Historikeren Laurids Engelstoft (1774—1851) var 1805—12 Sekretær i Universitetsdirektionen. Om hans Forhold til Oehl. se Br. 944 med Note.

410. 31/8 1810. Til Hans Heger. NKS 2752,4°, III.

38,14 *Jeg Kongen takke maa*] som det fremgaar af 38,24 sammenholdt med Brevets Datering, fandt Audiensen Sted 3/9 1810. Det var ved den Lejlighed, Oehl. sagde til Kongen: »Jeg maa betragte Deres Majestæts Naade som en Digterløn; men saa maa jeg ogsaa troe, at De vil, jeg skal vedblive at være Digter. Digterne ere af de Fugle, som synge slet i Buur; jeg troer nok, at jeg kan være Professor om Vinteren, naar jeg faaer Lov til at være Poet om Sommeren, det vil sige: til at være fri for Sommerforelæsninger.« Dette fandt han billigt, og saaledes holdt jeg i to og tyve Aar venia regis ingen Sommerforelæsninger, indtil jeg engang fandt mig deri, for des lettere at faae et lille Gagetillæg« (Er. III 6; se videre Br. 488—489 med Noter). ¶ 38,25 *halte Benzen*] K. 125—26: 158,20.

411. Kbh. 2/10 1810. *Fra Universitetsdirektionen. Universitetets Arkiv, Kopibog, RA.

39,7 *befalede Gebyhr*] Oehl. lod i en Aarrække dette Gebyr henstaa ubetalt, ligesom han heller ikke indløste sin Bestalling af 12/12 1809 (Br. 388). 16/9 1826 saa Danske Cancelli sig nødsaget til at sende Universitetsdirektionen et Rykkerbrev: »Da ovenmeldte 2de Bestallinger, af hvilke den første skulde indløses med 29rdb 56 sk. og den anden med 10rdb 72 sk. Sedler og Tegn, endnu ere uindløste, skulde Cancelliet hermed tjenstligst anmode den Kongelige Direction for Universitetet og de lærde Skoler om, behageligen at ville, i Overeensstemmelse med Hans Majestæts allerhøieste Resolution af 14 Juli 1810, der fastsætter, at resterende Bestallingsgebyhrer maae indrives ved Gagedecourter, foranstalte Beløbet indeholdt af den Professor Øhlehenschlæger tillagte Gage, og indbetalt til dette Collegii Casserer« (Indlæg til Universitetsdirektionens Br. 1242, 1826, RA). 30/9 s. A. gjorde Universitetsdirektionen Forestillinger over for Rektor og Professorer, som man bad »behageligen foranledige at de paafordrede Bestallingsgebyhrer

vorde i Cancelliet erlagte« (Universitetsdirektionens Br. 1242, 1826, RA), hvorpaa Consistorium i sit Møde 18/10 1826 besluttede, »at de resterende Gebyhrer maae i Overeensstemmelse med Direct: Skriv: blive indeholdte af Prof. Oehlenschlägers Gage for indeværende Qvartal og derpaa indbetalte i Cancelliet, dersom han ikke inden Qvartalets Udgang har berigtiget det Ommeldte« (Univ. Arkiv, Acta consistorii, XXI, 1826, Nr. 214, RA).

412. Kbh. 19/10 1810. Til Kamma Rahbek. Abrahams Autograf-samling 4°, H. 140. — I J. P. Mynsters Efterladenskaber fandtes en Kopi af Hondeposten, forfærdiget af Kamma Rahbek (NKS 1770,2°), ligesom Provst Schmidt 1/3 1811 omtaler en saadan (NKS 396°,8°).

39,11 *god Systers Fødselsdag*] Kamma Rahbek fyldte 35 Aar. ¶ 39,17 *Snart med ... Kaas*] baade Brøndsted og Koes hørte til Bakkehusets Bekendte; jfr. dog Mynster: Liv og Tid 124.

40,11 *henne hos Ponte Corvo*] Marechal Bernadotte bar 1806—10 Titlen Fyrste af Pontecorvo efter en By i det sydlige Italien, som Napoleon havde tilstaaet ham. Den 21/8 1810 valgte den svenske Regering i Örebro Bernadotte til Sveriges Kronprins, som efter Forhandlinger med de bemyndigede og Overenskomst med Napoleon forlod Paris i Beg. af Okt. s. A. og ankom til København paa Vej til Sverrig d. 18. s. M. Dagen 19/10 1810 meddeler: »I gaar Middags Kl. 2 ankom Hs. Kgl. Højhed Kronprinsen af Sverrig, ledsaget af en Trop Garde og i en Kgl. med 6 Heste forspændt Vogn, til Frederiksberg Slot. Janitskarmusik opførtes i Slotsgaarden af Oboisterne ved den Kgl. Livgarde til Fods ... Efter Taflet blev af det kgl. Kapel opført en stor Vokal og Instrumental-Konsert ... I aftes drog Kronprinsen ved Fakkelskin ... ind i Hovedstaden, der hilsede ham ved Indkørselen med 27 Kanonskud fra Volden. Hs. kgl. Højhed tog ind i Konferentsraad Bruuns Gaard, hvor en Ærevagt af Garden til Fods i Stadsuniform modtog ham. Idag Formiddag afrejste han igjen ledsaget af Garden og hilset af 27 Kanonskud, til Helsingør« ¶ 40,13 *han var vor fælles Ven, af Hiertel]* Statstidende 19/10 bemærker: »Den utvungne Fortrolighed, som herskede i de Samtaler, der fandt Sted imellem Hs. Majestæt Kongen og Hs. K. Højhed Prinsen af Pontecorvo, og som dels bar Vidne om det Venskab, hvilket allerede i flere Aar har bestaaet imellem disse høje Personer, dels ogsaa bestyrkede alles glade Forhaabning om den gode Forstaaelse, som for Fremtiden vil finde Sted imellem begge Nabomagterne, gjorde denne Hoffest til een af de mest udmærkede.« ¶ 40,14 *skrive. . dette med Guult]* F. Chr. Molbech noterer i sin Kalender: »d. 19de var Ponte Corvo andengang i Kiøbenhavn — Gud forbyde, at han 3die Gang skulde komme der!« (NKS 439, 8°, 1810, KB). ¶ 40,17 *Karen Smaragds]* Margaretha betyder Perle. 20/10 1810 skriver Kamma Rahbek til J. P. Mynster: »Jeg gider ikke

spildt den korte Tid med en Fortegnelse paa alle de kostbare Foræringer, jeg blev belæst med, men kan dog ikke undlade at fortælle Dem, at Oehl: havde diftet en meget smuk og rørende Honnepost, der var skrevet med couleurt Blæk. For Resten er den saaledes at den ikke lader sig beskrive med Or [jfr. 40,22], men maae sees og læses. Jeg kan ikke fortælle Dem noget om Ravenbroe [ɔ: Ponte Corvo] — Prindsen, da jeg var saa ejlandsk [ɔ: doven] i Torsdags, at jeg ikke engang gad gaet op paa Slottet om Aftenen, for at høre Concerten der blev foranstaltet for hans Skyld. Jeg overlod ganske til den Jydske — som saadant vedkommer — at tage imod ham ved hans Ankomst til Slottet, etc: etc: og kan derfor ikke noksom beundre hans Ædelmodighed, at han i Gaar inden hans Afreise tillod Oehl: /: hvilket kan sees i Honneposten /: at det svenske Flag maatte vaie paa min Geburtsdag« (Privateje).

413. 20/10 1810. *Fra Teaterdirektionen. TA, Kopibog 1810.

Rahbek fik 8/9 1810 sendt fra A. W. Hauch, Teaterchefen, »Correggio Tragoedie af Øhlenschläger til Giennemlæsning og Bedømmelse« (NKS 2494, 4°). 4/12 s. A. omdeler Teatret »trykte Bøger som Roller i Correggio«, hvorpaa der holdes Prøve, med Fr. Schwarz som Instruktør, 20/1, 23/1, 26/1, 27/1 og 29/1 samme Dag, som Premièren fandt Sted i Anledning af Kongens Fødselsdag (Teaterjournal, Kgl. Teater). 19/1 1811 skriver Teaterchefen til Rahbek: »Alle Dragterne ere angivne af Forfatteren selv og bliver nøyagtigen fulgte« (NKS 2494, 4°), hvortil svarer i Regie-Protokollen (Kgl. Teater) ud for en Række Roller Bemærkningen: »klædt efter Tegningen«. Som Tegner og Meddekoratør virkede J. L. Lund, der 19/11 1810 kom til Kbh. fra Rom og Dagen efter noterer i sin (utrykte) Dagbog (NKS 2055 f, 4°): »Da Ølensläger«, der sikkert snart har bedt Maleren være ham behjælpelig. 10/12 noterer Lund: »Da Ølenschl: poi da Haug [ɔ: A. W. Hauch], e non trovandolo andetti alla Libreria per cercare qualche stampe del Correggio«. 24/12 finder han en Tegning af Raphaels St. Cecilie og noterer 25/12: »Cominciai a designare sulla tela la S. Cecilia« og 27/12 en sidste Bemærkning: »La prima volta dopo tanto tempo, che aveva la tavolazza pieni di colori in mano. Feci le nuvole alla S. Cecilia.« Oehl. har haft en særlig Interesse for dette Stykke, der bevæger Correggio saa stærkt, og redder for Digteren en afgørende Scene, som udløses i Replikken: »Ha, jeg er ogsaa Maler!« (Lieb. V 104—05). Grevinde Schimmelmans var meget optaget og imponeret af Lunds Dekorationer. Hun skriver 26/1 1811 til Hertugen af Augustenborg: »... entre autre voila 3 Tabl: du peintre Lund quil faut voir. C'est pr: le Theatre la soirée du Corregge. le Tabl. auquel antonio travaille, puis la Madel[eine] du Cor: — puis de Raphael cette St. Cecilie — ce Lund est plein de Talents« (Schimmelmanss Arkiv,

RA). Kopien af Rafaels »Hellige Cecilie« blev forevist en indbudt Kreds i Schimmelmansske Palæ. Grevinden skriver 5/2 1811 atter til Hertugen: »Le peintre Lund revenu de Rome avec Mad. Brun me semble être un artiste tout à fait distingué. Il a peint en trois semaines trois tableaux pour la piece du Correege pour le théâtre, et la Ste Cécile de Raphael qu'il acheva en 9 jours (tableau très grand et bien coloré) fit ici chés nous un soir l'admiration des étrangers« (Rev. Pap. VIII 211). Men for Sørgepillets Modtagelse var hun lidt ængstelig og betroer sig 7/1 1811 til Hertugen: »Le Correege va être joué ce mois, mais je crains pour l'auteur, pour le poëte, pour l'artiste. Oehl. lui même paroît à cette occasion tout calme et attend son sort sans inquiétude« (Rev. Pap. VIII 210), og 28/1 s. A. til Louise Stolberg: »Le parterre de Copenhague y comprendra peu, et les loges?« (Rev. Pap. V 83—84). Dagen 29/1 1811 meddeler: »I Aften opføres ved Hs. Majestets høie Ankomst Correggio, et nyt originalt Drama i 5 Handlinger, af Hr. Prof. Oehlenschläger; til Slutning en Epilog af Hr. Professoren, som fremsiges af Hr. Skuespiller Kruse,« publiceret i Rahbeks Sandsigeren 1811 I 13—14 (Lieb. XVIII 151—52). Rahbek fik 19/1 1811 fra Teaterchefen sendt Oehlenschlägers Epilog til »Correggio«. Teaterchefen skrev: »Det eeneste jeg kunde ønske anderledes derved, var, at ikke Silvestro [Kruse] fremsagde den, siden Eremitdragten efter mine Tanker ikke er behagelig for Oyet eller gjør god Virkning derved« (NKS 2494, 4°). Ved Opførelsen 2/2 og 8/2 blev Epilogen fremsagt af St. Heger. En samtidig Anmeldelse af Forestillingen findes ikke. Overskou (IV 205—06) fremhæver Foersom som Antonio [ved Sørgepillets Gentagelse Maj 1823 med N. P. Nielsen i Titelrollen mener Recensenten i »Liunges Literatur. . og Theater-Blad« (III, 77), at Publikums Reservation i de første Akter delvis skyldtes, at »en Foersoms kunstneriske Fremstilling ikke var glemte], Mad. Heger som Maria, Frydendahl som Michel Angelo, St. Heger som Giulio Romano, Kruse som Silvestro og Lindgren som Battista. Oehl. bemærker, at »Foersom ved sin aandfulde Fremstilling vidste at give denne [Correggio] Charakter Interesse paa Scenen« (Er. III 30, jfr. dog B III 227, 13—15 og 228, 15—16). Ogsaa Marias Fremstillende var han glad for og skrev om Stephen Heger: »Den smukke dannede, aandrige Mand, med det skønne Organ, glædede Alle som . . . Giulio Romano« (Er. III 18). Dagen efter Premièren skriver Carl Heger til J. P. Mynster: »I gaar blev »Correggio« givet førstegang, og af alle Oehlenschlägers Stykker anstændigst og bedst. Jeg troer vist, skøndt ingen Haand rørte sig, at det har giort Indtryk« (Breve til Mynster, 56). Og Fru Schimmelman fortæller Hertugen: »La tragédie de Correege a été bien mieux donnée qu'on ne pouvoit s'y attendre. Les acteurs y ont mis un zèle qui devoit toucher le poëte . . .« (Rev. Pap. VIII 210). Provst Schmidt, der opholdt sig i Kbh. fra Febr. til medio Maj 1811 og hørte adskilligt Bynyt, noterer 2/2: »[Præsten] Juell fortalte . . , at

»Correggio« har gjort saa slet Lykke paa Theatret, at de Fleste i Onsdags [30/1] gik bort midt i Stykket, at Kongen har ennuieret sig ved det og at man i Etatsraad Jessens Audientssal har gjort sig meget lystig over det og dets Forfatter. Alt dette turde ellers bevise mere for end mod Stykket« (Dagb. 86). Provsten havde ellers om Formiddagen bemærket: »I Aften gives »Correggio« til Bedste for Forfatteren; men jeg faaer ei at see den, da Billetterne allerede skulle være optagne« (Dagb. 85), medens Molbech kan notere: »Jeg saae med Fornøielse Oehlenschlägers Correggio spilles den 2den Februar« (NKS 439, 8°, 1811). Efter fire Forestillinger (29/1, 30/1, 2/2 og 8/2 1811) blev Sørgespillet taget af Plakaten. At det ikke var noget Tilløbsstykke, ses ogsaa af en Passus i et Brev fra Sophie Reventlow 9/2 1811: »Opførelsen af »Correggio« skal have været temmelig god, dog skal Stykket ikke have vundet stort Bifald, dels fordi her kun er faa der forstaa sig paa Kunst, dels ogsaa fordi det kun har liden Handling og egner sig bedre til at blive forelæst end til at opføres« (En dsk. Statsmands Hjem II 140), ligesom en Bemærkning i Molbechs Foredrag om Correggio (herom i Noten 44,3), hvor han taler om den positive Sans for Kunst og Skønhed »hos den giældende Deel af Nationen; hvorhos kan erindres, at jeg derved ikke forstaaer Mængden af det københavnske Theaterpublicum« (Det skand. Litt.selsk.s Skrifter, 1811, 387). Om Læseverdenen og »Correggio« se Noten 44,3.

414. Kbh. 15/12 1810. Til H. C. Knudsen. Teatermuseet. Udskr.: »S. T. Herr Skuespiller Knudsen.«

41,18 *Forestillingen af Palnatoke*] »Palnatoke« blev genopført 12/12 1810. Prøver holdtes 8/12, 10/12 og Forestillingsdagen. Indtægten tilfaldt Fattigvæsenet i Kbh. (Teaterjournal, Kgl. Teater). ¶ 41,19—20 *Tak for ... Bue hin Digte*] Provst Schmidt bemærker 28/2 1811, at Knudsen spiller Bue »som en ren Bramarbas« (NKS 396^c, 8°, jfr. K 389: 257, 22—23.

42,2 *Valentino i Correggio*] H. C. Knudsen spillede Røveren Valentino i Sæsonen 1810—11, men afgav ved »Correggio«s Genopførelse Maj 1812 sin Rolle til Wilhelm Haack.

415. Sthlm. 5/2 1811. Fra Lorenzo Hammarsköld. NKS 1674,2°. Trykt Mindebl. 198—99.

Kritikeren og Forfatteren Lorenzo Hammarsköld (1785—1827) var Anfører for den romantiske Bevægelse i Sverige og bekæmpede bl. a. i »Polyfem« og »Phosphoros« voldsomt den fransk-klassiske Smag. Han udgav 1810—11 »Lyceum«, hvis første Hefte (Sept. 1810) indeholder en Anmeldelse af »Poetiske Skrifter« og »Nordiske Digte«, lidt flot og skødesløs, men tydelig ved sin oplagte og beundrende Sans for Oehl.s Evne i det romantiske Fantasispil paa Bekostning af hans nordiske Dramatik. En Analyse af

denne Recension giver Gudmund Frunck i sit Skrift »Nya skolans förberedelser«, 152—55, jfr. Torsten Ljunggren: Lorenzo Hammarsköld 173—74. Sandsynligvis er Hammarskölds Lyst til at sende Brev og Afhandling til Oehl. inspireret af følgende Linier fra C. A. Agardh 2/2 1811: »Oehlschläger . . har læst din recension. Han klager öfver ditt anfald emot nordiska poesien, det är att uttaga »involdene« af honom, säger han« (Frunck: Bref rörande nya skolans historia 227). I sine »Underrättelser om de sednare uppträden i den danska witterheten« understreger Hammarsköld sin Beundring for »Sct Hans Aften-Spil« og »Aladdin«: »Dessa båda stycken utgöra owedersägligen det mest geniälska som Danska Sånggudinnan har att uppvisa«, idet han meget beklager Oehl.s »lust att blifwa en Dansk Schiller« (Swensk Lit.-Tidn. 1813, 50), over for hvem han havde reserveret sig i »Försök till en kritik öfver Friedrich Schiller« (1808). Disse »Underrättelser« blev kraftig imødegaaet af Chr. Molbech i et aabent Brev til P. D. A. Atterbom i Skild. 1813 Nr. 41—42, og Es. Tegnér skriver 28/2 1813 til J. Adlerbeth: »Den nya Litteraturtidningen . . artar sig rätt väl . . Hammarskölds öfversigt öfver Danska Litteraturen är likväl ofta alltför ensidig, i synnerhet hvad Oehlschläger angår« (Saml. Skr. II, 1924, 425). Men Hammarsköld fastholdt sin Opfattelse og skriver 6/7 1818 til Molbech efter med et Par Ord at have affærdiget »Fostbrødrene«: »Deremot har jag nu nyligen med största förtjusning læst hans Fiskare: en värdig och ypperlig Pendant till Aladdin. I denna Genre är Oehlschläger en lika så originell som öofverträfflig mästare och det är mig obegripligt, att han, med en sådant eminens i det ägte romantiska slaget, i stället att i det allt mer och mer utveckla sin talent, kan hafva lust att Schillerisera för Theatern, hvilket doch aldrig rätt vill lyckas honom« (Molbechs Brevveksling I 206, jfr. L. Hammarsköld: Svenska witterheten II, 1819, 174). Hammarskölds Recension i »Lyceum« var den første offentlige Bedømmelse af Oehl. i Sverige. I sit ovenanföerte Skrift fremhæver Frunck, hvor lidt man da kendte til den danske Digter: »Annorlunda kunde ej häller vara förhållandet, då danska böcker under nära sex år före revolutionen icke fått införas utan särskildt tillstånd« (153). Kun i Lund var man af Pehr Henrik Ling, som 1799—1804 opholdt sig i Kbh. og kendte Oehl. personlig (E. C. Werlauff i Frey, 1848, jfr. NKS 2387, 4°, 393), tidligere informeret. C. A. Agardh kan 18/4 1810 fortælle Hammarsköld Nyheder om Oehl., han har hørt af Rahbek (Frunck: Bref 48—49). Vilh. Fr. Palmblad spørger 29/12 1810: »Fins det någon i Sverge utom Aug. v. Hartmansdorff [den sv. Politiker og Embedsmand A. v. H., der 17/7 1816 i Molbechs Selskab besøgte Oehl. (NKS 439, 8°, 1816)] som har Oehlschläger? Atterbom påstår, att du är den lycklige, och anropar din människokärlek för att erhålla med första bud hans verk eller något däraf« (Frunck: Bref 192). 11/1 1811 ser det lysere ud: »I dag hafva Atterbom och jag erhållit en stor hjärteglädje. Doktor

Afzelius har tillsändt oss Oehlenschläger »Digte« (icke något af hans dramatiska)« (Frunck: Bref 216), og Atterbom supplerer 23/4 s. A.: »Nu behöfva vi ej vänner Hartmansdorffs Oehlenschlägeriana [Oehl.s »Digte« 1803 »var af flitigt begagnande så nött som trots någon skolbok«]; vi hafva skaffat oss hela tutten från Danmark« (sst. 286). Oehl.s tidligste Indflydelse paa Hammarsköld og hans Kreds har Karl J. Samuelsson omtalt i sin Afhandling: »Fosforisternas ballader och romanser 1810—13« (Meddelanden från Göteborgs Högskolas litteraturhistoriska seminarium, 1912). ¶ 42,14 *vår*. . . *Kronprins*] Prins Christian af Augustenborg (K 334: 150,5—6). Hans pludselige Død vakte den voldsomste Bevægelse i Norden og fremkaldte et Utal af Sørge-digte. Herhjemme bl. a. af Foersom, Ingemann, Rahbek, Fr. Schmidt og Oehl., hvis »Christian August« stod trykt i Adr. 6/6 1810 (Lieb. XX 27—28), og som i Oversættelse ved Hammarsköld offentliggjordes i »Phosphoros« Marts—April Hæftet 1811 (jfr. Frunck: Bref 256). Hammarsköld havde en faible for den døde Prins og skriver 26/4 1813 til Molbech: »I Foersoms Lommebog [Poetisk Lommebog for 1813] läste jag med största nöje, den vackra sången öfver Carl August [af Foersom], liksom det glädde min nationalitet, att se honom benämnd med sitt Svenska namn« (Molbechs Brevveksling I 99).

416. [Heidelberg. Før 25/3 1811]. Fra Heinrich Voss. NKS 1674,2°. — Dateringen er motiveret ved Kommenteringen af 43,22 under Hensyn til Bemærkningen 43,17 om Forsendelsen af Manuskriptet til »Correggio«. 43,15 *den Überbringer*] kendes ikke. ¶ 43,19 *Bruder Abrahams*] om ham Noten til 21,8. ¶ 43,20—21 *um ihn der Fürstin . . . vorzulesen*] Heinrich Voss skrev 9/12 1810 til Cotta: »Wenn ich doch den Correggio zu Ostern erhielte; ich mache nämlich dann eine Reise, . . . und gerne möchte ich meinen Freunden und Bekannten unterwegs vorläufig den Genuss dieses einzigen Werkes gönnen, zumal den Rudolstädtern, wo auch die Fürstin [Enken efter Ludwig Friedrich II af Schwarzburg-Rudolstadt († 1807), Fyrstinde Caroline Louise († 1854), f. Landgrevinde af Hessen-Homburg] schon auf das Stück gespannt ist« (Brieftil Cotta I 326). 10/9 1815 omtaler R. Abeken til Heinrich Voss: »unsrer trefflichen Fürstin, der Fürstin unter den Fürstinnen« og fortsætter: »Wie oft gedenke ich jetzt der schönen Stunden die ich bei der Fürstin verlebt habe! Der Vorlesungen, die ich ihr gehalten; ihrer geistvollen Bemerkungen u. ihrer herz- u. gemüthvollen Theilnahme!« (13. Bericht der höheren Mädchenschule zu Osnabrück 1893 20). ¶ 43,22 *Truchsess . . . einen Verehrer von dir*] Friherre Christian Truchsess v. Witzhausen aus Bettenburg (1755—1826) studerede i Giessen og Leipzig og var 1776—85 i kurhessisk Tjeneste som Garderofficer. Samtidig kom han i en Kreds af betydelige Mænd [den bekendte Naturforsker og Opdagelsesrejsende Georg Forster, som indtog Baggesen aldeles (Danske Værker X 49),

Historikeren Johannes v. Müller o. a.], der gav ham Tilnavnet Götz v. Berlichingen, ligesom han berømmes for sit djærve, ridderlige Væsen. Fra 1785 til sin Død levede han paa sin middelalderlige, fædrene Borg Bettenburg, som han udvidede og restaurerede, og hvor han viste en udstrakt Gæstfrihed. Blandt hans nærmeste Venner var Heinrich Voss, der lærte Truchsess at kende i Stuttgart Efteraaret 1810 og straks blev meget betaget af ham (Brieft von Heinrich Voss an Chr. v. Truchsess 3—6; Ch. v. Schiller u. ihre Freunde III 250). 12/10 1810 skrev Heinrich Voss: »Ostern bringe ich Dir den Correggio von Öhlenschläger, ein geistreiches Werk des geistreichen Dänen. Vielleicht berede ich O., und komme zugleich mit ihm in der Bettenburg an. Dann setzest Du uns Deinen besten Wein vor, und wir zechen, als wenn die beste Welt unser wäre« (Brieft von Heinr. Voss an Chr. v. Truchsess, 9). 25/3 1811 forlod han Heidelberg (sst. 11) og kom 30/3 for første Gang til Bettenburg (Brieft von Heinr. Voss III 67). Dagen efter tilbød han at læse højt for Husherren, der var delvis blind. »Er förderte Öhlenschlägers Hakon Jarl« (sst. 71). 3/4 fortsætter Voss: »Der blinde Auden im Hakon hatte ihm im Sinne gelegen; darüber wollte er sprechen und sprechen hören. Vor dem Essen wurde Hakon vollends ausgelesen« (sst. 74) og noterer under 10/4: »Vorgestern Abend las ich Axel und Walburg von Öhlenschläger vor, zum recht wonnigen Entzücken unseres edelen Wirthes. Bei Tische wurden Gespräche darüber geführt, alle Knoten und Zweifel gelöst, alles Gute viel lebhafter anerkannt, als von den Herrn Recensenten, dabei aber auch die Mängel des Stücks nicht übersehn« (sst. 85). Om Truchsess' Interesse for Oehl. vidner ogsaa dette: hans Ven, Forfatteren Ernst Wagner skriver 30/5 1811 til ham, at hans lille Søn Anton W. (der viste kunstneriske Anlæg) var ivrigt optaget af at kopiere Oehl.s Portræt (efter en af Udg. ukendt Original): »Heut' und morgen, denk' ich, soll er Oehlenschlägern fertig bringen, denn was Du, Besster, bestellest, geht Allem voran« og fortsætter 6/6 »Der hübsche Schwartzkopf ist fertig und kommt zugleich mit seinem Original zurück« (Ernst Wagner: Sämtliche Werke XII, 257).

417. [Kbh. før 2/4 1811]. Til Frederik Christian af Augustenburg. Udskr.: »À Son Altesse Serenissime Monseigneur le Duc de Slesvig Holstein Sonderbourg à Augustenburg«. Primkenauer Archiv, Schleswig-Holsteinische Landesbibliothek, Kiel.

44,3 *min danske Correggio*] paa Forf.s Forlag averteres første Gang udkommen i Adr. 23/1 1811: »Den faaes heftet for 11 mk. Trykp. og 16 mk. Skrp. 4 Rd. fiint Velin i Bredgaden 190 i Stuen.« Provst Schmidt, som 2/2 1811 købte et Eksempplar paa Trykpapir, gnaver over Prisen og paadutter Oehl. »godt Næringsvid« (Dagb. 85—86). For at lette Folk Forstaaelsen af Sørgespillet bragte Skild. 26/1 s. A. en lille Levnedstegning af Kunstneren. Et

store Forsøg i denne Retning gjorde Molbech. Han noterer i sin Dagbog Febr. 1811: »Antonio Allegri, et biografisk Udkast, med nogle Betragtninger over Kunst og Malerie — begyndte jeg paa den 2den Februar, færdig den 15. Febr. — forelæst i det Skandinaviske Selskab den 16de af Prof. Müller« (NKS 439,8°). Litteratur-Tidende 1811, S. 16, Skild. 23/2 og Dagen 25/2 bragte Notiser herom. Foredraget publiceredes i Det skand. Lit.selsk. Skr. 1811 364—435 og kom som Særtryk April 1812. Rahbek skrev en meget anerkendende Anmeldelse heraf i Dagen 22/4 s. A. I en »Efterskrift« siger Molbech: »Min Glæde ved at læse det første danske Konstner-Drama drev mig til at skrive de følgende Blade«, men sine Meninger herom fik han ikke Lov at medtage: »Slutningen af denne Afhandling, der indeholdt nogle Yttringer om Sørgespillet Correggio, er her udeladt, fordi det saa fandtes passende« (se ogsaa M. Borup: Chr. Molbech 157 f.). Dagen 31/1 1811 bragte et Digt: »Alfieri a Correggio«, skrevet af Italieneren H. D. V. Mocenni (1765—1843, jfr. Mem. og Br. XXXII 192), der levede her i Landet som Forfatter og Militær fra 1799 til ca. 1812:

Pianger m'invoglia in rimirarti, e al pianto
 Torpido il ciglio schiudersi ricusa
 Quando i t'odo parlar, miro destino!
 Ben altra sorte attender ne devrieno
 Tuoi mertì, Antonio, e i miei; eppur che giova?
 Ambo dannati siam, ambo depressi;
 Nè tu pittor, nè tragico i mi sono.
 Pur consoliamci, a te Michele il disse
 Mal prevenuto e ritrattossi, ed io. . ?
 Piu me deprime, quei che men m'intende.

(Jeg kommer til at græde ved at se dig, og ved den dumpe Graad nægter Øjet at aabne sig, naar jeg hører dig tale; forunderlige Skæbne! En ganske anden Lod kunde dine Fortjenester vente sig, Antonio, og mine med, dog hvad nytter det? Begge er vi fordømte og begge modløse; du er ikke Maler, og jeg er ikke Tragiker. Men lad os trøste os; til dig talte Michel for tidligt onde Ord og vendte sig bort; og jeg . . ? Endnu mere tager den Modet fra mig, som forstaar mig mindre).

»Correggio« Fremkomst vakte iøvrigt livligt Røre i Pressen. Formodentlig Sander (se nedenfor) publicerede i Skild. 5/2 et Impromptu kaldet »Maleren«

Igjennem fire Akter hører man
 dem pro og contra disputere
 om Heltens Kunstgenie, med mere:
 i femte drikker Han

det kolde Kildevand,
og . . . døer! — den Stakkels Mand!! —
Moral

I Sveed og Feber bør man ikke
det kolde Vand af Kilden drikke

Provst Schmidt træffer 8/2 Oehl. paa Bakkehuset, sysselsat »med at male Sanders Contrafei og ovenover samme: Epigrammageren (bemeldte Sander) paa sin Pegasus, et Sviin. Anledningen dertil var nok et Epigram paa Correggio, flaut nok, som findes i et af de sidste Numre af »Kjøbenhavns Skilderi«, og som Øhlenschläger synes at have Sander mistænkt for« (Dagb. 90). Et Par anonyme Oehl.-Beundrere paatog sig Synderens Afstraffelse paa Vers i Skild. 12/2: »Nil mirari!« af Filosofen og »Til Forfatteren af »Maleren«, signeret C. B., som 19/2 sst. sekunderes af Mærket B. Om Forholdet Oehl. og Sander se videre 96,9—97,20 m. Noter. I Dansk Litteratur-Tidende recenseredes Sørgespillet af daværende Adjunkt i Helsingør Simon Meisling. Han fremhæver en (dog ikke motiveret) Disharmoni i Oehl.s tidligere Skuespil, »Hakon Jarl« undtagen, mellem det nordiske Emne og den sydlandske Behandling deraf, medens derimod Grundtvig »fast paa samme Tid, i stærke Greb lod en ægte nordisk Harpe klinge.« Denne Disharmoni synes hævet i »Correggio«, men Digteren har miskendt sit Stof og kun faaet rørende og dejlige Enkeltheder ud deraf, i Stedet for, som han tilsigtede, et tragisk Hele. Sibbern skrev i Skild. 30/7, 3/8 og 6/8 1811 en Antikritik, der ved sin opbragte, nærgaaende og personlige Form vakte hans Venners Forbavselse (Georg Sverdrup 25/12 1811 i Breve til Sibbern 11—12, jfr. Breve fra Sibbern 13) og Anderledestænkendes Forargelse (P. Dons 7/9 1811 i Breve til Grundtvig I 44). Meisling svarede temmelig groft i Skild. 17/8 og 20/8 1811. Det tyske Tidsskrift »Journal des Luxus und der Mode« Marts 1811 bragte ved en Antiromantiker en Anmeldelse (jfr. 127,16—20 m. Note), som Prins Christian Frederik 19/4 s. A. gjorde Carl Heger opmærksom paa (NKS 396^c, 8°). Den var efter Hegers »Forklaring hvad Tydsken kalder absprechend, uden at støtte sin Dom paa Grunde, talte om de 3 første Acters Langweilighed, om Nedsættelsen af Michael Angelos Character, men er dog saa naadig at tilstaae, at der Dichter nicht ohne Genie ja sogar nicht ohne Talent ist. Denne Recension maae være kommet fra en dansk Haand, thi den tyske Correggio er først nylig blevet af Øhlenschläger sendt til Voss i Weimar« (Provst Schmidts Dagb. 133—34). ¶ 44,5 *et Bind Digtninger*] Adr. 28/12 1810 annoncerer: »Fra Pressen er udkommet Digtninger af Adam Oehlenschläger. De indeholde: Romancer og Sange, næsten alle hidtil utrykte; og: Aly og Gulhyndy, en østerlandsk Fortælling i Prosa. Bogen faaes smuk heftet for 2 Rd, 3 Mk. Trykp. og 3 Rd. 3 Mk. Skrivpapier, i Bredgaden 190 i Stuen.« P. Hjort skriver: »Poesier«

var dengang det gjældende Navn for mindre Digte; Oehl. dannede Ordet Digtninger i 1811, som Folk rynkede lidt paa Næsen af, hvilket T. C. Bruun så greb og gjorde Nar af ved at kalde en Samling Sildinger« (Krit. Bidr. Lit. Afd. I 85). 29/12 s. A. søger Charlotte Schimmelmann gennem Louise Stolberg at skaffe Bogen Afsætning i Slesvig-Holsten (Rev. Pap. V 78) og anbefaler den 7/1 1811 til Hertugen af Augustenburg (Rev. Pap. VIII 209). 27/12 1810 havde Molbech skrevet til Grundtvig: »Jeg var hos Øhlenschläger idag og talte næsten i to Timer med ham, mere fornøiet med hans Tale end hans Meninger. Han forelæste mig et Par deilige Digte af den nye Samling, der udkommer i disse Dage« (Chr. Molbech og N. F. S. Grundtvig 51). Mindre naadig er Provst Schmidt, som 24/1 1811 noterer: »Hos Ottesen [Noten til 64,21] fandt vi Øhlenschlägers Digtninger, som jeg bladede lidt i, men som, efter det korte Bekjendtskab at dømme, ikke syntes mig Axels og Valborgs Digter ganske værdige« (Dagb. 77). Ligeledes skriver C. A. Agardh 2/2 1811 til Hammarsköld: »[Oehl.] har utgifvit ett nytt Bind af sine Digtninger, som synas mig ej ega de förras värde. Han har där fallit för mycket in i nordens gamla ton. Han har imiterat till och med dess fel« (Frunck, Bref 227—28). Atterbom kalder »Aly og Gulhyndy«: »en ypperlig novell« i et Brev ca. 1. Marts 1811 til Hammarsköld, som er enig med ham heri, men spørger 5/5 s. A.: »Men hvad synes [du] om de poemer som foregå denna novell? Mig synas de sökta och — döda« (Frunck: Bref 255, 294). »Digtninger« blev anmeldt (anonymt) i »Dansk Litteraturlidende« 1811 (465—80), lidt æstetisk-nærsynet, men meget sympatisk. Ogsaa for Anmelderen her er »Aly og Gulhyndy«: »Kronen for det Hele«, medens Eventyret forarget trakteres i Mb. f. g. St. 23/10 1812 (Uebersicht der dänischen Literatur im Jahre 1811). Endelig fremhæver Fr. D. Gräter beundrende i »Idunna und Hermode« 1812 (36) »Ægirs Gave« (Lieb. XXIV 149—56), men opholder sig alene derved. Selv skriver Oehl.: »Jeg digtede endeel lyriske Stykker i denne Sommer [1810], samt Fortællingen Aly og Gulhyndy. Af det Lyriske var Sigrid med Sløret det længste. Da Stoffet er romantisk og nærmer sig de Ariostiske Eventyr, skrev jeg det i Ottaveriim, og Erindringen om Italien, som jeg nylig havde forladt, gav det en sydlig Kolorit. Men for dog at vise dem, der begyndte at sige, »at jeg ikke længer var nordisk,« hvor lidet jeg havde glemt det Nordiske, skrev jeg paa samme Tid Harald Hildetand, hvis Form er stærk nordisk, i en vanskelig gammel islandsk Tone, baade med Riim og Riimbogstaver« (Er. III 29). ¶ 44,7 *mine første æsthetiske Forelæsninger*] Lektionskatalogen Efteraaret 1810 bekendtgør: »A. Oehlenschläger, Prof. P.[ublicus] E.[xtraordinarius] publicis lectionibus poemata celeberrimi nostri Evaldi explicare conabitur« [∩: A. Oehlenschläger, extraordinær Professor vil søge i offentlige Forelæsninger at tolke vor berømte Ewalds Digte]. Adr. annoncerer 15/11 1810: »Professor Oehlenschläger begynder sine Forelæsninger over Evald Onsdagen den 21de

Novbr. paa Ehlersens Collegium. Han læser offentlig Onsdag-Aften fra 6 til 7 og Løverdag Aften fra 5 til 6.« Allerede 1/12 s. A. kan Skild. meddele: »Prof. Oehlenschläger har nu begyndt sine offentlige æsthetiske Forelæsninger i Høresalen paa Eilers's Collegium. Salen var hidtil hver Gang propfuld af Mennesker. Det vilde være at ønske, at disse Forelæsninger kunne holdes i en større Sal, f. Ex. i Forsalen til Høiesteret eller sligt et andet Sted, hvor et større Antal af Mennesker kunne rummes.« Samtiden har efterladt sig flere Vidnesbyrd om Oehl.s første Kollegier. Meget karakteristisk anmoder flere af hans Tilhørere ham i Skild. 18/12 1810 om at »offentliggjøre, og om muligt ved Exempler og fyldestgjørende Beviser godtgjøre sine i Forelæsninger yttrede Meninger om den herskende fordærvede Smag, især med Hensyn til Kotzebue og hans Beundrere; da disse hans Meninger langt fra ikke ere saa almindelige, at jo Mange have anset dem for ubeviislige Beskyldninger, og en stræng Autoritets Dom over en Smag, som Directionen for det Kongelige Theater af alle Kræfter synes at ville udbrede og nære, og over en Forfatter, som er saa mange vore unge Herrers og Damers erklærede Kjæledægg.« En Pseudonym i Skild. 5/1 1811 »Jens Blok, Degn i Lerkeby«, gnaver over, at Professoren har valgt »Lykkens Tempel« som en første Prøve paa Ewalds Talenter (Oehl: Om Evald og Schiller I 21—30) og antyder mellem Linierne, at Oehl. benytter sin store Forgænger blot som Folie. »Grundtvig havde blot hørt den første Deel af Øhlenschlägers Forelæsninger, hvor han lagde Grundstenen for sit æsthetiske System, som Grundtvig fandt lagt for løs og Treschow ikke dybt nok«, meddeler Provst Schmidt (Dagb. 125), som hørte Forelæsninger 9/2 1811 (Dagb. 91—92: Harlequin Patriot), 17/2 (Dagb. 95: Tragediens Væsen), 24/2 (NKS 396^c, 8°, I: Harlequin Patriot), 3/3 (sst: De brutale Klappere), 10/3 (sst: Hrolf Krake), 17/3 (sst: Hrolf Krake), 24/3 (sst: Frode, Balder) og 31/3 (Dagb. 122—23: Fiskerne). Provsten er som oftest opmærksomt refererende, men ræsonnerer gerne, se f. Eks. 24/3 1811 (NKS 396^c, 8°). Meget opbygget var han af Forelæsningen over »Fiskerne« og bemærker: »En sand Begeistring og blid Varme besjælede og gennemglødede den hele Forelæsning« (Dagb. 122). Provsten havde allerede under første Forelæsning noteret sig Oehl.s Afhængighed af Schillers Ideer »über naive und sentimentalische Dichtung« (Dagb. 96). Oehl. spurgte ham 18/2 direkte derom, »og jeg maatte da tilstaae, at de [Ideerne] vare lige uden at være eens, men at det Synspunct, hvorfra han betragtede Dramaet, som sammensat af det Episke og Lyriske, forekom mig nyt« (Dagb. 96). Samtidig giver han et Bidrag til den nybakte Professors Syn paa sin Videnskab og sine Forpligtelser: »Han [Oehl] tilstod, at han ikke følte sig stærk nok i Digtkunstens Theori til at holde Forelæsninger og at dette var ham et Aag, hvorfra han vilde stræbe at løsrive sig jo før jo hellere for at kunne følge sin Muses Kald« (Dagb. 96). Hermed stemmer Charlotte Schimmelmans Udtalelse 5/2 1811 til Her-

tugen af Augustenborg: »Oehlenschläger a toujours un auditoire plein pour ses collègues; il est fort occupé et il regrette bien souvent de devoir quitter les muses cet hyver-ci, se promettant bien de revenir vers elles avec la belle saison« (Rev. Pap. VIII 210). Selv skriver Oehl. om sine første Forelæsninger, at »skjøndt jeg heller ingen Kantianer var [ligesaa lidt som Rahbek], saa havde jeg dog fuldt Hus paa Ehlers Collegium. Den første Vinter læste jeg over Ewald« (Er. III 16). Han tænke dengang paa at udgive sine Forelæsninger (herom Noten 81, 30). Om Oehl.s første Kollegiers Fortsættelse skriver Teologen A. G. Rudelbach: »So hörte ich nun auch 1811/12 in meinem ersten Studentenjahre die Vorlesungen Oehlenschlägers über Ewald und Schiller, gerade wie er in Jugendkraft und Jugendglanz aus Italien zurückgekehrt war; eine gewaltige Anziehungskraft lag schon in seinem ganzen Wesen; der begeisterte Vortrag riss uns Jüngere ganz hin; nicht nur der Lektionssaal auf Ehlersens Collegium, sondern selbst die nächsten Treppen waren gefüllt — eine Wiederholung desjenigen, was nach noch grösserem Masstabe bei Henrik Steffens Vorlesungen über die Einleitung zur Philosophie zehn Jahre früher geschah. Später freilich mochte es manchem unter uns aufs Herz fallen, dass Oehlenschläger zwar durch manche freie Bemerkungen über tragische Charaktere, Entwicklung der Situation und Technik des Dramatischen lehrreich, aber doch weit besser die Kunst auszuüben, als ihre Regeln vorzutragen geeignet war« (Neue kirchliche Zeitschrift XIII 171—72). Og endelig et Bidrag til de første Forelæsningers Mekanik: »Jeg vovede dengang endnu ikke at overlade mig til det øieblikkelige Foredrag; men læste alting op af Papiret« (Levnet II 301), men allerede 9/2 1813 kan Herman Bech fortælle Sibbern, at Oehl.s Forelæsninger var »de 2—3 sidste Gange begyndt at blive friere, da han har afkastet de skrevne Lænker« (Add. 1040, 4°). I Henhold til Lektionskatalogen holdt Oehl. for den i nærværende Brevrække behandlede Periode følgende offentlige Forelæsninger:

- Vintersemestret 1810—11 Forelæsninger over Evalds Værker.
- » 1811—12 — — Schillers Værker.
 - » 1812—13 — — æstetiske Principer.
 - » 1813—14 — — dramatisk Poesi med Eksempler.
 - » 1814—15 — — Romanlitteraturen fra Middelalderen til vore Dage.
 - » 1815—16 — — Komedien med særligt Henblik paa Holberg.
 - » 1816—17 fritaget for Forelæsninger.
 - » 1817—18 Forelæsninger over Poesiens Teori i Almindelighed.
 - » 1818—19 — — den lyriske Digtekunst, episk saavel som dramatisk.

- Vintersemestret 1819—20 — — den dramatiske Digtetekunst oplyst ved Eksempler.
- » 1820—21 — — Elskovsdramaets Karakter og Natur (tragisk, lyrisk og komisk).
- » 1821—22 — — sit Digt »Nordens Guder« med særligt Henblik paa dets metriske Ejendommeligheder og Forhold til den nordiske Mytologi.
- » 1822—23 — — Hovedkarakterer i Holbergs Komedier.
- » 1823—24 — — Værker af Wessel, Thaarup, Falsen og P. A. Heiberg.
- » 1824—25 — — Goethes Digtværker.
- » 1825—26 — — Dramaets Natur og Væsen belyst ved Eksempler af de Skuespil, der i denne Sæson opføres eller er opført paa Det kgl. Teater.
- » 1826—27 — — Tragediens Væsen og dens forskellige Karakter hos forskellige Nationer oplyst ved Kritik af adskillige Mesterværker.
- » 1827—28 — — nogle af de vigtigste Karakterer i Shakespeares Værker.
- » 1828—29 — — tysk lyrisk Digtetekunst fra Klopstock til vore Dage.

¶ 44,9—10 *et Embede, for hvilket jeg har Deres . . gode Tanker om mig at takke*] i Anledning af sin Ansættelse ved Universitetet fortæller Oehl. om »en Misforstaaelse fra min Velynder Hertugens Side, der nær havde skilt mig ved Embedet, førend jeg fik det.« Ved Takkeaudiensen fortalte han Hertugen, »at jeg vilde skrive en Roman (der er aldrig blevet noget af), hvori jeg vilde indbringe Charakteren af de fire Religioner: Christendommen, det græske og nordiske Hedenskab og Muhamedanismen. Kort efter kaldte Schimmelmänn mig til sig, og sagde mig ganske bekymret, at Hertugen var bleven bange for at gjøre mig til Professor, fordi jeg vilde indklæde mine Forelæsninger i en Roman; at jeg endelig maatte skynde mig hen til ham og hæve denne Misforstaaelse, der let kunne faae mit Haabs Skib til at kante.« Og Oehl. ilede til Patronen og fik ham beroliget (Er. III 8). Om den fatale Roman hørte ogsaa Provst Schmidt (K 52: 51,16).

418. Augustenborg 2/4 1811. Fra Frederik Christian af Augustenborg. Udskr.: »Til Herr Professor Øhlenschläger. Professor i Æsthetiken ved Kiøbenhavns Universitet. Kiøbenhavn.« Tilskr.: »Til Herr Professor Øhlenschläger«. NKS 1674, 2°, II.

44,18 *Professorens Skrivelse*] Br. 417. ¶ 44,19 *den fordanskede Correggio*] Noten til 44,3. ¶ 44,20 *Digtninger*] Noten til 44,5. ¶ 44,22—23 *da jeg hørte Stykket første Gang*] Noten til 14,28—30.

419. Hovind 16/5 1811. Fra Christiane Koren. NKS 1674,2°.

45,2—3 *længselsfuld ventede Pakke* . . .] Moer Koren havde 22/2 1811 faaet Brev fra Provst Schmidt, der bl. a. skrev om et Selskab paa Bakkehuset sammen med Oehl., der, »uopfordret, naturligviis«, havde talt om at skrive til hende. Kort forinden, 12/2 s. A., havde hun hørt fra Irgens Bergh [K 384: 248,24] og glædet sig over, »at han havde talt med Øhlenschläger, som tænker paa sin Moer Koren med sønlig Æmhed« (Ms 1464, 8°, UB Oslo). 25/4 noterer hun: »Øhlenschläger skal [iflg. Provst Schmidt] have skrevet mig til, allerede d: 10de d: M: Der maae være en Irring, hvori det saa stikker; men saa kommer det dog vist, og at vente en Glæde er jo allerede Glæden —« (sst.), 5/5 har hun en lille Skuffelse: »Da Jess [Sønnen] kom ind med disse Pakker [Bøger fra Pavels] var jeg saa vis paa at een af dem maatte være den længe ventede fra Øhlenschläger og jeg tilstaaer Eder, mine Dyrebare, jeg blev ret mismodig over at see mit Haab skuffet.« Endelig 15/5 kan hun skrive: »Ney, jeg kommer ikke fra denne Journal i Dag. O, hvor kan jeg andet end komme hid igien«, og hun udbryder med Lucas: »Sammenkalder dog Qvinden, for hvem en Penge var bortkommet, sine Venner og Naboer, og siger: Glæder Eder med mig, thi jeg har fundet mine Penge« — Skulde da Eders Moer Koren ikke sige »Glæder Eder med mig, thi jeg har fundet min Adam igien.« — Ja, endelig kom den nu, den længe ventede, pene Pakke, hvori var Correggio og Digtningerne i nydelig Paaklædning, og ledsaget af et saa velsignet sønligt Brev.« Og videre hedder det: »Brevet er saa ganske i den gamle Tone, som i de gamle lykkelige Dage, ak, og de staaer alle for mig i disse Øyeblik, og enhver af dem smiler saa vemodsfuld til mig« (sst.). ¶ 45,14—15 *da jeg læste Aly og Gulhyndy*] Moer Koren havde faaet Oehl.s »Digtninger« til Laans og noterer 2/2 1811: »Jeg har nu ogsaa læst Øhlenschlägers Digtninger — Aly og Gulhyndy, det søde sindrige Eventyr, har jeg læst med hiertens Glæde fra Begyndelsen til Enden, men Poesierne derimod finder jeg ikke, et Par undtagne bærer Digterens ægte Præg« (sst.). ¶ 45,15—16 *Guldbrokaden skal være mig hellig*] i Oehl.s Eventyr har Alys Fader, Ibrahim, villet forære Gulhyndys Fader, Hussain, et kostbart guldbroderet Tøj, som denne haanligt afviser, hvorefter Ibrahim sønderriver Tøjet og udstøder Forbandelser over sin fordums Ven. Efter utallige Lidelser finder de to Dødsfjender hinanden plaget af en Troldmand, der som sidste Prøvelse sætter dem til at sy i et sejgt, gammelt Skødeskind, der viser sig at være det prægtige, guldbroderede Tøj. Den 22/2 1811 havde Moer Koren bemærket om sit Forhold til Oehl.: »Ney, hverken vore Hierter eller Fingre skal bløde ved Guldbrokadens

Sønderrivelse og S sammensyelse, (I mindes jo alle denne deylige rørende Allegorie i det herlige Eventyr Aly og Gulhindy?)« (sst.). ¶ 45,21 *Correggio*] om Sørge spillet havde Moer Koren 19/2 noteret: »Den faldt ikke i Traad for mig som Axel og Valborg den blide, eller Hakon Jarl den herlige, den er fuld af Kunstnersind, har i det Hele ikke saa almeen Interesse som de ovennævnte« (sst.).

46,5—7 *Schmidt . . om Eders huslige Lykke*] Under sit Ophold i København Foraaret 1811 sendte Provst Schmidt Moer Koren dels Breve og dels Hefter af sin Journal, som hun hyppigt nævner og citerer i sin Dagbog, hvor hun 12/4 1811 bemærker: »Gud give det Neste [Dagbogshefte] maa begynde med, at hun [Christiane] lykkelig har overstaaet sin Nedkomst, og glædet sin Adam med en rask Dreng eller Pige« (sst.). ¶ 46,7—10 *fra unge Bergh fik jeg vide . . . Storken havde bragt den velsignede Glut*] Moer Koren noterer 3/5: »En glad Nyhed medte det kiære Brev [fra Irgens Bergh]: at min gode Adam har faaet sig en Datter, som med Moderen befinder sig vel« (sst.). 22/4 1811 bemærker Provst Schmidt bl. a.: »Dronningen havde i Dag ladet spørge til Barselkonens Befindende« (Dagb. 133). Kamma Rahbek ræsonnerer 27/4 s. A. til J. P. Mynster: ». . . i Søndags blev jeg Tante til en lille Charlotte, der efter min Meening fra sin Fødsel af er bestemt til Miøsen [K 211: 105,4] da deres Grevinde strax sendte hende en Rose med Udskrivt: til den lille Charlotte i hendes Morgenrøde. Forresten befinder min Søster, og den lille Comtesse Charlotte sig meget vel, hvilket er mig det Vigtigste, og overbeviser mig om, at Miøsecuuren ikke har den samme Virkning paa alle Naturer« (Privateje). Selv fortalte Grevinde Schimmelmänn Hertugen af Augustenborg 28/4: »le poete pretend que sa petite, a le nez trop large, mais Louise dit qu'elle est tres jolie — beaux yeux beau nez . . .« (Schimmelmännske Pap. 2. Afl. Pk. 7, RA). En lykkelig Familiescene tegner Provst Schmidt, der 6/5 aflægger Visit i Bredgaden (NKS 396^c, 8°). Den lille Pige døbttes 24/5 1811 i Garnisons Kirke og fik Navnet Charlotte Oehlenschläger. Fadderne opregner Elith Reumert: Et Livs Roman. Charlotte Oehlenschläger 31. Træk af hendes søde og kvikke Barndom som Eksempler paa hendes Hefthighed og Exaltation se 266,7—14; 358,12—359,17; 378,30—379,13; 386,16—25 og B II 65,8—16. Hendes tidligt udviklede Selvfornemmelse foretrækker karakteristisk nok Provst Schmidt, som hun mener har et godt Hjerte, for J. P. Mynster, hvis Næse for Næstens Vandel har oprørt den lille Rebel (NKS 396^c, 8°, 8/10 1817). Skolekundskaber fik Charlotte i Mad. Lindes ansete Institut [K 28: Br. 48°], som hun til sin Moders senere store Fortrydelse forlod et Aar før Tiden for allerede 16 Aar gammel, Foraaret 1827, hemmeligt at forlove sig med Student, senere Assurancemægler, Edvard Hvidt (1806—82), en Søn af Finansmanden, et Parti, der paa Forhaand ikke var det Oehlenschlägerske Hus og dets Økonomi, som Charlotte havde vanskeligt ved at underordne

sig, uvelkomment (Br. 954 m. Note). I sit reelle og direkte Sprog foreholder Christiane Oehl. 1/2 1831 sin elskede Pige, for hvis Aandsgaver og »usigelige Ynde« hun havde aabent Blik, og hvis Hjerter hun vurderede: at hendes Uddannelse blev afbrudt, at hendes Gemytsliv for tidligt fik en ensidig Retning, og at hun samtidig fik sin fuldkomne Frihed, hvad hun altsammen bebrejder sig, hun nogensinde tillod (Nyere Brevs. D. 2. Rk.). Som Datter af den berømte Digter levede Charlotte i flere Aar en feteret ung Piges selskabelige Liv, søgt og beundret, bagtalt, elsket og omsværmet. Selv Rinna Hauch indrømmer, hun har været i hendes Garn (Tilskueren 1896: 652). Hun var vittig, skalkagtig (Marie Rørdam: Tilbageblik 39), og alle fremhæver hendes overgivne Lune, men munter var hun egentlig ikke, siger Faderen (Er. IV 101). Charlotte viste tidligt Øre for Musik (C. Hauch: Minder fra min Barn-dom og min Ungdom 274), fik siden som Informator Komponisten H. E. Krøyer, der tilbad hende (Marie Konow 67), og sang med Siboni. Hun havde »enfrisk og fyldig Stemme« (Benedicte Arnesen-Kall: Livserindringer 106) »og sang med Lethed og Ynde alle Mozartske og Rossiniske Arier« (Er. IV 101), ligesom Folk stimlede sammen, naar hun kopierede Venner og Bekendte (Er. IV 102; Marie Rørdam: Tilbageblik 48). Om Sommeren var hun (siden 1820) oftest paa Tølløse hos Assessor Zeuthens og gæstede herfra baade Løvenborg og Skjoldenæsholm (NKS 1674, 2°, I, fasc. 12). Sammen med sine Forældre deltog hun Juni 1829 i Festlighederne i Lund og skriver straks til sin Kæreste om sin nyeste opvartende Kavaller, Docenten i Æstetik, Henrik Schönbeck, der siden besøgte Oehlschlägers i Kbh. (Reumert 107—110, 113—14; Cecilia Bååth-Holmberg: Morfars bok I 180). Paa denne Tid skildrer Th. Overskou hende, efter Rob. Neiendams Formodning, som Lady Fox i »Vor Tids Mennesker« (Th. Overskou: Af mit Liv og min Tid II 1916 157—58, 271). Endelig Foraaret 1830 blev Forlovelsen med Ed. Hvidt offentlig, og samtidig falder Gemytternes Forskellighed tydeligt i Øjnene. Hun fandt ham prosaisk og kunde ikke aande i hans Kreds, og han syntes hun var overspændt og unaturlig, men gensidig mente de at elske hinanden. Charlotte var derfor henrykt for en Invitation fra Boghandler Brockhaus (der Sept. 1830 besøgte Kbh. sammen med sin Kone, Pauline B. f. Wagner, en Søster til Komponisten, og som begge var blevne saare indtagne i Charlotte) til at rejse med dem hjem og blive Vinteren over i Leipzig (Heinrich Brockhaus: Tageb. I 164, Er. IV 94). Hendes Breve til Forældrene er fulde af Enthusiasme over de nye og bril-lante Omgivelser, men hendes Uvilje mod at skrive til Hvidt ængstede Moderen, som æggede Datteren til et afslørende Svar om Forholdet. Baade Oehl. og Brockhaus maatte tage Affære, men en energisk Tilnærmelse fra Hvidts Side og Planer om hastigt Giftermaal blødgør Charlotte, der igen taler om sin ubeskrivelige Kærlighed, som dog blegner ved de Forlovedes Møde i Berlin Juni 1831 paa hendes Rejse hjem med Faderen, og om hvis

sidste Krampetrækninger Oehl. fortæller gamle Hvidt i et Brev 11/7 1831, fuld af Fordragelighed og bon sens (Reumert 122—58). Snart efter var Charlotte optaget af en besvaret Følelse for Skuespilleren Ludvig Phister, hvis tvivlsomme Rygte opørte hendes Forældre, hvorfor hun interneredes hos Hauchs i Sorø, hvad der alene resulterede i de unges yderligere Sammenhold, som Oehl. endelig kapitulerede for, ligesom for Phisters Geni — og Brylluppet fandt Sted 14/11 1832. Men Hauch benyttede Træk af sin letfærdige Arrestant i Dyveke i »Vilhelm Zabern« (Hans Brix: Danmarks Digtere 1925 206; jfr. Kj. Galster: Carsten Hauch II 58—63). Charlottes Lyst til at agere og et tidligere udtalt Ønske om at gaa til Scenen (Reumert 131), stimuleret ved hendes beundrede Kopieringstalent og søde Stemme, var imidlertid, trods Advarsler, blusset hæftigt op (Oehl. til C. Hauch 14/1 1832, NKS 3751, 4°; Ludvig Phister til Charlotte Oehl. Foraaret 1832, NKS 3449, 4°). Hun debuterede 22/12 1832, optraadte ialt i Sæsonen 6 Gange i 4 Roller, men viste ikke egentlig Talent for Scenen, og trods Publikums velvillige Holdning nægtede Teaterdirektionen hende Ansættelse (Rob. Neiendam: Scenen drager — 119—30). Skuffet trak hun sig tilbage for at leve blot endnu 2 Aar i et til Tider meget bevæget Ægteskab med Phister (Breve til P. Hjort I 177; P. V. Jacobsens Dagbøger 19/7 1834, NKS 2283, 4°; Eline Boisens Erindringer I 82, RA), hvem hun 6/12 1833 fødte en Datter, Sophie Vilhelmine Bertha († 1877, gift 1862 med senere Rektor i Aalborg Rud. Ankjær) og Febr. 1835 endnu en Datter, Christiane Georgine Elisabeth († 6/10 1835), der en Maaned efter (9/3) lagde sin Moder i Graven. Hendes Død rystede Hedningen i Adam Oehlenschläger (Lieb. XXII 47—48, 128—31). Kort forinden havde han i Sokrates og Datteren Daphne skildret deres inderlige Forhold, »min halve Sjæl, min egen Psyke«, kalder han hende (Lieb. X 169). Dog lignede hun ham egentlig ikke. Snarere slægtede hun Hegerne paa saavel ved Ydre og Talenter som ved sin »Skruen sig op« (A II 89, 18—21), ved sin Gøren Vold mod Naturen og sig selv Fortræd (Marie Konow 27—28). Men hun var sin Faders Fortrolige, som han var hendes Medskyldige. Kærlighed til Poesi og Skuespil-kunst havde hun fra mig, siger han (Er. IV 102), men han troede neppe paa hendes Kunstnersind (Oehl. til C. Hauch 14/1 1832, NKS 3751, 4°) og trøstede sig siden med, at hendes tidlige Død sparede hende for mange Sorger. Et Optrin med Digteren og hans Datter under Dyrehavens Træer, hos Wexschalls Sommeren 1827, har Fru Heiberg erindret sig: Faderen i sin skønne Selvfølgelighed, Datteren overmodig, agerende med udslaget Haar og et vovet Blik, og skjult bag et Træ Hanne Pätges med alle de Talenter, Charlotte ikke havde (Et Liv 4. Udg. I 62 f, IV 166). ¶ 46,21 *Jess*] K 193: 68,12. ¶ 46,23 *Marie*] IV 83 (124°). ¶ 46,24 *Byrn*] Byrnet var »Oehlenschlägers Benævnelse af det første Barn« (M. Reinhardt 22). ¶ 46,27 *Lina*] K 79: 118°.

47,16 med *Glæde indgaaer jeg Akkorden ...*] Moer Koren citerer (omskrivende) i sin Dagbog 15/5 1811 et Udtryk fra Oehl.s ukendte Brev: »at skrive lange Breve mod at faae korte igien, og saa, naar jeg længe har faaet korte Breve, faaer jeg en lang Bog som skal bøde paa Kortheden« (Ms. 1464, 8°, UB Oslo). ¶ 47,21—22 *Schmidt ... Planen til et nyt Stykke*] Som det fremgaar af Moer Korens Bemærkninger 65,26—28 til Oehl., har Provsten talt om »Faruk«, hvorom han 10/4 1811 noterer fra et Besøg hos Oehl.: »Da hans Faruk i Manuscript faldt mig i Øine fik jeg ham til at læse den for mig og dertil medgik der 2de stive Timer ... hvilket jeg ikke fortryder.« Provsten refererer Indholdet og slutter: »Denne Operette er ganske i Aladins Smag, har meget Liv, en let og malerisk Diction og en fortryllende Feeverden, som Weises ætheriske Musik end meer vil forskionne« (NKS 396^e, 8°). ¶ 47,29 *At dette ikke bliver saa langt ...*] Moer Koren bemærker i sin Dagbog: »Jeg skrev i Gaar til Øhlenschläger — hvor kunde jeg bie længer og sender det til Byen i Dag« (Ms. 1464, 8°, UB Oslo).

48,15—16 *Treschows*] Niels Treschow boede 1811 i Løngangsstræde 71.

420. Kph. 27/5 1811. Til J. F. Cotta. Udskr.: »Herrn Dr: Cotta Wohlgeboren —« Cotta'sche Buchhandlung Nachfolger, Stuttgart (Fot. KB). Trykt: Briefe an Cotta I 380 (delvis).

48,26—27 *Sie ihn auf's Theater ...*] jfr. Oehl.s Udtalelse 181,12—16. ¶ 48,28 *Aly und Gulhyndy ...*] 28/3 1811 noterer Provst Schmidt »Item viste han [Oehl.] os Begyndelsen til en tydsk Oversættelse af hans »Aly og Gulhyndy« (Dagb. 117). Den blev trykt i »Märchen und Erzählungen« I 1817.

49,11 *Faruk*] »Morgenblatt«s Københavner-Korrespondent skriver 17/8 1811 næsten med Oehl.s egne Ord: »Unser geistvoller Oehlenschläger hat ein morgenländisches Märchen Aly und Gulhyndy in Prosa mit Liedern geschrieben; auch hat er ein romantisches Schauspiel: Faruk, welches ebenfalls im Wunderlande des Ostens spielt, Dänisch gedichtet, und wird es nächstens Deutsch bearbeiten.« ¶ 49,14 *eine neue Tragoedie*] »Stærkodder«. Herom Noter til 56, 17. ¶ 49,15 *Mehrere Buchhändler ...*] herom Noterne 28,23. ¶ 49,22 *Dr: Dahlmann, ein Deutscher*] den slesvig-holstenske Politiker og Historiker Fr. Chr. Dahlmann (1785—1860) studerede 1802—04 og en Overgang 1805 i Kbh., hvor han havde sit Tilhold hos sin Onkel, Kancellideputeret F. C. Jensen, kom atter til Byen 1810, erhvervede sig 1811 Doktorgraden ved Universitetet og dansk Indfødsret, men blev efter D. H. Hegewisch' Død Professor i Historie i Kiel Foraaret 1812. Om hans private Københavner-Tilværelse 1810—12 vides kun lidt. Han kom paa Bakkehuset, hvor han gik under Navnet »das vornehme Urgebirge« (Mynster Liv og Tid 86—87). Sophie Ørsted satte Pris paa ham og kalder ham »min Tro en brav Fyr« (Breve fra og til H. C. Ørsted I 293). Molbech har ogsaa

kendt ham (Reise giennem Tydskland, Frankrige . . I 12). Han sværmede for Frederikke Koes (Charlotte Ibsen: Spredte Erindringer, 9) og kom paa Iselinge (Marie Aagaard til Kamma Rahbek 3/10 1811, Bakkehuseumset). Nicoline Hammeleff noterer hans Besøg paa Christiansholm Sommeren 1811, medens Oehl. laa syg (Mathilde Reinhardt I 23), men om hans Bekendtskab med Digteren vidner først og fremmest Georg Sverdrups Bemærkning til Sibbern 30/4 1812 i Anledning af Dahlmans »Betragtninger«, at han ikke holder »meget af Skrifter over levende Digteres Værker, især af Forfattere, som leve i den fortroligste Omgang med Digteren« (Breve til Sibbern 16). I Adr. 5/2 1812 annoncerer Bogtrykker Seidelin: »Betragtninger over Oehlenschlägers dramatiske Værker. Af Dr. phil. F. C. Dahlmann, koster 4 mk. hæftet.« Det lille Arbejde synes direkte inspireret af den blandede Modtagelse, der blev »Correggio« til Del, og er paa een Gang en Introduktion til og et Defensorat for Oehl.s Værker, et kritisk, men begejstret Forsøg paa, uden æstetiske Fordomme, at klarlægge deres Skønhed. Om dette Skrift og dets Modtagelse, se: P. Dons til Grundtvig o. 14/3 1812 (Minde om Povel Dons 82); Hammarsköld 23/10 1812 til Molbech (Chr. Molbechs Brevveksling I 55); P. A. Heiberg til J. L. Heiberg 20/9 1812 (Mem. og Br. XXXVII 46); Charlotte Schimmelmänn til Louise Stolberg 7/2 1812 (Rev. Pap. V 97); Sophie Ørsted 27/12 1811 til F. C. Sibbern (Breve til Sibbern 26) og et Par offentlige Bedømmelser: Rahbek i Dagen 14/2 1812 og Hammarsköld i Svensk Lit. Tid 1813 107—10. I nyere Tid er Dahlmans Betragtninger blevet vurderet af P. V. Rubow: Dansk litterær Kritik 1921 63—64. ¶ 49,24—25 *die Wolken von Aristophanes . . übersetzt*] Dahlmann begyndte 1807 at oversætte Aristophanes og havde 1808 Partier færdig af »Skyerne«, som Adam Müller lovede at publicere i »Phöbus«, der dog snart gik ind (Springer: Dahlmann I 52, 455). Efteraaret 1811 holdt Dahlmann paa Kbh.s Universitet, som anmeldt i Lektionskatalogen, et Kollegium paa Latin over Aristophanes' Skyerne. I et Brev til Kamma Rahbek 17/11 1811 (NKS 2494, 4°, VI) beder han hende formaa Rahbek til at annoncere Forelæsningerne i Dagen, som 19/11 s. A. bringer en Meddelelse derom. Dahlmans tyske Oversættelse udkom ikke; jfr. 51,15—18. ¶ 49,27 *Conz*] K 347: 176,4; Oehl. skriver: »den gamle livfulde . . Conz, der har oversat Adskilligt af Aristophanes« (Er. II 159). ¶ 49,30—50,3 *Voss . . das Stück erst durchsieht . .*] jfr. Noten 50,24—25.

50,10 *Bücherschuld*] se 52,8.

421. Stuttgart 9/8 1811. Fra J. F. Cotta. NKS 1674,2°.

50,24 *Ihren lieben Brief*] Br. 420. ¶ 50,24—25 *ich sende diesen . . an Voss*] 22/9 1811 skrev Heinrich Voss til Chr. v. Truchsess: »Es freut mich, dass Du Dich an Correggio gelabt hast. Wenn ich dies Stück für Öhlenschlägers genialstes und anziehendstes erkläre, so ist das gewiss nicht ein bloss aufwal-

lendes Gefühl. Das ist ja ein Zeichen des Genius, wenn aus Nichts Etwas, und aus kleinem Stoffe ein Grosses geschaffen wird. Wenn man von Correggio historisch weiss, er habe sich an einem Sack Geld zu Tode getragen, so wird es manchem eine Thorheit dünken, dies zu einer Tragödie erheben zu wollen —, und wie herrlich hat O. den Sack angebracht, der ihm unter den Händen zu einem schönen Symbole der Lebensmühseligkeiten wird. Wie trefflich ist alles motivirt, von den bedeutenden 80 Scudi an bis auf den Punkt, wo ihm zu Spott und Hohn der Teufel Batista den Sack aufhalsset! Wie schön passt zu allem die Krankheit des Antonio, die durch Gemüthsbewegungen aller Art wieder aufregt die traurig schöne Catastrophe von Antonio's Tode herbeiführt! Der kindlich-unschuldige Antonio, der lebenswürdige Giulio und der biederherzige Titan Michel, welch ein köstliches Bild gewähren die drei; — und verdient O. nicht geküsst zu werden, dass er immer den Menschen über den Künstler stellt, und so recht anschaulich die ewige, unerschütterlich feste Wahrheit darlegt, dass nur der gute Mensch auch der gute Künstler sein könne? — Wie hat er uns Antonio's Begeisterung für die Kunst gezeigt, indem er seinen Giovanni schildert, und gleich darauf ihm Männer an der Wand machen hilft — und den göttlichen Zug, wo er den hereintretenden Ottavio, ohne ihn zu grüssen, fragt: »wer hat die heilige Cäcilie gemalt!« und dann die wahrhaft göttliche Begeisterung, als er vor diesem Bilde zum Erstenmale so recht lebhaft fühlt, er sei auch ein Maler! Ferner Antonio's Traum und Bekränzung. Und wie ist das alles vom Dichter benutzt, als Hindeutung auf das höhere ewige Leben des Künstlers! So auch der Vergissmeinnicht-Kranz, den Giovanni dem sterbenden Vater aufs Haupt setzt. Wie natürlich ist diese zwiefache Bekränzung eingeleitet, und ein wie hoher uns über uns selbst erhebender Sinn hineingelegt worden! Überhaupt ist das eine köstliche Seite bei O., dass er oft scheinbar Einfaches, ja Unbedeutendes hinstellt und unbemerkt durch tiefe Bedeutung adelt« (Voss an Truchsess 18—20). Denne saa smukt tænkte og formulerede Dom retoucherede Heinrich Voss siden under Indflydelse af Oehl.s tyske Rom-Bekendte (se Noten til 178,18). Iøvrigt propagerede Heinrich Voss livligt for Sørgespillet. Til Cotta skriver han 28/9 1811: »Correggio sende ich Ihnen bald zurück. Ich habe schon viele Herzen damit erquickt. Und heute noch ist eine grosse Gesellschaft bei uns auf Correggio geladen« (UB Heidelberg) Han gør sig ogsaa Afskrifter deraf (Noten til 127,29), som han lader sine Venner læse, saaledes Digteren Ernst Wagner, som 14/11 1811 udtaler: »Correggio gefällt mir wirklich recht wohl. Aber helfen kann ich Dir nicht: Aladdin sprach mich mehr an. Es sind im Correggio recht hübsche romantische Sachen — aber wir haben sie alle nur schon gar zu oft gehört, und Du könntest sie insgesamt, zum Theil viel schöner, nachlesen bei Göthe, Tieck, Schlegel u. A., wenn Du sie nur dort aufsuchen wolltest.« (E. Wagner: Sämmtliche Werke XII 262).

51,9—10 *die Gedichte . . . zurück nach Ihrem Verlangen*] jfr. 31,28. ¶ 51,28 *Wulff in Livorno*] K 416: 304,7. ¶ 51,29 *Bettermann*] læs Bethmann, se Ret-telser! Simon Moritz Bethmann (1768—1826), Chef 1793 for det Bethmann'ske Bankierhus i Frankfurt.

422. Tøyen 14/8 1811. Fra Christiane Koren. Udskr.: »S: T: Hr Professor Øhlenschläger«. NKS 1674,2°.

52,18 *Rygtet siger mig, De er syg*] som det fremgaar af 53,16—17 har Provst Schmidt underrettet Moer Koren. Juni 1811 skriver Grevinde Schimmelmann til Hertugen af Augustenborg: »Oehlenschläger devenu notre voisin a pris la jaunisse qui regne à Copenhague ces tems-ci« og 23/6 s. A.: »Oehlenschläger a eu la fièvre tierce très forte mais Callisen [K 65: 63,20] l'a chassée par le quinquina« (Rev. Pap. VIII 218). Mere udførligt fortæller Nicoline Hammeleff til Reinhardt: »Oehlenschläger skal den hele Nat, hver anden Time have China Mixtur, som Christiane naturligtvis maa give ham. . . . I Morgen Formiddag har Callisen endelig lovet at komme; nu begynder Oehl. at see ud som en Feberpatient, de fyldige Kinder og Borgmestermaven er forsvundne« (M. Reinhardt: I 19—20). Lidt senere paa Sommeren skriver Reinhardt til Nicoline: »Den stakkels Oehlenschläger har faaet veritabel Guulsot, Callisen har hos Lützens sagt, at han daglig maatte have Tilsyn af en Læge, og at det ikke var ham muligt at komme saa ofte til Christiansholm; han havde derfor raadet at flytte til Byen« (sst. 24). I Kbh. fik Patienten Besøg af Reinhardt, som (udat.) fortæller sin Kæreste: »Jeg gik strax til Oehlenschläger, som jeg desværre fandt mat og træt efter Feberen, der for et Par Timer siden havde forladt ham; — han var taus lidende, en Tilstand, som piner mig meget, da jeg veed den lydelig forlanger sørgmodig Medlidenhed, — han har ogsaa Gulsoten. — I Dag er Feberen bleven sat med China Mixtur og en anden Medicin, som han skal blive ved at bruge i to Maaneder efter Callisens Ordre. Christiane er taalmodig og fornuftig, saa-meget udretter Erfaring!« (sst. 24—25). I Beg. af Aug. er Oehl. paa Benene igen. F. C. Sibbern skriver 11/8 1811 til sin Søster: »Han [Oehl.] var flyttet til Kbhvn. fra Christiansholm, da jeg rejste [1/8] og næsten restitueret ganske igjen« (Breve fra Sibbern 13). Selv fortæller Oehl.: »En kort Tid af Sommeren [1811] tilbragte vi atter paa Christiansholm. Men det var Kometaaret, og det medbragte en afskyelig Hede, som jeg ikke kunde taale. I Førstningen holdt jeg mig dog tapper . . . Men kort efter fik jeg Koldfeber og Guulsot. Christiansholm ligger deiligt ved Dyrehaugen, men er omringet af Moser; disse dampede formodenlig stærkere i dette hede Aar, end sædvanligt; der stod en hvid Taage over dem, naar jeg i Aftenkiølingen gik ud at spadsere. Den fortræffelige Læge Callisen besøgte mig . . . Men uagtet hans Hiælp kom Koldfeberen bestandig igien . . . jeg blev mattere og gulere, og havde min Kone ikke, efter Callisens Raad, pakket mig ind

i en velforvaret Vogn, og kiørt mig til Byen, til Bredgaden, hvor vi boede hos Kammerherre Hoppe, — saa var jeg maaskee aldrig kommen mig igien« (Er. III 32—33). ¶ 52,25 *O maatte kun den beroelige mig!*] Moer Koren noterer 15/8: »Jeg gjorde mine Breve færdige til min Adam, den syge Adam (som jeg dog, Gud skee Lov, hører, nu er brav igien), og til min unge Ven Bergh, hvem jeg paalagde selv at overantvorde det første i Adams egen Haand, for at kunde give mig fuldstændig Underretning om hans Befindende« (Ms. 1464, 8°, UB, Oslo).

53,26—27 *mit .. Ophold .. (Eidsfoss, Cappelens Jærnværk)*] Moer Korens gode Venner Jærnværksejer, senere Stortingsmand Peder v. Cappelen (1763—1837), gift 1784 med Christine Marie (Maja) C., f. Klein (1766—1848), erhvervede 1796 Eidsfoss Jærnværk i Jarlsberg, hvor Familien havde Sommerbolig («Majadal»), og hvor Moer Koren opholdt sig 16/6—19/7 1811 (sst.).

54,3 *Sophie, som jeg aldrig hører.. fra*] 20/7 1811 noterer Moer Koren: »Grev Knuth ... bragte mig Hilsener, skøndt to Aar gamle, fra Sophie Ørsted«, og 12/3 1812 skriver hun »et langt Brev til den lille søde Sophie Ørsted« (sst.).

423. Cph. 3/9 1811. Til J. F. Cotta. Cotta'sche Buchhandlung Nachfolger, Stuttgart (Fot. KB). Trykt: Briefe an Cotta I 380—81 (delvis).

54,7 *Ihr Paket mit den Gedichten*] jfr. 51,9—11. ¶ 54,8—9 *Correggio erhalten*] jfr. 50,24. ¶ 54,22—23 *Schulden gemacht*] i hvert Fald til Brøndsted og Koes (jfr. A III 204,10—11). Iøvrigt paastaar Oehl. siden, at han, da han giftede sig, ikke var »i en Skillings Giæld« (Er. III 7). ¶ 54,27 *Aly und Gulhyndy..*] herom Noten 48,28.

55,2 *Starkother übersetzen..*] det gik kun langsomt med Oversættelsen, der først blev afsendt Aug. 1821 (Br. 760), men udkom s. A. ¶ 55,8—9 *Den unbekanntes Jüngling..*] K 349: 179,2.

56,1 *einen Wechsel*] med Br. 427.

424. Khb. 12/9 1811. Til Teaterdirektionen. TA, Indkomne Breve 1811, Nr. 1171.

56,9—10 *medfølgende Syngespil..*] strax efter Oehl.s Hjemkomst bad Weyse ham skrive et Syngespil, han kunde komponere, og hvormed Oehl. snart gik i Gang (Er. III 21). Fra Beg. af 1810 skriver sig flere Bemærkninger fra Grevinde Schimmelmann til Christiane Heger derom: »ieg haaber da at vi sees i morgen aften — og kunde ieg glæde mig — saa er det ved at tænke paa Pharuc og Digteren«; »kunde De i Morgen aften komme Med Oehl: til os, tout en negligé — saa var det herligt om Ph a r u c kom med — Kuns gr:[evinde] Münster kommer — altsaa saa godt som alleene«; »jeg

og vi alle her hører meer end gierne Pharuc i Morgen aften«; [2/2 1810] »i aften sees vi og tales vi over alt dette [Opførelsen af »Axel og Valborg«] med eller uden Pharuc — som Oehl: vil« (Bakkehusemuseet). Til Charlotte Schiller skriver hun 25/2 1810: »Oehlenschläger arbeitet jetzt an einer dänischen Oper, die etwas verspricht« (Charl. Schiller u. ihre Freunde II 436). 25/9 1810 fortæller Chr. Bernstorff sin Broder: »Wir waren mittags mit Kirsteins, Oehlenschlägers, Weisse u. s. w. in Seelust. Dort wurde uns nachmittags ein Theil von Oehlenschläger und Weisse ausgearbeiteten Singspiels vorgetragen« (Ober-Ellguth 20 RA). Provst Schmidt noterer fra et Selskab hos Prof. Treschow: »Weyse var i sit gode Lune og gav os afvexlende comiske og alvorlige Optrin af Oehlenschlägers »Faruk«, som han nu er i Færd med at sætte Musik til og som efter den her meddeelte Prøve vil blive deilig« (Dagb. 92—93). At Samarbejdet ikke forløb uden Gnidninger, fortæller han 23/3 s. A.: »Thomsen . . fortalte mig at Øhlenschläger og Weise skal være blevne hinandens arrigste Fjender, hvilket i Sandhed er at beklage, da de synes skabte for hinanden og burde samvirke i den broderligste Harmonie for at bringe Deres saa nær beslægtede Kunster til den mueligste Fuldkommenhed. Besynderligt er det at de Danske Genier bestandig ligge i Haarene paa hverandre« (NKS 396^c, 8°). En Uges Tid senere ved Provsten dog at meddele, »at Herodes og Pilatus ere blevne Venner igien« (Dagb. 120). Weyse selv giver i et Brev til J. L. Heiberg 16/10 1812 den sandsynlige Grund til Mislyden: »Lieber möchte ich denenselben schliesslich noch etwas historisches berichten, als z. E. dass ich vor ein Paar Tagen den Oehlenschläger besucht habe, und aufs neue die alte Leyer: es sei in Faruk zu wenig Melodie und zu viel Harmonie, habe anhören müssen; worauf ich den zu 101sten male das schon 100 mal gesagte mit eben so schlechtem Erfolg als bisher wiederholte« (Mem. og Br. XXXVII 81). At Oehl.s Anskuelse deltes af Samtiden, fremgaar af Overskou (IV 247), ligesom Sophie Ørsted skriver 4/4 1812: »Musiken er vist skøn, men for ret at nyde den maae man vist have en betydelig Theorie; den falder ej i Øret, den griber een ej, man beundrer og glemmer den; jeg havde paa Grund af det, der ellers var mig bekiendt af Weyse, ventet en Søster til Mozarts guddommelige Don Juan, men det slog ind i en anden Art« (Breve til Sibbern 28). Om »Faruk« paa Teatret se Noten 60,20. ¶ 56,16 *min Stærkodder*] Provst Schmidt noterer 14/3 1811: »Heger fortalte mig, at Øhlenschläger nu arbejder paa et Drama under Navn af »Stærkodder« (Dagb. 111); 19/4 s. A.: »Ø. har allerede Endeel Scener af sin Stærkodder færdige og Heger hvem han har forelæst dem, roste dem meget« (NKS 396^c, 8°); 8/5 faar han forelæst 1. Akt, som han omstændelig refererer (Dagb. 139—41); i Juli, sandsynligvis, har Sibbern af »Stærkodder« læst fire Akter og Begyndelsen af femte; det øvrige har han [Oehl.] fortalt mig« (Breve fra Sibbern 13), og snart efter hører Johannes Reinhardt hele

Tragedien forelæst (Mathilde Reinhardt: I 27—28), ligesom han [13/9] kan fortælle Nicoline, at Oehl. »i Gaar gjorde visite hos den nye Theater-directeur [Fr. Holstein] og tillige indleverede Stærkodder« (sst. 31). »Dagen« 6/9 havde allerede meddelt: »Medens man i adskillige af vore Tidsskrifter hører en aldeles ubeføiet Strid om vor Oehlenschlägers og hans Sørgepils Værdi [Noten til 44,3], har han, istedet for at nedlade sig til at tage Deel i Striden, beriget vor skønne Litteratur med sin Stærkodder, Sørgepils i 5 Acter, der i Genialitet og poetisk Fortieneste ustridig vil findes at kunne staae ved Siden af hvilken af dens ældre Søstre det skal være.« Johannes Reinhardt synes, »Stærkodder fremrager som en Granit Pyramide fra Halvgudernes Tidsalder«, men Sørgepillet er for retorisk og af en ikke altid gennemført Karaktertegnning, hvorom han underholder Nicoline, der giver ham Ret (M. Reinhardt I 27—29), ligesom J. P. Mynster i et Brev 1/12 1811 til Kamma Rahbek, der hemmelig har laant ham det endnu ikke publicerede Stykke, skriver: »At Stærkodder selv vel egentlig er en Palnatoke No. 2., siger ikke saa meget, men Oehlenschläger er i dette Stykke endnu meere, end i de fleste andre, den objective Digter, hvilket ikke ganske er den dramatiske Digter: han bekymrer sig meere om Grupperingens udvortes Skiønhed, end om at lade hver Person træde bestemt frem i eienommeligt Lys, og øser derfor meere af Poesiens almindelige Væld, end af hver Charakters egne Dybheder« (Privateje). Ligeledes noterer Moer Koren 3/4 1812: »i det Hele fyldestgjør den mig ikke, som min Adams øvrige Stykker. Jeg finder i dette ingen Charakter saaledes udmalet som i hine, selv ikke Hovedpersonens, Stærkodder« (Ms. 1464, 8°, UB, Oslo). Og Sophie Ørsted skriver forundret 4/4 1812 til Sibbern: »Jeg vilde neppe have giettet paa min Broders Navn som Forfatter, naar man havde læst det for mig uden at sige, hvem der havde skrevet det. Mig synes, det forholder sig til Axel og Valborg og Correggio som Coquelico til Carmoisin« (Breve til Sibbern, 27). Povel Dons havde derimod ved fornyet Gennemlæsning faaet berigtiget sit første Indtryk og skriver 14/3 1812 til Grundtvig (om dennes Syn paa Tragedien i Noten til 74,13): »Det er et virkelig nordisk Produkt, giennemvævet med en stor poetisk Fylde og sand Schackespearisk Aand, forenet med en skøn Correcthed i Sprog og Form. Jeg for min Part sætter den virkelig ved Siden af Hakon Jarl« (Kr. Køster: Povel Dons 82—83). Ogsaa P. A. Heiberg var meget indtaget (K 235: 164,10, jfr. B II 37, 22—23), sikkert fordi han i »Stærkodder« fandt det 18. Aarh.s Humanitetsideal genoplivet. Mindre henrykte var Svenskerne. Tegnér bemærker 25/6 til J. Adlerbeth: »Stærkodder hade jag till låns på några timmar och fick blott som hastigast genomögnad den; kan således ej fölla något decisif yttrande. Jag fruktar dock att Oehlenschläger med allt sit Geni går baklänges. Ätminstone har jag ännu ej sett någon af hans Tragedier som kunna jämföras med Hakon Jarl, hans första. —« (Saml. skr. II 1919

416—17). Og Tegnér har faaet sin Dom bestyrket af C. A. Agardh, som (udat.) udtaler: »Oehlenschlägers Tragoedie Stærkodder hafver vi nu fått se. Det er kanske den mindst goda av alla hans Tragoedier« (Tegnér's Papirer UB, Lund). Samtidens æstetiske Hovedorganer bragte begge en Anmeldelse. I »Athene« (Juli 1813) gennemgaar F. C. Petersen, efter nogle kunstteoretiske Bemærkninger, beundrende fortolkende Sørgespillet omhyggeligt Scene for Scene og slutter med en Række Betragtninger over dets Form. Jens Møller søger indledningsvis i Dansk Lit. Tid. (Jan. 1814), uden at komme ind paa Rangforordningen mellem de Oehl.ske Tragedier, at bestemme dem i deres indbyrdes Forhold for derpaa at undersøge i hvilken Grad de Grundsætninger, Digteren i Forordet til »Stærkodder« har fremsat for sine historiske Sørgespil deri er praktiseret, idet han endelig karakteriserer samme som en i særlig Grad oehlenschlägersk Tragedie i sin Goetheske Blanding af Idyl og Tragik. Oehl. selv opholder sig først og fremmest ved »Ideen om Syndsfortrydelsen og Syndsforbedringen«, som Baggrund for Handlingen, som han oplivede ved Episoder efter Shakespeares history og større Situationer som i den lyrisk-patetiske græske Tragedie, for at gøre Stykket interessant (Er. III 34—35).

425. Kbh. 17/9 1811. *Fra Teaterdirektionen. TA, Kopibog.
57,6 *Indsendelsen af den Musik*] Datoen kan ikke oplyses, jfr. Noten til 60,20.

426. Trondhjem 24/9 1811. Fra P. O. Bugge. Tilskr.: »Til Hr. Prof. A. Øhlenschläger« NKS 1674, 2°. Trykt: Mindebl. 200.

Biskop Peder Olivarius Bugge (1764—1849), der 1804 blev Vice-Præsæs for Det norske Videnskabernes Selskab i Trondhjem, var sammen med Selskabets Præsident (siden 1806), Prins Christian Frederik, meget virksom for dets Trivsel (Linvald: Christian VIII. Den unge Prins 162 ff.). 24/9 1811 skriver han til Prinsen: »Da Deres Høihed naadigst har tilkiendegivet mig, at de nye Statuter vare snart at vente, saa ansaae jeg det nødvendigt, for med det samme at give Selskabet nye Virksomhed, foreløbig at lade optage adskillige her boende raske Mænd til Medlemmer. Dette skeede d. 6. Sept., og jeg troer med Sikkerhed, at det vil sætte nyt Liv i Selskabet. Ogsaa Prof. Øhlenschläger i Khavn foreslog jeg, og sender ham i Dag Diplomet« (Kongehusets Arkiv, RA). Diplomet, der er opbevaret i Oehl.s Efterladenskaber (NKS 1674, 2°, IX), har følgende Ordlyd: »Det kongelige Norske Videnskabers Selskab, har i dets Møde undertegnede Dato, optaget til dets ordentlige Medlem S. T. Hr. Professor Adam Oehlenschläger i Kjøbenhavn, hvorved det tilkjendegiver sin Højagtelse for denne Lærde, og forventer, ved Hans Optagelse i sit Samfund, at fremme sine Bestræbelser og dette Instituts videnskabelige Velstand og Hæder; endelig at gjøre Noget

til Fordeel og Velbehag for Fædrelandet, som seer de Mænds Tal forøget, der med dets indfødte og bosatte Borgere ere forenede i Sindelav til Videnskaber, Kunst og Industrie, og i Virksomhed for at udbrede og anvende dem. Trondhiem, den 6te September 1811 Bugge.« Dagen 17/11 1811 meddeler Begivenheden, ligesom Skild. 19/11 1811 og Dansk Litteraturtidende 1811, 608 bragte Notitser derom. I sit »Levnet« (II 301) udtaler Oehl: »Jeg blev Medlem af det norske Videnskabers Selskab.« Herover ironiserer Peder Hjort i et Brev til P. D. A. Atterbom 29/5 1831 i en Omtale af dette Skrift, hvis Forfatter han forekaster »altfor stor Naivitet. Saaledes berettes det som en notabel Tildragelse, at det Trondhjemske Vidensk: Selskab har sendt ham et Diplom. Saadan Ære maae man jo næsten skamme sig over« (Atterboms Arkiv, UB, Upps.), medens Lyder Sagen 16/1 1813 til Rahbek spøgende, men ambitiøst, bemærker, at hans Optagelse i Selskabet ikke har været anmeldt i Dagen: »der findes jo dog i dette Blad undertiden ligesaa ubetydelige Efterretninger. Oehlschlägers og Wergelands Optagelse i bemeldte Selskab stod anmeldt baade i Dagen og Litteraturtidenden« (NKS 2494, 4°, I).

57,24—25 *æqui bonique consulas, precor*] Jeg beder Dem være saa god at tage til Takke.

427. Leipzig 7/10 1811. Fra Frege & Co. Udskr.: »S. Wohlgebohren Herrn Professor Oehlschläger. Copenhagen«. NKS 1674,2^o.

58,1 *Frege*] se Noten til 29,8. ¶ 58,7 *Bennecke & Co*] Samuel Benecke und Comp. (Handlung von Hamburg II 9).

428. [Kbh.] 19/10 1811. Til Kamma Rahbek. Abrahams' Autograf-saml. 4°, H. 141. Trykt: Mindebl. 200—01.

Som det allerede fremgaar af Noterne til 7,26 og 29,1, var Kamma Rahbek pikeret over Oehl.s Kommen hos Schimmelmans, ligesom hun var irriteret over Grevindens »Miserie« (se herom i Noten til 46,10). Over for Provst Schmidt udtaler hun sig 18/2 1811 »temmelig haardt om Øhlschlägers Maskepi med de Store, om hans Tilsidesættelse af sin gamle simple Fader og om hans skuffede Forventning om at blive Ridder, hvilket hun saa gerne vilde han skulde blevet i Selskab med en Provst Brøndsted [P. O. B.s Fader], over hvis Ridderskab, som over saa mange Andres, al Verden forundrer sig« (Dagb. 97). Rahbek var blevet det 1810. Han var »meget kiærlig den Dag, han blev udnævnt til Ridder af Dannebrogen«, skriver Oehl. (Er. III 16). Forholdet har ikke bedret sig et Par Maanedere senere. Provsten noterer 10/4 1811: »Paa Ø er Frue Karen Ma[r]grete endnu lige bøs og jeg forsøgte forgiæves at stifte Forlig« (NKS 396°, 8°). 23/3 fortalte Carl Heger Provst Schmidt, der længe ikke havde været hos Oehl.s, at man i Bredgade »begyndte at gjøre sig allehaande Gisninger om

min lange Udeblivelse« (Dagb. 117). Kamma søgte ligefrem at tage sig Provsten til Indtægt og var $25/4$ »meget bøs og moxen uartig, formodentlig fordi jeg ikke havde været der paa moxen 14 Dage og fordi hun troede at jeg negligerede dem over Øs. Det sidste slutter jeg deraf at hun blev noget naadigere da hun hørte at jeg havde været senere paa Bakkehuus end hos Ø. Jeg har ellers engang for alle sagt hende at jeg ingen Deel tager i deres flau Kjøvlerier, som — hvordan hun end snoer og vender det — dog har sin første Oprindelse af R[ahbek]^s Vrvølerier« (NKS 396^c, 8°). Medvirkende til Kammass Unaade var selvfølgelig i høj Grad den litterære Divergens mellem Oehl. og Rahbek. Oehl. fortæller (Er. III 15—16), at Rahbek ved Hjemkomsten modtog ham meget elskværdigt, men at Venskabet hurtigt kølnedes: dels paa Grund af Oehl.s manglende Lyst til at være Medudgiver af »Sandsigeren« og dels paa Grund af hans reserverede Holdning til Birgitte Olsen, Rahbeks Protégé (K 261—62: 242,7). Aktuelle Tvistemaal i Foraaret 1811 var for det første Svogrenes forskellige Opfattelse af Ewalds »Frode«, den efterladte Akt, som Rahbek publicerede i »Sandsigeren« Nr. 5—7 (6/3 1811). I sin Indledning opfordrer han Oehl., »som hans [Ewalds] store Aands nærmest beslægtede«, til »uafskrækket af den første Acts maaskee noget franske Form, og til denne Form svarende Versart, som han muligt dog ved nøiere Overlæg selv vilde finde fordeelagtigere for Eriks epigrammatiske Vid, end den ved første Øiekast synes, vilde fuldbringe dette ufuldendte Mesterværk, hvis Æmne desuden en Række af Aar har interesseret ham, og hvori han med Føie har erkendt en herlig Marmorblok, der just var skabt til at modtage af hans Meisel de Skønheder, som det især er hans Lyst og hans Held at frembringe« (Sandsigeren 66). I en under Trykningen af »Frode« forfattet polemisk Efterskrift nævner Rahbek politiske Hensyn som Grunden til, at »Frode« forblev en Torso, idet han gentager sin Opfordring til den Digter, »som jeg tør tiltroe at fuldbringe hin vor ypperste Mesters ufuldbragt efterladte Venusbillede; det er den største Lovtale, jeg nogensinde har holdt, og den største, jeg venter nogen tid at komme til at holde Hakon Jarls, og Palnatokes, og Axel og Valdborgs, og Corregios Digter, at jeg gaaer til ham, som hans Giulio Romano til Coreggio:

For atter der at see min Raphael.«

For Rahbek synes Ewald uopnaelig. Og ukrænkelig. Han tager ikke i Betænkning »at nævne Balder som vor første Tragedie, Fiskerne som vor ypperste dramatiske Idylle, Harlequin Patriot, som vort fuldkomneste Lystspil, Adam og Eva som et Mesterværk i et Slags, hvortil Kunstclassificateurerne have forsømt at udfinde Navn«, og skulde han søge »uopnaede Mønstre i den lyriske, særdeles elegiske Poesie«, vilde han atter ty til Ewald, »og da dristigt henkaste min Handske, og spørge: hvo vover at optage den?

at indlade sig i Veddekamp med ham? hvo vover endog blot med Hensyn til Værd, at gjøre ham Høisædet stridigt?» (Sandsigeren 107—11). Luften var ladet mellem Rahbek og Oehl., der har været irriteret over at blive placeret i Forhold til Ewald og ikke har ment, Rahbek var kaldet til at fælde saadanne Domme, ligesom han var pikeret over, Rahbek stillede ham Opgaver. Provst Schmidt noterer 23/3 1811: »Paa Retouren fra Bakkehuus i Gaar mødte jeg Øehlenschläger som nok gik derud for at skjænde paa Rahbek, da disse H^{rr} Svogere ikke ere de beste Venner, og Ø. er især blevet meget bøes fordi R. vilde have ham til at fortsætte Ewalds Frode« (NKS 396^c, 8°). Oehl. opfattede Rahbeks evige Rosen Ewald delvis som Drilleri (jfr. B III 85, 19—23), og dertil kom, at den nybakte Professor selvfølgelig ikke uimodsagt har kunnet lade passere at blive overtrumpet af det gamle Laugs Præsident. Hans Syn paa det Ewaldske Fragment var aldeles antirahbeksk. Provst Schmidt overværede hans Forelæsning 24/3 1811: »Han begyndte i Dag med en kort Recension over den i Rahbeks Sandsiger aftrykte 1ste og eneste Act af Ewalds ufuldendte Sørgespil Frode, og man mærkede tydelig hans Stiklen paa R. og Fortrydelse over den Ophævelse han har gjort over dette Stykke som Ø ansaae for en ulykkelig Frugt af Ewalds Ængstelse over at han i sin Rolf Krake var veget fra den franske Smag, hvori han her har villet, som Tydsken kalder det wieder einlenken, hvorfor han og har betient sig af Alexandrinerne, men mærkede snart det Stive og Tvungne i denne Form — hvilket Ø. anseer for den sande Grund, hvorfor han lod dette Stykke blive ufuldendt. Desuden fandt Ø at dette Stof ikke passede til en Tragedie men snarere til et Epos — og gav han ved samme Lejlighed et Vink om at han længe har tænkt paa at behandle det som saadant« (NKS 396^c, 8°, jfr. Oehl.: Evald og Schiller I 97—103). En ny Kilde til Splid mellem Svogrene var deres divergerende Opfattelse af Mimikeren Patrick Peale (se Noter til 103 17—18 og 115,14).

59,13—14 *skilt ad ved en svælgende dyb Befæstning*] Luk. 16,26.

429. [Kbh. Efter 19/10 1811] Til Kamma Rahbek. Udskr.: »S. T. Fru Professorinde Rahbek«. Tilhører Fru Margrethe Bøgh, Frederiksberg. — Dateringen usikker, men motiveret ved Oehl.s Reaktion, der forudsætter en Indrømmelse fra Kamma Rahbeks Side, som er forberedt i Br. 428.

430. [Kbh. 22/11 1811] Til Fr. v. Holstein. Udskr.: »Høivelbaarne Herr Kammerherre v. Holstein«. Brevet lidt makuleret, idet Efterskriften er bortrevet. Dateringen er Indførselsdatoen i TA, Protokol over indkomne Breve, 1811. Trykt: Edda II 154.

60,20—21 *Exemplarer som Roller.*] Teater-Journalen (Kgl. Teater) noterer: 1/12 1811 »Udleveret trykte Bøger som Roller i Faruk»; 18/1 1812

»Prøvet Faruk NB uden Text; 19/1 »Prøvet Faruk«; 20/1 »Prøvet Faruk med Musik og Dands. NB uden Text«; 22/1 »Prøvet Faruk, Musik og Text«; 25/1 »Prøvet Faruk«; 26/1 »Prøvet Faruk«; 29/1 »Prøvet Faruk«; 30/1 »Opført efter foregaaende Prøve Faruk nyt Syngespil i 3 Handlinger af Hr. Professor Øhlenschläger med Musik af Hr. C. E. F. Weyse, de dertil hørende pantomimiske Dandse comp. af Hr. Balletmester Galeotti.« Weyse dirigerede Orkestret ved Prøver og Opførelse. 19/12 1811 havde Teaterchefen meddelt Direktionen, at Kapelmester Kunzen ønskede og mente, det vilde være Weyse behageligst selv at anføre sin Musik til »Faruk«, hvilket Teaterchefen gerne anbefalede, da »paa denne Maade borttryddes al Anledning for Hr. Weyse til mulig Misfornøjelse med Udførelsen af Musikken fra Kapellets Side« (Kapel-Protocol 1811—13, 97, RA). 25/12 kan Direktionen meddele Theaterchefen, at Weyse med Fornøjelse har modtaget det ham gjorte Tilbud (Kapellets indkomne Breve, RA), hvad Teaterchefen 27/12 fortæller Kapelmester Kunzen (Kapel-Protocol 1811—13, 98, RA). Dekorationsmaler A. Poulsen faar 7/2 1812 udbetalt 924 Rdlr. 5 Mk. for Udlæg og Kulisser til »Faruk«. 5/3 s. A. kvitterer Madam A. S. Møller for 998 Rdlr. 5 Mk. for Arbejde med Dragterne, hvortil bl. a. Glückstadts Enke og Søn leverede Tøjer for 1985 Rdlr. 12 sk. ifølge kvitteret Regning 16/5 (Teaterkassens Regnskaber, RA). Dagen 31/1 1812 omtaler Premiøren med særligt Henblik paa Epilogen (Lieb. XVIII 152—54), som ved Belysningseffekter og Hyldest til Majestæten gjorde megen Lykke. 30[5: 31] Jan. 1812 skriver Louise Schimmelmänn til Olinto dal Borgo: »hier j'étois a la comedie, l'on jouai pour la fête du roi, Faruk une piece d'Oehlenschläger composée par Weyse — le tout a fait grand effet, moi j'en étois tout a fait exaltée — même Oncle [Ernst Schimmelmänn] disoit qu'il aimerait le revoir encore tellement il en étoit content« (dal Borgos Arkiv I A 3, RA). Sophie Reventlow kunde saaledes med Rette skrive: »Operaen Faruk har vundet stort Bifald i Ministerlogen«. Hun fortsætter: »om ogsaa hos Publikum, det er vel et andet Spørgsmaal og vil vise sig ved Beneficeforestillingen. Der var nogen, som paastod, que Baggesen crèverait de jalousie, s'il était présent. Sujettet tiltaler mig ikke, og hvad Lune angaaer, troer jeg, at Baggesens »Hoger Danske« fuldtud kan maale sig med dette Stykke; det egner sig lige saa lidt som dets Forgængere for en Fødselsdag; det er vel en uundgaaelig Skæbne!« (En dsk. Statsmands Hjem II 152). Haardere udtaler Sophie Ørsted sig 4/4 1812 til F. C. Sibbern: »Faruk . . gjorde ingen betydelig Lykke, og omendskiøndt det, hvorfor Mængden ej leed det, vist ingen Feil er, nemlig det overnaturlige deri, saa er der dog noget i det heele Stykke, som gjør det, Gud forlade mig min slemme Synd, kiedsommeligt. Det mangler Liv og Bevægelse, det vil ej afsted, og dog skeer der nok, det var Synd at sige andet. De mange lange Chor i den sidste Act giøre ingen god Effect, og Tonen er desuden ej eens i Stykket; den sidste

Act er i en aldeles anden Stil end de andre« (Breve til Sibbern 27—28). Oehl. bekender, »med Faruk, som heller ikke blev godt givet, begyndte nu Dadelens Skyer lidt efter lidt at trække op imod mig« (Er. III 22). At »Faruk« blev daarligt givet, bekræfter Overskou (IV 247—48). Heller ikke ved Genopførelsen i Sæsonen 1817—18 var Spillet tilfredsstillende (Br. 628° m. Note). ¶ 60,22 *Inspekteuren*] Kaptajn ved Kongens Livkorps, Krigsassessor Christian Frederik Schneider (1772—1825) var 1809—16 Inspektør ved Det kgl. Teater (Overskou IV 170—71, 432). ¶ 60,22 *Instrukteuren*] Frederik Schwarz (K 415: 302,6). ¶ 60,22 *Regisseuren*] H. A. Clausen (K 15: 7,8—9). ¶ 60,22—23 *Maskinmesteren*] Frederik Christian Nielsen var Teatrets Maskinmester 1795—1824. ¶ 60,23 *Sufleuren*] Komponisten Johan Wilhelm Ludvig Zinck var 1802—17(?) Sufflør ved Syngeskolen.

431. Kbh. 26/11 1811. Til H. C. Knudsen. Udskr.: »S. T. Herr Skuespiller Knudsen«. Teatermuseet.

61,11 *spille Hovedrollen i. . . Stærkodder*] 13/2 1812 »blev uddeelt trykte Bøger som Roller [i] Stærkodder« (Teater-Journal, Kgl. Teater); 28/3 fik Kunzen Besked om at forberede den nødvendige Musik (Kapel-Protokol 1811—13, RA), men først i den nye Sæson begyndte Indstuderingen. 24/9 foretoges en Rolleforandring: Svanhvide forhen Mad. Dahlén, nu Mad. Rongsted; 4/10 »Prøvet Stærkodder«, 7/10 »Prøvet Stærkodder«, 11/10 »Prøvet Stærkodder Musik og Text«, 14/10 »Prøvet Stærkodder«, 16/10 »Opført efter foregaaende Prøve Stærkodder« (Teater-Journal, Kgl. Teater). 4/11 kvitterer A. Poulsen paa Regning for Dekorationer til »Stærkodder« 361 Rdlr. 3 Mk. og for 277 Rdlr. til Maler og Forgylder-Arbejde ved Harnisker og Skjolde (Teaterkassens Regnskaber, RA); ligesom Madam Møller ifølge Regning 9/11 i Syløn faar udbetalt 468 Rdlr. 4 Mk. (sst.). 19/10 skriver Fru Gyllembourg til J. L. Heiberg i Sthlm: »Stærkodder« er opført i Fredags og i Gaar og har gjort stor Lykke. De raabte leve Øhlenschläger! og klappede og raabte Bravo, fortalte Peter Thrige [senere Overlærer ved Roskilde Katedralskole Hans Peter Thrige (1792—1827)], som var der. Jeg synes ellers at Øhlenschläger har besat Rollerne, som om han var Stykkets værste Fjende. Knudsen er Stærkodder . . . Det som er bedre er da Foersom som Angantyr, Heger Ingild (det skal være meget godt), og Madame Heger skal passere som Helga saavel som Kruse som Thors Præst« (Mem. og Br. XXXVII 89—90). Et Par Dage efter har Piben da ogsaa en anden Lyd, og 26/10 kan Fru Gyllembourg skrive: »Stakkels Øhlenschläger har havt en daarlig Indtægt i Løvedag af »Stærkodder«. De halve Loger stode ledige. Den første Gang raabte de Bravo og leve Øhlenschläger! men nu laster al Verden Stykket« (Mem. og Br. XXXVII 122), og R. E. Bruun sekunderer 3/11: »Oehlenschläger . . . har paa sin Benefice Forestilling næsten havt tomt Hus«

(Breve og Aktstykker vedr. J. L. Heiberg I 33). Jens Møller (K 37: 36,18) vurderede »Stærkodder« højere som Læsedrama: »Thi Rec. har med Forundring bemærket hos sig selv ved denne Tragoedies Opførelse, at den ikke gjorde saa stærk en Virkning paa ham, som han ved Læsningen havde forestillet sig, og det uagtet alle Hovedrollerne blev fortræffelige udførte, og navnlig Hr. Knudsen som Stærkodder anstrængede sig hæderligen, for at give med Sandhed og Kraft Heltens vanskelige Rolle, som ellers ligger udenfor hans egentlige Fag. Selv den ganske mesterligt udførte Scene, som ender med Thusneldas frygtelige devotio til de underjordiske Guddomme [Lieb. V 285—88] efterlod sig ikke et saa overordentligt Indtryk, som Rec. deraf havde ventet« (Dansk Lit. Tid. 1814, 8—9). Overskou søger ud fra en lignende, men nøjere udformet, Betragtning at forklare sig Tragediens ringe Scenelykke, idet han dog mener, Steffen Heger alene af de Agerende var paa Højde med sin Opgave, trods Oehl.s temperamentsfulde Forsvar for Knudsens Spil over for Hegers Kritik: »Siig hvad Du vil! den brave Knudsens Genie har dog faaet den ægte danske Egebul ud af min Stærkodder; det er sandt, den savner sin prægtige Krone; men er der Een iblandt Jer Alle, der engang kunde give hvad han giver?« (Overskou IV 270—73). I Virkeligheden var Svogrene paa det nærmeste enige. Oehl. skrev ogsaa siden: »Knudsen spillede Stærkodder; og skøndt denne Rolle laa uden for hans Fag, kom dog hans Begeistring, hans Kraft og nationale Følelse ham til Hielp, og gjorde Virkning; skøndt det først var en Ryge forbeholdt, at fremstille den egentlige Stærkodder« (Levnet II 304). Ligeledes fremhæver den anonyme Forf. af en Artikel: »Das dänische National-Theater« hans komiske Talent og fortsætter: »in Helden-Rollen, (z. B. in Sturkadder), ist er aber sehr unglücklich« (Mb f. g. St. 17/8 1814). ¶ 61,19 *den hundreedaarige Olding i Erik Ejegod*] Knudsens Spil som den hundreedaarige Ullin i Jens Baggens og Kunzens Opera »Erik Ejegod« blev meget paaskønnet af Samtiden (Bagg. Biogr. III 8, Tillæg 35, jfr. Er. I 114, Bobé 102). ¶ 61,20 *Olding i Epilogen for de Fangne i Engelland*] 2/3 1811 indrykkede H. C. Knudsen i Adr.: »Med kongelig allernaadigst Tilladelse har Undertegnede den Ære Løverdagen den gde Marti, ved Hs. Majestæts høie Ankomst, paa det kongl. Theater at give en Forestilling, hvoraf Indtægten tilfalder de krigsfangne Søfolk i England, samt deres Koner og Børn. Skuespillet begynder med Phoenix, Digt, af Hr. Professor Oehlenschläger; derefter Lagertha.. comp. af Hr. Balletmester Galeotti.. og endelig Oldingen, Digt, af Hr. N. T. Bruun. Til Slutning: En Epilog, forfattet af samme, og som tillige med begge Digtene fremsiges af Undertegnede«. ¶ 61,21 *Geoncha*] Aandernes bedagede Konge i »Faruk«, som Knudsen uden Held creerede (Overskou IV 248).

432. Kbh. 28/11 1811. *Fra Teaterdirektionen. TA, Kopibog.

62,14—15 *ikke trykte bleve solgte.*] Hjemmel herfor findes ikke, gammel Erfaring var bleven uskreven Lov. Saaledes hævder Teaterstyrelsen 18/9 1798 i en Skrivelse til Enevold Falsen, at den »troer at det er Theatret til Skade at et Stykke trykkes [o: publiceres] førend det opføres« (TA, Kopibog). ¶ 62,16—18 *Syngestykket Faruk.. averteres til Salg*] Adr. 6/12 1811 meddeler: »Fra Pressen er udkommet: Faruk, Syngespil af Professor Oehenschläger; det faaes heftet for 10 mk. Trykp. og 13 mk. Skrivpapiir i Bredgaden No. 190, i Stue-Etagen«. ¶ 62,20—21 *sette ... Stærkodder i Arbeid*] herom Noten 61,11. ¶ 62,24—25 *udsætter Bekiendtgjørelsen til Salg*] Adr. 27/2 1812 meddeler: »Fra Pressen er udkommen: Stærkodder, Tragoedie af Adam Oehenschläger. Faaes heftet for 15 mk. Trykp. og 20 mk. Skrivp. i Bredgaden No. 190 i Stuen.« ¶ 62,28 *Olsen*] 9/3 1811 ansøgte Teaterdirektionen Kongen om at besætte det efter Kierulfs Død ledige Embede som Medlem af Direktionen, hvortil Notarius publicus Godske Hans Olsen 16/9 s. A. udnævntes (Kabinetsarkivet. Kopibog af Kgl. Reskripter 1811, Nr. 2186 og 2685). Udnævnelserne kommenteredes kritisk, ligesom Teatrets Affærer overhovedet, i Mb. f. g. St. 2/12 1811 (Korrespondenz-Nachrichten aus Kopenhagen). Som Ansøger til Embedet var bl. a. Sander og Oehl., der allerede Marts 1807 i et Br. til Christiane (om end maaske spøgefuldt) strejfer Tanken om at blive Teaterdirektør (A II 212,5—6). Om sit aktuelle Ønske har han sikkert talt med Grevinde Schimmelmänn, som 5/2 1811 skriver til Hertugen af Augustenborg: »Si on vouloit le mettre à sa place, il me semble que ce seroit comme directeur au théâtre qu'il pourroit le mieux faire valoir ses talents pour la patrie, et il y seroit de coeur et d'ame. Il y porteroit la vie et y rendroit l'ame. Mais il ne m'appartient pas sans doute de juger en matières pareilles« (Rev. Pap. VIII 210—11). Efter Olsens Død søgte Oehl. Embedet igen (Heibergske Familiebreve 19).

433. Wien 17/1 1812. Fra Fr. Schlegel. NKS 1674,2°. Trykt: Er. III 120—21 og Mindebl. 202.

63,2 *Erlauben Sie einem alten Bekannten u Freunde*] K 225—26: 139,25—26. ¶ 63,5 *Deutschen Museum*] Fr. Schlegel udgav 1812—13 i Wien »Deutsches Museum«, et Maanedsskrift. I »Heidelberger Jahrbücher« 1812, Intelligenzblatt III, havde han indrykket en »Ankündigung«, dat. 1/11 1811 (optrykt i H. H. Houben: Zeitschriften der Romantik 216—17). Samme Dag, Schlegel skrev til Oehl., bad han Grundtvig om et Bidrag (Breve fra og til Grundtvig I 55—56) og indbød 24/2 1812 P. E. Müller (NKS 3747, 4°) og Rasmus Nyerup (Add 85, 4°, KB) som Medarbejdere. ¶ 63,12 *Dänisch gelernt.*] 10/4 1811 beder Schlegel Boghandler Perthes om »[Georg Heinrich] Müllers dänisch deutsches Wörterbuch auf meine Rechnung zu senden, aber die neueste Ausgabe [Altona 1811] und wenn es seyn kann bloss das Dänisch Deutsche, denn den deutsch dänischen Theil kann ich

nicht gebrauchen. Desgleichen bitte ich auch um Guldbergs dänisches Lesebuch für Deutsche [Kiel 1809]« (Die Brüder Schlegel, hrsg. v. Josef Körner 1926 133 m. Note). En Dansk lærer havde han ogsaa (se Noten til 148 21—22). Febr. 1812 offentliggjorde Schlegel i »Deutsches Museum« sin Afhandling »Ueber nordische Dichtkunst« (optaget i hans Sämtliche Werke X 1825 65—108), hvis forskellige Paastande W. Grimm imødegaar i et Brev 11/3 1812 til A. v. Arnim (Steig: Arnim III 183). ¶ 63,14—15 *Axel u. Walburga ... nächstens hier gegeben* om Opførelsen af »Axel og Valborg« i Wien se Noten 151,11—12. ¶ 63,19 *bald einer Antwort*] Oehl. udtaler siden: »Jeg vidste ikke, hvad jeg skulde svare paa dette Brev. I en fornem Tone roste Schlegel vel Axel og Valborg, men forekastede mig, at jeg behandlede Tydskland »stiefbrüderlich« og ikke meddeelte der det Bedste af mine Arbejder. Imidlertid havde jeg dog alt omdigtet Aladdin, Hakon Jarl, Palnatoke, [der dog først senere udkom, ligesom] Correggio etc. paa Tydsk. Jeg vidste, som sagt, ikke, hvad jeg skulde svare, og taug derfor stille« (Er. III 121). ¶ 63,21 *k. k. Hofsekretär*] Marts 1809 var Fr. Schlegel blevet kaiserlich-königlich Hofsekretär.

434. Hovind 18/1 1812. Fra Christiane Koren. Udskr.: »S: T: Hr Professor Adam Øhlenschläger«. NKS 1674,2°.

I sin Dagb. 18/1 1812 noterer Moer Koren: »Til min Adam skrev jeg et meget langt Brev, indlagt i et ligesaa kort til min Bergh, som jeg moderlig bad, selv at bringe det, for dog at faa høre noget om denne kiære Familie, som ingen har kunde sagt mig et Ord om siden min elskede Egerson [Provst Schmidt] var dernede, og saa troelig meddeelte sine fraværende Venner alt hvad der kunde interessere dem« (Ms. 1464, 8°, UB, Oslo).

64,21 *Præsten Ottesen*] Realf Ottesen (1779—1860), Kapellan 1806 pro loco til Aker og Slotsmenigheden, gift 10/12 1810 med Maja Cappelens Datter Anna Cathrine C. (1785—1818). 19/2 1812 fik han efter Ansøgning Afsked som Kapellan for at indtræde i Svigerfaderens Forretning, dog med Forbehold af sin Anciennitet, og blev 1818 Sognepræst og 1822 Provst til Sande i Jarlsberg. Moer Koren var ham meget bevaagen og omtaler ham hyppigt i sine Dagbøger. ¶ 64,21—22 *Nyrups Iduna*] »Idunna«, Nytaarsgave for 1812, med Oehl.s Portræt, udg. af Rasmus Nyerup, avvertes udk. i Adr. 14/12 1811 og blev 3/3 1812 anmeldt i Dagen af Rahbek, til hvem Nyerup 2/10 1811 havde skrevet: »Bonnier er Forlæggeren. Han siger, at han har Haab om at erholde et betydeligt Bidrag dertil fra Øhlenschläger« (NKS 2494, I, 4°). Oehl. publicerede her bl. a. »Stærkoddens Svanesang« (fra den 1ste Redaktion af Sørgespillet, se Noten 65, 22) og en Række Oversættelser af Goethe. Nyerup fortæller 13/11 1811 Hammarsköld: »Hans [Oehl.s] Portrait bliver i denne Tid graveret hos os« (Frunck, Bref 379). Det var efter

Riepenhausens »Billed, Kobberstikket blev giort [af Flindt] i Nyerups Almanak«, meddeler Oehl. (Er. II 207). Blandt sine Julegaver opregner Moer Koren 25/12 1811: »Nyrups Idunna med min evig elskede Adams Portrait. Ja, det ligner ham temmelig, som naar han sad henrykt i Edda eller Snorro Sturleson, men ikke som naar han saae paa sin Moer Koren eller læste for eller talte med hende. Da havde hans Ansigt et Udtryk, som vel næppe nogen Maler eller Graverer kan give det. Ney, man maae see ham i Bevægelse, og høre ham, for at have seet Øhlenschläger, naar Hiertet ligger paa hans Læber, i hans Øyne, i hans Smiil eller Taare—« (Ms. 1464, 8°, UB, Oslo). ¶ 64,25 *Silhouettet*] K 71: Br. 106°. ¶ 64,28—30 »*Hvortil disse Vandringssange?*..«] Oehl.s Overs. af Goethes »Erinnerung« (»Willst du immer weiter schweifen?«) i »Idunna« (216).

65,5 *Frederich Schmidt forlod Kbh[n]* 18/5 1811 (Dagb. 143). ¶ 65,21 *Treschow. . fortryllet af Deres Stærkodder*] Niels Treschow (K 77: 68,26) havde ogsaa hørt Oehl. læse »Stærkodder« højt Eftersommeren 1811 »for en udsøgt Forsamling« (M. Reinhardt I 29). ¶ 65,22 *Svanesang*] trykt i »Idunna« 191—94 (Lieb. XX 78—80). Digtet udløste oprindeligt den sidste, omlavede Scene af 3. Akt (Lieb. V 353—67). ¶ 65,23—24 *Saa faaer jeg den fra min . . Digters egen Haand*] 13/4 1812 notere Moer Koren. »I en . . Pakke var Stærkodder og Faruk fra min Oehl., men uden et eneste Ord, og da jeg har læst begge, ventede jeg dem saa længsfuld kun fordi jeg troede, med dem faaer du da vist Brev. »Jo fikst du Pæren, Zacharias«. Dog, da Bergh sendte, som Øhlenschl.: havde bedt ham, Bud efter Bøgerne Dagen før R.s Opreyse, bragte denne selv sine Digte, og bad Bergh sige sin og hans Moer Koren, at han i denne Skynding ikke kunde faae et Moerkorenværdigt Brev (den kjære Smigrer!) færdigt, da han havde saa travlt i Anledning af Faruks Opførelse Dagen efter, hans Benefice — Nu faaer jeg vel atter længe vente, men det nøysomme Moderhjerter har imidlertid dog, som I seer, noget at støtte sig ved« (Ms. 1464, UB, Oslo). ¶ 65,26—28 *Schmidt skrev . . om et Stykke . . aladdinskt deyligt*] Faruk; jfr. Noten til 47,22.

66,8 *Schlegels Oversættelse af Corinna*] »Corinna oder Italien«. Aus dem Französichen der Frau von Staël übersetzt und herausgegeben von Friedrich Schlegel (jfr. »Palästra« XL 145 ff.) udkom 1807 i Berlin. 21/8 1811 noterer Moer Koren: »... at jeg aldrig ved alt hvad jeg har hørt og læst om og over Italien, har saadan med min hele Siæl seet og følt alt som ved mine Vandringer med Corinna. Heller ikke kan jeg faae ud af mit Hoved, at Digterinden, ligesom hun i Delphine har udviklet sine egne Grundsætninger, i Corinna har malet sig selv og maaskee fortalt sit Hiertes egen Historie.« (Ms. 1464, 8°, UB, Oslo). ¶ 66,15 *Jean Pauls Hesperus*] om Hesperus K 302: 76,19. Moer Koren var meget optaget af Jean Paul (se Dagbøger, Registret). Karakteristisk er denne Udtalelse 11/10 1812: »denne Digter maae man læse flere Gange for at suge al Honningen

af hans ambrosialske Blomster, som dog selv ved tiende Udsugen intet har tabt af sin Sødhed, snarere blevet endnu sødere» (Ms. 1464, 8°, UB, Oslo). ¶ 66,15 *Hakon Jarl*] K 435: III 255,19—21. Moer Koren vendte tilbage til den. Hun noterer f. Eks. 24/10 1811: »Tirsdag og Onsdag læste jeg Hakon Jarl ... for Barna» (Ms. 1464, 8°, UB, Oslo). ¶ 66,16 *Delphine*] K 352: 186,29—187,5. Moer Koren bemærker 12/3 1812: »Den største Deel af Aftenen gik hen ved Forelæsning af Slutningen af Delphine, som vor Frederik [Schmidt] havde taget med herud, for at faa Ende paa denne Martergeschichte, som jeg neppe troer jeg har Mod til at læse igiennem engang endnu. Gud veed hvor et Fruentimmerhierte har holdt ud at sætte sig ind i alle disse Marterscener, og lade et andet ædelt Qvindehierte fra Begyndelsen til Enden, 5 Bind igiennem, lide uophørlig, og tilsidt briste under de græsseligste af alle muelige Qvaler» (Ms. 1464, 8°, UB, Oslo; jfr. Dagbøger II 88). ¶ 66,17 »paa Digterhylden, hvor Guddomsfylden har leytret sig] Citatet er ikke identificeret. ¶ 66,21 *grønne simple Kammer*] K 70: Br. 105°. ¶ 66,29 *Lafontaine selv er ikke schreibseligere*] indtil 1812 havde Lafontaine forfattet henved 100 Romaner og Fortællinger, hvoraf adskillige i flere Dele (se Bibliografi i Franz Rummelt: Aug. Lafontaine 1914 129—137); Moer Koren udsendte netop paa denne Tid paa Seidelins Forlag sin Oversættelse af hans »De tvende Brude«, som Rahbek gjorde opmærksom paa i Dagen 25/1 1812.

67,13 *Herder*] kalder hun skiftevis »du Hiertets Digter!« og »denne min Yndlingsforfatter« (Dagb. I 91, II 11). ¶ 67,13 *Tiedges Urania*] den tyske Forfatter Christoph August Tiedge (1752—1841), der havde forsøgt sig som Jurist og Lærer, levede fra 1804 s. m. Forfatterinden, Grevinde Elise v. d. Recke (1756—1833) dels paa Rejser og dels i Berlin og Dresden, hvor Oehl. skal have besøgt dem (Tiedges Leben und Nachlass II 178). Hans store Læredigt »Urania« (1801), hvor Kantske Tanker er sat paa Schillerske Vers, havde i sin Tid mange Beundrere. Provst Schmidt var under sit Ophold i København beskæftiget med at oversætte Digtet (NKS 396°, 11/2—12/2 1811) og offentliggjorde en Prøve deraf i Sandsigeren 27/3 1811 »med en kort prosaisk Bagtale« (Dagb. 109). Moer Koren bemærker 29/2 1812, at Provsten læste »for os sin Oversættelse af Urania, hvoraf er to nye Sange jeg ikke har hørt« (Ms. 1464, 8°, UB, Oslo). Den komplette Oversættelse kom først 1830.

435. Kbh. 16/2 1812. Til Teaterdirektionen. Udskr.: »Til Den kongelige Theatredirektion«. TA, Indkomne Breve 1812, Nr. 1269.

68,9—10 *Betaling istedet for siette Aftens Indtægt*] »Faruk« opførtes seks Gange i Sæsonen 1811—12. Oehl. havde femte Aftens Indtægt, herom Noten til 69,3—4. ¶ 68,13—14 *Skuespillerne have ingen Udgiuter . . .*] herom Noten til 69,16—20. ¶ 68,18—19 *ligesom ifior fik alle Eksemplarerne af mine Stykker*

betalt . .] sandsynligvis har Oehl. kun faaet Betaling for de Eksemplarer, Teatret modtog for Ikke-Rollehavende (jfr. Direktionens Udtalelse 69,25—70,2). ¶ 68,20—21 *Rollerne lod Teatret afskrive*] i Det kgl. Teaters Journal 1781 ff. (Kgl. Teater) finder man ved Siden af Instruktørens Bemærkning: »uddeelt skrevne Roller i . . .« eller blot »uddeelt Roller i . . .« efterhaanden hyppigere Antegnelsen: »uddeelt trykte Bøger som Roller i . . .«, men endnu i 1790'ne indstuderedes originale danske Skuespil og en Række Oversættelser efter Rolleudskrifter, og Teatrets dæværende Rolleudskriver, Sekretær Christian Biørn (1760—1816) gør i Foraaret 1800 Vrøvl over, »at man i de senere Tider har ladet trykke færre Skuespil end tilforn« (TA, Kopibog 23/6 1800). En halv Snes Aar efter, 14/2 1809, kan H. C. Ørsted fortælle Oehl.: »Theaterdirectionen indfører mange nye Skikke, deriblandt er ogsaa den, at den ikke vil lade noget Stykke spille, før Theaterpersonalet kan faae trykte Exemplarer deraf, hvorved man sparer Rolleafskrivningen« (A III 233,12—15). De af Kongen resolverede Instrukser for Teaterstyrelsen indeholder ikke et saadant Paabud, men saa godt som alle originale Teaterstykker fra Beg. af det 19. Aarh. indstuderedes efter trykte Roller. Ogsaa Oehl.s: »Hakon Jarl« (K 229—30: 148,17—18), »Palnatoke« (K 354: 188, 16—19) og »Sovedrikken« (K 390: 258,17—19). Og Teaterstyrelsen skriver 2/5 1809 til Rahbek i Anledning af »Axel og Valborg«: »Direktionen udbeder sig ved Leilighed underrettet om Stykket skal trykkes og om Direktionen i saa Tilfælde kan forvente det fornødne Antal Exemplarer tilstillet for derefter at lade Stykket indstudere« (TA, Kopibog). Snart synes dog Teatrets høflige Forespørgsel om trykte Eksemplarer at afløses af et Forlangende derom (jfr. 41,12—14; 57,1—3), som dog ikke kunde opretholdes (Af Jonas Collins Papirer 94,130—31, 139; jfr. Det kgl. Teaters Journal, Kgl. Theater).

436. Kbh. 20/2 1812. Fra Teaterdirektionen. Tilskr.: »Til Herr Professor Øhlenschläger«. Udskr.: »S. T. Herr Professor Øhlenschläger«. NKS 1674,2°, IX.

69,3—4 *Hans Majestæts . . allernaadigste Bestemmelse . . .*] Oehl. fortæller, at da Weyse var færdig med at komponere Faruk, »maatte jeg gaae op til Kongen, for at bede om en Indtægtsaften ogsaa til Komponisten; thi der var kun een til Forfatteren, som vi ellers havde maattet dele, og dermed var Weyse ikke tilfreds. Kongen var i Førstningen derimod, og forekastede mig, at jeg ikke havde givet Stykket til Kuntzen, der var Kapelmester; men da jeg forestilte Hans Majestæt, at et saa stort Genie, som Weyse, dog burde have Leilighed til at vise sig, fandt han sig deri, og tilstod os hver en Aften. Den første Aften tilkom mig; men jeg overlod den til Weyse« (Er. III 21—22). Weyse havde Indtægten af 3. Spilleaften 12/2 1812. Han opgjorde Udbyttet til 25 Rdlr. (Mem. og Br. XXXVII 186). ¶ 69,10 *anmeldes . . til*

Fordeel for Forfatteren] Adr. 20/3 1812 meddeler: »Løverdagen den 21 Martii bliver paa det kongl. Theater til Fordeel for Forfatteren opført: Ydun og Titania, et Forspil af Hr. Prof. Oehlenschläger [Lieb. XVIII 155—59]; udføres af Madame Heger og Jfr. Busk; derefter: Faruk, Syngespil i 3 Acter, af Hr. Professor Oehlenschläger, Musikken af Hr. C. E. F. Weise, og pantomimisk Dands af Ridder Hr. Balletmester Galeotti. De overblevne Billetter faaes paa Forestillingsdagen i Skuespilhusets Forsal om Formiddagen fra Kl. 10 til 12, samt om Aftenen ved Indgangen, som aabnes Kl. 5.« ¶ 69,16—20 *Theaterpersonalet . . er . . befriet for . . Udgifter ved . . Beneficer*] 13/11 1811 ansøgte en Kreds af Skuespillere Teaterdirektionen om Fritagelse for Udgifter ved deres Beneficer (TA, Indkomne Breve 1811, Nr. 1216). Direktionen anbefalede 22/11 dette Andragende, som bevilgedes 27/11 s. A. (TA, Orig. kgl. Resolutioner og Reskripter).

437. Kbh. 10/4 1812. Til J. L. Heiberg. Udskr.: »S. T. Herr Ludvig Heiberg«. J. L. Heibergs Arkiv, RA. Trykt: Breve fra og til J. L. Heiberg 1862 35—36, Arentzen IV 106—07, Breve og Aktstykker vedr. J. L. Heiberg I 1946 25.

70,7 *Deres Don Juan*] af J. L. Heibergs, nu bortkomne, Kalender for 1812 findes følgende Notits bevaret: »Den 29. Marts spillede Marionetcomedien »Don Juan« med foregaaende Prolog, for et talrigt og cultiveret Publikum: Taubes, Oehlenschläger, Mantheys, Reinhard, Weyse, Kruse, Ørsted og hans Fader, med flere. Denne Dag gjorde Epoke i mit Liv; den følgende Dag sendte Oehlenschläger allerede om Morgenen Bud efter mit Manuscript af Comedien, hvilket jeg siden sendte ham« (P. A. Heiberg og Thomasine Gyllembourg I 1947 271 m. Note). Heiberg supplerer denne Notits i sine »Autobiografiske Fragmenter«, idet han, efter at have omtalt sin første Ungdoms Begejstring for Oehl., fortæller: »Da han nu engang, (omtrent i mit 20de Aar) efter at have i et Selskab hos min Moder bivaanet en Forestilling af »Don Juan« paa et Marionetteater, som L. Kruse og Weyse havde gjort til mig i mine Drengaar, kom hen til mig og kysede mig, idet han begejstret roste mit Arbeide, følte jeg mig som henrykket i Himlen, og dette Kys forblev ikke uden Indflydelse paa min tilkommende Skjæbne« (Pros. Skr. XI 494). Oehl. erindrede endnu som ældre med Fortryllelse Heibergs Marionetforestillinger (Johanne Luise Heiberg Et Liv II 1944 214), men havde ogsaa Anledning til bitre Refleksioner. Han skriver 5/7 1845 til Marie Konow, at han under Opførelsen af »Pottemager Walter« (herom Noten 133,8) sad ved Siden af Fru Gyllembourg: »Det morer mig, Fru Gyllembourg! sagde jeg at see dette Stykke igien; for 32 Aar siden saae jeg det spillet hos Dem, med Marionetter.« — Nei, det var Don Juan sagde hun. »Ak der maae jeg dog fortælle Dem noget, vedblev hun. Molbech har skrevet Ludvigs Levnet [i Dansk poet. Anthologie IV

243—300], og Ludvig har givet ham alle Data dertil; og saa fortalte han ham ogsaa, hvordan De da De havde seet Don Juan, havde givet Ludvig et Kys; og hvorledes det var forekommen ham, som om Poesiens Genius derved var indpodet i ham. Og det har Molbech udeladt, og hverken Ludvig eller jeg kunde begribe hvorfor han havde udeladt det. Jeg bukkede venligt til disse Ord, og svarede Intet . . . Ellers kunde jeg svaret: Deres Herr Søn har formodentlig saa ofte siden bidt mig, til Løn for hint Kys. Hvorfor Molbech har udeladt Kysset, veed han meget godt, og takker ham vidst i sit stille Sind for ikke at have røbet et flygtigt Taknemmeligheds Øiebliks Følelser, der i Grunden er fremmede for hans kolde Egoisteri, og staaer i stærk Modsætning til hans Jalousie og Misundelse« (NKS 3694, 4°). ¶ 70,13 *egne Træk og selv egne Scener*] om Heibergs Forhold til Molières »Don Juan« se S. Kierkegaard: Samlede Værker. 2. Udg. I 99,103—05,107,127 og M. Borup: J. L. Heiberg I 54—55. ¶ 70,16 *Donna Elviras Scene*] 4. Akts 5. Scene (Poet. Skr. I 1861 103—06). ¶ 70,16—17 *Munken* . .] 3. Akts 7. Scene (sst. 81—85). ¶ 70,17—18 *Slutningen med Commandanten*] 4. Akts 7. Scene (sst. 109—11).

438. Kbh. 20/4 1812. Til Teaterdirektionen. Udskr.: »Til S. T. Direktionen for det kongelige Skuespil«. TA, Indkomne Breve 1812, No. 1295.

70,26—28 *Herr Knudsen røbede Frygt* . .] Det var ikke alene Oehl.s Skuespil, hvis Opførelse Knudsen forhaalede. Paa Balthasar Bangs utaalmodige Skrivelse 5/4 1813 til Skuespil-Direktionen om Opførelse af »Væddemaalet« og »Fastelavns-Mandag« staar bemærket: »Knudsen kan og vil ikke spille i dem« (TA, Indkomne Breve, 1813, No. 1346).

71,2—3 *halvt Aars Tid siden* . . *antage mit Stykke*] 17/9 1811 (Br. 425). ¶ 71,4—5 *Direktionen intet* . . *mod det Modsatte*] 72,4—6 med Note.

439. Kbh. 23/4 1812. Til Teaterdirektionen. TA, Indkomne Breve 1812, Nr. 1297, RA.

71,17 *denne Comødie*] en første Redaktion af Stykket kaldet »Blind Allarm« ligger i Oehl.s efterladte Papirer (NKS 2752, 4°, IV). TA, Protokol over indkomne Breve 23/4 1812 noterer: »Oehl. indsender Canarifuglen.« Georg Sverdrup skriver 25/12 1811 til Sibbern: »Han [Oehl.] arbejder nu paa en Comoedie, som næsten er færdig — Comoedien er vel neppe hans Fag, dog man bør ikke dømme for tidlig« (Breve til Sibbern 11). Sophie Ørsted skriver allerede 27/12 til Sibbern: »I Begyndelsen af Vinteren forsøgte Oehlschläger paa at skrive et Lystspil. De undrer Dem vist over at jeg kalder det et Forsøg, men mig synes det endog at være et mislykket. Dog De skal intet troe paa mine Ord, men jeg finder ikke synderlig Behag deri; rigtignok er der meget snurrige Steder deri, men een Svale gjør ingen Sommer, og det Heele er for meget Efterlignelse af Holberg og Andre, til

at det enten er originalt eller egentlig passer til den Smag, der nu burde herske« (sst. 25—26). Grundtvig benytter paa Forhaand Lejligheden til at understrege sin Hypothese om Digterens Tilbagegang og udbryder 28/4 1812 til Povel Dons: »Oehlschläger arbejder paa en Komædie eller har den færdig, og hvad betyder alt dette? Denne, mellem os, hvor en jaloux Mand bliver drillet og narret, kommer til at svare til Freias Alter, som hans sidste tragiske Digte til de forrige« (Breve fra og til Grundtvig I 72). Men hos Schimmelmans har man moret sig. Louise dal Borgo skriver 5/1 1812: »ce soir Oehlschläger viendra nous lire sa nouvelle comédie — les Hardenbergs, la comtesse Munster seront ici, pour entendre cette lecture amusante — je m'y rejouis beaucoup quoique je l'aie déjà entendu — Oehlschläger lit si parfaitement bien« (dal Borgos Arkiv I A 3, RA). Molbech hørte i et Selskab hos G. H. Olsen Baggesen spotte »Kanarifuglen« og fortæller i et (udat.) Brev til Værten: »Det var en Middag ved Deres Bord, at Baggesen i Selskab med en Snees Mennesker ret vittigt gjorde sig lystig over Oehlschlägers nys opførte Canarifugl, og derved blandt andre ogsaa morede mig, som De veed ikke hører til Canarifuglens Beundrere — om saadanne gives. Jeg kom om Aftenen hos Heger, der har den Svagthed at være lidt vel meget indtaget af Oehlschlägers Poesie, og da vi kom paa Tale om Canarifuglen roste samme Fugl høiligen. Jeg kunde da ikke svare ham andet, end at jeg havde hørt formeget om dette Stykke, til at troe, det kunde være mesterligt« (NKS 2336, 4°, V). Ogsaa Oehl.s svenske Læsere vilde ikke se det poetiske i Oehl.s sidste Produkter. Es. Tegnér, der havde været i Kbh. ved Paasketid 1813, skriver 30/5 til J. Adlerbeth: »Hans Comedier, Kanarifuglen og Ærlighed varer længst, äro, så vidt jag förstår, aldeles misslyckade. Han har der fallit aldeles utom sin sfer, som jag också ärligt sade honom« (Saml. skr. II 1919 427). Og Hammarsköld fremturer 12/8 1814 til Molbech: »Det sista jag sett af Oehlschläger är hans Kanarifugl och Ärligt varer längst. Båda dessa stycken sammenlagt med hvad du dömmar om hans andra sednare, styrkar mig i min mening att ju längre Oehlschläger skrifer ju sämre blir det« (Chr. Molbechs Brevveksling I 108—09). ¶ 71,22 *Rollerne maae vorde afskrevne*] Oehl. løb forgæves Storm mod Direktionen; se Noten til 107,9.

440. Kbh. 25/4 1812. *Fra Teaterdirektionen. TA, Kopibog.

72,4—6 *mod Direktionens . . Ønske udsatte Forestilling af . . Stærkodder*] 27/3 1812 havde Teaterdirektionen skrevet til Teaterchefen: »Da Theaterdirektionen endnu i indværende Theatersaison [fremhævet af Udg.] ønsker at opføre Skuespillene Stærkodder . . « (Kapellet indkomne Breve, RA). ¶ 72,15 *henise Dem umiddelbar til Hans Majestæt*] herom foreligger der intet. Som anført i Noten til 61,11 fik Oehl. 3. Aftens Indtægt for »Stærkodder«. I sin øjeblikkelige Forlegenhed fandt han en anden Udvej: 8/5 1812 anmoder

Finanskollegiet den kgl. Finanskasse-Direktion »om behageligen at lade Professor Oehlenschläger anvise et Gage-Forskud af 400rd som igjen bliver at indeholde i de 3de næste Quartaler af dette Aar« (Dansk Assignations-Kontor. Indlæg til Journal 1812, Nr. 3651, RA). Oehl.s Ansøgning synes ikke at eksistere.

441. Kbh. 14/5 1812. Til Universitetsdirektionen. Universitets- og Skoledirektionens Arkiv. Henlagte Sager, Universitetssager 1805—17, RA.

72,23—24 uden at de behøve at tegne deres Navne] Oehl.s Forelæsninger var alm. tilgængelige og Æstetik dengang ikke Eksamensfag. Universitetsdirektionens Arkiv rummer flere ligelydende Skrivelser fra Digteren, saaledes fra 1819 og 1821.

442. Udbye 23/6 1812. Fra N. F. S. Grundtvig. NKS. 1674,2°. Trykt: Er. III 25—26 (delvis); Breve til og fra N. F. S. Grundtvig I 78—80.

Georg Sverdrup skriver 30/4 1812 til Sibbern om Dahlmanns »Betragtninger« [Noten til 49,22]: »Slutningen er et Udfald mod Grundtvig. Det lader som det æsthetiske Publicum deler sig imellem Oehlenschl. og Grundtvig, og begge Partiers Domme blive derved eensidige. Grundtvig arbejder, siger man, paa et Værk om Poesie og Religion for at berigtige Dahlmanns Domme« (Breve til Sibbern 17, jfr. Breve fra og til N. F. S. Grundtvig I 71—72). Dahlmann havde i sit Arbejde (57 ff.) uden at nævne Grundtvigs Navn kraftig vendt sig imod en »nysvakt Stræben«, der »vil gjøre sig gjældende imod Poesiens frie Bevægelser, og imod ethvert Værk, som ikke bærer de kristelige Dogmer i sit Skiold«, idet han samtidig skitserer et Program for en kristelig farvet Humanisme i Oehl.s Aand. Selv under Asa-Rusen havde Grundtvig været gennemtrængt af en Pietisme, som fra 1810—11 i en Aarrække aldeles bestemte hans Livssyn. Nogle Maaneder efter, Oehl. var taget i Skole, maatte Mynster holde for (Grundtvigs Breve I 98—111) og samtidig Molbech (Molbech og Grundtvig 83—89). Og i en forvænt Tidsalder maatte man tale Sandheden højt og eftertrykkeligt, forklarer han Biskop Rein, der havde erindret Grundtvig om, at ogsaa Sagtmodighed anstod en Kristendomslærer (Pavels Dagbøger 1812—13, 17). Grundtvig havde tidligere hyldet Oehl. som »Dannemarks herligste Digter« (K 377: 232,22—233,8), som »den Første, der atter begeistrede Norden for sine gamle Guder« og som den »største Skjald« i Norden (K 422: 312,23), men havde samtidig kritiseret det specielt nordiske i Oehl.s Arbejder (K 287: 25,6—7) og i Dedikationen til »Optrin af Kæmpelivets Undergang i Norden« ikke undladt at understrege sin nordiske Selvstændighed.

73,22—23 *Var jeg end Deres Medbeiler til Laurbærkrandsen*] Oehl. havde rigtigt opfattet Grundtvigs Udbrud i Fortalen til »Nordisk Mytologi« (XIII),

naar han senere bemærker: »Meningen var, at jeg havde gjort det første — halv lykkede, halv mislykkede — Forsøg, og saaledes egentlig blot banet Veien for Andre« (Levnet II 290). At han følte Grundtvig som litterær Konkurrent, er upaatvivleligt. En Sammenligning mellem dem laa hverken Grundtvig eller Samtiden fjern. Peder Hjort fortæller: »Jeg stod i et Selskab i en Vinduesforfybning og talte med en ung Lærd om Grundtvig; Øhlenschläger trådte til, sagde et satirisk Ord om Grundtvigs Palnatoke, og gik videre. Da hviskede hin efter ham: »Ti Du stille, min gode Mand, der er sågu anderledes Kraft i hans Palnatoke end i Din« (Krit. Bidr. Kirkelig-etisk Afd. 9). Hertil føjer sig nogle Linier til Molbech fra Præsten Eggert Tryde 15/8 1810: »Først da jeg sidst var i Kjøb: fik jeg Grundtvigs Optrin af Heltelivet. Jeg har glædet mig usigelig over dem, og ønsker inderlig at han vilde fuldføre det hele store Drama. Det er saare ubilligt at Oehlenschläger saa meget miskjender Grdt: han burde erkjendligen lære af denne at fremstille den nordiske Aand i sin fulde Reenhed og Styrke« (NKS 2336, 4°, I). Og Grundtvigs direkte Henvendelse til Oehl. taler ikke alene om Forskel i Livsanskuelse, men om personlig og litterær Divergens. Povel Dons takker 27/6 1812 Grundtvig for at have faaet Lov til at læse hans Brev: »Det forskaffede mig en kostelig Nydelse, thi her saae jeg Dig atter paa den lige Vei redelig, ærlig og mandig at vandre frem og uden Skiul at vidne, hvad Du troer og hvad Du føler . . . I Aftes afleverede jeg Brevet i Øhlenschlägers Huus, efterat jeg havde forseglet det« (Köster: Povel Dons 91).

74,13—14 *Domme . . . som har fortørnet Dem*] Provst Schmidt hørte 8/4 1811 i et Selskab hos Niels Treschow Grundtvig udtale sig om Oehl.s litterære Situation: »Om Øhlenschläger meente Grundtvig, at han nu var ved Overgangen til et nyt System, da en stor Digter, efter Grundtvigs Formening, stedse arbeidede slettest, naar han var ved et saadant Vendepunkt, og derfor af Øhlenschlägers seneste Digtninger vilde uddrage den Slutning, at han var ved en saadan Vending eller Omvendelse« (Dagb. 125). Skarpere, tydeligere forklarer Grundtvig sig 28/4 1812 over for Povel Dons i Anledning af »Stærkodder«, saavel om det nordiske Element heri som om dette og andre oehl.ske Skrifteres digteriske Gehalt (Breve fra og til N. F. S. Grundtvig I 71—72). ¶ 74,18—19 *Volsungerne . . . det arrigste Kludder*] I »Indbydelse til Nordens gamle Venner« (1808) omtaler Grundtvig Planen til at »fremstille de betydningsfuldeste Optrin af Nordens Helteliv, fra den Time, da Asamanden Odin inddrog i Nord, indtil den Stund, da Palnatoke stræbte forgjæves i Jomsborg at fængsle den flygtende Kraft og rejse et unedbrydeligt Tempel for de styrtende Aser«. Han var da allerede i fuld Gang med Værkets historiske Part, der udkom som første Del af »Optrin af Kæmpelivets Undergang i Nord« (1809). Efteraaret 1811 kom den heroiske Part: »Optrin af Norners og Asers Kamp«, der behandler Myterne om Volsunger og Niflunger eller Gjukunger, og hvori den oprindelige Plan er væsentlig for-

skudt til Fordel for en stadig tydeligere kristelig belærende Tendens. At Oehl. ved »Kludderer« har tænkt paa Blandingen af hedenske og kristelige Elementer, er sandsynligt. I sit Svar (Br. 443) kommer Oehl. ikke ind her-paa; men omtaler siden (Er. III 23—25) med Henblik paa Grundtvigs Kæmpeoptrin, at han ved sin Hjemkomst fandt en »vis historisk Iver« [3: Naturalisme] i Fædrelandets Litteratur, der truede med at kvæle Poesien. Digteren skulde være Barbar med Barbarerne. Men samtidig forbavsedes han over »den Ild og Kraft i Sproget, den Fortrolighed med de gamle Sagn, der havde beriget ham med Ord og Udtryk, og med mange karakteristiske Træk i Skildringerne, der gjorde denne Bog til et mærkværdigt Produkt i den danske Litteratur. Han var i en vis Retning seilet Historien adskillige Streger paa det poetiske Kompas nærmere, end jeg«.

75,1—2 *Vil De engang i Mindet genføde den Stemning . . .*] i »Kort Begreb af Verdenskrøniken« (354—57), der var skrevet paa nærværende Tidspunkt (udk. Dec. 1812), og hvori Grundtvig sidder kristelig Højesteret, hylder han Oehl.s medfødte Genius for at gentage og udfærdige sine Domme. De »Poetiske Skrifter« tager han til sig: »Hartad Alt er udrundet af en høj, Meget af en hellig Begeistring, og har sikkerlig virket mere for Kristendommen, end alle Tidsalderens apologetiske Skrifter tilsammen, thi de herlige Digte maatte vække, hvad de aandede: en kristelig Stemning . . .« og dog som det fremgik af den allegoriske Fremstilling af Kristi Liv [Jesu Christi gientagne Liv i den aarlige Natur]: »Digteren var Kristen, men Tænkeren var det kun halvt, de optraadte mod hinanden i en Række af Dramaer, og Digteren vandt ikke Seier.« Grundtvig efterviser dette for endelig at udbryde: »Vilde den store Digter dog ihukomme sin første Kærlighed . . og gøre sine forrige Gerninger!«

443. Kbh. 28/6 1812. Til N. F. S. Grundtvig. Grundtvigs Arkiv, KB. Trykt: Er. III 26—27 (delvis); Breve fra og til N. F. S. Grundtvig I 80—83.

76,28—29 *Mennesker, paa hvem . . mine Meddelelser intet virker*] Grundtvig saavel som hans Program bød Oehl. imod. Sit Eksemplar af »Nordens Mytologi« havde han gennemstreget og forsynet med vrede Noter, hvorpaa Fr. Bøgh i Fædrelandet 27/12 1872 giver Prøver (jfr. Köster: P. Dons 147 f.). For det Jegiske hos Grundtvig havde Oehl. aabent Blik (senere taler han forsonligere om G.s »subjektive Stræben«, Er. III 25) og har i sin Omtale af ham meget opholdt sig derover, som det ogsaa fremgaar af samtidige Vidnesbyrd. P. Dons skriver 1/8 1812 til Grundtvig: »Usigelig Glæde har jeg havt ved at læse Din Fremstilling af den nyere og nyeste Tid [i »Verdenskrøniken«]. I Sandhed saa skriver man ei for at vinde Navn eller for at roses af sin Tid, og det er jo dog dette, Øhlenschläger troer at Din Stræben gaar ud paa« (Köster: Povel Dons 29). Og Molbech, der havde haft Lej-

lighed til at gøre sig bekendt med Hammarskölds haarde Dom over Grundtvig i Recensionen af den danske Litteratur, bebrejder 22/10 1812 sin svenske Ven: »Grundtvig, et Menneske med saamegen Kraft i Siælen, som vist faa af hans medlevende Landsmænd . . . har Du behandlet omtrent — som Oehlenschläger behandler ham« (Chr. Molbechs Brevveksling I 52). Ligeledes skriver han 26/12 s. A. til Grundtvig: »Jeg billiger ikke den Maade, hvorpaa Oehlenschläger har yttret og yttret sin Misnøie med Dine Skrifter og Overbeviisninger; thi han har overført denne paa Din Person, hvortil han vist er meget ubeføiet. Jeg har sagt ham, i hvormange Dele jeg er enig med ham i de Punkter, hvori han betragter Livet paa en anden Maade end Du; men tillige, at jeg aldrig bliver enig med ham deri, at han anseer Dig for forfængelig og tragtende efter Ry og Navnkundighed og jordisk Hæder og deslige. (At Nogen, som ikke nøie kiender Dig, ved et og andet i den Tone, hvori Du i senere Tider har udtalt Dine Overbeviisninger, kunde faae Anledning til at miskiende Dig vil jeg dermed ikke negte, saalidt som jeg dølger, at meget i Din Skrivemaade synes mig at forraade vel megen Selvtilfredshed, for ikke at bruge Udtrykket geistlig Stolthed. Men jeg siger Dig dette med den venlige Forsikkring, at det vilde glæde mig langt mere, om jeg deri havde Uret, end om jeg havde Ret.) Hvorledes det ellers er gaaet til, at Oehlenschläger er bleven Dig saa gram, begriber jeg ikke ret. Jeg kiender ham slet ikke nøie nok, for at kunne bedømme ham, men jeg har virkelig fundet mange Spor til godmodig Hiertelighed hos ham, som jeg ikke kan troe, er forstilt« (Molbech — Grundtvig 95—96). I Oehl.s egen Kreds deltes hans Opfattelse af Grundtvig bl. a. af H. C. Ørsted, som 25/2 1813 skriver til sin Broder: »Han [Grundtvig] er et givtigt Ukrud i vor Litteratur, som med Rod bør oprykket. Skulde han engang erholde nogen Magt, vilde han vorde en af de afskyeligste og ondsksfuldeste Forfølgere« (Ørsted 1—2 fol).

77,10—11 *Deres Fortale* . . .] til »Optrin af Norners og Asers Kamp« (Grundtvig: Poetiske Skrifter II 14). ¶ 77,30 *fristede det mig ikke*] her har Oehl. i sin Koncept strøget følgende Linier: »saalidt som det kan friste en Musikelsker at høre Sonater paa et forstemt Claveer, hvor Sangbunden er sprunget« (NKS 1674, 2°).

78,2 *i intet*] Koncepten fortsætter: »Og uden hverken at hade Dem (thi jeg hader ingen) eller at elske Dem, (thi jeg kan ei elske den, som foragter Fornuften og det Skønne) bliver De mig ligegyldig« (sst.)

79,29—30 *Leg med det Aandelige*] Grundtvigs Bemærkning 75,13. ¶ 79,30 *Det er et Spil* . . .] »Correggio« 2. Handling. Antonios Monolog efter Sammenstødet med Mikel Angelo (Lieb. V 57).

80,24 *Alskindheden speiler sig*] Koncepten fortsætter her: »Det kommer an paa, hvo af os to der er den rette Christen. Syndere ere vi alle. Men det er dog bedre synes jeg at synde som den ærlige Tolder der tilstaaer sine

Daarligheder, og efter Evne retter dem, end som den hoffærdige Phariseer at synde ved at kaste Steenen paa sin Broder, og med Bielken i sit eget at see Skiaevne i sine Brødrers Øine» (NKS 1674, 2°, VI). ¶ 80,25—26 *neppe . . meer at sige hinanden*] Koncepten fortsætter: »De maae giærne svare mig paa dette Brev, for at faae det sidste Ord, som jeg veed De er en Elsker af; men jeg ønsker ingen videre Udvikling, thi at mit Brev ingen Virkning gjør paa Dem, det veed jeg forud« (sst). Om Oehl.s Syn paa Grundtvig se videre 148,21—29, 308,11—14 og Br. 687—88 m. Noter.

444. Kbh. 28/6 1812. Til J. G. Adler. Tilhører Fru Margrethe Bøgh, Frederiksberg (Fot. KB).

Senere Kabinetssekretær hos Christian VIII Johan Gunder Adler (1784—1852) var Søn af en Bødker. Sit *vita academica* har han meddelt i en Ansøgning om Dimissionsret 9/7 1809 til Universitetsdirektionen. Han blev Student 1802 fra det Schouboeske Institut, studerede klassisk Litteratur, Latin og Historie og havde til Hensigt at absolvere teologisk Embedseksamen, men deraf blev intet. Han ernærede sig ved Informationer og udtaler: »Forbindelser med Familier, hvori det franske eller tydske Sprog dagligen blev talt have befordret mine Studier af disse Tungemaal« (Universitetsdirektionens Arkiv, RA). Hans Ansøgning var bilagt smigrende Udtalelser af bl. a. H. C. Ørsted, Lauritz Engelstoft, Georg Sverdrup og K. L. Rahbek (NKS 2111, 2°). Adler havde under Kbh.s Belejring indlagt sig megen Fortjeneste som Kommandersergent i Kongens Livkorps, hvorfra han, som Premierlieutenant, 9/3 1812 søger sin Afsked: »Da jeg ved Højærværdige Hr. Biskop og Ridder Bech [i Oslo], af Hans Durchlaughtighed Prinds Friedrich af Hessen, Vicestatholder i Norge er antaget til Bestyrer og første Lærer ved Institutet Prinds Christians [August] Minde i Frederikshald« (Kanselli innlegg 10/4 1812 1. Dept., RA, Oslo). 10/4 s. A. fik han Bestalling som Lektor. Livkorpsets Chef A. W. Hauch havde foreslaaet ham til Professors Titel (sst.). 1/4 havde han indløst sit Pas (Pas-Protocol 1812, RA). Rahbek havde staaet i Kompagni med Adler og fik ham 12/7 1810 valgt til Medlem af Borups Selskab. Han indskrev sig 12/4 1812 i Rahbeks Stambog: »Min Ven i Farer, som i Glæder!« (Museum 1895 II 186—87) og har efterladt sig Breve til Kamma (NKS 1456, 2°). Provst Schmidt træffer 26/3 1811 paa Bakkehuset »en Adler, som jeg troer er Søn af Superintendenten« (Dagb. 115). Et Par Dage efter ser han ham hos Oehl. og berigtiger: »Den Adler, som jeg i Løverdags traf paa Bakkehuus (han er theologisk Candidat, men ingen Søn af Superintendenten), besøgte ogsaa Øhlenschlæger« (Dagb. 117). 6/5 mødes de igen hos Oehl. og atter 8/5: »Professor Ørsted, Student Adler og en Reinhardt . . vare der« (Dagb. 138—39). Under Oehl.s Sygdom paa Christiansholm Sommeren 1811 skriver Nicoline Hammeleff til Reinhardt: »Adler og Dahl-

mann har været her i Dag, den første talte om, han vilde besøge Dig« (M. Reinhardt I 23).

81,3 *min Skiødesynd*] Oehl. opholder sig siden alvorligt derover: »Denne slemme Vane, ikke at skrive mine Venner til, har skadet mig meget i mit Liv, berøvet mig mangen skøn Nydelse, kiølet og afbrudt mangt ædelt Forhold. Jeg glemte dem aldrig, jeg tænkte ofte paa dem; men — jeg gad ikke skrive Breve«, og søger nu at forklare sig sin Ulyst ved sin øvrige Produktivitet (Er. III 71 f., jfr. Er. IV 287; A II 265,28—266,21 og nedenstaaende Note til 84,3). ¶ 81,12 *gaar Dem saavel deroppe*] L. Kr. Daa citerer i sit Arbejde om K. M. Falsen (62) en Udtalelse af en af Adlers Elever, en Gejstlig: »Han [Adler] underviste hovedsagelig i Sprog. Han var alvorlig og stræng i Læretimerne, men behandlede iøvrigt Eleverne saa venligt, at han blev almindeligt afholdt af dem alle. Han var vel omkring 30 Aar, da han kom hertil; uagtet han med Omhu foredrog Undervisningen, syntes det dog som Skolefaget ej var hans Lyst. Han var en stor Selskabsmand, hvorfor ogsaa flere Familier her, da det mærkedes hvorledes Børnene hang ved ham, ugentlig inviterede ham til Middag, saa at han daglig kunde siges at være i Selskab«. ¶ 81,21 *Bakalan*] Henry Remont de Bacalan, født i Bordeaux, fik Borgerskab som Traktør 24/6 1811 (Borgerskabs-Protocol, Stadsarkivet). Han drev »Hotel du Grand Nord«, Kongens Nytorv 1. ¶ 81,21 *Casadaban*] den franskfødte Jean Pierre Cassadaban fik 21/5 1813 Borgerskab som »Spiisemester« (Borgerskabs-Protocol, Stadsarkivet). 22/6 1812 flyttede han sin Restauration fra Østergade Nr. 70 til Kongens Nytorv 5 og anbefaler sig paa fransk og dansk til Publikum (Adr. 20/6 1812). ¶ 81,23—24 *Benzon er kommen fra Vestindien over Petersborg* . .] Adrian Benjamin Bentson (K 125—26: 158,20) skrev 17/8 1809 til Det vestindiske Kommerce-Kollegium, at han p. Gr. af sit Helbred havde forladt Sct. Croix og taget Ophold i Nordamerika (Vestindisk Journal 1810—14, Nr. 6). 22/4 1811 meddeler han sin Ankomst til L'Orient, idet han haaber snart personlig at kunne fremstille sig (sst. Nr. 444), men beder Kollegiet 28/5 s. A. gennem daværende Postdirektør David Monrad om Tilladelse til først at gøre en Rejse til Rusland som Følge af indtrufne Omstændigheder (sst. Nr. 446). Gesandten Otto Blome noterer 2/8 1811 Bentsons Ophold i Sct. Petersborg (Dept. for udenl. Anliggender 1771—1848. Rusland, Depecher, RA), hvorfra han over Sthlm. ankom til Kbh. i Juni 1812 (Vestindisk Journal 1810—14. Indlæg til Nr. 638). ¶ 81,28 *Hørkræmmer Ebbesen*] K 146—47: 220,24—25. ¶ 81,30 *udarbejder mine Forelæsninger over Evald til Trykken*] allerede 31/3 1811 kan Provst Schmidt notere: »Øhlenschlæger har havt i Sinde at udgive det Væsentligste af disse Forelæsninger, men frygter for derved at skade sin egen Interesse, nemlig Penge-Interessen, fordi han til næste Aar maatte vente mindre Søgning, naar man ventede at kunne faae læse hans Collegier trykte« (Dagb. 123). Oehl. har

altsaa atter taget Spørgsmaalet om Udgivelse op for igen at lade det falde.

82,1 *Der bliver ikke Steen paa Steen*] Matth. 24,2 ¶ 82,4 *Hansen og Malling er i Norge*] til denne spøgefulde Bemærkning knytter sig en halv Realitet, idet C. F. Hansen (K 356: 193,20) i Juli 1812 efter sigl. Befaling foretog en Rejse til Norge, medens hans Elev, Universitetets Bygmester, Arkitekten Peder Malling (1781—1865), understøttet af Fonden ad usus publicos, var i Rom 1811—15. ¶ 82,6 *skrevet Gr Wedel til*] ifølge Meddelelse fra Arkivet paa Jarlsberg findes ingen Breve fra Oehl. dér registreret. Af gode Grunde kan Yngvar Nielsen i sit Værk om Herman Wedel-Jarlsberg (I 57) ikke dokumentere, at Oehl. allerede lærte W-J at kende hos Schimmelmans 1801, men sandsynlig er hans Formodning, at Oehl. har truffet ham hos Henrik Steffens, som satte Pris paa den norske Greve og omgikkes ham i Kbh. 1802—04 (Was ich erlebte V 8—9). Herom vidner ogsaa nogle Linier i »Norges Rejsen»: »Jeg kiendte ham i Kiøbenhavn; | Han lytted til Digterens Stemme | Alt tidlig« (Lieb XXI 258). Efter sin Hjemkomst maa Oehl. have set W-J i Kbh. (maaske hos Schimmelmans, se Rev. Pap. V 96), hvor W-J opholdt sig i Febr. 1811 og Jan.—Marts 1812 i Anledning af den norske Universitetssag. ¶ 82,6—9 *de 100 Exemplarer . . . ikke . . . sendt mig Pengene*] Yngvar Nielsen skriver kun halvvejs orienteret herom: »Grev Wedel lovede, efter hvad der fortælles, den unge Digter at subskribere paa et betydeligt Antal Exemplarer af hvert Skrift, som denne udgav; men da det i Aarens Løb, paa Grund af Oehlenschlägers overhaandtagende Produktivitet, blev noget brydsomt at sidde inde med et større Oplag af hans Skrifter, skal man have afløst sine Forpligtelser med en rund Sum Penge, een Gang for alle [se Br. 453]. Der fandtes længe paa Jarlsberg talrige Exemplarer af Oehlenschlägers ældre Arbejder« (Herman Wedel-Jarlsberg I 58). Hertil knytter sig følgende Bemærkning: »Grev Herman Wedel-Jarlsberg subskriberede stadig paa tyve Exemplarer af, hvad han [Oehlenschläger] udgav, og sendte da sin Søster i Aalborg [Komtesse Juliane Wedel-Jarlsberg (1775—1861), der i Aalborg havde en Pigeskole] et af dem« (Christiane Daugaard: Biskop Daugaard I 118). Samme Komtesse Wedel udtalte engang til R. E. Bruun, at Oehl. »skrev det Jux for at bedrage hendes Broder« (NKS 2336, 4°, Efterslæt, 2/2 1816). Om Oehl.s Forretningsforbindelse med Herman Wedel-Jarlsberg se videre 237,28—29, 256,20—27 og 263,21—264,1 med Noter. ¶ 82,10 *hans Broder*] Overkammerherre og General, Baron Ferdinand Carl Wedel-Jarlsberg (1781—1857) var paa nærværende Tidspunkt Ritmester ved Livgarden til Hest og boede i Thotts Palæ. ¶ 82,13 *Lehmann*] den danskfødte Bogtrykker Johan Jacob Lehmann (1779—1827) kom antagelig 1806 eller 1807 til Christiania, hvor han blev Faktor hos N. J. Berg, der bl. a. havde »Christiania Intelligenssedler« i Entreprise. Aug. 1810 oprettede han sit eget Trykkeri, som længe var et af de bedste i Norge (Nordisk trykkeri-tidende 1901 26), og drev samtidig

en meget omfattende Boghandler-Forretning, hvorfor han gjorde livlig Reklame. Saaledes vedlagde han Christiania Intelligenssedler 21/12 1810 et 16 Sider stort Katalog og falbyder af Oehl.: »Svar til Baggesen«, »Nordiske Digte«, »Svar paa Captain Abrahamsons Recension«, »Sovedrikken«, »Palnatoke« og »Axel og Valborg«. I 1811 har han yderligere paa Lager »Correggio« og »Digtinger«; i 1812 »Stærkodder« og »Faruk«. Ogsaa Oehl.s gamle Bekendt Niels Wulfsberg (K 55—56: 54,4) averterer hyppigt Oehl.s Skrifter. ¶ 82,20 *Jeg ligger i Byen i Sommer*] Koldfeberen 1811 paa Christiansholm har sikkert afholdt Oehl. fra at modtage en eventuel Invitation dertil. ¶ 82,21 *Paa Bakkehuset komme vi nu ogsaa . . .*] se Br. 446—48 med Noter. 83,1—3 *Christiane . . .*] Sønnen Johannes Wolfgang fødtes 7/2 1813. ¶ 83,4—6 *nyt Sorgespil . . .*] »Hugo v. Rheinberg« (herom Noten 129,3). ¶ 83,7 *Grundtvig . . . Brev*] Br. 442. ¶ 83,11 *svaret ham*] Br. 443. ¶ 83,24 *læs i det Skandinaviske Selskab*] Dansk Litteratur Tidende 1812 (336) bemærker: »I det Skandinaviske Litteraturselskabs Møde Lørdagen den 4 Juli forelæste Professor Oehlenschläger en Indledning til Forelæsningsen over Ewald«. Kort forinden havde Oehl. læst den for sin Søster, der gjorde Vrøvl over den teoretiske Del, men følte sig hjertelig greben af Partiet om Ewald (Breve fra og til H. C. Ørsted I 294—95). ¶ 83,27 *Job Mynster seer jeg ofte*] 13/12 1811 blev J. P. Mynster beskikket til 1. res. Kapellan ved Frue Kirke i Kbh. og holdt 9/2 1812 sin Tiltrædelsesprædiken. Paa nærværende Tidspunkt var hans Bopæl Gl. Torv 37. ¶ 83,27—28 *ogsaa Carl Heger*] Kamma Rahbek havde 24/3 1812 skrevet til Mynster: »Hufe [Carl Heger] er rigtignok ogsaa meget kiæresteagtig sindet imod Dem, og derfor tilgiver jeg ham af mit ganske Hierte, at han ikke meer synes kiæresteagtig mod mig, og at han immer opvarter mig med at anstille Betragtninger over, hvor drøit og besværligt det er at gaee herud. Dette er nu vel i sig selv ikkun Hufiskhed, men jeg kan dog godt mærke, at jeg ikke længer er — hvad jeg altid tilforn har været — hans kiæreste Søster, men at Christiane har faaet min Plads.« (Mynster Liv og Tid 97). Provst Schmidt traf 26/3 1811 paa Bakkehuset Heger og Adler (Dagb. 114—15), som begge knyttet til Christian VIII.s Hof periodevis stod i livlig Korrespondance (J. G. Adlers Arkiv, RA). ¶ 83,28 *Dahlmann i Kiel*] om F. C. Dahlmann se Noten 49,22. Sophie Ørsted skriver 13/6 1812 til H. C. Ørsted: »Dr. Dahlmann reiste i forrige Uge til Kiel« (Breve til H. C. Ørsted I 293). ¶ 83,28 *endnu intel Brev*] Dahlmann skrev Br. 449. ¶ 83,29 *Petersen*] Filologen F. C. Petersen var ligesom Adler Gæst paa Bakkehuset 26/3 1811 (Provst Schmidts Dagb. 114—15) og minder ham 30/12 1839 om »det Venskab, der under mange Omskiftelser er bevaret i en kiær Erindring om vor Ungdoms Samliv« (J. G. Adlers Arkiv, RA).

84,3 *Christiane hilser Dem inderligt*] Christiane Oehl. gjorde det selv i en Efterskrift: »Oehlenschläger har tilladt mig, at tilføye et par Linier fra min

Haand. Denne Tilladelse benytter jeg mig af, deels for at takke Dem for Deres venskabelige Brev, kiære Adler! deels for at forsikkre Dem, at det ikke er min Skyld, at det ikke før er blevet besvaret, og hvad der lyder underligt, heller ikke Oehlenschlägers; thi jeg forsikkrer Dem at han ofte rørt over Deres Venskab for os og fuld af Deres Erindring i sine Tanker har skrevet til Dem, uden at De har været istand til at erfare det mindste fra ham; nu Guds ske Lov har han vættet Synden fra sit Hierte, og en Steen fra mit. Skiæbnen vil, siden Papiret er fuldt, at jeg kun skal ønske Dem at leve saa vel, som jeg af ganske Siæl ønsker Dem. Christiane«.

445. Hovind 27/7 1812. Fra Christiane Koren. Udskr.: »S: T: Hr Professor A: Øhlenschläger i Kiøbenhavn«. NKS 1674,2°.

84,12 *Besøg i Majadal*] Moer Koren kom 25/6 1812 til Majadal, Familien Cappelens Sommerbolig i Jarlsberg, som hun forlod 16/7, boede derefter paa Tøyen og vendte tilbage til Hovind Dagen før sin Fødselsdag. ¶ 84,15 *Deres kiære velsignede Brev*] 12/7 faar Moer Koren at vide, »at der hiemme ligger tvende Breve . . . et fra Biltzing [K 77: 68,29], og et, som han [hendes Mand] troer fra Treschows, med en Harpe i Signetet« og noterer 18/7: »Til alt det øvrige Gode her modtog mig [paa Tøyen] maa jeg ikke forglømme de deylige Breve fra min Koren . . . og min gamle Adam Øhlenschl: som han underskriver sig. Jeg havde giættet rigtigt! Harpebrevet var fra Skialden, et efter hans Maade langt Brev og lustigt og lunefuldt, et saare interessant Ruskomsnusk« (Ms. 1464, 8°, UB, Oslo).

85,15 *Giæster*] Moer Koren opregner Gæsterne i Dagbogen 28/7 1812. ¶ 85,17—18 *Hertel . . . er gift*] Peter Andreas Hertel [jfr. K 72: Br. 108°], der 1790—1812 var Skriverkarl, senere Fuldmægtig hos Korens, ægtede 11/5 1812 Enken Kaja Fenstad og flyttede til Rotnæs. ¶ 85,21—22 *to smaae Bind Digte*] 9/6 ser Moer Koren »med Fornøjelse paa mine nu fra Wulfberg hiemsendte Digte, hvis Indbinding er et Mesterstykke af Bogbinderkunst . . . Maae kun Indholdet ey stikke for slet af imod Skallen! . . . I veed jo, det er min Adam som skal have denne Afskrift, for at vise, saa meget det staaer i min Magt, min Erkiendtlighed for det meget Herlige han giver sin Moer Koren« (Ms. 1464, 8°, UB, Oslo). 17/4 s. A. havde hun skrevet Digtet »Tilegnelse«, »som skal staae foran i en Afskrift af mine Digte til min Adam, og hvoraf sidste Vers lyder:

Ney, Vandrer! Flere blandt de Faa
Vil qvæge sig derved [o: hendes beskedne Poesi]
Selv Hakons Skjald vil ey forsmaa
En Krands af dette Bed.

86,30—87,1 *min siden 1807 . . . holdte Journal*] befinder sig nu i UB, Oslo

(Ms. 1464, 8°), i Udvalg trykt som »Moer Korens Dagbøger«, I—II, 1915, ved Sofie Aubert Lindbæk.

87,5 *Kanarifugl*] herom Noterne 71,17 og 107,9. ¶ 87,23 *Deres blaa nye ukrympede Kiøle*] 26/7 1812 taler Moer Koren om en Spadseretur, hvor hun pludselig overfaldtes af en Regnbyge, »saa jeg maatte retirere ind i en Plads, der til Lykke laae strax ved, for at ombytte den tynde Kavay (der ligesom Øhlensl: blaa nye Kjole er ukrympet, hvorfor han beder om Tørrevejr naar alle andre beder om Regn — det er en af Nyhederne, seer I, i hans seneste Brev) med en fast uigiennemtrængelig Kalmuks« (Ms. 1464, 8°, UB, Oslo). ¶ 87,29—30 *Fortegnelse paa de Professorer . . .*] som Bilag D til Den norske Universitets-Commissions Betænkning 15/3 1812 foreligger en »Fortegnelse over de Mænd, som Commissionen anseer duelige til Lærerposter ved det norske Universitet, og som efter deres Stilling mueligen kunde ønske der at ansættes«, hvorunder er udpeget »For det philosophiske Facultet: 1. N. Treschow. 2. Anders Gamborg. 3. K. L. Rahbek. 4. Fr. Høegh-Guldberg. 5. Ad. Øhlenschläger. 6. Chr. Molbech«, med denne Note: »De fire sidste nævnes med Hensyn til de skønne Videnskaber, samt Fædrelandets Sprog og Litteratur« (Afskrift i Mallingiana, Norske Universitet, RA). Moer Koren er sikkert blevet informeret af Niels Treschow, der sad i Kommissionen.

88,3—5 *min kiære Egerprovst . . . talte jeg med . . .*] Provst Schmidt boede hos Cappelens 3/7—5/7 1812 (Ms. 1464, 8°, UB, Oslo). ¶ 88,7 *Najadens og de mange Menneskers Undergang*] 5/7 1812 ankrede Fregatten »Najaden« fulgt af Briggerne »Laaland«, »Samsøe« og »Kiel« op ved Harne paa Sandøe. 6/7 Kl. 4 stod en engelsk Eskadre bestaaende af Linieskibet »Dictator« og 3 Brigger samlet ind i Skærene mod den danske Flotille, der søgte Ly i Lyngør Havn 2½ Mil østen for Arendal, men blev forfulgt og ligefrem spærret inde af det engelske Linieskib, der ved heldig Vind og Manøvre fik Bagbords Batteri vendt mod Havnen og snart de danske Skibe, der laa i en Klump med kun faa Kanoner i Stilling, under Kontrol. Kampen var kort, men hed. Efter 1½ Times Beskydning sank »Najaden«, »Laaland« laa paa Grund og blev af sin Chef stukket i Brand, »Kiel« maatte stryge Flaget, medens det lykkedes »Samsøe« at undvige. Den dansk-norske Sømagt talte henved 250 døde og saarede, men ogsaa de engelske led svær Overlast og maatte forlade Havnen uden Prise, forfulgte af Kanonbaade. »Najaden« Chef, Kaptajn og Ridder H. P. Holm (B III 132,6—134,24), indgav 9/7 allerunderdanigst Rapport, som bl. a. publiceredes i Dagen 18/7. Se iøvrigt M. K. Zahrtmann: Admiral C. C. Zahrtmann 1927 29—38. ¶ 88,7—10 *Dichmans ældste Søn . . .*] Frederik Christian Dichman (1788—1872) blev 1803 Kadet, 1808 Maanedsløjtnant, 1810 Sekondløjtnant og fik Afsked 1815. Han ansattes n. A. som Strandforvalter i Dragør og var 1833—51 Toldinspektør i Svendborg. 28/6 1809 blev han Ridder af Dannebrog og 28/1 1813 Danne-

brogsmænd. Kaptajn H. P. Holm nævner i sin Rapport blandt de saarede »Sec.-Lieut. Dichmann ombord i Briggen Kiel, som har mistet den venstre Arm« (C. F. Wandel: Søkrigen i de dansk-norske Farvande 1807—14 411—12). Moer Koren taler 14/7 1812 »om det Anfald de forhadte Britter har gjort ved Risøer, hvor det er gaaet saa hedt og blodigt til, og vort Tab har været saa stort . . . blandt de haardt saarede — og det var det som saarede mit Hierte saa haardt — var min ædle Dichmanns Søn, hans Ældste, hans Christian, en elskelig Yngling, sagde Fetter Christie [Sorenskriver C. var Søn af en Fætter til Johan Koren], som hilsende mig fra ham, at han saa inderlig ønskede at see og tale med sin Faders Veninde. Var han død i Hæderskampen, det skulde smertet mig mindre, men han har mistet sin venstre Arm, og maae nu enten under mange Pinsler miste Livet, eller vandre det igiennem som Krøbling. Jeg græd bitterlig . . .« (Ms. 1464, 8°, UB, Oslo). ¶ 88,18 *Wilhelm*] Wilhelm Koren (K 77: 68,28).

446. Kbh. 27/7 1812. Til Kamma Rahbek. Bakkehusmuseet.

89,2 *Stud. Juris*] K 32: Br. 54°. ¶ 89,2—3 *Titulair Professor*] Br. 388. ¶ 89,4 *Fanejunker*] K 47: 46,22. ¶ 89,5—6 *Medlem af det skandinaviske Litteraturselskab*] K 387: 253,28—29. ¶ 89,6 *de norske Videnskabers Selskab*] Br. 426. ¶ 89,7 *Selskabet for de skønne Videnskaber i Italien*] 15/4 1811 var Oehl. bleven valgt til korresponderende Medlem af »L'accademia italiana di scienze, lettere ed arti«, hvis Vicepræsident Baron Schubart var. Diplomet findes i Oehl.s Papirer (NKS 1674, 2°, IX). Samme Dag blev ogsaa Baggesen Medlem (Bagg. Biogr. IV 50). ¶ 89,16 *Codoviski*] Daniel Chodowiecki (1726—1801), den berømte tyske Maler, Raderer og Tegner.

90,4 *Lichtenberg*] K 422: 311,21—22. ¶ 90,14—15 *set at Rakkeren fik Kolden . . .*] til Belysning af de sanitære Forhold, der omhandles i denne Hondepost, kan henvises til Villads Christensen »Kampen mod Hundene i København« (Hist. Medd. om København IV 369 ff.). Adr. 1/7 1812 bringer en Meddelelse fra Politimesteren, som indskærper Placaten af 6/3 1789, hvori det, for at sikre den offentlige Sikkerhed, er befaleet »at løse Hunde, naar Nødvendigheden kræver det, fornemmelig i den Tid fra St. Hansdag til Augusti Maanedes Udgang, skulde af dertil beskikkede Folk eftersøges paa Gaderne og nedslaaes, uden Hensyn til hvad enten de med Polititegn ere forsynede, eller følge med Ejerne eller ikke.« Denne Fremgangsmaade var stadig Genstand for Kritik, og som det fremgaar af Politiplacat 17/7 1812 søge ikke allene Drengene, men endogsaa andre af Stadens Indvaanere . . . at hindre Politiets i Lovene hielmede Foranstaltninger«, skønt man »paa en Tid, da man ved at fange og derefter paa et afsides Sted at dræbe disse Dyr, søge at unddrage Stadens Indvaanere det ubehagelige Syn, som det altid er, at see dem dræbte paa Stedet« (Adr. 17/7 1812). Endelig bestemmes det i Kancelli-Plakat af 25/6 1813, at de Hunde, der

indfanges i de tidlige Morgentimer, ikke skulde dræbes, men føres til Veterinærskolen paa Christianshavn, hvor deres eventuelle Ejermænd imod en Bøde kunde afhente dem inden for 24 Timer. Uafhentede Hunde aflivedes. ¶ 90,15—16 *Politimesteren*] Rasmus Langeland Bagger (1764—1819), Baggens Ven, var 1809—14 Politimester i København. ¶ 90,16 *Professor Viborg*] Dyrslægen, Professor Erik Nissen Viborg (1759—1822) var fra 1801 Forstander for Veterinærskolen. Han var ingen Ven af det overdrevne Hundehold (Veterinær-Selskabets Skrifter III 1818 307—49) og fremkaldte iøvrigt Afskaffelsen af den gamle Natmandsinstitution (Rakkere). ¶ 90,18—19 *salig Nielsen paa Fredsberg*] sandsynligvis Justitsraad og Politimester i Københavns Amt Marcus Jonas Ludvig Nielsen, der blev begravet fra Frederiksberg Kirke 26/3 1812.

91,2 *Skomagercharakteren* . .] at det netop er en Skomagerdreng, skyldes sikkert, at Christiane Oehl. paa denne Tid ifølge hendes Brev 31/7 1812 sørgede for et Par nye Sko til sin Søster (NKS 1674, 2°). ¶ 91,12 *Prof. Viborg har cureret den*] uden at have skrevet meget om Hestens Sygdomme interesserede de levende Professor Viborg, som populært kaldtes for »Hestedoktoren« (B. Bang: Biografier af Lærere ved den danske Veterinærskole 1923 46). ¶ 91,16—17 *hans umiskjendelige Embedsiver*] Forfatterinden Juliane Marie Jessen fortalte 17/1 1818 Provst Schmidt »om Wiborg . . den Nederdrægtighed, at han efterat en Mand havde tilbudt sig at ville gjøre store Opofrelser for en meget kjær Hund og blot udbedet sig 24 Timers Henstand, hvilket W. havde halvparten lovet, lod Hunden trække frem og dens Hoved afhugge for Ejersens Øjne. En saadan skadefro Djævel kunde man let forgribe sig paa« (NKS 396°, 8°).

92,4 *den 28 Julii*] som det ses af Christiane Oehl.s Brev til Kamma Rahbek 31/7 1812, kom hverken denne eller Rahbek til Christianes Fødselsdag, da Rahbek var sengeliggende (NKS 1674, 2°). ¶ 92,5—7 *Perig... Apog*] K 117: 129,7—10. ¶ 92,14 *Oline vor Pige*] vistnok ikke identisk med Oline Petrine Beyerholm (1796—1864) [gift 23/2 1824 med Præsten Christen Thorkilsen (1794—1870)], der sandsynligvis først efter 1820 til sit Giftermaal var i Huset hos Oehl.s (se Br. 1068° med Note).

447. [Kbh. Efter 27/7 1812] Til Kamma Rahbek. Bakkehusmuseet. — Dateringen er motiveret ved det nære Forhold mellem Br. 446 og 92,18—93,11.

93,9—10 *ikke upassende sammenlignet denne Gruppe med Laocoons*] Oehl. var sandsynligvis paa denne Tid ved at forberede sine Forelæsninger over Æstetikken (1812—13), hvis 3. Time bl. a. meddeler (kun delvis bevarede) Refleksioner over Laokoon-Gruppen i Tilknytning til Lessings »Laokoon oder über die Grenzen der Malerey und Poesie«. ¶ 93,10—11 *Lessing . . et nyt Alphabet*] Hentydning til Sander, der teoretiserede æstetisk og »roste sig tit af alle de »Alphabeter« [o: tykke Bøger], han havde udgivet« (Er.

III 22). ¶ 93,14 *en Stambog*] som Oehl. hævder 98,11 har han ikke alene parodieret sin egen Stambog (Frederiksborg-Museet, Fot. KB), men ogsaa Rahbeks. Rahbek har haft flere saadanne (Museum 1895 II 177). En befinder sig i Det kgl. Bibliotek (NKS 429, 8°). Af en anden, der har tilhørt Rahbeks Broderdatter Fanny R. i Oslo, og som nu findes i Bakkehusmuseet, har Ludvig Daa i »Museum« 1895 II 178—96 opført Navnene og vigtigere Bidrag. Muligvis har Oehl. gennembladet denne, men benyttet den indtil Ukendelighed frit og honds. ¶ 93,16—20 *en berømt Bullenbider . . .*] som det ogsaa fremgaar af Noten til 93,21, er Talen om Goethe. ¶ 93,21—22 »*Zum Andenken guter Stunden . . .*«] er som Oehl. oplyser 98,11—12 karikeret over Goethes Indførelse i hans Stambog (K 167: 5,23—24). 93,22 *Sultan*] Allusion til Hundenavnet »Soldan« hos Holberg (f. Eks: Jean de France, 1. Akt, Sc. 1 og 2. Akt, Sc. 4). ¶ 93,24—28 *Ich denke dein . . . Herkuline*] Herkuline er sikkert Frederikke Brun, hvis Digt »Ich denke dein« (Gedichte 1806 54—56) til Zelters Melodi Goethe benyttede som Forlæg for »Nähe des Geliebten« (Werke, Weimar-Ausg. 1. Abth. I 58). Hendes Navn forekommer ikke i de implicerede Stambøger.

94,1—2 *Je me suis tu cinq ans . . .*] Racine: Bérénice 25—26 (1. acte, sc. 2). ¶ 94,7 *Symb:*] er Symbolum ∴: Valgsprog. Saaledes havde f. Eks. Niels Wulfsberg (K 55—56: 54,4) 27/11 1801 indskrevet en klassisk Sentens i Rahbeks Stambog og derefter vedføjet: »Symbol. Wer Recht thut der ist Adel«. ¶ 94,18 *Zarine*] Heltinden i Johan Nordal Bruns Sørgespil, her maaske anvendt i Analogi med Skødehunden »Melampe« i Holbergs Tragikomedie.

95,4 *Jolie*] Hundenavn i »Den politiske Kandestøber« 4. Akt, Sc. 6 og i »Barselstuen« 2 Akt, Sc. 3. ¶ 95,8—10 »*Was soll unsrer letztes Wort seyn . . .*«] Leonhard Wächter (1762—1837), der under Navnet Veit Weber skrev en Række middelalderlige Romaner »Sagen der Vorzeit«, indførte 5/11 1789 i Rahbeks Stambog (Bakkehusmuseet): »Was soll unser letztes Wort seyn ehe wir sterben? Es lebe die Freiheit«. ¶ 95,9 *Nissen*] Rektor ved Metropolitanskolen, Filologen Niels Lang Nissen (1771—1845), Rahbeks Ven. ¶ 95,21—23 »*Liebe ist wie die kupferne Müntze . . .*«] med denne Maxime kan man jævnføre: »Die Liebe ist der Schatten am Morgen, in jedem Augenblick wird er kleiner; Freundschaft ist der Schatten am Abend, er wächst bis die Sonne des Lebens sinkt« (Stammbuchs-Aufsätze 1807 23). ¶ 95,24 *November Wasserfontaine*] Allusion til August Lafontaine (66,29 m. Note).

96,4 *Larmoyante*] ingen af den larmoyante Komadies Forfattere har indskrevet sig eller er citerede i omhandlede Stambøger. ¶ 96,9 *Sander*] Sander var mig altid fjendsk, skriver Oehl., men han var ikke farlig (Er. III 22—23 jfr. K 133: 174,7—8). Selv i sine Forelæsninger polemiserede han mod Digteren (Polyhymnia 1813 104, 150,51, 175—76). Oehl. indflettede under Udarbejdelsen af »Fiskeren« en Scene med en Professor (Sander) paa sit Kateder, rekapitulerende sin sønderlemmende Kritik af en Fusk

af en Digter (Oehl.), hvorefter Auditoriet pludseligt forvandlede til en Sø og Professoren selv til en uhyre Torsk. Paa Christianes Forestillinger udgik dog dette Stykke af den endelige Redaktion (C. Hauch: Minder fra min Barndom og min Ungdom 256—57). ¶ 96,10 *O Gud du fromme Gud*] første Linie af en Salme af Joh. Heermann († 1647); Pontoppidans Salmebog Nr. 318. ¶ 96,20 *med Knud von Lavemang . . .*] om Sanders Knud Lavard se K. 376: 232,13 og 391: 258,22. ¶ 96,21 *udstak Palnatoke*] jfr. 388: 255,19—21.

97,3 *en slem Walpurgisnat . . .*] Allusion til »Axel og Valborg«, hvorom Sander har en Bemærkning K. 371: 218,9—10; Oehl. har sikkert haft ham mistænkt for følgende Linier i Mb. f. g. St. 27/9 1811: »Von unserm Theater habe ich Ihnen noch nichts berichtet . . . Theils sind unsere beyden Schauspielhäuser des Sommers geschlossen; theils geht es der Schauspielkunst und Dramatik, wie — der ganzen schönen Literatur. Unsern Parnass deckt eine lange Walpurgisnacht, in der statt der Musen die Hexen des Unsinn, und statt des Apolls der böse Geist der Brutalität und Geschmacklosigkeit ihren Unfug treiben. Die Edlern schweigen, weil sie sich nicht mit Buben einlassen mögen, denen der Pöbel des Parterre, der Tagblätter, Casino's, Antichambren zu Gebote steht . . . Auch zeichnen sich die gerühmtesten Original-Schauspiele der letzten Jahre nur durch Ungereimtheit des Plans, kalte, fade Ausführung, kindischen Mysticismus, unnatürliche Charaktere, und empörende Brutalität aus.« ¶ 97,7—8 *ingen Kunst/ Om Kunst at declamere*] om Sanders Syn paa »Correggio« se Noten 44,3, men Verset er først og fremmest møttet paa Sanders »Udkast til en Declamatorik« i hans »Odeum« (1808). ¶ 97,10 *læse vi hos Baruk*] Oehl. har søgt sig en Autoritet og et Rimord. ¶ 97,11 *Eropolis*] Skuespil af Sander (K. 218: 123,7). ¶ 97,13 *Jehova du er stærk*] maaske en Allusion til første Linie af den anonyme »Eines christlichen Regenten Gesang« (Lüneburgisches Gesangbuch Nr. 1134): »Jehovah, starcker Gott«. ¶ 97,19—20 *To Store i en Sæk . . .*] Wessel »Kærlighed uden Strømper«, 4 Optog, 1. Optrin. ¶ 97,21—22 *Hymne . . . for de Døvstumme*] maaske en Allusion til Sanders »Morgensang for Blinde« (Dig Gud, det Godes runde Giver, Lovsyng vi før Nattens Fred) i »Journal udgiven til Fordeel for Blinde« 1811 41—42. ¶ 97,21 *Ho[l]steenmand*] Sander var født i Itzehoe.

448. Kbh. [efter 27/7 1812] Til Kamra Rahbek. Udskr.: »S. T. Fru Rahbek«. NKS 1674,2°, VI, KB. — Dateringen er motiveret ved Oehl.s Udtalelse 98,11—12 under Hensyn til Placeringen af Br. 447.

98,7 *Loje*] Charlotte Oehl.s Forsøg paa at udtale sit Navn.

449. Kiel 22/8 1812. Fra F. C. Dahlmann. Udskr.: »An den Herrn Professor Oehlenschläger in Copenhagen«. NKS 1674,2°. Trykt: Mindebl. 206—08 (delvis).

99,8—9 *die kränkliche Beschaffenheit meines Körpers*] Dahlmann havde i sine

Barne- og Drengaar været svagelig og laa som Student i Halle Vinteren 1804—05 alvorligt syg af Nervefeber (A. Springer: F. C. Dahlmann I 17 f., 30). ¶ 99,24 *Ihre Tragödie*] sandsynligvis »Hagbarth og Signe«, se Noten 151,19. ¶ 99,28 *recht ausführlich Nachricht geben*] Dahlmanns Arkiv i Deutsche Staatsbibl., Berlin registrerer ingen Breve fra Oehl.

100,2 *eine Ästhetik in Exempeln zu schreiben*] heraf blev dog intet. Ogsaa Rahbek lod sig paa denne Tid friste »med Glemsel af min nuværende Stilling at tage et længe henlagt Udkast til en Ledetraad i Æsthetiken frem« (Dagen 28/10 1812). ¶ 100,8—11 *Fichte lässt sich ohrfeigen . . .*] Fichte, der 1810 af Frederik Wilhelm III blev udnævnt til Rektor ved Berlins nyoprettede Universitet, lagde sig snart ud med sine Kolleger p. Gr. af sine Fordringer til Studenterdisciplinen og fik April 1812 efter Ansøgning sin Afsked. Sibbern havde under sit Ophold i Berlin fortalt Sophie og H. C. Ørsted derom (Breve til og fra Sibbern II 34, 60—62). ¶ 100,11—12 *Jakobi und Schelling zanken sich . . .*] Baggesens Ven, Filosofen Friedrich Heinrich Jacobi (1743—1819) havde i sit Skrift »Von den göttlichen Dingen und ihre Offenbarung« (1811) med Henblik paa Schelling hævdet, at Videnskab og Analyse ender i Ateisme, hvorfor denne fra sit daværende teosofiske Stade angreb ham voldsomt i »Denkmal der Schrift des Herrn Fr. H. Jacobi von den göttlichen Dingen«, der udkom først paa Aaret 1812. ¶ 100,13 *Baggesen werden Sie bald wieder . . . sehen*] Baggesen, der var bleven Professor i Kiel Jan. 1811, opholdt sig i Kbh. 23/11 1811—29/1 1812 og ræsonnerer over sit historiske og øjeblikkelige Forhold til Oehl. i et Brev til Pram 19/2 1812 (Bagg. Biogr. IV 68—69, 74—75, 78, jfr. Rev. Pap. V 98). Bl. a. for at udvirke de nødvendige Pengemidler til Financieringen af Fanny B.s Tilbagerejse til Marly forlod han Kiel i November og kom igen til Kbh. 10/12 1812. Han søgte ogsaa »ivrigt om at blive Treschows Eftermand«, skriver Teologen Hersleb 9/2 1813 til Sibbern (Add. 1040, 4°). ¶ 100,14—17 *einen vollständigen Philosophen, Mythologen, Vorhistoriker . . . in ihm erkennen*] Baggesens filosofiske Skrifter før 1812 er samlet i det af Sønnen Carl B. udgivne »Philosophischer Nachlass« I 1858. Samtidig med sine Forelæsninger i Kiel (tr. som »Fragmente. Über Sprache und Literatur«, 1855) udarbejdede han (utrykte) Ordbøger over skandinaviske Rodord, hvortil han knyttede en Mængde linguistiske og filosofiske Kommentarer: »Urda oder historisch-kritisches mythologisches Wörterbuch hauptsächlich zum Behuf der Erforschung nordischer Urkunden und alter dänischer Sprache und Geschichte« (Add. 2, 2°, KB) og »Asa-Mål oder Skandinavisches Wurzel-Wörterbuch« (NKS 1467, 2°, III, jfr. Bagg. Biogr. IV 97). Om hans kortvarige Optræden som Forelæser ved Kiels Universitet se C. H. Pfaff: Lebenserinnerungen 157—62. ¶ 100,23 *Meine Vorlesungen*] se Springer: F. C. Dahlmann I 68 ff. F. C. Petersen, der 1812—14 var Huslærer paa Godset Rantzau i Holsten, skriver 11/7 1813 til Kamma Rahbek om et Besøg i

Kiel: »Vor Ven Dahlmann som jeg fandt ret munter og af sundere Udseende end sædvanligt, læser denne Gang over Universalhistorien, og den tyske Poesies Historie, hvortil han har skrevet en gandske fortræffelig Indledningsforelæsning, som jeg læste« (NKS 1456, 2°).

101,4 *ein Billet*] kendes ikke.

450. Kbh. 5/9 1812. Til Teaterdirektionen. Udskr.: »Til Den kongelige Theatredirektion«. TA, Indkomne Breve 1812, No. 1366. Trykt: Edda II 154—55.

101,12—14 *I gamle Dage fik den Forfatter..*] samtidigt trykt eller utrykt Reglement for Forfatteres frie Adgang til Teatret foreligger ikke. Schwartz' Lommebog 1784, der »siden Theaterarchivets Undergang i Slotsbranden [1794] i alle ældre Theateranliggender er antagen som Hiemmel« (TA, Kgl. Res. og Reskr. Nr. 162 af 20/2 1813), nævner: »De originale Forfattere, hvis Arbejder have fundet Bifald, forundes fri Adgang i Parterret« (199). Direktionen giver Oehl.s Udtalelse sit Stempel ved 7/10 1813 at tilstede Teateroversætteren N. T. Bruun fri Entré paa Livstid, skønt han ikke opfyldte »den sædvanlige Regel, efter hvilken en saadan Billet kun tildeles dem, af hvem trende Originaler ere opførte« (TA, Kopibog). ¶ 101,14—15 *skrevet færre..*] saaledes fik J. L. Heiberg som Forfatter af »Tycho Brahes Spaadom« 20/8 1818 Fribillet til Parterret »til Afbenyttelse paa et Aar for det første« (TA, Kopibog). Endelig udtaler Direktionen sig 6/11 1824 paa kgl. Befaling af 2/11 om Reglerne for Forfatterernes Fripladser i sin Helhed: »at Ingen erholder Fribillet for at have oversat enten Skuespil eller Operaer; at Forfattere som have skrevet eet Stykke, som er opført, erholde fri Adgang for eet Aar; de, som have skrevet 2 opførte Stykker, Adgang i 3 Aar og de, som have skrevet 3 opførte Stykker Fribillet for bestandig« (TA, Orig. kgl. Res. og Reskr.). ¶ 101,19—20 *Parterret blevet .. det Modsatte ..*] Werlauff fortæller om Teatret fra Slutningen af det 18. Aarh.: »Der fandtes ligesom nu Parket og Parterre, af hvilke det sidste, skjønt det billigste, var det mest ansete, da herfra Tonen angaves i Henseende til Stykkernes og Spillets Bedømmelse. Endnu i min tidlige Ungdom saa jeg flere Embedsmænd her i Parterret, saaledes Rahbek, Pram, Thaarup, Olufsen o. fl.« (Hist. Tidsskr. 4. Rk. IV 382). Hertil og til Oehl.s Bemærkninger slutter sig følgende Udtalelse fra Pram til Teaterdirektionen 22/8 1813: »Adgang uden Betaling til Skuespillene tilkjendtes mig for en lang Række af Aar siden [før 1794, jfr. TA, Kopibog 15/9 1794], da paa det, den Gang den for den agtbarere og bedre anseete Deel af Tilskuerne forbeholdne, af hæderlige Embedsmænd ogsaa af Rigfolket besøgte, med Sæder forsynede, derved behagelige, hæderlige og beqvemme Parterre. Adgang til en saadan Plads ansaaes den Gang for, og var uden Tvivl

formeligen lavet som en Rettighed, der tilhørte dem, der arbejdede værdigen for Skuepladsen«. Pram fortsætter: »Behageligheden af denne Rettighed og dens Værd formindskedes betydeligen, da Parkettets Indretning gjorde, at Parterret, som stedse vedblev at være den Forfatterne anviiste Plads, ej besøgtes af andre betalende end dem, som ej havde Raad til at udrede den høiere Udgivt for Indgang i Parkettet. Den ophørde ganske, da der i det Bænkene efterhaanden berøvede Parterre aabnedes Adgang for saadanne, som man forhen henviiste til Galleriet« (NKS 2494, I, 4°, jfr. Overskou III 134 f.). ¶ 101,27 *forviste i en privat Loge . . .*] meget oplysende sekunderer Pram i før citerede Skrivelse: »Efter mange Aars Forløb — nu dog allerede nogle Aar siden — sendtes mig en Billet til et siddende Parterre (herom i Noten til 34,25). Jeg meldte mig engang, men fandt Pladsen opfyldt, og Indgangen umuelig; — en anden, eller tredje Gang — og med Forundring saae jeg mig i et lidet Aflukke i et Hjørne bag Parkettet, mellem ey allene et Antal Børn men ved Siden af Tjenere endog i Liberi — rigtig nok tillige ved Siden af Parkettet, hvor jeg kunde tale med adskillige af Skuespillerne, som saaes der at have Plads blandt de første Personer ved Hoffet og andre, men adskilt fra dem ved en bestemt Barriere. Uagtet jeg ikke uden lige Forundring saae i den samme Fold, hvor jeg var indbragt, et Par af vore hæderlige Digtere, troede jeg ey at burde eller at torde ansee denne Plads for anstændig.« Efter forskellige Betragtninger over sin egen Stilling og flere Forslag til Teatret fortsætter han: »Al Henvisning til den Plads, hvortil man har sendt mig en Seddel, forkaster jeg. Jeg vil ej taale at haanes, ved at henvises blandt Tjenere i eller uden Liberi; og, selv forkastende med Haan saadan Henvisning, haaber jeg herved noksom at have givet Vinket, til at man ophører paa den Maade fremdeles at haane andre Hædersmænd, hvilke man skylder Høiyagtelse, men som man, maaskee fordi de, som hidtil ogsaa jeg, have tiet til denne Forhaanelse, ej har lagt Mærke til at man meget utilbørligen saaledes behandles.« Denne Skrivelse til Teaterdirektionen sendte Pram Rahbek med et Brev 23/8 1813, og hvori det bl. a. hedder: »Kun hvad Sagen selv angaar, Forfatterpladsen, da yttrede jeg vel lidt af min Indignation over at see mig henviist blandt Laquaier, disse hedde nu Beriddere, Livkarle, Taffeldekkere eller hvad man vil. At jeg der fandt Olufsen og jeg troer selv Øhlenslæger, gjorde i Sandhed kun det Onde værre. At de ville taale den skiændige Ydmygelse — er ikke min Sag; men at den tilføyes dem — dem — selv Correggios og Aladdins evigstore Digter — vilde jeg ansee det for Pligt at paatale, naar Fornærmelsen blev mig synlig« (NKS 2494, 4°, I).

102,17 *fortiene en Plads i Parkettet*] Oehl. fik Aaret efter Plads i Hofparkettet (se Br. 466 med Note).

451. Kbh. 11/9 1812. *Fra Teaterdirektionen. TA, Kopibog. Trykt: Edda II 155.

103,7—8 til *det betalende Parkett aldeles ingen Fribilletter maa finde Sted*] de daarlige Tider bevirkede ogsaa, at Billetpriserne blev forhøjet efter kgl. Resolution 24/6 1809, 11/10 1810 og 27/11 1811. For en gentagen Forhøjelse 5/1 1813 førte Rahbek anonymt et veltalende Forsvar i Dagen 29/1 s. A. (jfr. Overskou IV 204, 242, 323, 690).

452. Kbh. 5/10 1812. *Fra Kongen. Kabinetsarkivet. Kopibog over Reskripter 1812 Nr. 3097, RA.

103,17—18 *Friherre Seckendorff*] Gustav Anthon Friherre v. Seckendorff (1775—1823) var født i Meuselwitz, studerede i Leipzig, gav 1796—98 i Amerika Undervisning i Musik og Deklamation og var 1798—1808 ansat i sachsisk Tjeneste. Under Pseudonymet Patrick Peale holdt han 1808—11 æstetiske Forelæsninger og gav plastisk-mimiske Forestillinger i Tyskland og Skandinavien. 1811 blev han Docent og 1814 Professor ved Universitetet i Braunschweig, men udvandrede 1821 igen til Amerika. Hoffmann v. Fallersleben undrede sig over denne Æventyrer af en Professor, men havde Udbytte af hans Undervisning i Deklamation (Mein Leben I 66). Den aandrige Fru Minna Bertheau foretrækker ham for Fru Hendel-Schütz (Körner: Krisenjahre der Frühromantik II 187—88), medens Forfatteren Georg Ludwig Peter Sievers grundigt nedsætter hans Værd som Mimiker (M. f. g. St. 14.—15. Okt. 1811). Karl Solger endelig skriver 26/10 1812 til Fr. v. Raumer: »Er [Seckendorff] liest ein Collegium über seine Kunst und hat mich mit einem Freibillet beehrt. Eine Stunde bin ich darin gewesen, habe aber so wenig Frucht daraus gewonnen, dass ich der Höflichkeit unmöglich das Opfer bringen kann, immer hin zu gehen« (Nachgelassene Schriften u. Briefwechsel I 246). I Slutningen af Marts 1811 kom Seckendorff til Kbh. med bl. a. fine anbefalinger til Fru Brun (jfr. Louis Bobé: Fr. Brun 236). 30/3 optraadte han for Hoffet (Dagen 31/3 1811) og 6/4 for Prins Christian Frederik (Dagen 10/4), der interesserede sig levende for ham (Dagen 16/5 1811) og tænkte paa at knytte ham til Akademiet som Professor i Kunsthistorie og Mytologi (Axel Linvald: Christian VIII. Den unge Prins 152). Provst Schmidt noterer 30/4, at Rahbek fortalte, »at der til de af bemeldte Peal anmeldte Forelæsninger over Declamation og Mimik, som skal koste 24rd kun har meldt sig 6 a 7 Subscribenter, men at han desuagtet kommer til at læse over Mimiken, opfordret dertil af Prinds Christian paa Konstacademiets Vegne« (NKS 396^c, 8°, jfr. Meldahl og Johansen: Det kgl. Akademi 144). 9/4 fortæller Grevinde Schimmelmann meget opfyldt Hertugen af Augustenborg om hans mimiske Kunster i hendes Palæ (Rev. Pap. VIII 215), medens Louise Stolberg er forbeholden (En dsk. Statsmands Hjem II 142). Oehl. havde modtaget

Seckendorff meget unaadigt. Provst Schmidt fortæller 28/3 om et Besøg i Bredgade, at han maatte konversere Husets Damer, »indtil Øhlenschläger havde faaet fra Halsen en nylig ankommen tydsk Skuespiller og Mimiker, som kalder sig Pihl, men formodes at være en forulykket Baron Sekendorff eller Senkendorf. Øhlenschläger ansaae ham for en Vindsack« (Dagb. 117). Og i et Selskab hos Amalie Münster holdt Digteren sig ikke tilbage. Grevinde Wilhelmine Holstein skriver 6/5 1811 til Louise Stolberg: »Ce Patrik Peal et ses représentations la [Amalie Münster] mettoient dans une espèce d'exaltation, elle le cherchoit chez Brun etc., l'avoit à souper chez elle, avec Oehlenschläger, Weyse et d'autres; il y a des scènes de brouilleries entre ces adorateurs des arts« (Rev. Pap. IX 266). Oehl. omtaler siden Mimikeren som »en tydsk Adelsmand, der dyrkede den sceniske Kunst under det paatagne beskedne Navn Patrik Peale, formodentlig for ikke at giøre sin Familie Skam. Han holdt ogsaa æsthetiske Forelæsninger, som Rahbek hørte med megen Andagt og Velbehag. Det mishagede mig; thi Hr. Peale var i mine Tanker en forskruet kiedsommelig Person« (Er. III 48). Et Fragment af Oehl.s Bedømmelse af »Kritik der Kunst« findes i hans efterladte Papirer med følgende Paategning: »Efter allerhøieste Befaling er nedenstaaende Bedømmelse bleven til. Man har troet det ikke vilde være Publicum imod at læse den, da den indeholder Adskilligt, der vistnok kan interessere selv uden at man kiænder Værket det giælder om. Enhver Strid har desuden noget moersomt! Jeg haaber at man ikke vil finde Angrebet her over Anstændighedens og Billighedens Grændser. Men en vis Strængighed udkræver selv Retfærdigheden. Man maa skiælne mellem godt og ondt, ellers ophører tilsidst al Forskiæl; og ligegyldig Indifferens er det skadeligste Ukrudd, saavel for Smagen som for Sæderne.« Mange Aar efter har Oehl. tilføjet et »NB: Et komisk Manuscript! Jeg fik engang et Brev fra Kong Fr. 6 at jeg skulde sige ham min Mening om Patrik Peales til Kongen sendte Bog. Istedet for nogle Linier begyndte jeg selv at skrive en Bog — som jeg naturligiis tilsidst blev kied af, lod det ligge og Kongen fik intet Svar« (NKS 2752, 8°, VIII). Rahbek henledte Læseverdenens Opmærksomhed paa »Kritik der Kunst« i Dagen 27/10 1812 (se videre Noten 115,14).

453. Jarlsberg 17/10 1812. Fra J. C. Herman Wedel-Jarlsberg. Udskr.: »S. T. Hr. Professor Oehlenschläger. Kjøbenhavn«. NKS 1674, 2°.

103,22 *Fraværelse, Mængde af Forretninger*] Herman Wedel-Jarlsberg havde efter sin Faders Død April 1811 overtaget Jarlsberg Grevskab og havde desforuden en Række offentlige Gøremaal. Han var Amtmand i Buskerud og i Larviks Grevskab, førte Tilsyn med Fritsø og Kongsberg Jernværker, med Kongsberg Fattigvæsen og det derunder hørende Uld-

manufaktur. ¶ 103,24 *uefterrettelige og uartige imod Dem*] Wedel-Jarlsbergs Løfte til Oehl. se 82,6—11. ¶ 103,28 *Ferdinand*] Noten til 82,10. ¶ 103,29—104,1 *omskrevne Summa 1000^F*] Oehl. gav sin Taknemmelighed over for Wedel-Jarlsberg, »Videnskabens Dyrker, Kunstens Ven, Digterens Velynder« til Kende ved at tilegne ham »Hugo von Rheinberg« med et Digt (Lieb. VI 269—70). Om Oehl.s fortsatte økonomiske Mellemværende med Wedel-Jarlsberg se 237,28—29; 256,20—27; 263,21—264,1; 362,9—11; 375,6—10; 380,9—14; 430,8—9 m. Noter.

454. Kbh. 19/10 1812. Til Kamma Rahbek. Bakkehusmuseet.

105,3-4 *Ei blot for hist at høre Klærke . .*] Kamma Rahbek skriver 14/2 1812 til J. P. Mynster: »Hufe [Carl Heger] foreslog mig for nogen Tid siden, at jeg engang skulde besøge Dem, for at jeg kunde vide, hvorledes De havde det. Men herefter agter jeg aldrig at komme til Kiøbenhavn, uden naar jeg vil i Rundekirke . .« (Mynster: Liv og Tid 93) d. v. s. Trinitatis Kirke, hvortil Frue Menighed efter Bombardementet var flyttet (Mynster: Meddelelser om mit Levnet 185—86). Sin Glæde over at komme i hans Kirke udtrykker hun ofte og uforbeholdent: »Jeg er usigelig lykkelig over at skulle til Høimesse paa Søndag og har af lutter Glæde herover slet ikke Leilighed til at befinde mig ilde« (Privateje). Og ligeledes 27/3 1813 til Chr. Molbech: »I Dag har jeg slet ikke Leilighed til at befinde mig ilde af bare Glæde over at jeg skal i Kirke« (Collinske Brevs. XIX). ¶ 105,7—12 *Gid den, min Fader har leveret . .*] Kamma Rahbek fortæller 19/8 1812 J. P. Mynster, at Birgitte Olsen (K 161—62: 242,7) paa Bakkehuset faar Informationer i Musik af Fru Dannemands Lærer (Privateje), som iøvrigt en Tid var H. O. C. Zink (Otto Zink: Fra mit Studenter — og Theater-Liv 6). Formen »Lamberg« findes i et Brev fra Kamma Rahbek 27/12 1812 til Hanne Langberg (K 139: 195,18—19), som hun hilser »fra Carl [Heger] . . da De jo nok veed, han ikke har Andet i Hovedet, end Hanne Lamberg« (Collinske Brevs. XIX), ligesom Caroline Falch (K 397: 270,15) havde benyttet denne Stavemaade 20/11 s. A. (NKS 1456, 2°). ¶ 105,13—16 *Gid den som Tegnetiden raner . .*] jfr. K. L. Rahbek: Erindr. V 355. »Tegnetiden« alluderer maaske til Birgitte Olsens eventuelle Informationer i Kunsten eller maaske til den Fornøjelse, Kamma Rahbek havde af bl. a. Caroline Falchs Talenter, hvorom hun [Febr. 1812] skriver til Mynster, »at Deiligheden . . forøgede Antallet af de fornøielige Historier, hun tegnede for mig, med en landlig Scene i Olstrup, hvor Onkelen [J. P. Mynster] forestilles, som en af Hovedpersonerne« (Privateje). I et (udat.) Brev til Kamma Rahbek fremhæver Caroline Falch som sin Overmand senere Assessor i Højesteret Wolrath Christian Danchell († 1826), en Ven af Bakkehuset (NKS 1456, 2°). ¶ 105,18 *de store brunske Bøger*] Frederikke Brun benyttede Kamma Rahbek som Renskriver af sine svært læselige

Manuskripter, hvorover, foruden Oehl., navnlig Conrad Lunzi (Noten 153,2) var forarget (P. H. Boye: K. M. Rahbeks Brevvexling 164—65). Siden overlod hun, med A. E. Boye som Mellemand, Hvervet til en Kopist (NKS 1458, 2°, fasc. 27, Nr. 23). ¶ 105,20 *baade brun' og blaae i Sindet!*] om Oehl.s Syn paa Frederikke Bruns Forfatterskab se A III 172, 20—21, jfr. 286,27—287,23. ¶ 105,27 *Manden med de gode Øren]* efter at have fortalt om et Tyveri paa Bakkehuset i Slutningen af 1790'ne omtaler Rahbek sig som »letsøvnet og lydhör« (Erindr. V 376). Derom skriver Kamma i et muntert Smædedigt om Rahbek: »En Ting, hvorom vist alle veed, / Er hans utrættede Opmærksomhed, / At han er Øre Dag og Nat, / For at faae Tyvekrammet fat« (NKS 2752, 4°, IX).

106,7—10 *viser han en Leiesøgende sit smukke ny Huus . . .]* Steffen Heger ejede Stedet Vestervold 206, kaldet »den graa Kat« (Marie Konow 33). Provst Schmidt fremhæver 23/3 1811 »Udsigten over Frederiksberg, Søen og Amager« (NKS 396°, 8°). Steffen Heger havde paa denne Tid iøvrigt for Vane at møde ved alle Ejendomsauktioner for efter Hammerslaget at komme med et højere Bud og derpaa yppe Kiv med den retmæssige Køber (Camillo Bruun: Gjennem hundrede Aar 1879 188—89). A. B. Bentzon bemærker 11/12 1816 til Carl Heger: »Steffen kunde nok skrive mig, hvorledes han lever . . . og de Casteller han bygger enten i Luften eller ved Vestervold« (NKS 2110, 2°).

455. Kbh. 11/12 1812. Til K. L. Rahbek. Udskr.: »S. T. Herr Professor Rahbek, Ridder«. NKS 1674,2°.

107,3—4 *du interesserer Dig for mine Stykker]* »Kanarifuglen« og »Erlighed varer længst«. ¶ 107,4—6 *Carl Brun . . . ikke . . . frisk]* »den guddommelige Carl« Bruun (1786—1846), Søn af Prof. T. C. Bruun (K 360: 202,22—23) og Broder til Teateroversætteren N. T. Bruun (K 219: 123,30), viste allerede ved sin første Fremtræden sjældne Anlæg for det komiske Rollefag, der snart skaffede ham Publikums Yndest, som yderligere forstærkedes ved hans skønne og indsmigrende Sangkunst i en Række Operapartier. Aug. 1814, knap 30 Aar gammel, begærede han pludselig sin Afsked. Robert Neiiendam mener som Følge af almindelig Degeneration (Biogr. Lex.), medens Overskou vil vide, at Anledningen var ulykkelig Kærlighed til Sangerinden Marie Thomsen (1789—1823), der 7/2 1813 ægtede Georg Zinck (Overskou IV 356). ¶ 107,7 *Lund]* Christian Lund (K 263: 242, 17—19) spillede Henrik i »Kanarifuglen«. ¶ 107,9 *faae Stykkerne opført i Januar]* en officiel Skrivelse om Stykkernes Antagelse ved Teatret findes ikke, endsige nogen Censur, men 12/5 1812 nævner Jens Kragh Høst til Nyerup blandt flere af Direktionen accepterede Skuespil »Øhlenschlägers Kanarifuglen . . . dog paa Vilkaar at han vilde forandre Et og Andet tildels Tvetydigheder« (Add. 16,2°). Teater-Journalen (Kgl. Teater) oplyser:

15/12 1812 »blev uddeelt trykte Bøger som Roller: Kanarifuglen«, og samme Dag: »Ligeledes uddeelt trykte Bøger som Roller: Ærlighed varer længst«; 3/3 1813 »Prøvet Kanarifuglen«, 10/3 »Prøvet Ærlighed varer længst«, »Prøvet Kanarifuglen«. 12/3 »efter foregaaende Prøve opført Kanarifuglen [og] Ærlighed varer længst«. Ved Rollefordelingen var Besætningen til »Ærlighed varer længst« som anført 108,10—12. Ved Opførelsen saaledes: Bisp Henrik: St. Heger. Bisp Veit: Vilh. Haack. Conrad: Hans Rind. Lise: Marie Zinck og Peter: Carl Bruun. Nyerup skriver 27/3 1813 til Hammarsköld: »Øhlenschlägers to nye Theaterpjecer gjorde ingen Lykke« (Kgl. Bibl., Sthlm.), og Pavels noterer 1/4 s. A.: »Atter fik jeg et saare venskabeligt Brev fra Liebenberg [K 54: 52,13—15]. Det handler meest om Øhlenschlägers to nyeste Stykker: »Canariefuglen« og »Ærlighed varer længst«. Ingen af dem har gjort Lykke; ved det sidste blev endog hysset. Det synes overalt som om Øhlenschlägers Stjerne daler, mindre fordi hans Værd aftager, end fordi aura popularis har vendt sig« (Dagb. for 1812—13, 150). Hertil knytter sig en Udtalelse i en Dialog mellem Publikum og Parterre af A. E. Boye (om ham Noten 197,5), og hvori det hedder: »I selv [ø: Parterret] er saa forgabet i ham [Kotzebue] at jeg er vis paa, dersom man for Løjer havde indbildt Eder, at det Stykke, kaldet Ærlighed varer længst, var frit oversat efter Kotzebue; saa havde I løbet efter det, beklappet det af al Magt, istedetfor at I nu til Jer egen Skam modtog det med Kulde, ja havde vel endog gerne pebet det ud; og dog er det med Eders Tilladelse een af de smukkeste dramatiske Idyller vi eje i vort Sprog« (NKS 3244,4°). Overskou har indset disse Pjeces poetiske Værd og lægger Ansvar for deres kranke Scenelykke alene paa Skuespillerne, der ikke evnede at behandle Dialogen med den Delikatesse, den gjorde Krav paa, og derved var Skyld i, at Publikum ikke vilde forstaa Spøg af en Digter, det hidtil kun havde beundret i det heroiske og tragiske (Overskou IV 274). Han stemmer i sit Syn paa disse Arbejders æstetiske Gehalt som paa deres sceniske Skæbne aldeles overens med Forfatteren selv: »En Maler kan ikke altid fuldbringe store Historiemalerier; han maler ogsaa til Afvexling, mens Aanden hviler til større Værker, mindre Genrestykker. Jeg havde Lyst at prøve den lette franske Konversationstone [20/9 1811 skriver Sophie Ørsted: »Min Broder har i disse Dage oversat et fransk Lystspil« (Breve til og fra F. C. Sibbern I 24)] i rimede Vers, og skrev Kanariefuglen.. Havde man dengang været saa øvet, som nu, i den lette Versdiktion, saa havde Stykket maaskee gjort mere Virkning.. I Ærlighed varer længst forlangte jeg for meget af det theatersøgende Publikum. Jeg huskede ikke paa Goethes Ord i Forspillet til Faust: »Wir wollen stark Getränke schlürfen«. Jeg vovede at fremstille en lille naiv Idyl, uden Musik, uden Intrigue, men — efter Kienderes Mening, ikke uden poetisk Liv« (Er. III 35). Stoffet dertil havde Oehl. hentet i en For-

tælling fra Harzen: »Ehrlich währt am längsten!« i »Volcks-Sagen« nacherzählt von Otmar (1800). ¶ 107,9—10 *Christianes Nedkomst*] se 122,14—15 m. Note. ¶ 107,12 *Hugo frem i Mars*] om Opførelsen af »Hugo von Rheinberg« se Noten til 140,23.

108,3 *mine private Forelæsninger*] Adr. 9/12 1812 meddeler: »Søndagen den 13de Decbr. begynder jeg mine private Vinterforelæsninger i Harmoniens Værelser i Viingaardsstræde over: Det Skønne i Almindelighed og Poesie i Særdeleshed, fornemmelig over lyrisk Poesie, med oplysende Exempler af gode Digtere. Da der til disse Forelæsninger ikke kræves anden Forberedelse end almindelig Dannelse og Interesse for Poesie, saa haaber jeg at et æret Publikum af begge Kiön, nu, saavel som de tvende foregaaende Aar, vil skienke mig sin Opmærksomhed. Adgangskort kunne behageligen afhentes paa Fredag for 15 Rd. Stykket i Bredgaden N° 190 i Stuen. Forelæsningerne holdes hver Søndag fra 12 til 1. Oehlschläger.« Oehl. havde i Adr. 5/12 1810 første Gang averteret private Forelæsninger (en Gentagelse af de offentlige om Ewald) i Kongens Klubs Lokaler paa Østergade (jfr. Er. III 16). Adgangskort kostede 10 Rdlr. Provst Schmidt paastaar 31/3 1811, at hans Indkomst har været 7 à 800 Rdlr. (Dagb. 123). I Oehl.s Papirer (NKS 2752, III, 4°) findes bevaret flere Tilhørerlister, hvoraf den tidligste med Paaskriften »Oehl: Tilhørere 1811 og 1812« (som allerede er fra 1810—11) tæller følgende Navne:

1. Frøken E:[milie] Kirstein (Noten til 248,18).
2. - C[aroline] Kirstein († 1824).
3. Grev [Ernst] Schimmelmänn.
4. Frøken [Louise] Schimmelmänn (K 160: 260,4).
5. Herr [Fr. Chr.] Dankwarth (Noten til Br. 501).
6. Herr [?] Arctander.
7. Pastor [Niels Henrich] Gude (1784—1840).
8. Hr. [Mendel Levin] Nathanson (Noten til 279,20).
9. Major [Johan Hendrik] Hegermann [-Lindencrone] (Noten til Br. 704).
10. Fru [Louise] Hegermann [-Lindencrone] (Noten til Br. 704).
11. Mad: [Juliane Johanne Marie] Lütken (1766—1832).
12. Jfr. [Christiane] Lütken (Noten til 205,5).
13. Herr: [Philip] Borjes [o: Borries] (Noten til 205,5).
14. Capt: [Peter Frederik] Wulf[f] (Noten til 212,22).
15. Fru [Henriette] Wulf[f] († 1836).
16. Cancel:[liraad Jens Frederik Carl] Schiern (1768—1836).
17. Frøken [Julie?] Clausen (1795—1887).
18. Secret:[ær] [?] Schmidt.
19. Capitain [?] Løvenbalk.
20. Cancelieraad [Joachim Owe Friedrich] Spies (1780—1844).

21. Charlotte Pauly (K 252: 223,28).
22. Admiral [Steen Andersen] Bille (1751—1833).
23. Hr: [Niels Broch?] Perch (1788—1851).
24. Jfr: [Dorothea] Sophie [Frederikke] Sibbern (1780—1863).
25. Frederik [Christian] Sibbern (Noten til 127,5).
26. Procurator [Ulrich Nicolai] Fugl (1766—1817).
27. Frue [Anne Cathrine] Fugl (1785—1812).
28. Hr. [Johan Ludvig] Heiberg.
29. Lieut: [Georg Joachim] Grodtchilling (K 335: 151,14).
30. Stud: jur [Niels Christian] Oest (1779—1842).
31. Gros:[serer] [?] Picardie.
32. Hr. [?] Lange.
33. Hr. [?] Degen.
34. Hr. [Ruben?] Henriques [jun.] (1771—1842).
35. J[omfru]e [?] Henriques.
36. J[omfru]e [?] Lind.
37. Hr. [Lars] Svane (1790—1874).
38. Baronesse A[ntoinette] F[rederikke] Eggers (1774—1851).
39. Lieut[enant] [?] Friis.
40. Overaud:[itor Gregers] Scha[c]k (1781—1840).
41. Frue [Anna Sophie] Scha[c]k (1788—1854).
42. Secr[etær] [?] Bang.
43. Stud: [jur. Jess] Fester [o: Fæster] (1790—1861).
44. Stud: [Johan Gunder] Adler (Noten til Br. 444).
45. Etatsr[aad Christian] Knudsen (Noten til 7,12).
46. Gross[erer] [?] Abrahamson.
47. Hr. [?] v. Schou.
48. Stud: Nathan [o: Chr. Georg Nathan David] (1793—1874).
49. Contorist [G. F.] Gercken.
50. Hr: [?] Fanøe.
51. Commendeur [Hans Christian] Sneedorf[f] (1759—1824).
52. Frøken [Betsy] Sneedorf[f] (1790—1875).
53. Herr [?] Holst.
54. Gros[s]erer [Herman Christian] Müffelmann († 1848).
55. Herr [Wilhelm Carl Ludwig v.] Rosen (1788—1853).
56. Professor [Johan Daniel] Herholdt (K 159: 257,8).
57. Krigsassessor [Holger Halling] Aagaard (Noten til 196,21).
58. Frue [Marie] Aagaard (K 227: 144,6).
59. Frøken [Reinholdine] Schönheyder (K 74—75: 66,1).
60. Mægler [Nicolai Abraham] Holten (Noten til Br. 710).
- 60^b Herr [Jacob Frederik] Reis [o: Reisz] (1791—1860).
61. Geheimeraad [Frederik?] Moltke (Noten til Br. 705).

62. Commerceraadinde [?] Qvistgaard.
 63. Herr H: [Johann Heinrich?] Müffelmann (1774—1826).
 64. Grev [Christian] Bernstorff (Noten til 14,5).
 65. Professor [Hardenack Otto Conrad] Zin[c]k (K 421: 311,3—7).
 66. Bankdirecteur [Nicolai Christian] Nissen (1772—1836).
 67. Etatsraad [Gottsche Hans] Olsen (Noten til 62,28).
 68. Hr. [?] Kock.
 69. Grev [Chr. Conrad Sophus] Danneskiold [-Samsøe] (1774—1844).
 ¶ 108,4—5 *en Billet som Æresmedlem i denne Forsamling* om Rahbeks Interesse for Oehl.s Forelæsninger se hans »Ludvig Holberg som Lystspil-digter« II 103, 166.

456. Kbh. [Dec. 1812] Fra Rasmus Rask. NKS 1674,2°. Udskr.: »Velbyrdige og Højlærde Hr. Prof. Øhlenschläger i Bredgaden i Kjøbenhavn«. Trykt: Mindebl. 202—06 og Breve fra og til Rasmus Rask I 82—85. Dateringen, der, under Henviisning til den i Noten 103,8 givne Oplysning, rigtigere burde hedde [efter Dec. 1812], er motiveret ved Placeringen i Mindebl. under Hensyn til den udførligere Bekendtgørelse af de private Forelæsninger (en Gentagelse af de officielle) i Adr. 9/12 1812: »fornemmelig over lyrisk Poesie med oplysende Exempler af gode Digtere.« Brevet er omtalt i »Fra Rask til Wimmer« 1937 12 f.

Ifølge sin Dagbog 31/12 1816 forærede Rask Oehl.s »Digte« 1803 til en Bekendt i Kalmar (NKS 389^{ek}, 8°). Hans Ven, senere Amtmand paa Island Bjarni Thorsteinsson fortæller, at Rask for Sprogets Skyld holdt særdeles meget af Oehl.s »Aladdin« (Dania IV 135) og lod det paagældende Bind af »Poetiske Skrifter« 1805, som han førte med sig paa sin store Udenlandsrejse, indbinde i Tiflis (Breve fra og til Rasm. Rask II 2). I den i K 298: 65,11—13 behandlede Affære om Germanismen »Urkraft« havde Rask i Skild. 7/5 1808 talt om »Nordens store Digter Øhlenschläger« og havde 29/11 s. A. til Johan v. Bülow ytret Haabet om, at Oehl. og hans Lige maatte udbrede Følelsen for Nordens Oldtid til Publikum (Breve fra og til Rasm. Rask I 5), men synes ikke altid at have værdsat Digterens Behandlinger deraf og fremhæver saaledes i Svensk Lit. Tidn. 1817 Lings »Asarne« paa Bekostning af Ewald og Oehl., »som hafva användt nordiska gudaläran . . . endast såsom machineri; såsom likgiltiga poetiska granlåter« (Saml. Afhandlinger I 125) for i Okt. 1825 i »Hermod« i en Anmeldelse af »Frithiofs Saga« at minde den danske Læseverden om Ling, »der i Sverrig sluttede sig til Balders Sanger og Forfatteren af Hakon Jarl og Nordens Guder« (Saml. Afhandlinger III 72). Oehl. havde ingen filologisk Indsigt (se Vilh. Andersen III 256—57) og maatte nøje sig med Oversættelser af de islandske Texter, men det er neppe rigtigt, som Ida Falbe-Hansen mener, at Ragnvalds Beundrer i »Hroars Saga«, »en lille trangbrystet Mand med spidst

Hundehoved og med tyndt Haar om Issen« (Lieb. XXXI 41), skal være Rask (Oehlenschlägers nordiske Digtning og andre Afhandlingler 44), thi det er utvivlsomt J. K. Høst. Om Oehl.s Forhold til Rask ved Udg. iøvrigt kun at anføre, at A. E. Boye Maj 1823 i et Brev til Rahbek bemærker: »Oehl. gjør ingen Viser til Rask-Festen« (NKS 1457, 2°) i Anledning af Sprogforskerens Hjemkomst fra sin lange Udenlandsrejse, men at de iøvrigt var sammen i det litt. Selskabs Møde 26/5 1823 (NKS 439,8°).

Som det fremgaar af 108,18—20, har Rask ikke tiet med sin Kritik, men har ikke villet, den ad Omveje skulde komme Oehl. for Øre. En Forklaring paa Brevets direkte Tone er en Udtalelse 17/3 1810 til Johan v. Bülow: »Natur og Opdragelse har gjort mig det næsten umueligt at indklæde min Mening i kunstige Omsvøb« (Breve fra og til Rasm. Rask I 25).

108,25 *Hákonarmál*] Kvad af den norske Skjald Eyvind Finnsson Skaldaspiller († 990), omhandlende Hakon den Gode, og hvormed Kongens Saga i Heimskringla udløber. Historikeren og Litteraten Bertel Christian Sandvig (1752—86) oversatte Kvadet i sin Samling »Danske Sange af det ældste Tidsrum« 1779 72—79.

109,10—17 »*drupdu dólgar ...*«] Sandvig oversætter: »Fienden sørged', Spydene rysted' Og nu var Striden begyndt«. ¶ 109,23—24 *Rígsþáttur*] *Rígsþáttur* eller *Rígs-mál*, ældre Betegnelser paa det Eddadigt, der nu altid kaldes *Rígsþula*. ¶ 109,27—32 *Man óbundinn ...*] Rask taler igen om »*Hákonarmál*«. Sandvig oversætter: »Tid skal komme, Da Ulf Fenris Skal til Verden fare, Førend saa god Konge kommer I forladte Sted.«

110,2 *Abrahamson*] K 319: 104,10—12 ¶ 110,3 *oversat Rígs-mál*] Abrahamsons Overs. er gengivet i Rasmus Nyerups »Historisk-statistisk Skildring af Tilstanden i Danmark og Norge« I 39—47. ¶ 110,14—21 *Velléklö ... Einarr Skálaglamm*] den islandske Skjald Einar Helgason Skálaglamm († o. 995) behandler Hakon Jarls Liv og Bedrifter i sit Drapa »Vellekla« (o: Guldmandel). Oehl.s Fejltagelse skyldes flygtig Læsning af Overs. hos Sandvig (Danske Sange af det ældste Tidsrum 116). ¶ 110,14 *Tjodolf fra Hvin*] norsk Skjald (o. 900), hvis kendteste Digt »Ynglingatal«, delvis bevaret i Heimskringla, fører en norsk Smaakonges Ahner tilbage til Guderne. ¶ 110,22 *þyr*] Oehl. har benyttet Sandvigs Tekst og Oversættelse af *Rígsþula* i »Forsøg til en Oversættelse af Sæmunds Edda« 2. Hæfte 1785 137, Rask maaske Svenskeren Nils Henric Sjöborgs 1801 besørgede Udgave 12. Endelsen »r« er karakteristisk for Maskulinum, men som Mag. Karl Martin Nielsen gør Udg. opmærksom paa, er Rask's Angreb paa Oehl. mærkværdigt, thi *þyr* (rettere *þír*) er ikke alene et Ord af Hankøn, men et Kvindenavn i *Rígsþula*. At enkelte Femininer ender paa »r«, nævner Rask i sin »Vejledning til det Islandske eller gamle nordiske Sprog« 1811 52, og Rask egen Udgave af Edda 1818 har *þyr* (101) ligesom alle Pergamenthaandskrifter. ¶ 110,24—25 *Livius ... den kydske Lucretius*] Livius I

57,6—59,6 fortæller om den skønne, kyske Lucretia, der tog sit Liv efter at have tilstaaet for sin Mand en Vellystnings forbryderiske Handling mod hende.

111,13—24 .. *Hólmrygi* ... *Háleygi* ...] Oehl.s Læsemaade er Gerhard Schønings (Heimskringla I 156), Rask's fra en Afskrift af Jöfraskinna (se Heimskringla ved Finnur Jónsson 88) og hans Tydning selvsagt den rigtige.

457. Kbh. 18/2 1813. Til Fr. v. Holstein. Udskr.: »S. T. Herr Kammerherre v. Holstein. Ridder«. TA, Indkomne Breve, 1813, Nr. 1432.

112,3—5 *Knudsen .. ikke .. Tid .. at spille i en Original*] Teater-Journalen (Kgl. Teater) bekræfter ikke denne Udtalelse, hvormed Knudsen sikkert har undskyldt sig over for Oehl; jfr. Udtalelse i Noten 70,26—28. ¶ 112, 8—9 *sende mig min Hugo med .. Antagelsen*] Br. 458. ¶ 112,10 *400 reglementerede Daler ..*] 112,23—25 m. Note.

458. Kbh. 24/2 1813. *Fra Teaterdirektionen. TA, Kopibog.

112,19—20 *de .. fornødne Antal Exemplarer*] jfr. Noten til 140,23. For yderligere 12 Eksemplarer hæver Oehl. 10/12 1813 32 Rbdlr. 3 Mk. (Teaterkassens Regnskaber). ¶ 112,23—24 *Dem ... kan udbetales 400 R: B: D: ..*] 26/2 kvitterer Digteren for Beløbet (Teaterkassens Regnskaber).

459. Strandmøllen 25/3 1813. Fra J. C. Drewsen. Udskr.: »Til Hr. Professor Oehlenschlæger«. NKS 1674, 2°.

J. C. Drewsen (K 29: Br. 49°) havde efter sin Faders Død 1810 overtaget Strandmøllen (Mem. og Br. XXV 111 ff.). Oehl.s Paastand (K 29: Br. 49°), at han efter en Skærmydsel med Peder Heger først i Slutningen af 1820'erne gentog sine Besøg paa Strandmøllen, faar staa ved sit Værd. Den afkræftes neppe af Fr. Barfods Arbejde om J. C. Drewsen, hvor han omtaler dennes efterhaanden udtyndede Vennekreds: »Rahbek døde, Øhlenschlæger trak sig tilbage (dog kom han endnu hen i Trediverne stundom til Strandmøllen)« (NKS 1489, 2°, 214). Hertil knytter sig følgende Bemærkning fra Drewsen til Christiane Oehl. 12/4 1836: »Du lader os haabe, at see Eder i Sommer. Dette vilde i Sandhed være os en stor Fornøielse, og for at bringe Eder til at give os dette Løfte mundtligt, maatte Du være belavet paa, at naar Din Klokke ringer, er det min Kone og mig, der staaer ved din Dør« (NKS 1674, 2°, VIII). Om Oehl.s Forretningsforbindelse med Drewsen se Br. 468 m. Noter.

113,2 *Fuglene .. vælge sig en Konge*) allerede Æsop skal have den bekendte Fabel, der findes i utallige Gengivelser (Johannes Bolte: Anmerkungen zu den Kinder- und Hausmärchen der Brüder Grimm III 278—83). ¶ 113,11 *Din Ørneflugt*] om J. C. Drewsens Veneration for Oehl.s Digtning se ogsaa 130,12—14 m. Note. ¶ 113,20 *Du ikke tog tredie Aften*] men hævdede de

normerede 400 Rdlr. (112,23—25). ¶ 113,23 *ørholmske Laser*] i 1793 fik Englænderne Harry Nelthropp og John Joseph Harris Privilegium paa en Papirmølle ved Ørholm, der ved sin Fabrikation af Tryk-, Kardus- og Tapetpapir supplerede Strandmøllen, som fortrinsvis fremstillede Stempelpapir og Materiale til Pengesedler (E. Nystrøm: Fra Nordsjællands Kyst 568). Drewsen saa ikke med venlige Øjne paa dette Foretagende (Mem. og Br. XXV 21).

460. [Kbh. 12/6 1813] *Til K. L. Rahbek. Trykt i Er. III 48—50. Dateringen er motiveret ved Udtalelse Er. III 48, at Rahbek kort efter Fru Hendel-Schütz' Besøg »i Aviserne bad sine Venner om at sende ham laante Bøger igien«, sammenholdt med Kommenteringen af 114,7—8 og 119,8.

113,27—28 i *Dagen .. om de Bøger lyser*] 11/6, 12/6 og 14/6 averterede Rahbek i *Dagen*: »Enhver der maatte have Bøger, især Dele af hele Værker tillaaens fra mig eller min Kone, vilde meget forbinde os, ved at lade os inden fjorten Dage faae samme tilbage«. Han tyede siden flere Gange til Pressen i samme Anledning (*Dagen* 14/5, 23/6 1815; 25/9 1816). Rahbek redigerede *Dagen* 6/4 1811—30/6 1814, »et Arbeid som intet uden paupertas audex kunde paabyrde mig« (Univ. Dir. Henlagte Sager 16/9 1811, RA), og nød i den Anledning paa Bakkehuset Tilnavnet »Dagdriveren« (Schmidts *Dagb.* 127). »*Dagen*« blev under hans Ægide halvvejs en litterær Avis og rummer adskillige karakteristiske Bemærkninger, historiske og aktuelle.

114,7—8 *Igaar min Kone ... til Bakkehuset*] 11/6 1813 skriver Kamma Rahbek til Chr. Molbech om et Besøg, hendes Søster og Niece samme Dag har aflagt hende, og hvorover hun har glædet sig meget. Hun fortsætter: »Det lader ellers, som Oehlschläger nu er kied af at leege vred, i det mindste maae jeg troe det, siden min Søster meldte ham hos mig« (Collinske Brevs. XIX). ¶ 114,26 *Hør nu et Ord saa godt som firogtlyve*] Baron Ulveborgs. Replik til Grev Sanspair i Destouches: »Det sære Menneske« 4. Akt, 8. Sc., overs. af Dor. Biehl (Skuespil for den danske Skueplads VI 301).

115,1 *Vor Livs Kattun jo overalt er broget*] Jens Baggesen i »Dansk Tranquebar-Vis« (Arlaud IV 145). ¶ 115,7 *Og rask som Hother ..*] Johs. Ewald siger i »Balders Død«, 2. Handling 1. Optrin om Hother: »Som dristig hoppede paa Fielde-Kanter, / Og skiødesløs sprang over hver en Afgrund« (Samlede Skrifter III 1916 37). ¶ 115,10 *Naar Adam hos Casorti sig fornøier*], om Rahbeks Aversion mod »Fjællebodsteater« se K 317—18: 101,21. Oehl. havde tilegnet sit Digt »Arlequinos og Pieros Oprindelse« i »Digtninger« 1. Del (Lieb. XX 30—34) »Casortis Erindring« og karakteriserer beundrende hans Kunst i B II 241,11—242,22, ligesom han i en Anbefalings-skrivelse for Familien Price til Christian VIII fremhæver hans »Carricator, Shakespeares Geni værdig« (Nystrøm: Off. Forlystelser I 169). Blandt Oehl.s

Papirer (NKS 2752, 4°, III) ligger en Lap med bl. a. disse Vers: »Nu skal vi gaae / med Støvler paa / Til vores Ven Casorti« (jfr. Marie Konow 14). ¶ 115,11 *gnider Knud sig ei i Nævestaden*] naar Rahbek blev ivrig, brugte han, fortæller J. C. Drewsen, »sin Favoritgestus at spytte paa den høire Tommelfinger og derpaa at gnide den frem og tilbage i Hulheden af den venstre Haand« (Mem. og Br. XXV 144, jfr. Er. I 215, Bobé 199, Overskou: Af min Liv og min Tid II 5). ¶ 115,13 *Fingerskaden*] K 47: 46,26. ¶ 115,14 *høre Høst*] Jens Kragh Høst (K 118: 133,9) holdt Okt. 1812 til April 1813 meget besøgte Forelæsninger over Christian VII.s Regeringshistorie, der blev fremhævet i Dagen 7/1, 14/4 og 19/4 1813 (jfr. Høst: Erindr. 95—96). Som allerede nævnt K 118: 133,9 var Høst ikke nogen ubetinget Beundrer af Oehl. I Adr. 12/10 1812 averteres: »Prof. Øhlenschlägers Axel og Valborg udenlands vurderet. Fra Svensk ved Jens Kragh Høst«, en Overs. af den svenske Kritiker Peter Adam Wallmarks Recension i »Journal för Litteraturen og Theatern« af »Axel og Valborg«, som kgl. Konfessionarius Johan Dillner 1811 havde forsvensket, og som vakte megen Harme i den romantiske Lejr i Sverige og Danmark. Molbech spørger 29/9 1812 Nyerup, hvem der i Danmark bryder sig om Wallmarks Recensioner, og undrer, hvilken Høsts Tendents er (Birket Smith 295—96), hvortil Nyerup tidligere havde skrevet, at han ikke ved af, Høst har haft »anden Tendents dermed end det litteraturhistoriske Princip: audiatur et altera pars« (NKS 2336, 4°). Til Hammar-sköld skrev Molbech 2/1 1813, at Oehl. ikke har svaret en Tøddel mod Wallmark, men at han selv har haft i Sinde »at sige Publicum og Hr. Høst et Par Ord i den Anledning; men lod det blive til en anden Leilighed« (Chr. Molbechs Brevveksling I 81). Meget opbragte er Gyllembourgs (Mem. og Br. XXXVII 101), og »Weyse er færdig at faa Gulsoet af at disputere med Folk . . . derom« (sst. 122). Selv indrømmer Høst siden, at Recensionen trods gode Bemærkninger ikke var »uden Ensidighed og Ubillighed, hvorfor jeg ikke burde have givet den paa Dansk, idetmindste ikke uden Tillæg, der lagde for Dagen, at jeg dog ikke i Et og Alt underskrev Wallmarks Dom« (Erindringer 94—95). ¶ 115,14 *Piil*] Rahbek var meget betaget af Patrick Peale (Noten til 103,17—18) og gav ham stor Presse, ligesom han aabnede Dagens Spalter for andres Hyldest (J. H. Bärens 1/5 1811). Han opridser 10—11/4 den mimiske Kunststarts Historie og stiller Peale i et smigrende Forhold til Lady Hamilton og Ægteparret Hendel-Schütz. Han overværede et af Theaterchefen for Skuepladsens Personale arrangeret »theoreticopractisk Foredrag af Hr. Peale, og troer sig berettiget at give ham det Vidnesbyrd, at han er trængt dybt ind i Kunstens inderste Løndomme, og at, om det end var umuligt, at ved et saa rhapsodisk Foredrag, enhver Sætning, han fremførte, kunde blive hans Tilhørere lige klar, end sige til Umodsigelighed evident, om endog især i Slutningen et og andet torde synes mere at være en glimrende Hypothese, end en urokkelig beviist

Sandhed, herskede der dog over det Hele et Lys, som tilstrækkelig vidnede, hvor fuldkommen han var Mester i og af sin Kunst« (Dagen 11/4 1811). En Række af Peales Aforismer: »Sarkastiske Blylodskast« fik Plads i »Sand-sigeren« 8/5 1811. Provst Schmidt, der saa lidt skeptisk paa ham, fik 30/4 af Rahbek at vide, »at vi i denne Uges Sandsiger kan vente et splinternyt Stykke af Jean Paul og i næste et Sidestykke dertil af den herværende Mimiker Peal, om hvis Talent til at give Sidestykker til Jean Paul, jeg dog ikke har store Tanker« (NKS 396^c, 8°). Paa Bakkehuset gik Peale og hans Familie ud og ind. Provst Schmidt har flere Øjeblikk-billeder herfra (f. Eks. 25/4 1811, NKS 396^c, 8°). Kamma var ellevild og fortæller Mynster vidt og bredt om sine nye Bekendte (Breve i Privateje). Med særlig Glæde noterer hun 25/5 Carl Hegers Peale-Begejstring: »Hvad Hufe angaaer, da har jeg havt den største Triumf over ham ved denne Leilighed, skøndt jeg ikke har ladet mig mærke dermed. Han var nemlig i Begyndelsen af Oehl.: ganske stemt imod Peale, og nu er han ved Peales Forelæsninger og ved Prindsen, der har det ligesaa hedt for Peale som jeg, bleven saa aldeles omstemt, saa at han gierne stak i pealsk Commerz fra Morgen til Aften. I Gaar Eftermiddags traf vi ham hos Weinwich, og i Aftes kom han trækendes herud, og jeg maatte fortælle ham hvert Ord Peale havde sagt til mig om hans Prinds, hvilket altsammen skulde i Prindsen i Dag, efter hufisk Skik. Og vi vare saa gale i Aftes, at jeg — ganske opløst — Hufe og Grosch [K 320: 105,25—26] stod Kl. 10¹/₂ ude i Gaarden og sladrede om Peale og Prindsen« (Privateje). Oehl. drillede i samme Anledning Kamma, hvorom Provst Schmidt 11/5 noterer: »Om Øhl. fortalte Fru Rahbek, at da hun gjorde Barsel-Visit der, havde han sagt til sin Hund: »Nu skal Du gjøre mimische Darstellungen«, hvilket hun ansaae for en Finte til sig og Rahbek, fordi de gjøre af Pihl, og som hun var stærkt fristet til at besvare med at opfordre Hunden til at darstelle Digterstolthed, men tvang sin onde Natur« (Dagb. 143). ¶ 115,16—18 *Om sig til Latter hæver Adams Smiil . . .* Noten til 119,8. ¶ 115,21—22 *Har Knud en Aster kun i Adam funden . . .* Hauch nævner, at Rahbek skrev »en Artikel i et offentligt Blad, hvor han, efter at have sammenlignet flere af sine Venner paa Parnasset med Roser, Nelliker, Lilier og Levkoier, endelig kalder Oehlschlägers Digtinger et broget Astersflor i den sildige Høst«, og paapeger det aldeles misvisende heri, litterært som historisk (Minder fra min Barn-dom og Ungdom 283). Oehl. var iøvrigt ingen Ven af denne Plante, der forekommer ham »som en Skønhed bold, / Men uden Ømhed og for Elskov kold« (Lieb. XX 198).

461. [Efter 12/6 1813] Til K. L. Rahbek. Fragment af Brevkoncept. Nyere Brevs. D. 2. Rk. Trykt i Vilh. Andersen II 36—37 (delvis), som hævder, at Koncepten »vist aldrig er blevet renskrevet før nu« [1899],

hvorimod kan anføres en Udtalelse 6/7 1813 af Kamma, at Oehl., »efterat have skrevet nogle ret vakre Breve til Rahbek, kom her i Søndags« (Chr. Molbech og K. M. Rahbek 81). Dateringen er motiveret ved Placeringen af Br. 460.

116,16—20 . . *Maleren Conti* . .] K 294: 51,27—29. ¶ 116,26—27 *Maria om sin Correggio*] Silvestros Replik til Maria, »Correggio« 1. Handling (Lieb. V 11). ¶ 116,27—28 *To Store i en Sæk* . .] »Kærlighed uden Strømper« 4. Optog, 1. Optrin.

117,9 *Det er disse Explicationer . . Göthe hader*] I »Götz v. Berlichingen«, som Oehl. overs. 1803 (K 142: 207,18), 1. Akt, Scenen mellem Götz og Weislingen, udtaler Götz: »Ich bin ein Feind von Explicationen; man betrügt sich oder den andern, und meist beide« (Weimar- Ausg. 1. Abthl. VIII 34). Oehl. gentager Bemærkningen Er. III 65. ¶ 117,17—18 *adskilte vore Skoler, vore Kirker*] jfr. A III 98,3—5 med Note. Rahbek paastaar 1/2 1813 i Dagen foranlediget af Fru Hendel-Schütz' Optræden (se nedenfor), at han er langt fra »i Kunst og Videnskab at erkiænde nogen ene saliggjørende Kirke« og mener ikke, han behøver at tilføje, at Nathans den Vises Tolerance staar præget dybt i hans Hoved og Hjerte. ¶ 117,26 *Naar du nævner Steffens*] Oehl.s Opgør med Steffens K 275: Br. 261.

118,9 *Er Evalds Rose naturaliseret*] jfr. Noten til 115,21—22. ¶ 118,11—12 *i din Bog over Skuespilkunsten* . .] »Om Skuespillerkunsten«, 1809, 277. ¶ 118,17—18 *hyldede . . Racine*] Johs. Ewald nævner Corneille som en af sine Læremestre i Fortalen til »Samtlige Skrifter« I (1780). (Saml. Skrifter III 1916 247).

119,4 *Grundtvig*] Om Oehl.—Grundtvig se Br. 442—43 m. Noter. Rahbek nærede Veneration for Grundtvig og skrev en smuk Anmeldelse af »Saga« (Dagen 26/12 1811). Paa Grundtvigs Anke i »Verdenskrønike«, at Rahbek »omsider havde rost Alt, hvad der skyggede paa Parnas fra Fod til Top«, svarede han besindigt og omsigtsfuldt i Dagen 4/1 1813, »men man sporer Frygt«, mener Eilert Tscherning 10/1 1813 til Molbech (NKS 2336, 4°). ¶ 119,8—121, 12 *Hvad Schützs angaaer* . .] Fru Hendel-Schütz, den berømte mimiske Kunstnerinde (K 351: 181,28), kom i Slutningen af 1812 til Kbh. ledsaget af sin Mand. A. W. Hauch tilskrev 28/12 Teaterdirektionen, at Kongen allernaadigst havde tilladt Fru H.-S. at benytte »det store Theater en Gang, for derpaa at give declamatoriske Forestillinger og Hoftheatret nogle Gange for der at opføre mimiske Forestillinger« (TA, Indkomne Breve 1812, Nr. 1419), ligesom Schall fik Besked om at staa til Raadighed med Kapellet (TA, Kapel-Protokol 1811—13, 191—92). Paa samme Tid aflagde Parret H-S Visit paa Bakkehuset, hvorom Kamma 8/1 1813 fortæller Hanne Langberg, der paa den Tid var i Norge: »hun er mig ligesaa interessant som Peale (Noten 115,14) var. Strax da de kom til Kbh., kom de ud og gjorde os en Visit . . og hun har ganske vundet mig i Søndags,

da de vare her, og jeg ret blev bekendt med hvor interessant hun kan være«, og Kamma Rahbek beklager Veninden, der ikke faar hende at se (Collinske Brevs. XIX). I Dagen 6/1 1813 offentliggør Rahbek sin Oversættelse af Oehl.s Digt »An Henriette Hendel« (K 351: 182,7). Fru H-S gav Forestilling 7/1 paa Byens Teater, 11/1 og 13/1 paa Hofteatret. Rahbek vil ikke afsige nogen Dom mellem Fru H-S.s moderne malende Maner og den ældre talende, som har hans Hjerte, men skriver beundrende om hendes Talent og Studium og ser med Længsel hendes bebudede mimiske Forestillinger imøde (Dagen 9/1 1813). Disse, »bestaaende i en Række levende Malerier og Stillinger«, omtaler Rahbek i Dagen 13/1 og mener, Fru H-S som Skuespillerinde har sin Mage herhjemme, men at Oehl. har Ret i, at hun i den mimiske Kunst søger sin Lige. Han fremhæver af hendes Skulptur i særlig Grad Niobe: »ikke har i lang Tid noget Sørgespil aflokket Dagens Udgiver saa mange Taarer, som denne Mesterscene«. Om hendes Gengivelser af Malerier tilstaar Rahbek: »at hans liden Bevandring i de bildende Kunster betage ham den halve Stemmeret«, ligesom han 16/1 s. A. i sin Anmeldelse af Fru H-S's Deklamatorium 13/1 bemærker i Anledning af et pantomimisk Stykke, at den Slags ikke har Publikum her, »hvor Kunstsands og Kunstkiendskab, især hvad de bildende Kunster angaaer, kun er indskrænket til en saare liden Kreds«. Efter adskilliges Ønske og med allerhøjeste Tilladelse gav Parret 3/2 paa Det kgl. Teater nok en dramatisk Forestilling (Adr. 29/1 1813) og 11/2 paa Hofteatret en Pantomime (Adr. 6/2 1813). Af den første gav Rahbek i Dagen 1/2 kun en Forhaandsanmeldelse, idet han, af Frygt for at synes ensidig, frasagde sig sin Stemme i Væddestriden mellem den berømte fremmede Kunstnerinde og vore Aktricer i deres Force eller Mesterscene, da hans sceniske Trosbekendelse selvsagt er en anden end Fru H-S's. I den Anledning farer Direktøren for Kbh.s Fattigvæsen J. H. Bärens ud mod Rahbek i Skild. 30/1, 2/2 og 6/2 1813 og hævder Pantomimens Ret til med Deklamation at anses for ligesaa fornemt placeret i Dramaets Æstetik som Komædie og Tragedie og Fru H-S's Prioritet som Skuespillerinde. Rahbek præciserer venskabeligt sin Opfattelse i Dagen 8/2, Bärens svarer udglattende 11/2 sammesteds, hvorpaa Rahbek 13/2 slutter Diskussionen. Siden omtalte Rahbek ikke Ægteparret direkte i Dagen. Grunden hertil maa søges i følgende: J. H. Bärens skrev 12/2 til Teaterdirektionen, at Fru H-S uopfordret havde tilbudt Fattigvæsenet sin Assistance og beder om Tilladelse til at benytte Byens Teater en Søndag (TA, Indkomne Breve 1813 Nr. 1429), hvad Direktionen for Følgerens Skyld 13/2 afslaa (Kopibog). Bärens imødegaar 16/2 Direktionens Skrivelse og mener, man ikke vil kunne nægte Fru H-S at tilvejebringe Fattigvæsenet den kalkuleerte Indtægt paa et privat Theater (TA, Indkomne Breve 1813 Nr. 1431), hvorpaa Direktionen yderligere motiverer sit Afslag, idet den gør Bärens opmærksom paa Teatrets Privile-

gium til alene at opføre offentlige og betalte Forestillinger. Alligevel kan Adr. 25/2 avertere, at i Forventning om Hans Majestæts allernaadigste Tilladelse vil Fru H-S til Bedste for Fattigvæsenet 3/3 give en Forestilling, der 26/2 averteres med Kongens Sanktion, som Hauch samme Dag havde overbragt Skuespildirektionen (TA, Kapel-Protokol 1811—13, 233—34), ligesom han 27/2 indbyder Fru H-S paa Majestæts Vegne til at optræde for Hoffet Mandag 1/3 (Kapel-Protokol 1811—13, 235). Men ikke alene blev Rahbek som Medlem af Direktionen desavoueret. Om Forestillingen skriver Skild. 6/3 1813 bl. a.: »Prof. Schütz udførte sine Roller [i Scener af Schillers »Wallenstein« og i »Landstedet ved Kongevejen« af Kotzebue] med Liv og Smag. . . Men alt for lang forekom Anmelderen Theater-Directeursens Replik angaaende Skuespilkonsten, som saavidt han erindrer ikke findes i den trykte Udgave og altsaa maa antages at være tilføjet, hvilket ogsaa de Yttringer, som lægges denne Person i Munden og som bære intet mindre end Kotzebues Stempel, vidne om. Fremsigelsen af den berømte Hamletske Monolog: To be or not to be, var i det mindste efter Anmelderens Følelse noget af det uheldigste i hele Stykket, hvortil Grunden nok ligger deri, at man saa nødig gider hørt een af de guddommeligeste Monologer i det guddommeligeste Sørgepil saaledes beles og begrines. Det Hellige bør aldrig vanhelliges, skete det end kun blot for at vise hvorledes andre vanhellige det . . .«. Til denne Episode sigter Oehl., naar han siden bemærker, at da Schütz »fortørnet paa Rahbek over et Afslag, han havde givet ham, paa Theatret spottede Rahbek, ved at holde en lille ironisk Forelæsning i hans Smag, saa loe jeg, og deri havde jeg Uret« (Er. III 48). Og det syntes i alle Tilfælde Kamma Rahbek, som 3/4 1813 skriver til Molbech: »Om Fru Schütz, samt om min billige — thi saaledes tør jeg gjerne udtrykke mig — Misfornøielse med Oehlschlägers Opførsel under Professor Schützes gemene og nederdrægtige Adfærd mod Theater-Directionen i Almindelighed og Rahbek i Særdeleshed (hvilken Adfærd jeg hverken kan tjene Oehl. i at ansee for diærv Satire, eller Grevinde Mynster for: ein genialischer Einfall) har jeg alt for meget at sige Dem, til at jeg nu og her kunde indlade mig derpaa. Dog kan jeg ikke undlade at sige Dem, at denne Begivenhed har givet mig et Saar i Hjertet . . .« (Chr. Molbech og K. M. Rahbek 23). ¶ 119,19—20 i *Begyndelsen . . . lidet paaskønnet*] Fru Schimmelmann skrev 21/12 1812: »Md. Hendel occupe tout et tous« (Rev. Pap. V 108). Kamma Rahbek fortæller 8/1 1813 Hanne Langberg: »Ved Hoffet har hun giort særdeles megen Lykke . . . og hele Noblessen er charmeret over hende« (Coll. Saml. XIX 9). Ogsaa hos Fru Brun viste hun sine Talenter (Bobé: Fr. Brun 236) og kunde i Teatret glæde sig over »en særdeles talriig Forsamling« (Dagen 9/1 1813). Molbech noterer i sin Dagbog 11/1 1813: »saa jeg med levende Fornøielse Fru Schützes fortræffelige mimiske Forestillinger« (NKS 439, 8°), og H. C. Knudsen bemærker: »Hun er en af de første af de

fremmede Kunstnerinder, jeg har seet« (Neiiendam: Skuespiller og Patriot 112). Endelig skriver Juristen Herman Bech (Noten til Br. 616) Marts 1813 til Sibbern: »Henriette Hendel har været her med sin nuværende Mand . . hun har givet 9 Forestillinger . . med ubeskriveligt Bifald. Jeg har seet hende 5 Gange, og ønskede kun at min Pung havde strakt til alle 9. I Aften giver hun den 10de« (Add. 1040, 4°) — men forbeholden var Skild. 9/1 1813.

120,8 *Medea* . .] af Fr. Wilh. Gotter. Rahbek er trods sine Anstrengelser for at synes retfærdig mest tilbøjelig til at række Mad. Rosing Palmerne (Dagen 9/1 1813). Hammarsköld, der saa denne pantomimiske Representation i Sthlm., skrev 9/11 1812 til Palmblad: »Någon ting sådant har jag aldrig sett. Oagtet intet ord undfall hennes läppar grep hennes representation af Medea som mördar sina barn så att tårarna strömtals störtade ur mina ögon« (UB, Uppsala). ¶ 120,10—11 *Grethe* . . *Md: Dahlen*] 3/2 og 3/3 optraadte Fru H-S som Grethe i Ifflands »Pebersvendene«, en Rolle som herhjemme Johanne Caroline Elisabeth Dahlén (1770—1845), f. Morthorst, gift 1792 med Solodanser Carl D., havde creeret siden 1798. Mad. Dahlén havde Betydning for Syngespillet ved sin bløde og bøjelige Sopran, men savnede Temperament og spillede Komædie »uden synderlig Bifald« (Overskou III 803). Rahbek har sikkert værdsat hende paa Grund af hendes ulastelige Vandel (jfr. Rahbeks Erindr. IV 338). ¶ 120,14 *Tekla*] 3/3 havde Fru H-S paa Programmet forskellige Scener af Schillers »Wallenstein«. Molbech skrev 8/3 til Hammarsköld: »Der var umaadelig fuldt Huus; og efterat Forestillingen var forbi, blev Mad. Schütz af Publikum raabt frem . . . Imidlertid ere de fleste enige i, at hendes Forestillinger af Wallenstein vare mislykkede. Desto mere Lykke gjorde hendes comiske Scener« (Chr. Molbechs Brevveksling I 95). ¶ 120,15 *Maria Stuart*] 13/1 havde H-S givet et Deklamatorium med bl. a. Scener af Schillers »Maria Stuart«. J. L. Heiberg havde 20/10 1812 set hende creere denne Rolle i Ridarhuset i Sthlm. og modtaget et heftigt Indtryk deraf, skönt han ikke var nogen Beundrer af den hele Kunst i Almindelighed (Mem. og Br. XXXVII 99). ¶ 120,18 *Orsina*] Parret H-S gav 3/2 bl. a. Lessings »Emilia Galotti« 4. Akt, Scenen mellem Orsina og Marinelli. ¶ 120,21 *Octavia*] Fru H-S spillede 3/2 Octavia i Scener af 1. og 4. Akt af Kotzebues Tragedie af samme Navn. ¶ 120,30—121,1 *Her Schütz* . . *ikke uden Talenter*] Friedrich Karl Julius Schütz (1779—1844), Søn af den lærde Grundlægger af »Allgemeine Literaturzeitung« Christian Gottfried S. († 1832), blev 1804 Professor i Filosofi i Halle, men flyttede efter sin første Kones Død til Berlin, hvor han 1811 ægtede Fru Hendel, som han ledsagede paa hendes udstrakte Kunstrejser og levede ikke videre lykkeligt med til o. 1820. Han udfoldede sig tidligt i Tidsskrifter og Blade, skrev om Litteratur (Goethe, Müllner o. a.), om Historie (den franske Revolution, Napoleon o. a.) og virkede

som Udgiver. Hans tyske Samtid karakteriserer ham som et begavet, men forfængeligt og rodløst Menneske. Rahbek taler i Dagen 9/1 1813 om S's »Indsigter og Smag«, Kamma Rahbek fortæller Hanne Landberg før Udfaldet mod Rahbek, at han er »et meget vakkert og godlidende Menneske, men interesserer ikke videre« (Collinske Brevs. XIX, jfr. Chr. Molbechs Brevveksling I 55, 69).

121,1 *megen Arroganz*] allerede 1801 skriver Caroline Schlegel, at Schütz optræder paa Katedret »mit Insulten og Periat« (Caroline hrsg. v. Erich Schmidt II 229), ligesom Heinrich Voss 12/4 1810 taler om hans »thörlicher Selbstgenügsamkeit« (Briefe von und an A. W. Schlegel I 1930 252).

462. Kph. 22/6 1813. Til J. F. Cotta. Cottasche Buchhandlung Nachfolger, Stuttgart (Fot. KB). Trykt: Briefe an Cotta I 381—82.

122,14—15 *kleinen Knaben geschenkt*] 7/2 1813 fødtes Oehl.s ældste Søn, som i Daaben 17/8 s. A. i Garnisons Kirke fik Navnet Johannes Wolfgang, efter Goethe, »boni ominis causa«, skriver P. O. Brøndsted 16/2 1815 til J. H. Voss (NKS 1578, 2°, I). Han kom Okt. 1823 i Metropolitanskolen, oprykkedes ikke i sidste Klasse (om hans Skolegang og Ekstralærere se Noten til B III 272,4—10) og blev privat dimitteret 1829 med laud, som han ogsaa opnaaede Aaret efter til 2. Eksamen med særlig rosende Erklæringer af bl. a. Sibbern og Ørsted (Christiane Oehl. til Charlotte Oehl. 6/11 1830, Nyere Brevs. D. 2. Rk.), ligesom Fru Hegermann-Lindencrone omtaler ham som den »allerbedste af Recruiterne ved Liv-Corpsset ... i Holdning, Exercits og Alt« (Breve til P. Hjort I 358). Foraaret 1835 tog han den fuldstændige juridiske Embedseksamen, var ikke tilfreds med Resultatet, som han Aaret efter, uden Held, søgte at forbedre (Distinctions-Protokol for latinsk juridisk Examen, RA). Maj 1837 blev han Volontør i Kontoret for de kongelige Actie Forretninger og søger nu i flere Aar forgæves Embede i Toldtaten: i Store Hedinge, i Ringkøbing og Kjerteminde, til han endelig 1844 blev kst. (og 1847 fast ansat) Konsumtionsforvalter i Sorø og byttede 1849 denne Stilling med en lignende i København (Generaltoldkammeret. Embedsansøgninger, jfr. Pensionskontoret 612/1908, RA). 1840 blev han Hofjunker og 1847 Kammerjunker. I 1839 ledsagede han Grenville Wynn (1816—65), Søn af den herværende engelske Gesandt, en Dværg, der havde forelsket sig i den garderhøje (Marie Konow 37) unge Mand, paa en Rejse til Sverrig, Rusland, Østrig og Tyskland (NKS 1674, 2°, I fasc. 1—2, Marie Konow 71 f.). Moderen klager i Breve fra 1830'ne til Oline Thorkildsen og Johan Dahl (Fot. KB) over, at Sønnerne ikke er flittige nok, at de klædes for rigeligt (jfr. Nic. Bøgh: Vilh. Kaalund 77) og har for mange Fornøjelser, ligesom A. S. Ørsted betyder, at Johannes ikke har udnyttet Tiden (Bull-Ørsted 164). Tidligt fik han Renommé som Dameven og havde 1832 som Opgave at indvie H. C. Andersen i den materielle Kærligheds

Mysterier (Topsøe-Jensen: Omkring Levnedsbogen 138—39). Efter Midten af 1830'ne var han et Par Aar forlovet med Charlotte Vilhelmine Bauditz (1812—1900), Faster til Sophus B., men hævede 1839 til sin Moders Sorg Forbindelsen med den »fortræffelige grundædle« Pige (Christiane Oehl. til Oline Thorkildsen, udat. Fot. KB), i hvis Familie Johannes iøvrigt ikke var velset (Breve fra Adolph Bauditz til Georg Saxild, NKS 2198, 2°; G. Bauditz: Sophus Bauditz 1917 23). Peter Collett karakteriserer ham paa denne Tid som »meget flygtig«, en »samvittighedsløs Ironicus« med et »satirisk Smil til Alt« (Studenteraar 323). En tysk Skuespillerinde, han siden var forlovet med, gav ham fornærmet Løbepas p. Gr. af hans ringe Udsigter (Bull-Ørsted 164; Adolph Bauditz til Georg Saxild 28/10 1841, NKS 2198, 2°). 23/12 1844 ægtede han Francisca Hedemann (21/2 1822 — 3/10 1861), Datter af Kaptajn i Søetaten Chr. Fr. von H. (1786—1826) og Friederikke Louise Høyer (1789—1830), Søster til J. G. Adlers Kone, hvis Plejedatter Francisca H. var »en høist elskværdig Pige, men af yderst svag Constitution«, skriver Werlauff (Mem. og Br. XIII 164). Embede og Ægteskab gav hans Liv Ro og Indhold. For at supplere sine Indtægter holdt det barnløse Ægtepar en Tid Pension for Landadelens skolesøgende Børn (Johannes Oehl. til Marie Konow 28/10 1856, 25/8 1865, NKS 3694, 4°). Forholdet var meget harmonisk, og Johs. Oehl. utrøstelig ved hendes Død. Sex Aar efter giftede han sig igen (29/10 1867) med Bodil Juell (25/5 1838—14/6 1912), Datter af Bishop i Tromsø Daniel Bremer Juell (1808—55) og Caroline f. Boeck (1811—79), en smuk og interesseret Dame, der havde megen Andel i Oprettelsen af Oehlenschlägers-Værelset paa Frederiksborg Slot. I sine sidste Aar led han af en Rygmarvssygdom, hvorfor han hyppigt søgte Orlov til Baderejser og anden Rekreation (Pensionskontoret 612/1908, RA). Johs. Oehl. var meget musikalsk (H. C. Krøyer til Johs. Oehl. 24/7 1867, NKS 1674, 2°, VIII; Marie Konow, 16) og ogsaa æstetisk interesseret. Han elskede Teatret, spillede gerne Dilettantkomedie (Marie Oehl. til Charlotte Oehl. 15/1 1831, Nyere Brevs. D. 2. Rk.) og havde arvet Hegernes Efterabe-Talent. Hans mange Breve dokumenterer tydeligt i en ikke synderlig energisk Livsgang hans livlige, vragende og ømtaalige Natur, nydende og selskabelig. Aarene gjorde ham mere indadvendt, og han synes ilde berørt af sin Tids politiske Rørelser (se hans: »Om den nye Politik«, NKS 3020, 4°). Sine Oversættelser af Goethe (Tasso, Egmont) og Schiller (Wilhelm Tell), hvortil Mss. findes i Frederiksborgmuseet, søgte han, men uden Held, at anbringe i Kbh. og Christiania. Efter Faderens Død offentliggjorde han bistaaet af A. E. Boye og N. V. Dorph »Oehlenschlägers Erin- dringer« I—IV 1850—51, hvortil Ms. i Hovedsagen var færdigt (se Fortalen til Bd. I og IV), og medvirkede ved den saakaldte Pragtudgave af Faderens Skrifter paa Høst's Forlag 1851—52 og ved Publikationen af Forelæsningerne 1810—12 over Ewald og Schiller (Noten til 81,30).

463. 18/7 1813. Til Christiane Oehlschläger. Udskr.: »S. T. Fru Oehlschläger«. NKS 1674, 2°.

123,9 *Ane*] Anne Kristine Clausdatter Rasch, døbt i Rønne 14/2 1777, død i Kbh. 23/6 1855, opført i Kbh.s Folketælling 1801 under Navnet Anne Rønne, 23 Aar gammel, som Kokkepige hos daværende Legationsraad Ernst Philip Kirstein i Schimmelmans Palæ Norgesgade 71, Litr. SS, hvor hun traf sin første Ægtefælle Andreas Christensen. »Hun var et Pragteksemplar af Dygtighed, bons sens og Troskab. Hun havde været hos os, da vi Børn vare smaa. Moder havde faaet hende fra Etatsraad Kirsteins tillige med Opskriften paa Peberkager ... Fra os var Ane kommen til Bedstefader, og efter hans Død atter til os« (Marie Konow 12—13). Hun ægtede 3/9 1830 Bødker Jens Jensen Møller († 3/12 1853), men var altid til Disposition for Oehl.s og plejede saavel Charlotte Phister som hendes Moder paa Dødslejet (Marie Konow 64—65, M. Reinhardt II 72). Oehl. har foreviget hende som Hanne Hellkraft i »Øen i Sydhavet«. ¶ 123,10 *Morten ... Stine*] sandsynligvis Tjenestefolk hos Constantin Bruns (M. Reinhardt I 21). ¶ 123, 12—13 *den gode Landsoldaten / Et Jydebarn ...*] Marie Konow fortæller: »Vi havde altid en Karl eller en Tjener, som Kammerherre Hegermann skaffede os fra de jydskse Jægere« (17).

464. [i Aug. 1813] Til K. L. Rahbek. Udskr.: »S. T. Herr Professor K. L. Rahbek Ridder af Dannebrog paa Bakkehuset«. NKS 1674, 2°, VI. Trykt: Er. III 45—47 og Bidr. II 298—300. Dateringen, der bør rettes til: [i Aug.—Sept. 1813], er motiveret ved Kommenteringen af 124,29 sammenholdt med 126,11 og 126,15.

124,29 *Ludlams Hule*] Oehl. skriver: »I Ludlams Hule sammensmeltede jeg to beslægtede Eventyr af »neue Volksmärchen der Deutschen«. Det er Ideen om Forsoningen, der har givet den romantiske Mythologie Anledning til slige Forestillinger, som den om Ludlam og den hvide Dame« (Er. III 45). A. E. Boye søger at analysere Oehl.s Forhold til sine Kilder i »Om Syngespillet Ludlams Hule« 39 ff. 22/7 1813 noterer Molbech: »læste jeg i Haandskrift Ludlams Hule, et lyrisk Skuespil, hvori det glædede mig at gienfinde Aladdins Forfatter« (NKS 439, 8°). Paa samme Tid forelæste Oehl. Stykket paa Sophienholm (M. Reinhardt I 46) og afgav det privat til Rahbeks Censur (NKS 1674, 2°, VII, Nr. 61).

126,11 *Mars er rød*] det tidsfæstede i Udtrykket er oversat af Otto Zinck (Bidr. II 300), som forledt af Erindringsforskydninger hos Oehl., der i den trykte Gengivelse af Rimbrevet rettede Originaltekstens »Aar« til »Vaar« (Er. III 47), har dateret Brevet Januar 1815 med Henblik paa Genopførelsen af »Hamlet«. ¶ 126,15 *Hvor altsaa Hamlets Skygge gaaer*] »Hamlet« i Foersoms Oversættelse opførtes 1. Gang i Maj 1813. Rollen som Faderens Aand havde Wilh. Haack (Noten 131,22). Oehl. vil med sin Bemærkning

tage Brodden af Bebrejdelse for Overnaturlighed. Om Opførelsen af »Hamlet« se iøvrigt Alf Henriques: Shakespeare og Danmark 110—16.

465. Heidelberg 20/8 1813. Fra Heinrich Voss. Udskr.: »Herrn Professor Oehlenschläger zu Kopenhagen. Durch Güte.« NKS 1674,2°.

127,2 *zwei unvergessliche Abende*] K 151: 239,22 og 21,6—7 m. Note. ¶ 127,4—5 *Der Besuch . . . des Dr. Sibbern*] Filosooffen Fred. Chr. Sibbern (1785—1872), der var udset til Treschows Efterfølger, foretog Aug. 1811—Okt. 1813 en Rejse til Tyskland og Schweiz støttet af Fonden ad usus publicos »for at gjøre sig bekendt med de fortrinligste Foredragsmetoder paa fremmede Universiteter« (Fonden ad usus publicos II 173). Sibbern blev introduceret af H. C. Ørsted hos Oehl., som han hørte oplæse »Correggio« i Stuen paa Købmagergade, og erindrede sig denne Oplæsning som saa fortrinlig, at han senere ikke har hørt den saa godt gengivet paa Scenen, navnlig m. H. t. Coelestinas Rolle (Add. 1040, 4°, Tillæg). Han var en stor Beundrer af Digteren (se Noten 1,3—4 og 44,3), udbredte paa sin Rejse Kendskabet til ham (Add. 268, I, 8° jfr. Breve fra Sibbern 19—20,58) og var iøvrigt hjertegreben knyttet til Sophie Ørsted, med hvem han korresponderede (Breve til og fra Sibbern I 22—34, II 42—45, 55—85). Paa Hjemrejsen besøgte Sibbern Heidelberg, hvorfra hans Pas har følgende Paategning: »Gesehen und reiset Innhaber nachdem er sich acht Tage dahier aufgehalten, von hier nach Frankfurt a/M. Heidelberg den 20ten Aug. 1813« (Add. 286 II, 8°). Samme Dag skrev Heinrich Voss Br. 465, som Sibbern fik med. Om Forholdet Oehl.—Sibbern se videre 194,12—13. ¶ 127,13—14 *Ich warte mit meiner Recension*] den kom vistnok aldrig i Stand. ¶ 127,16—20 *dein früherer Recensent*] efter Heinrich Voss' Udsagn kunde man formode, Stephan Schütze var Forfatter af Anmeldelsen af »Correggio« i »Journal für Luxus und Mode« 1811 (Noten 44,3), hvor han var Medarbejder. ¶ 127,21—22 *einen Roman . . . von . . . Jariges vergöttert*] Litteraten Karl Friedrich von Jariges (1773—1826) havde i Magdeburg gaaet i Skole med St. Schütze og sluttet Venskab med ham. Jariges var Medarbejder ved »Leipziger-Literatur Zeitung«, som 30/3 1813 bragte en rosende Anmeldelse af St. S.s Roman »Der unsichtbare Prinz« (1812—13). Voss skrev 3/11 s. A. til Cotta, at St. S. er en Poet uden Nerve, men tilføjer: »Sein Unsichtbarer Prinz ist ein recht braver Roman, der viel Menschenkenntnis und Beobachtung verrät« (Cotta Briefe I 331). ¶ 127,27 *Starkoddur*] herom Noten 55,2. ¶ 127,30 *Truchsess*] om ham 43,22—24 m. Note.

128,9 *trunken vor Freude sein*] Heinrich Voss var iøvrigt ikke nogen blind, ensidige særlig forstaaende Beundrer af Oehl. I et Brev til Truchsess 24/10 1813 skriver han: »Shakespeare sollte er unablässig studieren, nicht um ihn nachzuahmen, sondern um durch ihn gross wie er zu werden, und dann mit gleicher Freiheit die Ideale der Natur nachbilden. Aber ich fürchte,

er wird in Kopenhagen stille stehn, oder gar durch den rauschenden Beifall vom Zeitgeiste befangener Zuschauer geleitet, ins Abentheuerliche und Fantastische hineingerathen. Schon im Aladin sind davon Spuren, noch mehr in dem für mich ganz ungenießbaren Gedichte: Jesus in der Natur. — Übrigens kenne ich keinen Dichter, der von seiner Trefflichkeit so fest überzeugt wäre, wie Öhlenschläger. Sein Glaube, den er mir oft ausgesprochen: »das Genie könne nicht irren«, steckt zu tief in ihm. Wäre er bei mir, so wollte ich ihm alles sagen. Dann gäb's eine Scheltere, die sich mit einem brüderlichen Kuss endigte. Aber übersendete ich ihm, was hier geschrieben steht, so würde der Zorn sich in Groll verwandeln. Ich wollte, Du kenntest O., um einzusehen, wie man ihm so arge Dinge vorwerfen und ihn doch so von Herzen lieben kann« (Heinrich Voss an Chr. v. Truchsess 39—40).

466. 2/9 1813. *Fra Teaterdirektionen. TA, Kopibog.

Den originale Skrivelse er stilet til »Hr. Etatsraad Pram«. Kopien har følgende Paategning: »Ligelydende Breve til Professor Guldberg, Olufsen, Bruun, Sander, Øhlenschläger, Justitsraad Weinwich, Jansen, Secretair Printzlau«. Forbavsende nok skriver Oehl. i Anledning af Opførelsen af »Robinson i England« Febr.—Marts 1823: »Jeg var selv tilstede i andet Parket (thi i Hofparkettet lykkedes det mig først flere Aar derefter at indtræde)« (Er. IV 12). Herimod taler allerede en Bemærkning fra Efteraaret 1816, hvor Oehl. nævner »sin sædvanlige Plads i Parkettet«, omend »ved Jernstangen« (Er. III 107), og en Række samtidige Vidnesbyrd, f. Eks. Jens Baggesens »Epigrammatisk Theater-Kritik« (Danske Værker VIII 121), J. P. Mynster til W. F. Engelbreth 28/2 1823 (Kirkehist. Saml. 4 .Rk. IV 465), men først og sidst, at hans Navn findes paa den tidligst bevarede Liste over Fripladser i Hofparkettet, der er vedføjet som Bilag til Direktionens Forestilling til Kongen 21/4 1821 (TA, Orig. kgl. Reskr. og Resolutioner, RA). Se videre Br. 763 m. Note.

467. [Kbh. Mellem 28/9—2/10 1813] Til K. L. Rahbek. NKS 1674, 2°. — Dateringen er motiveret ved Kommenteringen af 129,7—8.

129,3 *min Hugo*] vistnok Juli—Aug. 1812 skriver Johs. Reinhardt til Nicoline Hammeleff: »Oehlenschläger har læst mig den sidste Act af Hugo — Stykket interesserer til Enden« (M. Reinhardt I 59). Ch. Schimmelmans fortæller Hertugen af Augustenborg 28/9 1812: »Oehl: hier a lu sa dern: Tragedie heroique ... cette piece est si belle que nous en etions tous wie begeistert .. Louise pretend que l'heroine principale, rappelle beaucoup aussi la reine — par son Caractere« (Schimmelmanske Pap., RA) og bemærker 21/12 s. A. til Louise Stolberg: »Demain au soir le prince Chrétien vient entendre ici la tragédie d'Oehlenschläger Hugo v. Rhein-

berg, très belle« (Rev. Pap. V 108). Endelig udtaler Herman Bech i Beg. af Febr. 1813 til Sibbern: »Oehl. har . . et gammel-tysk Stykke færdigt, das schauderhaft seyn soll« (Add. 1040, 4°). ¶ 129,7—8 *endnu engang . . anmærke Hugos Udkomst, i Dagen*] 28/9 1813 averterer Dagen Tragedien udkommen, og 2/10 s. A. skriver Rahbek: »Vor Literatur er i disse Dage beriget med Professor Oehlenschlägers Hugo von Rheinberg, Tragedie i fem Acter og efter D[agens] U[dgivers] Mening, som han allerede ved en anden Leilighed troer at have yttret [Dagen 2/8 1813 i en Oversigt over hvad Teatret vil bringe], uidentvilt det mest theatraleske af denne vor berømte Tragikers Arbejder«. Jens Møller fremhæver i Lit. Tid. 1814 Nr. 3—4 det kunstfulde i Planen, som han ønskede mere simpel, og det ejendommelige i Karaktertegningen, som han ønskede mere fængslende, ligesom han ikke vil sidestille »Hugo v. Rheinberg« med Oehl.s nordiske Dramaer. Molbech vender sig imod den Anskuelse, at Oehl. skulde alene behandle Emner af den nordiske Oldtid, og taler om det rige og originale ved Hugo: »Man finder . . i Hugo ikke den filosofiske eller lyriske Udvikling som i Correggio eller Hagbarth og Signe, men derimod en Fylde af Stof, som i et geniensk Ungdomsværk« (Athene IX 83). ¶ 129,9 *Til Theatret skal . . Rollerne vorde indleveret*] se 132,21 med Note.

468. Strandmøllen 24/11 1813. Fra J. C. Drewsen. NKS 1674,2°.

129,14 *Gave Du har sendt mig*] sandsynligvis »Hugo v. Rheinberg«. ¶ 129,18—19 *ikke et Ark er i mine Hænder*] J. C. Drewsen siger: »til visse Aarstider manglede Vandet [i Mølleaaen], og jeg erindrer, at vi havde et saa vandknapt Aar, at vi i det gjorde kun 6000 Riis Papir« (Mem. og Br. XXV 114, jfr. A II 111, 22—23). Om Oehlenschlägers Forretningsforbindelse med Strandmøllen kan der iøvrigt, som Aktstykkerne foreligger nu, kun oplyses, at Drewsen 12/4 1836 tilbyder Christiane Oehl., ifald Deichmann ikke har en Vare, der tiltaler hende, specielt at gøre hende Papir (NKS 1674, 2°), og at Oehl. 18/5 1842 faar Kvittering for at have betalt paa Mellemværende 200 Rdlr. à conto (sst.). ¶ 129,20 *skrevet til Directeur Schultz*] det Schultzske Trykkeris gamle Arkiv eksisterer ikke. Johan Frederik Schultz (1756—1817) fik 1795 Bevilling som 1.ste Universitetsbogtrykker og Direktør for Det kgl. Bogtrykkeri, hvormed fulgte Almanakprivilegiet. Han trykte en betydelig Del af Samtidens danske Litteratur, var personlig bekendt med en Række af dens Forfattere og bl. a. en nær Ven af Rahbek. Om hans Tillid til og Venskab for Drewsen se Mem. og Br. XXV 113,14.

130,5 *Mangel paa . . Klude*] Drewsen var meget optaget af at organisere Indsamlingen af Klude til Papirfremstilling og fik gennem Kancelliet rettet en Henvendelse til Gejstligheden om at fremme Sagen (Dagen 23/3 1812, jfr. Skand. Bogtr. Tid. V 1874 115—16) ¶ 130,12 *ieg føler Din sieldne Værd, som Digter!*] denne Beundring for Oehl. mindskedes ikke med Aarene,

men gjaldt nok særlig Digterens tidligere Arbejder (jfr. Mem. og Br. XXV 65). 12/4 1836 skriver Drewsen til Christiane Oehl: »Min Kone og jeg saa igaar Axel og Valborg, og vi have siden ei kunnet ophøre at tale om Din Mand« (NKS 1674, 2°), og 15/11 1846 bedyrer han Oehl.: »Naar Aarhundereder ere svunden, naar alt der hindre er glemt, og kun de store Omrids staae tilbage, vil Dit Navn med Begeistring udtales af Enhver der har et Hierte« (NKS 1674, 2°). ¶ 130,20 *lægges mange Kartoffler*] ifølge Kbh.s Priskurant 24/12 1813 var Prisen paa en Tønde Kartfler 7 Rbdlr. Drewsen var levende interesseret i Kartoffelavl og søgte paa flere Maader at fremme dens Udbredelse (Oeconomiske Annaler 1807, Landoeconomiske Tidender 1815, jfr. Mem. og Br. XXV 83 og Skand. Bogtr. Tid. V 1874 100).

469. Kbh. 17/12 1813. Til Prins Christian Frederik. Kongehusets Arkiv, RA.

Om Prinds Christian Frederiks tidlige Interesse for Oehl. se Axel Linvald: Christian VIII. Den unge Prins 145—46. Som adskillige andre var Prinsen opsat paa at læse Oehl.s endnu ikke trykte Arbejder. Saaledes opfordres Kamma Rahbek til at laane ham sin Afskrift af »Hakon Jarl« (NKS 1456, 2° Nr. 526), ligesom Grevinde Schimmelmänn sørgede for, han fik Manuskriptet til »Axel og Valborg«, og sender samtidig en Kopi af Br. 302, hvorfor han takker i en udatt. [Febr. 1809] Koncept (Kongehusets Arkiv), idet han udtrykker sin Glæde over den Veneration, hun nærer for Digteren, og som hans Talenter berettiger. Ogsaa hans Gemalinde viste paa denne Tid Oehl. og Christiane Heger hjertelig Interesse (udatt. Billetter fra Grevinde Schimmelmänn til Christiane Heger, Bakkehusmuseet). Oehl. læste iøvrigt »Axel og Valborg« højt hos Prinsen (Er. III 14), som ogsaa hørte ham forelæse »Hugo v. Rheinberg« (Noten til 129,3), et Par »Fortællinger« (Noten til 130,30) og Kollegierne over Schiller (Louise dal Borgo til Olinto dal Borgo 22/3 1812, RA) hos Grevinde Schimmelmänn.

130,28 *medfølgende lille Bog*] Adr. 20/11 1813 meddeler: »Fra Pressen er udkommet: Digtninger af Adam Oehlenschläger, anden Deel . . . Bogen faaes ogsaa særskilt som Fortællinger, med egen Tittel. Sælges heftet for 4 Rdb. i Bredgaden No. 190 i Stuen.« I en meget sympatetisk Anmeldelse i Dagen 27. og 30. Nov. refererer Rahbek Fortællingernes Indhold og mener, »at ikke længe i vor Litteratur er seet noget Vittighedsværk saa ganske skikket til at være Almeenlæsning«, medens Jens Møller sammenstiller Rahbeks Fortællinger med Oehl.s og fremhæver Belæringen som Hovedsagen for hin, som Kolorit og poetisk Liv er det for denne (Dansk Lit. Tid. 1814 75—80). ¶ 130,30 *Forelæsningen af de . . . første Fortællinger*] Charl. Schimmelmänn skriver 21/1 1813 til Louise Stolberg, at Prins Christian har tilbragt et Par Aftener hos dem, og fortsætter: »Oehlenschläger lui a lu chez nous 2 Noveller qui lui firent plaisir« (Rev. Pap. V 112).

131,2—3 *tilladt mig at dedicere Dem Bogen*] Rahbek havde i Dagen 26/11 1813 publiceret Tilegnelsesdigtet (Lieb. XX 102—04), som Wulfsberg eftertrykte i sit Christiania Blad »Tiden« 20/12 s. A. ¶ 131,4—5 *Danmark og Norge . . sætter sit Haab*] store Forventninger knyttedes til Prins Christian Frederiks Sendelse til Norge Foraaret 1813 som Statholder og kommanderende General for dør at modvirke de Svenskes Forsøg paa at nedbryde den gamle Statsforbindelse med Danmark.

470. [Kbh., mellem 18/12—21/12 1813] Til Teaterdirektionen. Indk. Br. 1813, Nr. 1445, TA. Tilskr.: »Til (S. T.) Directionen for de kongelige Skuespil«. Udskr.: »Til Directionen for de kongelige Skuespil«. Dateringen er motiveret ved Indførelsen i Protokol over indkomne Breve.

131,19 *Knudsen . . kommen hjem*] 13/12 1813 kom H. C. Knudsen til Kbh. fra sin i Juni s. A. begyndte patriotiske Reise til Norge, hvor han indsamlede en betydelig Sum til Hjælp for saarede Krigere og Faldnes Enker og Børn (Rob. Neiiendam: Skuespiller og Patriot 39—54). ¶ 131,22 *Herr Haak*] Wilhelm Haack (1787—1821) havde gaaet i den dramatiske Skole og blev 1810 ansat paa Det kgl. Theater, hvor han som Karakterskuespiller snart fik et stort og alsidigt Repertoire (Overskou IV 539), lige beundret som Per Degn og Jeronimus som for Aanden i »Hamlet« og Gloster i »King Lear«. I Oehl.s Teater spillede han over en halv Snes Roller og brillerede især som Malcolm i »Røverborgen« og Hammund i »Hagbarth og Signe« (Overskou IV 354, 420). ¶ 131,22 *have faaet den*] i den oprindelige Rolleliste var Zoroaster tiltænkt Haack, som allerede havde doubleret flere af Knudsens Roller (Teater-Journal 1813, Kgl. Teater; Rob. Neiiendam: Skuespiller og Patriot 58—59), og som iøvrigt kom til at spille Ruprect von Thurn (Noten til 140,23). ¶ 131,25—26 *den Yndest . . forstærket ved hans Fraværelse*] Dagen 23/12 1813 fortæller om Publikums Jubel ved hans Genoptræden 21/12 s. A., hvorfor H. C. Knudsen takker sst. 28/12.

132,1 *istedet for tredie Aften*] Oehl. maatte nøjes med denne, se 135,2—21. ¶ 132,2 *Sølvværdie*] som anført 135,2—6 var Teatrets Forfatterhonorar ved kgl. Resolution bestemt til 400 Rbd. Navne Værdi. I Sølv havde Summen efter Kursen 1/8 1813—1/2 1814, der ansætter 200 Rbd. Sølvværdi til 375 Rbd. Navneværdi, udgjort 750 Rbd. N. V. ¶ 132,8 *ikke . . spiller Hugo fire Gange i Træk*] »Hugo v. Rheinberg« opførtes i Sæsonen 1813—14 18/3, 21/3, 26/3 (for Forfatteren), 14/4 og 19/4 1814. ¶ 132,21 *Rollerne indleveret*] 10/12 1813 modtager Oehl. et Beløb for solgte Eksemplarer af »Hugo v. Rheinberg« (Teaterkassens Regnskaber). ¶ 132,27—28 *Zoroasters sidste Scene*] Samtalen i 4. Akt mellem Stjernetyderen og Hugo v. Rheinberg (Lieb. VI 112—18).

471. Kbh. 25/12 1813. Til J. L. Heiberg. J. L. Heibergs Arkiv, A 2, RA. Trykt i »Athene« Marts 1814 (Lieb. XX 106—08), Breve fra og til J. L. Heiberg 50—52, Breve og Aktstykker vedr. J. L. Heiberg I 46—47.

J. L. Heiberg skriver 2/7 1814 til sin Lærer, Præsten Peder Hansen i Slangerup: »Oehlsenschläger [har] skrevet et smukt Digt til mig, hvilket han sendte mig første Juledag« (Breve og Aktstykker I 50), en Tak for Heibergs »Marionetteater«, som Adr. 23/12 1813 averterer udkommen. Rahbek omtaler i Dagen 29/12 s. A. alene »Don Juan«, idet han fraskriver sig en Mening om »Pottemager Walter«, da »han aldeles intet kiender til et Marionetteaters egentlige Character« (jfr. K 317—18: 101,21), hvori- mod Jens Møller hævder, at netop dette Stykke »beviser . . Hr. Heibergs herlige poetiske Anlæg«, og kalder det »en Aladdin i occidentalsk Smag« (Dansk Lit. Tid. 1814, 355), en Dom, der underskrives af Københavner-Korrespondenten i Mb. f. g. St. 1/2 1815, ligesom Marionetteatret omtales med Hæder i Hamburgisches Morgenblatt 11/4 1816. Maaske Oehl. har hørt dette Stykke oplæse hos Fru Gyllembourg 9/11 1813 (Borup: Heiberg I 47). Rahbek aftrykte i Dagen 1/4 1814 flere Strofer af Oehl.s Digt og skriver bl. a. »D. Udg. har usigelig glædet sig over denne Piso Epistel ad juvenem patre dignum«, og Jens Møller priser Oehl., der broderligt har rakt den unge Heiberg Haanden, ligesom Wessel overgav Baggesen sit Plekter, og Baggesen jublede over »Hakon Jarl« (Dansk Lit. Tid. 1814, 355). Oehl. reserverede sig siden overfor Udtalelser i dette Digt, der synes inspireret af Heibergs lille »Forerindring«, og mener, der i »Marionetteatret« aldeles intet barnligt er, idet han iøvrigt hævder, at »Pottemager Walter« med sine sublime og rystende Scener udentvivl er »en af Heibergs meest poetiske Digtninger« (Er. IV 28). I et Brev til Marie Konow 5/7 1845 fortsætter han: »Original er den egentlig ikke, den er overmaade Tieck'sk, lige til den overdrevne udramatiske Brug af Ottaverimet. Meget deraf giøre Virkning paa Scenen; men den bliver løs i Enden, og Episoden med Datteren er kiedelig og slet forbunden med Hovedhandlingen« (NKS 3694, 4°).

472. 27/12 1813. *Fra Teaterdirektionen. TA, Kopibog.

135,2 Kongl.: *Resolution af 20de Febr d: A:*] TA, Orig. kgl. Reskrp. og Res. 1813. Nr. 162, paa Direktionens Forestilling af 1/2 s. A. ¶ 135,7 med sand Fornøielse opfyldte H^r Professorens Ønske] Oehl. havde da allerede sat sig i Bevægelse for at skaffe Penge andetsteds. I Anledning af en nu bortkommen Ansøgning fra Oehl. til Fonden ad usus publicos resolverer Kongen 29/12 1813, at Købesummen 1200 Rdlr. for de af Digteren forlagte Skrifter konverteres til et rentefrit Laan paa 600 Rdlr. N. V., hvis Tilbagebetaling nærmere bestemmes af Fonden (Fonden ad usus publicos, kgl. Res. 1813, Nr. 24, RA). Pengene blev udbetalt 8/1 1814 mod Obligation af 5. s. M.

(sst. Bilag til Regnskaber 1814, Nr. 24^b). ¶ 135,10—14 *en senere kongl. Resolution . . .*] TA, Orig. kgl. Reskrp. og Res. 1813, Nr. 161, paa Direktiøns Forestilling af 1/2 1813. ¶ 135,12—13 *uden for de almindelige Dage*] d. v. s. »uden Abonnement og uden for de sædvanlige Skuespilafstener« (sst.). ¶ 135,19—20 *ikke har forhøiet sine Indgangspriser efter Sølvværdien*] men havde 25/1 1813 faaet »Deres Majestæts Tilladelse at sætte Betalingen for Pladserne i Skuespilhusene i Rigsbankdalere til samme Priis, som de inden Krigen i dansk Courant vare bestemte« (TA, Orig. Kgl. Reskrp. og Res. 1813, Nr. 160, jfr. Overskou IV 322—23 og Noten til 103,7). ¶ 135,23—24 *med passende Mellemrum*] se Noten til 132,8. ¶ 135,28—29 *Ruprects Rolle . . . H^r Knudsen*] se Noten til 140,23.

473. [Kbh. omkr. Nytaar 1814] Fra P. Foersom. NKS 1674,2°. Dateringen er motiveret ved Udtalelse: »For det hensvundne Aar . . .« (138,23), under Hensyn til Kommenteringen af 136,13—14. Trykt: Mindebl. 208—11.

136,11 *Jeg spille i Gaar . . .*] sandsynligvis enten Oberst Eduard Fernheim i »Elise Werner« af Pixérécourt opf. 28/12 1813 eller Czaren i Kratters Komædie »Pigen fra Marienborg« opf. 3/1 1814. ¶ 136,13—14 *Ludlams Hule*] Adr. 22/12 1813 averterer »Ludlams Hule« udkommen: »14 Rbmk heftet Trykp., 3 Rbldr. Skrivp.« Om Syngespillet se videre Noterne 159,24. ¶ 136,25—26 *levede i dine Stykker*:] om Foersom i Oehl.s Tragedier se A III 61,21—22; 93,5—7; 98,25—99,6; K 384: 252,5—6; Noten til Br. 413 og til 138,18. En Artikel i Skild. 21/3 1812 »Om Foersoms sidste Declamatorium« bringer en Fortegnelse over de Stykker, F. ved sine Declamatorier har fremsagt, og hvoraf tydeligt fremgaar, Oehl. saa langt er den mest benyttede.

137,8 *Holsteen*] Teaterchefen Holstein. ¶ 137,12 *Den 26 Febr. skal jeg have Hamlet til Benefice*] ved kgl. Resolution 10/6 1813 forundtes bl. a. P. Foersom Benefice (TA, kgl. Res. 1813, Nr. 173), hvorfor han 19/6 s. A. takker og udbeder sig Hamlet (TA, Indkomne Breve 1813, Nr. 1861). Om Foersoms Oversættelser af Shakespeare se K 206: 93,15—18. ¶ 137,13 *3^{die} Gang det gives*] »Hamlet« var blevet givet 12/5 og 22/5 1813 (Overskou IV 278—80). ¶ 137,15—16 *bøde med et . . . Sygeleje efter denne . . . Rolle*] Kun ved en uhyre Anspændelse havde Foersom kunnet gennemføre Titelrollen i »Hamlet«, der bl. a. henrykte Pram, som samtidig indsaa, at Repriser vilde lægge Skuespilleren i Graven (Overskou IV 279). 22/5 1813 noterer Regissør Clausen: »Hr. Foersom erklærede efter Forestillingen, at han ikke kunde spille paa Mandag, da [han] befandt sig meget svag«, og 25/5: »Hamlet var averteret men gik tilbage formedelst Hr. Foersom [s] Sygdom« (Theater-Journal, Kgl. Teater), om hvis videre Forløb Patienten fortæller K. L. Rahbek (Neiiendam: Skuespillerbreve I 60—63). ¶ 137,18 *valgte et profant Stykke*] af Hensyn til sit Helbred bad Foersom 26/1 1814 Teaterdirek-

tionen forunde ham Todes »Søofficererne« til Benefice istedet for »Hamlet« (TA, Indk. Br. 1814, Nr. 1467) og skrev 30/1 i samme Anledning til Rahbek (NKS 2494, I, 4°). Direktionen efterkom hans Ønske. ¶ 137, 18—19 *den pære-noble Schwartz*] spydig Fordrejning af pære noble med Henblik paa Schwarz' Force i Roller som værdig Fader (jfr. K 261: 242,2). Ryge overtog Lord Walsinghams Rolle i »Søofficererne«, som Schwarz tidligere havde creeret. ¶ 137,24—25 *siden Rosing blev syg*] fra 1806—07 var Rosing (K 16—17: 9,6) næsten lammet af Gigt. ¶ 137,25—26 *Beneficespiller . . 2 Gange . . for Schwartz*] Schwarz havde Benefice 2/1 1808 med »Pigen fra Marienborg«, hvor Foersom 1. Gang dublerede Rosings Rolle som Czaren, og 2/3 1810 med »Bagtalesens Skole«, hvor Foersom 1. Gang spillede Charles.

138,2 *den paa Repertoiret bestemte Dag*] iflg. det 1/12 1813 fastsatte Program for Jan. 1814 skulde »Hugo v. Rheinberg« opføres 14/1, 20/1 og 26/1 (Teater-Journal, Kgl. Teater). ¶ 138,4 *Ryge*] en uimodstaaelig Drift gjorde Johan Christian Ryge (1780—1842) til Skuespiller. Han havde i sin første Ungdom været knyttet til Teatret i Odense, genoptog paa sin Faders Forestillinger det medicinske Studium, fik Embedseksamen 1805, blev Aaret efter Dr. med. og Læge i Kappeln og 1807 Fysikus i Flensborg. Men hans vældige Sindsliv længtes stadig efter at omskabe sig i Figurer og leve sig ud i Roller, og da Teaterdirektionen Sommeren 1811 averterer efter en Fremstiller af Helte og Fædre, gjorde Ryge op med sig selv. Han debuterede 1. Gang 22/4 1813 som Palnatoke og 2. Gang 21/5 s. A. som Hakon Jarl med endnu voldsommere Bifald. Vistnok taler flere om Ryges brølede og krampagtige Ageren (Mb. f. g. St. 1814: 783; A. E. Boye 28/1 1816 til Kamma Rahbek, NKS 1458, 2°; Provst Schmidt 20/12 1817, NKS 396°, 8°; Rudolph Bay i Mem. og Br. XXXII 70), men Teatret havde faaet en tragisk Skuespiller, hvis Mage hverken før eller siden er set, og Oehl.s Tragedier sin første og største Fortolker. Han udførte ialt 32 Roller i Oehl.s Teater, og Digteren saa med Begejstring sine Værker »hævet og levendegjort« (B III 151,22; Er. III 42 f) og erklærede ham offentligt sin Beundring i »En Reise« II 169—70 (jfr. B II 328,24—30), men hjerteligt var Forholdet ikke. Ryge havde selskabelige Talenter (Provst Schmidt: Dagb. 336—37, N. C. L. Abrahams: Meddelelser af mit Liv 138), men indbød ikke til Venskab, og hans vulkanske Natur afstedkom paa Teatret utallige Batailler (se 390,30—391,1 og Br. 960 m. Noter). Hans mindre elskværdige Sider skildrede Oehl. 1839 i Skuespilleren Ackermann i »Den lille Skuespiller« (Lieb. XVII 1—97), der oprørte Modellen (Ude og Hjemme 1882—83: 571). Til Marie Konow skriver Digteren 8/7 1842: »Nu er Ryge ogsaa død, og der maa atter min Musa spændes for Liigvognen. For Brøndsted var det et varmt Hjertesuk. Det kan det ikke være for Ryge. Men jeg skylder ham meget« (NKS 3694, 4°). H. N. Clausen taler om Ungdommens Kærlighed til Oehl. og

siger, at i 1813 med Ryge »blev Virkningen fuldstændig« (Optegnelser om mit Levnet 19). Harro Haring, der opholdt sig i Kbh. 1817—19 skriver: »Dr. Rüge ist unstreitig die Krone des Ganzen, und glänzt in der Gallerie der Oehlenschlägerschen Nationalstücke als ein Stern des Nordens« (Rhonghar Jarr II 1828 91). I Midten af 1830'ne oplever J. J. A. Worsaae Ryges Hakon Jarl: »En for mig, især som Oldgransker, saa gribende og vækkende Forestilling har jeg ingensinde siden overværet« (En Oldgrandskers Erindringer 1934 70); Bournonville sekunder: »Hvo der ikke har set Ryges Hakon, Palnatoke og Stærkodder, kjender ikke tilfulde Oehlenschläger« (Mit Theaterliv I 1848 58), og P. L. Møller understreger, naar »Ryge spillede Øhlenschläger, troede man at se Shakespeare« (Nutiden XIII 477). Se iøvrigt Rob. Neiiendam: Mennesker bag Masker 1931 25—36. ¶ 138,10 spille *Hamlet* og *Hugo vexelviis* . .] i det 24/12 1813 ansatte Repertoire for Febr. 1814 skal »Hugo v. Rheinberg« opføres d. 8. og 18. og »Hamlet« d. 26. (Theater-Journal, Kgl. Teater). ¶ 138,13—14 *Ryge eller Heger ville bytte Rolle med mig*] Foersom byttede Rolle med Ryge (140,15—16 m. Note). ¶ 138,17 *Dannora* . .] J. K. Høst udg. Okt. 1813—Okt. 1814 et Ugeskrift »Dannora« (J. K. Høst: Erindr. 104—05), hvori Baggesen skrev sine Kritiker af Oehlenschlägers Tragedier og dermed indledte den Oehlenschläger-Baggeseske Fejde. ¶ 138,18 *et N^o . . om Hakon Jarl*] Baggesen anmeldte i »Dannora« 19—22/12 1813 Reprisen 11/12 af »Hakon Jarl« med flere Indhug paa »dette trods alle Smaafejl æstetisk store Sørgespil«, meget utilfreds med Teatrets Forestilling deraf. Foersom (Olaf Trygvesson) alene fandt Naade for hans Øjne, skønt han betragtede denne Skuespiller som kun i Stand til at spille sig selv (Dannora 27/2 1814, 82), medens Ryges først i de sidste Akter store Spil gennemgaas meget kritisk ud fra den Betragtning, at det »overordentlig store Anlæg hos denne Skuespiller, der i det Tragiske lover vor Skueplads mere, end hvad selv en Rosing har holdt, tillader Kritiken en overordentlig Strenghed« (Danske Værker XI 294—306).

474. [Kbh. før 14/2 og 14/2 1814] Fra P. Foersom. Udskrift »S. T. Hr. Professor Øhlenschläger«. NKS 1674, 2°. Placeringen er motiveret ved Kommenteringen af 140,3—4. Trykt: Mindebl. 211—12.

139,3 *kjærkomne Brev*] kendes ikke. ¶ 139,7 *bancorutto-Sedler*] naturligvis en Allusion til Statsbankerotten. ¶ 139,12—13 *Ryge . . bedre i Hugo end jeg*] Oehl. rettede sig efter Foersom (se 140,15—16 med Note). ¶ 139,19 *Lindgreen . . Treugott*] Lindgreen spillede som ansat i den oprindelige Rolleliste Treugott. ¶ 139,20 *Kruse*] var som ansat i den oprindelige Rolleliste »en Stiger«. Kruse havde Interesse for Oehl.s Digtning (jfr. K 371: 218, 9—10) og spillede Hødur i 1. Sc. af »Baldur hin Gode« og Sindbad i 2. Sc. af »Aladdin« ved sit Deklamatorium 21/7 1815 (Teater-Journal, Kgl. Teater). ¶ 139,23—24 *Dannora har behandlet ham haardt*] i sin Recension

af Opførelsen 11/12 1813 af »Hakon Jarl« taler Baggesen spydigt om Lindgreens »næsten beundringsværdige Sigsevlighed under alle Masker«, der »burde fritage ham fra alle Roller, hvori man ubetinget fordrer noget Andet end Nutidens tørre sjællandske, høit tørre jydsk komiske Sandhed; han passer sig i en Tragedie, som en Bonde ved et Hof« (Danske Værker XI 296). ¶ 139,30 *Kanariefluglen*] om Lindgreens Optræden i »Kanarifuglen« se Overskou IV 274. ¶ 139,30 *Freias Alter*] maaske stod Foersom bag det Forslag »i afvigte Sommer, da vor Skuepladses Veteraner havde Mangel paa Stykker til Opførelse«, at spille »Freias Alter«, men som blev forkastet (G. H. Olsen: Indlæg i Anledning af Oehlenschlägers Appel til Publikum 1816 38—39).

140,3—4 i *Dag begyndt at sælge Billetter*] i Adr. 11/2 1814 averterer Foersom sin Benefice 26/2, hvortil Billetsalget begynder 14/2.

475. Kbh. 18/2 1814. Til Teaterdirektionen. Udskrift »Til Direktionen for de Kongelige Skuespil«. NKS 1674,2^o.

140,11 *Directionens ærede Skrivelse*] Br 472. ¶ 140,15—16 *Ryge maa spille Hugos Rolle*] Rollen som Elsker laa uden for den alsidige Ryges Domæne. Bournonville fortæller, at Oehl., der overværede Prøverne, vaandede sig i Utaalmodighed over Skuespillerens kejtede og brutale Kurmageri og fortvivlet udbød: »Kjære Ryge! Har De da aldrig været forelsket?«, og fik det knusende Svar: »Nei F-gale mig, om jeg har« (Efterladte Skrifter 1891 35). ¶ 140,22 *Herr Heger*] var Philip Walter, en Korsridder. ¶ 140,22 *hans Kone*] Mad. Heger spillede Hugo v. Rheinbergs Hustru Kunigunde. ¶ 140,23 *Herr Knudsen*] 14/3 1814 noterer Regissør Clausen: »Tilskrev Hr. Knudsen mig, at han ikke var saa vel han kunde komme til Prøve [paa »Hugo v. Rheinberg«], men spille i Aften og derefter holdte sig inde til han var fuldkommen frisk« (Teater-Journal, Kgl. Teater, jfr. Rob. Neiendam: Skuespiller og Patriot 64). Samme Dag noterer Regissøren Rolleforandring: »Ruprecht Hr. Haack D. D. tr[ykt] Bog modtaget fra Hr. Knudsen. Zoroaster Hr. Hass D. D. skr[even] Rolle modtaget fra Hr. Haack. Ruprechts Tjener Hr [Christian] Lund. D. D. skr[even] Rolle modtaget fra Hr. Hass«. Iøvrigt meddeler Teater-Journalen 14/3, 16/3 og 17/3: »Prøvet Hugo v. Rheinberg«, 18/3: »Opført efter foregaaende Prøve: Hugo v. Rheinberg«. En udførlig Anmeldelse af Forestillingen og de enkelte Skuespilleres Præstationer giver Baggesen i Dannora 19/6 1814 ud fra den Paa-stand, at vore Skuespillere, paa faa Undtagelser nær, staar lige saa dybt under Oehl.s tragiske Mesterværker som højt over hans dramatiske Fuskerier (Danske Værker XII 87—92). ¶ 140,28—29 *Herr Wallich, nylig hjemkommen*] 17/3 1814 gør Wallich Teaterdirektionen opmærksom paa sin Hjemkomst (TA, Indk. Br. 1814, Nr. 1893). 26/3 ansøger han om at

blive Teatermaler og ansættes som saadan 9/5 s. A. (TA, Orig. kgl. Res. 1814, Nr. 5).

141,2 *saa billigt som muligt*] sandsynligvis har Wallich ikke faaet Lejlighed til at vise sit Talent i »Hugo v. Rheinberg«. I ovennævnte Ansøgning havde han skrevet: ». . . Men da Theatrets Oekonomie ikke for Øieblikket tillader at underholde en Maler, ja ei engang, som man har forsikret mig, for det første kan lade nogle nye Dekorationer forfærdige . . .«. 21/3 1814 indsender Teatermaler A. Poulsen sin Opgørelse paa Dekorations-Udgifter til »Hugo v. Rheinberg«, der blot beløber sig til en beskeden Sum (Teaterkassens Regnskaber). ¶ 141,3—4 *Syngenummere . . . Kuhlau*] Kuhlaus Melodier til Bjergfolkets Sang: »En Grube staaer i Biergets Indre« (Lieb. VI 31—32) og til Dorotheas Vise: »Naar Ridderen drager i Kampen hen« (Lieb. VI 74) averteres i Adr. 24/3 1814 »for Fortepiano eller Guitare hos Lose«. ¶ 141,30—142,1 *Faruk, . . . staaer paa Repertoire*] Faruk var ansat til Opførelse 9/3 1814 (Theater-Journal, Kgl. Teater).

142,1—2 *Dr: Ryge . . . Geonchas Rolle*] genopførtes først Sæsonen 1817—18 med Kruse som Geoncha.

476. Kbh. 25/3 1814. Til K. L. Rahbek. Tilskr: »S. T. Herr Professor Rahbek, Ridder«. Udskr: »S. T. Herr Professor Rahbek«. NKS 1674,2°.

142,10 *indlagte Billetter*] 26/3 1814 opførtes »Hugo v. Rheinberg« til Fordel for Forfatteren. ¶ 142,11—12 *ligesaa giærne . . . kiøre i Comedie, som i Fro-præken . . .*] Kamma Rahbek, der ikke benyttede sin Billet, kommenterer disse Linier 26/3 1814: »Dette . . . er nu just ikke min Mening, men da jeg i denne Tid er rørt over samme Svoger, saa skrev jeg ham i Dag nogle honnelige Ord« [kendes ikke] (Chr. Molbech og K. M. Rahbek 262). Iøvrigt nærrede Kamma Bekymringer for Oehl.s Tro. 4/1 1814 beder hun Molbech tilgive et Skænderi, fordi »De var saa vis paa, at Oehlenschläger havde Fred med Gud« (Collinske Brevs. XIX), og i en udat. Billet fortæller hun Fanny Mynster, hun har truffet Oehl. paa Kirkegaarden sammen med Louise dal Borgo og sluttede af hans Forlegenhed, »at han ikke skulde i vor Forsamling. Han sagde rigtignok: Jeg skal sgu' ogsaa i Kirke i Dag, men jeg tænker, at det var paa Concert, han meente« (Privateje).

477. 5/5 1814. *Fra Teaterdirektionen. TA, Kopibog. Ligelydende Skrivelse til Kammermusikur Kuhlau.

Kuhlau havde 22/4 1814 i en Skrivelse til Kongen allerunderdanigst ansøgt om en Beneficestilling af det af ham komponerede Syngespil »Røverborgen« (TA, Indk. Breve 1814, Nr. 1915). Ansøgningen er indført i Memorial-Protokol 1814, I 673 (Kabinettsarkivet, RA) med Bemærkningen: »til Directionen for de kgl. Skuespil«, og Sagen ordnedes saaledes, at Komponist og Forfatter fik henholdsvis 3. og 4. Aften. Oehl. fortæller, at Kuhlau

havde bedt ham om et Syngestykke, og at han skrev ham »Røverborgene« (Er. III 44) med Forlæg i Anton Walls af ham selv 1802 oversatte Roman »Adelaide og Aimar« (sst. I 182). Ved Nytaarstid 1814 læste han to Akter op deraf hos Gyllembourgs (Borup: J. L. Heiberg I 165). Stykket averteredes udkommen i Adr. 15/4 1814 »heftet paa Trykp. for 2 Rbdlr., paa Skrivpp. for 2 Rbdlr. 3 Mk.«. Musikken til 1. Akt falbydes sst. 22/3 1815. Teaterdirektionen sender 10/3 Kapelmester Kunzen Kuhlaus Musik til Gennemsyn og Videreforsendelse til Kapelmusikus Kittler for ved ham at afskrives (TA, Kopibog 1814, jfr. Teaterkassens Regnskaber 15/5 1814). 14/4 1814 »blev uddeelt trykte Bøger og Syngepartier i Røverborgene«, 13/5—14/5 »Claveer-Prøve paa Røverborgene«, 17/5, 20/5, 22/5, 24/5, 25/5 »Prøvet Røverborgene«, 26/5 »Opført efter foregaaende Prøve: Røverborgene« (Teater-Journal, Kgl. Teater). Samme Dag skriver H. C. Knudsen i sin Dagbog: »Om Aftenen spiltes »Røverborgene« af Hr. Professor Oehlenschläger. Musikken af Hr. Kuhlau. Der var fuldt Huus. Stykket blev godt spilt, og Musikken er ypperlig« (Rob. Neiiendam: Skuespiller og Patriot 71). Baggeseu leverede i Dannora 30/9, 7/10 og 14/10 1814 en sønderlemmende Kritik af Oehl.s Tekst, idet han forklarer sig »Røverborgens« Sceneheld dels i den fortryllende Musik dels i det fortræffelige Spil og fremhæver navnlig Mad. Spindler som Heksen Birgitte (Danske Værker XII 1—41). Om denne Rolle skriver J. K. Høst, erindrende sig Jens Baggeseus Hyldest, at den, »skjønt i fuldkommen Modsætning til Hendes kvindelige Gratie, var et Mesterstykke, sikkert uovergaaet paa nogen Skueplads« (Erindr. 167).

478. Cph. 20/6 1814. Til J. F. Cotta. Cottasche Buchhandlung Nachfolger, Stuttgart. Fot. KB.

143,3 *Dreimahl habe ich Ihnen geschrieben*] foruden nærværende Brev endvidere Br. 423 og 462. Cotta har paa Br. 423 efter Ankomstdagen 19/9 1811 antegnet »5 Oct«, der sandsynligvis er Datoen for en Ordre til Frege og Co. (se Br. 427), medens Br. 462 blot er noteret modtaget. ¶ 143,6—8 *schicke ich . . Aly und Gulhyndy . .] foreslaet Cotta 27/5 1811 (48,28—49,10), lovet snarligst leveret 3/9 s. A. (54,27—55,1), betalt 7/10 s. A. (Br. 427), først afsendt Foraaret 1814 (143,6—8, jfr. 145,9—13 m. Note). ¶ 143, 15—16 . . dass meine Schriften mit unter den besten gerechnet werden müssen]* jfr. Oehl.s Udtalelser 145,29—146,2 og 182,12—14. Om Oehl.s Position i Tyskland se B III 35,17—36,10 m. Note. ¶ 143,19 *Mit nächster Gelegenheit . .] Br. 485. ¶ 143,29 einen Wechsel]* som det fremgaar af Cottas Totalopgørelse 26/5 1821, honoreredes Oehl.s Ønsker 28/9 1815 (B III 161, 13—14).

479. 7/9 1814. *Fra Teaterdirektionen. TA, Kopibog.

144,21—22 *Røverborgene er ansat . . . den 17de d: M:] F. G. Welcker, som*

havde faaet en Billet foræret af Ohl., forstod ikke meget af Forestillingen, »welches für die Composition oder das Spiel vielleicht kein gutes Zeichen ist; sollte sich Charaktere und Leidenschaften nicht am Ende ohne Sprache in einem Stück ausdrücken müssen? Bey den Alten hätten sie's gewiss gethan« (Tagebuch 17/9 1814, UB, Bonn).

480. Cph. 12/9 1814. Til J. F. Cotta. Cottasche Buchhandlung Nachfolger, Stuttgart. Fot. KB. Trykt: Briefe an Cotta I 382—83 (delvis).

145,9—10 *Etatsrath Bentzon . . nach Driburg reiste*] A. B. Bentzon var 23/3 1814 blevet Etatsraad. 16/4 s. A. indberetter han til det Vestindiske Kammer, at han har faaet Majestætens Tilladelse til »en Rejse til Badet, og efter sammes Brug over Nordamerika og [o: at] begive sig til St^t Croix« (Bilag til Vestindisk Journal 1814, Nr. 1417). De helbredende Kilder i Driburg (Westphalen) var allerede opdaget i Slutningen af det 17. Aarh., men først 1782 anlagdes et Kursted, som Lægen Joachim Dietrich Brandis gjorde beromt. ¶ 145,23—24 *Manuskripte davon in Wien lange rolliert haben*] Oehl.s Kilde for denne Udtalelse kendes ikke. Skuespilleren Josef Schreyvogel skriver 17/6 1814 i sin Dagbog: »las ich Öhlenschlägers Correggio, wovon die ersten drei Akte eine liebenswürdige Natur haben« (Schr. d. Gesellsch. f. Theatergesch. III 43). ¶ 145,29 *Fouqué giebt ja das eine Band heraus nach dem anderen . . .*] Fr. de la Motte Fouqué var overordentlig produktiv og forsøgte sig i saa at sige alle Genrer. Han publicerede 1811—15 flere Romaner (bl. a. »Undine«, »Der Todesbund«, »Der Zauberring«, »Corona«), Noveller, Skuespil (»Dramatische Dichtungen«, »Vaterländische Schauspiele«), Digte (»Gedichte«) og redigerede »Die Jahreszeiten« og »Die Musen«.

146,1—2 *Goethe . . schreibt nur sein Leben*] Goethe havde 1809—14 samlet sig om Udarbejdelsen af »Aus meinem Leben. Dichtung und Wahrheit« 1—3 1811—14, der behandler hans Barndom og Ungdom. ¶ 146,2 *sollte ich es nicht mit Fouqué aufnehmen können?*] Æstetikeren Franz Horn vil i 1812 bevise, at Fouqué er det 19. Aarh.s største Digter (Briefe an Fouqué 1848, 151), og fra samme Tid fortæller Louise Seidler: »Fouqué war damals der Held des Tages« (Erinnerungen 106), men allerede 1816 skriver J. G. Rist: »Mit dem guten Fouqué ist es . . so weit gekommen, dass selbst die Lesebibliotheken nichts mehr von ihm wissen mögen« (Lebenserinnerungen III 6), og 1819 kan B. v. Beskow bevidne: »Hans stora popularitet har betydligt aftagit, och han räknas redan till det föflutna« (Wandrings-Minnen 44). Oehl. var en Tid meget optaget af Fouqué og oversatte hans »Undine« og »Eine Geschichte vom Galgenmännchen«, (som han læste højt for F. G. Welcker 19/9 1814, Tagebuch 1814, UB, Bonn), i sine »Eventyr af forskellige Digtere« I 1816, jfr. B II 372, 17—28. Han var i sin Ungdom begejstret for F.'s Nibelungendrama (A III 215,28—216,3), men tog siden

Afstand fra hans nordiske Heldenspiele (Th. Overskou: Af mit Liv og min Tid II 56) og skriver 21/4 1831 til Datteren Charlotte: »Dusinpoeterne og Sneesrecensenterne have sammenrottet sig, for saa længe som mueligt at ignorere mig, eller at ælte mig ned til Werner, Fouqué, Müllner. Men det skal ikke lykkes dem« (Nyere Brevs. D. 2. Rk.).

481. [Kbh. Før 17/9 1814] Til K. L. Rahbek. NKS 2752,4°, III. Trykt Bidr. II 303—04. Dateringen er motiveret ved Udtalelse 147,28 under Hensyn til Teaterdirektionens Bestemmelse i Br. 479.

147,6 *hader alle Syngeskaler*] paa sin Udenlandsrejse 1782—84 vilde Rahbek ikke til Italien, »saa meget mindre som Italiens Skueplads i ingen Henseende fristede Operaens og Buffaens Hader« (Erindr. II 267, jfr. sst. III 83 ff.). Michael Rosing skriver April 1812 til Rahbek: »Jeg veed nok, at Du gjerne saae, at alle Sangere vare saa fjogede at Folk loe dem ud inden de kom til at lukke Munden op; saa fik Du fodspændt Syngestykkerne« (Overskou IV 258). Rahbek troede sig iøvrigt ikke aldeles umusikalsk (Erindr. I 364) og forsøgte i sin Ungdom at blæse paa Fløjte (sst. II 18—19). ¶ 147,7—9 *Hanen . . ligner gamle Zink*] jfr. A III 311,3—14. ¶ 147,11 *du kan prægtigt høre*] se Noten til 105,27. ¶ 147,15 *I hvem du er forliebt at sige*] Rahbek nægtede siden Rigtigheden af denne »Vennespøg« (Erindr. I 330). ¶ 147,18 *Røvereventyrets Viser*] om Opførelsen af »Røverborgen« se Noten til Br. 477. ¶ 147,24—26 *Knuder? . . . som et Lyn — . . .*] selvfølgelig Ordspil paa Rahbeks Fornavne. ¶ 147,28 *lad dig . . . tilsyne!*] Overskou bemærker: »Syngestykker og Balletter saavelsom Alt, hvad der vedkom dem, ansaae han som Noget, der aldeles ikke vedkom ham« (Af mit Liv og min Tid II 5).

482. Cph. 16/10 1814. Til Fr. Schlegel. Nationalbibliothek, Wien. (Fot. KB). Trykt: Deutsche Rundschau CLXXV 111—12.

148,2 *Schönberg*] K 262: 242,16. 8/10 1814 blev der udfærdiget »Reisepas für den Regimentsquartiermeister Schönberg . . . auf einige Zeit in eigenen Verrichtungen nach Wien zu verreisen« (Generalitets- og Commissariats-Collegiet, Kommandosager: Protokol over kgl. og ad mandatum Regis udfærdigede Expeditioner 1814, RA), hvor han tidligere Efteraaret 1811—Jan. 1812 havde besøgt sin Broder (K 297—98: 64,3—6). Schönberg, der fra sin Skuespillertid stadig bevarede Interesse for Teatret, som han forlod paa Grund af den knappe Aflønning (jfr. Skild. 17/9 1811), oversatte i Wien Stykker af bl. a. v. Steigentesch (TA, Indk. Br. 1814 Nr. 2055, jfr. Dagen 30/12 1814) og kom iøvrigt hjem med Ideen til »Det kvindelige velgørende Selskab«, der stiftedes 28/10 1815 (Dagen 30/10 s. A.). ¶ 148, 10—12 *arbeite jezt wieder auf . . . Helges und Hrolfs Sage*] R. E. Bruun skriver 27/7 1814 til Molbech: »Oehlschlæger var herude [paa Sophienholm] i Gaar og i Forgaars og læste os et nyt Heltedigt for, hvoraf Begyndelsen er

færdig; det skal hedde Tangkiærs (en Hav Hex) Hevn«. Bruun syntes, det var meget smukt, men var utilfreds med, at Helges Lidelser ikke var dikteret af Skæbnen, men at han uskyldig var Genstand for en nedrig Kvindes Forfølgelse (NKS 2336, 4°, II), medens Præsten E. Tryde 14/3 1815 mener, Helge ikke er tragisk, da hans Stræben ikke er ædel (sst.). 21/8 1814 fortæller Molbech Lorenzo Hammarsköld, »at Oehlenschläger i 1/2 Aar har arbejdet paa et nordisk Epos, en uhyre stor og rig Composition, hvori jeg haaber, han vil gjøre alle dem til Skamme, som troe at Aladdins og Balders og Hakons Digter har ophørt at være det« (Chr. Molbechs Brevveksling I 110), og noterer en Maaned efter i sin Kalender: »den 21. var jeg hos Prof. Oehlenschläger om Aft. og hørte ham med stor Glæde læse den 1ste Deel af hs nye episke Digt« (NKS 439, 8°). Lykkeligst var nok Sophie Ørsted, som til A. B. Bentzon udtrykker sin Glæde over, at Broderen atter har ydet noget, hun af sit fulde Hjerter kunde takke ham for (Mindebl. 219—20). I Atr. 22/12 1814 averteres »Helge« udkommen »heftet paa Trykp. for 4 Rbd., paa Skri vp. 4 Rbd. 3 Mk.« F. G. Welcker, der opholdt sig i Kbh. (se Noten 150, 21—22), anbefaler allerede 27/12 s. A. Karoline v. Humboldt straks at springe frem til det Punkt, »wo der Stoff sich sehr glücklich in die Form eines griechischen Trauerspiels fügt« (Karoline von Humboldt und F. G. v. Welcker Briefwechsel 180—81), medens omvendt August v. Platen, Oehl.s Beundrer, synes, »Yrsa« som græsk Tragedie er forfejlet (Tagebücher II 563). P. O. Brøndsted skriver 16/2 1815 til J. H. Voss: ».. Helge .. ist ganz ausserordentlich gelungen« (NKS 1578, 2°). Pavels noterer 15/5 1815: »Helge er maaske det mest fuldkomne, der nogensinde er kommet fra hans Haand, og et af de mest fuldendte Digte, nogen Literatur kan opvise« (Dagbogs-Optegnelser 1815—16, 92). 10/7 s. A. skriver Hammar-sköld til Molbech: »Den [»Helge«] har synnerligen behagat mig, och i den har man ungefär samma kraft som i hans äldre arbeten« (Chr. Molbechs Brevveksling I 117), medens »Hamburgisches Morgenblatt« 11/4 1816 raader Oehl. til at levere færre og bedre Arbejder og ikke at øde sin poetiske Fortjeneste for den pekuniære. Om Hauchs Recension i »Athene« se B II 105, 16—18 m. Note. Ved en Erindringsforskydning skriver Oehl., at den gode Modtagelse af »Hagbarth og Signe« [der først udkom flere Maaneder efter »Helge«] gav ham Lyst til igen »at male et stort Billed af det Gammel-nordiske«, og fortsætter kun delvis rigtigt (jfr. Noten til 151, 19): »i hvis Aand jeg under Digtningen af Hagbarth og Signe atter havde sat mig ind . . . Om dette Digt har der hos danske Læsere kun været een Mening, og Baggesen vovede ikke at angribe det; han taug bomstille derom« (Er. III 82—83). Hertil kan bemærkes: i »Knud Sjællandsfars nærmere Oplysning til Peer Vrøvlers yderst grundige Kommentar over Digteren A. Oehlenschlägers genialske Sang ved Fugleskydningen 8/8 1816« skriver Baggesen: ».. Saa tidt han og har svigtet, / Hvis og vor Digter, der nu dræber

sig, / Halvparten kun af Helge havde digtet, / Han var og er og bli'er udødelig!« (Danske Værker VII 240, jfr. Pavels Biografi og Dagbøger 1864, 460). Og Henrik Hertz refererer en mundtlig Yttring af Baggesen i samme Retning (Arentzen V 1—2). Men til en offentlig Demonstration af sin Beundring kunde han ikke bekvemme sig. ¶ 148,12—13 *die zwei ersten Romanzen*] »Frodes Drapa« og »Helge«. ¶ 148,13—14 *das dritte ein Trauerspiel*] »Yrsa«. ¶ 148,14—15 *das vierte eine shakespeareische History*] Dr. Topsøe-Jensen har fundet og omtalt Planer, der efter Skriften at dømme hidrører fra nærværende Periode, til et Skuespil i Shakespeares Manér om Hrolf Krake og hans Kreds (Oehlschläger: Poetiske Skrifter 5 1930 XIV). ¶ 148,15 *das fünfte Buch wird wieder Episch*] om »Hroars Saga« se Noten 202,6. ¶ 148,21—22 *rühmen . . nicht den tollen Grundtvig . .*] i »Deutsches Museum« Febr. 1812 havde Fr. Schlegel erklæret, at »Nordens Mythologi« »als eine belehrende Einleitung in dieses ganze Studium betrachtet werden kann« (Sämtliche Werke X 92), og havde til Forfatteren skrevet 17/1 1812: »Dieses Buch ist mein Lehrer und Führer bey der Erforschung jener heiligen Sagen« (Breve fra og til Grundtvig I 55). Molbech fortæller Nyerup 10/11 1812, at A. W. Schlegel arbejder paa en ny Udgave af Nibelungenlied: »Blandt sine Collectaneer viste han mig et Citat af Grundtvigs Mythologie, som han havde faaet af sin Broder i Wien, som han sagde mig gjør meget af denne Bog« (Birket Smith: Til Belysning af lit. Personer og Forhold 307). Steffens skriver 6/2 1813 til Sibbern, at han har haft Besøg af en »Landsmand — Søetoft [Ϸ: Niels Henrik Søtoft † 1815] . . En komisk lille Poet, som har lært Schlegel dansk er en stor Tilhænger af Grundtvig og en erklæret Fiende af Øhlschläger« (Add. 1040, 4°). Og Steffens erindrer i Anledning af Grundtvig: »ich wurde zuerst aufmerksam auf ihn gemacht durch eine Aeusserung von Friedrich Schlegel, der ihn unter den jungen Schriftstellern Dänemarks hervorhob« (Was ich erlebte IX 269). Oehl. delte sit Syn paa Grundtvigs Mytologi med Hammarsköld, som i et Brev til P. D. A. Atterbom 16/3 1811 kalder Skriftet: »den tokigaste bok i vissa afseenden jag i mina dagar sett« (Frunck 264; jfr. M. Borup i Festskrift til Paul V. Rubow 124 f.).

149,1 *über die Geschichte die Poesie verlassen?*] ved Siden af sin banebrydende kritiske Virksomhed i egne og andres Tidsskrifter havde Fr. Schlegel tidligere været poetisk aktiv, havde i sin Ungdom vakt umaadelig Opsigt med »Lucinde« (1799), en daarlig Roman med et lidenskabeligt Program, havde i Weimar faaet opført den uheldigt antikiserende Tragedie »Alarcos« (1802) og siden samlet sine spredte »Gedichte« (1809). Han holdt 1804—06 Forelæsninger i Köln over Universalhistorien og publicerede 1811 »Über die neuere Geschichte. Vorlesungen gehalten in Wien im Jahre 1810« (jfr. 326,29—327,6 m. Note), ligesom han i Embeds Medfør var knyttet til Dagens politiske Historie.

483. [Kbh. 19/12 el. 20/12 1814] Til Kamma Rahbek. Udskr.: »S. T. Fru Professorinde Rahbek paa Bakkehuset«. NKS 1674, 2°, VI, KB. Dateringen er motiveret ved Kommenteringen af 149,7 sammenholdt med Dateringen af Br. 484.

149,6 *Hør, Karen Margrethe!*] maaske en Allusion til en staaende Bemærkning fra Kamma Rahbeks Skoletid: »Karen Margrethe, du som er saa klog« (Molbech — Kamma Rahbek 23). ¶ 149,7 *et Barn endnu*] Louise dal Borgo skriver 19/12 [1814] til sin Mand: »Dans ce moment l'on vient de nous annoncer les heureuse coucher de la Oehlschläger, encore un fils le ciel leur a donné — mère et enfant se portent bien« (Olinto dal Borgos Arkiv, RA). Den lille Dreng fik i Daaben 20/6 1815 i Garnisons Kirke Navnet William Conrad Oehlschläger efter Shakespeare og sin Farfader. Som mindreaarig gik han i Madam Brandtsens Pigeskole (Christiane Oehl. til J. G. Adler 17/10 1836, RA), kom Okt. 1825 i Metropolitanskolen, som han 1831 forlod for Aaret efter at blive Student, privat dimitteret. 2. Eksamen fik han med laud 1833. Rygtet vil vide, at han paa den Tid ligesom sin Søster vilde gaa til Scenen. 1840 blev han cand. jur., sad en Tid paa Bisp-Kontoret (H. Schwanenflügel: J. P. Mynster II 1901 186), blev 1842 Volontør paa Stiftamtmandens Kontor i Kbh. og kom 1845 i Generalstabens Bureau, hvor han ved Faderens Henvendelse til Kongen 14/12 1846 (Kongehusets Arkiv, RA) 31/12 s. A. blev Cancellist (Oehl. til Marie Konow 25/12 1846, NKS 3694, 4°). Han overflyttedes 1848 til Krigsministeriet, blev 1853 konstitueret, 1855 fast ansat Regnskabsfører i Arméen, gjorde 1857—65 Tjeneste ved Garnisonen i Fredericia og blev endelig 1868 Intendant i Forplejningskorpset med Station i Kbh., hvor han døde 8/10 1885. Omkr. 1860 ventilerede han Mulighederne for at blive Amtsforvalter (William Oehl. til C. W. Barner 9/5 1860, LAS; Johs. Oehl. til Marie Konow 26/9 s. A., NKS 3694, 4°). Han boede hos sin Fader indtil dennes Død og var hans Rejseledsager Sommeren 1843 til Norge (Er. IV 173 ff.), Foraaret 1844—Foraaret 1845 til Tyskland, Østrig og Frankrig (sst. 190—260) og Sommeren 1847 til Sverige (sst. 274—80, 319—46). Vistnok var Oehl. baade ængstelig og pikeret over Sønnernes beskedne Udsigter og skriver 21/12 1843 til Marie Konow i Anledning af hendes forventede 3. Pøde: »Jeg fik rigtignok kun to, men jeg havde nok at bestille med dem«, ligesom han oftere omtaler dem som »Synderne« (NKS 3694, 4°), men Forholdet mellem Fader og Søn var ikke derfor mindre kærligt (William Oehl. til Oehl. 12/5 1846, 31/1 1848 i NKS 1674, 2°, I) og oplivedes ovenikøbet lejlighedsvis af Rivaliseren i Elskovsanliggender (William Oehl. til Franziska Oehl. 20/8 1845, NKS 1674, 2°, VIII, jfr. Oehl. til Marie Konow 3/9 45, NKS 3694, 4°; Vilh. Andersen II 381—82). Sans og Følelse for sin Faders Virke viser hans Breve 28/1 1856, 5/5 1857 til Kancelliraad Georg Lauritz v. Bergen i Randers (LAS), som han fraraa-

dede at oversætte Le Fèvre Deumiers Bog om Oehl. i sin Helhed, idet han iøvrigt forsynede ham med Stof til et Forord. Ligesom Broderen var han en Smule æstetisk virksom. 11/2 1847 takker han Johan Dahl for hans Ulejlighed med et af ham oversat fransk lille Stykke, prøver 14/2 1848 at interessere ham for sin Fordanskning af Molières »George Dandin« og vil 16/10 1853 have ham til at udgive Faderens æstetiske Forelæsninger (UB, Oslo). Og ligesom Broderen var han Epikuræer. Men af en jævnere og gemytligere Type, der er bleven forvekslet med Ubetydelighed (Knud Bokkenheuser: I gamle længst — 72).

484. Bakkehuset 21/12 [1814]. Fra Kamma Rahbek. Udskr.: »S. T. Herr Professor Oehlenschläger«. NKS 1674,2°.

150,3 *langbergske Feber*] ∩: Nervefeber, som Hanne Langberg havde paa draget sig Efteraaret 1814 ved at pleje sin Broder, Søkadet Engelbreth Langberg († 24/9 1814), og hvoraf hun ligesom en anden Broder laa meget syg (Chr. Molbech og Kamma Rahbek 346, 354 f., 357 f.). En Søster, Louise L. (1806—11), blev Offer for samme Lidelse (L. K. Langberg: G. A. Langbergs Efterkommere 129, 136). ¶ 150,14—15 *hørt om Dem og Bakkelse-beestet?*] A. E. Boye havde 10/12 1814 skrevet til Kamma Rahbek: »Igaar hørte jeg et fjantet Rygte om at Øhlenslæger og Baggesen havde drukket Forliig!!!« (NKS 1458, 2°).

485. Cph. 20/2 1815. Til J. F. Cotta. Udskr.: »S. T. Herrn Doctor Cotta in Tübingen«. Cottasche Buchhandlung Nachfolger, Stuttgart (Fot. KB).

150,21—22 *Prof. Welcker*] den tyske Filolog og Arkæolog F. G. Welcker (1784—1868), der 1809 blev Professor i Giessen, var Discipel af Zoëga, paa hvis Biografi (Zoëgas Leben I—II, 1819) han arbejdede under et Ophold i Kbh. 2/9 1814—25/2 1815. Han boede hos den tyske Præst Göricke († 1829), »dessen Sohn [Elev i Metropolitanskolen Adolph Wilhelm Theodor G. (1798—1885), senere Overlæge ved St. Hans Hospital] sich besonders Mühe gab, ihn in die dänische Literatur einzuführen« (Welcker u. Karoline v. Humboldt 303). Welcker var tidligere af Fru v. Humboldt informeret om Oehl. (K 407—08: 288,5), som han mødte paa Sophienholm hos Fru Brun, der kendte W. fra Rom og feterede ham meget (Kekule: F. G. Welcker 136, Borup: J. L. Heiberg I 168). »Oehlenschlägers Unterhaltung gehörte zum angenehmsten was mir die grosse gemischte Gesellschaft bot«, skriver Welcker 4/9 1814 i sin Dagbog, der snart fortæller om hans Optagelse i Oehl.s Hus, hvor han kommer til Middag og hører Digteren læse højt af sine Værker, der ivrigt excerpertes af Filologen, ligesom de drøfter æstetiske Problemer (UB, Bonn). ¶ 150,25 *schon geschrieben habe*] 144,4—7. ¶ 150,27—151,4 *Im ersten Theil . . .*] »Märchen und Erzählungen«

Bd. 1 kom »Aly und Gulhyndy« først, medens den af Oehl. ønskede Række i Bd. 2 er fulgt.

151,6—7 *Warum in aller Welt* ..] 25/2 1815 fandtes i (Wiener) Theater-Zeitung følgende: »Frage. Warum erlaubt sich die Cottasche Buchhandlung, die längst an sie von dem Verfasser abgegebenen — längst von dem Kunstgenuss liebenden Publikum, mit Sehnsucht erwarteten — trefflichen Schauspiele Oehlenschlägers *Palnatoke* und *Corregio* (aus *Laune*? *Eigensinn*? oder — —?) den Publikum vorzuenthalten? — Warum rettet der geistvolle Verfasser diese seine Schöpfungen nicht aus dem Buchhändlerischen Orkus, indem er sie anderswo und bald möglichst erscheinen lässt? Ein Freund der Kunst, des Rechts und der Liberalität«. ¶ 151,11—12 *Man hat . . Axel und Valburg in Wien aufgeführt*] 19/7 1814 meddeler »Friedensblätter«, at »Axel og Valborg« bliver indstuderet paa Burgteatret »nach einer hier veranstalteten Umarbeitung«, og at Opførelsen imødeses med Interesse. Iflg. Mb. f. g. St. 23/8 s. A. var af konfessionelle Grunde »der Bischof . . in einen Kanzler, der Mönch Knud in einen Kirchenvogt verwandelt«, ligesom ogsaa Slutningen var ændret: »Walburg stirbt nicht neben Axel, sondern lässt nur für ihr Leben fürchten.« Sørgespillet havde Premiere 25/7 1814. Anmelderen i »Friedensblätter«, som Josef Körner paastaar er Udgiveren Johan Karl Christian Fischer (Zeitschrift für Bücherfreunde N. F. XIV 98), søger at karakterisere Oehl.s Egenart og mener, man vilde gøre vel i »seine dramatische Arbeiten auf das deutsche Theater zu bringen«. Han refererer Handlingen i »Axel og Valborg«, som han mener ingen Tragedie er (»es würde nichts hindern, der Sache einen guten Ausgang zu geben«), for endelig i Anledning af Opførelsen at paatale Skuespillernes manglende Evne for Versdiktion. Mere indgaaende er Recensenten i »Der Sammler« 2/8, 4/8 og 6/8 1814, der langt foretrækker »Hakon Jarl« for »Axel og Valborg«, hvis Personer han bebrejder Sentimentalitet, men vil dog ikke nægte dets Forfatter »ein reges Talent, der sich in Selbstschöpfung ergiesst, und aus einem höheren Standpuncte kraftvoll zu wirken verspricht«, idet han søger Grunden til Tragediens kølige Modtagelse i Publikums udyrkede Sans for det Ædle og Store. »Axel og Valborg« opførtes dog 7 Gange 1814—15 (Die Theater Wiens 2. Bd. 2 Halbbd. II 1906 9). 6/8 behandler Rec. alene Teaterpræstationen og resumerer 1/9 sin Dom ved Stykkets Reprise 22/8: »Herr Koberwein als Hakon war ein blosses Fragment, seine Darstellung hatte gar keinen Ton der Einheit. Er schien zerstreut, und untersuchte öfters die Logen. Er sollte auf Rollen dieser Gattung freywillig Verzicht leisten. Dlle Adamberger (Walburg), Herr Korn (Axel) und Ochsenheimer (Knud) waren vortrefflich. Das überdachte Spiel des letzteren fällt vorzüglich in die Augen; nur wünschten wir ihm beym Angriff auf den Geist etwas mehr Keckheit und Selbstvertrauen, weil er von der Nichtigkeit der Erscheinung überzeugt ist« (jfr. Oehl.s Udtalelser B II 172,12—

173,9). En lignende Dom bringer Mb. f. g. St. 23/8 1814, som med Glæde noterer: »Nach langer Zeit haben wir doch einmal ein geniales Produkt eines neuern Dichters ... zur Vorstellung gebracht,« og anbefaler »die Direktion nur diesen Weg verfolgen, und uns aus der Sphäre der Jammer-scenen und trivialer Spassmacherey dem poetischen Leben näher bringen.« ¶ 151,12—13 *dass ist der Anfang, es wird besser kommen*] »Axel og Valborg« blev før og efter Premièren i Wien opført paa følgende tyske Scener (kronologisk ordnet paa Førsteopførelser): Stuttgart 1811 (Almanach fürs Theater 1812 50, jfr. Rudolf Krauss: Das Stuttgarter Theater 145); Altona 1813 (Dagen 6/11 1813); Wien 1814, 1815, 1817, 1824 og 1827 (Die Theater Wiens 2. Bd. 2. Halbbd. II 1906, K. Th. Winkler: Tagebuch d. deutschen Bühnen 1824: 215, 1828: 35); Danzig 1815 (Otto Rub: Die dram. Kunst in Danzig 75); Leipzig 1815 (Mb. f. g. St. 9/8 1815), 1816 (Wiener Theater-Zeitung 21/9 1816), 1823—25, 1827 (Winkler 1824: 28, 29, 118, 1825: 31, 1826: 67, 1828: 119, jfr. K. Küstner: Das Leipziger Stadttheater 112, 114, 116 f., 127 og 129); Dresden 1815 (Lembert 1816: 164), 1816 (Robert Pröls: Gesch. d. Hoftheaters zu Dresden 616), 1817 (Winkler 1817: 281, 300); Braunschweig 1815 (Zeitung f. d. elegante Welt 9/8 1815); Prag 1816 (O. Teuber: Gesch. d. Prager Theaters II 415), 1821—22 (Lembert: 1823: 307); Grätz 1816 (Lembert 1817: 402); Berlin 1817 (Wiener Theater-Zeitung 14/6, 19/6, 24/6, 19/7 1817, jfr. Dagspostens Søndagsblad Nr. 19 1817); Frankfurt 1817 (Anton Bing: Gesch. d. Frankfurter Stadttheaters 111); Mecklenburg-Schwerin 1818, 1820—21 (Bärensprung: Gesch. des Theaters in Mecklenburg-Schwerin 262, Lembert 1822: 302); Bremen 1818 (Winkler 1820: 215); Halle 1819—20 (Lembert 1821: 335); Lübeck 1820 (Lembert 1821: 178, ikke anført i Asmus: Dram. Kunst u. Theater in Lübeck); Mainz 1820 (Winkler 1820: 263); Regensburg 1820—21 (Lembert 1822: 306); Stralsund 1820—21 (Lembert 1822: 451 »Verzeichnis der einstudierten Stücke«); Darmstadt 1820, 1824, 1830 (Hermann Knispel: Hoftheater zu Darmstadt 324, 325, 335—36, 352); Cassel 1823 (Winkler 1823: 326); Greifswald før 1824 (Pommersche Jahrbücher VI 42); Mannheim 1824 (A. S. Fühler: Das Schauspielrepertoire des Mannheimer Hof- und Nationaltheaters, 102); St. Petersburg 1825 (Winkler 1825: 363); Breslau 1827 (Winkler 1828: 20). Endelig spillede »Axel og Valborg« paa Tysk i Haderslev 1821 med Dr. Ryge som Gæst i Vilhelms Rolle (»Harmonien 1799—1949«, 64). ¶ 151, 19 *Hagbarth und Signe*] Oehl. paastaar, »Hagbarth og Signe« er skreven Vinteren 1813—14 (Er. III 82). Tragedien er sandsynligvis paabegyndt Foraaret 1812 (Rasm. Nyerup 14/9 1812 i Briefwechsel der Gebrüder Grimm mit nord. Gelehrten 60), men først færdigskrevet Vinteren 1814—15. F. G. Welcker noterer 5/1 1815: »Oehlschläger las die drei erste bis

jetzt fertige Acte von Hagb. u. Signe vor, davon er mir früher den ganzen Plan u. viel Einzelnes vorgesagt hatte« (Tagebuch 1815, UB, Bonn), og 13/2: »bey Oehlschläger, der den 4. Act v. Hagbarth u. Signe vorlas« (sst.). Tragedien averteredes udk. i Adr. 29/3 1815. Faa Dage efter læste Oehl. »sa dernière belle tragédie« op hos Schimmelmans (Rev. Pap. V 174). Johann Georg Rist skal under en Højt læsen »være falden i Søvn (J. G. Rist: Lebenserinnerungen III 25), og Louise Güldenrone skriver 4/1 til Molbech: »Oehlschlägers Signe og Habor have vi læst, den har behaget os, dog læser jeg nok saa gierne hvad Kæmpevisen fortæller om disse Ulykkelige« (NKS 2336, 4°, I), medens Pavels er fuld af Beundring derover (Dagbøger 1815—16, 79), af samme Grund som Nic. Søtoft (Noten 307,17) tager Afstand derfra med en Bemærkning »på Benefitsaftenen: Det er i Grunden en fransk Tragedie« (P. Hjort: Krit. Bidr. Lit. Afd. I 37). I Dansk Lit. Tid. 1817 (369—92) recenseredes »Hagbarth og Signe« med megen Sympati af F. C. Petersen, og Adrastea 9/3 1816 udtaler, Stykket er et glædeligt Tegn paa, at den tidligere Oehl ikke er aldeles forsvunden, medens Sander sst. 18/5 1815 i et Brev »Geert Westphaler . . til Hans Frandsen . .« søger at nedrive »Ole Klingklangs nyeste guddommelige Sørgespil Nille og Hans Ohnebart.« ¶ 151,19 *übersetze sie gleich*] Oversættelsen paastaas færdig 29/8 1815 (156,22—24), blev betalt af Cotta Sept. 1815 (158,11—13), afsendtes Sept. 1816 (181,20—22) og udkom 1818 (B III 104,3—4 m. Note).

486. [Kbh. Efter 29/3 1815] Til Kamma Rahbek. Udskr.: »S: T: Frue K. L. Rahbeks«. NKS 1674, 2°.

152,12 Om *Hagbarth og om Signe, Dem forlyster*] Jan. 1816 skriver Kamma Rahbek til J. P. Mynster i Anledning af Opførelsen af »H. og S.«, at hun saa langt foretrækker at læse et af Shakespeares Stykker fremfor at se Oehl. og Ingemann (Mynster Liv og Tid 149—50, jfr. Breve til B. S. Ingemann 37—38). ¶ 152,14 *holdte Forelæsningen*] i Vintersemestret 1814—15 forelæste Oehl. offentligt over Romanens Historie paa Ehlers Kollegium hver Onsdag og Lørdag fra 5—6. En utaalmodig Tilhører beder i Dagen 10/1 1815 Oehl. bekendtgøre, naar »han agter at fortsætte sine ved Ferierne afbrudte Forelæsninger, for at [hans Tilhørere] ei oftere, end de 2de Gange, som allerede er skeet, skulle gaae forgiæves«, hvorefter Oehl. i Dagen 13/1 averterer at ville begynde 14/1. Samtidig holdt Oehl. privat disse Kollegier med særligt Henblik paa »Wilhelm Meister« i H. C. Ørsteds Auditorium i Thotts Palæ hver Søndag 1—2, hvortil Adgangskort kostede 10 Rdlr. (Dagen 16/12 1814). ¶ 152,17—18 *forfalden til . . Pralerie*] om Kamma Rahbeks Syn paa hvad hun kalder Oehl.s Digterstolthed eller Hovmod se K 78: 70,29; 240: 180,29; og en farisæisk Udtalelse 20/12 1816 til A. E. Boye (K. M. Rahbeks Brevveksling 124), jfr. Vilh. Andersen II 100. ¶ 152,23 *Petersens*] Kamma Rahbeks botaniske Interesse havde bragt

hende i Forbindelse med Slotsgartner ved Frederiksberg Have Peter Petersen (1754—1826), hvis ældste Datter Johanne (Hanne) Marie P. (1784—1852), g. 1816 med Lægen Hans Henrik Seidelin, vistnok optræder i. Gang paa Bakkehuset 1812 (utrykt Brev i Privateje). Hun var Søster til Bakkehusets »Blomsterpiger« (Mynster: Liv og Tid 168), som Kamma kaldte dem, Slotsgartnerens tre yngste Børn: Erasmine Frideriche P. (1795—1839), en Pige af sjælden Forstand og Dannelse, Augusta Frideriche P. (1795—1844), der ikke var smuk, men havde smukke Talenter, og som 1841 blev gift med sin Svoger, Overretsprokurator H. F. Payngk († 1842) og endelig den kønne, muntre Frideriche (Rikke) Emilie P. (1800—28), af Kamma, paa Grund af hendes Fyldighed, kaldet Zuleika, gift 1826 med Sognepræst Ole Johan Freuchen. Søstrene var hyppige Gæster paa Bakkehuset, kom med Frugt og Blomster og arbejdede i Kammas Have (Chr. Molbech og K. M. Rahbek 305), ligesom hun havde Fornøjelse af deres Tegnetalent i sin Æskefabrik og af Slotsgartnerens Vogn om Søndagen til Frue Kirke. Til Gengæld forsynede hun dem med Teaterbilletter og tog sig paa flere Maader af dem. Om deres Færden paa Bakkehuset fortæller Thiele (Erindringer fra Bakkehuset 28—29), der ligesom Poul Martin Møller sværmede for Rikke, og en Række Breve offentliggjorte i Tilskueren 1918 II 343—50, 496—516 af Fritz Heide, som i »Fra Frederiksberg Have til Bakkehuset« udførligere har behandlet det gensidige Forhold. Oehl.s Relation til Søstrene har ikke sat sig mange Spor. 7/9 1834 takker Christiane Oehl. Augusta og Erasmine for nogle Blomster med en Udgave af Oehl.s Digte og skriver: »[Oehl] har tit beklaget at Bekiendtskabet med Dem var lige saa taust, som kiært og gammelt« (Fritz Heide: Fra Frederiksberg Have til Bakkehuset 75).

153,2 *Grækeren*] Bakkehusnavn for venetiansk Greve Nicolo Conrado Lunzi (1798—1885), Søn af den danske Konsul paa Zante Anastacio Lunzi († 1810), i hvis Hus Georg Koes endte sine Dage. Efter sin Faders testamenteriske Bestemmelse skulde han tilbringe i hvert Fald 4—5 Aar i Danmark (P. O. Brøndsted til Kammerraad Vilh. Aug. Schlegel 31/8 1836, Udenrigsmin. Dpt. f. Handels- og Konsulatsvæsen. Saml. Sager Nr. 185; jfr. Maria Lunzi til Herman Schubart 3/11 1812, Schubarts Pap. Pk. 14, RA), hvorfor Grevinde Lunzi overtalte P. O. Brøndsted, som Vinteren 1812—13 opholdt sig paa Zante, til at optage Sønnen i sit Hus. I Beg. af Sept. 1813 kom Lunzi med sin Plejefader til Kbh., hvor han snart præsenteredes i Schimmelmansske Palæ (Rev. Pap. VIII 235) og paa Bakkehuset. Kamma fortæller 4/10 1813 Mynster om sin Interesse for hans nydelige Person, hvortil allerede hendes Tilbøjelighed for det fremmedartede prædestinerede ham, ligesom hans Cherubino-Natur imødekom hendes Trang til at forkæle (Mynster Liv og Tid 124). Han skrev hende kære og fortrolige Breve til paa italiensk og siden paa dansk og kunde være baade fyrig og satirisk.

Ogsaa Rahbek fattede efterhaanden Godhed for ham (sst. 152), og han fik sin egen Have paa Bakkehusets Jord (F. Heide: Fra Frederiksberg Have til Bakkehuset 79). Han var ogsaa feteret af Blomsterpigerne og i særlig Grad af Caroline Falch, der i et Brev 9/8 1817 til Kamma Rahbek underskriver sig »Grevinde Lunzi« (NKS 1456, 2°). April 1815 kom Lunzi i Borgerdydskolen, hvis Rektor, Michael Nielsen syntes at lide ham godt (Universitetsdirektionen F 2 b, Indberetning Sept. 1815, Nr. 51, RA). Han skulde have absolveret Artium Efteraaret 1818, men forlod allerede Skolen Forsommeren s. A. paa Grund af Frederikke Brøndsteds Død og rejste i Okt. med P. O. Brøndsted til Rom og i 1820 videre til Zante for at varetage sin Families Interesser (P. O. Brøndsteds Breve til Grevinde Lunzi, NKS 1578, 2°, I). Men Lunzi glemte aldrig sit adopterede Fædreland, i hvis Adelstand han blev optaget 17/10 1818 (Albert Fabritius: Danmarks Riges Adel 36, 171), og talrige er Vidnesbyrdene om hans Længsel derefter og Kærlighed dertil (Mem. og Br. XLVIII 84, Boye: K. M. Rahbeks Brevveksling 139—46; utrykte Breve til Kamma Rahbek, P. O. Brøndsted, tidligere Præst i Grækenland Th. Hansen [der omtaler ham i sine »Ungdomsminder« 1909 52], i KB og til Martin Hammerich, RA) — trods Skuffelser han led, da Embedet som dansk Konsul paa de joniske Øer kom paa andre Hænder (General- Toldkammer og Kommercekollegiet, Handels- og Konsulatsfaget, Kgl. Res. 689, 1813 og Udenrigsmin. Dpt. f. Handels- og Konsulatsvæsen. Samlede Sager Nr. 185, RA). Marts 1869 besøgte han atter Danmark og gik lige fra Banegaarden til Bakkehuset og siden paa Kirkegaarden (Thiele: Erindr. fra Bakkehuset 30). Til Oehl. spørger han Kamma Rahbek 21/11 1824: »hvorledes har vor store Ølenslæger det« (NKS 1456, 2°), og sender ham en Hilsen i et Brev 27/11 1839 til Martin Hammerich (Hammerichs Arkiv, RA).

487. Augustenborg 12/6 1815. Fra Prins Christian Frederik. NKS 1674, 2°.

153,7—8 *Deres skønne Digte . . i Anledning af min Formøling*] 22/5 1815 formæledes Prins Christian Frederik med Prinsesse Caroline Amalie til Slesvig-Holsten-Sønderborg-Augustenborg i Kapellet paa Augustenborg Slot. Før og efter Vielsen opførtes Oehl.s »Lied bei der Vermählung Seiner Hoheit Christian Friederich von Dänemark und Ihrer Hoheit Prinzessin Caroline Amalia von Augustenburg«, delt i »Vor der Traurede« og »Nach der Traurede«. Dagen derpaa var der efter Taflet Koncert, hvor en Kantate af Oehl. (Lieb. XX 137—38), med Musik af Kunzen, blev givet, og som offentligjordes i »Statstidende« 26/5 og i »Dagen« 29/5.

488. Kbh. 28/7 1815. *Fra Konsistorium. Consistorii Kopibog 1813—15, Nr. 1417, Universitetets Arkiv, RA.

153,21 i *Skrivelse af 8. d. M.*] Universitetets Cirkulærer 1815—16, Nr. 49. ¶ 153,25 i *Følge allerhøjeste Tilladelse*] Fritagelse for Forelæsninger meddeltes tidligere af Kongen (H. Matzen: Kbh.s Univ.s Retshistorie II 63). ¶ 153,27—154,1 *eneste gyldige Grund . . . anmeldes ved hans Navn*] i Sommer-Lektionskatalogen 1816—30 findes ved Oehl.s Navn bemærket: »per semestria æstiva publice docendi officio Regis venia exemptus lectiones non habebit« ∴ med Kongens Tilladelse fritages for at forelæse i Sommersemestret.

154,2 *anmodet Consistorium . . .*] i sit Møde 26/7 1815 besluttede Consistorium at indhente Oehl.s Erklæring (Acta consistorii XVI 473). ¶ 154,6 *Oehlenschlägers Navn atter savnes*] Oehl.s Navn fandtes tidligere alene i Sommer-Lektionskatalogen 1812 med følgende Bemærkning ». . . venia hoc semestri a praelectionibus Academicis ipsi concessa fruetur« ∴ nyder godt af sin Tilladelse til i dette Semester at være fritaget for Universitetsforelæsninger.

489. Kbh. 29/7 1815 *Til Consistorium. Udskr.: »Til (S. T.) Consistoriet ved Kiøbenhavns Universitet«. Universitets- og Skoledirektionens Arkiv, Kopibog 1815, Nr. 434, RA.

154,22—23 *blive fritaget for at holde Sommerforelæsninger*] i den i Br. 410 omtalte Audiens. Universitetsdirektionen fik Lejlighed til at prøve Oehl.s Udtalelse i Anledning af Forestillingen om Rahbeks Genansættelse som Professor (Noten til 273,17), og hvorom det i Resolutionen 21/12 1816 hedder: ». . . Iøvrigt maae Vi allernaadigst bemærke, at den af Directionen heri allerunderdanigst yttrede Formening, som om Vi Allerhøistumiddelbar skulde have tilstaaet Professor Øhlenschläger Fritagelse for at holde Forelæsninger i de aarlige academiske Sommersemestre, allene grunder sig paa en Feiltagelse« (Universitetsdirektionen, kgl. Res. 1816, Nr. 529). Denne Udtalelse fik ingen praktiske Konsekvenser, og Oehl. bringer atter Kongen hans Tilladelse for Øre i sin Ansøgning om Gageforhøjelse Aug. 1818 (B III 76,2—4). Han optræder først som Sommerforelæser 1831 og bemærker selv: »Jeg fandt mig deri for deslettere at faa et lille Gagetillæg« (Er. III 6).

155,6 *talrigt Auditorium*] jfr. 72, 25—27; Adrastea bemærker 7/12 1815: »Hvad Yndest vor fortjente Oehlenschläger staaer i hos Publikum, skjønnes blandt andet deraf, at der til hans iaftes Kl. 5 begyndte Forelæsninger allerede 10 Min. efter var saa fuldt, at ingen flere kunde indlades, saa at mange, der kom paa Trappen, maatte gaae igjen«. Og A. E. Boye skriver: »Vel er det sandt, at næst Professor Rahbek, da han læste over Sørgespillet, Axel og Valborg, har ingen Docent havt, eller endnu har, et større Auditorium end Professor Oehlenschläger« (En liden Moerskabsbog om Etatsraad G. H. Olsens saakaldte Indlæg 1816 9). ¶ 155,10—11 *Universitetets Director H^r Conference-*

raad Moldenhawer] Moldenhawer (K 241: 187,22) var 1805—17 Medlem af Universitetsdirektionen og blev 1811 Konferensraad. ¶ 155,12 *findt denne Frihed meget billig*] Moldenhawer blev frygtelig irriteret over Oehl.s affærdigende og tilrettevisende Svar og har nedkradset nogle Bemærkninger, vedlagt Sagen, løse og ufuldstændige, som rummer et Angreb paa Digteren som Professor: »Dieser Selbstgefühl des Künstlers und Dichters je jünger sie sind und je weniger . . .«, og videre: »weil ich der festesten Ueberzeugung bin, und diese in keinem Augenblick meines Lebens verleugnen werde, dass auch der meist genialische Kopf nicht zum Lehrer der academischen Jugend tauglich sey, wenn er nicht selbst durch gründliche Schul und academische Studien vorbereitet worden sey« (Universitets- og Skole-direktionens Arkiv 1 D 559, RA). Sagen blev henlagt, men, som det vil ses af Noten til 273,17, Universitetsdirektionen lod sig ikke nøje dermed.

490. Cph. 29/8 1815. Til J. F. Cotta. Cotta'sche Buchhandlung Nachfolger, Stuttgart (Fot. KB). Udskr.: »Seiner Wohlgeboren Herrn Doctor Cotta Buchhändler in Tübingen« — Br. 490 forudsætter et nu tabt Brev fra Cotta, som ifølge Paaskrift paa Br. 485 har svaret 11/5 1815.

155,27 *Aus der Reise . . .*] Oehl. ventilerede denne Mulighed 151,27—28.

156,10 *nonum prematur in annum*] »Nonumque prematur in annum« (Horats, *Ars poetica* 388) »Gem det paa niende Aar«. Som det ogsaa fremgaar af 167,19—20, har Cotta trøstet Oehl. hermed. ¶ 156,17—18 *Selbst dem grossen Goethe . . .*] i »Dichtung und Wahrheit« 13. Bog taler Goethe om, hvor vanskeligt det var for ham at finde en Forlægger til sine første Arbejder (Von deutscher Baukunst, Götz von Berlichingen o. a.), og at han selv maatte tage dem i Forlag. Ifølge Overleveringen tilbød han forgæves »Werthers Leiden« til en Frankfurter Boghandler og fik den iøvrigt kun daarligt betalt af Weygand i Leipzig. Men alt dette ændrede sig efter hans Komme til Weimar 1775 (Witkowski i *Börsenblatt f. d. dtsh. Buchhandel* 1906 Nr. 60). ¶ 156,26 *die Räuberburg*] Oversættelsen udkom først 1821 (Br. 743° m. Note).

157,12 *nicht ohne Nahrungssorgen*] Oehl. taler siden om, at Pengeforandringen 1813 gjorde ham til en Stodder (Er. III 83). ¶ 157,19 *dänisch*] Noten til 44,3. ¶ 157,19 *schwedisch*] den svenske Overs. ved daværende Student, senere Præst, Per Adolf Sondén (1792—1837), en Fætter til Atterbom og Medarbejder ved »Phosphorus«, kom Efteraaret 1812. Molbeck skriver 29/9 1812 til Nyerup: »I disse Dage ventes . . . fra Upsala Sondéns Oversættelse af Correggio, som er tilegnet [Maleren] .. Professor Breda« (Birket Smith: Til Belysning af lit. Personer og Forhold 295). ¶ 157,19 *italienisch*] om dal Borgos Oversættelse K 411—12: 294,18; dal Borgo eftergik den under sit Ophold i Italien 1812 og overvaagede dens Trykning i Pisa (Breve til Louise dal Borgo 26/3—20/4 1812, RA). Rahbek henlede elskværdigt

Opmærksomheden derpaa i Dagen 10/7 1812, Jens Møller skrev i Dansk Lit. Tid. 1814 Nr. 35 en smigrende Anmeldelse, som Baggesen haaned i Danfana Febr. 1816 (jfr. Arentzen V 93 f. og VI 14), ligesom Grev Edoardo Vargas er meget utilfreds i et Brev 7/5 1816 til Prins Christian Frederik og siger, at Versene »dans la traduction de Correggio sont les plus mauvais qui ont été écrits depuis le déluge« (Kongehusets Arkiv, RA). Wiener allg. Literaturzeitung 15/1 1813 fremhæver Overs.: »Kaum ist diese Ehre seit Holbergs »arabischen Pulver« einem dänischen Dichterwerke widerfahren. Aber dieses meisterhafte Lehrgedichte über Kunst in tragischer Form, verdient auch vornehmlich auf den Boden von Correggio's und der Künste Vaterland, verpflanzt zu werden«. I nyere Tid har Benedetto Croce henedt Opmærksomheden paa Oehl.s italienske Tragedie i La Critica XXVI, 1928, 216—26.

491. Stuttgart 11/9 1815. Fra J. F. Cotta. Udskr.: »S. Wohlgebohrn Herr Professor Oehlschläger im Schimmelmanschen Pallaste«. NKS 1674,2°.

158,25 *einem Sohne*] Johann Georg v. Cotta (1796—1863), studerede i Göttingen, Heidelberg og Tübingen, var 1819—20 i diplomatisk Tjeneste, men knyttedes snart til sin Faders Forretninger, som han videreførte og konsoliderede. Han udvidede Forlaget saavel i belletristisk som videnskabelig Retning (»Deutsche Vierteljahrsschrift« 1838 ff.) og underlagde sig bl. a. Göschen Verlag i Leipzig. Ligesom sin Fader var han meget politisk interesseret og i en Aarrække et ivrigt Medlem af den württembergske Landdag. ¶ 158,27 *einem Magdchen*] Noten til 1,14—15.

492. Kbh. 18/11 1815. Til Teaterdirektionen. TA, Indkomne Breve 1815, Nr. 2237. Trykt: Edda II 156 (delvis).

159,2—3 *Hagbarth og Signe .. paa Skuepladsen*] Direktionen fremmede Opførelsen og bad 15/11 1815 Foersom have Taalmodighed med »Kong Lear« (se Noten 160,11), idet Direktionen følte sig forpligtet til først at opføre Ingemanns »Blanca« (Noten 163,29—164,1) og »Hagbarth og Signe«, da Forfatterne heraf vilde have Grund til Klage, om deres 3. Aften blev udsat til en mindre fordelagtig Aarstid, medens N. T. Bruun 10/3 1816 gør Direktionen opmærksom paa, at han frivillig er traadt tilbage med sin Original »Bulderbassen«, da han ikke vilde støde Oehl. og Ingemann, skønt hans Stykke, som antaget først, havde Ret til først at blive spillet (TA, Indk. Br. 1816 Nr. 2312). »Hagbarth og Signe« blev i Repertoirelisten 25/11 1815 ansat til Opførelse 29/12 s. A. Teater-Journalen meddeler iøvrigt: 10/1, 17/1, 18/1 »Prøvet Hagbarth og Signe«, 19/1 »opført efter foregaaende Prøve Hagbarth og Signe«. Kolderup Rosenvinge skriver Dagen efter til R. E. Bruun, at Stykket »skal være bleven maadeligt spilt« (NKS 3523, 4°),

medens Molbech 8/2 fortæller Hammarsköld, at det blev »opført med temmeligt Bifald« (Chr. Molbechs Brevveksling I 138). Anmelderen i Adrastea 12/3 1816 fremhæver Foersom som Hagbarth og »sætter denne, næst Axel, højest blandt alle de Roller, jeg har seet denne tænkende Kunstner udføre«. Mad. Zinck »aflagde som Signe Prøve paa, at hun ogsaa har Talent for Sørgepillen«, skønt Anmelderen mener, Mad. Heger havde været heldigere i denne Rolle, hvorom Dagen 19/1 og Skild. 27/1 stredes i Epigrammer. Adrastea fortsætter 16/3 sin Anmeldelse: Mad. Rosing som Dronning Bera og Hr. Kruse som Halloge fremhæves som fortrinlige Præstationer, medens Stage som Alf og Liebe som Alger ikke var heldige (jfr. Overskou IV 419—20). Oehl. siger selv, »Hagbarth og Signe« maatte konkurrere med Ingemanns »Blanca«, der »havde giort Furore. Hagbarth og Signe gjorde dog ogsaa Lykke« (Er. III 82). Adrastea 1/3 1816 fraaader at sammenligne Stykker, der er saa forskellige »som Italiens blomstrende og tryllende Egne fra Nordens mystisk opløftende Skove«. »Hagbarth og Signe« spillede 5 Gange i Foraarsæsonen 1816, »Blanca« 6, men udgik 1820 af Repertoiret. ¶ 159,16—17 *Capelmesteren . . maae sættes i Arbeide*] 28/12 1815 anmoder Teaterdirektionen Kunzen at tænke paa Kompositionen af adskillige Musiknumre i »Hagbarth og Signe« (TA, Kopibog). Ligeledes beder Direktionen 10/1 1816 Galeotti betænke Dansen (sst.). 18/1 s. A. faar Teatermalder Wallich for flere Dekorationer til Sørgepillen udbetalt 223 Rdlr. N. V. (Teaterkassens Regnskaber). ¶ 159,24 *Ludlams Hule*] 30/11 1814 [5: 1815] har Weyse dateret sit Musikmanuskript til »Ludlams Hule«. 28/12 s. A. hæver C. Tiemroth Honorar for udskrevne Syngestemmer og 31/1 1816 for udskreven Instrumentalmusik til »Ludlams Hule« (Teaterkassens Regnskaber). 9/12 1815 bestemmer Teaterdirektionen Rollebesætningen i et Brev til Instruktør Schwartz (TA, Kopibog). Teater-Journalen (Kgl. Teater) meddeler: 19/1, 20/1 21/1 1816 »Claveer Prøve paa Ludlams Hule«, 22/1 »Prøvet Ludlams Hule i Harmonien med Qvartet«, 24/1—25/1 »Prøvet Ludlams Hule Musik og Text«, 28/1 »Prøvet Ludlams Hule med Orchester«, 29/1 »Prøvet Ludlams Hule«, 30/1 »Opført efter foregaaende Prøve Ludlams Hule«. Ved Forestillingen var Teksten sammentrængt (Dagen 31/1 1816, jfr. Adrastea 23/2 1816). 8/2 skriver Molbech til Hammarsköld, at Hoffet havde kedet sig trods den dejlige Musik og den megen Teater-Effekt, »en herlig Leilighed for Baggesen, som han greb med begge Hænder, og pustede til Ilden Alt hvad han kunde. Nu hedde det sig i hele Byen . . at Ludlams Hule var et slet Theaterstykke, og at man vilde udpipe det ved den anden Forestilling (i Mandags). Men hvad skedte? — Alle Oehl: Beundrere og Venner indfandt sig paa dette Rygte — Stykket spillede fortræffeligt og gik langt bedre end første Aften (jeg saae det selv med stor Interesse) — der applauderes paa Trods meget stærkt næsten efter enhver Arie — og til Slutning fik Oehl., (som er aldeles usædvanligt, undtagen ved

Beneficer for Forfattere, eller rettere kun for nogle af de mest yndede) et tre Gange gientaget Leve og Bravo — og hertil var Baggesen, til sin Ærgrelse, Vidne« (Chr. Molbechs Brevveksling I 138—39).

493. [Kbh. 8. el. 9. Dec. 1815] Til P. Foersom. NKS 1674, 2° (Koncept). Trykt: Mindebl. 212—13. — Dateringen af Br. 493 og 494 er motiveret ved Br. 495 af [Søndag] 17/12 1815 (der forudsætter et nu tabt Brev fra Oehl.), og hvoraf det fremgaar, at »Tirsdag« maa være 12/12 (Br. 494), der er Svar paa Br. 493, modtaget »i Løverdags« (161,13), 3: 9/12, men som muligvis allerede er skrevet Dagen før.

160,3 *Herr Stage*] Johan Adolph Gottlob Stage (1791—1845), tidligere Kopist i Politiretten, var p. Gr. af sin Sangstemme og smukke Udvortes et meget benyttet Medlem af dramatiske Selskaber, hvor Teaterchefen Holstein blev opmærksom paa ham. Hans første Debut 16/11 1815 som Frontin i Syngespillet »Nonnerne« af Richard og Devienne var en Skuffelse, men 2. Gang 30/11 s. A. som Balduin i »Korsridderne« af Kotzebue fik han Tag i Publikum (Overskou IV 409, jfr. Adrastea 1817 15). Uden at have omfattende sceniske Evner blev Stage en meget benyttet Skuespiller og creerede saavel Helteroller (bl. a. Olaf Trygvesøn, Hagbart) som fulde Folk (bl. a. en drukken Røver i »Røverborgen«) og Matroser (bl. a. Jacob Baadsmænd i »Sparekassen«), men ogsaa Kavalerer (bl. a. Prinsregenten i »Kean« af den gamle Dumas), og en Gentleman var han virkelig selv, siger J. L. Heiberg (Breve og Aktst. III 115). I Oehl.s Teater havde han en Snes Roller. ¶ 160,3—4 *ønskede . . Hagbarths Rolle*] Stage spillede ved Premièren Alf, men overtog efter Foersoms Død Hagbarth, som han 1. Gang forestillede 23/12 1818. ¶ 160,10 *Correggios Rolle*] jfr. Noten til Br. 413. ¶ 160,11 *Hamleth's*] Noten til 137,15—16. ¶ 160,11 *Edgars i Lear*] Foersoms Oversættelse af »Kong Lear« var allerede antaget af Teatret Efteraaret 1814, og 17/12 s. A. uddeltes trykte Bøger og skrevne Roller (Journal, Kgl. Teater). 11/4 og 29/11 forekaster Foersom Direktionen, at Tragedien endnu ikke er opført (TA, Indk. Br. 1815, Nr. 2123, 2241), og støttes heri af Ryge 21/11 og 29/11 (TA, Indk. Br. 1815 Nr. 2239, 2242). Premièren fandt endelig Sted 2/9 1816. »Adrastea« 10/10 1816 skriver: »Edgar gaves af Hr. Foersom. Saa tilfredse vi end maatte være med ham som Edgar (f. Ex. i 5te Acts 3die Sc. o. fl.) svarede hans gale Thomas dog ikke fuldkomment til vor Forventning« ¶ 160,24—25 *Shakespeares fortræffelige Oversætter*] herom K 206: 93,15—18. ¶ 160,27—28 *kiære Ungdomserindringer*] jfr. K 167: 7,2—4.

494. [Kbh. 12/12 1815] Fra P. Foersom. Tilskr.: »S. T. Hr. Professor Øhlenschläger Ridder af Dannebrog«. Udskr.: »S. T. Hr. Professor Øhlenschläger«. NKS 1674, 2°. Trykt: Mindebl. 213—14. Om Dateringen se Noten til Br. 493.

162,7—8 *fratraadt ham en Rolle*] hverken TA eller Instruktørens Journal (Kgl. Teater) giver Holdepunkter for en Bestemmelse af, hvilken Rolle Foersom har overladt Stage.

495. Kbh. 17/12 1815. Fra Peter Foersom. Udskr.: »S. T. Hr: Professor Øhlenschläger, Ridder af Dannebrog«. NKS 1674, 2°. Trykt: Mindebl. 215—16.

163,3—7 »*At gode Mænd . . .*] Th. Thaarup: Peters Bryllup 2. Akt, 6. Sc. Duetten mellem Hans Jensen og Hans Smed (Poet. Skr. 97—98). ¶ 163,10 *Salig Capel-Bud Buck*] Knud Christophersen Buck, der var ekstraordinært ansat ved Kapellet (TA, Kapellets orig. kgl. Res. og Reskr. 15/6 1809), døde 25/9 1810. ¶ 163,12 *giftet sig*] hans Kone Else Elisabeth Olsdatter døde 7/8 1810. ¶ 163,25—26 *det skionne Menneskelige . . . i Anledning af Correggio*] Giulios Replik til Mikel Angelo i »Correggio« 3. Akt: » . . . Dog er ei Mennesket blot Helt og Kunstner, / Men Menneske. Skönt at udvikle, Ven! / Sin Menneskelighed, er ogsaa Kunst . . . « (Lieb. V 78). ¶ 163,29—164,1 *uafsladelig . . . være beskæftiget med Blanca*] 26/5 1815 havde Ingemann tilstillet Teaterdirektionen de behørigte Rolle-Exemplarer af »Blanca« (Indk. Br. Nr. 2145, TA). Prøver holdtes 5/12, 20/12, 24/12 s. A. Paa Grund af Maskinuheld gik den ansatte Opførelse 28/12 tilbage, fornyet Prøve holdtes 31/12 og 3/1 1816, Premièredagen. Foersom spillede Enrico tydelig mærket af sin Gigtlidelse (Overskou IV 419).

496. [Kbh. 19/1 1816] Til Thomasine Gyllembourg. Teatermuseet, Kbh. Trykt: Ekstrabladet 29/8 1950. — Dateringen er motiveret ved Udtalelse 164,13—15 under Hensyn til Kommenteringen af 159,2—3.

Oehl. kom i Tiden mellem de store Udenlandsrejser ofte hos Fru Gyllembourg: »Denne aandrige, muntre Kone samlede et behageligt Selskab omkring sig. Der kom H. C. Ørsted, Weyse og Pram; i begejstrede, lystige Samtaler tilbragte vi der mangen en Aften« (Er. III 41). Om det venkabelige Forhold vidner ogsaa J. L. Heibergs Skrivekalender for 1814 (Morten Borup: J. L. Heiberg I 165—69) ligesom et Rimbrev fra Oehl. (Br. 1105°), hvori han beklager at have glemte, paa Grund af Forkølelse, en Invitation, Ludvig bragte ham. Som Kilderne lader, synes Divergensen mellem Oehl. og Heiberg sidenhen ikke i særlig Grad at have forstyrret Forholdet mellem Oehl. og Fru Gyllembourg. Fru Heiberg fortæller, at de ofte ved hinandens Side i Teatret »fornyeede mangen en Erindring fra tidligere Aar, da Gyllembourg levede, og Oehlenschläger havde hørt til deres stadige Omgang« (Et Liv genoplevet i Erindringen 4. Udg. I 180), ligesom hun skriver: »Min Svigermoder bevarede altid en virkelig uforandret Hengivenhed for [Oehl.] og havde altid et godt og kjærligt Ord paa rede Haand, hvormed hun undskyldte hans smaa Digterbarnagtigheder for Søn-

nen« (sst. 215), medens Oehl. paa sin Side udtaler: »Jeg har altid skaanet den gode gamle Kone, der holder ærligt af mig, fra at sige Noget om hendes Søn, der kunde krænke hende eller bedrøve hende« (Oehl. til Marie Konow 5/7 1845, NKS 3694, 4°). Hun forstod iøvrigt meget godt at karakterisere hans svage Muse, naar hun siger om Digtet »Til mine svenske Venner«, at det i Forhold til Tegnér's Kantate (Noten til Br. 1074) tager sig ud »som en Landsbye-Degn ved Siden af Dr. Mynster« (Heibergske Familiebreve 104—05).

497. 17/2 1816. *Fra Teaterdirektionen. TA, Kopibog.

164,25—26 3^{die} *Forestilling af Ludlams Huule . . den 24de Febr.:*] Adr. 20/2 1816 meddeler: »Løverdagen den 24de Febr., Kl. 6, bliver, til Fordeel for Componisten paa det kongelige Theater opført Ludlams Hule . . De, som ville bære Hr. Weyse med deres Nærværelse ved denne Forestilling ville behageligen henvende dem til ham selv, boende i Kronprindsessegaden 386 i Stuen; hvor fra Onsdagen den 21. Febr. og fremdeles dagligen erholdes Billetter om Formiddagen fra 9 til 1«. ¶ 164,26—27 *Deres fjerde Aften er den 2^{den} Marts*] Oehl., som tidligere havde taget Afstand fra det »fatale Billetsalg« (141,19—20; jfr. 68,7—10; 112,9—12; 132,1—6), overlod dette til Teaterkasserer J. P. Gall (Adr. 27/2 1816).

498. Kbh. 22/3 1816. Fra Christian Molbech. Udskr: »Høiædle Velbyrdige Hr. Professor Oehlenschläger. Kiøbenhavn. Bredgaden 190«. NKS 1674, 2°.

Om Molbechs Forhold til Oehl. før Dec. 1809 se Noten til Br. 386. Om hans personlige Berøring med Digteren i den forløbne Tid har hans Kalender (NKS 439, 8°) følgende Bemærkninger: 27/1 1811 »var jeg første Gang hos Oehl«, 25/12 s. A. og 3/12 1812 »var jeg hos Oehl«, 18/7 1813 »var jeg i Selskab med Oehl. om Aftenen paa Bakkehuset«, 5/12 s. A. »var hos Oehl. om Eftermiddagen«, 17/12 1814 »var hos Malling, K.H. [Kammerherre] Bülow og Oehlenschläger, som gav mig en Billet til hs Forelæsninger«. Som Bidrag til Molbechs Vurdering af Digteren kan foruden de i Noterne til Br. 413; Br. 415 endvidere til 44,3; 44,5; 71,17; 76,28—29; 115,14; 129,7—8; 142,11—12; 148,11—12 og 159,24 citerede Bemærkninger følgende anføres: 7/2 1813 »i Selskab med Baggesen hos [G. H.] Olsens. B. er interessant, men ikke meget behagelig. Skønndt han taler vittigt, taler maaskee dog Oehlenschläger bedre«. Samtidig udleverer Molbech ham gerne til Kamma Rahbek (Chr. Molbech og K. M. Rahbek 2,17—18,25—26,148), men hævder ogsaa, at »Slagtemaaneden [3: November] er mig kjær for Oehlenschlägers Skyld, maa De ikke tvivle om, og vil De ikke tvivle om, naar De tænker paa, at han egentlig var min første Digterkiærlighed« (sst. 134). Til Will. Sidney Walker (1795—1846), den bekendte Shakespeare-

Forsker, der 1815 s. m. Andersen Feldborg (Noten til 195,28) forberedte sin Oversættelse »Poems from the Danish«, skriver han 15/9 s. A.: »Jeg vil da i den poetiske Sphære fremfor Alle anbefale Dem vor Oehlenschläger, der unegtelig er, ikke blot Danmarks fortrinligste, men et af de første og rigeste poetiske Genier, vor Tid har fostret« (NKS 2336, 4°, V). Midt under Baggese-Fejden udtaler han 23/7 1814 til Lorenzo Hammarsköld, at han gør sig ikke nogen Forestilling om den gemene Maade, Baggese behandler Oehlenschläger paa (Chr. Molbechs Brevveksling I 106), og hævder 7/1 1816 over for R. E. Bruun: »Oehlenschläger maa dog Enhver tilstaae, at uagtet hans overdrevne Frugtbarhed og hans Skiødesløshedssynder, holder han sig dog bedst ved sit gamle Renommé, som Baggese med al hans Anstrengelse ei har kunnet rokke« (NKS 3523, 4°). Molbech blev selv betragtet som Oehlenschlägerianer. Hammarsköld kalder ham 21/5 1812 »en af grundpelerne för den Oehlenschlägerska Scholan« (KB, Sthlm.). At han ikke følte sig som saadan, viser ogsaa en Udtalelse 9/10 1816 til R. E. Bruun, hvori han tager Afstand fra alle moderne stridende Retninger og skriver bl. a.: »Imidlertid er jeg dog uheldig nok til at man i en Deel af Publicum er kommen til den Tro, at jeg hørte til Oehlenschlägers blinde Tilbedere — men ogsaa Du veed sikkert, hvor langt jeg, med al min Agtelse for ham og med al min Beundring af hans store Genie, er fra at være det« (NKS 3523, 4°). Fra Æstetikerens Oehl. havde han ogsaa taget Afstand (P. Hjort: Krit. Bidr. Lit. Afd. I 3—4).

165,3 *Athene*] Molbech havde ved Aarsskiftet 1814 efter Nyerup overtaget Redaktionen af Tidsskriftet »Athene« og gør i Skild. 15/2 1814 Rede for sit Program (Morten Borup: Chr. Molbech 248 ff.). ¶ 165,4 *Recension over Ludlams Hule*] 12/3 1816 skriver Molbech til R. E. Bruun: »I Martsheftet af Athene kommer en Recension over Ludlams Hule, som jeg selv dog endnu ei har læst« (NKS 3523, 4°), ligesom han paastaar først siden at være klar over dens Ophavsmand. Han omtaler 7/1 1817 Hjort til R. E. Bruun og fortsætter: »forestil Dig engang, Recensionen over Ludlams Hule .. er af ham. Hvad mener Du, Oehlenschläger vilde sige naar han fik det at vide? Der vilde vanke sure Miner naar han kommer hjem« (sst.). Recensionen er ikke registreret bl. Hjorts Bidrag i »Athene« (IX 599), hvori Molbech havde faaet kgl. Tilladelse til at optage anonyme Artikler (Kabinetssarkivet. Alf. Register over 1. ste Forestillingsprotokol 1814, Nr. 146), men Hjort fortæller selv den sikkert allerede underrettede Oehl. derom (B III 49,29—50,10 med Note). Hjort anker indledningsvis over Oehl.s faldende Tendens og demonstrerer, at Sammensmeltningen af Eventyrene om Mor Ludlam og den hvide Dame ikke er lykkedes, fordi Forskellen mellem dem ikke kan ophæves, og at Skuespillets Sammenhæng og Interesse dermed paa Forhaand er ødelagt, ligesom den dramatiske Karakteristik og Objektivitet (Athene VI 270—94). Baggese haanede Recensenten, fordi han ikke var i

Stand til at uddrage Facit af sine enkelte rigtige Bemærkninger (Danfana I 370 ff.) ¶ 165,20—21 *Kritikerne over Ingemann*] Hjort »havde ladet sig sjoomaa til at optræde imod den dumme Blanding af Ingemannske Abstraksjoner og Følelser paa Konstens Gebet« (Krit. Bidr. Kirkelig-etisk Afd. IX) og skrev i Athene flere Anmeldelser, hvormed Molbech syntes særdeles tilfreds (P. Hjort: Udvalg af Breve, I 37). Molbech kendte Ingemann bl. a. fra Sammenkomster paa Bakkehuset og hos Fru Brun (Kalender 1815—16, NKS 439, 8°), optog flere af hans Poesier i sit Tidsskrift, misbilligede J. L. Heibergs Latterliggørelse i »Julespøg og Nytaarsløjer« (Athene VIII 379), men undertrykte en af ham selv forfattet meget venskabelig »Skrivelse til Ingemann« (NKS 2336 4°, V), som Sønsønnen O. C. Molbech offentliggjorde i Dansk Tidsskrift 1905 793—99.

499. [Kbh. 22. el. 23/3 1816] Til Christian Molbech. Udskr.: »S. T. Herr Secretair Molbech«. NKS 2336,4°, I — Dateringen er motiveret ved Molbechs Paategning: »(modt. 23 Marts 1816)«.

166,24—25 i dette *Øjeblik*, hvor min Ludlams Hule har været saa værdigt og nedrigt antastet] Baggesen holdt sig i Ro efter »Helges« Udkomst (Noten til 148,11—12), men vender sig i Skild. 17/2 1816 i Rimbrevet »Aand imod Haand. Til Dick« (Arlaud III 174—77) atter mod Oehl. i Anledning af Opførelsen af »Ludlams Hule« og indfriede kort efter et deri fremsat Løfte om paa Prosa at tydeliggøre sig i sin »Kritisk Vurdering af det sidste Geburtsdagstykke Ludlams Hule, Syngespil af Adam Oehlenschläger« i »Danfana« Marts-Heftet (udk. 5/4 1816), fortsat i Hefterne April og Maj, og hvorefter »Adrastea« 16/5 1816 udtalte, at den lovede Vurdering var »metamorphiseret i en dictatorisk Hudflettelse«. Der gik paa Forhaand Frasagn om denne Kritik. Saaledes kan Molbech allerede 12/3 fortælle R. E. Bruun: »I Det 3die Hefte af Danfana skal, som man siger, komme en blodig Kritik af B. over Ludlams Hule, ved hvilket Stykke B. allerede i en sarkastisk Epistel i Skilderiet har erklæret, at Oehl. har ruineret den sidste Rest af sin Digterære« (NKS 3523, 4°).

500. Cph. 30/4 1816. Til J. F. Cotta. Udskr.: »Wohlgeborener Herr Doctor Cotta in Tübingen«. Cottasche Buchhandlung Nachfolger, Stuttgart (Fot. KB).

167,7 von Birks] Lotharius von Berks († ?) var østrigsk Chargé d'affaires 20/7 1816 til 19/3 1819 (Emil Marquard: Udenl. Gesandter i Danmark 148, RA), da Posten overtages af Gesandten, Baron v. Steigentesch (B II 162,7—10 m. Note), som samme Dag lader Udenrigsminister Rosenkrantz vide, at v. Berks er udnævnt til Generalkonsul i Lissabon (Dpt. f. u. Anl. Østrig Ic 6: Korrespondancesager vedrørende det østrigske Gesandtskab i København I, Personalet 1770—1829, RA). Om v. Berks se

endvidere Noten 167,29. ¶ 167,8 *einige Zeilen von Ihnen*] kendes ikke. ¶ 167,13 *Reichmut von Adocht*] den tyske Overs. læses i Mb. f. g. St. 24/2—27/2 1816 (bemærket i Dagen 25/5 s. A.). og findes siden indrykket i »Hamburgs Wächter« Juni 1817 (bemærket i Adrastea 17/6 1817). ¶ 167,13—15 *die ersten Zeilen . . . seit sechs Jahren*] dog var 5. Akt af »Correggio« offentliggjort i Mb. f. g. St. 1/11—4/11 1813. Heinrich Voss raader 27/10 1811 Cotta til at lade 3. Akt indrykke i Mb. f. g. St. og tilføjer: »Der fünfte Act und der zweite sind ohne das übrige nicht recht verständlich, und drum nicht geeignet Interesse zu erwecken« (UB, Heidelberg). ¶ 167,19 *Das nonum prematur in annum*] Noten til 156,10. ¶ 167,20 *Schiller hat bewiesen dass Horaz Unrecht hat*] denne Bemærkning spiller maaske paa en Udtalelse i et nu ikke eksisterende Brev fra Cotta. Schiller har, Udg. bekendt, ikke ræsonneret over Horats' poetiske Forholdsregel. ¶ 167,21 *Man hat ja Correggio schon gespielt*] Teaterintendant, Grev Ferdinand Palfy (Noten til B II 176,12) skriver 25/9 1814 til Politipræfekten v. Hager, at Censuren i Wien er strengere end i de østrigske Provinser, hvor bl. a. Oehl.s »Correggio« er spillet (Jahrb. d. Grillparzer-Gesellschaft XXV 174). Allerede 1813 havde Opførelse i Wien været paa Tale, men blev forbudt p. Gr. af Allusioner i Sørge-spillet til kristelige Personer og Billeder. Med de fornødne Ændringer anbefalede Politipræfekten 24/11 1814 Tragediens Antagelse, hvortil Kejseren 8/12 s. A. gav sit Minde (Jahrb. d. Grillparzer-Gesellschaft XXV 181 og 306). Dr. Ryge overværede Premièren paa Burg-Theater 30/8 1815 og skriver 2/9 s. A. til sin københavnske Direktion: »Correggio . . . fandt ikke Bifald. Det blev ikke spillet slet, og man havde anvendt overmaade meget paa Dragterne og Decorationerne, hvilke sidste alle vare nye; de 3 første Acter interesserede meget, men 4de og 5te Act kjoledede ganske Tilskuernes varme Stemning« (Neiiendam: Skuespillerbr. II 130). Hermed samstemmer Wiener Theater-Zeitung 16/9, der finder de 3 første Acter »ein wahres Meisterstück«, men Tragediens Udgang »empörend«, og delvis »Friedensblätter« 23/9, medens Mb. f. g. St. 31/10 (refereret i Skild. 13/1 1816) tager Sørgespillets Parti og bebrejder Wiener-Kritikerne manglende Indsigt. Ved Reprisen 16/11 1815 blev Tragedien givet i en Bearbejdelse i 4 Acter med heldig Udgang (B II 163,24—26 m. Note) og holdt sig i denne Skikkelse til 1859 med ialt 63 Forestillinger (O. Rub: Das Burgtheater 45). »Correggio« spilledes iøvrigt paa følgende tyske Scener (kronologisk ordnet paa Førstepførelser): Linz 1816, 1823 (W. Th.-Z. 28/9—2/10 1816, 7/8 1823); Brünn 1817 (W. Th.-Z. 18/10 1817); Darmstadt 1817—28 (Dismas Fuchs: Hoftheater zu Darmstadt 103, 117, 125, 141, 162); Erfurt 1817—18 (Dagen 17/1 1818); Hamburg 1817, 1824—26, 1833 (Hamburgs Wächter 1817 301—04, jfr. Adrastea 1/4, 5/4, 15/4 1817, Schriften d. Gesell. f. Th. gesch. XIX 169, Mb. f. g. St. 24/9 1824, Winkler 1824: 303, 1825: 125, 126, 129, 235, 1827: 116, 292; Zeitschr. f. hamb. Gesch. XXVIII 22);

Stuttgart 1817, 1826 (Winkler 1818: 46, Rudolf Krauss: Das Stuttgarter Hoftheater 170); Breslau 1818 (Dagen 25/5 1818 jfr.: H. Stabenow: Gesch. d. Breslauer Theaters 49); Dresden 1818—20, 1822, 1824, 1827—30 (Mb. f. g. St. 27/10 1818, 7/2, 27/4 1820, 14/2 1824; Winkler 1822: 298, 1827: 287, 337, 1828: 379, 1829: 85, 1830: 184); Frankfurt 1818, 1823, 1828 (A. Bing: Rückblicke auf die Gesch. d. Frankfurter Stadttheaters 114, 135, 152 jfr. Ludwig Börne: Werke I 271—73); Grätz 1818 (W. Th.-Z. 12/1—31/1 1818); Mannheim 1818 (A. S. Fühler: Das Schauspielrepertoire d. Mannheimer Hof- u. Nationaltheaters 102), Kotzebue overværede Forestillingen 30/4 1818 (Fr. Welter: Archiv u. Bibliothek d. Nationaltheaters in Mannheim II 245); München 1818, 1829 (Mb. f. g. St. 19/10 1818 jfr. Fr. Grandauer: Chronik d. Hof- und Nationaltheaters in München 89, Winkler 1829: 343); Altona 1819 (Aug. Klingemann: Kunst u. Natur I 352—53); Bamberg 1819 (Winkler 1819: 246); Braunschweig 1819—58 (Theatergesch. Forsch. XVII 92—95, Fr. Hartmann: Braunschweigischer Teatergesch. 375), Ryge fortæller 21/7 1820 Rahbek om en Opførelse (NKS 2494, I, 4°), og 1824 optraadte N. P. Nielsen her som Gæst i Titelrollen (Winkler 1824: 315, jfr. Neiiendam Skuespillerbr. II 64); Leipzig 1819—20, 1823—24, 1826 (K. Th. Küstner: Leipziger Stadttheater 55, 112, 118, Mb. f. g. St. 14/2 1824, Winkler 1820: 258, 1824: 117, 1827: 75); Pressburg u. Baden 1819—20 (W. Th.-Z. 13/11 1819, Lembert 1821: 217); Weimar 1819—27 (Bartels: Chronik d. Weimarischen Hoftheaters 12), 17/1 1820 noterer Goethe i sin Dagbog: »Die Kinder Abends aus Correggio« (Werke, Weimar-Ausg., 3. Abth. VII 129); Kiel 1820 (Gottfried Junge: Die Gesch. d. Theaters in Kiel 162); Köln 1820 (Winkler 1820: 350); Prag 1820—22, 1827 (W. Th.-Z. 19/10 1820, 25/4 1822, Ny Freia 1828, Nr. 10); Regensburg 1820—21 (Lembert 1822: 305); Karlsruhe 1822, 1834 (Günther Haass: Gesch. des Hoftheaters Karlsruhe I 231, R. Fellner: Gesch. einer deutschen Bühne 1888 146); Kassel 1822—1825, 1829 (Lynker u. Köhler: Gesch. des Theaters in Kassel 391, Winkler 1822: 62, 166, 330, 1823: 245, 1824: 177, 1825: 2, 305, 1829: 239); Königsberg 1822 (E. A. Hagen: Gesch. d. Theaters in Preussen 744—45); Augsburg 1824 (F. A. Witz: Gesch. d. theatralische Vorst. in Augsburg, 80); Erlangen 1824 (Aug. v. Platen: Tagebücher II 622, F. E. Hysel: Das Theater in Nürnberg 138); Mainz 1824 (Jacob Peth: Gesch. d. Theaters zu Mainz 155); Hannover 1826, 1839 (Winkler 1827: 243, Mb. f. g. St. 28/9 1826, Hermann Müller: Chronik d. kgl. Hoftheaters zu Hannover 210); Berlin 1828 (J. V. Teichmann: Literarischer Nachlass 354, Mb. f. g. St. 20/1 1829) indtil 1840 og i Bearbejdelse ved Moritz Meyer 1878 (Schäffer u. Hartmann: Die kgl. Theater in Berlin 14, jfr. B. Auerbach: Dramatische Eindrücke 230—31); Coburg 1833 (H. Hirschberg: Geschichte der Herzoglichen Hoftheater zu Coburg und Gotha 181);

Danzig 1850 (O. Rub: Die dram. Kunst in Danzig 116). ¶ 167,22 *Palnatoke*] Noten til 29,9. ¶ 167,29 *von Birks soll es nur vorlesen hören*] om denne Oplæsning kan Johan Georg Rist (Noten til 228,15) fortælle: »Bei ihm [Oehl] versammelt sich eines Abends [i Maj 1816] ein ausgesuchter Kreis, wo er uns im Manuskript die eben vollendete Übersetzung seines dänischen Trauerspiels »Hagbart und Signe« vorlas . . Sieveking [Noten til 236,25—26] wollte behaupten, ich hätte geschlafen. Desto lustiger und witziger war die Unterhaltung bei Tisch. Karl Sieveking behauptete, der Kasperl sei doch von allem das Beste gewesen, ein unbeschreiblich pedantischer, komischer und geckenhafter österreichischer Generalkonsul« (Lebenserinnerungen III 1888 25—26). Til denne Karakteristik slutter sig nogle pudsige Linier fra Prinsesse Louise Charlotte til Prins Christian Frederik 12/3 1816: »den Østerrigske L.g er under al Cretik og det er utilgiveligt at Sænde en Slig Mand hertil, han er ganske nærsynet danser saa yderst latterligt og er han tilfreds med Sig Selv naar han danser eller Valsen« (Kongehusets Arkiv, RA).

168,2 *Starkodder*] herom Noten til 55,2. ¶ 168,2 *Faruk*] Noten til 49,11. ¶ 168,15—16 *Kuhlau . . Räuberburg . . in Hamburg*] Skild. 16/4 1816 meddeler Udtog af en Skrivelse fra Hamborg af 23/3 om Kuhlaus egen Fremførelse her af »Røverborgen« 22/3: »Hr. Kuhlau maatte, da Opførelsen var næsten tilende, give efter for Publicums enstemmige Raab og Bifaldsklap, og fremtræde paa Skuepladsen: en Ære som i mange Aar ikke er bleven nogen Componist til Deel.« Fr. Ludw. Schmidt (Noten til 259,4) skriver, at »Die Räuberburg . . über alle Erwartung gut gefiel, trotzdem die Uebersetzung des Textes oft geradezu blödsinnig war . .« (Denkwürdigkeiten II 105—06). En spaltelang Anmeldelse i Hamburgisches Morgenblatt 28/3 1816 blev gengivet i Dagen 19/6 s. A. Syngespillet blev genopført i Hamborg 1817 (Hamburgs Wächter 1817: 87 f.); 1818 (Winkler 1818: 192); 1821 (Winkler 1821: 227—81, Dramaturgische Blätter für Hamburg 1821 Nr. 9—10, Hammonia 13/2, 16/2 1821); 1822 (Winkler 1822: 283—84, 1823: 112, Hammonia 19/7 1822); 1823 (Winkler 1823: 117). Røverborgen opførtes iøvrigt 1819 i Rostock (Bärensprung: Gesch. d. Theaters in Mecklenburg-Schwerin 265); 1822 i Leipzig (Mb. f. g. St. 18/10 1822), St. Petersborg (Winkler 1822: 354) og Riga (Lembert 1823); 1823 i Breslau (Winkler 1823: 70, 131). ¶ 168,19 *Man hat mir aus Wien und Prag um Schauspiele gebeten*] nemlig gennem Dr. Ryge (181, 26—28).

501. [Efter 30/4 1816]. Til F. C. Dankwart. Abrahams' Autograf-samling, 4°, KB. Trykt: Mindebl. 217—18. Placeringen er motiveret ved Dateringen af Br. 500 under Hensyn til det 168,26—27 omtalte Brev fra Cotta og den 169,2—4 annoncerede Udgave af »Frejas Alter«. Cotta har

paa Br. 500 bemærket dets Ankomst »13 Mai« og sit Svar af »31 Mai«, hvorfor en præcisere Datering af Br. 501 havde været [Efter 31/5 1816].

Frederik Christian Dankwart (1782—1856), senere Direktør i det udenl. Departement, var 1804—23 som Sekretær hos Grev Schimmellmann Oehl. til megen Nytte ved Pengelaan o. a. (se videre Br. 666°; 683°; 686; 726°; 773°; 825), ligesom han hjalp ham med hans tyske Oversættelser (Br. 692°; 693°; 738°; 757°; 768°; 776°; 782°). Dankwart var nøje knyttet til Kredsen omkring Borries og til Reinhardt (M. Reinhardt 91 ff.), hvem han, under sin kortvarige Embedsansættelse i Slesvig, 15/12 1824 spørger: »Was treibt Oehlenschläger und seine Christiane« (NKS 2094, 2°; jfr. iøvrigt Noten til 15,11).

168,26—27 *Cotta har sendt mig et Brev*] kendes ikke. ¶ 168,27 *istædet for en Anviisning*] jfr. Udtalelse 180,19—21.

169,2 *Min Freias Alter*] se Noten til 175,14—15. ¶ 169,3 *Oversættelse af Shakespeares Sommernatsdrøm*] 27/9 1816 skriver Molbech til R. E. Bruun, at Oehl. er meget optaget af at læse Engelsk med Feldborg (Noten til 195,28), »som næsten daglig kommer til ham« (NKS 3523, 4°), og nævner 9/10 til samme: »Oehl., som han [Feldborg] læser Shakespeare med, hvilket Oehl. kan have godt af« (sst.). Allerede 19/8 havde han omtalt, en »saare deilig Oversættelse skal han have skrevet af Shaksps. Sommernatsdrøm« (sst.), som ogsaa Rahbek »fra forskellige Sider hørte meget omtale og rose« (Svar paa Hr. Professor Oehlenschlägers: Til Publikum . . . 1816 6). Adr. 23/11 1816 meddeler: »Fra Pressen er udkommen: En Skjærsommernats Drøm, Lystspil af Shakespear, oversat af Adam Oehlenschläger. Faacs heftet paa Trykpapir for 3 Rdb., paa Skrivpapir for 3 Rbd., 3 Mk.«. J. L. Heiberg skriver 2/1 1857: »Oehlenschlägers Oversættelse er ikke i ringe Grad afjasket« (Breve og Aktstykker IV 245), en Dom, der i vore Dage er omskrevet af Poul V. Rubow: »Den er lige saa jasket som Originalen, men rund og varm og poetisk . . . Hans Mæle er endnu mere særpræget end Shakespeares, og Tilhørerne vilde strax i den første Replik tro, at de havde med et Stykke af Oehlenschläger at gøre. Hvad der jo ogsaa paa en Maade er rigtigt« (Berl. Aften 24/6 1952). Dagen 19/10 1816 bringer under »Indsendt« en Opfordring til Filologen Simon Meisling, der i »Ny Minerva« 1807—08 offentliggjorde sin metriske Fordanskning af »En Sommernats Drøm«, om at fortsætte sin Oversættelse af Shakespeares Lystspil, hvis første og eneste Bind kom 1810, og hvori man allersnarest skal se en Baggesenianers Tvivl om Oehl.s filologiske Kompetence. ¶ 169,3—4 *min ny Udgave af Aladdin*] Oehl.s »Poetiske Skrifter« var udsolgt og søgt. I Adr. averteres saaledes 8/3 1816: »Oehlenschlägers poetiske Skrifter ønskes tilkjøbs. En Billet angaaende nøieste Priis paa samme, bedes indleveret paa Hjørnet af Brolæggerstrædet og Knabrostrædet Nr. 74«. Molbech noterer 14/11 1817: »om Form. hos Oehlenschl. og gratulerede ham. Han fortalte mig, at han vilde beg. at

udgive sine samlede Værker« (NKS 439, 8°), men først 8/9 1820 kan Dagen meddele: »Fra Pressen er udkommen: Aladdin eller den forunderlige Lampe; dramatisk Eventyr af Oehlschläger, anden Udgave, med dobbelt Titelblad, som første Deel af Forfatterens Skrifter, Faæes heftet paa Trykpapir for 3 Rbd. 1 Mk, paa Skrivpapir for 4 Rbd. i Bredgaden No. 190 i Stuen«. Fortsættelsen af Samlingen udeblev. ¶ 169,7—8 *gaa i Caution for mig*] om Grev Schimmelmann kautionerede for Oehl. ved denne Lejlighed, vides ikke, men 21/5 1816 fik Oehl. et Banklaan paa 600 Rdlr. (Rigsbankens Hovedbog Litr. A 1813—17), mod Kaution i en Obligation, han laante af Brøndsted (jfr. B II 156,13—15 og 187,26—188,1). ¶ 169,22—24 *hvis vi ikke sees saa ofte . . .*] P. O. Brøndsted fortæller 20/8 1815 Ove Malling, at han har deltaget i en Højtidelighed ved Akademiet, »i hvis Anledning min Collega Prof: Øhl. indbød H. E. Græve S. til en Diné, som hvad Ministrene [Schimmelmann var »Geheime Stats-Minister, saa og Finantz- og Commerce-Minister« (Hof- og Statscalender)] angik, kun fandt Sted i Digterens Fantasi« (NKS 1578, 2°). ¶ 169,23 *begge ere undseelige*] Oehl. skriver: »En vis Forlegenhed betog mig altid i Selskaber; mit Syn var ikke skarpt, min Hørelse ikke fiin, min Hukommelse i Øjeblikket ikke sikker, traf jeg Animositet og en Tone imod mig, som savnede Venlighed og Tillid, saa tabte jeg Ligevægten af min Sindsro« (Er. III 72). Og M. Reinhardt (I 91) fortæller om Schimmelmann: »Om hans Væsen, hvori den højeste Dannelse blandede sig med Naivitet og Distraction, om hans Beskedenhed, der ytrede sig som Undseelse overfor dem, der stode langt under ham saavel i Begavelse som i ydre Forhold, hørte vi ofte tale.«

502. Kbh. 1/5 1816. Til Prins Christian Frederik. Kongehusets Arkiv, RA.

170,8 *mit Eventyr Fiskeren*] Stoffet til »Fiskeren« (Lieb. II 1—297) af Tusind og een Nat havde allerede beskæftiget Oehl. i »Vintereventyret« efter Wieland i »Siofna for 1802« (Lieb. II 302). Molbech hørte 9/5 1815 hos Fru Rahbek Oehl. læse »de to første Akter af et nyt dramatisk Digt« (NKS 439, 8°), som han 14/8 s. A. til Hammarsköld kalder »et stort østerlandsk dramatisk Digt« (Chr. Molbechs Brevveksling I 121). Oehl. forelæste 3 Akter deraf paa Det skand. Lit.selskabs Møde 29/6 (Dansk Lit. Tid. 1815 400), og Hauch fulgte paa nærmeste Hold de sidste Partiers Tilblivelse (Minder fra min Barndom og min Ungdom I 254—57). 16/1 1816 bemærker P. O. Brøndsted til F. G. Welcker: »med [det] Første kunne vi vente Oh-s Fiskeren et geniefuldt Digt som . . . ligner Aladdin« (NKS 1578, 2°). »Fiskeren« averteres udk. i Adr. 6/4 1816 »heftet paa Trykp. for 7 Rbd. 24 Sk., Skrivp. 8 Rbd. 24 Sk.«. Samme Dags Aften blev Roman-cen »Eventyret om Prinsessen med den lange Næse« (Lieb. II 9—18) frem-sagt af Foersom ved et Deklamatorium for Lindgreen. Baggesen langede

ud efter »Fiskeren« i Slutningen af sin Gennemgang af »Ludlams Hule« (Danske Værker XII 172, se herom Lieb. II 302—04), og F. C. Petersen skrev en ængstelig omsigtsfuld Recension, der fremhævede de skønne Partier, men beklager Forfatterens Vidtløftighed og sjuskede Sprogbehandling (Dansk Lit. Tid. 1817, Nr. 8—10, jfr. 392,30—393,7 m. Note). ¶ 170, 10—11 *smigrer mig med . . en Deel deraf har vundet Deres Bifald*] Oehl. havde læst Digtet højt for Prinsen og hans Gemalinde (jfr. 175,4—7 med Note).

503. [Kbh. o. 17/5 1816] *Til A. B. Bentzon. Trykt: Er. III 98—101. — Dateringen er motiveret ved Kommenteringen af 173,23.

170,20—173,2 *Jeg sendte Dig, min Ven, ifjor . . Min Hagbarth og min Helge*] Sophie Ørsted skriver sandsynligvis i Slutn. af 1814 til Bentzon: »Min Broder og jeg taler ofte om Dem; han elsker Dem inderligt, han sagde sidst, at han ogsaa vilde skrive Dem til« (Mindebl. 220). ¶ 170,22 *Generalmajor*] ved kgl. Res. 6/4 1816 blev Bentzon udnævnt til Generalguvernør »over vore vestindiske Etablissementer« efter Generallieutenant Oxholm (Vestindiske Forestillinger og Resolutioner 1816, Nr. 12, RA) og fik 17/4 s. A. Navn og Rang som Generalmajor fra 28/1 1815 (sst. Nr. 13).

171,1 *Hofpoet*] spøgefuld Hentydning til sit Forfatterskab i Anledning af Frederik VI.s og Dronning Marias Kroningsfest 31/7 1815, hvortil Oehl. havde skrevet et Digt (Lieb. XX 144—46) og en Sang (sst. 146—48) til Studenterne at synges. Han har siden selv fortalt om Modtagelsen deraf (Er. III 89—93, jfr. P. Hjort: Krit. Bidr. Lit. Afd. 2. Bd. LII—LIV). Ved Kroningsfesten blev Oehl. Ridder af Dannebrog. ¶ 171,8 *salig Henrik* . .] Henriks Replik i »Mascarade« 2. Akt, Sc. 6: »Jeg var tilfreds jeg var Guvernør i Ostindien«.

173,6 *Fiskermøle*] om Oehl.s dramatiske Æventyr »Fiskeren« se Noten 170,8. ¶ 173,16 *min Fjende vrænger*] i et Udkast til nærværende Rimbrev staar: »Bakkelsebæstet vrænger«. Og Udkastet fortsætter: »Han som en Lænkehund sig teer / Den troer han bør ei skaane / Men giøer naar han paa Himlen seer / Den vennehulde Maane / Og skjules Maanen da bag Skyer / Og dæmrer der bag Sløret / Saa troer han den for Biæffet flyer / Og kløer sig glad bag Øret. / Men Kiøteren vil længer gaae / Ei saa med Loggrehale / Jeg veed han faar en Mundkurv paa / Som andre der er gale« (NKS 2752,4°, III). Bentzon kommenterer 11/12 1816 til Carl Heger Baggesens Angreb (jfr. 392,9—15), skriver 8/3 1817 atter om Forholdet, og beklagede han tidligere, med Henblik paa Oehl., Udlandets ringe Kendskab til det danske Sprog, er han nu omvendt glad for, »Bestialiteten dog bliver imellem Os selv«. Han fortsætter: »Det er mig kiært at see, at Øhlenschlæger ei lader sig true til at svare, og jeg tænker at han maa i nogle af Immanuels betrængte Fagter erkiende, at jeg sagde Sandhed, da jeg fortalte ham, at den meest nervepirrende Maneer han kunde giengielde hans Bieffen var ved at tie

aldeles stille. Holdt Ø. sig kun ligesaa rolig i Snak og Gebærde, saa tvivler jeg ikke paa at Immanuel enten sprak eller i veritabel gammel nordisk Troidstil, sprang i Flint« (NKS 2110, 2°). ¶ 173,17 Carl] Bentzons efterladte Breve til Carl Heger (NKS 2110, 2°) drejer sig for en stor Del om litterære Kommissioner. Om Vennernes tidligere Forhold se K 14: 6,22. ¶ 173,23 *Candidaten*] er Henning Gottfred Linberg (1784—1836), f. paa St. Croix; han fik 1802 Afgangseksamen fra en Skole i Pennsylvanien, studerede 1803—08 i Berlin og Halle, vendte tilbage til sin Fødeø, som han 1811 forlod paa Grund af økonomiske Vanskeligheder, og kom til Kbh., hvor han 1812 underkastede sig examen philosophicum og philologicum og begyndte at studere Jura. Foraaret 1816 fik han Embedseksamen og blev 8/5 s. A. beskikket til Prokurator ved Over- og Underretten i Vestindien. Hans Pas til St. Croix er udfærdiget 17/5 1816 (Pas-Regnskaber, RA). Hans juridiske Manuduktør var Kolderup Rosenvinge, der 9/12 1815 fortæller R. E. Bruun, at Linberg har inviteret ham til Middag med Ørstederne (NKS 3523, 4°), og skriver til samme 31/8 1816: »Linberg, nu Vestindianer, som du maaskee kjender fra Prof. Ørsted i gl. Dage — er blevet færdig, fik Laudab. til theor. og pract. og er nu reist til Vestind. som Procurator« (sst.). Sophie Ørsted har sat Pris paa ham og tilskrev ham 11/11 1816 et hjerteligt Brev (Mindebl. 223—24).

174,5 *Min Søster*] Sophie Ørsted har i hvert Fald kendt Bentzon under hans Ophold i Kbh. 1812—14, traf ham muligvis paa sin Baderejse til Driburg (jfr. Noten 145, 9—10) og korresponderede siden med ham (Mindebl. 218—22). Om hans Bevægelse ved hendes Død se B III 65,8—13 m. Note. ¶ 174,9 *Hieronimus*] om Ole Hieronimus Mynsters tidligere Forhold til Bentzon se K 126: 158,20. I et Brev til Carl Heger tæller han B. blandt sine kæreste Venner (A. Wentzel: O. H. Mynster 74). Sophie Ørsted skriver 26/10 1815 til Bentzon, at Mynster er »ordentlig forelsket i Dem« (Mindebl. 221). Han stod til sin Død i Forbindelse med Bentzon, der betragtede ham som Repræsentanten for sine Københavner-Bekendte (jfr. Er. III 102).

504. Odense 18/5 1816. Fra Prins Christian Frederik. NKS 1674,2°.

Prinsen blev Marts 1815 udnævnt til Guvernør over Fyn, tiltraadte Guvernementet 1/1 1816 og fik Residens paa Odense Slot.

175,3 *nyeste Digtværk*] »Fiskeren«, sendt med Br. 502. ¶ 175,4—7 *de Aftener . . til Forelæsning . .*] 21/1 1845 skriver Oehl. til Christian VIII: »I meer end 30 Aar værdigedes Deres Majestæt og vor elskelige aand- og hjerterfulde Dronning at høre mig personlig forelæse Dem mine Digtninger« (Kongehusets Arkiv, RA).

505. Kbh. 16/6 1816. Til Teaterdirektionen. TA, Indk. Br. 1816, Nr. 2390.

175,14—15 *nærværende Omarbejdelse af Freias Alter*] Oehl. omarbejdede sin gamle 3 Akts Farce (K 83—84: 73,7) til en Komædie i 5 Akter med to nye Personer (Madam Geldschlingels og Jomfru Uhrhane), to aldeles forandrede Karakterer (Guilielmo og Chlotilde), foruden flere Forandringer i Motiverne. Komædien indleveredes til Teatret 16/6 1816 (Br. 505) og averteret udk. i Adr. 1/7 s. A. »heftet paa Skrivp. for 4 Rbd. 1 mk.; Trykp. 3 Rbd. 3 mk.« Molbech skriver 10/8 til R. E. Bruun, at Stykket »er meget forandret, Sangene ere udeladte, og det Hele mere indrettet for Theatret, hvor jeg dog ei troer det bliver opført. Det forekommer mig næsten som den ældre, med alle sine Skiødesløshed[er] er mere naiv-munter« (NKS 3523, 4°). Omarbejdelsen indeholder adskillige Hib til Grundtvig og Baggesen og en Fortale, hvoraf ogsaa Rahbek følte sig ramt (E. Collin: H. C. Andersen og det Collinske Huus 647, jfr. Er. III 106). Da Censuren lod vente paa sig, idet Rahbek ømmede sig ved et Afslag og haabede, Oehl. vilde indsende sin Oversættelse af Shakespeares »Sommernatsdrøm« (Noten til 169,3), som antaget skulde formilde Digteren, rykkede imidlertid denne i et nu ukendt Brev Teaterchefen for Svar (K. L. Rahbek: Svar til Prof. Oehlenschläger. . 6), som fremkaldte Censorerens Afslag (Br. 510), hvorpaa Oehl. opbragt svarede i Br. 511, der ikke rokkede Censorerne (Br. 512). Oehl. samlede Sagens forskellige Akter i sin »Til Publikum i Anledning af Lystspillet Freias Alter forkastet af Censorerne« (Adr. 6/10 1816); Rahbek replicerede med: »Svar paa Hr. Professor Oehlenschlägers: Til Publikum. .« (udk. 19/10 s. A.), som P. Hjort behandlede i sit i Adr. 21/11 1816 annoncerede Skrift: »Om den falske Logik, som kan formodes at have vildledet mangan Læser af Hr. Professor Rahbeks seneste Forsvarsskrift«, medens »Adrastea« 3.—5. Dec. ligesom A. E. Boye (Noten til 206,4—5) meget sarkastisk recenserede G. H. Olsens 8/11 offentliggjorte »Indlæg i Anledning af Hr. Professor Oehlenschlägers Appel til Publikum.« Rahbek og Olsens Afvisning blev yderligere prøvet af F. C. Sibbern i hans »Under søgelse, fornemmeligen i logisk, juridisk og æsthetisk Henseende, over Theatrecensorerens Fremfærd ved at forkaste Freias Alter med nogle Ord om usædelige Skuespil«, der averteredes udk. i Adr. 14/12 1816, — af Carsten Hauch i hans »Castor og Pollux« (Noten til 269,23) og endelig i et Skrift af Peter Tetens (herom Noten 206,5). J. K. Høst forfulgte Sagen med Baggeseens Øjne i Dagspostens Søndagsblad 1816 Nr. 30, 33, 42—49, medens Sophie Ørsted, der ikke fandt sin Broders Harme billig, væmmedes ved den hele Affære (Mindebl. 223).

506. Kbh. 21/6 1816. *Fra Teaterdirektionen. TA, Kopibog.

507. Berlin 8/7 1816. Fra Pius Alexander Wolff. Udskr: »An den Herrn Professor und Ritter Oehlenschläger Wohlgeboren. Copenhagen p. b.«. NKS 1674, 2°.

176,5—6 in *Weimar zusammen verlebten*] K 418: Br. 340 og Noten til 4,24. ¶ 176,13—14 *Riemer. . an Michel Angelo's Ausfallen. . sehr ergötze*] »Correggio« 3. Handling, Scenen, hvor Mikel Angelo truer den skurkagtige Battista med Pisk (Lieb. V 83—85). ¶ 176,15—16 *eine junge hübsche Frau genommen*] Nov. 1814 ægtede R. Caroline Wilhelmine Johanne Ulrich (1790—1855), der fra 1809 havde været Selskabsdame i Goethes Hus, »ein reizendes Mädchen«, som ved sin »liebliche Erscheinung« bidrog meget til »den Reiz der Goetheschen Häuslichkeit zu erhöhen« (Louise Seidler: *Erinnerungen* 66). ¶ 176,16—21 *Gothe. . sein. . Weib. . verloren. .*] Christiane Goethe, f. Vulpius, døde 6/6 1816. Goethes Bevægelse gav sig Udtryk i knappe Notitser i Dagbøger og Breve (se E. Federn: *Christiane v. Goethe*, 1916, 82 ff. og Louise Seidler: *Erinnerungen* 157 f.). ¶ 176,21 *meiner Frau*] P. A. Wolff ægtede 1804 Amalie Becker, f. Malcolmi (1780—1844), som tilhørte Weimar Scene 1791—1816 og siden det kgl. Teater i Berlin, hvor hun i en Menneskealder var en beundret tragédienne. ¶ 176,22—25 *einem Rufe an die hiesige Bühne gefolgt. .*] forskellige Vanskeligheder i Weimar tilskyndede Skuespillerparret Wolff til at modtage Teaterintendanten, Greve Brühls Tilbud om Ansættelse i Berlin, hvor Wolff optraadte 1. Gang 23/4 1816. Goethe var ubehagelig berørt over hans Opbrud (Brev til Zelter 29/10 1815, Werke, Weimar-Ausg. 4. Abthl. XXVI 124—25), men fulgte hans Færd med Interesse og kalder ham siden sin Elev i egentligste Forstand (Eckermann: *Gespräche mit Goethe* 11/10 1828).

177,1—2 *Capellmeister Weber*] Kapelmester ved National-Teatret i Berlin, Komponisten Bernhard Anselm Weber (1766—1824), var ogsaa en Bekendt af vor kgl. Scene (Noten til 180,5). ¶ 177,6 *geistvollen Compositionen*] Kompositioner til flere Skuespil af Schiller (*Wilhelm Tell*, *Braut von Messina*, *Jungfrau von Orleans*), Werner, Kotzebue o. a. ¶ 177,7—10 *Gothe's Epimenides. .*] Festsillet »Des Epimenides Erwachen« forfattede Goethe Maj-juni 1814 i Anledning af Kong Fr. Wilh. III.s Hjemkomst fra Felttoget i Frankrig. I Beg. af Juli s. A. fortæller Goethe Carl Liebich, Teaterdirektør i Prag 1806—16, at Weber arbejder paa de nødvendige Kompositioner, »welche, nach denen mir bekannt gewordenen Musterstücken, von grosser und schöner Wirkung seyn muss« (Weimar-Ausg. 4. Abthl. XXIV 311). Flere Omstændigheder bevirkede, at Festsillet først opførtes paa Aarsdagen for Pariser-Indtoget 30/3 1815. Mb. f. g. St. 4/5 1815 fremhæver Webers musikalske Præstation, ligesom *Journal f. Luxus und Mode* XXXI 1816 177—78. ¶ 177,30—178,1 *möge das Glück Sie fortwährend begleitet haben. .*] Oehl. fortæller Heinrich Voss (A II 125,3—5) og siden Christiane Heger (A II 135,3—137,21) om det Held, der fulgte ham og hans Venner

under Kamptummelen i Weimar Okt. 1806. Han boede dengang med Brøndsted og Koes i Værtshuset »Elefanten« paa Torvet (Er. II 89, NKS 2400, 4°, 29). Wolff mistede ved Franskændenes Plyndren Størstedelen af sine Ejendele og kæmpede i flere Aar med Fattigdom (Max Martersteig: P. A. Wolff 38).

508. Berlin 9/7 1816. Fra Bernhard Anselm Weber. NKS 1674, 2°.

178,18 *Correggio*] Paaskemessen 1816 udkom den tyske Oversættelse af »Correggio«, som Oehl. havde forsynet med et Digt: »Zueignung«, gengivet i Mb. f. g. St. 16/5 og Wiener Theater-Zeitung 17/7 s. A. 10/8 skriver Molbech til R. E. Bruun, »netop idag seet den tydske Correggio.. med en inderlig skøn Prolog af Digteren« (NKS 3523, 4°). Aug. Klingemann anmeldte Skuespillet i Zeitung f. die eleg. Welt 6/7 1816, karakteriserer det som en dramatisk Idyl og fremhæver de 3 første Akter som et Hele, dikteret af en indvortes ægte Handling, der desværre ganske opløses i 4. og 5. Akt. J. K. Høst refererede denne Recension i Søndagsblad 1816, Nr. 14. Anmeldelsen i Journal f. Lit., Kunst u. Mode Juli 1816 deler ogsaa den alm. Anke m. H. til Stykkets Opløsning, men er fuld af Entusiasme over dets blide Tragik. Franz Horn udreder i Heidelberger Jahrbücher f. Literatur 1818 62—64 Forskelle mellem og Ligheder med Goethes »Tasso« og fremhæver de 4 første Akter som noget af det dejligste, nogen Literatur har at opvise, idet han iøvrigt mener, »Correggio« kun ret kan vurderes fra Scenen. Fouqué udtaler: »Man dürfte sagen, hier steige Künstler Erdewallen im vollen Umfang, und über jedem Spott erhaben, neugeadelt vor uns auf«, og mener, Forf. vilde tage Brodden af al Kritik blot ved at kalde Sørge-spillet »en tragisk Idyl« (Gefühle, Bilder u. Ansichten 1819 173—77). Henrevet og imponeret skriver Aug. v. Platen 13/4 1818: »Welch ein Werk! Der Verfasser beurkundet sich darin als ein wahres Genie. Es mag wenig Trauerspiele geben, an denen so vieles vortrefflich wäre« (Tagebücher 1900 II 42), og karakteriserer det nogle Aar efter i Afhandlingen »Das Theater als ein Nationalinstitut betrachtet« som »ein so schöner Irrtum.., dass man ihn um alles nicht unbegangen wünschte« (Werke XI 1910 172). Meget indtaget taler ogsaa Fr. Kind derom i Fortalen til »Van Dycks Landleben« 26—27. Et Opgør med Sørge-spillets Kunstnerbilled derimod er Tiecks Anmeldelse i Dresdener Morgenzeitung 1827 (optaget i Tieck: Kritische Schriften IV 270—313), hvori han foreholder Oehl. den historiske Virkelighed. Digteren riposterede harmfuldt i Levnet II 238—49, secunderedes af Sibbern (Om Poesie og Konst I 126—31) og siden af Hauch, der Stykke for Stykke opløser Tiecks Argumenteren (Afhandlinger og æstetiske Betragtninger. Ny Række 131—99). Tiecks Kritik er iøvrigt et Udtryk for en siden »Correggio«'s Tilblivelse alm. Tendens hos de tyske Kunstnere i Rom. Saaledes skriver Heinrich Voss 24/10 1813: »Die Künstler in Rom

sind mit dem Correggio höchst unzufrieden. Öhlenschlägers Darstellung des von ihnen hochgefeierten Mannes passt nicht zu ihrem historischen Bilde; so auch nicht sein Michel Angelo und Julio Romano. Ferner sollen die Urtheile über Gemälde höchst mangelhaft und vom artistischen Gesichtspunkte aus auch falsch sein. Ich begreife sehr wohl, und glaube, O. hätte besser gethan, wenn er den Personen im Stücke andere Namen gegeben hätte oder tiefer in ihre Naturen eingedrungen wäre, um ein Werk zu liefern, das neben dem unendlich vielen menschlich Schönen auch den Werth historischer Genauigkeit und Wahrheit hätte« (Brieve von Heinr. Voss an Christian von Truchsess 38—39). Medicineren Rasmus Emil Bruun traf i Berlin et Medlem af samme Kreds og skriver 1/12 1815 til Chr. Molbech: »Jeg maae . . fortælle Dig, at jeg hos Schleierm[acher] talte med Een, der og havde været i Italien og kiendte baade Oehl. Thorvalds. og Brøndsted; han sagde imellem andet, at Correggio var et daarligt Stykke, men jeg fortalte ham vor Mening derom og saa taug han« (NKS 2336, 4°, II). Tieck bebrejder ogsaa »Correggio« dets mange Efterligninger. Et Flertal af disse Kunstnerdramer opregner Wolfgang Menzel (Deutsche Dichtung III 229—30). I nyere Tid er Tragediens digteriske Gehalt og dets Placering i den tyske Litteratur nærsynet og uvilligt behandlet i Helene Goldschmidt: *Das deutsche Künstlerdrama 1925* 57—98.

179,11—15 *Unter der Leitung meines Meisters des Abt Vogler.* .] B. A. Weber opholdt sig i Stockholm 1790—92, hidkaldt af sin Lærer i Mannheim, Orgelvirtuos, Komponisten Georg Joseph Vogler (1749—1814), p. Gr. af sin Præstevise kaldet Abbé Vogler, der havde gjort et uforglemmeligt Indtryk paa den unge Oehl. (Er. I 99 f., Bobé 90). Vogler var 1786—91 og 1793—99 Kapelmester ved det kgl. Teater i Stockholm, hvor Weber ogsaa hørte den ligeledes tyskfødte, af det svenske Musikliv højt fortjente, Komponist Joseph Martin Kraus (1756—92) fremføre Værker af den beundrede Gluck. ¶ 179,25—26 *eine gefällige Antwort!*] kendes ikke. ¶ 179,29 *Richard Löwenherz*] Richard Løvehjertes Korstog, hans Fangenskab og eventyrlige Befrielse har oftere været Operasujet. Populærest blev Gretry's Musik (1785) til Sedaines Tekst.

180,5—7 *Kunzen.* .] B. A. Weber havde i Anledning af Musikken til Kotzebues »Deodata«, som ved Opførelsen 1817 gjorde fortrinlig Lykke, været i Forbindelse med Kunzen (TA, Indk. Breve 1812, Nr. 1415, Teaterkassens Regnskaber Nov. 1812—Jan. 1813, Nr. 499, RA), der ikke syntes at have interesseret sig videre for Weber, ligesom Teatret ikke entredede paa hans Musik til »Hermann og Thusnelda« (TA, Kopibog 29/10 1819).

509. Kph. 4/9 1816. Til J. F. Cotta. Cotta'sche Buchhandlung Nachfolger, Stuttgart (Fot. KB).

180,19 *keinen Wechsel... erhielt*] jfr. Udtalelse 168,26—27.

181,1 *mein eigener Verleger*] Oehl. begyndte sit eget Forlag med »Correggio«. Han havde kun faaet smaa Honorarer for sine første Arbejder (K 186: 48,27) og vilde nu selv nyde Frugten af sin Virksomhed. Molbech oplyser i sit Eksemplar af »Digte« 1803, at den »fandt i Begyndelsen ikke meget stærk Afsætning; men hvad Forlæggeren af 1ste Oplag havde tilbage, udtømtes snart efterat de »Poet. Skrifter« var udkomne i 1805» (Samling af Adam Oehlschlägers Bøger i 1. Udgaver, Herm. Lynges Antikvariat, Marts 1956), hvoraf man maaske tør slutte, at Eftertrykket først er kommet efter Juli 1805 (jfr. K 100: Br. 146). Oehl. skriver: »For Axel og Valborg fik jeg endelig 300 Rbdrl., men 3000 Exemplarer af dette Yndlingsstykke ere vist solgte næsten i det første Aar. For flere Oplag fik jeg ikke en Skilling« (Er. III 7). Oehl. averterede sine Skrifter i Adr. og Dagen. De solgtes fra hans Bopæl og iøvrigt fra adskillige Boglader herhjemme (jfr. Noten til 312,5 og 363,26, se ogsaa Erhvervsstatistisk Aarvog II 47—48), i Norge og Sverige (jfr. Noten til 82,13 og 362,17). Oehl. benyttede i høj Grad Venner og Bekendte som Kolportører og Kommissionærer, bl. a. Adler (82,13—16); G. J. Bull (Br. 646, 735); C. F. Klinck (Br. 712); Johan Engström (Br. 756); Fr. Moltke (Br. 810); Bernh. v. Beskow (Br. 880, 881, 922) og P. Hjort (Br. 886). Hovedbog førte den Oehl.ske Boghandel ikke, men en Kontrabog (385,13, jfr. B III 294, 16—17). Forretningsgangen var i særlig Grad overladt Christiane Oehl., som paa egen Haand førte en vidtløftig Korrespondance, bl. a. med den norske Boghandler Johan Dahl (Fot. KB), Præsten og Historikeren Andrea Faye (Fot. KB, enkelte Br. i norsk Morgenbladet 10/10, 16/10 1890), P. Hjort (Udvalg af Breve til P. Hjort II 305—14) og Overlærer F. C. Olsen (NKS 3998, 4°, VI), ligesom hun ordnede Subskriptionslisterne, pakkede Forsendelserne osv. (Marie Konow 39, Nic. Bøgh: Fra Oehlschlägers Kreds 285—90, jfr. Vilh. Andersen II 261—62). »Nær og Fjern« 1879, Nr. 385 gengiver en af de Kvitteringer, Digteren egenhændig udfyldte og underskrev. H. P. Holst kalder Christiane Oehl. »et udmærket Handelsgeni« (Indledning til »Fortegnelse over C. A. Reitzels Forlags- og Kommissionsskrifter« 1889), medens Oehl., efter at have indrømmet sin egen Ukyndighed som Boghandler, bemærker: »Christiane forstod det heller ikke, men det vidste hun ikke« (Er. III 7). Efter hendes Død tabte Digteren Interessen for sin Forlagsvirksomhed, som først blev Reitzel tilbudt (J. L. Lybecker: Erindringer fra mine Læreaar 122 f.) og i Okt. 1844 overdroges Andr. Fr. Høst i 10 Aar for 7000 Rdlr. (Oehl. til Marie Konow 28/11 1844, 25/12 1846; Johannes Oehl. til Marie Konow 3/7 1850, NKS 3694, 4°). ¶ 181,1—5 *Wäre das Geld gut hier...*] om de vanskelige Forlæggerforhold under Kriseaarene taler Skild. 30/10 og 9/11 1813. ¶ 181,9—10 *Hier ist neulich Her Schauspieler Holbein gewesen*] Franz v. Holbein (1779—1855), Ætling af den berømte Kunstnerfamilie, hel-

ligede sig Teaterlivet efter en eventyrlig Ungdom som Guitarvirtuos Europa rundt, blev Skuespiller i Wien, var Teaterdirektør i Bamberg 1809—11, havde Engagement i Würzburg, Karlsruhe og siden Hannover (279,9 m. Note), var Direktør i Prag 1819—24, i Hannover 1826—41 og endelig i Wien 1841—53. Han skrev en Række dengang hyppigt opførte Ridder- og Spektakelstykker (Noten til 279,11), arbejdede som Teaterleder ihærdigt paa at forbedre Forfatterens Vilkaar og fik i 1844 gennemført en Tantième-Ordning paa 10% af Bruttoindtægten pr. Aften (F. Holbein: Deutsches Bühnenwesen 1853 141—43, jfr. Otto Wang: Die Direktionszeit Holbeins am Wiener Burgtheater 1841—49, 52—61). Sammen med sin 2. Kone, Skuespillerinden Marie Renner (Noten til 267, 9—10), kom han omkr. 20/7 1816 til Kbh. (Dagen 23/7 1816), gav Forestillinger paa Det kgl. Teater (Noter til 279,16—22) og forlod atter Byen omkr. 1/9 s. A. (Dagen 4/9). ¶ 181,24—26 *wenn ich ihm die Stücke senden will.*] jfr. 279,22—24. ¶ 181,26—28 *Dr: Ryge vorigen Sommer reiste.*] 1/6 1815 fik J. C. Ryge Tilladelse til at optræde i Udlandet (TA, Kopibog). I sin Selvbibliografi skriver han: »I Sommeren 1815 gav jeg Gjesteroller i det tyske Sprog i Flensborg, Schlesvig, Kiel og Altona, dernæst i Wien, Prag og paa min Tilbagerejse i October i Hamborg« (Neiiendam: Skuespillerbreve II 231).

182,20 »*die Gedichte*«] herom Noten B III 35,17.

183,17—18 *Sie sind der reiche Mann. . im Evangelio.*] jfr. Luk. 16,19—31.

¶ 183,28—184,1 *einen besseren Correspondenten fürs Morgenblatt.*] Cotta'sche Verlagsarchiv oplyser, at den københavnske Korrespondent til Mb. f. g. St. 1813—16 var Holsteneren, Juristen Karl Benedickt von Schirach (1790—1855), der 1813—18 var Auscultant i tyske Kancelli og fortsatte sin Karriere i den Holsten-Lauenborgske Overret, for siden at udvandre. Han var selv et Stykke af en Poet og publicerede adskillige Digte i Tidsskrifter og Nytaarsgaver.

184,2—3 *ganz falsche Nachrichten. . von mir und Baggesen*] v. Schirachs Om-tale af Oehl.-Baggesen Affæren 1/2, 2/2 1815 og 25/4, 16/5 1816 er neutral, men det har irriteret Oehl. 20/5 at læse: »Baggesen liess in der Danfana seiner satyrischen Laune freyen Lauf; das eben erschienene dritte Heft enthält eine schwache [o: scharfe, jfr. Adrastea 9/7 1816] Kritik von Oehlenschlägers Ludlams Höhle«, og navnlig 8/6: »Baggesen fährt fort in seiner Danfana eine scharfe Satyre über den hiesigen Geschmack und die Lieblinge desselben zu geben; besonders sind Oehlenschlägers neue Produkte jetzt der Gegenstand seiner beissenden Laune; er vergleicht unter anderm Ewald mit Klopstock, Ingemann mit Schiller und Oehlenschläger, obwohl ironisch, mit Goethe.« ¶ 184,5—6 *dass man Weyses treffliche Musik unter Schall's setzen soll*] en saadan Udtalelse er ikke funden, derimod nævner Hamburgisches Morgenblatt 31/8 1816, at

Weyse »in deutschen Blättern der dänische Mozart genannt wird!!« ¶ 184,7—8 *Soll ich Ihnen einen Correspondenten verschaffen?*] herom 256,16—18 m. Note.

510. Kbh. 5/9 1816. *Fra Teaterdirektionen. TA, Kopibog. Trykt: A. Oehlenschläger: »Til Publikum. I Anledning af Lystspillet Freias Alter, forkastet af Theatercensorerne« 4; Lieb. Bidr. II 267.

511. Frbg. 7/9 1816. *Til Theatercensorerne. Trykt: A. Oehlenschläger »Til Publikum. I Anledning af Lystspillet Freias Alter, forkastet af Theatercensorerne«, 7—16.

Om Oehl.s Vrede over Theatercensorerne's Svar har Christiane en Bemærkning B II 255 2—5, ligesom ogsaa Hauch (Minder fra min Barn-dom og min Ungdom 285 f.). Oehl. omtaler siden den hele Affære i Er. III 103—07.

189,15 *At Freias Alter er et morsomt Stykke.* . .] Oehl.s Udtalelse blev kraftigt støttet af en anonym Indsender i »Viborg Samler« 2/11 1816, gengivet i »Adrastea« 9/11 s. A., og A. E. Boye skriver: »Det er dog ikke ubekendt, at foruden de flere Stemmer, som baade mundtlig og ved Trykken ere yttrede, har ogsaa i en, af mig ubekendte Grunde tilbageholdt, Ansøgning til Theaterdirektionen om Opførelse af det nye Freias Alter, omtrent 100 Stemmer skrivtligens yttret sig til Fordeel for dette Stykke« (Peter Wegner: En liden Moerskabsbog 8). Nyerup skriver 20/12 1816 til Rasm. Rask: »Studenterne tage moxen alle Parti for Øhlenschläger, og det var i Verk at de i Masse vilde have ansøgt Hans Majestæt om at faae Stykket opført« (Add. 198, 2°; jfr. Noten til 206,5). ¶ 189,20 *ofte spillet paa Privattheatre*] foruden det i K 219: 123,19—20 oplyste kan anføres: »Frejas Alter« havde Premiere i Aarhus 12/4 1807 og opførtes 3 Gange (Aarhus gennem Tiderne III 397). Om denne Forestilling fortæller Provst Brøndsted Sønnen P. O. Brøndsted i Paris, som 1/5 s. A. noterer i sin Dagbog: »det morede Øhl. meget og han besluttede strax at omarbejde Fr. Alter og atter indsende det til Teaterdirektionen« (NKS 2400, 8°, 30). Farcen opførtes i Borups Selskab 30/3 1814 (NKS 769r, 2°, VI, 67) og spillede, medens Striden rasede, i Det venskabelige Selskab 2/10 1816 (Adr. 27/9 1816, sandsynligvis den i Aarhus Stiftstid. 7/12 1816 omtalte Forestilling, der blev afbrudt p. Gr. af Sygdom), i Skanderborg 2/3 1817 (Dagen 4/3 1817) og i Aalborg 27/4 s. A. (Fyens Stiftstid. 5/5 1817). Før Premièren paa Det kgl. Teater 19/4 1828 (Noten til Br. 989) opførtes det endvidere i Kbh. af det dramatiske Selskab Enigheden 31/3 1819 (Adr. 29/3 1819) og af Borups Selskab 11/5 1823 og 20/2 1828 (NKS 769r, 2°, XIII). En ikke protokolleret Opførelse her omtaler Charl. Oehl. i et Brev 26/6 1827 til Oline Thorkilsen (Fot. KB). Om en lille Familieforestilling i Roskilde Julen 1812 el. 13, hvortil Weyse

havde skrevet en Overture, fortæller Elise Fich, f. Hertz (Mem. og Br. X 138), og endelig nævner Claus Pavels en Opførelse i Christianssand 26/1 1819 (Dagbøger 1817—22 I 489). ¶ 189,28—190,2 *Figaros Givtermaal*...) overs. af K. L. Rahbek 1786 og opført 1. Gang 21/9 s. A. I sit »Svar paa Hr. Professor Oehlenschlägers: Til Publikum...« (18) skriver Rahbek herom: »først — at det er fulde tredive Aar og derover, siden jeg oversatte og indgav dette Stykke; dernæst, at bemeldte Gift maa være meget hemmelig, da jeg — det være mig nu til Skam eller til Ære — endnu den Dag i Dag, ikke er istand til at opdage den; og endelig, at jeg mindst havde ventet en Bebrejdelse af denne Natur fra Hugo von Rheinbergs Forfatter«, jfr. herom C. Hauch: »Castor og Pollux« 27—28; Baggesen havde iøvrigt rettet den samme Anke mod Rahbek i »Til det virkelige Publikum« 1789 21.

190,6—7 *antaget Oversættelser af elendige Skuespil*] Rahbek gik i sit Svar ikke ind herpaa (jfr. 366,8—22 m. Note). Bemærkningen var iøvrigt ogsaa rettet mod den almindeligt hadede Teateroversætter N. T. Bruun (K 219: 123,30), den moderne Skoles Syndebuk (P. Hjort: Krit. Bidr. Lit. Afd. 2. Bd. XLVI), som ogsaa Baggesen trakterer i sin drøje litterære Satire »Pindsvinet« (Lille Søndag Aften Nr. 2—5 1814, Arlaud V 213 ff.). Oehl. skriver siden, at hans poetiske Spøg kasseredes, medens Rahbek i lang Tid rolig saa paa, »hvorledes Theateroversætter N. T. Bruun hveranden Aften fyldte Stykkerne med sine egne uanstændige Tvetydigheder og Spas« (Er. III 106). Rahbek havde iøvrigt i Tilskueren 7/6 1816 taget Afstand fra den Leflen for Pøbelen, han syntes blev mere og mere mærkbar paa Scenen (jfr. *Adrastea* 18/6 1816). ¶ 190,7 *slette Originaler*] mod det personlige i denne Udtalelse tager Rahbek Afstand i sit Svar S. 20, idet han bemærker, han i hele sin Direktionstid blot har faaet antaget og opført ét Skuespil, »Forførerer«, et borgerligt Sørgespil, som iøvrigt ingen Lykke gjorde (Overskou IV 338—41). Men Oehl. har ogsaa her i særlig Grad tænkt paa N. T. Bruun, hvis sidst opførte Original, »Betlerpigens«, blev pebet ud 8/4 1815 efter nogle faa Minutters Spil (P. Hjort: Krit. Bidr. Lit. Afd. 2. Bd. XLVI—XLIX), medens Direktionen i Stilhed honorerede hans »Bulderbassen«, som den ikke vovede at spille (Overskou IV 501). ¶ 190,12—19 *enkelte Sceners Fremstilling paa Skuepladsen*...] ved et Deklamatorium 28/2 1816 til Fordel for Musikus Philip Wachtelbrenner († 1832, 75 Aar gml.), ansat i Kapellet 1792—1826, opførtes 8 Scener af »Freyas Alter«. ¶ 190, 20—21 *de samme og nogle flere Scener spille .. oven paa Ludlams Hule*] 2/3 1816 opførtes til Fordel for Forfatteren »Ludlams Hule«, efterfulgt af nogle Scener af 1. og 2. Akt af »Freyas Alter«. ¶ 190,29—30 *min arrige Fiendes kritiske Usselhed er nu sat i det klareste Lys*] af A. E. Boye i hans i Juli 1816 udkomne Skrift »Om Syngespillet Ludlams Hule af Peter Wegner«, der dels viser det hyklerske, skæve og ugrundede i Baggestens Kritik, og dels holder sig op over

den lave og hadefulde Tone, Baggese har sluppen løs, og hvorved, som J. P. Mynster paastaar, han har gjort ubodelig Skade (Medd. om mit Levnet 222, jfr. N. C. L. Abrahams: Medd. om mit Liv 71). Molbech skriver 19/8 1816 til R. E. Bruun, at Boyes Antikritik »er yderst grundig, finder meget Bifald, men ikke stor Afsætning« (NKS 3523, 4°).

191,6-7 *En forresten agtværdig Mand.*] Jørgen Kierulf (K 11: 4,17). ¶ 191,12-13 *Da Stykket for et Par Aar siden blev spillet . . .*] sandsynligvis Opførelsen 30/3 1814 i Borups Selskab. ¶ 191,13 *Conferenceraad Cold*] se Noten til Br. 513.

512. Kbh. 11/9 1816. *Fra Teaterdirektionen. TA, Kopibog. Trykt: A. Oehlenschläger: »Til Publikum . . .« 1816 16-17.

513. Kbh. 12/9 1816. Fra C. M. T. Cold. Tilskr: »Til S. T. Hr. Professor Øhlenschläger, Ridder af Dannebrogens. Trykt: A. Oehlenschläger: Til Publikum. . . 18-19.

Konferensraad, Generalprokurør og Kancellideputeret Christian Magdalous Thestrup Cold (1754-1826), Retslærd og tidligere Professor ved Universitetet, var almindelig elsket og agtet. Provst Schmidt omtaler hans elskværdige, studentikose Væsen, hans Kundskaber og sunde Dømmekraft (Dagb. 137), Høst hans Frimodighed (Erindr. 161). Han var en bedrendt Ven af Rahbek, Medstifter eller Medlem af flere selskabelige Foreninger og ivrig Dilettantskuespiller. I et lille Brevfragment dat. 13/10 1813 beder han Oehl. om en Vise paa opgiven Melodi (NKS 2752, 4°, III), Lejligheden kendes ikke eller om Visen kom i Stand, men kort før sin Udenlandsrejse digtede Oehl. til »Colds Sølvbryllup« (Lieb. XX 207-08).

192,23 *atticanske Vapol og vedicæiske Menus*] »Freias Alter«, 1. Akt, Scenen i en Bondestue, Tjener Henriks Replik til Bilbo: »Jeg ved ikke, hvem Herren ligner meest, enten den atticanske Vapol, eller den vedicæiske Menus« (Udg. 1816 30; Lieb. XIII 15). ¶ 193,7-8 *privat Theater*] Noten til 191,12-13. ¶ 193,11-12 *Scener. . . givne paa dette Sted*) Noterne til 190,12-19 og 190, 19-21.

514. [Kbh. 14/10 el. 15/10 1816] Fra Anna Lucia Knudsen. NKS 1933, 2°. Tilskr: »Til Høiædle og Velbaarne Hr. Professor Oehlenschläger, Ridder af Dannebrog«. Dateringen er motiveret ved Kommenteringen af 193,20 og burde lyde [14/10 1816].

Skuespiller H. C. Knudsen døde 4/3 1816. Hans Enke Anna Lucia Jensdatter Lax (1765-1847), Datter af Skomagermester Jens Andersen Lax († 1805), beder 26/3 Teaterdirektionen opfylde det af hendes Mand i hans sidste Brev til Direktionen fremsatte Ønske om at forunde hans Enke den ham lovede Benefice straks efter hans Bortgang (TA, Indk. Br. 1816, Nr.

2321). Kongen bevilger hende $\frac{2}{4}$ en aarlig Benefice (med Virkning allerede i indeværende Sæson), saalænge hun forbliver i Enkestand (TA, Indk. Br. 1816, Nr. 2325; se videre Rob. Neiendam: Skuespiller og Patriot 103), og hun nyder saaledes Indtægten $\frac{4}{5}$ af Syngestykket »Viinhøsten« (jfr. TA, Kgl. Reskr. og Res. Nr. 41 af 28/5 1816).

193,20 i *Dagsavisen*] Adr. 14/10 1816 meddeler: »Løverdagen den 26 October Kl. 6 bliver ifølge kongelig allernaadigst Resolution til Bedste for afgangne Skuespiller og Dannebrogsmænd Knudsens Enke paa det kongelige Theater opført »Røverborgen«, Syngestykke i 3 Acter; og »En Entree.« Teaterchefen havde givet hende Valget mellem Oktober eller Maj Maaned, hvorfor hun i Skrivelse af 1/10 1816 takker og vælger Oktober, idet hun haaber, Direktionen i Henhold til hendes Brev af 11/5 (TA, Indk. Br. 1816, Nr. 2363) vil opføre »Røverborgen« med en passende Entré. ¶ 193,24 *Prolog eller en Epilog fra Deres Haand*] allerede 16/10 kan Adr. avertere i Tilslutning til Beneficens Anmeldelse: »Til Slutning En Epilog forfattet af Ridder Hr. Professor Oehlenschläger som fremsiges af Mad. Heger« (Lieb. XVIII 187—89). Epilogen offentliggjordes i Dagen 4/11 1816 og i den af Rasm. Nyerup redigerede Nytaarsgave »Hertha« (1817) 135—37.

515. Kbh. 26/11 1816. Til Universitetsdirektionen. Universitetsdirektionens Arkiv, Bilag 868 til Kopibog for Univ.- og Skoledirektionen 1816, RA.

194,7—8 *tilbyder sig en Leilighed for . . . en Udenlandsreise*] Oehl. fortæller, at han en Aften i Teatret i Efteraaret 1816 af Overpræsident Moltke blev opfordret til at ledsage den unge Bertouch (Noten til 195,1) paa Rejse et Aars Tid, og at han gerne tog derimod (Er. III 107). Geheimkonferensraad Werner Jasper Andreas Moltke (1755—1835), der 1816—34 var Kbh.s Overpræsident, er sandsynligvis kommen med sin Opfordring i Slutningen af Okt. eller straks i Begyndelsen af Nov. Kammerherre Bertouch (Noten til Br. 516) takker 12/11 Overpræsidenten for hans Skrivelse af 8/11, hvoraf han med »almindelig Fornøjelse erfarede . . . at den udmærkede Oehlenschläger selv vil være min Søns Ledsager paa den forestaaende Reise, og ey et Øyeblik kunde hverken jeg eller Poul betænke os paa at modtage dette behagelige Tilbud« (Nyere Brevs. D. 2. Rk.). Om Anledningen kan Molbech allerede 14/11 udtale sig til R. E. Bruun: »Ellers er den vigtigste Nyhed, Oehlenschl. angaaende, den, at han om et Par Uger reiser udenlands (der siges til Paris, og paa et Aar) i Selskab med en ung Bertouch, som bekoster Reisen, hvilken han siges at foretage, for at glemme en uheldig Kizærlighed« [herom Noten til 231,14] (NKS 3523, 4°). Oehl. indsendte iøvrigt 19/11 1816 en, nu bortkommen, Ansøgning om Rejseunderstøttelse (Kabinetsarkivet. 1. Memorialprotokol 1816, Nr. 1622, RA). Kongen forlanger 23/11 s. A. Betænkning derom (Fonden ad usus publicos, Journal 3,

Nr. 1044, RA), hvorfor Fondens Bestyrelse 27/11 udtaler, at den for Følgerens Skyld ikke anden Gang tør anbefale Digteren til en Rejssehjælp, for siden at fortsætte: »Men da hans Erhvervskilder som Docent og Forfatter under hans Fraværelse maae standse, og han til sin Families Underhold vel ikke kan undvære disse, saa formeener Directionen, der selv anseer en Udenlandsreise af Vigtighed for Oehlenschläger, især i nærværende Øieblik, da en literair Strid, hvorved Literaturen intet vinder, derved muligen kunde endes, at det vilde være en passende Naadesbeviisning, om han maatte erholde sin Gage, for eet Aar og forsaaavidt den udredes af Statskassen, udbetalt i Sølv. Dette blev, da bemeldte Gage er 600rb S. V. efter Bankcoursen af 375 og en Børsours af 650, en Vinding for ham af 800rb N. V.« Og heri indvilliger den kgl. Resolution 30/11 (Fonden ad usus publicos 1816 Nr. 32). Oehl. hævdede 3/12 1816 »den første Halvdel 300rd Sølv som efter den 29. f. M. noterede Børsours udgjør 960rd N. V.« (Finanskollegiet, Udgivts Bog 1816, RA). ¶ 194,12—13 *Sibbern. . . Forelæsning i mit Sted*] Adr. 10/12 1816 meddeler: »Ved Prof. Oehlenschlägers Afreise fra Byen foranlediges Undertegnede til endnu i indeværende academiske Halvaar at holde de filosofiske Forelæsninger over Poetiken, hvilke nogle have attraaet af ham. De holdes Tirsdag og Fredag, fra 5 til 6 Eftermiddag, paa Ehlersens Collegium, og begyndes næste Fredag den 13 December. Sibbern«.

516. Søholt 3/12 1816. Fra F. J. C. v. Bertouch. Udskr.: »Til S. T. Herr Professor Øhlenschläger«. NKS 1674, 2°.

Frederik Julian Christian v. Bertouch (1761—1831) var som Barn Page hos Dronning Juliane Marie. 1780 blev han Løjtnant og 1789 Ritmester i Husarerne, men forsagede snart Militæret for en Landdrots Liv, da han 1796 ved sit Giftermaal med Kammerjunkerinde Elisabeth v. Krogh (1772—1802), f. Baronesse Lehn, Datter af Poul Abraham Lehn, kom i Besiddelse af betydelige Godser paa Lolland, bl. a. Søholt ved Maribo. Frederik VI benaadede ham 1812 med Kammerherrenøglen. Se videre 202,24—26 m. Note.

195,1 *min Søn*] Poul Godske Bertouch (1796—1831), eneste Barn i Faderens ovenfor omtalte Ægteskab, tiltraadte 1805, i Henhold til Morfaderen, Poul Abraham Lehns Testamente, Stamhuset Sønderkarle, bestaaende af Hovedgaardene Højbygaard og Lungholm med tilhørende Fæstegods og Kirketiende (Rud. Bertouch-Lehn: Slægten Bertouch 89). Han undervistes hjemme, til han 1812 kom paa Landkadet-Akademiet i Kbh., som han, efter Ansøgning, forlod Febr. 1815 p. Gr. af svageligt Helbred (Landcadetkorpset, kgl. Resolutioner, Personalia. Hærens Arkiv). Se videre 202,30—203,3. ¶ 195,1 *Frontin*] Pierre Frederic Georg Elizée Frontin, f. i Kbh. 23/4 1794, var Søn af den fransk-reformerte Juveller Pierre Frontin († 1837), der 1797 overtog den Dannenbergske Klædefabrik i Allégade paa

Frederiksberg (E. Nystrøm: Frederiksbergs Historie II 156 ff.), som han restaurerede for at overdrage Sønnen, der havde staaet i Lære i Fredericia, og som siden skulde ydermere perfektionere sig i Frankrig, hos en Onkel, for efter sin Tilbagekomst at overtage Fabrikkens Bestyrelse (Kommerce-Kollegiet, Fabrikssager til Journal P, Nr. 603 af 9/5 1811, RA), hvori han allerede blev optaget 1814 (Adr. 11/7 1814). Han foretog 1816—17 sin første Fabriksrejse og opholdt sig en Tid lang i Louviers paa Fagets Vegne. Marts 1828 fik han af Fonden ad usus publicos Midler til paany at indhøste Erfaringer i Fabrik-Manufakturvæsenet (Finansdep., Bilag til Journal 1828, Nr. 1194, RA) og fremlagde sine Resultater i Skriftet »Technologiske, mercantilske og flere Bemærkninger især iagttagne i Udlandet« (1830), der viser ham som en af Borgervellet i alle dets Afskygninger optaget Mand (jfr. Oehl.s spøgefulde Bemærkninger 303,1—6), hvormom ogsaa en Begæring, Marts 1834, om Understøttelse for at studere Arbejdsfængsler og Fattiganstalters Indretning i USA, vidner (Fonden ad usus publicos, Bilag til Journal 1834, Nr. 802). Efter Ansøgning 6/8 1841 blev han 8/6 1842 Hallekommissær (Generalkommissariats-Kollegiet. Den interimistiske Kommission af 10/2 1842, Bilag til Journal 1841 Nr. 49 og 1842 Nr. 171—72, RA). Han døde under et Ophold i Hamborg 21/12 1855 og blev begravet paa den reformerte Kirkegaard der. ¶ 195,10 *min Søns Tiener*] er ikke identificeret.

517. Kbh. 6/12 1816. Fra Universitetsdirektionen. Kopibog for Univ: og Skoledirektionen 1816, Nr. 868, RA.

195,15—16 *ifølge Kongl: allernaadigst Resolution. .*] Oehl. havde i en, nu bortkommen, Ansøgning 19/11 1816 bedt Kongen om Tilladelse til at foretage en Udenlandsrejse, som det er ham foreslaaet at gøre med Kammerherre Bertouchs Søn fra Lolland, paa 8 Maaneder, der bevilligedes ham i kgl. Resolution 23/11 s. A. til Universitetsdirektionen (Universitetsdirektionens Arkiv, Universitets- og Skolesager Bilag 868 til Kopibog 1816, RA). ¶ 195,18—20 *Angaaende Forelæsninger. .*] se 194,12—13 og 273,21—28 med Noter.

518. Haarløv 10/12 1816. Til Christiane Oehlenschläger. Udskr.: »S. T. Frue Oehlenschläger«. NKS 1674, 2°.

195,28 *Feldborg*] Andreas Andersen Feldborg er født i Kbh. 1782, kom fra Trinitatis Fattigskole 1792 i Metropolitanskolen, som han forlod 1797 (Vor Frue latinske Skoles Discipel-Protocol 1756—1797 214,247, LAS) for Aaret efter at blive Student, privat dimitteret (Univ. Matr. III 496). Blev 1799 Volontør i Søetatens Revisionskontor, var Proviant-Skriver paa Batteriet Trekroner 1801 og oplevede her Slaget paa Rheden, hvormom han fortæller i »A tour in Zeeland« (1805), men Uro, Gæld (Lægen Henrik Rosted 19/5 1816 til Rasmus Nyerup, Add. 17, 2°) og Opdrift, stimuleret

ved en allerede i Drengearene vakt Interesse for England og det engelske Sprog, bevægede ham til paa Lykke og Fromme at rejse til London, hvor han fægtede sig igennem som Boghandlermedhjælper og Litterat. Om sit første engelske Ophold beretter han adskillige fornøjelige Træk i »A Dane's excursions in England« (1809) og skildrer den samme Tids forfærdelige Trængsler og Vanskeligheder i sit store Levnedsbrev til Molbech, dat. Husum 30/10 1810 (NKS 2336, 4°). F. blev 1809 knyttet til den danske Fangelejr i Skotland (Carl Roos: Prisonen 97, 169—74), oversatte s. A. Stiftamtmand Hellfrieds Skrift om Englændernes Overfald paa Danmark 1807 og ønskede intet hellere end at informere Britterne om sit Fædrelands aandelige og politiske Forhold og Norges med. Paa en Rejse i Danmark Foraaret 1810, dels paa Fangernes Vegne dels som Agent for et engelsk Handelsfirma (H. B. Dahlerup: Mit Livs Begivenheder I 268, jfr. B III 236, 26—237, 4), stiftede han Bekendtskab med Molbech, hvem han 1810—16 tilskrev en Række Breve, der er en væsentlig Kilde til hans Liv og Færden (NKS 2336, 4°). Han blev i indflydelsesrige Kredse ugleset som politisk mislig, rømmede Landet Efteraaret 1810, men havde den Triumf, at Kongen 10/2 1816 ved sin Kabinettssekretær lod Molbech vide, at det ham tilstillede Eksemplar af »Poems from the Danish selected by A. Feldborg« (1815) var modtaget med »allerhøjeste Velbehag« (P. Jessen til Molbech, NKS 2336, 4°), ligesom Prins Christian Frederik gav ham Tilsagn om sin Naade (Feldborg til Molbech 19/4 1816) og ydede ham ved Lejlighed en Pengehjælp (Feldborg til Prins Christian Frederik 12/2 1825, Kongehusets Arkiv). Aug. 1816 kom F. igen til Kbh., hvor han snart fik Indpas i de bedste Familier som Informator i Engelsk. Han vilde gerne spille en Rolle og kom paa en fortrolig Fod med adskillige celebre Personer, hvorover Molbech forarger sig og forudsiger, hans danske Forfatterskab neppe bliver andet end Vind. Og en beskeden Torso forblev hans kendteste Arbejde »Denmark deliniated« (1821—24, herom Kr. Langdal-Møller i »Fra Frederiksborg Amt« 1955 127—136). Molbech nægter ham ikke Hoved og Hjerte, men tillægger ham megen Forfængelighed og synes at have været ilde berørt af en hos ham »halv spøgende, halv sarkastisk Ironie, som slet ikke egentlig stemmer overeens med mit Væsen« (10/8 1816 til R. E. Bruun, NKS 3523, 4°), og i samme Retning udtaler sig Molbechs Ven, Londoner-Legationssekretæren Fr. Clauswitz 31/10 (NKS 2336, 4°). 27/9 havde Molbech fortalt: »Fru Rahbek gjør meget af ham, og han kommer fast hver anden Dag paa »Bakkehuset« (NKS 3523, 4°), siden fandt hun »Beden« eller »Ligvognshesten«, som han døbttes, paatrængende (Thiele: Erindr. fra Bakkehuset 31 f.; Provst Schmidt: Dagb. 340), ligesom Conrad Lunzi stikler til hans uheldige Sværmeri for bl. a. Hanne Langberg i Breve til Kamma Rahbek 23/10 1819 og 15/1 1820 (NKS 1456, 2°). H. B. Dahlerup taler om F's temmelig raa Væsen (Mit Livs Begivenheder I 269), Provst Schmidt

er ligefrem ubehagelig berørt af »denne skeeløjede sledske Person« (11/1 1818, NKS 396c, 8°), og N. C. L. Abrahams, der træffer ham igen i Paris 1827, synes, der er »noget forunderligt »Unheimlich« ved ham« (Meddelelser 408). Elskværdigere omtaler Oehl. hans Paagaenhed: »han var en stor Ven af at tilbringe hele halve Dage, fra Middagen af, hos sine Elever, der snart blev hans gode Venner, og som det i Førstningen morede at høre ham fortælle om England og om Sir Walter Scott«. Han skildrer ham som »bleg, lidt guulladen i Huden og koparret, ogsaa saae han lidt skiævt med det ene Øje; men hans Ansigt havde et godmodigt, muntert og skiælmsk Udtryk . . . en underlig Fyr« (Er. III 96—97). F. viste paa Forhaand ingen Sans for Oehl. Da han forbereder »Poems from the Danish«, sender han Molbech 4/4 1815 en Liste over de optagne Digte og skriver: »De seer, vi begynde og ende med Jupiter [ϙ: Ewald], men lad Øhlenschläger ey høre det« (NKS 2336, 4°), og i Anledning af »Specimens of Danish literature«, et Værk i 10 Bd., planlagt 1816 endnu ikke paabegyndt 1824 (F. til Molbech 19/4 1816, NKS 2336, 4° og til Jens Møller 7/2 1824, NKS 3000, 4°), udtaler han 14/6 1816: »Jeg troer Hr. Oehlenschläger fortydsker det Danske Sprog; han er just ikke derfor den Mand jeg skulde foretrække til at skrive den Danske Poesies Historie« (NKS 2336, 4°). Men han kom Oehl. ret tilpas, da han en Dag i Aug. 1816 uanmeldt traadte ind ad Døren, medens Digteren sad med Overs. af »En Skiærsommernats Drøm« (Noten til 169,3). Om hans Kommissioner for Oehl. se Br. 805, 834, 845, 855 og 860 m. Noter. F. er i 1818 igen i England (28/10 1818 til Th. Thaarup, Bakkehuseet), men vender snart tilbage for o. 1820 at bosætte sig i Skotland, hvor han endnu opholder sig i 1825 (Brev 25/1 1825 til C. C. Rafn, NKS 1599, 2°, I 1). 25/4 1826 indskriver han sig ved Universitetet i Göttingen (Matrikel der Georg-August-Universität zu Göttingen 1737—1937), hvor han 1828 blev Lektor i engelsk Sprog (Corpus Academicum Göttingense 1737—1928), men gjorde ikke nogen heldig Figur (Aus dem amtlichen u. wissenschaftlichen Briefwechsel von Carl Otfried Müller 124). Hans Penge-sager var derangerede, og man talte om »politiske Forviklinger«, fortæller P. C. Kirkegaard (NKS 907, 8°, 114, 125, 140). En Ansøgning om Laan bliver ikke bevilget (Kabinetsarkivet, Memorialprotokol 8/10 1833, Register 798, RA). Sine sidste Aar levede han i Danzig, hvor han døde 1838. F. taler tidligt om sin sælsomt blandede Skæbne (30/10 1810 til Molbech) og skildrede dermed ogsaa sin Natur. Paa hans Signet stod der typisk (og tappert) nok »All's well« (Adgangskort til Forelæsning for Johs. Boye, NKS 2270, 4°). Han var en fortvivlet Skælm, og hans adspredte Evne forklares maaske ved de hyppige Ligfald, Oehl. omtaler (Er. III 97). Modsætningen i hans »officielle« Gerning karakteriserer Kamma Rahbek, naar hun siger, at han søgte »sin Lykke i Danmark ved at være Engelsk, og i England ved at være Dansk« (Thiele: Erindr. fra Bakkehuset 32).

519. Iselinge 11/12 1816. Til Christiane Oehlenschläger. Udskr.: »S. T. Frue Professorinde Oehlenschläger«. NKS 1674, 2°.

196,21 *Aagaard*] Holger Halling Aagaard (K 227: 144,6) fik 1809 af sin Fader, Urtekrammer og Konditor Just Michael Aagaard († 1819), overdraget Iselinge Gods ved Vordingborg, hvortil han flyttede efter sit Giftermaal med Marie Koës 9/6 1810. Han havde studeret Jura, blev cand. jur. 1806 og 1810 virkelig Krigsraad, men hans Hu havde staaet til Videnskaben, han havde drømt om at blive Historiker (Holger Aagaard 20/2 1840 til J. G. Adler, RA), og ved Siden af sit driftige Landmandsliv dyrkede han ivrigt Litteraturen. Han havde i sine Studieaar omgaaedes flere af sin Samtids betydelige unge Mænd, og hans gæstfrie Hjem var søgt og skattet af Kredsen omkring Rahbek i Aarhundredets Begyndelse til Kredsen omkring Hall i dets Midte (Forfatterbogen 1896 23—33). Aagaards Navn forekommer flere Gange i Fortegnelser over Tilhørere ved Oehl.s private Forelæsninger (jfr. Noten til 108,3), og fra en senere Tid fortæller Datteren, Charlotte Ibsen, om sin Families Interesse for Digteren (Spredte Erindr. 18—20).

197,5 *Hauch*] Carsten Hauch, der som Student blev stærkt grebet af Oehl.s Poesi (Minder fra min Barndom og min Ungdom 231—32, 235—38), lærte Eftersommeren 1815 Digteren personlig at kende hos Kammerfrøken Frederikke v. d. Maase (Noten til 245,23) paa Frederiksberg Slot, hvor Oehl. forelæste færdige Partier af »Fiskeren« (sst. 253 f.), og kom snart i hans Hjem (sst. 255 ff.). Om Hauchs Forhold til Oehl. se videre Noterne til 206,7—13. ¶ 197,5 *Hiorthi*] om Peder Hjort og hans Forhold til Oehl. se særlig Br. 636 m. Noter. ¶ 197,5 *Peter Wegner*] Litteraten, daværende Fuldmægtig i Finansdeputationen, Adolph Engelbert Boye (1784—1851) anvendte i sine Fejdeskrifter mod Baggesen Holbergske Pseudonymer (Hans Mikkelsen, Just Justesen), men fortrinsvis Mærket Peter Wegner, som han med tydelig Adresse erklærer nedstammer direkte fra Holberg-Skuespilleren Henrik Wegner, der som Chilians Fremstiller pryglede løs paa Ulysses' til Svin forvandlede Staldbrodre for at gøre dem til Mennesker igen (Tilskueren 1815 251). Man gisnede i Samtiden meget paa, hvem Pseudonymet dækkede. Selv udbryder Boye: »Jeg har en heel Liste over Mænd som man Tid efter anden har taget for Peter Wegner« (sst. 249—50). Carl Heger, Mynster og P. F. Wulff (om ham Noten til 212,22) var mistænkt derfor, skriver Kamma Rahbek (udat.) til Boye og bemærker Aug. 1816: »Baggesen veed, at Oehl: selv er Peter Wegner« (NKS 1458, 2°, fasc. 26 og 27, jfr. Om Karen Margrethe Rahbeks Brevveksling 86). Nov. s. A. diskuterer Molbech Problemet med Peder Hjort (NKS 2336, 4°, V), der lader uvidende derom; 14/12 s. A. i et Brev til R. E. Bruun kalder Laurits Kolderup Rosenvinge ham »anonymus anonymor« (NKS 3523, 4°), og endnu Okt. 1818 synes Chr. Wilster ikke at være orienteret (Museum 1891 II 332).

Boye var omkr. 1810 bleven Medlem af Bakkehuskredsen, hvor han paa Grund af sin Passion for Søen og Sømandskab døbttes »Nautikeren« eller »den nautiske«, lige yndet af Husets Beboere som af dets Gæster, en selvfornægtende og paalidelig Støtte for Rahbek og Kamma til megen Opmuntring ved Besøg og Breve (Om Karen Margrethe Rahbeks Brevvevling 67—136; J. M. Thiele: Af mit Livs Aarbøger I 1917 161—62). I Boyes Breve til Kamma Rahbek fra 1811 og 1812 træffer man smaa satiriske Bemærkninger om Oehl. (NKS 1458, 2°), og Kamma erindrer ham 20/12 1816 om, at de i gamle Dage »let. . enedes om Digterhovmod« (sst.). Sandsynligvis har Carl Heger bidraget til Boyes større Forstaaelse af Digteren, som i Aarenes Løb, trods Sammenstød (se Br. 952—53), talte ham blandt sine kæreste Gæster og iøvrigt ligesom Rahbeks i praktiske Anliggender havde megen Gavn af Boye, der ved sin Stilling i Finansdeputationen Gang paa Gang udvirkede ham Laan og Forskud.

520. Søholt 14/12 1816. Til Christiane Oehlenschläger. NKS 1674, 2°; jfr. »En Reise« I 1—6.

197,13 med *Feldborg og Fru Aagaard*] Br. 518 og 519. ¶ 197,21 *En herlig Have*] se nærmere 208,11—25 m. Note.

198,11 til *Frederiksberg til Frontins*] i Allégade (E. Nystrøm: Frederiksbergs Historie II 158—59). ¶ 198,13 *En Moder*] Marie-Elisabeth Frontin (1772—1850) f. Fistine, Datter af Juveler Antoine Fistine, gift 18/3 1791 med Pierre Frontin sen.; se videre 304,3 m. Note. ¶ 198,18—19 *et naragtigt Vers, som en Justitsraad Holberg havde gjort*] Ludvig Holbergs foregivne Gudsøn Ludvig Vinderslev (1747—1824), som kaldte sig Holberg, blev cand. theol. 1770, var Skuespiller 1772—77, kom derefter som Stempler til Bergen, blev 1781 Tolder i Horsens, 1796 Toldkasserer i Randers og gik af 1809 med Justitsraads Titel (F. Dyrland i Dania IX 52 ff.). Han flyttede siden til Aarhus, hvor han døde, men boede iflg. Københavns Vejviser 1816—17 i Stormgade 190. Hans Vers til Oehl. kendes ikke. I Dagen 9/12 1816 indrykkede senere Sognepræst i Broust i Aalborg Stift Chr. Fr. Jacobsen († 1862) et Digt: »Ved Dannerskialden A. Oehlenschlägers Bortreise«, og Athene Dec. 1816 (gentaget i Adrastea 19/12 s. A.) bragte B. S. Ingemanns »Afskedssang til Adam Oehlenschläger ved hans Bortreise i Vinteren 1816« (Saml. Skr. 2. Udg. Afd. IV Bd. 2 172—73), hvorfor daværende Adjunkt paa Herlufsholm Nik. Fogtmann (om ham Noten til B III 271,18) 28/1 1817 bevæget velovervejede takkede dens Forfatter (Breve til og fra B. S. Ingemann 53—54).

199,3—4 . . *Naturens Hoieste* (som Tryde . . udtrykker sig] maaske en Udtalelse af Kommercesekretær Fr. Chr. Tryde (1785—1818). ¶ 199,8 *Castor*] vævet Stof tildels af Bæverhaar (Bæver hedder Castor paa Latin).

200,1 *David, Marks*] Hofhattemager David Marx († 1829), Købmagergade 17, nuværende Nr. 19. Hans Navn forekommer paa Listerne over Tilhørere ved Oehl.s private Forelæsninger (jfr. Noten til 108,3). ¶ 200, 9—12 *Feldborg . . ikke noiere kunde skielne*] 19/10 1816 skriver Molbech til R. E. Bruun, at Feldborg gerne vil nærme sig Baggesen, »som veed, hvor hyppig han kommer hos Oehlenschläger, og at F. dog i Grunden ikke lider ham. Men hvad leder det til, andet end til en daarlig Vankelmodighed, Uselvstændighed og Upaalidelighed, at ville være saaledes »ein guter Freund von allen Potentaten?« (NKS 3523, 4°). ¶ 200,17 *satte han sit Liv i Vove*] Provst Schmidt betyder, at »Felborg... tækkedes med at sidde paa Bukken og derved har abonneret en Plads i Øhlenschlägers trykte Dagbog« (Dagb. 340). ¶ 200,19—20 *M: Burchell.*] Situationer i Kap. 3 af Oliver Goldsmiths Roman, som Oehl. ejede i Stiftsprovst Poul Danchel Basts (K 13: 6,18) Oversættelse 1779 (Bibliotheca Oehlenschlägeriana 37). Maa-ske havde Digteren nylig ved Feldborgs Undervisning benyttet den engelske Udgave (London 1800) med Noter ved Chr. Hviding (K 76: 68,7).

201,1 *Tappernoie . . Winkler*] jfr. A II 119,3—4. ¶ 201,11 *Frederiksberg*] Chr. Molbech noterer 22/9 1816: »Om Efterm. var hos Oehlenschläger, som læste for mig Begyndelsen af et nyt Digt Frederiksberg« (NKS 439,8°), og kan 14/11 s. A. fortælle R. E. Bruun, at »der trykkes paa et Digt af ham i flere Sange, under Titelen Frederiksberg, hvori han paa en poetisk Maa-de skildrer sin Ungdom, i det han tillige beskriver Stedet og Egnen« (NKS 3523, 4°). Se videre Noten 216,20. ¶ 201,12—16 *Waldemars Taarn . . foræret det til Kongen*] Sandsynligvis stammer Benævnelsen »Valdemars Taarn« for Gaasetaarnet fra det officielle Dokument om Taarnets Overdragelse til Kongen 14/12 1808 (Collegial-Tidende 1809 Nr. 22), og »Valdemars Taarn« vedbliver det at hedde i Embedsskrivelser (i Nationalmuseet) langt ned i Aarhundredet. Chr. Jürgensen Thomsen skriver i sin utrykte Dagbog 29/8 1810 fra et Besøg i Vordingborg ». . Derfra op paa Waldemars Taarn« (meddelt Udg. af Museumsinspektør Victor Hermansen). Og flere af det nye Aarhundredes Forfattere anvender denne Benævnelse: Chr. Molbech (Ungdomsvandringer II 301, jfr. Chr. Molbech og hans Søn C. K. F. Molbech 159); Nik. Søtoft (Hertha 1817 138—40); Adam Oehlenschläger: (En Reise I 5); J. L. Heiberg (Poet. Skr. VIII 257—58); Grundtvig (Poet. Skr. VII 505); M. Goldschmidt (Erindringer og Resultater I 21). ¶ 201,22—202,4 *Spøgelser . . hos en Godseier Qvistgaard.*] sandsynligvis Kammerraad Peder Qvistgaard (1775—1831), Ejer af Vibygård ved Viby paa Sjælland, hvor Rygtet sagde, det spøgede i Kostalden (Skattegraveren 1884 75; jfr. Evald Tang Kristensen: Danske Sagn, 2. Afd. H 86—87).

202,6 *Hroars Saga*] 19/8 1816 skriver Chr. Molbech til R. E. Bruun: »Oehlenschl.: arbejder nu med Iver paa sin Hrolf Krake — Fortsættelsen af Helge. Den bliver i Prosa, med indstroede Romanzer. Hvad Hjort og Hauch

deraf have hørt, finde de meget skjønt«, og 14/11 s. A.: »Fortsættelsen af Helge (under Titel af Hroars Saga, om jeg ikke fejler) skal være næsten færdig til Trykken« (NKS 3523, 4°). Se videre Noten til B II 192,6—7. ¶ 202,13—14 *see Oppens Terminologie*] kan ikke oplyses. ¶ 202,24 *hans Fru*] Kammerherre Bertouch ægtede 1803 Louise von Wallmoden (1775—1831), Datter af Geheimeraad Georg Christoph von Wallmoden († 1793) til Fuglsang og Catharina Margrethe von Lehn († 1805). ¶ 202,26 *spille alle paa Piano eller Violin*] Oehl. fortæller i »En Reise« I 6—7: »Om Aftenen tilbringes for det meste flere Timer her med Musik . . . Kammerherren og jeg have siunget Adskilligt sammen«. Som et Bidrag til Familien Bertouchs Musikglæde kan anføres af Dagen 26/6 1810: »Den for sit Klaverspil saa berømte Jomfru Vernicke opholder sig i denne Tid paa Søholt hos S. T. Hr. Kammerjunker Bertouch, og giver Søndagen d. 24 Juni en Koncert paa ovenmældte Herregaard, hvortil adskillige af Byens og Omegnens Familier ere blevne indbudne«. ¶ 202,27—28 *sende dem mine Breve til Gienmælning*] jfr. 212,27—29. ¶ 202,30—203,3 *Hans Søn er langt bedre . . .*] det almindelige Omdømme var ikke unge Bertouch gunstigt. Saaledes skriver Rasm. Nyerup 20/12 1816 til Rasm. Rask: »Øhlenslæger gjør paa et Aar en Rejse til Paris som Hovmester for en vis ubetydelig Adelsmand« (Add. 198, 2°, jfr. Noten til 244,3—7 og 327,7).

203,3 *Bare vi nu vare over Vandet*] jfr. 207,17—18 og A III 243,8—11. ¶ 203,4 *Dahlmann i Kiel*] se Noterne til 49,22 og 223,9—10. ¶ 203,10 *Bursdag*] saaledes udtalte den lille Charlotte Oehl. Geburtsdag iflg. Christiane Oehl. til Kamma Rahbek 31/7 1812 (NKS 1674, 2°). ¶ 203,15—16 *mit Digt til Grevinde Schimmelmänn . . . fuldt af Trykfejl*] 3/12 1816 døde Charlotte Schimmelmänn af Tæring og blev 7/12 begravet i Sct. Petri Kirke (Skild. 10/12 1816). Oehl.s Digt »Charlotte Schimmelmänn« (Lieb. XX 208—09) tryktes i Statstidende 9/12, i Dagen 11/12 og i Athene Dec. 1816. Originalen findes i Abrahams' Autografsamling H 139, 4°. Af meningsforstyrrende Trykfejl er alene værd at mærke i Linie 7 »Siæl« i Stedet for »Stoel«. Nik. Fogtmann skriver 21/1 1817 til P. Hjort, Oehl.s »lille Elegie over Grevinde Schimmelmänn behagede mig meget ved sin simple Skjønhed og besynderlige Kraft« (Breve til P. Hjort I 43). Og Grev Schimmelmänn fortæller (udat.) Charlotte v. Schiller: »Øhlenschläger und einige unserer dänischen Lieblings-Dichter haben unverwelckbare Blumen der Dichtkunst auf ihr Grab gestreut« (Deutsche Rundschau LXXIV 81). Saaledes Rahbek (se 372,29—30 m. Note) og N. T. Bruun (Dagen 17/12 1816).

521. Kbh. 17/12 1816. Fra Christiane Oehlenschläger. NKS 1674, 2°. Trykt: Mindebl. 227—29 (delvis).

205,5 *Christiane Borries*] Christiane Catherina Borries, f. Lütken (1789—1867), Datter af Grosserer Christian Ludwig Lütken († 1813), ægtede 26/5

1811 daværende Associé i sin Faders Hus, Grosserer Carl Philipp Borries (1779—1840). Mathilde Reinhardt (I 139—40) skildrer hende som en aandfuld og evnerig Natur, særlig musikalsk (hun spillede en Aarrække med Weyse, Th. Borries: Slægten Borries 42—43), opofrende, men nervøs og skrupuløs, og Louise dal Borgo sekunderer 14/8 1816 til Olinto: »J'ai été cette matinée chez la Borries, c'est une femme bien aimable surtout quand on la vois toute seule« (dal Borgos Arkiv, RA). Carl Heger kalder hende »en velsignet Kone« (385,8—11), og fra en senere Tid karakteriserer J. L. Ussing, Arkæologen, hende som »en af de elskeligste Kvinder, jeg har kjendt« (Af mit Levned 15). Søren Kierkegaard logerede hos hende sine sidste Aar (jfr. M. Reinhardt II 214—17). ¶ 205,8 *Gustav*] Grosserer Borries ældste Søn Ernst Heinrich Gustav Borries (1812—1860) blev Student 1830, cand. polyt. 1835, studerede i Udlandet Kattuntryk og Lysestøbning og anlagde hjemkommen 1839 L. P. Holmblads Stearinlysfabrik. Han var fra 1846 Meddirektør af Fredens Mølle og fra 1853 til sin Død Inspektør ved den polytekniske Læreanstalt. En levende Nationalfølelse gav sig bl. a. Udslag i Interesse for sønderjyske Folkebiblioteker (Th. Borries: Slægten Borries 49—50). ¶ 205,17 *Froken Bertouch*] Catherine Sophie Wilhelmine von Bertouch (1762—1848), Søster til Frederik Julian Christian von B. (Noten til Br. 516), var 1792—94 Hoffroken hos Arveprinsesse Sophie Frederikke († 1794). ¶ 205,18 *jeg var hos hende*] Froken Bertouch boede 1816—20 i Mikkalbryggersgade. ¶ 205,29 *Carl*] Carl Heger.

206,4 *Peter Wegner har spist . . hos mig i Onsdags*] A. E. Boye skriver 19/12 1816 til Kamma Rahbek, at han gerne besøger Fru Oehlschläger »om Onsdagen, da jeg hører Olufsen [»Gulddaasens« Forfatter, Statsøkonomen Christian Olufsen] snakke om Danmarks Statsoeconomie i Thotts Palais og derved er i Nærheden af Bredgaden« (NKS 1458, 2°). ¶ 206,4—5 *hans Bog er kommen ud*] 14/12 1816 averteres i Adr. udkommen: »En liden Moerskabsbog om Etatsraad G. H. Olsens saakaldte Indlæg, af Peter Wegner«. I Dagen 17/12 1816 belærer Rahbek Peter Wegner, som i en bagerst i Bogen anbragt Liste over nyligen antagne maadelige Stykker havde nævnt Rahbeks »Tyveaarsfesten«, om at dette var antaget af en tidligere Direktion, hvorfor Peter Wegner sst. 21/12 bekender, at Listen var suppleret af en Ven (∩: Peder Hjort, se: Om Karen Margrethe Rahbeks Brevvexling 118—21), og at »Tyveaarsfesten« var nævnt uden hans Vidende og mod hans Villie. Ogsaa Christiane Oehl. bebrejdede Boye den famøse Tilføjelse, idet hun frygtede, Rahbeks kunde tro, hun eller Oehl. selv var Skyld deri (A. E. Boye til Kamma Rahbek 18/12 1816, NKS 1458, 2°). Morskabsbogen blev anmeldt af Jens Krag Høst i Dagspostens Søndagsblad Nr. 48 1816. ¶ 206,5 *Tetens Tale*] daværende teologisk Studerende Peter Tetens (1791—1876), senere Sognepræst i Nibe, sidst i Horsens, indbød i Dagen 23/11 1816 den akademiske Ungdom til Møde 24/11 i det musikalske

Akademis Koncertsal i Anledning af »Freias Alter« Forkastelse. Mødet blev forbudt (Adrastea 27/11 1816), men 7/12 1816 averterer Adr. udkommen: »Tale til Universitetets Studerende i Anledning af Freyas Alter, forkastet af Theatercensorerne, ved P. Tetens, Student«, der indtrængende opfordrer Studenterne til at appellere Kendelsen til Kongen (jfr. Noten til 189,15). Rahbek anholder i Dagen 10/12 Tetens Udtalelse: »forkastet gennem Theatercensorerne«, da Farcen er forkastet af Censorerne, og det urimelige i, at Baggesen skulde have haft den ringeste Indflydelse paa hans (Rahbeks) Dom. Det ungdommelige, patetiske Skrift anmeldtes skaansomt af Jens Krag Høst i Dagspostens Søndagsblad Nr. 48 1816. ¶ 206, 6—7 *Frideriksbergdigtet*] se 216,10—20 og 240,28—29 m. Noter. ¶ 206, 7—10 *Hauch . . læst nogle smaae Digte . . skrevet til mig*] Digte af 17/5 1811 (Elith Reumert: Et Livs Roman 38—39), 28/7 1813 og Fødselsdags-Rim og lignende i Børnenes Navn (NKS 2752, III, 4°). ¶ 206,10 *lille Digt da Lotte var syg*] Kladden til Digtet »Da Lotte var syg« er delvis gengivet i Elith Reumert: Et Livs Roman 35. ¶ 206,10—11 *han elsker Dig usigeligt*] vistnok i Slutningen af 1815 havde Hauch til Peder Hjort omtalt Oehl., »hvis ophøiede Aand og herlige Hjerter saa stærkt har henrevet os begge« (NKS 2411, 4°). 9/10 1816 til R. E. Bruun vender Molbech sig, trods al sin Beundring for Oehl., imod at blive indrulleret bl. hans blinde Tilhængere (jfr. Noten til Br. 498) og fortsætter: »En saadan Tilbeder synes mig Hauch derimod mere og mere at blive, hvilket er Skade; Oehl. har imponeret ham, og han er godmodig nok til ikke at mærke det« (NKS 3523, 4°). Selv udtaler Hauch siden, at han »havde dengang en saa fast Tillid til og Tro paa Oehlschlägers Digtergeni, at jeg vel tør paastaae, der fandtes ikke mange slige Troende i Landet« (Minder fra min Barndom og min Ungdom 288). Til Oehl.s Fødselsdag 1816 skrev han: Store Digter, der med kraftig Aand / Skønhedsteppet for mit Blik udbredte, / Høie Mester, der med venlig Haand / Morgentaagen fra mit Øie spredte, / Du, der tidligt under Ætherens Seil / Spændte Digtervingens store Bue, / Du, der mild i Draabens mindste Speil / Lærte Himmel mig og Jord at skue, / Skjønhed hæved du af Tidens Grav, / Kulden dræbte du ved fremmed Smerte, / For de Skatte du med Rigdom gav / Faaer igien du kun et kjerligt Hierte / Helliget Digteren A. Oehlschläger med inderlig Kjerlighed og Taknemmelighed af C. Hauch. (NKS 2752, 4°, III).

522. Kiel 20/12 1816. Til Christiane Oehlschläger. NKS 1674, 2°; jfr. »En Reise« I 6—11.

208,11—25 *Bertouchs Have . . .*] Haven var anlagt af Geheimeraad Henning Ulrik Lützwow († 1722) og er i denne Skikkelse beskrevet af Amtmand P. O. Rosenørn (Lolland-Falsters hist. Samfunds Aarbog 1940 19—20).

209,8—10 *Beatus ille qui procul negotiis . . .*] Horats Epodes II 1—4. I »En Reise« I 8 oversatte Oehl. disse Linier saaledes:

Lyksalig Den, som til det Bedre
Fra Stadens Daarskab ile kan,
Og pløie, som de gamle Fædre
Med egne Oxer eget Land!

¶ 209,12—13 *med Jeronimus . . . tro Jorden er flak*] »Erasmus Montanus« 3. Akt, Sc. 5. ¶ 209,15 *Oberstlieutenant Wichfeldt*] Kammerherre, Oberstløjtnant Henning Wichfeldt (1767—1846), til Stamhuset Engestofte og Ulriksdal, var paa Øerne bl. de første i Bestræbelserne for at fremme Bondestandens økonomiske Uafhængighed og huskedes som en munter og vittig Mand (Ræbild: Stamhuset Engestofte 28). Han havde lidt litterær Interesse, sad i Bestyrelsen for Provinsialbogsamlingen i Maribo (Lolland-Falsters hist. Aarbøger 1943—45 310) og havde i sit eget Bibliotek alle betydeligere Skrifter af Oehl. (Engestofte Godsarkiv. Designation over det til Stamhuset hørende Inventarium, I, Bogsamlingen, LAS). ¶ 209,24—25 *Højbyegaard, der tilhører den unge Bertouch*] jfr. Noten til 195,1.

210,1 *Randrup*] Eggert Christopher Schnabel Randrup (1765—1831) blev 1799 Sognepræst til Taagerup og Thorslunde paa Lolland, hvor Moer Koren besøgte ham paa sin Rejse 1802 og omtaler ham som en af Dichmans »gamle kiære Venner«, ligesom hun selv havde megen Fornøjelse og Interesse af hans Selskab (Dagb. 48, 50, 57—61, 70—71, 86, 88, 93). Som Konsulent ved Stiftsbiblioteket i Maribo anbefalede Randrup Skrifter af Oehl. (Lolland-Falsters hist. Samfunds Aarbog 1943—45 308). ¶ 210,3 *Forvalteren*] Iver Malthe Frydendahl Bagger (1791—1852), Søn af Præsten Jacob Bagger i Krummerup ved Sorø, Forvalter (ogsaa Titel af Sekretær eller Prokurator) paa Højbyegaard 1815—49, Ejer af Ny Raahaugegaard. ¶ 210,4 *smukke Søster*] Wibeke Marie Bagger (1789—1857) levede hos sin Broder og døde ugift hos sin Svigerinde paa Ny Raahaugegaard.

211,21 *Dahlmann . . om der er Brev*] jfr. 211,26 og 213,1—2. ¶ 211,30 *Lorent am Ende, & Comp.*] Ludwig Frans Lorent († 1852), Johann Heinrich am Ende (†?) og dennes Søn Christian Theobald am Ende († 1820) drev i Fælleskab i Hamborg et Købmandsforetagende siden 1816 under Navn: F. L. Lorent, am Ende & Co. (Meddelelse fra Staatsarchiv, Hamborg). Begge Familier tilhørte den reformerte Menighed og har muligvis været Bekendte af Frontin.

212,10—11 *Bertouch . . tilbage . . til Schleswig*] Enken efter Bogsamleren og Genealogen, Amtmand i Tønder Ernst Albrecht v. Bertouch († 1815), Marie Madeleine v. Bertouch († 1827), f. le Sage de Fontenay, Moder til Susanne B. (Noten til 231,13—14), P. G. Bertouchs Kæreste, flyttede efter sin Mands Død vistnok til Slesvig, hvor Datteren Julie v. B. († 1834) var

gift med Overretsråd Johan Carl Krickauff († 1829), og hvor hun endte sine Dage. Carl A. Bertouch skriver 8/5 1816 til Farbroderen Fr. Julian B. paa Søholt: »Susette [Søsteren Susanne] er i Slesvig« (Rud. Bertouch: Slægten Bertouch 254). ¶ 212,22 *Wulff*] daværende Kaptajn i Sø-Etaten, senere Kontreadmiral Peter Frederik Wulff (1774—1842), Shakespeares Oversætter og selv lidt poetisk virksom, lærte Oehl. at kende 1814 i »den Baggenseske Periode, i hvilken Wulff sluttede sig varmt til mig« (Er. IV 170, jfr. III 41), og var mistænkt for at være Peter Wegner (Noten til 197,5). Han var bl. Tilhørerne ved Oehl.s første private Forelæsninger (se Noten til 108,3), og om hans tidlige Veneration for Digteren vidner et lille Vers »Foran i et Eksempel af Idunna for 1812 [Noten til 64,21—22], til Frue —: »Den eier noget, som især / Vil glæde Schillers Ynderinde: / Naar Øiet smelter hen i Graad, / Og Taaren ned ad Kinden triller / Ved Posas ædle Daad, / Saa skue med Ømhed paa vort Danmarks Schiller«. (Rimede Smaating og Efterligninger 46). Om deres senere Forhold se Br. 711 m. Note.

523. Kbh. 23/12 [1816] Fra Christiane Oehlenschläger. NKS 1674, 2°.

215,10—16 *Dit Brev ... lod det hente ..*] ved Brevpostens Ankomst blev Karterne, hvorpaa Brevene var opførte, opslaaede uden for Postkontoret i Købmagergade til almindeligt Eftersyn, og Adressaterne kunde melde sig. I 1813 blev det foreskrevet, at Breve kun maatte udleveres efter behørig Legitimation, da Misbrug lejlighedsvis havde fundet Sted. Ikke afhentede Breve bragtes Adressaterne mod en Bærepenge. Eftersynet, der tidligere var fastsat til 3 Timers Dagslys, indskrænkedes 1816 i Kbh. til een Time, da Brevombæring var blevet almindeligere (Fr. Olsen: Postvæsenet i Danmark 1808—48 146, 280). ¶ 215,12 *Student Jürgensen*] maaske senere Sognepræst i Høien og Jerlev Jürgen Jürgensen (1796—1851), f. i Kolding, Søn af Kordegn Peter Jürgensen, Student 1816, cand. theol. 1825. ¶ 215,16 *gaae op til Ørsted*] til H. C. Ørsted i Dr. Tværgade 401 B, nuværende Nr. 58. ¶ 215,29 *Sophie*] Sophie Ørsted.

216,1—2 *Vejen til hende er saa lang*] i Maj 1813 flyttede A. S. Ørsted fra Vestergade til Frederiksberggade 27 (jfr. Breve til F. C. Sibbern 33), nuværende Nr. 24. Forholdet mellem Svigerinderne var aldrig synderlig hjerteligt. Sophie Ørsted skriver 29/5 1810 til Birgitte Ballum (der 1814 ægtede H. C. Ørsted): »Jeg takker Dig for Dit Ønske i Henseende til min nye Svigerinde, gode Gitte, der ere Ting i denne Verden som ej kan repeteres, saadan var min Følelse for, mit Forhold til Albertine [K 61: 60,28], hver sit, alle Farver ere skjøne, men kun den blaae er Evighedens og Bestandighedens Sindbilled. Min Broder vil vist blive lykkelig med sin Kone, hun er ham saa inderligt hengiven, og det er i mange Henseender et fortrinligt Fruentimmer,

jeg holder ogsaa oprigtig af hende, men det er ej paa den Maade, og det skal det ej heller være« (Ørsted 94, 2°). At Christiane paa sin Side højlydt udleverede sin Svigerinde, vil Marie Rørdam vide (Tilbageblik 42). ¶ 216,10 *Christensen*] Hof-Bogtrykker Niels Christensen (1766—1817), hvis Trykkeri 1816 overtoges af hans Søn Niels Georg Frederik Christensen (1796—1825) og fortsattes af dets Bestyrer Jørgen Ditlev Qvist (1789—1866). ¶ 216,19 *Heibergs Juleløyer*] »Julespøg og Nytaarsløjer« anmeldes i Adr. 14/12 1816 at ville komme om faa Dage og averteres udkommen 21/12. ¶ 216,20 *Til Nytaar faaer jeg det ud*] Adr. 30/12 1816 meddeler: »Fra Pressen er udkommen: Frederiksberg, et Digt af Adam Oehlenschläger. Faaes heftet for 3 Rbd.« Om Digtets Modtagelse se 240,28—29 med Note.

217,2—3 *noget af Sølvgagen igjen*] Kongen havde 30/11 1816 resolveret, at Oehl. i Anledning af sin Udenlandsrejse »maae udbetales den ham af Finantskassen tillagte Gage for eet Aar i Sølv, og om han ønsker det, forskudsvis« (Kabinettsarkivet. 2. Forestillingsprotokol 1816, RA).

524. 24/12 [1816] Fra C. Hauch. NKS 1674, 2°.

219,9 *det skønne Brev*] Br. 522. ¶ 219,21—22 *Deres latinske Ønske*] jfr. 209,8—10 m. Note.

220,7 *Ogsaa sidste Gang da der kom Brev*] Br. 520. ¶ 220,10 *et fra Florens, et andet fra Pisa*] som Brevsamlingen foreligger alene være Br. 335. ¶ 220,11 *saare skønne Digte til Deres Kone og de Smaa*] Noter til 206,7—10. ¶ 220,20—21 *De har . . været vittig, da De bestemte Dem at henleve Vinteren i Paris*] jfr. Oehl.s Udtalelser B II 60, 1—61,14. ¶ 220,25 *med Iver lægge mig efter Jura*] Hauch begyndte efter 2. Eksamen 1809 at studere Jura, men lod sig snart henrive af æstetiske Studier og Digterdrømme, som Oehl. dog i første Række helbredte ham for, idet han »med en rørende Omhu bad mig . . tænke paa, mine senere Aar, og om at bryde mig en Fremtidsbane, medens Ungdommen endnu var« (Minder fra min Ungdom og min Barndom 302—03). Endnu 13/5 1817 foregiver Hauch, han faar en juridisk Eksamen (B II 111,25—27), men 10/1 1818 skriver Molbech til R. E. Bruun, at Hauch har opgivet Juraen »og studerer Physik og Mathematik af al Magt« (NKS 3523, 4°), og i Slutningen af 1820 tog han Magisterkonferens i Naturhistorie, Fysik og Kemi. ¶ 220,25—26 *det Samme vil og Hjort gjøre med Theologien*] Peder Hjort havde efter Rusaaret i 3 Aar studeret særlig Jura, men tabte Interessen derfor, da A. S. Ørsted 1813 ophørte som Manuduktør. For en Afhandling om den frie Villie fik han 1814 Guldmedaille og begyndte Efteraaret 1815 med sin Faders Tilladelse at studere Teologi (Peder Hjort: Krit. Bidr. Kirkelig-etisk Afd. VIII, XIII og 36—37). ¶ 220,26 *vi kunne have frie Hænder*] Peder Hjort skriver: »I Sommeren 1816 foreslog Prof. Oehlenschläger mig at udgive med ham, og et Par Andre måske, et kritisk-æstetisk Tidsskrift, der skulde hedde *fascis*; Tendentsen lå i Årstallet.

Jeg svarede bl. a., at Øxen midt i Knippet, det kunde han sagtens være, men om jeg kunde afgive en rigtig Lictor-Kjæp men jeg mente: vilde afgive — var vist tvivlsomt. Der blev da heller ikke noget af den Plan, bl. a. fordi Oehl. rejste til Udlandet om Efteråret« (Krit. Bidr. Lit. Afd. 1. Afd. 5).

¶ 220,30—221,1 *de brændende Røve* ..] Dommernes Bog 15,4—5.

221,1—4 *Min* ..] se Noten til 269,23. ¶ 221,5 *Prof Sibbern. . . for den juridiske Sikkerheds Skyld*] Sibbern havde 1810 taget juridisk Embedseksamen. ¶ 221,11—12 *undgaae den Bebreidelse to Gange at have blandet mig i Sagen*] Hauch havde recenseret Omarbejdelsen af »Frejas Alter« i »Athene« Oktober 1816, jfr. Hauch: Minder fra min Barndom og min Ungdom 288.

525. Hamborg 25/12 1816. Til Christiane Oehlenschläger. NKS 1674, 2°, jfr. »En Reise« I 11—21.

222,11 *»tredsindstyve Mile fra mit Hierte«*] se K 84: 75,26—27. ¶ 222, 12—15 *Mester Geerts Snaksomhed min Reise til Kiel* ..] »Gert Westphaler«, 2. Akt, Sc. 4.

223,3—6 *Karakterdragt . . . som Studenterne i Tiecksverkehrter Welt* ..] Ludwig Tieck: »Dieverkehrte Welt« (1798), 3. Akt, Sc. 2. Som et Udtryk for den nationale Opblussen i Tyskland efter Napoleonskrigene klædte Studenterne sig i den saakaldte »altdeutsche Tracht«, nærmere beskrevet af Atterbom i »Minnen från Tyskland och Italien« I 25—26; jfr. Chr. Molbech: »Reise giennem Tydskland . . i 1819 og 1820« I 161—63, Abrahams: »Meddelelser af mit Liv« 93, H. N. Clausen: »Optegnelser« 62—63. ¶ 223,9—10 *besøgte jeg Dahlmann*] Oehl. skriver siden, at han traf Dahlmann, »der begyndte sin litteraire Bane med en Afhandling over mine Skrifter, som, oversat, blev trykt paa Dansk« (Noten 49,22), og fortsætter: »I de senere Tider lader han ikke til at bryde sig meget meer om dansk Litteratur; dog var han meget høflig og artig (Er. III 109). ¶ 223,10—11 *Dahlmann . . skal givtes, med en net, sædelig . . Pige*] Dahlmann ægtede 23/4 1817 Julie Hegewisch (1795—1826), Datter af Dietrich Hermann H. († 1812), Dahlmanns Forgænger. Lotte Hegewisch skriver: »Julchen . . war hübsch, treu und bieder« (Erinnerungen früherer Stunden 6). Aug. Wilh. Schlegel havde tidligere bejlet til hende (sst. 24,121). ¶ 223,12—13 *Wiedemann, en Kunstelsker*] Professor i Fødselsvidenskab ved Kiels Universitet Chr. Rud. Wilh. Wiedemann (1770—1840) havde ved Siden af medicinske og naturvidenskabelige Indsigter litterære, filologiske og kunstneriske Interesser og var Medredaktør af »Kieler Blätter«, den gryende slesvigholstenske Bevægelses Organ (se videre B II 386,28—387,12 m. Noter). ¶ 223,13 *Dahlmanns Kiæreste er i Huset*] Prof. Wiedemann var Julie Hegewisch' Formynder (A. Springer: F. C. Dahlmann I 107). ¶ 223,14 *Doktor Hegewisch og hans Kone*] Franz Hermann Hegewisch (1783—1865), Broder til Julie H., Professor og Læge i Kiel, optaget af sociale og politiske Interes-

ser og, ligesom sin Svoger F. C. Dahlmann, Medarbejder ved »Kieler Blätter« og ivrig Slesvig-Holstener. Han ægtede 1814 Karoline v. Linstow († 1856), som Elise Bernstorff (Noten til 223,24) beundrende har portrætteret (Aus ihren Aufzeichnungen I 95), og som Hauchs er hjerteligt indtaget i (Hauch og Ingemann. En Brevveksling 46), medens J. L. Heiberg er forbeholden (Breve og Aktstk. I 118). ¶ 223,15 *Madam Hensler*] Dore Hensler (1770—1860), f. Behrens, Enke efter Lægen Fritz Hensler († 1793), berømmes af Samtiden for Aand og Hjerte (J. G. Rist: Lebenserinnerungen II 316 f.). Anders Sandøe og Sophie Ørsted besøgte hende paa Vejen hjem fra Badet i Driburg, og A. S. Ø. skriver 10/12 1814 til Chr. Aug. Brandis: »I Kiel kom den Adresse, De havde givet os til Frue Henslers, os saare vel tilpas. Hun behagede min Kone og mig ganske overordentlig« (Hvidgarverens Arkiv, Fyens Stiftsmuseum, Odense). Hun var B. G. Niebuhrs Svigerinde og moderlige Veninde og udgav »Lebensnachrichten über B. G. Niebuhr« (1838). ¶ 223,16 *begge Bernstorfferne . . i Kiel*] begge Gesandterne Bernstorff tilbragte med Familie Julen i Kiel, Christian Günther B. for 19/1 1817 at rejse til Berlin, Joachim Frederik B. for 9/2 s. A. at gaa til Kbh. (Elise v. Bernstorff: Aus ihren Aufzeichnungen I 213; jfr. J. G. Rist: Lebenserinnerungen III 39). ¶ 223,20 *Josephine*] Komtesse Caroline Josephine Louise Charlotte Baudissin (1788—1830) ægtede 1807 Greve Magnus Carl Bernstorff (1781—1836), den yngste af A. P. Bernstorffs Sønner. ¶ 223,22 *som Geert . . rigtig anmærker*] »Gert Westphaler«, 2. Akt, Sc. 2. ¶ 223,24 *hans Elisa*] Grevinde Elisabeth Augusta B., f. v. Dernath (1789—1867), ægtede 1806 sin Morbroder Christian Günther Bernstorff. Oehl. fortæller, at Bernstorffs »skionne, unge Hustru var ham værdig og særdeles elskværdig« (Er. III 13). Hendes ovenfor nævnte »Aufzeichnungen« fortæller ogsaa om en from og kvindelig Natur, men røber ikke Blik for offentlige Forhold og har kun faa Bidrag til Tidens Aandshistorie. ¶ 223,26 *Grevinde Dernath*] Sophie Magdalene Charlotte v. Dernath, f. Bernstorff (1770—1841), Moder til Elise v. B., gift 1787 med Diplomaten, Rigs greve Magnus v. Dernath (1765—1828). ¶ 223,26—27 *en Grev Rantzau, (Gouverneur) . .*] Guvernør i Lauenborg 1816—33 var Greve Cay Fr. Reventlow (1753—1834), tidligere Statsminister og Chef for Det tyske Kancelli, gift 1797 med Komtesse Emilie Louise Henriette Bernstorff (1776—1855), Søster til Brødrene Bernstorff. ¶ 223,28 *Etatsraad Berger og hans interessante Kone*] Johan Erik v. Berger (1772—1833) havde, efter en bevæget Ungdom optaget af Filosofi og Tidens liberale Røre og en kortvarig Ansættelse som Auscultant i Rentekammeret, i 1801 købt Godset Seekamp ved Kiel, hvis Drift han efterhaanden overlod en Bestyrer for helt at hellige sig sine Studier. Kongen gjorde ham 1813 til Etatsraad, Aaret efter blev han Professor i Astronomi ved Kiels Universitet og 1815 tillige i Filosofi, som han docerede i Tilslutning til Hegel, hvori han indviede J. L. Heiberg (J. L. Heiberg: Pros. Skr.

XI 498 f.). B. ægtede 1803 Komtesse Anna Holck (1778—1835), Datter af Christian VII.s Yndling, hyldet i et Digt af Baggesen (Werke II 10), beundrende fremhævet af Johann Georg Rist (Lebenserinnerungen I 144), af Sophie Reventlow (C. B. Reventlow: En dansk Statsmands Hjem I 258—59) og af Nicoline Reinhardt (M. Reinhardt I 47). Oehl. traf Bergers paa Sophienholm vistnok Sommeren 1812. »Manden talte temmelig meget med Oeh., men tillod sig at have sine egne Meninger« (M. Reinhardt I 47).. ¶ 223,29 *Harald Holck*] senere Oberst Greve Harald Holck (1785—1839) havde som Blüchers Adjudant deltaget i Slaget ved Waterloo og var dekoreret med Jernkorset (jfr. C. B. Reventlow: En dansk Statsmands Hjem II 196). Han ægtede 1/10 1815 Komtesse Ida Hardenberg-Reventlow (1799—1867), der forlod ham Tid efter anden. Lotte Hegewisch har givet et af Vemod farvet henrivende Portræt af denne fornemme, halvgale, letsindige Kavaller med det brudte Hjerte (Erinnerungen früherer Stunden 30—31). ¶ 223,29—30 *Legetøi til Børnene*] dog ikke »til sine Børn« (Er. III 109), thi hun havde ingen.

224,2 *Fru Pølse*] er Charlotte (M. Reinhardt I 28). ¶ 224,2 *Voulegang*] Johannes Wolfgang. ¶ 224,2 *Cadeden Melanse*] den yngste, William. ¶ 224,4 *Herr Fischer i Stadt Copenhagen*] deputeret Borger og Gæstgiver i Kiel Andreas Eversen Fischer var født 13/6 1743 i Kbh. Han erhvervede o. 1789 »Stadt Kopenhagen« i Schumacherstrasse, der roses af alle for Beværtning og billige Priser (jfr. dog Museum 1892 II 198 f. og 219), og lagde bl. a. ved sin generøse Opræden over for danske Militære et Fædrelandsind for Dagen, der 1814 indbragte ham Dannebrogordenen. Han mindede Molbech om Goethes »fortræffelige Vert i den gyldne Løve« [i »Hermann und Dorothea«] (Reise i Tydskland . . 1819 og 1820 I 6—7). Blandt hans Gæster var Jens Baggesen, hvis første Kone Sophie, f. Haller, døde i »Stadt Kopenhagen« 5/5 1797 (Bagg. Biogr. II 182—89), Rud. Bay (Mem. og Br. XXXII 19—20), J. L. Beeken (Reise i Nordtydskland I 78), Carsten Hauch (Minder fra min første Udenlandsrejse 4), Kristoffer Nyholm (Optegnelser fra et Ophold i Frankrig 1815—18 7), Provst Schmidt (NKS 396^c, 8°, 15/4 1818) og Ulrik Sundt (Fodrejse 3). Optaget af at forberede sin Konges Fødselsdag døde han efter faa Dages Sygdom 29/1 1826. Dagen 7/2 1826 bragte en lille Nekrolog (jfr. Fr. Thaarup: Fædrelandsk Nekrolog 447) og et Digt, signeret »bgs« (∴ Aug. Baggesen?). ¶ 224,8—9 *Frue taarn brænde . .*] Frue Taarns Brand 1807 af Kobberstikkeren G. L. Lahde (1765—1835) er maaske udført i Samarbejde med Johs. Senn efter Tegning af C. W. Eckersberg (Weilbach II 1949 209). Lahde havde 1814 et Samarbejde med Oehl. i Anledning af sin: »Tolv Blade Figurer til Tegneøvelser efter Thorvaldsen . . . Med poetiske Forklaringer af Professor A. Oehlenschläger« (Lieb. XX 108—18). ¶ 224,9 *vælte de engelske Matroser et Skib . .*] Stik af Johan Frederik Clemens »Englændernes sidste Daad i

Kiøbenhavn 1807« eller Stik af Georg Haas »Den Engelske Nations Skiensel udøvet paa Nyholmen den 17 October 1807«. ¶ 224,10 *her staar Knudsen . .*] »Fædrenelandsk Kirkegaard. En Forestilling til Fordeel for de i Krigen Qvæstede og de Faldnes efterladte Enker og Børn udført ved Skuespiller og Dannebrogsmænd Knudsen paa den Kongelige Danske Skueplads den 12te Marts 1814«, tegnet og stukket af Johannes Senn. ¶ 224,12—13 *ildfulde . . Professor Pfaff*] Kielerprofessoren, Lægen og Naturforskeren Christoph Heinrich Pfaff (1773—1852), f. i Stuttgart, havde som Repræsentant for sit Universitet deltaget i Kroningsfestlighederne 1815 (Pfaff: Lebenserinnerungen 167 ff., jfr. Noten 171,1). Pfaff var Kollega og Ven af Baggesen (Noten 224,16—17) og fra sin Ungdom knyttet til Frederikke Brun (Louis Bobé: Frederikke Brun 66, 71, 138), der Sommeren 1815 introducerer ham hos Kamma Rahbek (Thiele: Erindr. fra Bakkehuset 117), ligesom han kom hos Reinhardts (M. Reinhardt I 85). Under sit Ophold i Kiel Maj 1831 opsøgte Oehl. ham forgæves (27/5 1831 til Christiane Oehl., NKS 1674, 2°). ¶ 224,15 *Reinhold*] Baggesens Ven, Filosofen Karl Leonhard Reinhold (1758—1823), Professor i Kiel 1794, der siden Aarhundredets Begyndelse var mærket af en Gigtlidelse, begyndte som Kants Fortolker, foregreb siden Fichte og kom endelig under Indflydelse af Bardili. Baggesen lærte Reinhold at kende i Weimar 1790, var en Tid hans ubeskrivelig henrykte Profet, og trods Omvekslinger og divergerende Anskuelser siden, tabte de aldrig hinanden af Syne. Om deres fælles stærke aandelige Røre vidner den af Digterens Sønner udgivne »Baggesens Briefwechsel mit Karl Leonhard Reinhold und Fr. H. Jacobi« I—II 1831. ¶ 224,16—17 *Han saavel som Pfaff vare . . bedrøvede over . . Baggesen*] Pfaff lærte Baggesen at kende 1811 i Kiel og blev trods Forudindtagethed besejret af Digterens geniale Lune (Pfaff: Lebenserinnerungen 157—58). Han fulgte siden hans Bane med Interesse og synes at mene, Baggesen, om han havde villet, »dem neuesten Dichturfürsten Oehlenschläger den Lorbeer streitig gemacht haben würde« (sst. 159), idet han tilstaar, at Baggesens store Talent havde modnet herligere Frugter, »wenn er sich mehr hätte concentriren können, und sein Geist, durch unglückliche Rivalität weniger gestört worden wäre« (sst. 192). ¶ 224,19 *Professor Falk*] Slesvig-Holstens første Retslærde, Medstifter af Slesvig-Holstenismen, Niels Nicolaus Falck (1784—1850), fra Emmerslev ved Tønder, blev 1810 Kancellist og 1811 Kontorchef i Det tyske Kancelli i Kbh., hvor han lærte Dahlmann at kende og kom i Huset hos F. C. Jensen (H. Ratjen: Zur Erinnerung an Nic. Falck 8). Han blev 1814 juridisk Professor i Kiel og repræsenterede sit Fakultet ved Kroningsfestlighederne (Pfaff: Lebenserinnerungen 167 ff.). I Anledning af Biskop Mynsters Ligprædikenen over Oehl. skriver Nic. Falck 1/3 1850 til Peder Hjort: »Der seelige Oehlenschläger gehörte zu meinen ältesten Bekannten in Copenhagen, mit denen ich Verkehr hatte.

Ich mochte den verewigten gerne leiden. Wir trafen uns zuerst im November 1809 in einer Gesellschaft, kurz nachdem Oehlenschläger von seiner auslændischen Reise zurückgekehrt war«. (M. Liepmann: Von Kieler Professoren 266). ¶ 224,20 *Tventens*] Teologen Aug. Twesten (1789—1876) blev 1814 Professor i Filosofi og Teologi i Kiel og 1835 Schleiermachers Efterfølger i Berlin.

226,8 *Carl*] senere Bankier i London, Baron Carl Joachim Hambro (1807—77), Søn af Handelsmagnaten Joachim Hambro, var som Barn og yngre, paa Grund af sin Moders Sygelighed, i Huset hos Reinhardts (M. Reinhardt I 74 ff., 84, 100, 128), hvor Peder Hjort en Tid var hans Lærer (Krit. Bidr. Lit. Afd. 2. Bd. XVI). ¶ 226,16—17 *Hilsen ... og det lille Barn Jesus*] Kindchenjesus, plattysk: Kindgenjes, svensk: Kindken Jesus, det lille Jesusbarn er Navnet paa en udklædt Person, der ved Julehøjtiden uddeler Gaver (J. L. Heiberg: Poetiske Skrifter I 348; Breve og Aktstk. vedr. J. L. Heiberg I 5, jfr. M. Borup: J. L. Heiberg I 42 m. Noter).

227,3 *Sangværket .. fra Domkirkens Taarn*] Domkirken eller Mariekirke blev nedrevet 1804—06. Oehl. har sandsynligvis hørt Sangværket fra Skt. Petrikirke, nær ved den dengang kaldte Domplatz, i Fortsættelse af Jungfernstieg, hvor »Römischer Kaiser«, Hotellet han beboede, laa. ¶ 227,4—5 *hiemme .. spottet Sangværket*] i Frue Kirke, der bestod af 36 Klokker, støbte i Holland 1736, og som ødelagdes ved Bombardementet 1807 (Fra Arkiv og Museum V 172—84). Werlauff taler om Klokkespillet melankolske Toner (Antegnelser til Holbergs Lystspil 39). ¶ 227,23 *den franske Staveluxus*] fra regnet et russisk Intermezzo Foraaret 1813 var Hamborg besat af Fransk-mændene Nov. 1806 til Maj 1814.

228,3 *Lader smaae Børn komme til mig*] Mark. 10,14. ¶ 228,5—6 *mine Forfædre i mange Leed .. i Holsteen*] Oehl.s Tipoldefader Henrich O. († 1696) og Oldefader Christoffer O. († 1729) var Organister i Rensefeld i Nærheden af Lübeck, Bedstefaderen August Henrich O. († 1753) i Krusendorf ved Eckernförde (Er. I 1—3, Bobé 1—2 m. Noter, jfr. NKS 674, 8°). ¶ 228,7 *den store Bach, som formodentlig havde spillet her*] Philip Emanuel Bach (1714—88), kaldet Hamburger Bach, var Kirkemusikdirektør fra 1767 til sin Død. ¶ 228,14—15 *besøge Rist*] Schimmelmans tidligere Sekretær, Diplomaten Johann Georg Rist (1775—1847), der havde været ansat ved Gesandtskaberne i Skt. Petersborg og Madrid, og som varetog Posten som Chargé d'Affaires 1806—07 i London, kom 1808 som Resident til Hamborg og virkede der som Generalkonsul 1811—13, da han tog sin Afsked med Ventepenge. Efter at Schimmelman og Reventlow var traadte tilbage, søgte han forgæves et passende Embede, men benyttedes dog ved flere vigtige Kommissioner og blev 1826 Konferensraad. For sit Liv og sin offentlige Færd gør han Rede i sine »Lebenserinnerungen«, lige bemærkel-

sesværdige som Tidshistorie som ved personlig Bekendelse. Under sit Ophold i Kbh. 1816 havde han truffet Oehl. hos Ørstedes og var siden indbudt af Digteren (herom Noten 167,29). Han omtaler ham som »ein höchst gutmütiger, heiterer Mann, nur zu sehr von eigenem Verdienst durchdrungen«, og fortsætter: »Ich gestehe, dass die oft gesuchte, derbe Natürlichkeit seiner Dichtungen, wie sie immer spärlicher mit dichterischer Wahrheit ausgestattet ist, mich überall nicht in den grösseren tragischen Dramen seiner letzten Zeit angesprochen hat. Aladdin [und die kleinen dänischen Dichtungen sind sein bestes« (Lebenserinnerungen III 25). Paa nærværende Tidspunkt boede Rist i Flottbeck ved Altona. ¶ 228,21—22 i *Aftes paa Komædie* . .] Torsdag 26/12 opførtes paa Hamburger Stadttheater Mozarts »Don Juan«. ¶ 228,22 *Herr Berthold*] Gotthelf Leberecht Berthold (1796—1851) gjorde fortrinlig Lykke ved sin Basstemme og viste store Anlæg som Komiker paa forskellige Scener, længst i Dresden (se videre 254,14—255,20 m. Note). ¶ 228,25 *Mad. Becker*] Karoline Becker, f. Ambrosch († ?), Datter af Sangeren A. († 1822), gift 1809 med Skuespilleren Heinrich Becker († 1823), engageredes 1811 af F. L. Schröder til Hamburger Theater efter at have gjort Furore i en Række Gæsteroller (Lebrün: Jahrb. f. Theater u. Theaterfreunde 1841 290—91). Kuhlau foranledigede hendes Besøg i Kbh. (Skild. 16/4 1816), hvor hun fik Bevilling til at optræde paa Det kgl. Theater 1/5 1816 med en Koncert og en scenisk Forestilling (TA, Kopibog 20/4 1816), ligesom hun gav flere Koncerter i musikalske Foreninger (Dagen 15/5, 18/5 1816, Skild. 1/6 1816). Hendes smukke, omfattende og bøjelige Stemme beundredes meget, medens Kritiken tog Afstand fra hendes affekterede, matte Spil (Adrastea 4/5, 6/5 1816, jfr. Overskou IV 433). Baggesen hyldede hende i et Digt: »Til Sangerinden, Minna Becker« i Danfana Maj 1816 (Danske Værker III 140). ¶ 228,27 *Schäfer*] Johann Heinrich Schäfer († 1868), mere anvendt end beundret Skuespiller 1804—54 paa Hamborgs Skueplads. Ludwig Costenoble taler ogsaa om hans Mangel paa komisk Kraft (Schriften d. Theatergesellsch. XIX 136). ¶ 228,28 *Herr Gloy*] om Johann Christoph Gloy (1794—1879) skriver Aug. Klingemann: »Das schönste und wohltonendste Organ unter den Männern hatte Herr Gloy und in diesem jungen Künstler scheint mir ein vielseitiges und fruchtbares Talent aufzublühen« (Natur und Kunst I 306). Han virkede 1815—65 i Hamborg som Sanger og Komiker, beundret af 3 Generationer. ¶ 228,29 *Mad Fischer*] var 1805—33 knyttet til Hamburger Stadttheater (Schriften der Gesellsch. für Theatergeschichte XVIII 271); Lebrün omtaler hendes »anziehende Persönlichkeit, niedliche Stimme, die von einer grossen musikalischen Routine unterstützt wurde, ein keckes, lebendiges Spiel, liessen den Mangel höherer Bildung und die Beigabe des etwas österreichischen Dialectes bald vergessen. Sie wurde rasch ein Liebling des Publikums und erhielt sich als solcher auf lange

Jahre« (Jahrb. f. Theater u. Theaterfreunde 1841 257—58; jfr. J. L. Beeken: Reise i Nordtydskland II 182).

229,3 *Hamburger Theater* . .] det første tyske Nationalteater (med bl. a. Konrad Ekhof som Aktør og Lessing som Dramaturg), bygget 1765 af Skuespilleren Konrad Ernst Ackermann, var aldeles udtjent, da Hamborg 1827 fik sit nye Stadttheater. Allerede 1809 skriver Zeitung f. d. eleg. Welt (Nr. 170): »Was soll ich von Theatergebäude und seinen Umgebungen sagen? Ist das ein Haus für eine Stadt wie Hamburg?« En nøjere Beskrivelse af det gamle Teater giver J. L. Beeken: Reise i Nordtydskland II 176—81. ¶ 229,13—14 *Orchestret er ikke . . stærk besat*] den ogsaa musikkyndige Provst Schmidt skriver 19/4 1818: »Orchestret er taalelig got besat, men spiller ej med den Precision som det Kbhvnske Capel« (NKS 396e, 8°). ¶ 229,19—20 *Don Juan . . Kierulf*] jfr. A I 244,8—18 m. Note. ¶ 229,20 *Kruse*] af da Pontes Text havde Lauritz Kruse (K 56: 54,4—5) lavet en Bearbejdelse til den danske Première Maj 1807 (Overskou IV 118 f.), som Oehl. i flere Henseender tager Afstand fra i en Anmeldelse af Operaen paa Det kgl. Teater (Prometheus I 1833 172—73, Lieb. Bidr. II 107—08, jfr. Torben Krogh: Don Juan paa Dansk. Nationaltidende 17/10 1946), der iøvrigt viser Digteren optaget af »Don Juan« som af intet andet Musikværk.

¶ 229,26—27 *dit velsignede Brev*] Br. 523. ¶ 229,27 *Hauchs*] Br. 524.

231,12 *Baron Adler*] senere Amtmand, Baron Christian Lenthe Adeler (1784—1844) ankom 15/1 1817 til Kbh. fra Frankfurt am Main (Dagen 18/1 1817) efter en Rejse til Berlin, Karlsbad og Pyrmont. Han gjorde sig ogsaa paa anden Maade nyttig for det oehlenschlägerske Rejseselskab (se 227,26—27). ¶ 231,13—14 *Bertouch . . Kiæreste (fra denne Idee lader han sig vel neppe bringe)*] jfr. 232,17—23. Den ti Aar ældre Kusine Susanne Gaspere Marie Bertouch (1786—1834) havde efter Kammerherre Bertouchs Udsagn til Peder Hjort »forlovet ham med sig ved at give ham Udsigt til at leve lige saa fri og glade Dage i Fremtiden, som han nu tilbragte bundne og formentlig kjedelige« (Museum 1894 I 66, jfr. B I 382,1—20). Christiane Oehl. havde en Del Sympati for hende (310,10—13; 382,11—15). Hun ægtede 25/3 1830 Kammerherre, Major Chr. Fred. Hoegh (1785—1857). ¶ 231,25 *Lotte Pauli*] K 252: 223,28. ¶ 231,25 *i Frankfurt*] se 298,19—23 m. Note. ¶ 231,26 *Aldebert & Comp.*] er ikke identificeret. ¶ 231,29—30 *se Das Kätchen von Heilbron*] 233,11—30 m. Noter. ¶ 231,29 *min Yndlings Digter Heinrich von Kleist*] Dagen efter Oehl.s Afrejse averterer Adr. 10/12 1816 paa Gyldendals Forlag »Eventyr af forskjellige Digtere; sammendragne og oversatte med Bemærkninger af Adam Oehlenschläger. 2 Dele«, hvori en Oversættelse af »Michael Kohlhaas« med en Indledning, der begynder: »Denne fortræffelige Charakterkildring er af Heinrich von Kleist, en ung Digter med stort Genie, som ved sit Sorgespil »Das Kätchen von Heilbron, og sit Lystspil »Der zerbrochene Krug« lovede meget; men desværre ved Døden sveeg de glade Forventninger«.

526. Hamburg 29/12 1816. Til Christiane Oehlenschläger. NKS 1674, 2°, jfr. »En Reise« I 31—31.

232,16 *Altenrath*] Noten til 235,24. ¶ 232,26 *Man har jo sagt ... vi vare bleven uenige*] jfr. 243,23—244,7 m. Noter.

233,11—30 *saae Das Kästchen von Heilbron*] Franz v. Holbeins Bearbejdelse havde Premiere i Hamborg 13/12 1816 og gjorde megen Lykke (Hamburgisches Morgenblatt 16/12 1816, jfr. Schriften d. Theatergesellsch. XIX 166). ¶ 233,20 *Dem: Wreden*] talentfuld og meget anvendt Skuespillerinde ved Hamburger Stadttheater 1812—19 (Lebrün: Jahrbuch für Theater 1841 319, 322). ¶ 233,24 *Jacobi*] W. C. F. K. Jacobi (1787—1835), Publikums Yndling i Elsker- og Helteroller, var siden 1807 knyttet til Hamburger Stadttheater.

234,1 *Theater: Ander Drehbahn*] tidligere »Französisches Schauspielhaus«, etableret 1794 af et Brüsseler Selskab, benyttedes efter Franskmændenes Fordrivelse fra Hamborg 1814 af skiftende tyske Troupes, indtil en Hamborger Købmand Vinteren 1817 aabnede »Apollo Theater« med et udsøgt Ensemble, der dog hurtig opløstes, hvorefter Teatret anvendtes i en Aarrække til mimiske Forestillinger og gymnastiske Kunster. ¶ 234,1—2 *det duer ikke Madam*] Doktors stadige Replik til Barselkonen i »Barselstuen« 3. Akt, Sc. 6. ¶ 234,4 *der Dorfbarbier*] Farce i 1 Akt af Paul Weidemann († 1810) med Musik af Johann Schenk († 1836), havde Premiere i Wien 1796, opført i Hamborg fra 1799. ¶ 234,7 *Sovedrikken*] herom K 47: 46,27. ¶ 234,12—235,2 *Børsenhalle* . .] i Bohnenstrasse, nær den gamle Børs, aabnet 1804 (udvidet 1811, 1826 og 1836, nedbrændt 1842), bestemt for Hamborgs stadig voksende Handelsstands Nytte og Bekvemmelighed, bygget af daværende Klædehandler, senere Borgmester Carsten von Hastrup (1771—1851), efter Tegning af den ogsaa fra Kbh. og Omegn kendte Arkitekt Joseph Jacques Ramée (1764—1842). Mange nordiske Hamborgfarere udtaler deres Beundring for dette Foretagende, udførligere J. L. Beeken: Reise i Nordtyskland II 166—70. ¶ 234,15 *Lloyd Caffehus*] Edward Lloyds Kaffehus i Towerstreet, senere Lombardstreet, hvor Londons Købmænd udvekslede Handels- og Skibsnyheder fra o. Aar 1700 og snart stiftede en gensidig Søforsikring, havde 1774—1838 til Huse paa Børsen (Royal Exchange), men var trods Udvidelser 1786, 1791 og 1802 ikke tidsvarende (Worsley and Griffith: The romance of Lloyds 129—30). En mindre Notits om dets Virke og Udseende læses i Skild. 16/1 1808.

235,3—4 *Pfister ... Carl Grandison*] Ludwig Pfister († 1829), der 1810—14 var Borgmester i Heidelberg, siden i Freiburg, udgav 1814—20 »Merkwürdige Criminalfälle« 1—5, hvoraf 1814 separat var kommen: »Karl Grandison oder der berühmte Postwagendieb, eine criminalistische Novelle.« ¶ 235,5 *Hölzerlips* . .] Ludwig Pfister udgav 1812: »Aktenmässige Geschichte der Räuberbanden an den beiden Ufern des Mainz«, der bl. a. fortæller om Forbryderne Georg Philip Lang, kaldet Hölzerlips, henrettet for Røvmord

1812 og Peter Petry, kaldet schwarze Peter, som blev frikendt p. Gr. af sin unge Alder. ¶ 235,24 *Gröger og Altenrath*] Portrætmaleren Friedrich Carl Gröger (1766—1838), f. i Plön, og hans Elev, Miniaturmaleren Heinrich Jacob Aldenrath (1775—1844), f. i Lübeck, havde sammen besøgt Akademiet i Berlin (1789 og levede og arbejdede siden nært forbundne overvejende i Hamborg (Mb. f. g. St. 2/4 1818). Gröger ansaas en Tid for at være Nordtysklands fineste Portrætmaler og havde som Kunder det danske Kongehus, Hoffet og Adelen. Under Frederik VI.s Ophold i Kiel 1809 havde Gröger »den König siebenzehnmahl in Oel (die Kopien gerechnet) und Aldenrath ihn in Miniatur dreyzehnmahl in Bestellung für den dänischen Hof gemahlt«, meddeler Mb. f. g. St. 3/11 1810. Forsommeren 1813 kom Gröger og Aldenrath til Kbh. (Dagen 1/6 1813) p. Gr. af Krigsurolighederne (NKS 309,4°, G). Molbech er 29/7 »hos Prof. Guldberg i Selskab med 2 interessante Konstnere, Malerne Gröger og Aldenrath fra Kiel« (NKS 439, 8°). Adr. 2/9 s. A. bekendtgør: »Gröger og Aldenrath, Malere, ere flyttede fra Løveapotheket til ny Kongensgade bag Slottet 231«, nuværende Nr. 11. Gröger malede 1815 Oehl. (Titelbillede til B I). Maleriet, som Oehl. testamenterede Johannes Wilstrup (Br. 1055 m. Note), og som nu findes paa Frederiksborg Museet (Katalog 1943, Nr. 7051), kopierede T. C. Lübbers til Salonen 1818 (Carl Reitzel: Danske Kunstneres Arbejder 407).

236,5 *hilse .. Carl mange gange*] Kamma Rahbek skriver (udat.) til A. E. Boye: »Vil De sige Deres Fader, at jeg i Fredags fandt min Broder Junkeren i et forskrækkeligt Kiæresterie med den tyske Maler* |: hvis Navn jeg ikke tør skrive |: og at jeg paa hans Vegne var jaloux derover«. *Gröger. (NKS 1458, 2°). ¶ 236,7 *Boghandler Perthes*] den tyske Boghandler og Patriot Friedrich Christoph Perthes (1772—1843), grundlagde 1796 i Hamborg en Sortimentsboghandel, som han drev med stor Dygtighed og med en smartness og service, der imponerede bl. a. F. C. Sibbern (Breve fra og til Sibbern II 49) og Henrich Steffens (Was ich erlebte V 329). Efter sin Kones Død flyttede han 1822 til Gotha, hvor han begyndte et Forlag, som snart hørte til de første i Tyskland, ligesom hans Organisations-talent satte Frugter til den samlede tyske Boghandels Gavn (bl. a. som Forfatter af Skriftet »Der deutsche Buchhandel als Bedingung des Daseins einer deutschen Literatur« 1816 og Medstifter 1825 af »Börsenverein der Deutschen Buchhändler«). ¶ 236,13—14 *Correggio .. giort overmaade megen Lykke*] jfr. 260,1—5 og Er. IV 59. ¶ 236,15—17 *lidt paradox, læser ikke rigtig..*] Jacob Deichmann skriver 18/4 1818 om Perthes: »Han har et forunderligt Physiognomie, eet som jeg aldeles ikke vilde kunne beskrive, smaae skiæve Øine, hele Personen er lille og om hans Sager synes han kuns at vide meget ringe Beskeed. Hans Fag i Handelen skal fornemmelig være Corresspondancen med de Lærde. Jeg talte med ham om Oehlschlaeger, hvis

Yttringer om ham i Reisen [»En Reise« I 25—27] jeg meddeelte ham; han vidste iøvrigt allerede om dem. Han sagde mig at Müllner [Noterne til 259,16—18] hos det tyske Publicum stod høiere anskrevet end Oehlenschläger, sagde ogsaa selv at hiin efter hans Mening havde meer Genie, Ting hvorved en, endog ikke blind Tilhænger af O. men en Dansk, som har hørt og fornummet til hans Rye maatte studse« (NKS 2336, 4°, I). ¶ 236,20—21 *Der . . Adam Moltke, Poeten*] Baggesens Ven og Rejsefælle, Grev Adam Gottlob Ditlev Moltke (1765—1843), der havde skrevet »Oden« og »Gedichte« paaavirkede af Klopstock, levede fra Begyndelsen af Aarhundredet paa Godset Nütschau ved Segeberg i Holsten og var fra 1799 en nær Bekendt af Perthes (Fr. Perthes Leben I 1872 109—10). Aug. Baggesen fortæller sin Fader 6/6 1817: »Adam Moltke, Adelskabets ivrige Ordfører . . [er] meget indtagen for Øhlenschläger, men det havde ogsaa en meget naturlig Grund, thi han kendte ingen af alle de Fostre, som dennes Aand har udruget i de sidste 3—4 Aar« (UB, Kiel). ¶ 236,22—25 *Perthes Kone . . Wandsbecker Bothen*] Mathias Claudius (1740—1815) redigerede 1771—75 »Wandsbecker Bote«, en lille Provinsavis, hvori han skrev Boganmeldelser og anden Prosa, Digte, Fabler og Epigrammer, og som han samlede et Udvalg af i »Asmus omnia sua secum portans, oder sämmtliche Werke des Wandsbecker Bote«, der Tid efter anden udvidedes og afsluttedes med 8. Bd. 1812. Oehl.s Karakteristik af Datteren Caroline (1774—1821), der 1797 ægtede C. F. Perthes, falder sammen med den mere udfærdigede Skildring af hende, som J. G. Rist, der var nært knyttet til Huset Perthes siden 1808 (Fr. Perthes Leben 1872 III 493 f.), har givet (Lebenserinnerungen III 87 f.). ¶ 236,25 *Fru Sieveking*] Johanna Margaretha Sieveking (1760—1832) f. Reimarus, Barnebarn af Lessings Ven, Forfatteren af Wolfenbüttel Fragmenterne, Samuel Reimarus, gift 1782 med Hamborger Købmanden Johann Georg Sieveking († 1799), har Henrich Steffens karakteriseret, meget indtaget af hendes fine og stærke Kvindelighed (Was ich erlebte V 315—18). Kamma Rahbek lærte hende siden at kende paa sine Hamborg-Rejser (NKS 1456, 2°). ¶ 236,25 *Søn*] Juristen Karl Sieveking (1787—1847), siden 1820 Syndikus i Hamborg og hanseatisk Gesandt, var med Johann Georg Rist i Kbh. (Noten 167,29) og skriver fra sit Ophold her 21/5 1816 til sin Moder: »Herr Oehlenschläger ist ein wohlgebildeter, etwas selbstgefälliger Poet, der anfängt, in der Würdigung des Publikums zu verlieren, und sich doch vernachlässigt, als sei er noch dessen verzogenes Kind« (Heinrich Sieveking: Karl Sieveking II 202). Sieveking traf Oehl. igen paa en diplomatisk Mission i 1840 og var atter Gæst i hans Hus (sst. III 446—48, 456, 466, 471).

237,2 *Arendt*] den tyske Folkevækker og Forfatter Ernst Moritz Arndt (1769—1860) kom i Midten af Juli 1816 til Kbh. for en Maaned senere at rejse til Rygen, sin Fødeø. Molbech omtaler hans Ophold i sin Kalender

(NKS 439, 8°) og i et Brev til R. E. Bruun 19/8 1816, meget imponeret og indtaget af hans Person, ligesom Peder Hjort (jfr. *Nyt dansk Maanedsskrift* I 137), medens Oehl., som Arndt besøgte paa Frederiksberg (Er. III 103), øjensynlig har følt sig ildt berørt af hans Ageren. Sophie Ørsted skriver [Efteraaret 1816] til J. L. Lund: »Et mere levende Menneske har jeg aldrig kjendt, veltalende, heftig, vittig og støiende i høi Grad« (*Mindebl.* 225). ¶ 237,5 *Baron Vogt*] Casper v. Voght (1752—1839), den vidtberejste, mangesidigt dannede Hamborger Købmand og Filantrop (Stifter af den forbilledlige Hamburger Armenanstalt), der 1796 fik Titel af dansk Etatsraad, og som Oehl. traf hos Mad. Staël Holstein (K 346: 174,1), boede nu paa Godset Flottbeck ved Altona. ¶ 237,7 *Hennings*] den slesvig-holstenske Embedsmand og Publicist August Hennings (1746—1826) havde i sine Tidsskrifter »Genius der Zeit« og »Der Musaget« angrebet Goethes »Hermann und Dorothea« og »Wilhelm Meister«, hvorfor Goethe kvitterer i »Xenien« (Nr. 440) og ved at indføre ham som »ci-devant Genius der Zeit« i »Walpurgisnachts Traum« i »Faust« (Werke, Weimar-Ausg. 1. Abthl. XIV 219). ¶ 237,9 *Herr Pool*] Piter Poel (1760—1837), der var et skattet Medlem af den Reimarus-Sievekingske Kreds, havde efter en bevæget Ungdom (herom i *Bilder aus vergangener Zeit* I 1884 hrsg. v. G. Poel) 1789 bosat sig i Altona, som Medejer af »Altonaischer Mercurius«, hvor han anonymt behandlede politiske og litterære Emner. ¶ 237,10—12 *Correspondent . . . Boje . . .*] jfr. 256,11—16. Som det fremgaar af Piter Poels Brev 20/1 1817 til A. E. Boye (NKS 1458, 2°) ønskede han ikke litterære Notitser i sit Blad, men Tid efter anden en Oversigt over Nationens hele Tilstand, skrevet af Fagfolk, for at modvirke tyske Fordomme. ¶ 237,29 *Wedel*] 18/7 1816 havde Oehl. skrevet, i et først efter Udsendelsen af B I—II fundet Brev, til Zoologen Jens Rathke (1769—1855), Professor ved Universitetet i Christiania: »Her, min Høistærede, giver jeg mig den Frihed at sende Dem Pakken og Brevet til Grev Wedel Jarlsberg, som De var saa god at love mig besørget. Ogsaa lovede De mig, at purre ham til at svare mig og det er mig af Vigtighed. Jeg skal efter vor Mellemregning have 508 Rbr 2 $\frac{1}{2}$ dansk N.V. fra ham. See endelig jo før jo heller at skaffe mig dem. Han glemmer let slige Smaating, men for mig er det af Vigtighed. De har lovet at besøge mig. Kunde jeg ikke maaskee have den Fornøielse at see Dem og Prof: Keiser [Jens Jacob Keyser (1780—1847), Professor 1814 i Fysik og Kemi ved Universitetet i Christiania] hos mig, en Eftermiddag til en Koppe Thee førend De reiser? Lev vel! Deres forbundne A. Oehlschläger« (UB, Oslo). ¶ 237,29 *Bull*] trods Anmodninger (287,1—6; B II 66,27—67,1) svarede Oehl.s gamle Kontubernal, daværende Byfoged i Bergen, Georg Jacob Bull (K 113: 121,8—9) først med Br. 646. ¶ 237,29—30 *Skam faae Niels Christensen Bogtrykker . . .*] Allusion til »Den 11te Juni« 2. Akt, Sc. 1 og 5. Akt, Sc. 11. 238,5 *Correggio giør megen Lykke her*] »Hamburgisches Morgenblatt« havde allerede 18/5 1816 bragt en sympatetisk Gennemgang af Sørgespillet. ¶

238,5—6 *Maaskee bliver den spillet i Hamburg*] »Correggio« havde Première i Hamburg 26/3 1817. Opførelsen lod meget tilbage at ønske iflg. Anmeldelsen i »Hamburgs Wächter« 1817 38. Stück; Karl Wilhelm Reinhold (Noten til B III 93,10) er ogsaa skuffet (Hammonia 1817 219—22, 237—39, 253—55), og Ludwig Costenoble sekunderer: »Gefiel wohl, aber nicht nach seinem Werte; daran mochte die mangelhafte Darstellung wohl Schuld sein« (Schriften der Gesellschaft für Theatergesch. XIX 169). Alligevel kunde Ludwig Wollrabe udbryde: »Sensation erregte »Correggio« von Oehlenschläger« (Chronologie der Hamburger Bühnen 151). Den berømteste tyske Correggio-Fremstiller Ludwig Löwe (Heinrich Anschütz: Erinnerungen 237, jfr. Karl v. Holtei: Vierzig Jahre III 109) creerede Rollen paa Hamburger Stadttheater 1824 (Mb. f. g. St. 24/9 1824), og Oehl. selv saa Foraaret 1845 sin Tragedie opført her med Ernest Baptist Baison i Titelrollen (Er. IV 259). ¶ 238,10—11 *Tante Kline*] saaledes kaldte Julius og Hanne Hammeleff (K. 252: 223, 7—8) deres Faster Nicoline Reinhardt (M. Reinhardt I 83). ¶ 238,11 *sin lille Professor*] senere Docent i Zoologi ved Universitetet Johannes Reinhardt fødtes 3/12 1816.

527. Kbh. 31/12 1816. Fra Christiane Oehlenschläger. NKS 1674, 2°.

240,27 *kiære Brev*] Br. 525. ¶ 240,28—29 *idag . . var Frederiksbergdigtet anmeldt i Avisen*] om »Frederiksberg« (Lieb. XX 163—205) - Digtets Modtagelse i Alm. og dets Indtryk paa forskellige se 245,27—29 (Nicoline Reinhardt); 252,4—8 (A. E. Boye); 265,2—4 (Magdalu Cold); 271,13—272,1 (C. Hauch); 274,4 (Peder Hjort); 286,18—21 (Christiane Oehl.); 392, 23—26 (Carl Heger); B II 356,1—4 (Nic. Fürst). Om Kongehusets Glæde derover se Noten til 245,24. Molbech omtaler 7/1 1817 endnu en Gang »Frederiksberg« til R. E. Bruun: » . . Nogle af disse Digte (i Særdeleshed det med Overskrift: Kirkegaarden [Lieb. XX 197—202], som jeg endnu aldrig har kunnet læse uden et dybt Indtryk og uden Taarer) er udmærket skønne«, andre forekommer ham kunstlede (NKS 3523, 4°). Henrykt er Claus Pavels: »Øhlenschlägers »Frederiksberg« viser ham som en sand Contrast til Ingemann: denne en sygelig Grædepiil, hiin en kjæmpestærk Eg i Manddommens hele Kraftfylde« (Dagbøger 1817—22 I 71); »vakkre Reminiscenser fra hans Barndom«, skriver P. E. Müller 6/5 1817 til Rasm. Rask (Breve fra og til Rasm. Rask I 234), og indtaget er ogsaa Recensenten F. C. Petersen i Dansk Lit. Tid. 1817 705—10. ¶ 240,30 *Christiane B.*] Christiane Borries.

528. Kbh. 3/1 1817. Fra Christiane Oehlenschläger. NKS 1674, 2°. Trykt. Mindebl. 229—33.

242,16 *Hiemuee*] se K 120: 139,17. ¶ 242,29—30 *et par Valnødder. . .*] Marie

Konow (21) fortæller, at hendes Moder efter Middag gerne trakterede med en lille Asiette Syltetøj, »især Valnødder holdt Fader af«, som bl. a. Kamma Rahbek forsynede den Oehl.ske Husholdning med fra sin Have (NKS 1674, 2°, VII, 69).

243,13 *Kammerherinden havde skrevet til hende*] kendes ikke. ¶ 243,25—27 *Hardenberg . . Løgner og . . Vittighedsjæger*] Christen Heinrich August Hardenberg-Reventlow (1775—1840), til Frisenvold og Krenkerup, Søn af den preussiske Statsminister Carl August Hardenberg († 1822), opholdt sig i Kbh. omkr. Nytaar 1817 (Altonaischer Mercurius 14/1 1817). N. C. L. Abrahams karakteriserer ham som »en ægte Aristokrat, høi, smuk, nedladende og venlig« (Meddelelser af mit Liv 484), hvis Skødesynd allerede Sophie Reventlow 7/11 1789 afslører: »hans største Fejl er étourderie; den gør ham dristig og ubeskeden« (C. B. Reventlow: En dansk Statsmands Hjem I 141, jfr. J. G. Rist: Lebenserinnerungen III 28).

244,1—2 *«la troisième Virginie pour son Poul»*] med Allusion til Bernardin de Saint-Pierre's Roman »Paul et Virginie«. ¶ 244,3—7 *Avertissement . . i . . Hamburger Avis . . B . . skrev en ny pantsat Bondedreng*] i Hamburgischer Correspondent 4/12 1816 findes under »Schreiben aus Copenhagen« følgende Meddelelse: »Dem Vernehmen nach, wird der Justizrath Baggesen, auf Veranlassung der Reise des Professors Oehlenschläger ins Ausland, ein Lustspiel unter dem Titel: »Der verpfändete Bauerknabe« (der pantsatte Bonteknøs) herausgeben«. Hertil knytter sig følgende Oplysning sst. 18/12: »Von Baggesen ist ein Lustspiel, betitelt: Abracadabra, oder die neue Schule des alten Cibber, [jfr. 251,24—30 og 268,17—30 m. Noter] unter der Presse, welches wahrscheinlich wegen der Aehnlichkeit des Titels mit dem bekannten Holbergschen Stücke gleiches Namens zu der unrichtigen Anzeige in dem Correspondenten vom 4ten dieses Veranlassung gegeben hat, indem man dieses mit dem Bandsatte Bondedreng verwechselt. C***** r.« Navnet blev hængende ved den unge Bertouch. Saaledes skriver Diplomaten N. C. Nissen 29/9 1818 til Dankwart: ». . Bertouch, som man nu almindeligen kalder den pantsatte Bondedreng« (Dankwarts Papirer, RA). ¶ 244,20 *Et Hefte Danfana er udkommet*] Septemberheftet af »Danfana« averteres udk. i Adr. 30/12 1816; herom 251,24—30, 268,17—30 og 273,13—16 m. Noter. ¶ 244,21 *Per Vrøvler*] Baggesen havde kommenteret Oehl.s Sang »Til Hans Majestæt Kongen ved Fugleskydningen den 8de August 1816« (Lieb. XX 161—62) i »Per Vrøvler. Et comisk Læredigt«, ledsaget af prosaiske Anmærkninger, der averteres udkomne i Adr. 10/9 1816, og som fremkaldte A. E. Boyes 12/11 s. A. udkomne »Peter Wegner om Baggesens under Navnet Per Vrøvler udgivne Kritik«, hvori han atter søger at blotstille Baggesens kritiske Principper, og som iflg. Chr. Molbech fandt »temmelig almindeligt Bifald, og er gaaet stærkt af« (Chr. Molbechs Brevveksling I 162) ¶ 244,21—22 *Heiberg . . fortæner at nævnes ved Siden af Danfana*]

til Forstaaelse af Forholdet mellem Oehl. og Heiberg kan anføres: 9/7 1814 skriver Heiberg til sin Farbroder, Rektor Ludvig Heiberg, at han ikke anser »det for Blasphemie at finde Feil hos Oehlenschläger. Han maae, som ethvert Menneske, have sine, og desværre! hans senere Produkter ere rigere herpaa, end hans tidligere«, idet han haaber, Digteren atter vil hæve sig til sin tidligere Ørneflugt (jfr. Breve og Aktstykker vedr. J. L. Heiberg I 51), og mener iøvrigt, at den Lighed, hans Farbroder finder »imellem mine Smaating og Oehlenschlägers Værker«, snarere kommer af fælles Forbilleder end Efterligning af ham (Heibergske Familiebreve 97). Fru Hegermann Lindencrone mener i et Brev til Peder Hjort 22/2 1830, at Oehl. har udtalt sig paa en nedladende og protegerende Maade om »Marionetteatret«: »Jeg har hørt at denne Maade at bedømme det paa har vakt den første Spire til Bitterhed hos H., og at han aldrig kan glemme det Indtryk denne uventede Miskiendelse havde gjort paa ham« (Breve til P. Hjort I 369; jfr. Br. 437 og 471 m. Noter). Fru Heiberg fortæller, at Oehl. ved C. F. Gyllembourgs Begravelse 16/5 1815 sagde til den sørgende Stedsøn: »Ja, min kjære Johan Ludvig, nu gjælder det at spytte i Næverne og erhverve, hvad Din Moder og Du behøver til Livets Ophold«. Denne Tiltale rystede »Ludvig Heiberg i den Grad, at han i senere Aar udtalte, at fra dette Øieblik fik hans Godhed for Oehlenschläger et dødeligt Saar, som i Grunden Tiden aldrig ganske lægte« (Johanne Luise Heiberg: P. A. Heiberg og Thomassine Gyllembourg I 1947 283—84). Oehl.s Udtalelse, der kun kendes fra Fru Heiberg, var iøvrigt et Udtryk for en udbredt Opfattelse af Heibergs daværende Situation. Saaledes skriver O. H. Mynster 20/11 1815 til Lægerne F. G. Howitz og R. E. Bruun i Berlin, at »Heiberg saavidt jeg veed, »Vaagner og staaer op og sig iklæder og gaaer til Vinduet og seer hvad Vinden er |: hos Frøken Bruun etc. |: og gaaer til Bords og æder, gaaer ud og kommer hjem og lægger sig igjen tilfreds at leve saa til Verdens Ende hen« (NKS 3523, 4°). Og Molbech sekunderer 21/12 s. A.: »Heiberg driver nu ogsaa alt for meget omkring i de fornemme Cirkler — er bleven en complet Gentilhomme, med et saa fornemt Væsen, at man ikke ret veed, hvorledes man skal tage ham. Gud veed, om han bekymrer sig noget om sin Moders Forfatning, som man i Byen vil sige, skal være meget maadelig« (sst.). Sandsynligheden taler for, at den forberedte Misstemning mellem Oehl. og Heiberg hidrørte fra Oehl.s Vidende om Baggens hyppige og lange Besøg hos Fru Gyllembourg og hendes Søn, efter at hun var blevet Enke (jfr. J. L. Heiberg: Pros. Skr. XI 494—95). ¶ 244,23—24 *den Uforskammenhed . . .*] paa Smudstitelen. Heiberg havde allerede i Forhaandsanmeldelsen Adr. 14/12 1816 præsenteret sin Komædie som »en Fortsættelse af Oehlenschlägers Sanct Hansaften-Spil«, som han iøvrigt i høj Grad var en Beundrer af (Pros. Skr. III 227—233). ¶ 244,24—25 *utilgivelige Personaliteter om Ingemann*] de tragiske Figurer fra Ingemanns »Blanca« optræder i

»Julespøg og Nytaarsløjer« 1. Akt, 3. Sc. som Borgere i Kbh., installerede i Sct. Pederstræde (hvor Ingemann var Alumne paa Walkendorfs Kollegium og Lucie Mandix, hans Kæreste, boede overfor), har syv Børn og faar Juleaften Besøg af »en Kammerjunker med Harpe« 3: Ingemanns Ven og Beundrer, »Blanca's tyske Oversætter, Kammerjunker D. W. Levtzow (Poet. Skr. I 332—36), ligesom der i 2. Akt, Sc. 5 spøges med Ingemanns Navn (»ingen Mand«) i Replikskiftet mellem Bogen og Fløjten (sst. 442—43). I sin lille Forerindring gør Heiberg opmærksom paa, at de satiriske Partier om Ingemann, hvis Sentimentalitet, Produktivitet og Popularitet allerede Hjort (Noten til 165,20—21) og Nik. Søtoft i »Aandernes Maskerade« (udk. Maj 1816) persiflerede, forelaa »for et Aar siden«, som det ogsaa fremgaar af Chr. Molbechs Brev 28/1 1816 til R. E. Bruun (NKS 3523, 4°). ¶ 244, 25—26 *spottet over Signes Haarlok i Hagbarth og Signe*] i Intermezzo mellem 1. og 2. Akt (Poet. Skr. I 394 ff.). F. C. Petersen anholder i sin Anmeldelse af »Hagbarth og Signe« disse Ytringer (Dansk Lit. Tid. 1817 387 f.), ligesom Sibbern praktisk-naivt paaviser det urigtige deri (Om Poesie og Konst III 1869, Tillæg XXXIV). Heiberg gentager sin Kritik i Undersøgelsen »Om Vaudevillen« (Pros. Skr. VI 38). ¶ 244,27—28 *Scenen i Korsridderne hvor hun indmures*] Skuespil af Kotzebue, fuld af Rædsler og Effekt, der kulminerer i 5. Akt, Sc. 6 med Heltindens Indemuring, overs. af N. T. Bruun, opført paa Det kgl. Teater med voldsomt Bifald 1815—16 (Overskou IV 420—22).

245,4 *traadte aldeles i Baggensens Spoer*] selv mener Heiberg, han viste bonsens ved ikke at tage Parti, trods Opfordringer, og afholdt sig fra en Kamp, der blev ført med en Fanatisme, som ikke undlod at prostituere dens Deltagere (Pros. Skr. XI 495). Privat disputerede han den Baggenses Muses Mangler med Digteren selv (sst.) og bevidnede ham indigneret sin Deltagelse i Anledning af Peder Hjorts »Tolv Paragrapher om Jens Baggesen« (Breve og Aktst. vedr. J. L. Heiberg I 61). ¶ 245,7 *hans Moder gjorde Vesit*] om Christiane Oehl. skriver Thomasine Gyllembourg 8/7 1836: »Den Kone har det Fortrin for andre Exalterede at hendes Exaltation er naturlig, uden Affectation, og derfor maae jeg undertiden . . holde af hende, uagtet hun med sin Hæftighed ordentlig forfærder mig« (Heibergske Familiebreve 181). ¶ 245,23 *Kammerfrøkenen*] Frederikke Amalie Marie Hedevig v. d. Maase (1774—1823), Datter af Kammerherre Frederik v. d. Maase († 1774) og Sophie Henriette Moltke († 1830), blev 1802 Hofdame hos senere Dronning Marie og 1808 Kammerfrøken. Hun vakte Opsigt i Paris 1809 ved sin smukke, nordiske Fremtoning (Hakon Stangerup: Schack Staffeldt 244), Gehejmerraad Carl Wendt taler om hendes Beskedenhed og Hjertelighed (Rev. Pap. VI 158—59), ligesom Fritz Reventlow, der opfordrede Ernst Schimmelmänn til at ægte hende (Rev. Pap. VIII 321, 419; jfr. V 227—28), som Schack Staffeldt havde næret en haabløs Lidenskab for (Schack Staffeldt: Levnet II 440, jfr. Louis Bobé: Frederikke Brun 250 og Hakon

Stangerup: Schack Staffeldt 243—45). Hun »var temmelig bekendt med den danske og tyske skjøne Literatur« (Hauch: Minder fra min Barndom og min Ungdom 253) og forstod og værdsatte Oehl. (jfr. B II 8,24—9,3), der begræd hendes tidlige Død (Lieb. XXI 18—19). Aug. Baggesen skriver 28/10 1817 til sin Broder Carl B.: »Dass Öhl: eine so grosse Parthey für sich hat, rührt nicht etwa daher, weil man seine Geistesprodukte für so schön hält, obgleich sie freilich fast Alle im gräulichen Geschmacke der jetzigen Zeit geschrieben sind, nein! selbst seine nächsten Anhänger zucken die Achseln, aber es rührt vorzüglich daher, dass er bei den Höflingen, besonders die Damen am Hofe, sehr beliebt ist —« (NKS 2340, 4°). ¶ 245,24 *Expl: til Dronningen*] »Frederiksberg« var dediceret Dronning Marie med et Digt. Herom skriver Peder Hjort: »Som jeg tydeligt mindes, at Fru Ø. fik Ø. til at udtage 4 Vers af Tilegnelsen i »Frederiksberg«, således mindes jeg utydeligt, at Ens Råd også fik dette Digt beskåren« (Breve til P. Hjort I 369, Noten). At Majestæterne glædede sig over »Frederiksberg«, fortæller Kammerfrøkenen Christiane Oehl. (380,16—18; jfr. 392,26—27 og 432,26).

246,1 *Berg*] er ikke identificeret; jfr. dog Noten til 285,23. ¶ 246,5 *Skrædder*] sandsynligvis Skrædermester H. Cremens, Gl. Mønt 161, jfr. 381,13. ¶ 246,7—8 *Boye . . foreslaaet ham til Correspondent*] jfr. 237,9—12 m. Note. ¶ 246,9—11 *den Fornøjelse . . at Cotta har optaget hans Efterretninger*] jfr. 250,9—18 m. Noter.

248,9 *Bonsack*] Johannes Nikolaj Bonsack (1783—1853) er født i Norge, i Sundsødal, nær Kristianssand. En beskeden militær Løbebane opgav han 1813 med Pension, ægtede s. A. Henrica Elisabeth Geertz (1784—1872) og erhvervede et Hus i Allégade paa Frederiksberg (E. Nystrøm: Frederiksbergs Historie II 195). Her boede Oehl. med Familie Sommeren 1816 (Er. III 96), s. A. som Bonsack blev privat engageret som Skriver af gamle Oehl. (N. J. Bonsack til A. W. Hauch 28/9 1824, Overhofmarskallatets Arkiv, Bilag til Journal 1824, Nr. 707b, RA). Først 1822 fik han af Hofkassen et Gratiale paa 200 Rbd. Sølvs aarlig, ansattes 30/11 1824 som Fuldmægtig, konstitueredes efter J. C. Oehl.s Død i hans Embede 9/6 1827 og blev 10/5 1828 virkelig Slotsforvalter (sst., kgl. Resolutioner). ¶ 248, 13—16 *Boye og Carl . . under utallige Complimenter . .*] Marie Konow fortæller: »Onkel Carl og Boye talte altid lidt paa holbergsk Vis til hinanden og kaldte hinanden »min Herre!« (31). ¶ 248,18 *Emilie Kirstein i Kiel*] Charlotte Wilhelmine Emilie Kirstein († 1856), Datter af tidligere Sekretær hos Schimmelmann, Deputeret i Finanskollegiet Ernst Philip Kirstein († 1834) og Emilie Henriette Cramer († 1820), der introducerede Christiane Heger hos Schimmelmanns (jfr. K 386: 253,5), ægtede 1815 Overappellationsraad, Dr. jur. Theodor Friedrich Wiese († 1858) i Kiel. ¶ 248,20 *Kluge om den dyriske Magnetisme*] senere Professor i Kirurgi ved

Berlins Universitet Karl Alexander Ferdinand Kluge (1782—1844) havde i sit Skrift »Versuch einer Darstellung des animalischen Magnetismus als Heilmittel« 1811 drøftet denne Metodes blandede Skæbne og forsvaret den imod dens Forfølgere. H. C. Ørsted ejede 2. Udg. 1815 af Kluges Skrift (Fortegnelse over H. C. Ørsteds efterladte Bogsamling Nr. 3257), som har optaget Oehl. meget (jfr. B II 269,18—274,16 m. Noter).

529. Kbh. 3/1 1817. Fra A. E. Boye. Udskr. »Sr Hochwohlgeboren d. Hern Professor Oehlenschläger, Ritter des Dannebrog-Ordens (an den Herrn Buchhändler Perthes zur weitem gefälligen Beförderung abzugeben in Hamburg)«. NKS 1674, 2°.

249,28 *Peter Wegners Moerskabsbog om Olsen*] jfr. Noten til Br. 505.

250,9 *Cotta har nu indrykket det jeg sendte ham*] A. E. Boye havde vistnok sendt sine første Korrespondancer med et Brev af 22/10 1816, hvorpaa Cotta svarede 31/1 1817: »Es wird mir angenehm seyn, wenn Sie die Correspondenz so fortsetzen wollen, wie Sie dieselbe angefangen haben« og opgiver en Række Emner, han ønskede Boye maatte behandle (NKS 1458, 2°). ¶ 250,11 *afdøde Galeotti*] Balletmester Vincenzo Galeotti døde 16/12 1816. Boyes Nekrolog læses i Mb. f. g. St. 8/2 1817. ¶ 250,14—15 *Bakkelsen er i bemeldte Berichte ikke farel lempeligen med*] Boye skriver 14/11 1816: »Die neidischen Kritiker Baggesens über einige der dramatischen Werke Oehlenschlägers sind in einer Schrift über das Drama »Ludlams Höhle« endlich in ihrer ganzen Geschmacklosigkeit und Nichtigkeit dargestellt. Der Verfasser dieser Darstellung nennt sich Peter Wegner«. ¶ 250,22—251,1 i *Tirsdagsmorges . .*] 31/12 1816, jfr. 272,24—29. ¶ 250,24 *Bogtrykker Seidelin*] se K 127: 159,14. ¶ 250,27 *nogen Alteration*] Boye havde 21/12 1816 skrevet til Kamma Rahbek: »Man siger i Byen han [G. H. Olsen] vil have fat paa P. Wegner. Denne skal gjerne være ham til Tjeneste, om jeg finder det fornødent; og da skal sandeligen Krigen hverken føres, paa Freias Alters, eller Theaterdirektionens Gebet, men paa hans (G. H. Olsens) egne Skrifter; der er den allerbedste Spænd-Materie« (NKS 1458, 2°).

251,4—6 *dum . . ussel . . nederdrægtig*] i Anledning af den under Noten til 206,4—5 omtalte Meningsudveksling i Dagen skriver Boye til Kamma Rahbek 18/12 1816, at Olsen, »som De maaskee af tidligere Breve og Smaa-skrifter, forfattet blot for Dem [i NKS 3244, 4°], vil erindre var mig stedse en modbydelig Person« (NKS 1458, 2°). ¶ 251,11—12 *som Hans Mikkelsen udtrykker sig*] Holberg i sit 3. Skiemtedigt »Critik over Peder Paars« Linie 3—4: »I kiender min Natur, at jeg er ei den Mand / Der paa en Pølsepind en Suppe kaage kan« (Samlede Skrifter II 1914 476). ¶ 251,14—15 *Thiele . .*] Thieles Bogtrykkeri grundlagt 1770 af Johan Rudolf Thiele († 1815) videreførtes af dennes Søn Hans Henrik Thiele († 1839). ¶ 251,16 *Hertha udgivet af Nyerup*] Adr. 18/12 1816 meddeler: »Fra Pressen er udkommen Hertha,

en Samling af Digte, udgivet af R. Nyerup, Professor. I Samlingen findes 6 Musiknummere. Prisen er 4 Rbd. Thiele store Helliggeiststræde 149». Boye ærgrer sig over det smukke Udstyr 21/12 16 til Kamma Rahbek: »Thiele . . har drillet mig paa en anden Maade ved det prægtige Papir og den elegante Tryk, hvormed han har udstyret (naar jeg undtager Oehlen-schläger og Foersom) en Hær af lutter smaabitte uskiæggede just Thieler og Heiberger« (NKS 1458, 2°). ¶ 251,17 *Deres Epilog*] herom Noten 193,24. ¶ 251,17 *Smaastykker af Foersom*] 1. »Den faldne Cardinal Wolsey« af Shakespeare: Henrik VIII 3. Akt, 2. Scene (optaget i Digte af Peter Foersom I 1818 97—104). 2. »Den Tapre« efter Herder (sst. 57—64). 3. »Epilog ved en Frimurerfest 21/4 1816« (sst. 93—94). 4. »Til Sønnen« efter Meibomius (sst. 79). ¶ 251,17 *Liebenberg*] daværende kgl. Konfessionarius M. F. Liebenberg (K 54: 52,13—14) bidrog med Digtene »De tre Himmelengle« og »Varselsaanden«, som advarer den talentløse mod at spilde Tiden, og som Recensenten i Athene (VIII 102) citerer. Pavels (K 75—76: 66,6—7) noterer 10/8 1819: »Ogsaa Liebenberg giver den nu herskende æsthetiske Smag Fortrin for den som prædominerede i vor Ungdom, efter hvilken Richardson, Müller og Lafontaine o. fl. vare de store Lys. Overalt er der vel ingen af Æsthetikkens Venner og Dyrkere fra de Dage, der i den Grad er gaaet frem med Tiderne som Liebenberg og jeg, ligesom vi vel og af de Prædikanter, som paa Tid havde vundet Celebritet, ere de eneste, som ret have erkjendt og nyttet de væsentlige Forbedringer, Tidsalderens Aand har indbragt i det religiøse Foredrag« (Dagbøger 1817—22 I 547). ¶ 251,18 *Thiele*] Just Mathias Thiele (1795—1874), der i sin Ungdom var betinget Baggesenianer, og som havde erhvervet sig en hurtig Berømmelse ved sin Løsning af Baggeseens Gaade (Danfana Jan. 1816, jfr. Thiele: Af mit Livs Aarbøger I 72 ff.), bidrog til »Hertha« med et Par mindre Digte og en Sonnet-Kalender (optaget i »Vragstykker af et Digtterskib« 1848 15—26), hvorom Schack-Staffeldt udtalte sig oprigtigt og velvilligt (J. M. Thiele: Af mit Livs Aarbøger I 92, jfr. Schack Staffeldts Levnet II 427) og Recensenten i Athene (VIII 98—99) helt entusiastisk. ¶ 251,18 *Toft*] daværende stud. jur., siden Adjunkt ved Roskilde Katedralskole Georg Nikolai Toft (1793—1830), som debuterede 1814 med »Digteriske Forsøg« og bidrog med Digtet »Tiderne« og en Overs. af Bürgers »Den vilde Jæger«, gjorde sig kort efter bekendt ved at træde i Heiberger Ordspil paa Ingemanns Navn, som bl. a. Peder Hjørt paatalte (Athene VIII 176, jfr. Noten 244,24—25; Arentzen VI 284 og Breve til og fra B. S. Ingemann 131). ¶ 251,18 *Heiberg*] Johan Ludvig Heiberg betænkte »Hertha« med »Sonnet til Laura« (Poet. Skr. VIII 322) og »Til Lauras Oehler« (sst. 323—25: »Til Elise«). ¶ 251,19—22 *Nytaarsløier* . . *Copi* . . *af nogle af Tiecks satiriske Stykker*] Oehl. siger selv siden: »Det er i sin hele Komposition en

Efterligning af Tiecks »Gestiefelter Kater«, »Zerbino« og »Verkehrte Welt«. Den hele Spas med selv at ophæve Illusionen, og at blande Tilskuerne med i Handlingen, er efter Tieck« (Er. IV 28, jfr. Arentzen VI 260 og Morten Borup: J. L. Heiberg I 94—95). ¶ 251,28 *denne Danfana*] Septemberheftet indeholdt det store satiriske Arbejde: »Asenutidens Abracadabra«, hvori Baggesen i Form af en Katekisation à la Pontoppidans Forklaring til Luthers lille Katekismus (»Sandhed til Gudfrygtighed«) paany analyserer sin litterære Samtid; se nærmere 268,17—269,2. ¶ 251,30—252,1 *Nu skal Peter Wegner sagtens have fat paa ham igjen*] herom vides kun, at »Septemberheftet angribes af Peter Wegner: (Indsendt.) i Athene, jan. 1817, omslagets tredie side« (Plesner: Baggesen Bibliografi 155).

252,13 *Deres Brev*] Br. 526. ¶ 252,16 *Faderen*] tidligere Rektor i Naskov og Fredericia, Filosofen Johannes Boye (1756—1830), Forfatter af bl. a. »Statens Ven«, udnævntes 1815 til Patron for Frederiksberg Sogns Skoledistrikt. ¶ 252,23—24 *Deres Biographie . . . foran en Samling af Deres Dramer*] deraf blev intet.

530. Hamburg 4/1 1817. Til Christiane Oehlenschläger. NKS 1674, 2°, jfr. »En Reise« I 31—36.

253,10 *Legationsraad Bokelmanns*] jfr. 260,11—12. Georg Wilhelm Bokelmann († 1847), Søn af en Hamborger Advokat og Godsejer, traadte i dansk Tjeneste og overtog 1814, efter J. G. Rist, Embedet som Generalkonsul og diplomatisk Agent i Hamborg, Lübeck og Bremen. Han bemærker 3/1 1817 til Udenrigsminister Niels Rosenkrantz: »Der Dichter Oehlenschläger mit einem Herrn von Bertouch befindet sich seit einigen Tagen hier« (Niels Rosenkrantz' Privatarkiv, RA). ¶ 253,11 *Louise Reichhardts*] se K 128—29: 163,29 og Noten til 12,13. ¶ 253,14 *Fritz*] se K 106: 108,19.

254,8—9 *Ulveminer*] Marie Konow fortæller: »Naar Nogen paa en ubeleilig Tid kom for at besøge Fader, og han for Høfligheds Skyld maatte paatage sig et elskværdigt og smilende Væsen, medens det ikke ganske lykkedes ham at dølge Misfornøielsen, kaldte Moder det altid, at han havde »Ulveminer« (8). ¶ 254,14 *Bertold*] Noten til 228,22. ¶ 254,15—255,20 *narret Folk ved ei at . . . syngte i Rombergs Consert . . .*] Komponisten og Violinisten Andreas Romberg (1767—1821) blev efter i en Aarrække at have dirigeret Musiklivet i Hamborg 1815 Kapelmester i Gotha. For at ophjælpe sine Finanser foretog han mange Koncertrejser og kom i Slutningen af Dec. 1816 paany til Hamborg, hvor han averterer i Hamburgischer Correspondent 24/12, 27/12 og 28/12: »Sonnabend, den 28sten December, im Saale der Erholung ein grosses Vocal- und Instrumental Concert zu geben. Mad. Becker, Mad. Dölle, Herr Gerstäcker, Herr Berthold und Herr Schäfer werden dieses Concert gütigst unterstützen«. Lebrün bringer et lignende, mindre Referat af Begivenheden, men slutter, at Berthold fandt det rimeligt

»sein Benehmen an jenem Concertabende in öffentlichen Blättern zu entschuldigen, wenn er es auch eben nicht zu rechtfertigen vermochte« (Jahrb. für Theater u. Theaterfreunde 1841 357). ¶ 254,17 *Camilla (et Syngespil af Pär)*] Ferdinando Pær's populære Opera »Camilla« havde Premiére paa Kärtnerthor Teater i Wien 1799 og opførtes 1. Gang i Hamborg i Sæsonen 1803—04 (Lebrün a. A. 245). Hamburgischer Correspondent 28/11 1816 meddeler: »Montag, den 30sten Camilla, Oper in 3 Abtheilungen«.

255,22 *norsk Kjøbmand Herr Flood*] som ganske ung var Jørgen Flood (1792—1867) Sekretær hos Grev Frederik Trampe, Stiftamtmand paa Island, hvor han oplevede Eventyret med Jørgen Jürgensen, Kongen af Island (Museum 1892 II 91,113), Oehl's gamle Skolekammerat (Er. I 53,55—56, Bobé 51—53). Hjemkommen dannede han 1811 et Handelskonsortium og drev Forretning paa Island og England, men gik s. A. tilbage til Porsgrund, hvor han 1817 s. m. sin Broder Elias Martinus Flood (1793—1838) grundlagde Firmaet J. og E. M. Flood, der i et halvhundred Aar nød megen Anseelse. Han blev 1832 dansk Vicekonsul i Porsgrund (J. W. Flood: Familien Flood 20—22,28). ¶ 255,23 *Herr Donner*] Conrad Hinrich Donner (1774—1854), Chefen for det Donnerske Handelshus i Elbstrasse, Altona, havde, foruden Forretninger paa oversøiske Havne og Tobaksfabrikker m. m., betydelige Bankkommissioner, bl. a. med Danmark. Han blev Etatsraad 1828, Konferensraad 1840, var Prins Christian (VIII) Frederiks Vekselerer (Breve i Adlers Arkiv, RA) og støttede bl. a. Thorvaldsen og Bissen. Oehl. besøgte Donners Maj 1831 (Mindebl. 336) og 1845 (Er. IV 259).

256,11—16 *aftalt med Poel . .*] jfr. 237,9—12 med Note. ¶ 256,16—17 *Har Cotta ladet . . høre fra sig*] jfr. 250,9 m. Note. ¶ 256,28—29 *Hans Broder: Herr Jørgen Flood*] at det var Jørgen Flood, Oehl. rejste med, fremgaar ogsaa med al Tydelighed af det under Noten til 294,22—26 meddelte Stambogsblad.

257,10 *Rydbergs Huus*] se K 135: 184,23. ¶ 257,15 *Onkel Aal*] om Oehl's Handelsaffærer med Jacob Aall se Br. 607 m. Noter. Jørgen Flood ægtede 19/11 1818 Hanne Thomine Magdalene Aall (1796—1863), en Niece af Jacob Aall.

531. Hamburg 6/1 1817. Til Christiane Oehlschläger. NKS 1674, 2°.

259,3 *Herr Herschfeld*] F. L. Schröder engagerede 1791 Jacob Herzfeld (1769—1826) til Hamburger Stadttheater, gjorde ham 1798 til Meddirektør og 1811 til Enedirektør. Provst Schmidt noterer 21/4 1818: »Herschfeld . . ligner Ryge af Statur og Organ, men brøler og støyer ikke saa meget« (NKS 396^c, 8°). Hans Fag var gamle Mænd, tragiske Karakterer og Anstandsroller. Han spillede Mikel Angelo i »Correggio« (Noten til 238,5—6),

men synes »über den verdriesslichen, rauhen übermüthigen Menschen ganz vergessen zu haben, dass er einen Künstler darstelle« (Hamburgs Wächter 1817 303). ¶ 259,4 *Herr Schmidt*] Skuespilleren, Forfatteren og Dramaturgen Friedrich Ludwig Schmidt (1772—1841), der debuterede i Braunschweig 1792, og som havde været Skuespiller og Regissør i Magdeburg siden 1798, kom 1806 til Hamborg, hvor han 1815 blev Meddirektør. Hans Fag var komiske Karakterer, Fædre og Anstandsroller. Han var af de Rollehavende i »Correggio« »der Einzige, der den Charakter des heimtückischen Kalabresen, des reichen und doch kriechenden Gastwirths mit Treue wiedergab« (Hamburgs Wächter 1817 303—04). I sine »Dramaturgische Aphorismen« (I 1820 188—89), Kapitlet »Der Standpunkt des Darstellers auf der Scene«, erindrer han sig fra »Correggio« et oplysende Eksempel. Hans »Denkwürdigkeiten« omtaler »Die Räuberburg« (Noten til 168,15—16), »Correggio« og »Der Hirtenknabe«. ¶ 259,4—6 *angaende Hagbarth og Signe . .*] om »Hagbarth og Signe« i Hamborg se B III 93,11—13 med Note. Oehl. nævner siden Skuespiller og Direktør ved Hamburger Stadttheater Carl August Lebrün (B III 92,23 m. Note) som den, der »har bragt flere af mine Stykker paa Scenen« (Mindebl. 334). ¶ 259,7 *I Frankfurth lader jeg Hagbarth og Signe afskrive*] jfr. 279,27 m. Note, 287,9—10 og Br. 576. ¶ 259,8—9 *taler med Directorerne i Hanover . .*] se 279,23—28 m. Note. ¶ 259,10 *i Stuttgart*] jfr. B II 257,26 m. Note. ¶ 259,10 *Wien*] se Br. 582,584 og B II 307,15—309,13 m. Noter. ¶ 259,16 *hverken Werner meer*] Zacharias Werner (K. 347—49: 176,14—15 og 358—59: 200,16) fornægtede efter sin Overgang til Katolicismen sit tidligere Forfatterskab og helligede sig den religiøse Propaganda (jfr. 327,9—10 m. Note), som ogsaa hans senere Produktion er viet: »Die Weihe der Unkraft«, 1814 (en Undskyldning for »Martin Luther oder die Weihe der Kraft«), »Cunegunde die Heilige«, 1815 og »Die Mutter der Makkabäer«, 1820. ¶ 259,16 *eller Fouque skrive for Theatret*] Fouqué udsendte rigtignok 1817 flere Skuespil: »Das Fürstenkind« (se B II 243,6—7 m. Note), »Die zwei Brüder« og »Liebesrache«, men skrev siden i en Aarrække ikke for Teatret. ¶ 259,16—17 *Möllner, (Forfatter af die Schuld)*] Forfatteren og Kritiker Adolph Müllner (1774—1829) havde i »Der neunundzwanzigste Februar« (1812) efterlignet Werners, i 1807 forfattede, først 1815 trykte, »Der vierundzwanzigste Februar«, som Müllner opførte paa sit Teater i Weissenfels 1812, men gav et originalere Bidrag til det tyske Skæbnedrama med »Die Schuld« (1816), der snart oplevede en Række Opførelser paa alle tyske Scener og spilledes endnu i 1860'ne i Hamborg (H. Paulhan: Müllners Schuld 1925 157—60). Om Oehl.s Opfattelse af Müllners Drama se B II 173,10—174,29. Om den danske Overs. og Opførelse se B II 318,18—21 m. Note. ¶ 259,17—18 *ikke isinde at skrive meer derfor*] officielt udtalte Müllner først efter Opførelsen af »Die Albaneserin« (1820) og efter s. A. at være bleven Redaktør af Cottas Litteraturblatt, »dass

er von den Theaterteufel nunmehr aufgestanden sey», da det tyske Teater ikke var hans Skuespil værdige (Schütz: Müllners Leben 1830 170—71, jfr. B III 29,10—16 m. Note), men havde forinden endvidere skrevet Tragedien »Yngurd« (1817), hvis Titelhelt er kalkeret over »Hakon Jarl«. ¶ 259,24—26 *oversætte Freias Alter . . . faa opført*] P. O. Brøndsted omtaler allerede 18/10 1806 at have hørt »Noget oversat af Freyas Alter« (NKS 2400, 4°, 29). Om Overs. se videre 330,5—6, B II 34,19—21; 71,20—24; 160, 12—30. Om paatænkte Opførelser paa tyske Scener se B II 221,13—17; 226,6—24; 256,19—20; 266,5—8; 307,26—308,14 m. Noter. ¶ 259,28—30 *oversætter . . . Hugo v. Rheinberg . . .*] jfr. B II 164,28—165,1; 165,28—30 og 376,1—15. ¶ 259,29—30 *vil gjøre Lykke paa Theatret i Tydskland*] Udg. kender kun Opførelser i Augsburg 1818 (F. A. Witz: Gesch. der theatralischen Vorstellungen in Augsburg 77) og i Skt. Petersborg 1819 (Winkler 1819: 293).

260,6—7 *Baggesen skrevet . . . om den pandsatte Bondedreng*] jfr. 244,3—7 med Note.

261,3 *Fru Poel kiender min Søster godt*] Friederike Poel, f. Büsch († 1821), g. 1787 med Piter Poel. ¶ 261,13 *Sommernatsdrømmen*] herom Noten til 169,3. ¶ 261,14 *Waltersdorf*] Grev Walterstorff (K 12: 4,28) var 1810—20 overordentlig Gesandt og befuldmægtiget Minister ved det franske Hof.

532. Kbh. 7/1 1817. Fra Christiane Oehlschläger. NKS 1674,2°. Trykt: Mindebl. 233 (Brudstykke).

263,9 *Du holder af de rene Summer*] jfr. B II 262,27—28. ¶ 263,12 *Jessen*] er ikke identificeret. ¶ 263,12 *97 fra Berg*] jfr. 246,1 m. Note. ¶ 263,12—13 *endnu et Kvartal af Collin*] nemlig af den Gage han fik af Statskassen (Noten til 194,7—8), og hvoraf Christiane Oehl. 3/1 1817 hævdede »det 3^{die} Kvartal 150^r Sølv som efter den d: 3^{die} hujus noterede Børsours 630% udgjør 472^{rdlr} 48 sk N: V:« (Finanskollegiet, Udgivts-Bog 1817, RA). ¶ 263,19 *Jurgensen*] Klædekræmmerne Jürgensen og Spang, Købmagergade 10 (jfr. 362,18—19). ¶ 263,21 *Wedel*] se 237,29 m. Note. ¶ 263,23 *see hen til Banken og begynde at afbetale der*] om Afbetalingen af Oehl.s Banklaan (Noten til 169,7—8) se B II 187,26—188,4 m. Note.

264,1 *Bull*] se 237,29 m. Note. ¶ 264,25 *Tirsdag den 31 December*] Br. 527. ¶ 264,26 *Loverdags den 4 Januar*] Br. 528 dat. 3/1 1817.

265,1 *Tittel følger indlagt*] kendes ikke. ¶ 265,2 *Cold*] se Noten til Br. 513. ¶ 265,4 *Rosenvinge*] daværende Adjunkt ved det juridiske Fakultet, senere Professor Lauritz Kolderup Rosenvinge (1792—1850) kendte Oehl. sandsynligvis fra A. S. Ørsteds, som Rosenvinge blev tidligt knyttet til, og fra Borups Selskab, hvor han, der ikke ønskede Roller, støttedes af Oehl. (Kolderup Rosenvinge til R. E. Bruun 14/12 1816, NKS 3523 4°). Han udtaler sin Glæde over, at Oehl. ved sin Rejse fritages for »maanedligen at

blive overfuset med Grovheder i Baggehundens Danfana« og alle dermed følgende Ubehageligheder, og fortsætter: »At man dog saa ganske kan glemme Oehl.s store Fortjenester af vor Literatur, glemme, at [han] næsten ganske er vor dramatiske Literaturs Skaber i det Tragiske, glemme det saaledes, at en Olsen tør overfuse ham med de laveste Grovheder — ikke at tale om, hvorledes Bagges. har udskjeldt ham for en Smører, en Fusker, tragisk Slagter, jammerlig Digter, og hvad veed jeg mere« (sst.). ¶ 265,5 *Tante*] om Tante Drewsen se K 19—20: 12,27. ¶ 265,5 *Julie*] om Julie Drewsen se K 372: 220,19. Hun lød i Bakkehussproget Navnet »Chineserinden, fordi hun havde opstaaende Øienbryn« (Provst Schmidt Dagb. 319). ¶ 265,19 *Gurgemeie*] Gurkemeje er Roden af en indisk Krydderurt, som farver gult, her anvendt om Charlottes Haarfarve.

266,17 *stakkels Lotte Pauli*] se Noten til 298,21—22.

533. Hannover 10/1 1817. Til Christiane Oehlenschläger. NKS 1674, 2°.

267,5 *den ulykkelige Caroline Mathilde . .]* jfr. 278,2—28 m. Noter. ¶ 267,6 *Leibnitz Monument*] paa Waterloopladsen, højtbeliggende, i et lille aabent Tempel med Kuppel blev Christopher Hewetsons Kolossalbuste af Filosofen Gottfried Wilhelm Leibniz, der 1676 til sin Død var hertugelig Bibliotekar i Hannover, opstillet 1790. ¶ 267,9—10 *Holbein og Marie Renner*] jfr. 279,9—28 m. Noter. Marie Renner (1782—1824) var som Fremstiller af naive, muntre og humoristiske Roller den første af Tysklands Skuespillerinder. Hun forenede Spøg med Ynde, Frivolitet med Elskværdighed og forstod i særlig Grad at nuancere. Aug. Klingemann skriver: »Ihre Agnesen, zierlichen Bauermädchen, witzige Frauen, frivolen Damen u. s. w. sind unnachahmlich und von der grössesten Mannigfaltigkeit in der Ausführung« (Natur und Kunst I 261—62). ¶ 267,24 *Ønsket om Lectoratet*] deraf blev der intet; jfr. B II 9,3—4.

534. Kbh. 11/1 1817. Fra C. Hauch. Udskr.: »Herr Professor Oehlenschläger Ritter von Dannebrog zu Frankfurt am Main abzug. beyrn Herrn Aldenrath & Comp«. NKS 1674, 2°.

268,11—13 *herlige lille Digt . . staae i Athene*] »Den første Januar 1817« publiceredes rigtignok i »Athene« for Januar 1817, der averteres udk. i Adr. 8/2 1817. ¶ 268,18—19 *Stykket til Kongens Fødselsdag*] om »Trylleharpen« se Br. 541 m. Noter. ¶ 268,26—28 *Tempelsang . . til Dronningens Fødselsdag*] »Mens fro lovsynger Vaar og Sommer« (Danske Værker IV 3—4), afsungen ved Majestæternes Indtrædelse i Skuespilhuset paa Dronningens Fødselsdag 28/10 1816, indrykket i Dagen 30/10 1816 og i Septemberheftet af Danfana. ¶ 268,29—30 *Fordreielser af Prof Sibberns Navn*] se 273,15 m. Note.

269,7—8 *Straf, der rammede den . . . fameuse Angriber af Religionen*] Teologen og Litteraten, Vice-Dekan paa Kommunitetet Otto Horrebøw (1769—1823), havde i sin Ungdom i Tilslutning til Voltaire og Reimarus fejdet mod Kristendom og Overtro særlig i Tidsskriftet »Jesus og Fornuften« 1797—1801 og blev bl. a. imødegaaet af Biskop Balle, som han havde haanet i »Harlekin Præst« (1796) og af A. S. Ørsted. Blok Tøxen omtaler 1816, i Anledning af Vinhandler Damens Sagsanlæg, Horrebøws Drikfældighed (Slutteriana 15—16, jfr. Claus Pavels Dagbøger II 401—02); selv nævner han i et udat. Brev til Rasm. Nyerup »et stærkt, maaske aldrig ganske overvindeligt Brud paa min Sundhed« (Add. 16, 2°). Han bidrog til »Siofna« (1802) med en frejdig »Sang« og paatalte Baggesens Fremfærd overfor Oehl. i »Jødernes Krønike« 1813 100—02. ¶ 269,23—24 *mit lille Skrift . . . udkommet*] Adr. 7/1 1817 meddeler: »Castor og Pollux eller endnu et Par Ord til Tvillingforkasterne af Freias Alter, af C. Hauch, Prisen er hæftet 1 Rbd. paa alle Boglader«. Skriftet anmeldtes af J. K. Høst i »Søndagsblad« 1816 Nr. 48. ¶ 269,24—25 *nogle Omstændigheder angaaende Anonymiteten*] Molbech fortæller 3/1 1817: »Hauch vilde ogsaa udgivet sit Stridsskrift under et antaget Navn, men Politie-Censoren Assessor Danchell [Noten til 105,13] vilde ikke lade ham passere under dette, og han maatte da frem med sit eget. — Gud veed hvad Familien vil sige dertil; jeg frygter, at han i det mindste hos sin Onkel falder reent i Unaade« (NKS 3523,4°). Eksemplarer deraf var dog forinden kommen under Pseudonymet »Ludvig Jakobsen Litteratus«, saaledes det paa K.B. ¶ 269,28 *trukket ham igjennem hele Dyreriget*] Hauch havde sammenlignet G. H. Olsen (og tildels Rahbek) med en Liggehøne, Kamel, Oxe, Skorpion, Fisk, Abekat, gøende Hund, brummende Vandbi, Spyflue og Snegl. ¶ 269,29—30 *opregnet ham en Mængde Usandheder og Uforskamnheder*] Hauch bekender siden selv, at hans Skrift »paa flere Steder overskrider Billighedens og Retfærdighedens Grændser« (Minder fra min Barndom og min Ungdom 291).

270,1—2 *berørt hans elendige Vers*] Hauch havde citeret Strofer af »Kulimar og Akmabed« (G. H. Olsen: Poesier 1791 32), af »Den algierske Sørover« (sst. 56) og tilraadet ham at dramatisere »Bonden med Hølæsset« (sst. 73) under Navn af »Thors Reise«, som Hauch paadutter Olsen, at Reisers »fyrgerlige Ildebrandshistorie« burde kaldes (Castor og Pollux 43—44, 40—41, jfr. G. H. Olsen: Indlæg 30). ¶ 270,7 *Fader var Geheimeraad og Storkors*] daværende Generalpostdirektør Frederik Hauch (1754—1839) blev 1803 Storkors af Dannebrog og 1811 Gehejmekonferensraad. ¶ 270,8 *Onkle Oberhofmarskalk*] A. W. Hauch (K 11: 4,17) var Overhofmarskal fra 1798 til sin Død. ¶ 270,21—22 *Ingeman . . . være saa slet en Digter*] Hauch havde i »Reisen til Ginnestan, et dialogiseret Eventyr« (af »Contrasterne« 1816) satiriseret over Ingemanns luftige Romantik i »Reinald Underbarnet«. (B. S. Ingemann: Tilbageblik 32—33, jfr. K.j. Galster: Carsten Hauchs Barn-

dom og Ungdom 99 f.; se videre B II 107,23—108,22 m. Noter). ¶ 270, 23—24 *Ingemans Kjereste ind paa Theatret*] se 244,24—25 m. Note. ¶ 270, 27—271,1 *forespørge . . i et eller andet Blad*] et saadant Avertissement kendes ikke.

271, 4—5 *et romantisk Drama*] om »Rosaura«, lyrisk Drama i fem Handlinger, der udk. Sept. 1817, udtalte Oehl., at Hauch, om han fandt sig et passende Emne, sikkert kunde skrive et godt Digt, hvorefter hans yngre Kaldsbroder foreløbig bandlyste alle Tanker om poetisk Virksomhed (C. Hauch: *Minder fra min Barndom og min Ungdom* 300,302—03).

535. Kbh. 11/1 1817. Fra P. Hjort. Udskr.: »An Den Herrn Professor und Ritter Øhlschlaeger bey Alldewert und Comp. in Frankfurt«. NKS 1674,2°.

272,28—29 *siden Collin interesserede sig for P. W.*] A. E. Boye stod i Finansdeputationen i Embedsforhold til Jonas Collin, de var fælles Bekendte bl. a. fra Bakkehuset og havde iøvrigt en Familietilknytning, idet Boyes Moder Maria, f. Reerslev († 1817), voksede op sammen med Præsten M. G. Birkner, Trykkefrihedens Forkæmper, hvis Enke Jonas Collin ægtede 1803. Boye beder Nov. 1816 Fru Rahbek »fortælle Rahbek snarest muligt, at jeg efter vor Aftale havde raadført mig med Etatsraad Collin om hvorvidt vor fælleds Ven Peter Wegner skulde »tilkiendegive« noget privat eller offentligt angaaende sin Person, »Navn«, Stand etc., men at han (Collin) var aldeles af samme Mening som jeg, at sligt paa ingen Maade burde skee« (NKS 1458, 2°). ¶ 272,29—273,1 *den storsnudede Bøie*] Skuespilforfatteren, Præsten og Salmedigteren Caspar Johannes Boye (1791—1853), Søn af Rektoren i Kongsberg Engelbrecht B., kaldes oftere »norske Boye« for at skelne ham fra A. E. Boye, hans Fætter. Den norske Forfatter Mauritz Hansen skriver 4/12 1821 til C. N. Schwach: »Jeg dømmmer saa haardt om Boye, fordi han ingen Skaansel fortjener. Efter hans egne Ord til mig 1815 erklærede han, at indtil han engang kunde levere noget Værdigere end Oehlschlægers Meste og Ingemanns Alt, vilde han kun levere mesterlige Versioner af fremmede Mestere« (Hist. Saml. udg. af Den norske historiske Kildeskriftkommission II 381). Han var ivrig Baggeseianer, efter A. E. Boyes Mening (til Kamma Rahbek 12/8 1816, NKS 1458,2°) i samme Forstand som J. L. Heiberg, skrev Digte i »Dannora« og »Danfana« og var selvskreven Medarbejder ved et af Baggeseens Sommeren 1817 paatænkt Tidsskrift (sst. 9/6 1817). P. Hjort tog ham ordentlig i Skole i en Anm. af hans »Digte« (1819) og sammenligner ham med »en af Månedsskriftet Minervas skingrende Fugle« (Krit. Bidr. Lit. Afd. III 29). Ved Højtideligheden paa Det kgl. Teater i Anledning af Baggeseens Død opførtes C. J. Boyes »Baggeseens Mindefest« (herom Br. 946 m. Note), og han var sammen med Digterens Sønner Udg. af Baggeseens danske Værker. Hans Skuespil, hvoraf flere

opførtes med Held («Juta, Dronning af Danmark», «Svend Grathe», «William Shakespeare»), men som hurtig forsvandt fra Scenen, er Efterklange af Oehl., der fandt megen Patos hos ham, men mindre skabende Fantasi (Er. IV 29). Gamle Stridigheder mellem dem bilagdes, med Fr. Barfod som Formidler, i Midten af 1830'ne (Palle Jyde: Tænkt og følt II 55—56, jfr. Fr. Barfod: Et Livs Erindringer 209).

273,3 erklærede i Adresseavisen] Adr. 6/1 1817. ¶ 273,5—10 følgende pudseerlige Avertissement: . .] i Adr. 7/1 1817. Kamma Rahbek, der døbte Caspar Boye «Phantasien» (Museum 1896 I 19), fortæller om et Sammenstød mellem A. E. Boye og hans norske Fætter (K. M. Rahbeks Brevvexling 86—87), der Sommeren 1816 havde sin Gang paa Bakkehuset, hvor Collins havde Sommerværelser, for at besøge Maria Birckner (H. C. Andersen og det Collinske Huus 648), som 1818 blev hans Kone, og som han havde tilegnet Overs. af Körners Melpomene (herom B II 105,29—30 m. Note). Okt. 1817 beder A. E. Boye Kamma Rahbek ikke at lade Fætteren faa for meget Indpas paa Bakkehuset og betyder, at han ikke for nogen Pris vil være i Stue med ham (NKS 1458,2°), ligesom han o. 1820 nævner sin Søn som den «næstmindste af alle levende Boyer», for at kunne tilføje «(den største af dem alle er Udgiveren af Körners Melpomene)» (sst.). ¶ 273, 14—15 *Sibbern kaldes Per Cib*] i «Asenutidens Abracadabra» 3. Del, Stykket «Om Forgabelsen» (Danske Værker VII 299). I et Forord taler Baggesen om, at han med sine komiske Læredigte har villet give en dansk Dunciade. «Den hele lærde Verden kjender Alexander Popes, i hvilken han tugtede sin Tids Dunser, og især Dunsernes Duns, en vis Colley Cibber, hvis Navn derved . . er bleven et staaende Spotnavn paa Parnasset. Det eneste, jeg har laant af min engelske Forgænger, er dette høist udanske Navn . . » (sst. 163). Sibbern kaldes desuden «Peer Cib» og «Piltephilosophen». Chr. Molbech skriver 7/1 1817 til R. E. Bruun: «Jeg er temmelig sikker paa, at hvor end Sibbern, hvis Had til B. naturligvis ikke herved er formindsket, mødte ham paa et ikke alt for ubeleiligt Sted, vilde der falde tørre Hug for Baggesen» (NKS 3523,4°). ¶ 273,16 «*peterseske Flauheder*»] gaar selvfølgelig paa Peter Wegner. ¶ 273,17—18 *Rahbek er da bleven ansat som Professor . .*] Rahbeks økonomiske Forhold var, efter at han havde forladt Redaktionen af Dagen, yderlig miserable (H. C. Andersen og det Collinske Hus 635—46). 30/8 1814 beder han Kongen om Understøttelse til forskellige litterære Arbejder eller helst en passende Ansættelse (Universitetsdirektionen. Forestillinger 1815—16, Nr. 529, RA) og faar af Fonden en Gratification, som gentages 1815 og 1816 (Fonden ad usus publicos II 213—14, 224—25). Han ansøger 30/6 1816 om Genansættelse ved Kbh.s Universitet som Professor ordinarius i Fædrelandets Litteratur, hvorom Kongen udbeder sig 6/7 s. A. Universitetsdirektionens Betænkning. I Anledning af Oehl.s Bortrejse anbefaler Direktionen 15/12 s. A., for »at de æsthetiske Forelæs-

ninger ved Universitetet ikke skulle savnes, og at de skønne Videnskabers og det danske Sprogs desto grundigere Studium ved Universitetet kan fremmes, Rahbeks Genansættelse som Professor, idet Betænelighederne i økonomisk Henseende først nu ved en Gennemgang af Universitetets Midler er hævet, og søger ivrigt at skaffe hans Ansøgning Relief paa Baggrund af Fremstillingen af Oehl.s Professorgerning: »Det Haab at efter Professor Rahbeks Afgang fra Universitetet [herom i Noten 38,3] Savnet af Forelæsninger over Æsthetiken kunde erstattes ved Professor Oehlenschlägers Ansættelse, er i visse Henseender ikke blevet opfyldt. Denne talentfulde Mand erkjender i hans Productionskraft, som Digter, sit høieste Kald, og kun forsaavidt hans Forretninger som Universitetslærer ikke dermed collidere, troer han at være disse Opmærksomhed skyldig. Derfor har ogsaa hans Virksomhed som Universitetslærer, endskiønt han strax blev ansat med en Embedsgage af 1200^{rdl}, nu Rdl^r Sølvværdie, indskrænket sig alene paa Vintersemestret, og i dette kun paa Foredrage af Afhandlinger over det æsthetiske Fags specielleste Gjenstande, der netop laae i hans nærmeste Synskreds og egentligst gavnede de faa, der kunne have Anlæg til Poesie . . . Directionen skal ikke nægte, at af de Digte, han imidlertid har udarbejdet, er der mange, som berige den danske Litteratur og gjøre hans Digtalent Ære. Men for at veilede den academiske Ungdom i Almindelighed til de Æsthetikens Grundsætninger og til den Rigtighed og Ziirlighed i Sprog, som for tilkommende Embedsmænd, enhver i sin Kreds, er gavnlig og ønskelig, formener Direktionen, at meer systematiske og mindre afbrudte Forelæsninger ved Universitetet, Professor Oehlenschlägers derfor ikke overflødige, kunne behøves«. Direktionen fremhæver nu Rahbeks Kundskaber, hans omhyggelige, af mange nuværende Embedsmænd priste Forelæsninger, og indstiller endelig Ansøgeren til Genansættelse som Professor i dansk Sprog og Litteratur, hvortil han udnævnes 21/12 1816 (Universitetsdirektionen. Kgl. Res. 1816, Nr. 529, RA). ¶ 273,18—21 *allerede anoncert Forelæsninger . . . over det af den danske Digtetekunsts Historie, som endnu resterer . . .*] vistnok ved Opslag; Dagen 20/1 1817 meddeler: »Tirsdagen den 21de Januar Kl. 4 begynder Prof. Rahbek paa Seminariets Auditorium paa Studiigaarden sine Forelæsninger over Fædrelandets poetiske Litteratur under Christian den Syvendes Regiering — en Fortsættelse af de Forelæsninger, han i Forening med Hr Prof. Nyerup holdt over Litteraturen under Frederik den Femte«, nemlig i Vintersemestret 1815 (Dagen 5/1 1815, jfr. Rasm. Nyerup til K. L. Rahbek 19/1 1815, NKS 2494,4°). Peder Hjort skriver siden: »Rahbek og Nyerup takkede vi for Notitser, men varé deres Modstandere på Grund af deres Mangel på Overblik og Karakteristik« (Krit. Bidr. Kirkelig-etisk Afd. 37). ¶ 273,21 *Sibbern[s] Collegier*] Hjort havde tidlig følt sig draget til F. C. Sibbern, der venligt vejledede den unge Student, som siden udtaler: »H. C. Ørsted og især Sibbern opretholdt i de År den videnskabelige Ånd i Universitetsforedragene« (sst. IX, 37).

536. Cassel 15/1 1817. Til Christiane Oehlenschläger. NKS 1674,2°, jfr. »En Reise« I 37—46.

277,1—277,2 *stor Træbro, som de Franske have bygget*] den over 7½ km. lange »Elbrücke« mellem Hamborg og Harburg, som Napoleon beordrede Marskal Davout at bygge med Fortificationen af Hamborg for Øje, hvilede paa 855 Pælcaag. Om dens enkelte Bestanddele fortæller Præsten Kristoffer Nyholm (Optegnelser fra et Ophold i Frankrig 1815—189—10). Henved 4000 Haandværkere og 1800 Soldater arbejdede derpaa fra Midten af Juni til Midten af September 1813. Efteraaret 1817 begyndte Nedrivningen af dette storartede Ingeniørforetagende, da hverken Hamborg eller Hannover lod interesserede i Broens Vedligeholdelse.

278,2 *forrige Brev*] Br. 533. ¶ 278,3—5 *Slottet . .*] Slottet stod ubeboet fra 1705, da de lüneburgske Fyrster skiftede Residens, og henlaa atter ubemærket efter Dronning Caroline Mathildes Død, indtil Franskændene besatte det 1807—13 og bortførte Inventaret, bl. a. til Cassel. ¶ 278,7—8 *rullede . . ind*] 20. Okt. 1772. ¶ 278,10 *Hun havde 3 Cavallerer og 3 Damer*] Hofmesterinde var Baronesse Charlotte Ompteda († 1811), hvis Datter, Amalie Münster (Noten til Br. 400), var Oehl.s Veninde. I det Oehl.ske Hjem fandtes et Toiletspejl med grønne Silkepuder, som havde tilhørt Caroline Mathilde (Marie Konow 11). ¶ 278,11—12 *Ogsaa et Theater . .*] for at adspredde Dronningen indrettedes i Slottet et Teater, som endnu eksisterer, og hvor man stadig viser Dronningens Loge. ¶ 278,12 *besøge sin Søster*] den engelske Kong Georg d. 3.s ældste Søster Augusta (1737—1813), som formæledes 1764 med Arveprins Carl Wilhelm Ferdinand af Braunschweig-Wolfenbüttel, hvis Faster Juliane Maria, Frederik d. 5.s Dronning, var Caroline Mathildes Plageaand, omtales i det, af den misfornøjede danske Adel arrangerede, hemmelige Forsøg paa at bringe Caroline Mathilde paa Danmarks Trone igen, halvvejs som sin Søsters Fangevogter (For Romantik og Historie IV 447, 460). ¶ 278,17 *opgivet sin Aand*] 10. Maj 1775. ¶ 278,18—19 *Hun ligger . . i Byens store Kirke*] i en Mahognisarkofag med svære, forgyldte Bronzehanke i Krypten under Koret i Celle Stadtkirche. ¶ 278,20—22 *Wilhelm der Beginner og hans Frue . .*] Altertavlen er 3-fløjet, et Midterbillede forestiller Korsfæstelsen (af Hollænderen Marten de Vos), paa Sidefløjen tilhøjre knæler Hertug Wilhelm den Yngre († 1592), Stamfader til det nyere Fyrstehus Lüneburg, foran Slottet i Celle og tilvenstre hans Gemalinde Hertuginde Dorothea († 1617), Christian III.s Datter, foran Københavns Slot, begge med løftede, tillidsfulde Blikke paa Frelseren. ¶ 278,22—23 *giort efter Marmorbilleder i Byens Kirke*] Wilhelm den Yngre lod 1576 opsætte det delvis forgyldte Marmor-Epitaphium over sine Forældre, Hertug Ernst Bekender († 1546) og hans Gemalinde Sophie († 1541), som bestaar af 3 Rundbue-Nicher: i den midterste, høje, fladere hængende den Korsfæstede paa Golgatha, tilbedet af Hertugen i den høje

halvkuppelformede Niche og af Hertuginde i den venstre Pendant, begge knælende i hel Figur. ¶ 278,25—27 *en ung Frøken . .*] sandsynligvis Gravstenen over Hertuginde Sophie († 1541), ogsaa foranlediget opsat af hendes Søn.

279,4—5 *den aristokratiske Storsnudethed ærgrer mig*] jfr. Er. I 26—27, Bobé 24; III 8—10. ¶ 279,9 *Holbein*] Noten til 181,9—10. ¶ 279,11 *et koldt Plaisanterie . .*] jfr. B II 90,5—6 m. Note. 10/1 1817 opførtes paa Hannover Teater: »Die treue Witwe, Lustspiel in 1. A. Hierauf: Der Dorfbarbier« (Winkler 1817: 194). ¶ 279,16—19 *Roste vor Konge . . roste vort Fædreland*] Skuespillerparret Holbein-Renner gav 6/8, 8/8, 12/8 1816 Forestillinger i Borups Selskab og 19/8, 22/8 og 26/8 paa Det kgl. Teater, bl. a. i Optrin af »Macbeth« i Schillers Bearbejdelse. Kritiken var dem gunstig (se Noten 279,22), de fulgtes til Døren med en Afskedssang i Dagen 28/8, hvorfor de hjerteligt kvitterede sst. 26/9. Franz Holbein skriver siden: »Mein Aufenthalt in Copenhagen gehört zu den genussreichsten der ganzen Reise: Die Bekanntschaften mit Oehlschläger, Nathanson, Baggese, Rhabeck, Dr. Rüge, Mechanikus Plötz [Hofmekanikus Henrik Plötz, † 1830] und Herrn [H. H.] von Schönberg, dem Uebersetzer meines Fridolins, sind mir unvergesslich« (Deutsches Bühnenwesen 47). ¶ 279,20 *Baggesen*] Holbein kom og gik hos Baggese (J. M. Thiele til C. E. F. Weyse 13/8 1816, NKS 2836,4°), som i Fru Renners Selskab heldigt nærmede sig Kamma Rahbek (Karen Margrethe Rahbeks Brevvexling 89—90). Ved Parrets Afrejse skrev Baggese »Abschiedslied an den Dichter Holbein und die Sangerin Renner« (Werke V 77, fejlagtig dat. 1809), som takkede ham i en hengiven Epistel fra deres nye Domicil i Hannover (NKS 2252,4°). ¶ 279,20 *Baggesen . . Jøden Nathanson*] den jødiske Handelsmand, senere nationaløkonomisk Forfatter og Redaktør af Berl. Tid., Mendel Levin Nathanson (1780—1868) tjente betydelige Summer som Associé i Handelshuset Meyer og Trier mellem 1806 og Husets Fallit 1820. Hans Hjem i Frederiksholms Kanal var Samlingssted for Kunstnere og Litterater, som han gavmildt understøttede, fremfor alle Baggese (G. Siesby: M. L. Nathanson 93—94), der i den litterære Jødefejde 1813 i Skriftet »Om Jøderne« viste en sjælden Forstaaelse af det forhadte Folk, hvis Indlemmelse i det borgerlige Samfund han fandt lige saa rimelig som ønskelig, et Program, der ganske faldt i Traad med Nathansons Bestræbelser. Baggese »Poetiske Epistler« 1814 indeholdt et Digt til Nathanson: »Hesten Abildgraa« (Arlaud III 110—18 m. Noter, jfr. Arentzen VI 181), og hans Omgang med de rige Jøder blev hyppigt kommenteret af Samtiden (M. Reinhardt I 44—45, Rob. Neiiendam: Skuespiller og Patriot 72, Abrahams: Meddelelser 37, se endvidere 313,8—10 og B III 117,13—14 m. Noter). Om Nathanson og Oehl. se videre Noten til B III 117,13—14 og Br. 854°. ¶ 279,22 *fordi de vare for dyre*] Billetterne kostede 5 Rdlr. Stykket. Om den gode Valuta for de dyre Penge udtaler sig Dagen 7/8 1816, og mere forbeholdent Adrastea 27/8 s. A. ¶ 279,23—24

lovat mig, at tage sig af mine Stykker] jfr. 181,24—26. »Correggio« spilledes dog vist nok første Gang i Prag under Holbeins Direktion og ligeledes i Hannover (se Noten til 167,21). Som Direktør for Burgtheater lod han »Correggio« paa ny indstudere og opførte »Dina« (Holbein: Deutsches Bühnenwesen 80,82). ¶ 279,24—25 *kun Regisseur*] dog Overregissør og en meget beundret Skuespiller (Herm. Müller: Hoftheater in Hannover 138—39, 143). ¶ 279,26 *helst have sit Eget frem*] Adrastea 19/4 1817 kan meddele: »Holbein har skrevet et Ridderlystspil i 5 Acter: Johannisdagen kaldet, hvilket den 18de Marts opførtes førstegang i Hannover«. ¶ 279,27 *Hofdirektøren*] Teatret var underlagt Hofmarskallatet. Direktør var 1814—18 den som Teaterleder fra flere Scener kendte og gouterede August Pichler (1771—1856). ¶ 279,27 *mit Stykke*] sandsynligvis »Hagbarth og Signe«, jfr. 259,7—9. ¶ 279,29 *noget Jux, hvad Kassen . . angaar*] det offentlige Tilskud var blot paa 8000 Thlr.; 1818—37 sattes Teaterdriften paa Aktier (Herm. Müller: Hoftheater zu Hannover 158—59, 206—07).

280,15—16 *Jeg traf de to lærde Brødre Grimm*] Brødrene Jakob Grimm (1785—1863) og Wilhelm Grimm (1786—1859) var dengang Bibliotekarer i Kassel. Oehl. fortæller i »En Reise« (I 44—45), at han gik længe omkring med en Lejetjener og kom først til en gammel Præst, der ogsaa hed Grimm, og som viste ham den rette Vej. Chr. Molbech havde et Par Aar efter samme Oplevelse (Reise giennem en Deel af Tydskland . . 1819 og 1820 I 101 f.). Til Brødrenes Vurdering af Oehl. i Anledning af Jean Pauls Anm. af den tyske Aladdin (K 355: 189,25—26) kan nu føjes: F. D. Gräter spørger 1/10 1810 Jakob Grimm, om Oehl. eller Baggesen er den betydeligste Digter, hvortil Jakob G. 23/10 svarer, at ingen af dem behager ham (Briefwechsel zw. Jakob Grimm u. D. F. Gräter 11—12,15), og mener i en Anm. af Rasm. Rask's Islandske Sproglære (i Allg. Lit. Zeitung Febr. 1812), at de baade overvurderes i Tyskland og Danmark, idet han tager stærk Afstand fra det »mystiske« hos Oehl., men at de begge har forstaaet, de tilhører den tyske Litteratur lige saa meget som deres Fædrelands (Kl. Schriften IV 73). Wilhelm Grimm læste Foraaret 1809 i Halle Oehl.s Digte paa Dansk og udtaler 14/4 til Achim von Arnim: »Das allernachlässigste schlechteste steht rund um eigenes sehr schöne, einfach rührendes . . . Ein eigentliches poetisches quillen ist doch nicht in ihm« (R. Steig: Arnim III 29, jfr. Briefwechsel zw. J. u. W. Grimm aus der Jugendzeit 79). I »Vaterländisches Museum« 1810 indrykkede han sine Oversættelser af »Aarets Evangelium«: 1. Christi Geburt. 2. Marie. 3. Joseph (jfr. Zeitschr. für deutsche Philol. XXXIV 552). Maj 1810 beder han Rasm. Nyerup sende »Palnatoke« og »Axel og Valborg« (Briefw. der Gebrüder Grimm mit nordischen Gelehrten 20) og fortæller Arnim 3/8 s. A., at han gerne vil oversætte »Palnatoke« (jfr. Noten til 29,9), hvis han kan faa det ordentligt betalt, »weil ich meine Zeit sonst besser brauchen kann« (R. Steig: Arnim III 66). »Axel

og Valborg«, som han havde læst i Manuskript, synes han »zu seinen besten einfachsten Produkten gehört, wiewohl auch hier die alte tapfere Zeit und das höchst modernste Wesen grell neben einander steht« (Briefw. . . . mit nord. Gelehrten 4), og korsrer sig over en Anm. i Mb. f. g. St. i et Brev til Görres: at man i den Anledning udraaber Oehl. til en ny Shakespearer (J. v. Görres Briefwechsel II 218—19, jfr. Noten til 32,4—6). »Hagbarth og Signe«, hvoraf han hørte Oehl. læse 5. Akt (jfr. 293,6—8), mishagede ham (R. Steig: Arnim III 367—68). Overhovedet brød han sig ikke meget om Oehl.s nordiske Sørgepsil, hvor »er die alten Sagen in die currente Poesie umgeschrieben [hat]« (sst. 367); for »Correggio« havde han mere Sans: »Unter seinen neuen Sachen ist mir Correggio am liebsten, es ist darin eigenthümliches Gefühl und eigenthümlich gestaltetes« (sst. 367, jfr. Briefw. . . . mit nord. Gelehrten 74), og i polemisk Øjemed ud fra en rigoristisk Nationalfølelse blev Oehl. brugbar (Briefw. . . . mit nord. Gelehrten 46). Om Digterens Besøg i Kassel fortæller Wilh. Grimm elskværdigt Nyerup 2/4 1817: »wir haben uns gefreut, ihn persönlich kennen zu lernen und es schien ihm auch die paar Tage, die er hier zubrachte, ganz wohl bei uns zugefallen« (sst. 74), men skriver mindre hjerteligt og mere aabenmundet 26/3 s. A. til Johanna v. Schopenhauer, Filosoffens Moder: »Öhlenschläger unter andern war auch hier und ging nach Paris um die dortigen Restaurationen zu geniessen und nordische Trauerspiele zu schreiben; er ist noch so munter, jugendlich und lebenslustig, wie er immer mag gewesen seyn und freut sich selbst seiner aladdinischen Natur« (Damals in Weimar! 213; jfr. Steig: Arnim III 367), og omtaler ham 2/7 til Ferdinand Grimm som »ein hübscher frischer Husarenoffizier« (Brieft af Brødre Grimme 210—11). Wilh. Dietrich-Lippstadt har søgt at karakterisere Forholdet mellem »Die Brüder Grimm und der Nordlandsdichter Oehlenschläger« i »Historisch-politische Blätter für das katholische Deutschland« 1916 I 834—45. ¶ 280,16—17 (*udgivere af Haus und Kindermärchen*) til sin egen Antologi »Eventyr af forskellige Digtere«, der averteres udk. i Adr. 10/12 1816 paa Gyldendals Forlag, havde Oehl. fra »Kinder- und Hausmärchen gesammelt durch die Brüder Grimm« (1812—15) hentet til Bd. 1 Runges to Bidrag (jfr. Noten til 12,4) og »Om den stiaalne Toskilling« og til Bd. 2 flere Børneeventyr: »Tommeliden«, »Den tapre Skræder«, »Frøkongen og Henrik med Jernbaandene«. Om Brødrene Grimms Samling siger Oehl. i Almindelighed, at den indeholder »adskillige gode Fabler, mellem meget af mindre Værd, der kun fortæner poesiehistorisk Opmærksomhed« (Eventyr 1. Deel XXII). ¶ 280,25—26 [*Prindsesse Charlotte*] Prinsesse Louise Charlotte (1789—1864), Christian VIII.s Søster, ægtede 1810 Landgreve Vilhelm af Hessen-Kassel (1787—1867). ¶ 280,26 *vor Opvarning*] se 282,7—8 med Note. ¶ 280,26 *i Aften paa Komædie*] 15/1 1817 opførtes i Kassel »Die Korse«, Skuespil af Kotzebue (Winkler 1817 75).

281,1—2 »*Ein Rad zerbricht ja leicht . . .*«] »Correggio«, Beg. af 2. Handling, Giulio Romanos Replik til Mikel Angelo (ty. Udg. 1816 45).

282,5—7 *en Deel casselske Damer . . . læse dem Hagbarth og Signe for*] jfr. 292,28—293,13 m. Noter. ¶ 282,7—8 *Hos Prindsessen har jeg ogsaa været*] Prinsesse Charlotte skriver 14/1 1817 til sin Broder: »Jeg blev behagelig Overrasket i Eftermiddag ved at See Professor Øhlensleger og en Her v. Bertow hos mig det er den behageligste Foeelse af Verden at See Lansmænd paa et fræmmed Sted han opholder Sig her en Dag saa fortsætter han sin Reise til Francfort. Øhlensleger saae meget munter og vel ued man havde Skrevet mig at han var saa mismodig Bertow finder jeg er meget underholdende han har eiendomme i lolland som jeg hører« (Kongehusets Arkiv, RA).

537. Kbh. 18/1 1817. Fra Christiane Oehlenschläger. NKS 1674,2°.

283,4 *dit sidste fra Hanover*] Br. 533. ¶ 283,4—5 *Hauchs og mit af 24 December*] Br. 524 og 523. ¶ 283,6 *Den 27 Dec skrev Du mig atter til*] Br. 525. ¶ 283,9—10 *et par Linier*] Br. 527. ¶ 283,11 *bad Pauli lægge det i sit Brev til Lotte Pauli*] jfr. 240,34—35. ¶ 283,11—13 *Du havde sagt . . .*] jfr. 231,24—26. ¶ 283,13 *Den 29 og 30 Decemb. skrev Du atter*] Br. 526. ¶ 283,14—15 *som jeg . . . besvarede den 4 Januar*] Br. 528. ¶ 283,15—16 *4 Januar skrev Du atter*] Br. 530. ¶ 283,16—17 *Vexlen i fra Flood*] jfr. 257,9—11. ¶ 283, 17—18 *jeg svarede den 7 Januar*] Br. 532.

284,3 *Hamburg dateret 6 Januar*] Br. 531 ¶ 284,13 *lille Brev fra Hanover*] Br. 533.

285,16—17 *lombardske Nodder*] en i Sydeuropa vildtvoksende Hasselnød, langagtig og oval, her brugt om en buet, mandelformet Negl, vistnok af Oehl. første Gang benyttet i Beskrivelsen af Gudinden Sifs Hænder i »Nordens Guder« (Lieb. XXIX 125). ¶ 285,23 *Berg*] enten Universitetets Bogbinder H. J. Berg, Vognmagergade 79 eller Bogbinderlaugets Oldermænd J. C. Berg, Østergade 61. ¶ 285,23 *Roseninge*] Noten til 265,4.

286,1 *Jeg lod avertere i Aviserne*] Adr. 8/1 og 9/1 og Dagen 11/1 og 13/1 1817. ¶ 286,9—12 *Feilen var i Skolerne . . .*] i Afsnittet »Skolerne og Kirken« (Lieb. XX 174—75. ¶ 286,15 *Boye . . . hans Kone*] Anna Marie Boye, f. Holm (1783—1849), Datter af Skibsfører Jørgen Henriksen Holm og Sara Aslaksdatter, som A. E. Boye ægtede 1812, deltog kun sjældent i sin Mands Bakkehusbesøg og lod sig, trods Kamra Rahbeks Forestillinger, ikke inddrage i hendes Kreds (Kamma Rahbeks Brevvexling 71).

287,1—2 *skrevet til Bull*] kendes ikke. ¶ 287,4 *Den norske Cours . . . uhyre slet*] Kurslisten 17/12 1816 ansætter 526 Rdlr. norsk for 100 Rdlr. dansk. ¶ 287,27 *Høst*] Jens Kragh Høst (K 118: 133,9 og Noten til 115,14). ¶ 287,28—288,3 *formaaet Baggesen til at stevne Hiort for sine Paragrafer . . .*] P. Hjort havde i Athene Juli—Dec. 1816 offentliggjort sine »Tolv Paragrafer

om Jens Baggesen«, som særskilt aftrykte tilbydes af den Gyldendalske Boghandel i Adr. 30/12 1816. For grove og ærekrænkende Beskyldninger navnlig i den 12te: »Om Baggesens Charakter som Skribent, saavel »overhovedet som i Grunden«, og om hans Angreb paa Digteren Oehlenschläger« lod Baggesen 6/1 1817 Peder Hjort indkalde til Forligs Prøvelse, og da Forlig ikke opnaaedes, henvistes Sagen 17/1 til Rettergang. Se videre Br. 541 med Noter. ¶ 287,30—288,1 *Baggesen . . er syg*] Chr. Molbech skriver 7/2 1817 til R. E. Bruun: »Baggesen, som en heel Maaned har været syg og tildeels sengeliggende . . .« (NKS 3523,4°).

288,1—2 *Doctor Attest fra Jacobsen*] Baggesen beklagede siden i et melanolsk lille Digt, at den højtansete Læge og Zoolog Ludvig Jacobsen (1783—1843) have reddet hans Liv (Danske Værker III 155). Om sin Veneration for Baggesen taler Jacobson i et Brev til Henrik Hertz med en Tabatière, Digteren brugte i Danfana-Tiden, hvori »hans matte, af Sorg og Poesie forkomne Liv« havde faaet Naadestødet, som siden lagde ham i Graven« (Breve fra og til Henrik Hertz 228—30). ¶ 288,7 *Schønheyder*] Kammeradvocat Johan Martin Schönheyder (K 74—75: 66,1) blev Peder Hjorts Defensor. ¶ 288,8—9 *Baggesen er virkelig farlig syg*] Dagen 31/1 1817 bragte et Digt: »Til min syge—maaske døende Ven—Jens Imanuel Baggesen den 30te Januar 1817«, vistnok af Generalkrigskommissær H. C. von Astrup (Arentzen VI 246), og Altonaischer Mercurius 6/2 1817 meddeler: »Baggesen ist leider noch sehr krank, so dass einige sogar für sein Leben in Furcht sind«. 14/5 s. A. skriver Aug. Baggesen til sin Broder: »Ich habe ein Brief von Vater erhalten, worin er mir schrieb, dass er bis zur Sterben krank gewesen ist, jetzt aber gesund, bis zum mehr als Leben« (NKS 2340,4°). ¶ 288,9 *Foersom er ogsaa meget syg*] om Foersoms Død og Begravelse se 312,2—3 og 371,10—11 med Noter. ¶ 288,21—22 *der gaaer et Spogelse i Bredgaden om Aftenen*] Dagen 18/1 1817 meddeler: »Fra Kiøbenhavns Politiekammer er under 17de Januar bekiendtgjort, at uagtet al Undersøgelse fra Politiets Side, kan ingen Oplysning erholdes, om det i nogen Tid udbredte Rygte, betræffende det Fruentimmer, der om Aftenen og Natten skulle omvanke i Bredgaden og Dronningens Tværgade, samt tilstødende Gader, og at saaledes den hele Fortælling desangaaende maae ansees for ugrundet.«

538. Frankfurt a. M. 20/1 1817. Til Christiane Oehlenschläger. NKS 1674,2°, jfr. »En Reise« I 43—60.

289,11—15 *Noahs Henrykkelse . . .*] 1. Mos. 8,8—12.

290,24—25 *Breve (fra dig, fra Hauch og fra Hiorth)*] Br. 532, 534 og 535. ¶ 290,25—26 *endnu var to (fra dig og Boie)*] Br. 528 og 529. ¶ 290,28 *Willmann*] Gerhard Friedrich Wilmans (1764—1830), Bog- og Kunsthandler, først i Bremen, siden 1803 i Frankfurt am Main.

291,2—3 *Gusman i Melampe til Paris*] »Melampe« 1. Akt, Sc. 5. ¶ 291,8

en Flaske *Johannisberger fra 1811*] Chr. Molbech taler ogsaa med Henrykkelse om en Flaske Eilfer (☉: fra 1811), som allerede 1819 var en sjælden Vare og kostede en Louis d'or ☉: 7 Rdlr. S. V. (Reise giennem en Deel af Tydskland . . I 166). ¶ 291,5—6 *forlystede mig paa samme Maade . .*] 1. Mos. 9,20. ¶ 291,29 *I Göttingen . . .*] om Oehl's Ophold her verserede et Rygte i Kbh., hvorefter Aug. Baggesen, dengang Løjtnant i Kiel, 1/7 1817 spørger sin Broder Carl B., som studerede i Göttingen: »Gestern wurde mir von einem Freund aus Kphgen folgendes erzählt: Als Ohlenschläger dh Göttingen kam renomirte er und zwar auf Beköstigung von Vater — wie er wohl bisweilen zu thun pflegt — bei einem table d'hôte, wo glücklicherweise du gegenwärtig warst, und wie natürlich erhitzt gegen ihn, ihn so derbe, treu unterstützt von deinen herrlichen Landesbrüder, abgespeist hast, dass er sich genöthigt sah baldigst Göttingen zu verlassen. — So spricht das allgemeine Gerücht in Kphgen. — Ist es wahr? Warum hast du kein Wort in deinem letzten Brief darüber fallen lassen? Obgleich ich den Vater verehere und dankbar liebe, habe ich doch nie den ungeheuern arroganten Sohn so recht leiden mögen« (NKS 2340, 4°). Hvad Carl Baggesen har svaret, fremgaar af Aug. B.s Brev 29/7 s. A: »Also an der Geschichte mit Öhl: war nichts Wahres! — Die Gerüchte sind doch wahrlich Polyphen, denn je mehr man sie verwundet und zerstört, je mehr vervielfachen sie sich nur« (sst.). ¶ 291,30 *Professor Welker*] Filologen F. G. Welcker (Noten til 150,21—22) var 1816—19 Professor i Göttingen. ¶ 291,30 *et honnet Menneske*] jfr. Br. 552.

292,1—2 *Professor Heeren . .*] Historikeren Arnold Heeren (1760—1842), der 1787—1842 var Professor ved Universitetet i Göttingen, ægtede 1796 Wilhelmine Heyne (1778—1861), Datter af Filologen, Grundlægger af den klassiske Oldtidsvidenskab, Christian Gottlob Heyne (1729—1812), hvis Biografi Svigersønnen skrev. ¶ 292,3—5 *Fru Rodde Schlösser . . lærd Dame . .*] Datter af Historikeren, Professor i Göttingen Aug. Schlösser († 1809), Dorothea Schlösser (1770—1825), der blot syv Aar gml. vidste at forklare sig Euklids Elementer og tidligt beherskede en Række levende og døde Sprog, blev ved Göttinger Universitetets Jubilæum 1787 kreeret til Dr. i Filosofi. Hun ægtede 1792 Mathæus v. Rodde (1754—1825), Købmand og Senator i Lübeck, der 1810 maatte standse sine Betalinger, hvorefter Familien flyttede til hendes Fødeby, hvor Fru Brun muligvis har set hende allerede Sommeren 1782 (Fr. Münter: Tagebücher III 18,27). ¶ 292,6—7 *haaber jeg Lærdommen er udsveedt . .*] Henrik Steffens omgikkes hende i Lübeck Vinteren 1808 længe nok til at hans bange Anelser fortog sig (Was ich erlebte V 375—76). ¶ 292,12—13 *ligesom Urtekræmmeren i Aladdin*] Urtekræmmerens Replik til Morgiane (Lieb. I 160). ¶ 292,28 *Frøken Kahlenberg*] Stiftsdame Philippine v. Calenberg (1765—1848), der poetiserede under Navnet Klythia, var knyttet til flere Medlemmer af Familien von der

Malsburg, af gml. hessisk Adel; se videre Noten til 293,2. ¶ 292,29—30 *Fru von Malzburg . . fortrefelig Piano*] Caroline v. d. Malsburg, f. Dubuys († 1863), gift med Overhofmarskalk Wilhelm Ernst v. d. Malsburg († 1857), var i mere end en Menneskealder Midtpunkt for Musiklivet i Kassel og bl. a. en nær Bekendt af Komponisten Louis Spohr (Hessische Erinnerungen 1882 48 ff.). Violinvirtuosen Alexander Malibran erindrer hende som »eine der bedeutendsten Musikkennerinnen und gewandtesten Pianistinnen, die ich je gehört habe« (Louis Spohr 10).

293,2 *ung Digter af samme Navn*] Tiecks Ven, kurhessisk Gesandt i Dresden, Friherre Ernst v. d. Malsburg (1786—1824), der gjorde sig særlig bekendt ved sine Oversættelser af Calderon og Lope de Vega, publicerede 1817 »Gedichte«, hvortil kom posthumt »Poetischer Nachlass und Umriss aus seinem innern Leben« (1825) ved Philippine von Kahlenberg, hans søsterlige Veninde. ¶ 293,23 *fuimus Troes!*] Vergil (Aen. 2,325), »vi var Trojanere« ∴ vor Tid er forbi. ¶ 293,30—294,3 *i hvis Helligdom ingen kan træde, uden . . Bryllupsklæder . .*] Matth. 22,11—13.

294,4—8 *Napoleonsstøtten . . paa Torvet . .*] 12/11 1812 blev paa Königsplatz i Cassel afsløret en Kopi af Chaudets Statue af Napoleon i romersk Imperator-Dragt, som en Skare unge Casselanere 30/9 1813 forgæves søgte at vælte og derpaa afslog Næsen og en Arm, og som Bysbarnet, Billedhuggeren Johann Christian Ruhl († 1842) med Gips hurtigt maatte lappe af Frygt for Kong Jérômes Vrede (Hugo Brunner: Gesch. d. Residenzstadt Cassel 345, 348—49, 350). ¶ 294,8—10 *Nu staar der . . en Løgtepæl . .*] Chr. Molbech gør samme Bemærkning (Reise giennem en Deel af Tydskland . . I 103). ¶ 294,20—21 *giør os til Børn igjen*] Matth. 18,3. ¶ 294,22—26 *Flood . . . forlod os i Cassel . .*] Jørgen Flood havde skrevet i Oehl.s Stambog: »Med veemodigt Sind maae jeg overbeviise mig om Nødvendigheden at skilles fra Dem kiæreste Oehlenschläger, men er dette end det sidste Møde her i Livet, saa vil dog de Dage jeg har nydt i Deres Sælskab, minde mig til mit Livs Ende, om den Tiid, da jeg ingen kjærere Adspredelse søgte og nød, end at udgyde mine Følelser i Deres ømme troefaste Venne Barm. Cassel den 16de Januarii 1817. Jørgen Flood« (Ms. phot. 33,8°). ¶ 294,26 *sande Ven*] Oehl. skriver siden: »Blot af Venskab var han reist med mig den lange Vei fra Hamborg til Cassel« (Er. III 118). ¶ 294,26—27 *I Amsterdam besøger han os Papiret*] jfr. B II 6,28—7,15.

297,12—13 *den skionne Helena selv skulde have Uleilighed*] jfr. Holberg: »Ulysses von Ithacia«, 2. Act, Sc. 6. ¶ 297,26—27 *studser, forundres . . Olinto dal Borgo*] Olinto dal Borgo (K 411—12: 294,18 og Noten til 157,19), der havde faaet Tilbud om Ansættelse som Chargé d' Affaires og Generalkonsul i Brasilien og var paa Vej hjem fra Italien i Selskab med Dispatchør Egidius Ludvig Langberg (Museum 1890 289, Mem. og Br. XXXII 83,85, 191), mødte ikke Oehl. aldeles uforberedt. Hans Kone havde 21/11 1816

tilskrevet ham: »Je puis te donner une nouvelle qui te fera beaucoup de plaisir le Professeur Oehlenschläger fera a present une voyage en France l'Italie et l'Allemagne avec un jeune Mr de Bertouch« (dal Borgos Arkiv, RA).

298,4 *Gæstgiverhuus der römische Kaiser*] Oehl. boede her allerede sammen med Brøndsted og Koes 28/10—4/11 1806 (NKS 2400, 4°, 29).

298,9—10 *Skuespiller Wurm, fra Berlin . . spiller i Aften*] Komikeren Ferdinand Albert Aloys Wurm (1783—1834) kom efter en Aarrække ved mindre Landsdels-Scener 1809 til Det kgl. Teater i Berlin, hvor han snart gjorde Furore ved sine lattervækkende Figurer, særlig Jøder i næsten Karikatur, hvorover den mosaiske Menighed alvorlig opbragt skaffede ham en Affære paa Halsen og Efteraaret 1816 et Forbud mod at spille. Wurm fortæller selv herom i en Levnedstegning i Tidsskriftet »Zeitblüthen«, gengivet i »Adrastea« Marts—April 1817, ligesom om sine efterfølgende Kunstrejser, der ogsaa bragte ham til Frankfurt am Main, hvor han optraadte 11/1—17/2 1817 og spillede 21/1 3: »(Tirsdag)« Mads i Kotzebues »Das Intermezzo«, en af hans Glansroller (Anton Bing: *Gesch. d. Frankfurter Stadttheaters* I 109). ¶ 298,21—22 *Lotte Pauli . . . befinder sig kiendelig bedre*] Charlotte Pauli (K 252: 223,28) havde lidende i længere Tid uden Held gennemgaaet forskellige Kure (M. Reinhardt I 64, Louise dal Borgo 19/12 [1814] til Olinto dal B., RA), da hun søgte Lægehjælp i Frankfurt am Main, berømt for sin »Heilkunde«. Prinsesse Charlotte skriver 2/10 1816 til Prins Christian (VIII) Frederik, at Lotte Pauli er opereret og i Bedring, og haaner de københavnske Læger, der ganske har forfejlet Diagnosen og pint hende til ingen Nytte, for endelig at udtale: »hun er ellers meget fornøiet med sidt Ophold i Francfort da hun har fundet mange Famillier som overvælder hende med Høfligheder« (Konghusets Arkiv, RA). ¶ 298,23 *Herr og Fru Petsch*] »en Kiøbmand Hr. Petsch« (Er. III 119). ¶ 298,24—29 *Salieris »der König von Ormuz« . . . mad: Bender . . .*] »Die Sängerin Madame Bender sang am 19. [Jan.] Astasia in Salieris Axur, König von Ormus« (Anton Bing: *Gesch. d. Frankfurter Stadttheaters* I 109). ¶ 298,25—26 *din Fader, som . . ynder Salieris Musik*] jfr. A III 128,24—27 m. Note. ¶ 298,30—299,1 *Frederik Schlegel*] Friedrich Schlegel (K 225—26: 139,25—26 og Br. 433 m. Noter) var østrigsk Legationsraad ved Forbundsdagen i Frankfurt am Main fra Okt. 1815 til April 1818.

299,1—2 *hvis Kone . . . Forfatterinden til Florentin*] Dorothea Schlegel (1763—1839), ældste Datter af Filosofen Moses Mendelssohn, blev 1788 gift med Bankieren Simon Veit († 1819), fra hvem hun skiltes 1798 for 1804 at ægte Fr. Schlegel, som hun i Mellemtiden havde levet sammen med, og som skildrede deres Forhold i den som usædelig udkregne »Lucinde« (1799), hvortil »Florentin« er et Modstykke. Peder Hjort skriver 6/6 1818 fra Rom til sin Kæreste Olivia Rasbech efter et Besøg hos Dorothea Schlegel: »Jeg

skal nok ved Leilighed fortælle, hvor indtaget alle mine Veninder i Danmark, ere i Florentin!« (NKS 2411,4°). ¶ 299,3 *Schlegel .. saa tyk*] H. N. Clausen, der besøgte Schlegel Efteraaret 1819, skriver: »Sjælden har et Udvortes i den Grad frapperet mig: en kvabst Kolos, hvor Maven syntes at udgjøre Manden« (Optegnelser 86; jfr. Atterbom: Minnen från Tyskland och Italien 551). ¶ 299,9 *mavre Broder*] Aug. Wilh. Schlegel (K 225—26: 139,25—26 og 347: 175,17). ¶ 299,12 *hos Villmann .. i Cassino*] Oehl. havde været der med ham allerede paa sin første Rejse ledsaget af Koës og Brøndsted, der skriver i sin Dagbog 29/10 1806: »vi gik til Willmanns .. en vakker og meget artig Mand .. Han ... fulgte os derpaa hen i det særdeles smukke Casino, det ziirligste og bedste Selskabslokale jeg hidtil har seet .. [Vi] spadserede lidt omkring i Konversationsstuerne, hvor man talede i saa fri en Tone at det i høieste Maade forundrede os — gik saa ind i Læsestuen hvor vi bladede en Stund i nogle af de 94 Journaler og Aviser som K. talte der« (NKS 2400, 4°, 29). De følgende Dage kom det lille danske Selskab igen (sst.). ¶ 299,19 *Kammerjunker Pechlin*] Baron, Kammerjunker, senere Kammerherre Fr. Chr. Ferd. v. Pechlin (1789—1863), der selv var lidt af en Digter, repræsenterede i over 22 Aar sit Fædreland ved Forbundsdagen i Frankfurt am Main, 1815—20 som Legationssekretær. ¶ 299,20 *Hr. von Bülow ..*] den lauenborgske Baron Adolf Gottlieb v. Bülow (1795—1847), der havde været Løjtnant i det hannoveranske Kavalleri og deltaget i Slaget ved Waterloo, gik ved Hertugdømmet Sachsen-Lauenburgs Afstaelse til Danmark 1816 i sit nye Fædrelands Tjeneste som Attaché ved Forbundsdagen i Frankfurt am Main for 1821 med Afskeds-patent at overtage sin Faders Godser. ¶ 299,23 *i Aften .. paa Comodie*] jfr. 298,9—10 m. Note. ¶ 299,23—24 *i Morgen .. reise vi*] jfr. 301,21—22. 300,16 *Kluge*] jfr. 248,20 m. Note. ¶ 300,16 *Sandskornet*] Timeglasset. ¶ 300,17 *Rennenkampf*] russisk Kollegialraad, Baron Gustav v. Rennenkampff (1784—1869), Ejer af Godset Helmet i Livland, der skildres som en særdeles dannet Mand af en elskelig Karakter (Rev. Pap. VIII 222 og Pers. Tidsskr. 4. Rk. VI 177) med stor Interesse for sine Bønders Kaar, havde 1811 ægtet Augusta Brun (1790—1845), Frederikke Bruns næst yngste Datter, og kom atter paa Besøg her Efteraaret 1816 (Louise dal Borgo 9/10 1816 til Olinto dal B., RA). ¶ 300, 17—18 *Collins Bog ..*] jfr. 265,1 med Note. ¶ 300,22 *talt med Aagaards*] jfr. 248,26—27. ¶ 300,22—23 *maa vi besøge en Sommer*] Christiane Oehl. besøgte Iselinge første Gang Sommeren 1823 og vedligeholdt lidt Forbindelse dermed til sin Død (Breve i RA og Bakkehusmuseet; jfr. Noten til 196,21).

539. Metz 25/1 1817. Til Christiane Oehlschläger. NKS 1674,2°, jfr. »En Reise« I 61—73.

301,5—7 »Naar Mørket Jorden blinder ..«] første fire Linier af Vægtersan-

gens første Vers fra 1731 (V. Fausbøll: Vægttersene 1862 4). ¶ 301,22 *mit Brev*] Br. 538.

302,11 i *Herlighed og i Glæde*] Luk. 16,19. ¶ 302,11 *Lotte Pauli kommer hjem i Martis*] jfr. 360,25—26. ¶ 302,16—18 »*Marlbrough i Leding færet*« . .] Teksten til Mallebrok-Visen, der havde faaet Aktualitet ved Beaumarchais' Anvendelse af Melodien i Pagens Sang i »*Figaros Bryllup*« (1784), fandtes i Niels Schiørrings »*Blandinger for Sang og Claveer*« 1787 43—44 og i et Par samtidige Skillingstryk og havde 14 Vers.

303,6 *et Comødiehuus*] »*Hôtel des Spectacles*« opført 1738—52 (Westphael: *Gesch. d. Stadt Metz* II 329—30). ¶ 303,16 *Domkirken*] »*Saint-Étienne*« bygget i det 13.—14. Aarh. ¶ 303,30—304,25 *Pastor Mourier* . .] Ferdinand Louis Mourier (1754—1831), f. i Genf, Præst ved den fransk-reformerte Kirke i Kbh. 1786—1821. Den her fortalte Tildragelse findes i et samtidigt Referat i Philip Rosenstand-Goiskes Efterretninger, Oktober 1788 (*Hist. Medd. om København* 4. Rk. II 226).

304,3 *Frontins Moder*] var en gammel Bekendt af Pastor Mourier, hvis Søn, Auditor Edouard Mourier skriver 17/2 1850 til en Broder: »J'eus l'autre jour une lettre de mon ancien ami Pierre Frontin, qui m'apprend le décès de sa mère le 7 de ce mois; elle avait été, comme tu le sais, ma marraine et m'a dès lors porté un vif intérêt, je regrette cette vieille et digne dame, elle était l'ancienne amie de notre defunt cher Papa et était fort attachée à notre famille« (Mouriers Familiearkiv, RA). ¶ 304,12—13 *Bombelles ikke været i Khavn*] Metternichs Protegé Louis Philippe de Bombelles (1780—1843) kom Nov. 1813 som østrigsk Gesandt til Kbh., hvor han som Diplomatiets meget agerende Fornøjelsesraad snart blev hjemmevant i Fru Bruns Salon og Idas erklærede Tilbeder (jfr. K 407: 287,27 og Er. IV 153). »Den Østeriske Kammerherre Bombel han bidrager ret til at muntre Selskaberne han gjør et skrækeligt Jav — med Charader og tabloser«, skriver Prinsesse Charlotte 6/12 1813 til Prins Christian Frederik (Kongehusets Arkiv, RA), men betragtedes af mange med Forargelse og Skepsis. Saaledes skriver R. E. Bruun 6/1 1816 til Joachim Reinhardt: »Her i Berlin taler man ei paa det fordeelagtigste om Hr. Bombell; han er nærved at være aldeles foragtet her og det er reelle Mænd, der fører denne Tale« (NKS 2094,2°). ¶ 304,16—17 *Aabenraa* . . *Poeter*] jfr. »*Jacob v. Tyboe*« 1. Akt, Sc. 4 og hertil Werlauff: »*Antegnelser til Holberg*« 261—62. ¶ 304,17—18 *nu Prosaiker* 3: *Ludvig Heiberg*] »*Julespøg og Nytaarsløjer*« solgtes fra Aabenraa Nr. 230 i Stuen (Adr. 21/12 1816).

305,16 *Zahlmand*] maaske Oehl.s Forsøg paa at gengive en kælen eller læsende Barneudtale af Fallemænd 3: Far.

307,13—15 *Wulf* . . *skrive mig et Par Linier til*] Breve til Oehl. fra P. F. Wulff (Noten til 212,22) kendes ikke. ¶ 307,16 *Brøndsteds*] P. O. Brøndsted havde 23/10 1813 ægtet Frederikke Koës (K 227: 144,6). ¶ 307,16—17 *P. E. Møl-*

ler] om Peter Erasmus Müller og Oehl. se K 107—08: 110,15, 218—19: 123,7—8 og Br. 654 m. Note. ¶ 307,17 *J. Møller*] Professor Jens Møller (K 37: 36,18), der omhyggeligt og sympatisk havde anmeldt en Række af Oehl.s Arbejder (Noterne til 56,17; 129,7—8; 130,27; Br. 471; 157,19), taler i Breve o. 1820 til P. O. Brøndsted (NKS 1545,2°) om »den elskelige Digter« og soler sig i hans Kunsts »ejendommelige Lys«, men synes siden lidt at tabe sin Veneration; se videre Noterne til B III 37,4—6; 141,22; 270,12 og Br. 905°. ¶ 307,17 *Thorlacius*] om Oehl.s Forhold til Filologen Børge Thorlacius (1775—1829) se Br. 725 m. Note. Han var stærkt anti-baggesensk, jfr. 373,6—8. ¶ 307,17 *Søtoft*] Præsten og Digteren Nicolai Søtoft (1790—1844) hørte som ung til Kredsen omkr. Poul Martin Møller, havde pebet af »Betlerpigen« (P. Hjort: Krit. Bidr. Lit. Afd. 2. Bd. XLVI ff.) og i sin satiriske Komedie »Aandernes Maskerade« (1816) forherliget Oehl. som »Ridderen med Guldharpn«, hvem Don Quixote-Baggesen tager for en Vejrmølle. Han havde o. 1812 forevist Oehl. et Udkast til et Drama om Knud den Hellige (Søtoft til Oehl. 26/11 1836, NKS 1674,2°), men viste sig i sine »Romantiske Digte« (1815) snarere som en Elev af den Wernerske Skole. Om Søtofts Forhold til Oehl. se videre Br. 659 m. Noter. ¶ 307, 27—28 *Vaskepigerne og Kiedelflikkeren*] »Vaskepigerne og Kiedelflikkeren«, komisk Ballet i 3 Akter af Galeotti, med Musik af Claus Schall, opført 117 Gange 1787—1835.

308,11—14 *Grundtvigs Vræl* ..] Grundtvig holdt 1814—15 i Frederiksberg Kirke en Række Prædikener, som findes i hans »Bibelske Prædikener« 1816 167—420.

540. Kbh. 1/2 1817. Fra Christiane Oehlenschläger. NKS 1674,2°.

309,5 *Brev fra Cassel*] Br. 536. ¶ 309,6 *fra Frankfurt*] Br. 538. ¶ 309, 20—21 *Hiort .. eet Blad*] Br. 541. ¶ 309,24—25 *Frøken Bertouch den yngre*] Noten til 231,13—14. ¶ 309,27 *ældre Frøken Bertouch*] Noten til 205,17. ¶ 309,30—310,1 *lille Dahl .. malet*] Maleren Johan Chr. Dahl (1788—1857) var under sit Ophold i Kbh. 1811—18 blevet bekendt med Oehl. (jfr. 385,27—30), hvem han allerede 1812 forærede et Maleri, en Aftenstemning fra Sætervolden (Aubert: Professor Dahl 54, jfr. Norsk biogr. Lex. III 216). Dahl udstillede i Foraaret 1817 to store Landskaber: det ene efter Naturen, en Udsigt fra Vordingborgegnen (nu i Bergens Billedgalleri), hvor han opholdt sig fra Slutningen af Aug. til sidst i Nov. 1816, det andet af egen Komposition, »et Bjergslot ved et Vandfald i en nordisk Egn« (i Privateje) og endelig et lille Maaneskinsbillede fra Frederiksborg (nu i Kunstmuseet, Kbh.), jfr. 385,27—29 og B II 84,20. P. Hjort fulgte den unge Maler med Interesse i Anmeldelser af Salonen i »Athene« (Krit. Bidr. Konsthist. Afd. 12—15, 43, 103—07).

310,14 *Kronprindsessen*] Kongens ældste Datter, Prinsesse Caroline.

311,7 *Christiane*] Christiane Borries. ¶ 311,8 *Hartmann*] Morten Hartmann (1785—1855), Datidens største Boghandler i Christiania (Harald Tveterås: Den norske bokhandels historie I 145 f.), averterer i Den norske Rigtstidende 16/8 1815: »I Hartmanns Boghandling i Christiania faaes fra nu af alle de nye Bøger, som i Kjøbenhavn udkomme paa Dhrr. Boghandleres, Brummers, Deichmanns .. Forlag, samt hvad der maatte udgives af Dhrr. Professorer Oehlenschläger og Werlauf.« Han falbyder samme Dag en Række af Oehl.s Arbejder og gør igen opmærksom paa sit Lager 15/5 1816. Oehl. vedligeholdt i en Aarrække Forbindelsen med ham (Christiane Oehl. til J. C. Dahl 27/1 1830, Fot. KB).

312,2—3 *Foersom .. begravet*] Foersom døde 24/1 1817 af Nervefeber (Foersoms Digte 2. Deel 1818 XXXX). Adrastea 1/2 meddeler: »Torsdagen d. 30te ds. blev Foersom stædet til Hvile. Et stort Antal hæderværdige Medborgere fulgte uindbudne Liget, der blev baaret ned fra Sørgehuset af akademiske Borgere. Pastor Liebenberg holdt en Tale ved Graven, hvori han meget skjønt hædrede Afdødes Værd« (optaget i »Gravblomster Foersoms Erindring helligede« 1819 1—3). ¶ 312,3 *tenkte paa Dig*] jfr. 288,12—14. ¶ 312,5 *Hempel*] Redaktør og Udgiver af »Fyens Stiftstidende« Søren Hempel (1775—1844) drev samtidig Sortiments- og Forlagsvirksomhed og averterer Skrifter af Oehl. 9/12, 17/12, 19/12, 23/12, 31/12 1816.

541. Kbh. 1/2 1817. Fra Peder Hjort. NKS 1674,2°.

Baggesen var ved sine Udsagn om Napoleon i Ugeskriftet »Søndagen« Nr. 3—4 i Febr. 1814 og — paa Grund af disse Numres Beslaglæggelse — sin derpaa følgende Bøn om Entledigelse fra Embedet i Kiel falden i Unaade hos Frederik VI, blev ikke dekoreret ved Kroningshøjtidelighederne 1815, men fik en Lejlighed til at genvinde sin Konges Gunst ved at levere Teksten til Festsplet i Anledning af Majestætens Fødselsdag 1817. Om P. Hjorts Angreb paa »Trylleharpen«, om hans Grunde til Paastanden om Plagiat og om det retslige Efterspil, der endte med hans Dødsfælde Maj 1818, se Jens Baggesen: Trylleharpens Historie med Procedure i Sagen 1818, som P. Hansen har refereret i Folkekalender f. Danmark 1867 21—46 (jfr. P. Hjort: Krit. Bidr. Lit. Afd. 3. Bd. 219—20, Bagg. Biogr. IV 194 ff., Tillæg 132 ff. og NKS 2632,4°, III 4 b).

312,11—12 *Rygtet gik allerede længe, at hans Syngestykke .. var stjaalet*] P. Hjort skriver 19/4 1862 til Overskou: »Dette fortalte bl. a. J. K. Høst med »Beklagelse»: »Nu kan jeg desværre ikke længer holde paa Baggesen (NBD; jfr. Folkekalender f. Danmark 1867 28), men i sin Anmeldelse af Hjorts Pjece (312,23—24 m. Note) vægrer Høst sig ved at tro paa Rigtigheden af de deri fremsatte Paastande (Dagspostens Søndagsblad 1816 Nr. 50). ¶ 312,13 *faae fat paa Originalen hos Kunzen*] P. Hjort skriver

19/4 1862 til Overskou: »En Ungdomsven af mig kom til mig, i Efteraaret 1816, og fortalte, at Kuntzen, i Anledning af Rygtet om, at det tilkommende Geburtsdagsstykke af Baggesen var Plagiat, tilbød mig Originalen, for at bevise Rygtets Sandhed, siden jeg nu en Gang havde begyndt at kritisere Baggesen« (NBD). Ungdomsvennen var senere Konferensraad Carl Ludvig Kirstein, »ein blinder Anhänger von Öhl.«, fortæller Aug. Baggesen 28/10 1817 sin Broder (NKS 2340,4°), og Hjort supplerer: Kirstein Fader og Søn hadede Baggesen (NKS 2632, 4°, III 4 b). ¶ 312,13—14 *saavel som at faae Baggeseens Stykke*] Bogtrykker Popp gav Hjort Lejlighed til at gøre sig bekendt dermed og afskrive det (Folkekalender f. Danmark 1867 27). ¶ 312,14—15 *først averteredes til Salg selve Geburtsdagen*] dog allerede i Adr. 27/1. ¶ 312, 15—16 *Den tydske Original . . af . . Kleiber, Kunzen . . Musik dertil*] daværende Amtsforvalter paa Femern Lars Nicolaus Kleiber (1767—1820), der først var Volontør og 1801—06 Fuldmægtig i 1. ste slesvigske Rentekammer, omtaler i et Brev 21/1 1817 til P. Hjort: »Ossians Harpe«, som den »af mig for mange Aar siden efter Hr. Kapelmester Kuntzens Ønske skrevne Operette« (Baggesen: Trylleharpens Historie 67), men 17/2 s. A. skriver han til Pram: »For mange Aar siden, jeg troer i de gove, da . . Kuntzen ønskede at componere en Opera, paatog Hr. Justitsraad Baggesen sig at skrive et Stykke under den Tittel: Trylleharpen for den danske Skueplads, og jeg, af Føielighed mod min afdøde Ven at levere en tydsk Text dertil . . Besinder jeg mig ret, var kun den første Act af den danske Opera færdig, da Hr. Justitsraad Baggesen reiste til Paris. Jeg leverede altsaa den fuldenlyde tydske Text saa godt jeg kunde« (sst. 66). Sceneriet flyttedes fra Baggeseens græske Ø til Skotland, og Stykket omdøbtes til »Ossians Harpe«, der uden Baggeseens Vidende opførtes i Wien og Hamborg (sst. 218). Hjemkommen 1799 besluttede Baggesen at genoptage Samarbejdet, men kunde ikke lempe sig efter den færdige Musik og blev uenig med Kunzen, der siden tillod Baggesen at alliere sig med Weyse, som dog ikke syntes at ville bringe en ny Komposition i Stand, hvorefter Digteren overlod Kuhlau sin Text. ¶ 312,17 *Baggesen . . faaet 200 Rd*] paa Begæring af Prokurator M. B. Nyegaard, Baggeseens Sagfører, oplystes fra Teaterarkivet, at der 13/11 1799 »er udstædt en Ordre (underskrevet af daværende Directeur Thaarup og Baggesen) til Theatrets Hovedkasserer, at udbetale til Kapelmester Kuntzen 200 Rdr. . . som Forskud paa de ham for hans nye componerede Opera Trylleharpen tilstaaede 500 Rdr.« (Baggesen: Trylleharpens Historie 45). ¶ 312,19 *betragte de 200 Daler som en Gratification*] Teaterarkivet oplyste: »Under 9de September 1811 har den daværende Theaterbestyrelse erholdt Hs. Majestæts allerhøieste Tilladelse, at disse [til Kunzen] i Forskud udbetale 200 Rdr. maatte anføres til Udgiwt i Theater-Regnskabet paa Grund af at Operaen Trylleharpen aldrig havde været at erholde fra Justitsraad Baggesen og altsaa, formodentlig maatte være bortkommen«

(sst. 45—46). ¶ 312,20—21 *første Act . . ordret Oversættelse*] hvem der er Forfatter og hvem Oversætter fremgaar af Kleibers i Noten til 312,15—16 citerede Brev af 17/2 1817. ¶ 312,22 *anden Akt en Omarbeidelse*] Forklaringen var den naturlige, at Kleiber »kuns har benyttet Baggenses Plan og Syngepartier af de andre 2de Acter af Ossians Harfe« (Baggesen: Trylleharpens Historie 159). ¶ 312,23—24 *en lille Bog paa fire Ark*] Adr. 27/1 bekendtgør: »Paa alle Byens Boglader faaes: Om en høist mærkelig Lighed imellem Trylleharpen, saakaldet originalt Syngespil af Jens Immanuel Baggesen, og samme Stykkes Original. Af P. Hjort«. Alle Oplysninger i Fortalen havde Hjort fra Kunzen, som han samme Dag bragte det første Eksemplar »med mine bedste Taksigelser. Kuntzen, som havde et Ansigt af Bronze, smilede dog venligt og takkede, og Fruen, som stod ved Siden, yttrede Glæde over, at nu dog endelig Sandheden kom for Dagen« (P. Hjort til Overskou 19/4 1862, NBD). Siden maatte Hjort indrømme Muligheden af, »at Kunzen, af Hævn, fordi Baggesen aldrig gjorde Texten færdig og måske af Kunstner-Nid imod Kuhlau! [jfr. Baggesen: Trylleharpens Historie 218] har været nedrig nok til at føre mig bag Lyset, eller til at sætte hele Løgnen i mig« (sst., jfr. P. Hjort: Krit. Bidr. Lit. Afd. 3. Bd. 219—20). ¶ 312,28—313,1 *Baggesens Avertissement, . .*] i Adr. 29/1, hvori det hedder: »Falskheden af de mig i et nyt Skamskrivt af P. Hjort, i Anledning af min Trylleharpe gjorde Beskyldninger, skal, trods deres paafaldende Skin af Beføielse, ufortøvet med Documenter og Vidner vorde fuldkommen godtgjort. Men sengeliggende for Øieblikket, maae jeg bede alle mine upartske Landsmænd didindtil, at troe paa mit Ord, at hverken Tydskland eller Danmark kan opvise noget Stykke, der langt fra kunde gjelde for Original til min, rigtig nok under en anden Titel og til en anden Musik, allerede 1799, anlagte, og nu først aldeles udarbeidede Trylleharpe.«

313,5 *sadt 1799 istedetfor 1789*] som Baggesen snart søgte at vise og bevise af Dagbøger og Breve, var han allerede i 1787 begyndt at arbejde paa »Trylleharpen« under Navn af »Terpanders eller Arions Lyre« (Baggesen: Trylleharpens Historie 48, 245 ff.). ¶ 313,6—7 *Stykket er optaget med meget Mishag*] en udførlig Anmeldelse i Adrastea 4/2 1817 udtaler bl. a.: »Emnet er vel langt fra ikke utheatralsk; men dets Bearbejdelse lider under en kjendelig Mangel paa digterisk Phantasie, og Handlingen er, som en Følge heraf, underkastet en uudholdelig Døsighed.« ¶ 313,7 *de Kongelige kjedede sig*] Baggesens Veninde, Juliane Marie Jessen, der 31/1 frimodigt skildrede sit Indtryk af Stykket og dets Opførelse, tilføjer i en Efterskrift: »Exc: W[arnstedt] er i dette Øyeblik hos mig, og siger at Stk: i det Hele gefaldt ham bedre end noget Geburts Dags Stk: i lang Tid; (Det har og været en høyere Dom). Men han beklagede at Autor, Componist, og Baletmester, ikke vare saa harmonerende som de burde, thi hver vilde vise sig, og — Længe trætter!« (NKS 2252,4^o). Samme Dag takker Baggesen Teater-

direktionen for den, trods alle Vanskeligheder, smukke Udførelse, der, efter Kenderes Mening, blev hans Stykke til Del (TA, Indk. Br. 1817 Nr. 2492). ¶ 313,8 *igaarftes var det blevet peben ud*] om Opførelsen af »Trylleharpen« 31/1 1817, hvor, efter Tæppets Fald, Klappere og Pibere kæmpede om Overtaget en halv Times Tid, se Overskou IV 461—64 og Edg. Collin i »Nær og Fjern« 31/8 1879 (jfr. Nær og Fjern 7/9 1879 og Tilskueren 1929 II 194f.). ¶ 313,8—9 *Jøden Kurländer*] Grosserer Siegmund Wolf Courländer (1784—1832), f. i Hasenpoth i Kurland, tidligere Politinspektør i Hamborg under den franske Besættelse, havde Marts 1814 faaet Opholdstilladelse i Kbh. (Kabinetsarkivet. Copie-Bog over Rescripter 7/3 1814, RA), hvor Molbech 20/3 efter en Middag hos ham skriver: »Baade han og hans Kone ere ret behagelige Mennesker, af en meer end almindelig Dannelse og Fiinhed« (NKS 439,8°). Abrahams skildrer Courländer som en »smuk, meget begavet og vittig Mand« (Meddelelser 37), hvis Selskab oplivede Baggesens sidste Aar i Fædrelandet (Bagg. Biogr. IV 210, 211, 218, 342, 446). Han gjorde sig den Fornøjelse 2/6 1821 at fortælle Digteren om Hjørts uheldige Audiens hos Frederik VI (NKS 2252,4°). ¶ 313,9 *udstedt 50 Billetter til endel haandfaste Folk*] Molbech skriver 7/2 1817 til R. E. Bruun: »Nathanson siges i hele Byen, at have ladet uddele 100 eller 150 fri Billetter, især til Parterret. Der var næsten ingen Parterrebilletter at faae, og meget faa Studenter i Parterret« (NKS 3523, 4°). A. E. Boye rapporterer i Mb. f. g. St. 1/4 1817: »einige bemittelte Freunde und Gönner des Dichters sollen, wie man sagt, eine nicht geringe Anzahl zur weitern Vertheilung unter bestellten Applaudeurs angekauft haben.« ¶ 313,15 *Respice finem*] hold Maalet for Øje.

542. Paris 1/2 1817. Til Christiane Oehlenschläger. NKS 1674,2°, jfr. »En Reise« I 73—95.

314,3 *lige saa mange Aar*] kun 40 Aar (4. Mos. 14,33; Josua 5,6). ¶ 314,12 *haud aliter*] ej anderledes.

315,11—12 *den gloende Ovn . . Zedrak, Abimelek og NN.*] Sadrak, Mesach og Abed-Nego (Daniels Bog 3,12). Det gl. Testamente kender flere Personer af Navnet Abimelek: en Konge i Gevar (1. Mos. 20), Usurpatoren i Sikem (Dom. 8,31—9) og en Præst (1. Krøn. 18,16). ¶ 315,17—18 *»Nu kommer Ordenen til dig at fyre«*] »Da falder Ordenen til dig, at hyle!«, »Balders Død«, 1. Akt, 4. Optrin (Samlede Skrifter III 1916 30).

316,14—20 *Chalons . . Brøndsted, Koes . . drak . . min Skaal*] Fredag 14. Nov. [1806] skriver P. O. Brøndsted i sin Dagbog: »Kl 7 kom vi til Meaux hvor vi drak det nyfødte Barn, Ø.s Skaal og klinkede nok saa lystigt med et Glas ret god Champagne« (NKS 2400, 4°, 29). Den 12/11 havde Selskabet passeret Chalons sur Marne (sst.). ¶ 316,20—21 *Nu drikker den Ene paa Bænk med Odin*] Georg Koës (K 168: 7,7 og Noten til 392,15—16).

317,3—5 *Jakob . . bundet . . Dyrehuder . .*] 1. Mos. 27. ¶ 317,5 *ældre lindsegraadige Broder*] 1. Mos. 25,29—34. ¶ 317,15 *Jonas var ikke gladere . .*] *Jonas' Bog* 2. ¶ 317,27 »*Dieu donnez que nous etions dans Paris aussi*«] jfr. »*Jean de France*« 3. Akt, Sc. 1 og 4. Akt, Sc. 2. ¶ 317,28 *Dyrehauschoret*] *Lieb. I* 15—16.

318,14 *Le philosophe marié af Regnard*] opførtes 30/1 1817 (*Journal des Débats*). ¶ 318,14—15 *Les suites d'un bal en masque*] »*La suite d'un bal masqué*«, Komedie i 1 Akt af *Baronesse Alexandrine de Bawr* (1773—1860), havde *Première* paa *Théâtre français* 9/4 1813 og opførtes 30/1 1817. ¶ 318,16 *Fleury*] *Abraham-Joseph Bernard*, kaldet *Fleury* (1750—1822), uovertruffen i *Verdensmandsroller*, var knyttet til *Théâtre français* i 40 Aar. *J. Abrahamson* skriver, at han trods sin fremskredne Alder »seer ud paa Scenen, som en Mand paa 30« og fremhæver, »det Ugeneerte har han især i en utrolig Grad« (*Abrahamsons Papirer*, *Teaterindtryk* 42—43, RA). *J. G. Rist* beskæftiger sig ogsaa indgaaende med hans Talent (*Erinnerungen II* 382—83; her fejlagtig kaldet *Henry*).

319,16 *et dette Væsen*] læs: at dette Væsen, se *Rettelser!*

320,7 *Jens Olsen*] *Barselstuen* 4. Akt, Sc. 4. ¶ 320,9—11 *enhver anden Olsen, med sin Nüchternhed . .*] Allusion til *Godske Hans Olsen*. *Jens Møller* skriver 30/4 1819 til *P. O. Brøndsted*: »I denne Vinter ere næsten ingen af Øh^s Stykker givne. Den nykterne Olsen har uden Tvivl besluttet at hævne sig paa denne Maade« (NKS 1545,2°).

321,3 *mine Chikanører . . forekaste mig for stor Ucorrekthed*] se *P. Hjorts Forsvar for Oehl's Versification* i »*Reflexioner over Litteraturen*« i *Athene VIII* 1817 180—84 (jfr. *Krit. Bidr. Lit. Afd. 1. Bd.* 35—42). ¶ 321,4—5 »*Solche Fehler . .*«] »*Solcher Fehler, die du, o Muse so emsig gepfleget, / Zeihet der Pöbel mich: Pöbel nur sieht er in mir*« (*Elegien*, 2. Buch. *Hermann und Dorothea*. *Weimar-Ausg.* 1. Abthl. I 293). ¶ 321,6—7 *En ligesaa stor Skuespillerinde . . er Mademoiselle Mars*] jfr. 419,3—8. *Oehl* havde vistnok set *Françoise Hippolyte Salvetet*, kaldet *Mlle Mars* (1779—1847), 1. Gang 16/4 1807 (NKS 2400, 4°, 30, jfr. *Er. II* 118). *Paris* laa for hendes Fødder og *Byens Gæster* med; af danske paa nærværende Tidspunkt bl. a.: *J. Abrahamson* (*Abrahamsons Papirer*, *Teaterindtryk* 18—31, RA), *N. C. L. Abrahams* (*Meddelelser* 115—16), *Benny David* (*Vor Fortid I* 1916—17 453), *F. G. v. Müller* (*E. Bodenhoff: Svundne Tider* 206), *J. G. Rist* (*Lebenserinnerungen II* 381), nogle Aar derefter *Carsten Hauch* (*Minder fra min første Udenlandsrejse* 30) og i 1830'ne *H. C. Andersen* (*Mit Livs Eventyr I* 1951 133—34; jfr. *Anderseniana* 2. Rk. I 302—03). *Danske Skuespillerinder* kom rejsende for at studere den aldrende comédienne (*Heibergske Familiebreve* 9, *Rob. Neiiendam: Rivalinder* 43 og *Skuespillerbreve II* 80), *P. A. Heiberg* fik sin *Svigerdatter* præsenteret som den eneste, der kan sammenlignes med *Mlle Mars* (*Heibergske Familiebreve* 64, jfr. *Breve fra og*

til Johanne Luise Heiberg, Nr. 61), og J. L. Heiberg oversatte A. Jals Portræt af »Verdens berømteste Skuespillerinde« i Kjøbhvn.s flyvende Post 1834 (Pros. Skrifter VII 405—440). Se videre 418,30—419,30. ¶ 321,30 *Walterstorff*] havde etableret sig i Rue bergère (Danske i Paris I 311—12).

322,4—5 *Lidt Forlegenhed maatte der . . være mellem os*] maaske tænker Oehl. paa sit bratte Opbrud fra Teatertjenesten (K 15—16: 8, 14), hvorunder han dog havde vundet Walterstorff for sig (K 12: 4,28), men snarere maaske paa Walterstorffs kordiale Forhold til Baggesen, som havde dediceret ham flere Rimbreve (se Arlaud II 308; jfr. Bagg. Biogr. III, 7, 36, 119, 209, 223, 226—28, Tillæg 148—50 og Arentzen III 199). ¶ 322,9 *Vogt*] Legationssekretær Frederik Sigfred Vogt (1777—1855) kom efter 4 Aars Ophold i Tanger 1807 til Paris, som han forlod 1809 (Levnedsbeskrivelse til Ordenskapitlet, Vogts Papirer, RA), succederede 1814 Guillaumo og udnævntes April 1817 til Chargé d'affaires i Neapel. Han karakteriseres 14/3 1817 af Walterstorff som en lidt hypochonder, men overmaaede retskaffen og agtværdig Mand (Niels Rosenkrantz' Arkiv, RA), hvis venlige Hjælpssomhed fremhæves af bl. a. Rudolph Bay (Mem. og Br. XXXII 118), C. Hauch (Minder fra min første Udenlandsreise 107f.) og P. Hjort (til Olivia Rasbech 20/10 1818, NKS 2411, 4°). Sandsynligvis Sommeren 1809 skriver Charlotte Schimmelmänn til Christiane Heger: »j'ai vu hier un danois revenu le Moment de Paris ou il a passé 20 mois, qui m'a dit Mille biens, de Votre ami — le louant surtout comme homme aimable — car a Paris on n'a pas le tems de lire des poësies peutetre — mais il a été enchanté du Commerce de Oehl: c'est le secr: de C: Voght« [3: Fr. S. Vogt] (Bakkehuse-museet). ¶ 322,10 *Dreier*] om C. V. Dreyer K 228: 146,28. ¶ 322,10—11 *Guillaumau*] om Alex. Guillaumo K 95: 89,15. ¶ 322,12—13 *Capitain Abrahamson . . hos Wellington*] den senere Organisator af og Ivrrer for den indbyrdes Undervisning (Lancaster-Systemet) herhjemme og Stifter af den militære Højskole J. N. B. Abrahamson (1789—1847), Søn af Werner A. (K 319: 104,10—12), blev 1805 Artilleriofficer, kom 1811 paa Generalkommando-Kontoret i nær Forbindelse med Frederik VI, hvis Bevaagethed han vandt, blev Aaret efter Kaptajn, var 1815—18 i Frankrig som Souschef ved Generalstaben for det danske Kontingent (herom Noten til 337,21—23), som hans kraftige, virksomme Natur parret med Diplomati skaffede heldige Konventioner. Han blev 1816 Kontingentets Repræsentant ved Besættelsestroppernes Hovedkvarter hos Hertugen af Wellington, der var ham meget naadig (Walterstorff til Niels Rosenkrantz 1/4 1816, 14/4, 17/4 1817 i Niels Rosenkrantz' Arkiv, RA; jfr. Niels Rosenkrantz 29/4 1817 til J. N. B. Abrahamson i Abrahamsons Arkiv, RA; se videre Noten til Br. 555). A. F. Tscherning skriver 2/2 1817: »spiste vi Frokost hos Capt v. Abrahamson og fik at vide at Pr. Øhlenschläger var ankommet« (A. F.

Tschernings Dagbøger, RA). Se videre Br. 555 med Noter. ¶ 322,17—18 *Brev, af 18de Januar*] Br. 537.

324,18—20 *Fru Stael . . i et stort Pallais*] i Rue royale Nr. 6 (J. Hillairet: *Évocations du vieux Paris* II 1953 513). ¶ 324,27 *Hertuginde af Broglie*] K 402: 279,21.

325,16 *Alexander Humbolt*] Alexander v. Humboldt, som Oehl. havde vekslet Ord med og hørt forelæse i Berlin 1806 (K 150—51: 238,14; jfr. Er. II 57 og B II 250,28—30), var 1808—27 bosat i Paris beskæftiget med Udgivelse af sine Rejseværker og naturvidenskabelige Arbejder. Oehl. traf i Berlin 1844 igen Alexander Humboldt (Er. IV 191 ff.), som efter Digterens Død udtalte om »mon illustre ami Mr Oehlenschläger« til Gesandten, Baron Fr. Pechlin 23/2 1850: »Il réunissait, ce qui est si rare, un grand et beau talent à la plus noble élévation du caractère comme à une douce aménité des moeurs« (NBD 2. Rk.). ¶ 325,22—23 *Avez vous eus des lettres de moi?*] disse Breve er forgæves eftersøgte. Vilh. Andersen (II 112) mener, Oehl. har bedt om et Laan, jfr. 328,2—4. ¶ 325,24, *j'etois allors en Angleterre*] Mad. de Staël opholdt sig i England Juni 1813—Maj 1814. ¶ 325,30 *paa Mandag*] 3/2 1817.

326,3—4 *sendte jeg hende et Exemplar af Correggio*] Oehl. havde skrevet deri: »An die Frau Baronin von Stael-Holstein mit Freundschaft und Verehrung vom Verfasser« (Jean de Pange: A. G. Schlegel et Mme de Staël 569). ¶ 326,29—327,6 *Fr: Schlegels Bog, over den almindelige Historie* ..] Schlegels 1810 i Wien holdte og Aaret efter offentliggjorte Forelæsninger: »Über die neuere Geschichte«, der i Grunden er et Angreb paa Reformationen, blev kraftigt imødegaaet af Arnold Heeren (Göttingische Anzeigen 1811 1417 ff.) og Heinrich Luden (Allg. Lit. Zeitung 1811 Nr. 308—12).

327,7 *Fru Brun*] Frederikke Brun, der havde været paa Coppet 1801 og 1805—06 (Bobé: Fr. Brun 174—77, 194—98), kom under Mad. Staëls Sveriges-Ophold 1812—13 i et livligt brevligt Forhold til sin franske Veninde, der afbrød Korrespondancen paa Grund af politisk Uenighed (sst. 267—75). Men Mad. Staël var fortsat hyppig Genstand for Omtale i Fru Bruns Korrespondance med Bonstetten (Ms. phot. 52,2°, KB), der flere Gange opmuntrer hende med Mad. Staëls Interesse (Briefe von Bonstetten an Fr. Brun II 115, 117). Fru Brun skriver 7/3 1817 til Bonstetten: »Oehlenschläger ist in Paris, wo ihn Fr. v. Stael sehr gütig /: mit sammt einem erzdummen Bengel mit dem er reiset, weil er Geld hat :/ aufgenommen, u sich sehr lebhaft nach mir u Ida erkündigt hat« (Ms. phot. 52,2°, KB). Om Fru Bruns Hengivenhed for Mad. Staël se videre 379,19—22, B II 67, 11—12 med Noter og K 434: III 174,1). ¶ 327,9 *Ida*] Mad. Staël havde omfattet Ida Brun, der var med Moderen paa Coppet 1805—06, med stor

Interesse (Fr. Brun: Wahrheit aus Morgenträumen 1824 231 ff., jfr. Louis Bobé: Ida Brun 29—30) og fremhævede hendes plastiske Attituder i »De l'Allemagne« IV 1810 120—21. ¶ 327,9—10 Werner . . *Raptussen gaar for vidt*] Zacharias Werner, der konverterede 1810, blev Juni 1814 præsteviet og prækede for fulde Kirker i Wien om Vinteren og om Sommeren i de østrigske Provinser og Venedig. Han forsøgte med alle Midler at omvende Mad. Staël (jfr. Revue de littérature comparée III 112—33), som han iøvrigt vedblev at beundre (jfr. hans Selvbiografi i J. v. Waitzenegger: Gelehrten- u. Schriftsteller-Lexikon der deutschen katholischen Geistlichkeit 1822 411 ff.). ¶ 327,24 *see Tancrede af Voltaire*] blev opført 3/2 1817.

328,6 *Lafond*] Pierre Lafond (1773—1846) var knyttet til Théâtre français 1800—29, hvor han som tragisk Skuespiller i Publikums Gunst gjorde Talma Rangen stridig. Abrahamson skriver: »La Fond er . . rimeligen engang i Tiden Talmas Eftermand . . .«; han »har hverken Foersoms Følelse eller Digteraand, men et brilliant Legem fik han og en Stentorstemme der gjør ham istand til at lægge stor Kraft for Dagen . . han doublerer allerede flere af [Talmas] Roller . . meget godt. Aviserne kalde ham derfor Talmas Generallieutnant, thi naar Talma er forreist eller doven, spiller han hans Roller« (Abrahamsons Papirer, Teaterindtryk 16—17, RA). ¶ 328,28 *et lille Efterspil*] »Les originaux«, Komædie i 1 Akt af Barthélemy-Christophe Fagan, opført 1. Gang 1737. ¶ 328,30 *Talma*] om Talma K 240: 182,8, se videre 356,16—23 og 414,14—27 m. Noter.

329,8 *Brunets Theater . . atter meget glædet mig*] Jean Joseph Mira, kaldet Brunet (1766—1853), var Medejer af Théâtre des Variétés, hvorfra Brøndsted noterer 8/9 1807 efter et Besøg sammen med Oehl.: »Man gav . . le Désespoir de Jocrisse. Det sidste Stykke var ret overmaade moersom, Brunet har deri en af sine Hovedroller — han er en Tjener som gjør Alting reent forkeert — han spillede den møjet smukke unge Mand til den højeste Grad af Fuldkommenhed« (NKS 2400, 4°, 31; jfr. sst. 27/7 1807 og Er. II 120). ¶ 329,12 *spillet næsten hver Aften*] G. B. Depping (K 242: 188, 10—11) skriver 10/9 1812 i Mb. f. g. St.: »Brunet ist in der That ein ganz eigener Schauspieler in seiner Art. Er spielt fast alle Tage, und zwar in zwey bis vier Stücken (es werden auf seinem Theater täglich vier kleine Stücke gegeben).« En lille Menneskealder senere karakteriserer en Landsmand Brunet som: »Le doyen des niais, le vétéran de la farce, le patriarche de la bêtise« (Petite biographie des acteurs et actrices 1833 76).

543. Paris 18/2 1817. Til Christiane Oehlenschläger. NKS 1674,2°.

336,5 *lære Chateaubriant at kiende*] om Digteren og Politikeren François-René de Chateaubriand (1768—1848), hvis smaa Romaner »Atala« og »René« blev oversat i Aarh.s Begyndelse, fandtes oftere Notitser i danske

Aviser (saaledes i Dagen 8/7 1814, 7/1 1815, 4/10 1816 og 1/11 s. A. en lille Levnedstegning), ligesom hans Hovedskrifter anmeldtes i »Journal for udenlandske Literatur« (1810; 1813). Interessen for Chateaubriand var levende i Oehl.s Omgang: Fru Schimmelmänn skriver Aug. 1809 til Christiane Heger, »jeg læser af Chateau Briand les Martyrs, De maae læse denne Bog med Oehlschl: — den er [ei] af hverdags slags« (Bakkehuseet), og anbefaler Louise Stolberg »Itinéraire de Paris à Jérusalem« (Rev. Pap. V 90), ligesom F. C. Dankwart meget optaget skriver 27/12 1814 til Olinto dal Borgo om »De Buonaparte et les Bourbons« (dal Borgos Arkiv, RA), der kom i Oversættelse s. A. ¶ 336,17—18 *Constant*] K 353: 187,29. ¶ 336,18 *Sabran*] Oehl. havde truffet Royalisten Elzéar-Louis-Zozime de Sabran (1774—1846) paa Coppet og nævner ham som Forfatter af Epigrammer (Er. II 165). Han tilhørte siden 1800 Kredsen omkr. Mad. Staël og udgav bl. a. »Notes critiques sur [Chateaubriands] »le Génie du christianisme« . . .« ¶ 336,19—20 *Invitere mig til at møde efter Bordet*] hertil har Paul V. Rubow knyttet et Par Bemærkninger om Oehl.s Ukendskab til fransk Sæd og Skik (Danske i Paris I 493—94). ¶ 336,27—29 *Jeg blev fremstillet for Herr Vicomten . . .*] J. G. Rist havde bemærket, at »in Frankreich herrscht nicht die Sitte, jeden Ankommenden mit der ganzen Gesellschaft bekannt zu machen« (Lebenserinnerungen II 395).

337,2 *ønskede ligesom Götz von Berlichingen*] Götz' Replik til Georg i 5. Akt, Scenen »Bei einem Dorf« (Weimar- Ausg. 1. Abthl. VIII 149). ¶ 337,5 *en engelsk Dame*] Miss Randall († ?), der havde været Albertine de Staëls Lærerinde, fulgte siden trofast Mad. de Staël og bisattes i det Necker-Staëlske Mausoleum paa Coppet. ¶ 337,19—20 *Mig viser han al mulig Høiagtelse*] Walterstorff skriver 16/5 1817 til Niels Rosenkrantz: »Øhlschlæger er vist nok et Genie og en meget flittig Mand, men derhos en Præentions-Raad og troer sig den første, om ikke den eeneste Digter i Europa« (Niels Rosenkrantz' Arkiv, RA). ¶ 337,20 *i Søndagsmiddags atter hos ham*] A. F. Tscherning bemærker 16/2 1817: »Om Middagen hos Waltersdorf — hvor ogsaa Øhlschlæger og Bertou vare« (Tschernings Dagbøger, RA). ¶ 337,21 *Hans Bord er eet af de fortræffeligste i Paris*] senere Generalmajor F. G. v. Müller skriver: »hans Dinéeer vare saa berømte, at naar en rigtig Pariser Gourmand vilde prale, saa hed det: »Jeg skal dinere hos den danske Minister« (E. Bodenhoff: Svundne Tider 204) ¶ 337,21—23 *Den danske Prinds af Hessen . . . var hos ham*] Frederik, Prins af Hessen (1771—1845), Frederik VI.s Svoger, var Jan. 1816—Nov. 1818 Øverstbefalende ved det danske Kontingent i Frankrig, der sammen med Styrker fra adskillige andre europæiske Nationer skulde overvaage Ro og Orden i Landet og Opfyldelsen af de indgaaede Forpligtelser (Vort Forsvar 1906 Nr. 658—59; Gads danske Magazin 1921 657—68). Han kom som Gæst hos Walterstorff i Midten af Febr. til Paris, som han atter forlod 27/2 (Walterstorff 28/2 1817 til Niels Rosenkrantz,

RA). Hans Ophold omtales i Skild. 15/3 1817. ¶ 337,29 *skrive til Dronningen*] kendes ikke.

Meget oplysende skriver Brøndsted 17/4 1807 i sin Dagbog: »Øhl. kom fra Théâtre françois hvor han havde seet Cinna af Corneille der gandske havde enchanteret ham« (NKS 2400, 4°, 30), thi »Cinna« er den mest Schillerske af samtlige franske Tragedier. Samtidig fremsatte Oehl. i et Brev til J. P. Mynster sit Syn i Alm. paa den franske Tragedie (A II 182,22—185,16, jfr. K 240: 182,22), som han her nu mere udfærdiget, eksemplificeret og af sin aktuelle Situation (»Freyas Alter«-Affæren medregnet) irriteret gentager. Den hyppige Jævnførelse i Racines Fædreland af Oldtidens Tragikere med den franske Klassicismes Drama genoplivedes i Tyskland, med Lessing som Baggrund, i A. W. Schlegels »Comparaison entre la Phèdre de Racine et celle d'Euripide« (1807), der vender sig mod den franske Tragedie og stempler Racine som en tom og forfængelig Efterligner af Euripides. Schlegels Afhandling er Forlæg for Lorenzo Hammarskölds »Jemførelse mellan Grekiska och Fransyska Tragedien« (i Phosphoros 1810—11), der ogsaa sammenstiller netop de Tragedier, Oehl. behandler: Voltaires »Oedipe« med Sophokles' »Kong Ødipus« og Racines »Iphigénie en Aulide« med Euripides »Ifigenia i Aulis«. K 240: 182,22 nævner allerede flere danske Eksempler paa Afstandtagen fra den franske Tragedie. Hertil kan fra nærværende Tidspunkt yderligere anføres: J. G. Rist mener i 1814, »dass wir seine letzte Blüte gesehen haben« (Lebenserinnerungen II 380); Rud. Bay, som 6/9 1816 saa »Iphigénie en Aulide« i Paris, betroede sin Dagbog: »Jeg kom sku til at lee af Tragedien« (Mem. og Br. XXXII 122), ligesom bl. a. Peder Hjort under en Højtlesning af »Andromache« hos Fanny Unruh (P. Hjort til Olivia Rasbech 19/10 1817, NKS 2363,4°, jfr. P. D. A. Atterbom: Minnen från Tyskland och Italien I 108). Ogsaa paa Ingemann gjorde den franske Tragedie en komisk Virkning (H. Schwanenflügel: B. S. Ingemann 174), og Rejsefællen Fr. Schmidt taler 7/7 1818 om »den forskruede franske Pathos« (NKS 396°, 8°). Det var dog ogsaa meget Spillemaaden, der oprev de danske Tilskuere (jfr. 356,15—16 m. Note).

338,19—24 *I Comoedien .. Iphigénie en Aulide*] 17/2 1817 paa Théâtre français.

339,1—2 *jeg saae ikke et rørt Menneske*] Jørgen Jürgensen (jfr. Noten til 255,22) bekræfter efter at have set den berømte, tiljubledede tragiske Skuespiller i en afgørende Scene: »I looked round me, to see what effect this scene might have on the audience; but I could not perceive a moist eye in the whole house« (Travels through France and Germany 1817 143). ¶ 339,6—7 *Forleden .. Voltaires Ødip*] 14/2 1817. ¶ 339,8—340,4 *Jeg raisonnerer nemlig i min Enfoldighed ...*] Oehl. polemiserer imod Afsnittet: »Les trois unités« i Fortalen til »Oedipe« (Oeuvres complètes de Voltaire I

1784 67 ff.). A. W. Schlegel havde meget omstændeligt diskuteret Umuligheden af de dramatiske Enheder i sine »Vorlesungen über dramatische Kunst und Literatur« (II 77—143), som Oehl. laante paa Det kgl. Bibliotek 19/9 1812, 7/12 1813, 15/3 1814 og 21/2 1816 (Udlaansprotokol, KB).

341,1—5 *J'étais, malgré-moi* . .] Oedipe V, Sc. 4. ¶ 341,11—12 *Nos prêtres* . .] IV, Sc. 1. ¶ 341,17—20 *Si Jocaste* . .] II, Sc. 3.

342,4—10 *Tel est l'ordre* . .] V, Sc. 6. ¶ 342,13—24 *Voltaire . . taler i Fortalen meget nedladende om Sophokles* . .] i »Lettre III contenant la critique de l'Oedipe de Sophocle« (Oeuvres complètes de Voltaire I 24 og 33).

343,6—7 *denne gyselige Scene* »Hakon Jarl«, 4. Akt, sidste Scene (Lieb. III 121—26). ¶ 343,8—10 *Abraham . . offerer sit Barn*] I. Mos. 22,1—19. ¶ 343,12—13 *Efter Fabelen* . .] jfr. Cypria (Loeb 492 ff.). ¶ 343,15—23 *siger Racine* . .] i Fortalen til »Iphigénie en Aulide« (Oeuvres de Jean Racine par Mesnard III 140).

344,11—12 *mais, parmi tant [d]'honneurs* . .] v. 32. ¶ 344,12—13 *quels malheurs* . .] v. 35—36. ¶ 344,20—21 *vaincu par Ulysse* . .] v. 89—90. ¶ 344,24—25 *D'Achille, qui l'aimait* . .] v. 93—94. ¶ 344,26—27 *ligesom Johan von Ehrenpreis emprunterer Madses Strømper* »Kierlighed uden Strømper«, 4. Optog, 1.—3. Optrin. ¶ 344,30—31 *Sa jeunesse* . .] v. 116—17.

345,5—6 *Si ma fille* . .] v. 134—35. ¶ 345,11 *D'une mère en fureur* . .] v. 147. ¶ 345,17 *Seigneur, . .*] v. 169. ¶ 345,21—22 *son silence* . .] v. 241—42. ¶ 345,24 *L'honneur parle* . .] v. 258. ¶ 345,28 *Gardez-vous* . .] v. 295.

346,1—2 *Ah seigneur!* . .] v. 321—22. ¶ 346,4—5 *J'ai donné ma parole; . .*] v. 329—30. ¶ 346,9 *Je cede, . .*] v. 390. ¶ 346,16—17 *I anden Akt* . .] jfr. 343,15—23 m. Note. ¶ 346,24—25 *J'allois, en reprenant* . .] v. 443—44. ¶ 346,25—27 *flatterede hun sig sans cesse, . .*] v. 477—78.

347,5—7 *Seigneur! — mon respect* . .] v. 530—35. ¶ 347,9—10 *Et bien ma fille* . .] v. 537—38. ¶ 347,13—14 *Oubliez votre rang* . .] v. 558. ¶ 347,15 *Vous y serez* . .] v. 578. ¶ 347,15—16 *denne Simplicitet finde Franskmandene overordentlig sublim*] La Harpe kommenterer: »Ce mot est sublime, surtout dans la simplicité de ce dialogue vif et plein de sentimens« (Oeuvres complètes de Jean Racine IV 1807 65). ¶ 347,18—19 *notre gloire* . .] v. 633—34. ¶ 347,24—26 *i Homer . . hedder: Drukkenboldt, med Hundens Blik* . .] Peleidens Karakteristik af Agamemnon (Odysseen 1. Sang, v. 225). ¶ 347,30—348,2 *Ma fille* . .] v. 645—46.

348,3—4 *Madame, à ce discours* . .] v. 661. ¶ 348,5 *Oui, vous l'aimez, perfide!*] v. 678. ¶ 348,9 *Iphigénies »bonheur* . .] v. 761. ¶ 348,10 *Je saurai profiter* . .] v. 765. ¶ 348,13—14 *Laissez . . de vos femmes* . .] v. 793—94. ¶ 348,16—17 *Madame, je le veux* . .] v. 818—19. ¶ 348,21 *Il l'attend à l'autel* . .] v. 912. ¶ 348,22—23 *Je ne m'étonne plus* . .] v. 923—24. ¶ 348,27—28 *Une reine à mes pieds* . .] v. 952. ¶ 348,29—30 *Il faut que le cruel* . .] v. 991—92.

349,4 *Iphigenie beder ham ikke glemme . .*] v. 998, 1001—20. ¶ 349,5 *Madame, retenez . .*] v. 1060. ¶ 349,7—9 »*Enfin vous le voulez. .*«] v. 1073—74. ¶ 349,11—14 *Jamais dites vous . .*] v. 1087—90. ¶ 349,18—19 *van der Werft'sk Mignaturpeenhed*] Adriaen v. d. Werff (1659—1722), fra den hollandske Kunsts Nedgangstid, af hvis flove og slikkede Billeder Oehl. havde set et større Udvalg i Kassel (jfr. 295,9 og Verz. d. kurfürstl. hess. Gemälde-Sammlung 1819, Nr. 591—601). ¶ 349,19—20 *Seiboltske Portrætter*] kejserlig Hofmaler i Wien Christian Seibold (eller Seybold) (1697—1768) brugte Forstørrelsesglas for at kunne gengive Ansigtets mindste Detailler. ¶ 349, 28—30 »*Mon pere . .*] v. 1174—76.

350,1—2 *Et respectant . .*] v. 1183—84. ¶ 350,3—4 — *Mais à mon triste sort . .*] v. 1211—12. ¶ 350,5 *Il sait votre dessein . .*] v. 1217. ¶ 350,8—10 — *Du coup . .*] v. 1244—46.

351,18 *Ah je sais trop . .*] v. 1339. ¶ 351,19 *ligesom Corfitz*] Barselstuen I. Akt, Sc. 3. ¶ 351,20 *Pourquoi le demander . .*] v. 1340. ¶ 351,21 *Je veux moins . .*] v. 1414. ¶ 351,23—24 *Ne rougissons plus . .*] v. 1452—53.

352,6—7 *Achil er . . bleven opbragt paa Agamemnon*] IV, Sc. 6. ¶ 352,12—13 *Achille . . trop ardant . .*] v. 1508—09. ¶ 352,15 *Venez Madame! . .*] v. 1516. ¶ 352,17 *Ou seroit le respect . .*] v. 1577. ¶ 352,18 *Ma gloire . .*] v. 1589. ¶ 352,22—23 *Folket gjør Opstand under Calchas*] v. 1619—32. ¶ 352,24—29 *et lykkeligt Tilfælde . .*] v. 1731—76.

353,1—3 *Le triste Agamemnon . .*] v. 1708—10. ¶ 353,4—9 *Ulysses . . ender Stykket med en prægtig Beskrivelse . .*] v. 1777—89. ¶ 353,9—11 *Agamemnon og Achil . . gode Venner . .*] v. 1791—94.

355,11 *tout dort, . .*] v. 9. ¶ 355,12—13 *la rame inutile . .*] v. 49—50. La Harpe fremhæver ogsaa disse Linier (Lycée . . V 30—31). ¶ 355,20—21 *Boisjermain*] Pierre-Joseph-François Luneau de Boisjermain († 1801), Litterat og Lærebogsforfatter, udgav 1768 *Oeuvres de Racine* med Indledninger. ¶ 355,21 *et chef-d'oeuvre de la scene française*] Racine: *Oeuvres* IV 8. ¶ 355,21 *La Harpe*] Jean François de La Harpe (1739—1803), Voltaires Ven, hvis »Lycée ou Cours de littérature ancienne et moderne« (1799 ff.) er det første omfattende Forsøg paa at skrive Frankrigs Litteraturhistorie. ¶ 355,22 »*le modele de l'action théâtrale la plus belle*«] La Harpe: Lycée. . V 28.

356,15—16 *Med Spillet . . er jeg endnu mindre tilfreds . . De skrige og rase uophørligt*] Rud. Bay skriver: »Man forestille sig engang: midt i den rolige, afmaalte og taktfaste Scansion bliver pludselig 3 à 4 Vers udtalte med den ubegribeligste Hurtighed og dertil pianissimo, saa at man har ondt ved at forstaae dem, og derpaa følger undertiden et enkelt Ord udbrølt med en saa gruelig Force, at det er som Knaldet af et Gevær, og man farer da uvilkaarlig sammen. Disse voldsomme Afvexlinger synes mig umueligen kunne være smukt eller istand til at røre andet end Maven« (Mem. og Br. XXXII 123), og i samme Retning udtaler sig bl. a. Jørgen Jürgensen

(Travels through France 142 f.) og Chr. Molbech (Reise igiennem Tyskland, Frankrige . . I 349—52). ¶ 356,16 *Selv Talma*] trods alt vakte Talma næsten udelte Beundring hos vore Landsmænd. Selv den lattermilde Rud. Bay indrømmer ham virkelig tragisk Majestæt (Mem. og Br. XXXII 123), N. C. L. Abrahams erklærer, »at han var den Eneste, der fremsagde Versene paa en naturlig Maade uden den Monotoni, der syntes at være vedtaget af alle de Andre« (Meddelelser 114); N. J. B. Abrahamson skriver: »hvad det Ansigt kan udtrykke, udtrykker neppe noget andet . . Glemmes kan det aldrig« (Abrahamsons Papirer, Teaterindtryk 10, RA); Chr. Molbech tilstaar, at Talma alene vilde være i Stand til at gøre ham den franske Tragedie uholdelig paa Scenen (Reise igiennem Tyskland, Frankrige . . I 353—54); Kr. Nyholm udtaler: »Talma aftvang mig Beundring, næsten lige saa stor som den, jeg i en tidligere Periode af mit Liv har følt for »vor eneste Rosing« (Optegnelser . . 85), men Grosserer Benny David syntes, Talma »lignede i Figur meget den danske Skuespiller Schwarz (lille og før)«, som han foretrækker (Vor Fortid I 1917 453), og Ingemann lod sig ikke forsones (Ingemann: Saml. Skr. 4. Udg. 2. Afd. IV 86). ¶ 356,21 *I Omarbejdelsen af Hamlet*] »Hamlet« spillede paa Théâtre français 1769—1851 i en Bearbejdelse paa Alexandrinere ved J. F. Ducris. Oehl. har muligvis set Talma heri Foraaret 1807 (jfr. P. O. Brøndsteds Dagbøger ved N. V. Dorph 51).

544. Kbh. 21/2 1817. Fra Christiane Oehlschläger. NKS 1674,2°. Trykt: Mindebl. 234 (Brudstykke).

357,2 *et . . Brev*] Br. 542. ¶ 357,9—10 *Brev fra Metz*] Br. 539. ¶ 357,12 *1te Februar . . skrevet*] Br. 540. ¶ 357,12 *tilligemed Hiort*] Br. 541. ¶ 357,15—16 *Frøken Bertouch skrev*] kendes ikke.

359,12 *sin stakkels Søster*] Feldborg havde efter sin Faders Død bragt Søsteren Johanne Feldborg (179?—1816) til England, hvor hun Sommeren 1814 lærte at kende Orientalisten Alexander Nicoll (1793—1828), hvem hun ægtede 9. Juni 1816, men døde blot 8 Dage efter Brylluppet 17. Juni, iflg. Feldborgs Opgivelse til Teologen Rudelbach 21/11 1829 (NKS 907,8°). Daværende Søjltant Hans Birch Dahlerup fik Foraaret 1814 et uforglemmeligt Indtryk af den smukke, unge Piges rørende yndefulde Væsen, der overalt vakte en hjertelig og ærbødig Opmærksomhed (Mit Livs Begivenheder I 268—69). ¶ 359,16—17 *»Geheimeraad Malling! Jeg var hos Geheimeraad Malling!«*] Molbech skriver 27/9 1816 til R. E. Bruun: »Feldborg . . bliver jævnlig inviteret hos Malling« (NKS 3523,4°). Han havde 1807 oversat Mallings »Store og gode Handlinger« til Engelsk og omtaler i et Brev til Kongen 6/10 1815 Malling som »min Velynder« (jfr. 10/10 1815 til C. Molbech, NKS 2336,4°).

360,3 *til Sommer hos Bonsak*] jfr. Noten 248,9. ¶ 360,7—8 *vi fik Rypper*,

som smagte Hans fortræffelige] om Johannes Oehls tidligt vakte epikuræiske Tilbøjelighed fortæller Marie Konow (62), at Drengen gav sig til at græde, da hans Moder bad sine Folk spare under Oehls Fraværelse, og sagde: »Aa, min søde Moder, vil Du ikke købe nogle Røvere (Ryper) til mig?« ¶ 360,25 *Pauli som i Morgen rejser til Lübek*] Dagen 27/2 meddeler: »Afreiste 22—23 Febr.. Consul Pauli t. Lybek«.

361,7 *hans Oncle*] A. W. Hauch. ¶ 361,8 *skaffer os Pakken til Dig*] jfr. 372,4—11; 374,16—22 og 431,10—12 B II 30,9—11.

362,2 *Bugge*] er ikke identificeret. ¶ 362,17 *H^r Bruzelius i Upsala*] om Oehls Forhold til Boghandler Emanuel Bruzelius (1786—1832), der 1809 etablerede sig i Upsala, og som trods flere heldige Foretagender altid havde økonomiske Vanskeligheder, se B II 67,1—3; 154,2—3; III 168,25 — 169,3; 272,14—17 og 292,11—29 m. Noter. ¶ 362,18—19 *Jurgensen og Spang*] jfr. 263,19 m. Note. ¶ 362,29—30 *Rahbek . . snart . . godt om Dig i Tilskueren, snart ondt*] jfr. 389,6—17 m. Noter.

363,3—4 *I Aften spilles Røverborgen . .*] allerede ansat paa Repertoiret 23/12 1816 og 5/2 1817, opførtes 22/2 uden Abonnement. ¶ 363,4 *paa Mandag . . igjen*] Mandag 24/2 var »Røverborgen« ansat paa Repertoiret og averteret, men udgik paa Grund af Mad. Dahléns Hæshed, og »Johanna Montfaucou« af Kotzebue opførtes i Stedet. ¶ 363,5—6 *dine Stykker igang . . som ved Foersoms Død maatte ligge*] af Roller i Oehls Teater havde Foersom allerede afgivet Olaf Trygvesson i »Hakon Jarl« 1813, Svend Tveskjæg og Palnatoke i »Palnatoke« henholdsvis 1810 og 1813, Harald i »Hugo v. Rheinberg« 1815; Axel Thordsøn i »Axel og Valborg« besattes 1818 (jfr. 391,24—25 m. Note), Correggio i »Correggio« fik først en Afløser 1823 (Br. 829 m. Note), »Stærkodder« (Angantyr) kom først paa Plakaten 1826, medens Hagbarths Rolle i »Hagbarth og Signe« dubleredes 1818 (jfr. Noten til 160,3—4). ¶ 363,6—7 *Stage . . faaet Hagbarth*] ifølge Dublantlisten (Noten til 391,23—24) var Rollen tiltænkt Ryge. ¶ 363,7—8 *indlagte Avertissementer indrykkede . . uden Navn er af Hiort*] i Adr. 10/2 bekendtgøres anonymt: »Da det nu er fjorten Dage siden Hr. Justitsraad Baggesen lovede Publicum ufortøvet at komme frem med sine Documenter og Vidner, i Sagen om Trylleharpen, saa ønskede man at vide hvormange Uger eller Maaneder, der ved Ordet, ufortøvet, ere betegnede, eller om maaskee dette Løfte skal sættes paa Listen med de tre og tyve andre« (opregnet i P. Hjort: Tolv Paragrapher 1817 172—78, jfr. Arlaud III 308). ¶ 363,9 *det ligeledes medfølgende fra Hiort*] i Dagen 20/2 tager P. Hjort Stilling til to modstridende Erklæringer fra Th. Thaarup og fastslaa, at Syngespillet »Ossians Harfe« forelaa færdigt fra en anden Forfatters Haand, førend Baggesen besluttede at skrive sin nu udgivne Trylleharpe (jfr. Baggesen: Trylleharpens Historie 57—61 og 119—20). ¶ 363,10 *to forskellige Breve*] Br. 535 og Br. 541. ¶ 363,12—13 *Kammerherinde Bertouch . . fore-*

kommende Brev] kendes ikke. ¶ 363,26 *Schubothe[s] Karl*] Johan Jürgen Heinrich Schubothe (1761—1828) havde 1795 erhvervet en af Børsens Boglader, der ofte i Adr. falbyder Skrifter af Oehl.

364,7 *Oline*] se Noten til 92,14. ¶ 364,7—8 *en Vise af Joseph og hans Brødre*] Joseph's Romance: »Min fjortende Vaar kun jeg skued/ mine Brødre fulgte jeg fro/ I mit Hierte Kierlighed lued! / hvor kan et Barn paa Fjendskab troe?«, af Alex. Duvals Syngestykke »Joseph og hans Brødre« til Méhuls Musik, der Efteraaret 1816 opførtes med glimrende Bifald i Oversættelse ved N. T. Bruun. Musikhandler og Nodetrykker S. Sønnichsen averterer i Dagen 23/1 »de 2de yndede Romancer af Joseph og hans Brødre«. ¶ 364,11 *den belovede Louis'dor*] jfr. 329,30.

545. [Kbh. Efter 22/2 1817] Fra C. Hauch. Udskr.: »A Monsieur Mr Professeur Oehlenschläger. Adressé a Mr de Valterstof Lieutenant-General. Paris«. NKS 1674,2°. — Dateringen er motiveret ved Udtalelse 366,22—24 under Hensyn til Kommenteringen af 363,3—4.

365,11 *staaet i offentlige Blade*] Dagen 15/2 1817 meddeler: »Det tyske Stykke: »Ossians Harfe«, er for omtrent 16 Aar siden spillet i Hamborg og Weymar og udpebet begge Steder« (jfr. Baggesen: Trylleharpens Historie :18). ¶ 365,13 *Planen til Stykket*] jfr. Noten til 313,5. ¶ 365,20—21 *Forfatternes egenhændige Brev*] jfr. 313,1—3 og Noten til 312,15—16.

366,3 *et lille Qvæk i Tilskueren*] i det af Rahbek redigerede Ugeskrift »Tilskueren« 11/2 1817, S. 77. ¶ 366,3—4 *smaae Recensioner af Jens Krag Høst*] foruden den i Noten til 312,11 allerede nævnte Recension berører Høst Affæren i en Anmeldelse af et Arbejde af H. C. Wosemose (Dagspostens Søndagsblad CCVI). ¶ 366,5—6 *Rahbek . . frygter de gaae snart bag af Dandsen*] om Teaterforhold paa denne Tid se Th. Overskou: Af mit Liv og min Tid II 4—16. ¶ 366,7—8 *f. E. Doktor Ryge*] jfr. 391,5—8. ¶ 366,9—22 *Rahbek . . finder . . en gammel Oversættelse . . strax indsendt . .*] Overskou lancerer samme Historie med et personligt Tillæg (Af mit Liv og min Tid II 5, 98). Rahbek havde fra Aarh.s Begyndelse til 1817 faaet antaget og betalt ca. 45 Oversættelser (heraf 10 i 1815 for 800 Rdlr. og 4 i 1816 for 650 Rdlr.), som paa faa Undtagelser nær alle var eller blev opførte, flere dog alene af den dramatiske Skole (jfr. Teaterkassens Regnskaber med Aumont og Collin: Det danske Nationaltheater). ¶ 366,29—30 *Kulau . . anderledes udmærket sig, end med den elendige Trylleharpe*] dette var den almindelige Mening. Adrastea 4/2 1817 skriver saaledes, at Musikken trods mange skønne Steder i »det Hele har . . noget eensformigt trættende ved sig og staaer under Musikken til Røverborgen.«

367,10 *persiflere . . Røverborgen*] se Noten til Br. 477. ¶ 367,16 *Kæmpen i det Goetiske Eventyr*] i Goethes »Märchen« af »Unterhaltungen deutscher

Ausgewanderten«, trykt første Gang i Schillers »Horen« 1895, optaget i Goethes Werke (hos Cotta) XII 1810.

546. Kbh. 24/2 1817. Fra Christiane Oehlschläger. NKS 1674,2°. Trykt: Mindebl. 234 (Brudstykke).

368,15 *Jeg skrev Dig til*] Br. 544.

369,16 *som, sagt i den aarle Morgen*] jfr. 332,22. ¶ 369,17 *Voule propede sig*] jfr. 331,18. ¶ 369,27—29 *vankede .. lidt Legetoy .. mange Tak*] jfr. 332,19—20.

371,3—4 *Feldborg .. med Foersom et Declamatorium*] i Adr. 7/1 1817 averterede Feldborg og P. Foersom, at Deklamatoriet »Dansk-Engelsk Recitation«, som var bestemt til 9/1, indtil videre er udsat. ¶ 371,6—8 *Feldborg .. med Steffen .. til Foersoms Efterlades Fordeel*] 27/2 1817 bekendtgør Feldborg i Adr., at Deklamatoriet finder Sted 8/3, at Skuespiller Heger har paataget sig den Del, som hans afdøde Ven agtede at udføre, og at Indtægten er til Bedste for Hr. Foersoms Enke og Børn. ¶ 371,8 *første Aften for Machbeth*] iflg. kgl. Resolution af 11/3 paa Mad. Foersoms Ansøgning af 11/2 1817. Forestillingen fandt Sted 15/11 s. A. ¶ 371,9 *Dyveke i Borupsselskab*] 9/3 opførtes »Correggio« i Borups Selskab til Fordel for Foersoms Efterladede (NKS 769^r VI, 74; jfr. 392,3). ¶ 371,10—11 *Alle Poeterne fra Johannes Wildt .. have besunget ham*] Molbech skriver 7/2 1817 til R. E. Bruun: »Foersoms Død .. har fundet en saa almindelig Beklagelse, at du ikke kan forestille dig den. Man har i alle mulige Blade sikkert læst over 20 Mindevers og Sørgedigte over ham« (NKS 3523,4°), som siden samledes af N. T. Bruun i »Gravblomster Peter Foersoms Erindring helligede« (1819). Daværende Skuespiller ved Det kgl. Teater Johannes Wildt (1786—1836), senere Forfatter af en Række meget læste historiske Romaner, indrykkede i »Adrastea« 1/2 1817 et Digt, gentaget i Dagen 4/2 s. A., optaget i hans »Markblomster« 1822 50—52. ¶ 371,11 *Ingemann*] offentliggjorde i Skild. 28/1 1817 sit »Farvel til vor tabte Foersom«. ¶ 371,11—12 *som jeg skrev Dig*] jfr. 363,3. ¶ 371,16—17 *raabt .. Leve Oehlschläger!!!*] Adrastea 25/2 1817 hævder »tre Gange«, jfr. 390,14—15; Jubelen rapporteredes ogsaa af A. E. Boye i Mb. f. g. St. 31/3 1817. ¶ 371,18 *første Gang, de havde et af dine Stykker*] »Axel og Valborg« var ansat paa Repertoiret 20/12 1816 (Teater-Journal, Kgl. Teater), men opførtes ikke, jfr. iøvrigt 363,3—4 m. Noter.

372,21—22 *Din gamle Ven Jens Olsen*] jfr. 320,7—11. ¶ 372,26 *Schimmelmann .. i Fyen*] Fyens Stiftstidende 3/1 1817 meddeler: »Beltpassagen 25/12 1816—1/1 1817: Fra Sjælland til Fyen Geheimestatsminister Grev Schimmelmann« og sst.: 28/1 »Beltpassage, fra den 22 til 26 Januar 1817: Fra Fyen til Sjælland. Hs. Excellence Hr. Geheime-Statsminister Grev Schimmelmann med Familie«. ¶ 372,29—30 *Rahbek .. for et Vers over Grevinden*]

Rahbek havde begrædt Tabet af Charlotte Schimmelmans i et Digt i »Tilskueren« 6/12 1816 og i en Tilskrift hændende omtalt hendes Betydning for en Række Samtidige.

373,11 *Moldenhaver har faaet sin Afsked*] ved en Omordning af Universitetsdirektionens Styrelse blev hidtilværende 3. Medlem, Konferensraad Moldenhaver fritaget for videre Deltagelse i Direktionens Forretninger for helt at kunne hellige sig Ledelsen af Det kgl. Bibliotek »med Bibeholdelse af alle de Indkomster og Emolumenter, han for Tiden er i Besiddelse« (Danske Kancelli, 2. Dept. Forest. m. Res. Nr. 59 af 27/2 1817, RA). ¶ 373,12 *Malling . . Præces*] Geheimekonferensraad Ove Malling blev »første og bestyrende Medlem af Directionen« (sst.). ¶ 373,12 *hvad Hertugen var*] jfr. K 108: 111,3. ¶ 373,13 *Rothe*] Konferensraad og Deputeret i Det kgl. Slesvig-Holsteen-Lauenborgske Kancelli Andreas Bjørn Rothe (1762—1840) beskikkedes til herefter »tillige at være andet Medlem af bemeldte Direction . . med et aarligt Tillæg af 800 Rbdr. S. V. af det alm. Skolefond« (sst.) ¶ 373,14 *Engelstoft*] Justitsraad, Professor Engelstoft, »nuværende Assessor i Directionen beskikket til 3. Medlem af samme« (sst.). ¶ 373,14 *Mynster*] »Præst ved Frue Menighed Mynster beskikket til at være tillige Medlem af Directionen . . med Forpligtelse at overtage Bestyrelse af specielt Fag (jfr. 392,23) og med Tillæg af 600 Rdlr. S. V. aarligt af det alm. Skolefond« (sst.). ¶ 373,19 *Prof: M:*] O. H. Mynster (K 147—48: 221,1).

547. Kbh. 1/3 1817. Fra Christiane Oehlenschläger. NKS 1674,2°.

374,23 *Tetens Tale*] Noten til 206,5. ¶ 374,23 *Bøyes Bog*] Noten til 206, 4—5. ¶ 374,23 *Hiorts*] Noten til 312,23—24. ¶ 374,24 *Hauchs*] Noten til 269,23—24. ¶ 374,24 *Skiærsommernatsdrøm efter Forlangende*] jfr. 261,13 og Noten til 169,3.

375,7—8 *Vogt . . Wedel . . Collin*] daværende Ekspeditionssekretær i det norske Finansdepartement, siden Statsraad Jørgen Herman Vogt (1784—1862) havde 1802 i Kbh. lært at kende sin senere Overordnede og Ven Herman Wedel-Jarlsberg (Optegnelser 16, 44) og paa samme Tid Jonas Collin, »min store Velynder i min Ungdom og siden min trofaste Ven« (sst. 14). ¶ 375,9 *virkes noget*] jfr. B II 154,3—14.

548. [Kbh.] 14/3—15/3 1817. Fra Christiane Oehlenschläger. NKS 1674,2°.

375,14—15 *Dine . . Skiænd*] se 334,21—335,19. ¶ 375,15 *18 til 22 Februar*] Br. 543.

376,21 *en fixe Rheumatisme*] jfr. B II 4,27—6,3.

377,3—4 *skrive Dig en lille Attest*] kendes ikke.

378,22—23 *synger efter Lotte . .*] jfr. 364,7—8 m. Note. ¶ 378,24—25 *det genialske Kast med Øynene*] jfr. 332,13—16. ¶ 378,25 *Pettet*] maaske en

Barneudtale af »Pletten«. Oehl nævner, at William havde en brun Plet paa Hagen, som han havde hørt vilde forsvinde, naar den berørtes med Fingeren af et Lig, og at han forsøgte Kuren paa sin 4-aarige Søn, da O. H. Mynster var død (Er. IV 3—4).

379,19—20 *I Aviserne har staaet at Fru Stael er farlig syg*] Dagen 10/3 1817 meddele: »Baronesse v. Stael er alvorligen syg; Hertugen af Wellington har sendt hende sin Læge.« ¶ 379,26 *en geheime Seddel*] 379,27—383,5.

380,5—6 *Henrick . . etableret den bevidste Sætning*] Oehl. har sandsynligvis i den nu tabte Del af Br. 543 alluderet til Slutningsreplikken i »Abracadabra« 3. Akt, Sc. 9: » . . Ellers lærer man af denne Comoedie, hvorudi ingen Actricer have været, at mange vigtige Ting kand forrettes uden Fruentimmerets Hielp.« ¶ 380,7—8 *Pengene . . særdeles belejligt*] Oehl. havde i den nu tabte Del af Br. 543 lovet hende 25 Napoleondorer (jfr. 425,24—25; 430,1—2; B II 30,22—23 og 82,1—3), der i Datidens danske Mønt udgjorde ca. 175 Rdlr. S. V. ¶ 380,9—10 *Wedel . . efter et Brev jeg har skrevet . .*] jfr. 375,6—8 m. Note. ¶ 380,12 *fornyet Vexelobligationen*] Oehl. har nu to Laan i Banken. Mod sin Faders Kaution havde han paa en Vekselobligation faaet et Laan paa 800 Rdlr. (se Noten til 169,7—8 og B II 187,26 — 188,1 m. Note). ¶ 380,14 *den . . er tærende*] om den høje Rente, jfr. B II 188,1—4; se ogsaa Marcus Rubin: Frederik VI.s Tid 158.

381,13 *Kremers*] se 246,5 m. Note. ¶ 381,20 *Dævler*] maaske Christiane Oehl.s Gengivelse af en Barneudtale af Støvler (Døvler). ¶ 381,23 *Geheimeraad Moltke*] Noten til 194,7—8. ¶ 381,27 *K: B*] Kammerherre Bertouch (Noten til Br. 516).

382,8—9 *Lignende Følelser af dem Aly havde . .*] Lokman er den djævelske Dværg i Eventyret »Aly og Gulhyndy« (se Lieb. XXV 48,62).

549. Kbh. 18/3 1817. Fra Carl Heger. Tilskr.: »S. T. Hr. Professor Oehlenschläger R af D«. NKS 1674,2°.

384,29 *Dit velsignede Digt*] jfr. 268,11—13 m. Note.

385,6—7 *kommer ikke til Fru Brun*] Oehl. omtaler fra den værste Baggese Tid, at Fru Brun havde instrueret sin Portner om, »naar Baggesen var der, skulde han sige til mig . . . hun ikke var hiemme. og ligeledes omvendt til Baggesen, naar jeg var der«. Dette »forunderlige Portner-Arrangement« gav en Tid Oehl. Afsmag for hendes Hus (Er. IV 153). Blandt hans Papirer findes paa en Lap et Smædedigt: »Hør du min gode fede Kone«, hvori det bl. a. hedder: »Elsk ei for meget franske Sta'sen / Hvor af du altid var en Ven / Og feed for meget ei det Asen / Jeg mener Herr Jens Baggesen« (NKS 2752, 4°, III). I sit Syn paa Oehl. var hun afgjort Baggesianer. Hun skriver 14/5 1816 til Bonstetten: »Oehlenschläger vernachlässigt sich aus grobem Hochmuth, u. sein Genie schläft im Schoos der genügsamen Unwissenheit ein: seit 3 bis 4 Jahren ist das Sinken unleugbar, obwohl er unge-

heuer viel, u. darüber immer viel Geniales schreibt: Allein ohne Cultur, ohne Wissenschaft, Geschmack u. Critick kommt nie etwas auf die Nachwelt: Baggesen geisselt ihn unbarmherzig mit einer Geissel, die aus Archilochos, Juvenal, u. Horaz sammengeflochten, u. mit den Stacheln des ihm eigene unnachahmlichen Vizzes bewaffnet ist. Gerecht ist seine Critick immer; u. er hat die Lacher auf seiner Seite: Baggesen aber ist der erste Verskünstler seiner Zeit in dänisch u. deutscher Sprache« (Ms. phot. 52,2°). *Selv mente hun at staa over Partierne. Hun fortæller 27/12 1817 Prins Christian Frederik: »Oehlenschläger ist wieder gut Kind: dagegen ist Baggesen böse u einigermaßen Ingrimig — das geht immer mit den beiden u mir wie Mondphasen — Ich aber schwöre zu keiner Fahne; lasse mich nie einrolieren, u liebe über alles die Freiheit! übrigens glaube ich »at Baggesen haver forgiort vor Adam« — denn seit er es prophescit, hat dieser nichts geschrieben was seinen besten Sachen gleich käme«* (Kongehusets Arkiv, RA). ¶ 385,28 *Hackert*] den dengang berømte Landskabsmaler Philipp Hackert (1737—1807), som Goethe kendte og monograferede 1811.

386,19 »*Kong Ludvig drager med sin Hær*«] Romance af »Røverborgen« (Lieb. XIV 127) til Kuhlaus Musik. ¶ 386,19—20 *Zincks Romance*] den i Noten til 364,7—8 omtalte Romance blev sunget af Georg Zinck (Adrastea 2/11 1816, jfr. Overskou IV 452). ¶ 386,20 *Olíne*] se Noten til 92,4.

388,5—9 *J. Paul..om Bønderbørnene..*] Jean Paul: »Levana oder Erziehungslehre« I 1807 256. ¶ 388,17—18 *saa meget Smukt og Kiærligt .. min Fader angaaende*] se 291,17—21; 298,25—27; 307,3—5; 324,3—9. ¶ 388,25 *for en Feils Skyld*] Forvalter Æbeltofts Mundheld i Olufsens »Gulddaasen« (1793).

389,2—5 *K. M., .. troer, at det .. er af reen Ligegyldighed imod hende ..*] hermed korresponderer følgende Udtalelse af A. E. Boye til Kamma Rahbek 18/12 1816: »De er for haard imod Øhlenslæger hvis De troer, at han skulde have bevæget Deres Broder til ei at komme til Dem, hans lange Udeblivelse har sikkert mere Grund i andre Tilfældigheder, og jeg haaber, han kommer nok. Øhlenslæger har sandeligen ikke paa denne Maade Deel i hans Udeblivelse« (NKS 1458,2°, jfr. Kamma Rahbeks Bemærkning i Noten 83,27—28). ¶ 389,5 *Rahbek .. Din Collega*] se 273,17—18 m. Note. ¶ 389,7 *skriver poetisk Epistel fra Bogladen til Ladegaarden*] »Tilskueren« 14/1 1817 bragte Rahbeks »Heroide fra Bogladen til Ladegaarden«. ¶ 389,13—14 *Galdesyg[e] .. og Sludder om Digterkrig og Pugeskoler*] se ogsaa »Tilskueren« 14/3 s. A. ¶ 389,14 *L. Heiberg gaaer det .. ud over*] se Tilskueren 25/2 1817: »Pottemageren«. ¶ 389,20 *Gutfeld*] Præst ved Holmens Kirke Frederik Carl Gutfeld (1761—1823), berømt for sin blomstrende Veltalenhed og sine selskabelige og poetiske Talenter (Samlede Poesier 1802), var det 18. Aarh.s Mand og ikke Oehl. god. Jens Møller skriver 1/5 1819 til B. S. Ingemann: »Den fornemme Verden vedbliver endnu at finde Øhl.s Reise

flau, fordi Gutfeld og efter hans Anviisning Prinds Christian dømmer saaledes derom . . . Det forstaaer sig, at samme [Partie] finder at Robinson er en ussel Comedie« (Breve til og fra B. S. Ingemann 126). ¶ 389,20—22 *Pram oversætter i Minerva et lumpent Skrift* . . .] i Nov.—Dec. Hæfterne af »Dansk Minerva« 1816 offentliggjorde Pram i Oversættelse en Afhandling af den irske Digter og Skribent William Preston (1753—1807): »Reflection on the peculiarities of style and manner in the late German writers« (fra Transactions of the Royal Irish Academy VIII 1802, Polite literature 15—79), som han forekaster Raahed, Vildskab og Anarkisme, hvortil Oversætteren i Januar-Hæftet 1817 (avteret udg. i Adr. 24/2 1817) knyttede en Række Bemærkninger, som Rahbek imødegik sst. i Marts og Maj, bl. a. med Henvisning til Mad. de Staëls »Sur l'Allemagne«; jfr. B II 109,7—29 og 150,10—15. ¶ 389,22—23 *vil have Sibbern excluderet af d. Scand. Selskab*] Sibbern valgtes 26/4 1816 til ordentligt Medlem af Det skandinaviske Literaturselskab (Dansk Lit. Tid. 1816 338), hvis Medstifter Pram var og Formand 1811—18. ¶ 389,23 *Fabricius's Klub*] paa Købmagergade. Drejers Klub sluttede sig 1813 af økonomiske Grunde sammen med Fabritius' Klub (stiftet 1776) under Navn af Selskabet »Den nye Forening« (Skild. 6/11 1813), hvoraf baade Pram og Sibbern var Medlemmer (Medlemsfortegnelse 1818). ¶ 389,30—390,1 *macte virtute, gloria, ingenio esto!*] jfr. Cicero: Tusc. I 17 40, Plinius: Panegyricus 46 5 og Plinius: Historia naturalis II 12.

390,6 *Mad. Voigt*] Ellen Katherina Voigt (1770—1831), f. Høegh, Datter af Provsten i Gentofte Hans Jørgen Christian Høegh (K 140: 202,9), var Enke efter Gartner og Slotsforvalter paa Frederiksberg Slot M. F. Voigt (1757—1815), gamle Oehl.s Forgænger, som Digteren i »Frederiksberg« satte et Minde (Lieb. XX 194—95). ¶ 390,10 *Korsridderne*] »Korsridderne« (se Noten til 244,27—28) opførtes i Foraarsæsonen 3/2 og 20/3. ¶ 390,10 *Deodata*] herom i Noten 180,5, jfr. Skild. 25/1 1817 og Overskou IV 450—51. ¶ 390,11—12 *14 el. 15de Gang*] opførtes 11. Gang 18/3 1817. ¶ 390,12 *givet . . . Hugo*] »Hugo von Rheinberg« var blevet opført 16/9 1816 og spillede først igen 23/9 1817. ¶ 390,14 *paa Fredag*] 21/3 1817. ¶ 390,15—16 *Frydendal var Bernard . . . som Apothekeren i Apoth. og Doctoren*] Peter Jørgen Frydendahl (K 237: 168,28) havde i Stephanie d. Y.s Lystspil »Apothekeren og Doctoren«, til Dittersdorffs Musik, som Apoteker Stødvel en af sine ypperste komiske Roller (jfr. Lieb. Bidr. II 238—39), en støjende og vidtløftig Tøffelheld og Nar, medens Bernard er en pedantisk Jeronimus. ¶ 390,17 (*Bauer*] Johan Daniel Bauer (1798—1880) var knyttet til Det kgl. Teater 1813—38 og vandt sig ved sit smukke Ydre og sin klangfulde Tenor, trods Mangel paa egl. Talent, en net Position. Han spillede en lille Snes Roller i Oehl.s Teater og fremhæves som Ludvig i »Sct. Hans Aften Spil« (1819), Grev Otto i »Erich og Abel« (1821), Valentin i »Sovedrikken« (1829) og Fengo i »Stærkodder« (1831). ¶ 390,17—18 *Mad. Frydendals Birgitte* . .

forbandet] Operasangerinden Catharine Frydendahl (1760—1831), der siden 1777 var knyttet til Det kgl. Teater, havde store Stemmemedler, men var ikke scenisk begavet. Hun havde i »Faruk« tidligere spillet Fyrstinde Mira. Adrastea 1/3 1817 deler Carl Hegers Aversion mod hendes Birgitte. ¶ 390,21 *Mad. Spindler gav Rollen fra sig*] Skuespillerinde Johanne Spindler (1781—1861), som 1807 havde forladt en glimrende Kunstnerbane paa Grund af ulykkelige personlige Forhold, vendte 1812 tilbage til Teatret, men vandt ikke den Paaskønnelse, hendes omfattende Talent kunde fordre, bl. a. fordi hendes skarpe og vittige Tunge ofte bragte hende i Kollision med Teatrets Direktører. I en Skrivelse til Direktionen 12/1 1816 truer hun med sin Afsked, utilfreds med kun i Nødstilfælde at blive benyttet eller at faa Roller uden for sit Fag, som »for Æxempel den modbydelige Birgitte i Røverborgen« (Neiiendam: Skuespillerbreve I 203—04), der havde vakt Kenderes uskrømte Beundring (Noten til Br. 477). Af øvrige Roller i Oehl.s Teater creerede hun Værtinden i »Sct. Hans Aften Spil« (1819) og Mistress Crab i »Robinson i England« (1823). ¶ 390,22 *skal have Faruk snart*] »Faruk« genopførtes først 27/12 1817. ¶ 390,24—26 *Garderobesager . . hos Ryge*] Dr. Ryge havde ved kgl. Resolution 2/3 1816 faaet overdraget »Tilsynet med Theatrets indre og daglige Oekonomie mod 400 Rdlr. aarligen« (TA, Kopibog). ¶ 390,27 *I. Rahbek*] se K 88: 79,15. ¶ 390,30—391,1 *han havde pryglet Eenholm*] 3/12 1816 bad Skuespiller Lorentz Peter Eenholm (K 316: 99,13) om Direktionens Beskyttelse, i Anledning af at han den 30/11 om Formiddagen paa Teatrets Systue, hvor han vilde have noget ordnet paa sin Dragt, som det var ham lovet, paa det groveste var bleven overfuset af Dr. Ryge og med Vold sat paa Døren og saavel paa Grund af den fysiske som psykiske Overlast stadig havde Smerter i Brystet (TA, Indkomne Breve 1816 Nr. 2465). Samtidig indløb en Skrivelse fra Dr. Ryge, der betyder, at Eenholm havde skændtes med Garderobejomfruen, at han ikke havde noget paa Systuen at gøre, at han var hidsig og provokerende, og at han ingen Overlast havde lidt, hvilket altsammen en Række af Systuens Personale med deres Underskrift bevidnede (sst.). Direktionen vilde ikke decidere, men henstillede 5/12 til Eenholm selv, »hvorvidt han maatte finde for godt paa lovlig Maade for Retten at paatale denne sin Sag« (TA, Kopibog).

391,23—24 *En Commission, bestaaende af Ryge, Frydendal . . for at uddele Foersoms Roller*] Zinck var ogsaa Medlem af Kommissionen, der udfærdigede en Liste over Forslag til Fordeling af Foersoms Roller, dat. 6/10 1816, lagt som Bilag til en Skrivelse fra Rahbek af 26/11 s. A. (TA, Ujournaliserede Breve vekslede mellem Direktionens Medlemmer). ¶ 391,24 *Liebe*] Georg Julius Liebe (1788—1845), der 1809 knyttedes til Teatret, havde intet udpræget Talent, men anvendtes i sine unge Aar i særlig Grad i Elskerroller i Lystspil og gjorde siden fortrinlig Fyldest som Regissør. I Oehl.s

Teater har han spillet henved en Snes Roller og optraadte sidste Gang 17/5 1838 som Budde i »Tordenskjold«. ¶ 391,25 *bedet om Axel til sin Benefice*] ved Beneficen for G. J. Liebe 21/2 1818 opførtes »Axel og Valborg« med Liebe som Axel, hvoraf han havde megen Ære ifølge Dagen 28/2 1818. ¶ 391,26 *Steffen bad man Corregio*] mundtligt maaske, i Dublantlisten er Correggio tildelt Liebe. ¶ 391,26—27 *Steffen .. indgivet Ansøgning om sin Afskeed*] Steffen Heger havde allerede Juni 1816 søgt Kongen om et andet Embede og beder 25/1 1817 Teaterdirektionen om Afsked fra Skuepladsen, paa Grund af svækket Hukommelse (jfr. Overskou IV 469—70), ved Udgangen af indeværende Sæson med fuld Gage i Ventepenge. Direktionen beklager 7/2 1817 kun at kunne give ham $\frac{2}{3}$ af hans Indtægt i Pension efter Reglerne og anbefaler ham at udsætte sin Beslutning, som Heger ikke uden Malice gentager i sin fornyede Afskedsansøgning 21/4 1817, og han entlediges saaledes iflg. kgl. Resolution 26/7 paa Direktionens Forestilling 19/7 med $\frac{2}{3}$ af sin Gage 3: 500 Rdlr. S. V. ¶ 391,30—392,1 *Steffen og Feldborg .. Recitatorium*] jfr. 371,3—8 m. Noter.

392,3 *Borups Selskab*] jfr. 371,9 m. Note. ¶ 392,4—5 *Thalia .. Beneficeforestilling*] det dramatiske Selskab »Thalia« i Gaarden »Vildmanden« paa Østergade 63, nuværende Nr. 32. ¶ 392,5—6 *Frimurerlogen et Declamatorium*] Foersom optoges 3/2 1807 i Logen »Zorobabel zur Nordstern«. Et Deklamatorium til Fordel for hans Efterladte synes ikke at have fundet Sted (iflg. Oplysning fra Den danske Frimurerordens Arkiv og Bibliotek). ¶ 392,6 *To Declamatorier havde Foersom til Gode*] nemlig for 1816 og 1817. Ved kgl. Resolution 13/2 1813 paa Direktionens Forestilling af 31/12 1812 havde Foersom faaet Tilladelse til et Deklamatorium om Aaret og havde 27/3 1815 haft sit sidste. ¶ 392,7 *Machbeth skal gives*] se 371,8 m. Note. ¶ 392,8—9 *Skriver Du .. om Foersom?*] først 1819 et 8-linjet Vers »Under P. Foersoms Portrait«, som ledsagede Udgiven af den Afdødes Skrifter (Lieb. XX 219). ¶ 392,9 *om Galeotti?*] Oehl. skrev ikke noget Mindedigt. ¶ 392,9—15 *Benzon .. skriver ..*] jfr. Noten til 173,16. ¶ 392,15—16 *et følt Rygte .. at G. Koes ikke er død*] Dagen 3/3 1817 skriver: »Det Sagn gaaer nu her i Staden, at den berømte danske Reisende Koes, som reiste i Grækenland, og som sagdes død, skal være endnu i Live. Efterretninger derom skulle over Engelland være hidkomne. Skiønt man ikke indseer Muligheden, og altsaa ikke kan indestaae for Sandheden deraf, var det alligevel at ønske Tiden vilde stadfæste samme.« Den alarmerende Meddelelse slog Revner i det Suhrske Ægteskab (Pers. Tidsskr. 8. Rk. III 152, jfr. K 397: 270,14—15). ¶ 392,19—20 *Brøndsted bekiendtgjør imidlertid Notitser angaaende hans Død*] Brøndsted fortæller 27/2 1817 K. L. Rahbek, i Anledning af dennes Afhandling om nyere Rejsende i Grækenland, om Koës' Død og Jordefærd og beder ham offentlig aflive det dumme Rygte (NKS 2494,4°, I). Rahbek indrykkede i sin Afhandling en Notits herom (Dansk Minerva Febr. 1817 85—86), som gengaves i Dagen 21/3 s. A. ¶ 392,30—393,1

en Recension . . over Fiskeren. Gud veed af hvem] herom i Noter 170,8. Peder Hjort skriver 1/10 1817 til Olivia Rasbech: »Vil Du sige Fru Oehl, at jeg dog havde Ret i, at det måtte være Filologen Dr. Petersen (Dahlmanns Responsens), som har skreven den skjæve Recension over Fiskeren« (NKS 2362,4°).

393,7—9 *Heibergs Psyche . .*] Adr. 11/3 1817 averterer: »Psyche, et mytologisk Skuespil af Johan Ludvig Heiberg. Trykp. 16 Mk., Skrivp. 18 Mk. B. Brännich«. Jfr. Udtalelser af Hauch (B II 107,17—21) og P. Hjort (sst. 149,27—150,1). ¶ 393,10 *indlagte Commission*] kendes ikke. ¶ 393,10 *Biskop Mynter*] K 188: 52,26.

550. Kbh. 18/3 [1817] Fra Christiane Oehlenschläger. NKS 1674, 2°.

551. [Paris før 20/3 1817]. Til Christiane Oehlenschläger. »En Reise« I 125—28 (S. 394,21—396,27), NKS 1674, 2° (S. 396,28—405,9), »En Reise« I 140—68 (S. 405,9—424,29), NKS 1674, 2° (425,1—426,8), NKS 2752, 4°, III (S. 426,9—428,5). Dateringen motiveret ved Følgeskrivelsen S. 425—26.

395,8 *Ludvig den Femtendes Plads*] »Place de la Concorde« hed oprindeligt 1763—99 »Place Louis XV« og saaledes igen i Restaurationstiden. ¶ 395, 22—23 *Paa Uhlfeldsplads have Fleskesiderne fordrevet Skammen*] Nic. Jonge skriver: »Paa . . Graabrødre-Torv eller Ulfeldsplads falholde daglig Svine-Slagtere forsk Flæsk og Medistere under opreiste Selgeboder« (Kiøbenhavns Beskrivelse I 368). Slagterboderne her nedlagdes først 1901.

396,29 *Barieret*] »Barrière de Neuilly ou de l'Étoile«, en af Paris' dengang mange Byporte, hvor Kørende med Varer maatte betale en Afgift.

397,8—9 *Hans har ganske ret . .*] jfr. 360,2—3 og B II 10,22—24. ¶ 397, 12—15 *en . . Æreport . . for Napoleon . . Ruin . .*] efter Slaget ved Austerlitz Febr. 1806 beordrede Napoleon Opførelsen af »L'Arc de triomphe de l'Étoile«, som først fuldførtes 1836 under Louis Philippe.

398,10—404,1 *det uhyre Paris . .*] jfr. F.-M. Marchant: Le conducteur de l'étranger à Paris . . précédé d'un Précis sur l'histoire de Paris 1814 12—18.

399,13 *den hellige Genuveva*] Paris' Skytshelgen. ¶ 399,13—14 *ikke den Tieckske*] med Emne fra Folkebogen om Pfalzgrevinde Genoveva, der sigtes for Ægteskabsbrud, havde Tieck skrevet Sørgepjælle »Leben und Tod der heiligen Genoveva« (Romantische Dichtungen II 1800), som Oehl. overs. forkortet i »Digtninger« af Ludvig Tieck II 65—176.

402,5 *arpens*] arpent er et ældre Markmaal, i Frankrig 0,342 ha.

404,17—19 *Nyrupsk eller Wedelsimonsens Iver . .*] Rasmus Nyerup (K 75: Br. 114) foretog som Medlem af og Sekretær i Kommissionen til Oldsagers Bevaring 1807—16 en Række antikvariske Rejser. Hans Kollega ved Universitetsbiblioteket 1807—09, Historikeren Lauritz Vedel Simonsen (1780—

1858), som Oehl. havde truffet i Halle 1805 (Carl S. Petersen: Afhandlinger til dansk Bog- og Bibliotekshistorie 283), og som ligeledes var Medlem af Oldsagskommissionen, berejste Fyen 1811—12 for at registrere Dokumenter og Manuskripter, offentlige som private.

405,12—13 *her er jo gamle Dreiers Lyststed . . .*] om Gesandten Dreyer K 228—29: 146,28. For de allerede omtalte Besøg i Passy (A III 157,7) angiver P. O. Brøndsteds utrykte Dagb. følgende Datoer: 4/6, 21/6, 25/6, 26/7, 27—29/8, 27/9 1807 (NKS 2400, 4°, 30). ¶ 405,14 *Guilleaumo*] K 95: 89,15.

406,9—10 *ligesom Chilian i Ulysses . . .*] jfr. »Ulysses von Ithacia« 2. Akt, Sc. 1. ¶ 406,13—14 *som Studenstrup, mere vundet, end tabt*] »Den 11. Juni«, 5. Akt, Sc. 9, Henriks Replik til Studenstrup. ¶ 406,19—24 *takke en eneste lille Replik i en Comoedie . . .*] Plautus: »Poenulus«, 5. Akt, Sc. 1—2. Oehl. har muligvis kendt Komedien i Høegh-Guldbergs Overs. (1813), som han ejede (*Bibliotheca Oehlenschlägeriana* 41).

407,2—3 *Riffelsen . . .*] om Mekanikus Pieter Riffelsen († 7/10 1816), Opfinder bl. a. af det nu kun af Datidens Omtale kendte Instrument »Melodika«, se Dansk Musiktidsskrift 1953 17—20. Kilden til Oehl.s Bemærkning er muligvis blot en mundtlig. Riffelsen var i Beg. af Aarh. Rahbeks Kollega ved Christianis Institut. ¶ 407,25—26 *»Franskmand i Dødens Rige . . .*] jfr. »Kærlighed uden Strømper«, Epilogen, Jespers Replik (Wessels Digte ved Levin 66).

408,11 *Overkrigscommissair Fischer*] som det fremgaar af B II 82,5—7 (jfr. sst. 28,11—14 og 97,25) kendte Oehl. i Paris Chefen for Kontingentets Forpleiningskorps, senere Kasserer ved den slesvig-holstenske Hovedkasse i Rendsborg Wilhelm Frederik Fischer (1790—1857), medens Overbringeren af de 425,30; B II 28,11—16; 30,12; 33,25—34,3 omtalte Effekter var en Broder, Chefen for Kommissariatet Carl Fischer (1787—1828), der senere ivrede stærkt for Oprettelsen af Magdalene-Hjem, som han ogsaa søgte at interessere Oehl. for (Br. 985° m. Note). En tredje Broder var Oehl.s unge Ven Ludvig Ferdinand Fischer (Br. 799 m. Note). W. F. Fischer var beordret til Walterstorff udstyret med kgl. Instruks af 11/2 1817 og detaljerede Beregninger med tilhørende originale Bevisligheder over de Fordringer, Danmark havde paa den franske Regering, dels for Bernadottes Ophold i 1808, dels for det i 1813 hvervede Auxiliærkorps under Davout' Kommando, og hvorover Fischer tidligere havde forfattet en Relation til Brug ved Reklamationen i Paris (Generaladjutantstabens Ekstraktprotokol 1817 Nr. 56 og 342, RA). ¶ 408,26—27 *smaa Equipager . . . uanstændigt Navn*] Huronen i Voltaires Roman »L'ingénu« (1767) kører til Versailles i en »pot de chambre«, som allerede Klewenfeldt omtaler i sine Erindringer (Mem. og Br. XXIX 99).

409,22 *Kudskens Kiølebrønd i Fouqués Undine*] i Fouqués Eventyr »Undine«

Vandets vilde og onde Aand, som, forvandlet til en rivende Flod, pludselig oversvømmer Landevejen, hvor Ridderen kører med Undine («Undine», Kap. 14; Oehl.s forkortede Overs. i »Eventyr af forskellige Digtere« I 142—43). ¶ 409,30—410,1 *Smedebakken*] hed den Del af Kattesundet, som forbandt Frederiksberggade med Vestergade, ogsaa kaldet Bakken, Bakkegaden eller Kaalhovedgade. »Dette er den høieste Grund i hele Staden« (Hans Holch: Kiøbenhavns Beskrivelse 1774 42).

410,20—21 *Slottet . . været der før*] 17/5 1807 noterer P. O. Brøndsted: » . . siden hos Oehlenschl: som havde været i Versailles med Drejers . . og moret sig ret godt« (NKS 2400, 4°, 30). Se videre P. O. Brøndsteds Dagbøger 55—57 og B II 12,3—14,4. ¶ 410,25—27 *Rousseaus Heloise . . smagte mig ikke . . som første Gang*] 31/5 1807 skriver P. O. Brøndsted: »Øhlenschl: der just som jeg kom hjem fra Hermitage, havde sluttet Heloise — han kom ind til mig heel bevæget af det store og Rystende i dette herlige Digt« (NKS 2400, 4°, 30).

411,11—12 *Je frémirais de porter la main sur tes chastes attraits . .*] »La nouvelle Héloïse« I. partie. Lettre V. A Julie (Nouvelle éd. par Daniel Mornet II 1925 20). ¶ 411,13—16 *om den gamle Gouvernante . .*] Lettre VI. De Julie à Claire (sst. 22). ¶ 411,18 *je t'adore en dépit de moi-même*] Lettre IV. De Julie (sst. 17). ¶ 411,20—23 *Crois, ma chère . .*] Lettre VII. Réponse [de Claire] (sst. 24).

412,17—18 *om det smukke Brev St. Preux skriver Julie til fra Paris*] 2. partie. Lettre XXII, der skildrer hans Henrykkelse over hendes Portræt (sst. 384—86). ¶ 412,26—27 *Julies Død, naar Clara kaster Sløret over hende*] 6. partie. Lettre XI. M. de Wolmar à Saint-Preux (sst. IV 328—29).

414,7—8 *For nogetid siden da de havde Andromaque*] 24/2 1817 paa Théâtre français; Oehl. havde tidligere set Racines Tragedie (17/6 1807) sammen med P. O. Brøndsted (NKS 2400, 4°, 30). ¶ 414,23 *i Hamlet*] jfr. Noten til 356,21. ¶ 414,24 *Talma . . opdraget i England*] Talma opholdt sig i England 1779—1785 for at studere Tandslægekunsten og fordybede sig samtidig i den engelske Litteratur, Shakespeare især. ¶ 414,30 *Forleden havde de Molières Tartuffe*] 25/2 1817 paa Théâtre français.

415,25 *Den Gierrige*] Oehl. havde set »L'avare« 30/3 1807 sammen med Brøndsted og Koës paa Théâtre français og saa den her igen April 1817 (B II 46,4—47,7).

416,4—15 *Ceux de qui la conduite . .*] »Tartuffe« v. 105—16. ¶ 416,27—34 *L'amour qui nous attache . .*] v. 933—44.

417,6—17 *Je puis vous dissiper . .*] v. 1485—96.

418,28—29 *Figaros Givtermaal . . en ganske fortæffelig Forestilling*] 7/3 paa Théâtre français. ¶ 418,30—419,1 *Mademoiselle Mars . .*] om hende Noten til 321,7.

419,5 *Fleury*] om ham Noten til 318,16. ¶ 419,12—16 *Hun har al sin*

*Tid levet i Forbindelse med en Mand . .] Henry Lyonnet (Dictionnaire des comédiens II 397) oplyser, at Mlle Mars havde 3 Børn med en svejtsisk Officer i fransk Tjeneste, Jérôme Brown (eller Brommer), som døde efter 1813, men at man iøvrigt kun ved lidt om hendes private Liv. N. C. L. Abrahams hører i 1819 adskilligt om hendes galante Eventyr (Meddelelser 115—16, jfr. Karl Mantzius: Skuespilkunstens Historie VI 2. Del 101—02). ¶ 419,26—27 *spørge Figaro . . om alt Hornene kløer ham i Panden*] »Le mariage de Figaro« 1. Akt, 1. Sc. ¶ 419,30—420,3 *Thenard . .] Pierre Thenard (1779—1825) var 1807—21 knyttet til Théâtre français, hvor han blev en meget beundret Fremstillere af klassiske Tjenerroller.**

420,3 *Den yngre Baptiste*] Anselme Baptiste (1765—1839), der var knyttet til Théâtre français 1792—1822, var uforlignelig i Roller som enfoldige Personer og Bønder. ¶ 420,6 *Palaprat*] Lystspildigteren Jean Palaprat (1650—1721), af hvis Forfatterskab særlig kendes en Bearbejdelse af den gamle Farce »L'advocat Patelin«, som opførtes paa vort kgl. Teater 1811—12. ¶ 420,12—13 *Mamselle Volnais*] Oehl. kendte Claudine Volnais (1786—1837), Skuespillerinde ved Théâtre français 1801—22, fra sit første Pariserophold (P. O. Brøndsteds Dagb. 17/6 1807, NKS 2400, 4°, 30). J. N. B. Abrahamson skriver: »Volnay har en noget pibende Stemme naar hun kommer i Lidenskab, hvilket er meget ubehageligt. Det er Synd thi ellers er det en meget god Skuespillerinde« (Abrahamsons Papirer, Teaterindtryk 37, RA). ¶ 420,13 *Damas*] Auguste Damas (1777—1834), meget benyttet Skuespiller ved Théâtre français 1799—1825, energisk og med dramatisk Instinkt, men ordinær af Ydre. Abrahamson skriver: »Damas er en god Skuespiller, men hans Organ er ei smukt . . . Han er egenligen [H. C.] Knudsen, men det franske Publicum taaler ei Overdrivelse i det Slags« (Teaterindtryk 44, jfr. dog Abrahams: Meddelelser 117 og Henry Lyonnet: Dictionnaire des comédiens français I 419—20). ¶ 420,14 *savnede . . vore Rosinger*] Oehl. taler siden om Rosings »fortræffelige Almaviva i Figaro, hvor han viste sit Genie ved netop at fremstille det Modsatte af sin naturlige Følelse: den kolde, hierteløse Lefsen af en Junker, der begynder at gaae i Frø, men med al Hofmandens Politur« (Er. I 117, Bobé 105). ¶ 420,16—17 *Mademoiselle Bourgoin . . en Fandens Tøs*] Thérèse Bourgoin (1781—1833) debuterede 1801 i en tragisk Rolle og agerede til sin Afgang 1829 stadig flere af det klassiske Dramas Prinsesser, gjorde bedre Lykke som Soubrette og Ingenue, men var iøvrigt mere omtalt for sine private Talenter og talte bl. sine Elskere Napoleon. Abrahamson har sikkert underholdt Oehl. derom (Teaterindtryk 33—37, jfr. Henry Lyonnet: Dictionnaire des comédiens français I 219—23 og Michaud: Biographie universelle V 316—18). ¶ 420,17—423,8 *Den som ynder fransk Kritik . . havde godt af . . la Harpe . .] se »Lycée ou Cours de littérature ancienne et moderne« XI 657—60. Oehl. havde laant dette Bd. paa KB 11/11 1815 og 15/1 1816. Citatet er selvsagt til Belæring for Rahbek (jfr. Noten til 190,2).*

423,9—11 *Figaro .. idealisert .. ved Mozarts Musik i Theatre italien*] Comédie-Italienne eller Théâtre Italien, etableret 1660, sluttede sig 1801 sammen med Théâtre de l'Opéra-Comique, hvor Oehl. 10/3 1817 hørte »Nozze di Figaro«. ¶ 423,13—17 *det rafaelske Malerie i Stanzerne .. omkring et Vindue ..*] Messen i Bolsena i Stanza d'Eliodoro i Vatikanet. ¶ 423, 20—21 *Barberen af Sevilla .. et langt bedre Stykke*] Oehl. havde set dette Stykke paa Théâtre français med sine danske Venner og Dr. Klinger 27/11 1806. Det opførtes 7 Gange paa vort kgl. Teater i Tiden mellem Oehl.s Udenlandsrejser. ¶ 423,27—28 *hans eget Væsen: »Beaumarchais-Figaro»*] jfr. La Harpe: Lycée .. XI 655.

425,6—7 *Vi blive her .. til den 10 April*] jfr. B II 49,24—25 og 69,4.

427,1 *Skriften (: se Borger Qvists Ordbog)*] Oehl. fortæller, at han Sommeren 1811 paa Christiansholm som Feberpatient en Dag fik Besøg af en koparret, besynderlig Mand, der bad ham om Skriften, og som viste sig at være Borger Qvist, Mester Jakels Fremstiller i Dyrehaven, der havde hørt om Sct. Hans Aften Spil, som han vilde laane (Er. III 33).

552. Göttingen 23/3 1817. Fra F. G. Welcker. Udskr.: »An Herrn Professor Oehlenschläger. Paris«. NKS 1674, 2°.

428,9 *Hr Ticknor aus Boston*] den særlig fra sin »History of Spanish literature« kendte amerikanske Forfatter George Ticknor (1791—1871) opholdt sig paa sin første Rejse til Europa 1815—19 næsten 20 Maaneder i Göttingen, som han forlod i Slutningen af Marts 1817 for at tage til Paris. Han aflagde 9/4 Oehl. et Besøg og skriver: »I went this morning to see Oehlenschläger, the first Danish poet living, whose comedies are mentioned by Mad. de Staël. I found him a man about forty, hearty, happy, and gay, enjoying life as well as anybody, but living in Paris knowing and caring for nobody. He is vain, but not oppressively so; and on the whole is as likely to live out all his days in peace and happiness and good cheer as any one I have seen for a long time« (Life, letters and journals I 126).

553. Paris 25/3 1817. Til Christiane Oehlenschläger. Udskr.: »S: T: Frue Professorinde Oehlenschläger i Kjøbenhavn. Bredgade N° 190 i Stuen. Hermed en Casse mærket C. O. og en lille Pakke med samme Mærke.« NKS 1674, 2°.

429,8 *Capitain Plane*] den franskfødte Kaptajn i det danske Livregiment François Xavier Joseph de Plane († 1842, jfr. iøvrigt Medd. fra Krigsarkiverne VII 3—4) fik 12/2 1817 Kurerpas, for Dagen efter at rejse til Overkrigskommissær Fischer i Rendsborg med den i Noten til 408,11 omtalte kgl. Instruks og med Ordre til at ledsage ham til Paris, for i det Tilfælde der skulde tilstøde Fischer noget, han da kunde fortsætte Rejsen (Generaladjutantstabens Extraktprotokol 3. Afd. 1817 Nr. 345 og 372, RA). Han forlod Paris 27/3 (Walterstorff til Niels Rosenkrantz 28/3 1817,

RA) og afleverede Effekterne ved et Bud i det Oehlske Hus Torsdag 10/4 (B II 61, 22—25). ¶ 429,22 *et langt Brev*] Br. 551.

554. Kbh. 29/3 1817. Fra Christiane Oehlschläger. NKS 1674, 2°.

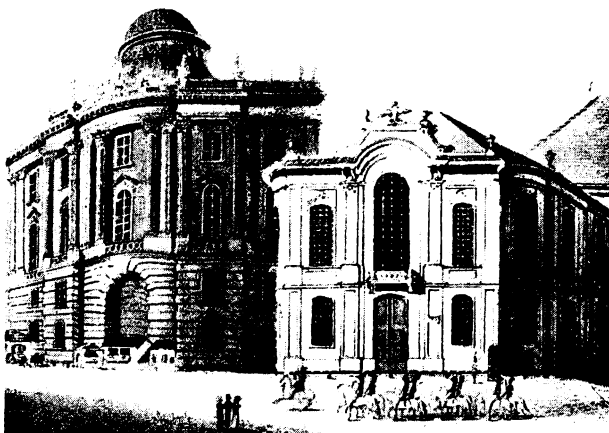
430,25 *min Forkiølelses Sygdom*] jfr. 376,6—377,14 og B II 4,27—6,3. ¶ 430,27 *saaledes er alle Forkiølelses Sygdommene i dette Foraar*] Altonaischer Mercurius skriver 28/3 1817 i en Korrespondance fra København: »Die plötzliche Uebergang von der milden und feuchten Witterung zur Frostluft, hat verursacht, dass eine Erkältungskrankheit, welche die Aerzte la Grippe nennen, sehr häufig in Kopenhagen gewesen ist, und dass es fast kein Haus giebt, welches davon nicht heimgesucht worden, jetzt aber ist die Krankheit sehr in Abnahme.«

431,11 *Perthes har skrevet*] kendes ikke. ¶ 431,13—14 *han vil avertere*] et Avertissement i Hamburgischer Correspondent, hvori Perthes hyppigt falbyder af sit Lager, er ikke funden.

432,16 *Carls Brev*] Br. 549. ¶ 432,18 *mit*] Br. 548. ¶ 432,18 *Mynster*[s]] se Noten til 377,3—4.

433,4—5 *Retfærdigheden og Kammeradvokaten*] se Noten til Br. 541; 288,7 og B II 116,21—23. ¶ 433, 22—30 *faaet en A.B.C.*] om den af Bogtrykker Johan Rud. Thiele fra Tyskland importerede og oversatte ABC, der oplevede adskillige Udgaver, se Julius Clausen i Bogvennen 1896 21—23.

434,16—17 *Boye (han har mistet sin Moder nylig)*] Marie Boye, f. Reersløv, døde 17/3 1817 og begravedes 22/3. I Breve 16/3 og 22/3 til Kamma Rahbek omtaler A. E. Boye hendes Sygdom og Død (NKS 1458, 2°), jfr. B II 32, 16—23.

Det gamle Burgtheater paa Michaelerplatz

Theater an der Wien. Das Papagenotor

2. BIND

555. Paris April 1817. Til J. N. B. Abrahamson. Abrahamsons Privatarkiv, RA.

Dateringen er Abrahamsons og kan præciseres til: før 19/4 1817, iflg. Walterstorffs Brev 17/4 s. A. til Niels Rosenkrantz: »Le Duc de Wellington partira après demain pour Londres. M. d'Abrahamson s'y rendra à sa suite« (Dpt. f. u. Anl. Frankrig II. Depecher). A. vendte først i Midten af Maj tilbage til Paris (Edm. Bourke til Niels Rosenkrantz 13/5 1817. Dpt. f. u. Anl. England II. Depecher). Walterstorff havde skrevet 14/4 1817 til Rosenkrantz: »H. af Wellington .. sagde mig, at han sidst i denne Uge gaaer til England, hvor Prinds Regentens Fødselsdagsfest skal høitideligholdes, og han tager Abrahamson med sig, hvorover denne da er hierteglad« (Niels Rosenkrantz' Arkiv, RA).

1,5 *Christian*] Tjeneren. Oehl.s Pas udstedt i Paris 17/4 1817 har i venstre øverste Hjørne følgende Paategning: »Vidi zur Reise nach Wien mit dem Bedienten Christian Hansen. Braunau d. 20. May 1817« (NKS 1674,2^o,IX). ¶ 1,6 *Billet*] kendes ikke.

2,11 i *Sanct Anne skulde gaae*] iflg. en udat. »Liste des personnes qui composent la suite de sa grâce le duc de Wellington« boede Abrahamson i Rue St.-Jacques N° 925 (NKS 716^t, 2°).

556. [Kbh.] 4-5/4 1817. Fra Christiane Oehlenschläger. NKS 1674, 2°.

4,13 *Frøken Dreyer*] Mariquitta (Maria Petra Regalada) Dreyer (1793-† ?), ældste Datter af Gesandten (K 228-29: 146,28), f. i. Aranjuez, kom Sommeren 1812 til Kbh. (Generalkonsul Mikael Classen [K 230: 152,10] 27/7 1812 til Guillaume, Guillausos Arkiv, RA) i Huset hos Fru Brun, som synes indtaget af hendes Selskab (Olinto dal Borgo 27/11 1812 til Guillaume, RA) og priser hendes Hoved, men undlader ikke 10/2 1813 at forsikre, hendes Uddannelse ikke maa forsømmes (Guillausos Arkiv). Siden indrømmede hun hende koreografisk Fantasi og Talent som Danserinde, men i særlig Grad »grosses theatralisches Talent« (Friederike Brun: Wahrheit aus Morgenträumen 264,268), som ogsaa Prinsesse Louise Charlotte gouterede (13/2 1819 til Prins Christian Frederik, Kongehusets Arkiv, RA), ligesom Diplomaten C. B. Merbitz (Breve fra Danske og Norske ved Ludvig Daae 52; jfr. E. Gigas: Literatur og Historie II 111 ff.). Hun var ifølge Fru Brun smuk og sydlandsk, og hendes Natur en

Blanding af spansk lad og skødesløs Grandezza og fransk Livfuldhed og Frivolitet (Louis Bobé: Ida Bombelles 68). Welcker omtaler hende som »die muntre Mariquita« (Tagebuch 21/9 1814, UB Bonn), som Heiberg morede sig med (M. Reinhardt I 72 f.; M. Borup: J. L. Heiberg I 65 ff., 167 ff.), og som ved Lejlighed protegerede hans Tilbøjelighed for Ida Brun (P. A. Heiberg og Thomasine Gyllembourg I 1947 281). Men hun var neppe nogen elskværdig Natur. C. B. Merbitz taler om hendes skarpe Tunge (Breve fra Danske og Norske 61), Generalkonsul Classen om hendes Fordringsfuldhed, og var Christiane Oehl. forbeholden, var hendes Husbond, der første Gang havde set Mariquitta Dreyer i Paris Juledag 1806 (NKS 2400, 4°, 29), hende til Tider fjendtlig stemt. Friederike Brun skriver 14/2 1821 til Prins Christian Frederik: »Oehl. seh' ich nicht: nun Baggesen fort ist – ist Mariq. Drejer der Gegenstand seines Hasses im meinem Hause. Ich war wieder in Gnaden! Wie ist's traurig wenn der Hass starker ist wie die Liebe« (Kongehusets Arkiv, RA). Senere omtaler Oehl. hende som »meget begavet« (Er. IV 151). Mariquitta Dreyer ægtede 1822 den spanske Legationssekretær i Kbh. Manuel Villena, for hvem Fru Brun »immer viel anziehendes gehabt«, og som hun søger at portrættere i et Brev 20/11 1821 til Prins Christian Frederik (Kongehusets Arkiv, RA).

¶ 4,19 *Dreyerne*] Mariquittas yngre Søster Sophie Louise Dreyer (1797–1870), som Kongen 10/9 1812 tilstod »indtil videre 1500 francs i et til to Aar .. til Underhold og Underviisning i Paris« (Kabinetsarkivet, Forestillingsprotokol 1812, Nr. 2365, RA), kom vistnok 1814 til Kbh. Hun havde i alle Henseender faaet en ringere Lod i Livet end Søsteren, siger Mathilde Reinhardt, der kendte hende fra de sidste Aar i det Brunske Hus, som hun hængte ved .. saalænge dette var til (M. Reinhardt II 5–6; jfr. Sophie Dreyer til Fritz Brun 27/10 1853, Det Brun-Bügelke Arkiv, RA), og erindrer sig hendes »skarpe, snøvlende fransk danske«. Ligesom Søsteren var der ved kgl. Resolution af 26/3 1816 tillagt hende af Finanskassen 200 Rdlr. S. V., indtil hun ved Ægteskab eller paa anden Maade kunde blive forsørget, idet dog dette Beløb matte kompletteres til 800 Rdlr. S. V. aarlig, indtil Søstrene var kommet i Besiddelse af den dem tilhørende Kapitals fulde Rentebeløb (Kabinetsarkivet, 2. Forestillingsprotokol 1816, Nr. 282; jfr. Finantskollegiet, Assignationsprotokol 1816, Nr. 253; RA). Efter Opløsningen af det Brunske Hus henvendte hun sig til Dronningen om en Naadegave og fik én Gang for alle en Gratifikation paa 300 Rdlr. S. (Kabinetsarkivet. Forestillingsprotokol B 1836, Nr. 459 af 30/4 1836). Nytaar 1851 til Foraaret 1862 var hun Selskabsdame hos Grevinde Danner, som havde forhørt sig om hende hos Generalkonsul i Paris, senere Baron Herman Delong, hvis Kone, f. Tugnot-Delanoy, var en Bekendt af Sophie Dreyer, der iøvrigt dengang opholdt sig i Seine-

staden. Delong beskriver hende i sit Brev 31/10 1850 til Grevinden som »lille, ikke smuk, men livlig og har et behageligt Væsen; – men jeg troer ikke at hun har et stærkt Helbred«, og mener ligesom sin Kone, »at Frøken D: har Forstand, er godlidende og ikke vil lade sig lede eller indvirke ved hendes tidligere Velyndere som er Familien Bruun, Pauli og Wynn's« (Kongehusets Arkiv, Pk. 478, RA), en Dom Grevinden siden ikke mente at kunne underskrive (Rob. Neiiendam: Bogen om Grevinde Danner 88 f.). Trap, Kabinetsskretæren, omtaler hende 1852 som »en lille rar snakkesalig Dame, der havde opholdt sig mange Aar i Paris ... Saavidt jeg erindrer, nævner Oehlenschläger hende og hendes Søster fra Geheime-raad Bruuns Huus: den ældste Søster, men det var ikke Sophie, nævner han som begavet, men det var lille Sophie heller ikke i nogen mærkelig Grad« (Fra fire Kongers Tid II 1966 154 f.). At Sophie Dreyer gjerne erindrede hun var Datter af en Politiker og Gesandt, og vist ikke altid gik Grevindens Ærinde, ses af Bemærkninger af A. F. Krieger (Dagbøger I 225, II 62, 76) og Andræ (Geheimekonferensraadinde Andræs Dagbøger II 130; jfr. P. Andræ: Carl G. Andræ III 1911 150). ¶ 4,19 i *Huset hos Langbergs*] paa Grund af Charlotte Paulis Besøg hos sine Forældre kom Mariquitta Dreyer Sommeren 1813 til Geheimelegationsraad Blicher Olsen (Dpt. f. u. A. Frankrig I d, Korrespondancesager vedr. Skiftet efter Gesandten C. W. Dreyer 1813–17, RA; jfr. M. Reinhardt I 44) og Efteraaret 1816, da Augusta Rennenkampf besøgte Kbh., til Dispa-chør Langbergs (K 138: 195,18–19) sammen med sin Søster. Molbech skriver 29/4 1817 til R. E. Bruun: »Jeg fornøiede mig ret i Aftes ved at tale med den ældste Frøken Dreyer om dig (begge Søstre have i Vinter været i Huset hos Langbergs)« (NKS 3523,4^o). Kamma Rahbek fortæller fra samme Tid A. E. Boye om et Besøg paa Bakkehuset af Langbergs og Frøknerne Dreyer, hvor Feldborg konverserede Sophie D. paa Fransk (udat. Brev i NKS 1458,2^o). ¶ 4,21 *Honneposten*] B I 426,9–428,5. ¶ 4,28 *Min Gribbe*] jfr. B I 376,7–377, 14; 430,24–28 og Noten til 430,27.

5,17 *Mynster*] O. H. Mynster. ¶ 5,25 *Bestefader*] Hans Heger.

6,15 *Brev fra .. Carl*] Br. 549. ¶ 6,23 15 *Marts skrev .. jeg*] Br. 548. ¶ 6,24 18 *Marts .. jeg*] Br. 550. ¶ 6,25 29 *Marts skrev jeg*] Br. 554. ¶ 6,26–27 *Hauch .. den 1. April*] kendes ikke. ¶ 6,28 *et Brev fra .. Flood*] kendes ikke.

7,9 *Christiani*] tidligere Redaktør af Adresseavisen og Klasselotterikollektør J. G. Christiani handlede sammen med Hamborger-Købmanden H. S. Grisson († 1817) siden 1811 med hollandske og engelske Papirer. Ved Grissons Død omtales i Dagen 15/4 1817 »det saa redelige Handelshuus Grisson & Companie. Det har i mange Aar leveret betydelige Forraad af Papir her til Kiøbenhavn, og man tyede gjerne til dette Huus, fordi man vidste det handlede oprigtigt«. ¶ 7,20 *kun trykke 1000 Expl af R.*] jfr.

B I 361,23–26. ¶ 7,21 ikke trykt meer end 1000 af Helge] som »Hroars Saga« fortsætter; at »Helge« o. 1830 er udsolgt ses af Noten til 375,15–17. ¶ 7,21–23 Pengemangelen her . . overordentlig stor] den akutte Pengemangel og dens Aarsager var i Samtiden ustandselig Genstand for Betragtninger; se f. Eks. C. A. Villaume i »Dansk Minerva« Jan. 1817 og Bemærkninger hertil Febr. s. A. ssts., F. W. Trojel i »Den oeconomicke Correspondent« 28/2, 7/3 1817 og Skild. 8/7 s. A.; jfr. Marcus Rubin: Frederik VI.s Tid 1895 37 ff. ¶ 7,26–27 Den anden . .] af Finanskassen; jfr. Noten til B I 194,7–8 og 263,12–13.

8,16 Bøgerne til Flood] jfr. B I 256,28–257,13. ¶ 8,18 skrive ham til] kendes ikke ¶ 8,23 Julie] K 372:220,19 og Noten til B I 265,5. ¶ 8,24 Kammerfrøkenen] Frederikke v. d. Maase (Noten til B I 245,23). ¶ 8,24 Frøken Lewetzau] Margarethe Øllegaard v. Levetzow (1779–1871) var 1811–28 Hofdame hos Dronning Marie (Levetzowsche Familienblätter 1900–04 114).

9,4 det er ikke at tænke paa at blive Lector] jfr. B I 267, 23–24. ¶ 9,6–7 Steffen bragte mig en Billet til hans Kones Benefice] iflg. kgl. Resolution af 23/7 1816 forundes Mad. Heger »et saakaldt Declamatorium i Costume« (TA, kgl. Res. 1816, Nr. 50). Dagen 7/4 meddeler: »Løverdagen den 12te April Kl. 6 bliver . . til Fordel for Mad. Heger, paa det Kongelige Theater opført: Octavia, Sørgespil i 5 Acter af Kotzebue; og Kiøbmanden i Smyrna, Syngespil i 1 Act med Musik af Stegmann; derefter: En Epilog, forfattet af Hr. Ingeman og fremsiges af Mad. Heger. Billetter erholdes ved Vestervold No 208, 4de Etage«. ¶ 9,7 Paa Tirsdag skal de igjen have Røverborgen] Tirsdag 8/4 opførtes »Røverborgen«. Se iøvrigt Noterne til B I 363,3–4 og 363,4. ¶ 9,10–12 I Adrastea . . en ironisk Taksigelse til Theaterdirectionen] Christiane Oehl. har hørt om følgende Inserat i Adrastea 18/2 1817: »(Forlangt Indrykkelse). Et Antal Skuespilyndere, som med Glæde seer gode Stykker, takker Theaterdirectionen skyldigst, fordi samme endog i indeværende Saison – ved nu og da at avertere et og andet, ej allene af Ingemanns, men endogsaa af Oehlenschlægers Stykker – har lagt for Dagen, at ingen af nævnte Digtere aldeles er gaet den af Erindring. Dette lader haabe, at den høje Direction har i Sinde engang at fyldestgjøre Manges Forhaabning: at see noget af omtalte Digtere paa selve Scenen, hvilken Gjerning vist ikke vil savne fortjent Taksigelse«. ¶ 9,15 skrevet Dig om Foersoms Død] B I 312,2–3 m. Note. ¶ 9,24 være gjæstfri mod ham] B I 200,20–21.

10,2 mig saa forhadte alle Mands Venskab] ligedan udtaler Christiane Oehl. sig i et Brev til P. Hjort fra Beg. af Juli 1817: »jeg (der ikke kan siges at være Allemands Ven)« (P. Hjort: Krit. Bidr. Lit. Afd. I 120). ¶ 10,2–3 siger at han vil reise til England i Mai] Feldborg holdt i Vinteren 1818 Forelæsninger i Ørsteds Auditorium i Thotts Palæ over det en-

gelske Sprog (Dagen 14/1 1818) og er sandsynligvis først rejst til England Foraaret s. A. (Brev til Thomas Thaarup, dat. London 28/10 1818, Bakkehusemuseet). ¶ 10,24–25 *Jeg skylder Jürgensen og Spang endnu 400rd*] jfr. B I 263,19 m. Note og 362,18–20. ¶ 10,28–29 *Herskabet vil rejse i Sommer*] se 261,20–22 m. Note.

11,16–17 *Wilhelm Meister . . et Mesterværk*] som nævnt i Noten til B I 152,14 læste Oehl. i Vintersemestret 1814–15 over Romanens Historie med særlig Henblik paa »Wilhelm Meister«. Oehl. omtaler siden »Wilhelm Meister« i Mindeartiklen om Goethe, hvori den tidligere af »Die Wahlverwandschaften« saa stærkt optagne Digter opholder sig over Goethes Smag for illegale Forbindelser (Prometheus I 1832 126 f.) og behandler Aaret efter »Wilhelm Meister« i en lille Artikel med Vægten mere lagt paa Karakteristikken af Romanens Hovedpersoner (Prometheus IV 1833 88 ff.). I sin grønne Ungdom havde han i Eline Bech kendt en »sædelig Philine« (Er. I 101, Bobé 91).

557. [Paris 4/4 1817] Til Christiane Oehlenschläger. Trykt: En Reise I 168–91 (11,25–27,21). Dateringen, der rigtigere lyder [ca. 4/4 1817], er motiveret ved Christiane Oehl.s Udtalelse 133,25 »det med Fisker fra lang Fredag« og ved Følgeskrivelsen af 5–6/4 (27,23–31,11) i NKS 1674,2^o, VI, fasc. 5.

12,3–4 *Paa den første Reise opdagede jeg . . Versailles*] se Noten til B I 410,20–21.

13,2–4 *Her stod den store Racine . .*] Oehl.s Bemærkning er endnu en Variation af Referatet i Louis Racine: Mémoires sur la vie de Jean Racine 1747 269 ff.; jfr. F. Daltour: Les ennemis de Racine 1859 144 ff. Maaske erindrede Oehl. sig ogsaa Pointen i Wilhelm Meisters Karakteristik (Werke, Weimar-Ausg. I. Abthl. XXI 289).

14,10 F.] Wilh. Fred. Fischer (Noten til B I 408,11). ¶ 14,10 A.] J. N. B. Abrahamson (Noten til B I 322,12–13). ¶ 14,15 *min Tragoedie*] om »Fostbrødrene« se Br. 563 (Christiane Oehl.); Br. 567 (Carsten Hauch); Br. 568 (Peder Hjort) og Br. 573 (A. E. Boye). Walterstorff skriver 16/5 1817 til Niels Rosenkrantz: »[Oehl.] har forelæst mig en Tragoedie, skreven i 18 Dage, hvori der vare enkelte rørende Scener og Digter-Aand; men og mange Anstød mod Sandsynligheden og den gode Smag« (Niels Rosenkrantz' Arkiv, RA).

15,9–26 *intet var at see, uden Ludvig den Sextendes og hans Families Kister . .*] Aug. 1793 ødelagdes paa Robespierres Befaling Klosterkirken og Gravene i Saint Denis, og Kongernes Knogler kastedes i en Kalkgrube. Napoleon begyndte 1806 Restaureringen af Kirken og Bourbonernes Grave, det genindsatte Kongedømme fortsatte dermed, og Jan. 1815 overførtes fra den gamle cimetièr Madeleine de jordiske Levninger

af Louis XVI og Marie Antoinette. ¶ 15,23 *siden har man bragt dem ind i Kirken igjen*] A. F. Tscherning noterer 22/1 1817: »Foretoges en Tour til St. Denis for at see Bisættelsen af de udgravede kongelige Been . . .«. Han beskriver Kirken i Sørge dragt ligesom det gejstlige Opbud og hører, der skal læses 9 Messer daglig for de Hensovede. (Dagbøger, RA). ¶ 15,27–28 *som ved Abderitterne . . .*] og som i Molbohistorien efter Fortællingen om »Die Schildbürger« (se »Beretning om de vidtbe kendte Molboers vise Gjerninger« ved V. Fausbøll 1862 60 f.). ¶ 15,29–16,2 *Ja jeg gad nok seet saadan en Hiulbør fuld af flere Aarhundreders Kongeaske . . .*] saaledes ogsaa Aug. Kotzebue, der 1804 var i Saint Denis sammen med Mad. Recamier (Erinnerungen aus Paris 1804 301 ff.; jfr. J.A****: Les tombeaux de Saint Denis 1825 126 ff.).

17,19–19,30 *Den stille Uge i Paris . . . Long champ*] samtidig overværedes Fête de Long champ af A. F. Tscherning (Af A. F. Tschernings Papirer I 119 f.) og af en anonymt skrivende Dansk [J. N. B. Abrahamson?], der meddelte sine Indtryk i »Nyerups Magazin for Reiseiagttagelser« III 1823 272 ff. Terkel Klevenfeldt, der 1743 var i Long champ »for at bivaane saa kaldede Tenebres« (∴ Gudstjeneste i den stille Uge til Minde om Solfør mørkelsen under Jesu Korsfæstelse), skriver: »Der strømmer Mengde did ud som til »Kilde-Reysen« . . . Fremmede gaa did ud en promenade« (Mem. og Br. XXIX 132). Om det livfulde Røre af Mennesker og Køretøjer havde Laurids Engelstoft i 1799 fortalt Geheimeraad Rosenrone (Skrifter III 178 f.) og H. C. Ørsted sine Indtryk 1803 til Ludvig Manthey (Breve fra og til H. C. Ørsted I 131 f.). ¶ 17,23–24 *I gamle Dage var der et Capel*] A. F. Tscherning traf Heiberg, som »fortalte mig at Anledningen til denne Spadseren havde fra Begyndelsen været, at der i Paaskedagene blev sunget særdeles smukke Choraler i et Kloster, kaldet Long-champ, som laa ved bois de boulogne [hvor nu Væddeløbsbanen er, stod et Nonnekloster af Sainte-Claire Ordenen, opført 1260, opløst og delvis ødelagt 1790], lidt efter lidt var det udartet, og endelig, da man ikke mere fandt Klosteret, saa blev man i Champs élysées, og Valfarten bestod nu i, at hver kjørte i sin bedste Eqvipage eller red paa den bedste Hest eller gik i sine bedste Klæder. Moderne bestemmes her for hele Aaret« (Af A. F. Tschernings Papirer I 119 f.).

19,2–3 *Hertuginde af Berry*] Marie Caroline, Hertuginde af Berry (1798–1870), gift 17/6 1816 med Charles Ferdinand Hertug af Berry, Karl X.s anden Søn. Den anonyme Tilskuer skriver: »Da Klokkeren omtrent var 2, ankom den kongelige Familie, dog med Undtagelse af Kongen, der var upasselig. I en aaben Phaeton sad Hertuginde af Angouleme og af Berry, tilligemed Greven af Artois og Hertugen af Angouleme, begge i Uniformer. Vognen blev trukket af 6 hvide Heste, 5 til 6 Dragoner af

Grevens Garde, red foran, foruden en Forridder . . . Bag Herskabet fulgte en firespændig Vogn med to Hofmænd, derefter en sexspændig med to Hofdamer og tilsidst nogle og tyve Dragoner« (Nyerups Magazin for Reiseiagttagelser III 1823 274 f). ¶ 19,3 *Mamsel Bourgoin*] se Noten til B I 420,16–17.

20,1 *Véry i Palais Royal*] Café Véry, grundlagt 1805, flyttede 1808 fra Tuillerihaven til Palais Royals Gallerier og overtoges 1859 af Restaurant du Grand Vefour ssts. Le Véry var den første store Restaurant »à prix fixe« (J. Hillairet: *Évocations du vieux Paris* II 1953 35). Et Indtryk af hvad Huset formaaede giver Fr. Reichardt i »Vertraute Briefe aus Paris geschrieben« III 1805 198–209 og, fra et Besøg 1814, Castelli i »Memoiren« II 1861 52 ff. Molbech gnaver i et Brev til Hanne Langberg 5/12 1819 efter at have besøgt en ikke dyr Restaurant: »Localet er her langt brillantere, end hos den fameuse og dyre Véry i Palais Royal (hvor jeg endnu ikke har været) . . . Man maa imidlertid . . . ogsaa besøge saadanne Steder; og jeg skal engang hen til Véry – hvor Oehlschläger (NB. da han levede af Bertouchs Penge) spiste hver Dag – og hvor man ikke spiser et ordentlig Maaltid under 6–8 francs, men meget let, naar man er tant soit peu gourmand, dependerer en 12–16 francs paa et Maaltid« (NKS 3295, 4°. ¶ 20,8 *Monsieur le Riche*] Le café Riche paa Boulevard les Italiens (L. Véron: *Mém. d'un bourgeois de Paris* II 1853 15). ¶ 20,10 *mine Ôines Direction*] af Skolemesterens Replik til Obersten i »Freyas alter« 1. Akt (Lieb. XIII 33). ¶ 20,13–14 *den uhyre Tallerken og Sleb . . . paa Kunstammeret*] iflg. Werlauffs mundtlige Meddelelse til Svend Grundtvig fandtes der paa Kunstammeret endnu i Beg. af det 19. Aarh. »en stor Træballe, der . . . kaldtes almindelig Holger Danskes Grødfad« (Danmarks gamle Folkeviser I 1853 386; jfr. Mem. og Br. XIII 28).

21,10–11 *Skiærtorsdag . . . ni Slags Kaal . . .*] »Skiærtorsdag maa man have 9 Slags Kaal, hedder det efter en gammel Husholdningsseddel, der synes at vise, at Kaal fordum har betegnet alt Slags Grønt« (Videnskabernes Selskabs Ordbog 1820). ¶ 21,23 *Den Pluk man frugter paa Marken*] »De Usynlige« 1. Akt, Sc. 4. ¶ 21,27–28 *Brylluppet i Canaan af Paul Veronese*] Paolo Veronese malede 1562–63 Brylluppet i Kana til Refektoriet i Klostret S. Giorgio Maggiore i Venedig, en vældig figurrig Komposition 6–7 m. høj, 9–10 m. bred. ¶ 21,30–22,1 *Mængde virkelige Portrætter*] bl. a. af Kejser Karl V, Franz I, Eleonora af Østrig, de Franskes Dronning, Dronning Marie (den Blodige) af England, der taler med Sulten Soliman II, Vittoria Colonna, den italienske Digterinde, Feltherren Alfonso d'Avalos, Markis af Pescara, etc., etc.

22,3 *en bekiendt Hofnar*] sandsynligvis Brusquet, Franz I's Hofnar, Triboulets Efterfølger; jfr. 180, 20–26. ¶ 22,5–6 *Paul staar selv foran . . .*] Midten af Maleriet i Forgrunden er optaget af en Gruppe Musikere, som

er Portrætter af samtidige venetianske Kunstnere, bl. a. Tintoretto, Tizian og Paolo Veronese selv. ¶ 22,19 *Le Sueur*] P. O. Brøndsted skriver efter et Besøg i Galleriet 7/12 1806: »gik til Luxembourg – vi dvælede ved de Rubenske og le Sueurske Stykker til Tiden var udrunden – Ø [hl.] maatte ikke synderlig godt lide de sidste« (NKS 2400,4°, 29). ¶ 22,24–25 *Sigwart en Klosterroman*] »Siegwart. Eine Klostersgeschichte« (1776) af Johann Martin Miller (1750–1814), var Generalnævner for Wertherfeberen og den følsomme Periode. Werlauff skriver: »Af de tyske [oversatte Romaner] var der især een, som i min tidlige Ungdom blev meget læst af det andet Kjøen, nemlig Siegwart, en Klosterhistorie, af et aldeles sentimentalt Indhold og som derfor hos visse Læsere gjorde megen Lykke« (Hist. Tidsskr. 4. Rk. IV 397). Om dens Popularitet i Danmark vidner ogsaa St. St. Blicher (Saml. Skrifter XX, 1928, 25 f. med Note; XXVI, 1930, 145), Friederike Brun (Wahrheit aus Morgenträumen 1824 106), J. P. Mynster (Meddelelser 59) og Sophie Thalbitzer (Mem. og Br. IV 14). ¶ 22,26–27 *Den hellige Brunos Historie* . .] Le Sueurs Billeder af Kartheuserordenens Stifter S. Bruno var malet til Ordenens Kloster i Paris 1645–48, indlemmedes 1776 i Collection de Louis XVI og 1803 i Luxembourg.

23,25–24,2 *Vernetske Prospector* . .] Vernet malede 1754–63, opfordret af Louis XV, Havnene i Marseille, Toulon, Antibes, Cette (Languedoc), Bayonne, La Rochelle, Rochefort, Dieppe.

24,4–5 *især eet hvor Maanens Lys og et luende Baal i Forgrunden* . .] »La nuit ou le clair de lune« (1762). ¶ 24,6–10 *Claude Lorrains var dog hans Mester* . .] Claude Lorrains Søstykke »Un port de mer soleil couchant« (1639), »Vue d'un port de mer; effet du soleil voilé par une brume« (1646), »Vue d'un port, effet d'un soleil levant«. ¶ 24,17 *den lille Moses funden af Pharaos Datter*] »Moïse sauvé des eaux« (1648). Poussin har iøvrigt hyppigt malet dette Motiv.

25,19–20 *mange allegoriske Historier med Maria af Medicis*] Rubens malede 1621–25 25 store Tavler fremstillende Højdepunkter af Maria Medicis franske Tilværelse. ¶ 25,27–29 *ligesom Maleren i Goethes Digt*: . .] Begyndelseslinierne i »Kunstlers Erdewallen«: Ich will nicht! ich kann nicht! Das schändliche verzerzte Gesicht!« (Werke, Weimar-Ausg. 1. Abthl. XVI 143), som Oehl. oversatte i Simon Poulsens Nytaarsgave 1804 42 ff.

26,18–25 *et Billed af Tenniers, hvor Huusfaderen . . spiller Kort, medens Avlskarlen . . har lagt sine Arme over Stolen* . .] David Tenniers »Intérieur de cabaret«. Hauch erindrede sig siden Oehl.s Bemærkning (B III 188,15–18).

27,1–2 *Raphaels hellige Familie, kiender du af vor Eckersbergers . . Copie*] Kopi efter Rafaels La vierge au François I malet i Paris 1811,

udstillet paa Salonen her 1813 og købt af Frederik VI. ¶ 27,9-11 *Morillo.*] om Oehls Begejstring for Murillo se videre 122,21-123,12 ¶ 27,14-16 *Leonardo da Vinci* har .. *afmalet Frands den Førstes skælsmske Maitresser*] særlig berømt er Billedet af la belle Ferronière, der ligesom Leonardos øvrige malede Portrætter af en nyere Tid er tillagt Elever. ¶ 27,28-29 *dit andet Brev*] Br. 548. ¶ 27,29-28,1 *Carls velsignede .. Epistel*] Br. 549.

28,5-6 *et langt Brev .. er forgaaet*] jfr. 31,2-3. ¶ 28,12 *Overkrigs-commissær Fischer*] se Noten til B I 408,11. ¶ 28,18-20 *Det er gaaet Hroars Saga ..*] Meningen med denne dunkle Passus, der formodentlig har været aabenbar for Christiane, er maaske den, at ligesom Indlevelsen i den gammelnordiske Verden i »Hroars Saga« afstedkom »Fostbrødrene«, saaledes havde i sin Tid Digterens Fordybelse i det mytiske Stof i »Edda. Første Sang« (K 77: 69,7) affødt »Vaulundurs Saga«. ¶ 28,21-22 *har sagt du skulde skrive til Cotta*] jfr. B I 425,8-9.

29,2-3 *Hiorth .. om en Notize fra Waltersdorf*] kendes ikke. ¶ 29,6-7 *Tager han og Hauch smukt deres Examen*] jfr. Noten til B I 220, 25-26. ¶ 29,25 *maa strax skrives af og leveres ind*] se 77,16-19, 188,17-19 og 225,4-6 m. Noter. ¶ 29,29 *lade være med Værelserne paa Frederiksberg*] jfr. B I 380,24-381,2 og 10, 28-11,3.

30,3-4 *ikke .. tilfreds med Indbindingen.*] Ms. paa Frederiksborg Museet i et Helbind af blaat Maroquin med Bort af stiliserede Lotusblade afvekslende med Mauresker, Ryggen delt med Fileter i seks Felter med Rosetter. Indvendig Bort en stiliseret Vinranke og Forsats af hvid Moiré. ¶ 30,4 *Der irrende Ritter var smukkere indbundet*] i en Kasse af blaat Safian et Helbind af rødt Safian med Bort af Vinranker og Ryggen med Fileter inddelt i Felter med Titel og Figurer: Lyre, skrivende Haand, Blomst, Blomsterkurv og en Krands (halvt af Ege- halvt af Palmeblade), et Empirebind, forfærdiget af P. Lefebvre, let og elegant, men hverken mere typisk eller haandværksmæssigt finere end det af Romantikken allerede prægede usignerede Bind om »Fostbrødrene«. ¶ 30,6-8 *At Ryge skal være Asmund ..*] jfr. 78,11-21.

558. Kbh. 5/4 1817. Fra A. E. Boye. Tilskrift: »S. T. Hr. Prof. Oehlenschläger«. NKS 1674,2°.

31,25-26 *Cotta .. glædet mig .. med et Par Ord*] se Noten til B I 250,9.

32,1 *tilskrivet ham angaaende Honoraret*] Cottasche Buchhandlung svarede 24/3 1817 paa Boyes Brev af 5/3 s. A., at den kun saa sig i Stand til at udbetale Honorar een Gang om Aaret, ved Leipziger Ostermesse, »da uns die Zeit nicht gestattet öfter Abrechnung zu halten«, og at man gerne anviste paa den Gyldendalske Boglade (NKS 1458,2°), men sender ham

ikke desto mindre 17/9 1817 en Anvisning (ssts.; jfr. Copie-Bog for den Gyldendalske Boglade 20/12 1817, KB). ¶ 32,16–23 *mistede min Moder* .] jfr. Noten til B I 434,16–17. ¶ 32,24 *En begyndt Recension over Baggessens elendige Trylleharpe*] kom ikke i Stand, men Boye omtaler i sine Korrespondancer til Mb. f. g. St. 22/2 og 1/4 1817 »Trylleharpen« som et ligesaa forvirret som kedsommeligt Produkt, hvis Forfatter ovenikøbet sigtes for Plagiat, og fortæller om Baggessens i den Anledning anlagte Proces, der muligvis vil redde Digterens borgerlige, men aldrig hans æstetiske Ære. ¶ 32,29–33,2 *Til den nye Journals Udgivelse* .] 31/3 1817 beder Jacob Deichmann om Tilladelse til at optage anonyme Arbejder i sit planlagte (men iøvrigt aldrig udkomne) Tidsskrift »Phoebus; Journal for Videnskab og Kunst«, som indrømmes ham i Skrivelse af 8/4 1817 (Danske Kancelli, 2. Dpt. Bilag til Brevbog 1817 Nr. 1190 og 1185).

559. Paris 17–19/4 1817. Til Christiane Oehlschläger. NKS 1674,2° (33,12–51,22); 51,23–61,14 = »En Reise« I 221–35 hører sandsynligvis til Br. 561 (som vist blot er en Efterskrift dertil), men er sat her for at afrunde Pariserbilledet.

33,22 *et langt Brev*] Br. 551. ¶ 33,22 *et kort*] Br. 553. ¶ 33,25–34,3 *En meget vigtigere Lædning* .] annonceret 28,11–20 og 30,2–23. ¶ 33,28 (*den 25*)] se B I 429,10–17. ¶ 33,28 *Hroars Saga*] annonceret B I 425,29–30 og 430,5–6.

34,1 *har du det, saa veed du det*] se Br. 563. ¶ 34,8 *Hans Commissionær i Khavn*] i Kammerherre Bertouchs »Afrekning med min Søn Poul Godsche fra hans Afreise i Dec: 1816 til hans Hjemkomst 1818« (Det Bertouchske Slægtsarkiv Pk. 10, RA) nævnes en »Com: Hoff«, der sandsynligvis er den i Kbh.s Vejviser nævnte »Hoff, C., Commissionair, Teglgaardsstræde 187«. ¶ 34,9 *kom først den 15 April*] jfr. B III 4,11–12. ¶ 34,13–15 *Vilhelmine i Gulddaasen . . kiøre i vor »e i e n V o v n«*] i Frierscenen frister Æbeltoft Vilhelmine med Udsigten til at køre i egen Vogn (Gulddaasen 1. Optog; 4. Optrin). Oehl. anmeldte Forestillingen 14/1 1833 (Prometheus II 83 ff.). ¶ 34,19 *Freias Alters Oversættelse*] se Noten til B I 259,24–26. ¶ 34,28–29 *Hun blev syg . . men er kommen sig igjen*] jfr. Noten til B I 379,19–20; om en midlertidig Bedring taler Hertugen af Broglie (Souvcnirs I 377 f.), men snart bredte Lammelsen sig. ¶ 34,30–35,2 *»Eremitten midt i Byens Tummel« . . i . . Almeenlæsning, udgivet af Lars Kruse*] jfr. K 56:54,4. Overs. af »Der Einsiedler im Stadtgetümmel« fra »Magazin zur Erfahrungsseelenkunde« VI 1788 27–31 (udg. af C. P. Moritz og C. F. Pockels) er signeret L.[aurids] K.[ruse].

35,23 *behoves det heller ei |: som Marie sagde :|*] Bakkehusudtryk, benyttet f. Eks. af Kamma Rahbek til A. E. Boye Marts 1817 (NKS

1458, 2° fasc. 27), gentaget af Oehl. til Christiane 27/5 1831 (NKS 1694 2°). Hvem Marie er, har Udg. ingen Mening om. ¶ 35,24–25 *Bertouch* . . . *giort nogle interessante Bekiendtskaber*] Oehl. skriver: »Bertouch spiser om Middagen i et Hotel, hvor der er sluttet Selskab, og der er jeg undertiden med; men da det mere morer mig at gaae omkring, og ham at fortsætte Bekiendtskabet, saa bliver han endnu der, og var ogsaa her ude at spadserere med nogle Venner af Huset« (Er. III 141). Walterstorff svarer 16/5 1817 Niels Rosenkrantz: »De spørger mig: hvad Bertouch har foretaget sig her? saavidt jeg veed har han levet for ingetogen og tydsk . . . Naturligviis har han seet hvad bør ses og besøgt flittig Skuespillene. Hos mig har han spiiist nogle Gange og jeg har fundet baade hans Tone og hans Samtale ret brav« (Niels Rosenkrantz' Arkiv, RA). Maaske med P. A. Heiberg som Kilde moraliserer R. E. Bruun i et Brev til Molbech Efteraaret 1817: »Hans [Oehl.s] Opføsel mod Bert[ouch] har . . . været meget dadelværdig – han har aldrig havt Lyst til at gaae hen og vise ham det mindste – han var kied deraf – gad ei« (NKS 2336,4°). Meget troværdigt fortæller Oehl.: »Bertouch, som ikke finder stor Fornøielse i at see Kunstsager, var forleden med mig i Galleriet. Da han ganske ligegyldig stod og saae paa Rafaels hellige Georg, ville jeg dog probere paa at imponere ham lidt, og sagde: »Veed De vel, at dette Billede maaskee har kostet ligesaa meget som Deres Baronie?« – »Ja,« svarede han, bestandig ligegyldig, »det maa da have været for Liebhaber!« Nu brast jeg i Latter, og gav ham fuldkommen Ret.« (Er. III 144).

36,15 *Vor danske Tjener Christoph*] Allusion til den tyske Tjener Christoff i »Jakob von Thybo«. ¶ 36,26–27 *en . . . skikkelig Karl, der veed hvad han gjør*] med »Frejas Alter«-Affæren in mente maaske en her lidt spydig Hentydning til gamle Hegers Replik, da K. L. Rahbek friede til Kamma og troede sig forpligtet til at gøre Status: »det hele Detail behøver De slet ikke; jeg kiender Dem som en forstandig og retsindig Mand, der maa vide, hvad han gjør!« (Erindr. V 28). ¶ 36,27–28 . . . *som Doktorens Patient i Barselstuen*] »Barselstuen« 3. Act, Sc. 6.

37,1–3 *Jeg har giort Herr Heibergs Bekiændskab* . . .] om det i K 234: 164,10 ff. nævnte Møde i Salzmünster udtaler P. A. Heiberg siden til Provst Schmidt 8/7 1818, at Oehl., hvem han saa for første Gang, »ville at H. skulde opsætte sin Embedsrejse for at holde Sælskab med ham, Brøndsted og en anden« (NKS 396°,8°). Tilbagekommen til Paris ventede Heiberg forgæves sine Landsmænds Besøg, men traf til Gengæld Digteren »paa Vandhuset i det Huus hvor jeg logerer«, hvor »han begyndte . . . at tale til mig, men jeg afbrød Samtalen da Stedet ikke forekom mig passende til at gjøre Visiter« (Breve fra P. A. Heiberg 117, 124; jfr. Birket Smith 67 og Pavels Dagb. 1817–22 I 70). Læsning i Oehl.s Produktion viser Heibergs Brev 30/4 1812 til Rahbek (Birket Smith 66 ff.; jfr. Breve

fra P. A. Heiberg 123) i Anledning af en ham paaduttet Kritik i Le Moniteur af danske Teaterforhold, specielt med Sigte paa Oehlenschläger («denne lille Shakespeare», »der hersker som Despot over Skuepladsen«, som Heiberg troer, Malte Brun har meddelt, og iøvrigt finder af et fornuftigt Indhold (Birket Smith 61 ff.; jfr. Breve fra P. A. Heiberg 139), og som Rahbek, der ogsaa var udlagt som Forfatter, aftrykte i »Sand-sigere« 25/12 1811 med afstandtagende Bemærkninger Stykke for Stykke, idet han mener i et Brev til Heiberg 23/7 1812 (NKS 1455,2°), at Sander er Ophavsmanden. ¶ 37,4 *en meget god Comptoirchef*] P. A. Heiberg, der 1803 ansattes i Bureau des Traducteurs under det franske Udenrigsministerium og var meget estimeret af Talleyrand, avancerede Sommeren 1815 til Chef du Bureau des Relations Exterieures, til han 1/1 1817 fik sin Afsked med en smuk Pension. ¶ 37,11 *Christi Død af Schulz*] Passionsratoriet »Christi Død« med Tekst af Baggesen og Musik af J. A. P. Schulz, opført 1. Gang paa Christiansborg Fasten 1792. Om Oehl.s Værdsættelse af J. A. P. Schulz se K 149: 232,9 og Lieb. Bidr. II 134. ¶ 37,13-14 *hvormegit I andre gjør af ham*] P. A. Heiberg lufter sin Animositet mod Romantikernes Kultus og »de Tydske Huse [i Paris], som jeg ikke frequenterer« (Birket Smith 68). ¶ 37,14 *jeg er en Voltairianer*] P. A. Heiberg tilgav aldrig Oehl. »Gibsbilledet« (K 235: 164,10 ff.) og opholder sig igen derover i sin Recension af Oehl.s »Samlede Digte«: »On pouvait pardonner alors à M. OEhlenschlager cette sortie indécente, à cause de sa grande jeunesse; mais, comment l'excuser, vingt ans plus tard, quand on voit la même pièce reproduite (p. 309) dans une édition soignée par l'auteur lui-même? La fable raconte que de prétendus géants essayèrent un jour d'escalader le ciel pour en chasser les dieux. M. OEhlenschlager a-t-il voulu parodier cette ridicule tentative?« (Revue encyclopédique XXI 1824 154; jfr. Prometheus IV 1833 48-49 og Er. II 98). ¶ 37,18-19 *Goethe . . forstaar han ikke*] P. A. Heiberg fortæller Rahbek 1802, at han forgæves har opsøgt de store Digtere (Museum II 191 f.) og omtaler siden Goethe, som han i 1806 besøgte i Weimar og 1808 saa i Erfurt, »som en affecteret Hofmand, saavel i Adfærd og Væsen, som i Klædedragt« (Erindringer 87). ¶ 37,22-23 *Min Stærkodder . .*] se K 235: 164,10 ff. og Noten til B I 56,16. Platon-Oversætteren, Præsten Carl Johan Heise, skriver i et Brev til Sibbern 23/2 1855, efter at have erindret en Bemærkning af Filosoffen Reinhold til Jens Baggesen, »dass die Dänen sich i m H a s s e n sehr auszeichnen«: »En bedre Stemning fremkaldte min Arnold [Historikeren Carl Arnold Heise] hos mig ved sidste Søndagsaften af forelæse os Øhlenschlägers Stærkodder. Det er en deilig Tragoedie, der baade har d r a m a t i s k og poetisk Værd, og som derfor oftere burde opføres. Naar man ofte har hørt, at Øhlens. skulde have kulmineret, da han skrev Stærkodder, er det kun en Paastand af dem, »wel-

che sich im Hassen sehr auszeichnen« (Add. 1040,4°). ¶ 37,23–24 *Palnatoke yttrede han Afsky for*] P. A. Heiberg skriver 30/4 1812 til Rahbek: »Hvad der mishagede mig i Palnatoke, var den deri herskende Mysticisme« (Birket Smith 69). ¶ 37,26 *Mit Skrift Til Publikum*] se Noten til Br. 505. ¶ 37,27 *Rahbeks*] se Noten til Br. 505. Sandsynligvis har Heiberg faaet »Freias Alter«-Stridens Skrifter tilsendt af sin »gode, retskafne« Ven Boghandler Schulz (jfr. Breve fra P. A. Heiberg 152 og Noten til 37,28). K. L. Rahbek skrev [Efteraaret 1818] til Heiberg: »Personlig Uven med Oehlenschläger, kan jeg imidlertid for vore Familieforholds Skyld ei tale ham til, som jeg gjerne vilde, det falder mig imidlertid ind, at det maaskee kunde more dig at kaste et Øie i et Svar jeg for to Aar siden maatte ud med, da han veltede sig ind paa mig, og lægger jeg det derfor hos, skjøndt jeg ei har de øvrige Actstykker« (NKS 1455 2°). ¶ 37,28–38,6 *Freias Alter kan han ikke lide . . .*] P. A. Heiberg fortæller siden, at han mod sin Vilje maatte bekende, han havde læst »Freias Alter« og betydet Oehl., det komiske ikke var hans Fag, at Oehl. hæftigt riposterede, Heiberg ingen Konkurrence ønskede, hvortil denne koldsindigt henviste til sin egen forbeholdne Dom om sine Produkter (Erindringer 116 f.; 168). Heiberg meddelte denne Version af Kontroversen til flere Danske i Paris. Walterstorff skriver 16/5 1817 til Niels Rosenkrantz: »Først efter [Oehl.s] Bortreise har Heiberg laant mig hans Freyas-Alter, og Rahbeck og Olsens Critiquer over dette Stykke, hvilke i Sandhed have Næb og Kløer. Heiberg havde reent ud sagt til Øhlenschläger: at han var aldeles enig med Olsen i dennes Critique. Jeg ligclede« (Niels Rosenkrantz' Arkiv, RA). R. E. Bruun, der kom til Paris Efteraaret 1817, skriver oprevet til Molbech: »Mod Heiberg har han været saa uartig og stolt, at det fast er uforklarligt. Hbg har fortalt mig det selv. Han har da Hbg ei vilde give ham Ret i hans Sag om Freyas Alter ligefrem erklært ham, han havde ingen Idee om en Komædie og aldrig havt Talent til at skrive slige. Det er usandt, men var det sandt, er det dog ei en uhyre Mangel paa Menneskekundskab i det mindste« (NKS 2336,4°). Og lignende noterer Provst Schmidt 1/7 1818 (NKS 396c,8°). Offentligheden gjordes delagtig i Affæren i Efterskriften til 2. Udg. af Heibergs danske Skuespil Bd. 4 1819 282 f. Men Oehl. indsaa meget vel Heibergs Talent og Begrænsning (Er. I 94, Bobé 85; Lieb. Bidr. II 142, 165) og mener siden, Heiberg, bevidst eller ej, har misforstaaet ham (Er. II 98). Han undlod at omtale Episoden i »En Reise«, som Heiberg heller ikke gouterede (se Noten til B III 37,4–6) og som i Anmeldelser i Revue encyclopédique flere Gange faar Lejlighed til at forfægte sine Anskuelser om Oehl.s manglende komiske Evne. I Anledning af »Erik og Abel« omtaler han Baggesen-Oehlenschläger-Fejden, som forekommer ham aldeles overflødig, da Rivalitet er udelukket paa Grund af Parternes vidtforskellige Anlæg, og skriver efter at have

omtalt Baggesens spillende Aand og komiske Sans: »La nature a été, sur ce point, très-avare envers M. Oehlenschläger. On trouve souvent, et presque partout, dans ses ouvrages, des pensées fortes et nobles, mais rarement ce qui mérite le nom d'esprit; et cependant, il a le malheur de croire qu'il en possède beaucoup! témoin un opéra prétendu comique, intitulé l'Autel de Freya, dont la lecture ne pourra faire plaisir qu'à ceux qui ont voulu faire de l'auteur une idole.« (Revue encyclopédique XIV 1822 575). Ligeledes udtaler han om »Skovens Sønner«, der synes ham yderlig flov og triviell: »C'est ainsi que se justifie l'opinion que nous avons émise plus d'une fois dans ce recueil, en soutenant que le talent de M. Oehlenschläger est exclusivement propre au genre noble et sérieux, et que le comique et la bonne plaisanterie ne sont pas dans ses attributions. Il est triste de voir un homme d'un vrai mérite se hasarder ainsi dans une carrière où il ne peut que nuire à sa réputation.« (Revue encyclopédique XXVIII 1825 165). ¶ 37,29–30 *stor Omvendelse af den Mand, der har troet at en Robespierre havde Ret i sit Oprør*] om P. A. Heibergs jacobinske Sympatier se Edv. Holm: »Den offentlige Mening og Statsmagten i den dansk-norske Stat i Slutningen af det 18. Aarhundrede«. 1888 76 f. og hertil Hist. Tidskr. 6. Rk. III 1892 477 ff. Tscherning bemærker 10/5 1817: »Heiberg forelæste os et Stykke [af »Politiske Aphorismer«, skrevet 1814, udg. 1826], hvori han beviser, at Folket har Ret til at revoltere sig imod sin Prinds« (Af A. F. Tschernings Papirer I 120).

38,12 *Hos Malte Brun har jeg ikke været*] om Oehl.s tidligere Forhold til Malte Brun se A II 165,12–24. I Malte Bruns »Annales des voyageurs« 1813 findes, ved en Anonym (svensk), en Artikel »Tableau de la ville de Copenhague . . en 1811«, hvor Oehl.s store Talenter, men samtidig hans Afhængighed af den nyere tyske Skole fremhæves (XXI 351–53). Chr. Molbech skriver 24–29/12 1819 til Hanne Langberg om et Juleselskab hos Filologen Hase: »Jeg talte mest med Malte Brun, der uagtet vore Disputer om Oehlenschläger . . var saa artig at indbyde mig til anden Juledag« (NKS 3295,4°). Samtidig udtaler Malte Brun i et Brev til Molbech sin Glæde over »Nordens Guder« (NKS 2336,4°). ¶ 38,12–13 *Den Knægt . . skriver for Penge*] Malte Bruns Opportunisme var tidligt Genstand for P. A. Heibergs Bemærkninger: 11/2, 4/10 1805 til Rasmus Nyerup (Birket Smith 57, 59); 13/2 1805 til Boghandler Chr. Iversen (Tilskueren 1902 672). R. E. Bruun skrev 8/5 1818 til Molbech: »M. Br's Character behager mig ei; han dømmer i Politik for sikkert – men har dog changeret mange Gange – han er fast lidt som en Vindmager –« (NKS 2336,4°), og Provst Schmidt noterer 11/7 1818 efter en Samtale med Malte Brun, at denne »var som et Slags Volunteur med N[apoleon] ved Armeen 1814 . . . I 1815 var M. Brun med i et Corps som havde samlet sig for at fange N.

paa Retouren fra Elba – og nu parerer han til Bourbonernes Pris og er altsaa en sand Girouette. Hans Physiognomie synes ogsaa lit tvetydigt« (NKS 396^c, 8°). ¶ 38,13–14 *Han og Heiberg seer hinanden aldrig*] Provst Schmidt bemærker 28/6 1818, at Løjtnant Rothe .. »fortalte mig at Heiberg og M. Brun ej harmonere« (NKS 396^c, 8°), og at Heiberg et Par Dage senere havde overfor Ingemann »udladt sig med Ringeagt om M. Bruun som hyret Skribent« (ssts.). Selv siger P. A. Heiberg siden, at der intet Uvenskab var mellem ham og Malte Brun, men at de ingen Omgang havde paa Grund af Malte Bruns skiftende politiske Meninger og Bekendte (Erindr. 315 f.), og nævner i et Brev til Broderen Ludvig Heiberg 22/1 1812, at han ikke har set M. B. i fire Aar (Breve fra P. A. Heiberg 139). Under sit Pariserophold søgte Johan Ludvig Heiberg at etablere et venligere Forhold, men det løb ud i Sandet (P. A. Heibergs Erindr. 315 f.; jfr. H. N. Clausen: Optegnelser 102 og N. C. L. Abrahams: Meddelelser 410). ¶ 38,24 *Theatre italien*] jfr. »En Reise« I 208 f. ¶ 38,25 *dette Theater staar meget tomt*] i »Brieffragmente aus Paris, im Februar und März 1817 geschrieben« hedder det: »Das verlassenste aller Theater ist die italienische Oper. Um dort wieder hin zu gehen, erwartet man erst la r e g i n a d e l c a n t o – wie Ihr die schöne C a t a l a n i in Deutschland getauft und verhätschelt habt – von ihrem zu lang dauernden Ausflug zurück (Mb. f. g. St. 3/5 1817; jfr. ssts. 17/6 s. A.). ¶ 38,25–26 *Mad Catalani* . .] den i over en Menneskealder tiljublede italienske Sangerinde Angelica Catalani (1779–1849) debuterede 1795 i Venedig, optraadte i Milano, Florenz, Rom og Neapel, var 1801–06 knyttet til den italienske Opera i Lissabon, derpaa 7 Aar i London, hvorfra Ludvig XVIII bevægede hende til at komme til Paris som Leder af Théâtre italien. Ukyndig med Administration tænkte hun snart paa at »renoncer à l'entreprise . . dans laquelle elle nous dit d'avoir perdu 15. mille Louis dans un an«, skriver Olinto dal Borgo 24/8 1816 til Louise dal B. (dal Borgos Arkiv, RA) efter et Besøg hos hende i Frankfurt a/M, hvor Rudolph Bay samtidig havde den Triumf at høre den sygemeldte Kunstnerinde synge (Mem. og Br. XXXII 85 ff.). Hun havde 15/5 1816 begivet sig paa en Koncertrejse til Tyskland, Østrig og Italien (Hamburgischer Correspondent 25/5 1816) for først i Slutningen af Juli 1817 at vende tilbage til Paris (Allgemeine Zeitung 3/8 1817). ¶ 38,26–27 *i mine Øren det Sted hvor man synger bedst*] man sagde, at Mad. Catalani samlede paa maadelige Stemmer for selv at kunne glimre, og at Théâtre italien blev bedre efter at hun havde forladt det (Der Sammler 6/3 1817; Magazin for Reiseiagttagelser II 1820 444). »Orchestret, omendskjøndt det ikke er det største, er dog det bedste, der findes i Paris«, skriver A. F. Tscherning 15/2 1817 (Af A. F. Tschernings Papirer I 100). ¶ 38,27–28 *Mozarts Così fan tutti har flere Gange henrykket mig*] opførtes under Oehl.s Ophold i Paris 11/3, 12/3, 15/3, 17/3, 24/3, 12/4, 16/4.

¶ 38,29 *ikke ved Siden af Don Juan*] jfr. Noten til B I 229,20 ¶ 38,29-30 *Stykket er saa reent forbandet slet*] da Pontes Text. ¶ 38,30-39,1 *jeg havde stor Lyst til at skrive en anden Text*] Oehl. skrev Foraaret 1826 »Flugten fra Klostret« til Mozarts Musik (se Br. 908° m. Note).

39,2 *end Baggesen, med Ludlams Hule*] jfr. Noten til B I 166,24-25. Baggesen havde i sin Kritik efterlyst »en anden Text, hvis et af de mesterligste Original-Forsøg i Tonekunsten ikke ganske skal være spildt for Fremtiden« (Danske Værker XII 127) og hævdede, at den Lejlighed Schikaneder gav Mozart til at komponere »genialske Melodier ... var, teatralisk i det mindste, ulige bedre« (ssts. 148). ¶ 39,5 *Paris ligesom Kiel er en god Stad*] »Gert Westphaler« 2. Act, Sc. 4. ¶ 39,13-14 *i Slutteriet hos Heiberg* . .] i P. A. Heibergs Syngestykke »Chinafarerne« 2. Akt, Sc. 12 (Samlede Skuespil 1806 359). ¶ 39,22 *Anacharsis, (det vil sige Bartholomy -)*] den franske Oldforsker Jean-Jacques Bartholémy's i sin Tid meget læste kulturhistoriske Roman »Voyage de jeune Anacharsis en Grèce« (1789) om de gamle Grækernes Liv og Færden, oplevet af den fra Herodot bekendte Globetrotter og Fyrstesøn Anacharsis. ¶ 39,24 (*ikke som Herman von Bremen*)] jfr. »Den politiske Kandestøber« 1. Akt, Sc. 4, Hermans 4. Replik til Antonius.

40,16 *ung scyttisk, reisende Anacharsis*] jfr. Noten til 39,22. ¶ 40,26-27 *Etienne . . efter de Gamles Smag*] Charles-Guillaume Étienne (1777-1845) skrev Lystspil i Molières Smag (Les deux gendres o. a.; jfr. Prometheus I 191 f.) og Vaudeviller, hvoraf vort kgl. Teater opførte flere. Oehl. omtaler siden hans Talent for Syngespillet i Anledning af Opførelsen af »Joconde« (Prometheus V 95 f.; jfr. P. A. Heiberg: Erindr. 159 ff.). ¶ 40,27 *Desaugiers Broder*] Forfatteren Marc-Antoine Desaugiers (1772-1827), hvis Broder Auguste-Félix Desaugiers (1770-1836) var Sekretær 1793-1813 ved den franske Legation i Kbh., blev 1816 Direktør for Vaudevilleteatret. »Den vittige Desaugiers . . forsyner det med gode Smaastykker, der især gjøre en øjeblikkelig Virkning ... Ved ... at behandle Gjenstande, Pariserne dagligen have for Øjne, faaer Forfatteren naturligvis Lejlighed til at give dem en Deel satiriske Piller, som de ogsaa gjerne tage imod, naar de kun indklædes i en vittig Forgylding« (Nyers Magasin for Reiseiagttagelser II 1820 465 f.). ¶ 40,28 *Hans Encore un Pourceaugnac*] Vaudeville af Scribe og Delestre-Poirson efter »Le séjour militaire« af Jean Nicolas Bouilly (jfr. Annales encyclopédique 1817 II 157), opført 1. Gang 18/2 1817 paa Vaudeville-Theatret. »C'est un des plus jolis vaudevilles de M. Scribe« (Victor Moulin: Scribe et son théâtre 1862 16).

43,1-11 *Spillehuset* . .] om Spillehusene i Palais-Royal, om tabte Formuer og Selvmord har Abrahamson i sin Pariserskildring et Kapitel (Teaterindtryk m. m. 1816 75-89, Abrahamsons Arkiv, RA; jfr. Er. III

148 f. og E. Bodenhoff: Svundne Tider 203). ¶ 43,5 *især Engellændere*] La Quotidienne meddeler 1/2 1817: »Un jeune officier anglais, qui donnait les plus belles espérances, le capitaine Wemys, a terminé hier au soir son existence d'un coup de pistolet. Des pertes considérables au jeu ont été la cause de cet acte de désespoir. On a trouvé sur sa table une lettre qui'il a adressée à son oncle, le général Erskine, et donc la dernière phrase est ainsi conçue: »Je dois 3000 liv. au requins (the sharks) chez Mme.D«. Ce malheureux jeune homme était allié à la noble famille de Huntley«. Alle-rede en Uge efter (7/2) fortælles ssts. om et nyt engelsk Selvmord af samme Grund. ¶ 43,17 *Felix af Monsigny*] »Felix ou l'enfant trouvé«, Komédie i 3 Akter af Sedaine med Musik af Monsigny havde Première 1777 og opførtes 15/4 1817 paa Opéra Comique (Journal des Débats). ¶ 43,17-18 *Richard cœur de lion*] »Richard, Coeur de Lion«, Komédie i 3 Akter paa Vers af Sedaine med Musik af Grétry spilles 15/4 1817 paa Opéra Comique. ¶ 43,19-20 *Hittebarn (men niks Bruunsk)*] 6/12 1811 havde Det kgl. Teater Première paa »Hittebarnet«, Komédie i 5 Akter af N. T. Bruun, hvori Titelhelten Vennenhuld, en i sin flove Rørelse næsten grotesk Figur, søger sig et Ophav, der dukker op i sidste Akt og bringer Orden i alle Forhold. ¶ 43,28-44,3 *Chenard spiller denne Rolle . . .*] Simon Chenard (1758-1832), Bassanger og Skuespiller, kom 1782 til Operaen i Paris, Aaret efter til Théâtre italien (Opéra-Comique), af hvis Ensemble han til 1823 var et meget yndet Medlem og hvor allerede Rosing glædede sig over ham (Den store Teaterrejse 1943 182, 189, 209, 218, 222). Oehl. huskede ham fra sit første Pariserophold i denne Rolle, »hvor han kastede et, mig uforglemmeligt, Blik til Himlen, fuld af salig Tilfredshed, naar han har gjort sin Pligt, og opdaget en Hemmelighed, der maaske bringer ham og hans hele Familie til Bettelstaven. Dette Blik blev tre Gange applauderet af det følsomme og fine Pariserpublikum« (Er. II 120).

44,3 *Duetten*] 2. Akt, Sc. XV. ¶ 44,5 *den skønne Terzet*] 3. Akt, Sc. IX. P. O. Brøndsted skriver 6/5 1807: ». Félix ou l'enfant trouvé de Sedaine (?) musique de Monsigny - et allerkjæreste Stykke - den lille Madem: Michu og Elleviou spille saa uforlignelig - især den guddommelige Trio af disse to og den gamle Fader i 3^{die} Akt rørte mig til Taarer - den uforligneligste meest hjertegribende Musik jeg nogensinde har hørt. -« (NKS 2400, 4°, 30). ¶ 44,6 *Abéens Arie*] 1. Akt, Sc. XIII. ¶ 44,9-10 *Monsigny har i sin Deserteuren (af Sedaine) . . .*] »Le déserteur« (1769), Syngestykke i 3 Akter med Musik af Monsigny. Oehl. havde hørt Elleviou heri under sit første Pariserophold: »Aldrig glemmer jeg Deserteuren, af Sedaine og Monsigny, der allerede var bleven mig bekendt i min tidligste Barndom, naar min Fader spillede Stykker deraf paa Klaveret« (Er. II 118 f.). Han var halvvejs vred paa

Brøndsted, fordi denne foretrak Musikken til »Nonnerne« af François Devienne (NKS 2400, 4, 29, 5/1 1807). Om Oehl.s Sans for Sedaine se »En Reise« I 205 f. ¶ 44,10-12 *disse Stykker.* .] jfr. »En Reise« I 202 ff. ¶ 44,15 *Richard coeur de Lion*] 18/1 1807 saa P. O. Brøndsted s. m. Oehl. paa Opéra comique først »Le prisonnier«, en lille Operette af Della Maria, herligt sunget af den »smukke og ypperlige Skuespiller Elleviou«, og derefter »Richard Coeur de Lion Opera i 3 Acter af [Sedaine], givet med ganske guddommelig Musik af Grétry – jeg maa ret lide Stykket dets hele Tendens og Intrigue er ædel og det har ret mange skønne og tragiske Momenter, og alt hvad Skjønt og godt er i Digtet hæves usigelig ved den herlige genialske Musik – vor Prisonnier [5: Elleviou] spille her atter Richards Fortrolige ganske ypperlig . . .« Efter en forbeholden Udtalelse om en kvindelig Medvirkende fortsætter Brøndsted: »Ø. har seet denne Rolle bedre givet i Berlin; og Optoget i Richard Løvenherz paa Berliner Theatret med levende Heste og anden Bram er her i det Hele mindre prægtig – vor Prisonnier sang sine Partier uforligneligt« (NKS 2400, 4°, 29). ¶ 44,17-18 *falden igiennem paa det danske Theater*] »Richard Løvehjerte« i Overs. ved Suffløren Lars Knudsen opførtes Sæsonen 1790-91 blot fire Gange med Peter Saabye som Richard Løvehjerte og Rosing som Blondel, hans Befrier. En Anmelder bebrejder Oversættelsen »det haarde og knittelagtige«, der skurrer mod det ædle Indhold, men vil iøvrigt ikke inlade sig paa en oversat Operettes Bedømmelse, »desmere da den ikke har fundet kiendeligt Bifald« (Iris II 1791 208 f.). ¶ 44,20 *Arien Une fièvre brulante*] 2. Akt, Sc. 4. ¶ 44,22-24 *Arien »O Richard o mon roi«* . . .] 1. Akt, Sc. 2. Oehl. skriver: »I Richard Løvehjerte sang han [Elleviou] især den entidlang af Franskændene saa høit yndede Arie: »O Richard, o mon roi!« fortræffeligt. Man veed, det var Napoleons Yndlingssang, og han nynnede den selv ofte efter sit Fald paa St. Helena.« (Er. II 119).

45,3 *Zemire og Azor*] Syngestykke i 4 Akter med Musik af Grétry (1771), opført 12/3 1817 paa Opéra comique. Syngestykket havde Première i Kbh. 1777 og blev endnu spillet 1820. ¶ 45,3 *de to Gierrige*] »Les deux avars«, Syngestykke i to Acter af Falbaire med Musik af Grétry, opført gentagne Gange i Kbh. 1774-1819. ¶ 45,3 *Bodkeren*] »Le tonnelier«, Syngestykke i 1 Akt af Audinot med Musik af Monsigny, opført gentagne Gange i Kbh. 1780-1845. ¶ 45,4 *Grovsmedden*] »Le maréchal ferrant«, Syngestykke i to Akter af François Antoine Quétant med Musik af Philidor (1761), opført i Kbh. i Wessels Oversættelse 1778-1815. ¶ 45,4 *Kongen og Forpagteren*] »Le roi et le fermier«, Syngestykke i 3 Akter af Sedaine med Musik af Monsigny (1762). Opført sidste Gang i Kbh. 1786. ¶ 45,12-13 *Scenen imellem Haandværksfolkene i Sommernatsdrømmen*] jfr. Oehl. Overs. 1816 VI. ¶ 45,22 *j o c o n d e*,

som man holder meget af her] »Joconde, ou Les coureurs d'avantures«, Syngestykke i 3 Akter af Étienne (Noten til 40,26), Musikken af Nicolo Isouard, opførtes under Oehl.s Ophold 19/2, 23/2, 28/2, 13/4, 17/4 paa Opéra comique (Journal des Débats) med Jean-Blaise Martin (1764–1834) i Hovedrollen, som Oehl. (En Reise I 206 f.) og den anonyme Recensent i Magazin for Reiseiagttagelser (II 449 f.) er begejstret for, medens Rudolph Bay er forbeholden (NKS 3471,4°, I 296 f.; jfr. Mem. og Br. XXXII 145). Herhjemme gjorde Stykket »fornemmelig Lykke ved Cettis vindende Personlighed« (Aug. Bourmonville: Efterladte Skrifter 1891 64). ¶ 45,22–23 *les aventures nocturnes*] kendes ikke. ¶ 45,26 *De to Dage*] »Les deux Journées«, Syngestykke i 3 Akter med Musik af Cherubini (1800), hyppigt opf. i Kbh. (1802 ff.) og under Oehl.s Ophold i Paris 2/2 1817 paa Opéra comique (Journal des Débats). P. O. Brøndsted noterer 13/2 1807: »Jeg hørte iaftes »De to Dage«. Det er dog en guddommelig Musik. Efter Glucks »Ifigenia« og Mozarts »Don Juan« anseer jeg den for den bedste Operamusik jeg har hørt« (Dagbøger 33). Oehl. nævner Skuespilleren Alexis Julien (1770–1844) som Vandsælgeren (En Reise I 207). ¶ 45,26 *Cendrillon*] »Cendrillon«, lyrisk Tryllespil i 3 Akter af C. G. Etienne med Musik af Nicolo Isouard, der opførtes i. Gang paa Opéra comique 1810, havde Première i Kbh. 29/10 1812. Oehl. skriver: »Cendrillon, af samme Componist som Joconde, staaer fra Sujettets og Musikkens Side høiere« (En Reise I 206; jfr. Noten til 40,26). ¶ 45,28–29 *la vestale*] Opera i 3 Akter af Victor-Joseph Jouy til Musik af Gaspard Spontini (1807), opført i Académie Royale de Musique 28/2, 21/3 og 7/4 1817 (La Quotidienne). ¶ 45,29 *Les templiers*] Tragedie i 5 Akter af François Just Marie Raynouard (1805). ¶ 45,30 *Joseph*] se Noten til B I 364. Oehl. anmeldte en Forestilling i Sæsonen 1822–23 (Aftenblad 4/4 1823) og i 1832–33 (Prometheus II 80 f.). Selv Hjort lod sig blødgøre. Han skriver fra München 9/1 1818 til Olivia Rasbech: »Jeg saa igaaraftes J a c o b o g h a n s S ø n n e r, som formodentlig er det Syngestykke, du saa ofte omtalte under Navn af J o s e p h o g h a n s B r ø d r e. – Jeg troer næsten, det er det første Syngestykke jeg kjender. Ved en Terzet imellem Joseph, Benjamin og Jacob kunde jeg ikke holde mig for at græde. Det er det mest rørende, jeg har hørt« (NKS 2411,4°).

46,1–2 *Nicolo*] Nicolò de Malte, bedre kendt under Navnet Isouard (1775–1818). ¶ 46,3 *Chirubini*] se Noten til 45,26. ¶ 46,4 *I Aftes saa jeg l'Avare af Moliere*] 17/4 opførte Théâtre français »l'Avare« og »les Étourdis«; jfr. Noten til B I 415,25.

47,30 *Thenard*] om ham Noten til B I 419,30. ¶ 47,30 *Brunet*] se Noterne til B I 329,8 og 329,12. Oehl. kalder ham siden »de Fran-skes Rosenkilde, som saa vittig og naiv altid spillede Dosmeren, at

man aldrig kunde blive kied deraf« (Er. II 120; jfr. Prometheus I 357). Om hans Popularitet vidner allerede en 1801 udgiven Samling »Brunetiana«, fortsat i »Rousselliana« 1805 (jfr. Fr. Schaldemose: Reiser og Eventyr IV 1830 106). ¶ 47,30 *Potier*] Charles Potier (1775–1838) debuterede 1809 paa Théâtre des Variétés og spillede der til 1827 med en Afbrydelse 1818–24 paa Théâtre Port-Saint-Martin. »Potier . . . dannede sig efter Brunet . . . men han indskrænker sig ingenlunde som denne til eet Fag, tvertimod er han meget fleersidig i sit Spil, og man kan kun om ham sige, at han spiller Karricaturroller uden bestemt at angive hvilke. Han driver den tørre Rolighed i Spillet endnu videre end Brunet, og gestikulerer kun meget lidt; men man kan vel ikke udfinde et bedre Middel mod Hypochondrien, end at see ham spille een af hans Bravourroller . . . Han er for Øieblikket nok een af Verdens første Skuespillere« (Nyerups Magazin for Reiseiagttagelser II 1820 470 f.). J. G. Rist sætter ham højere end Brunet og regner ham for en af Scenens største Kunstnere (Lebenserinnerungen II 384 f.) ligesom Bourmonville (Mit Theaterliv I 60 f.). Provst Schmidt skriver 7/7 1818: »Leming [Orientalisten Povel Lemming] fortalte at Theatre des Varietes daglig blev besøgt af Mordbrænderen Rostopshin [Grev Fedor-Wasiljevitch Rostoptchine (1763–1826), Generalguvernør i Moskva, som han 1812 satte i Brand], der skal have sagt til Talejrand, at han blot var kommet til Paris for at see de 2 mærkværdigste Mænd der, nemlig ham og Potier [jfr. E. Bodenhoff: Svundne Tider 205]. Den Sidste er nu Parisernes Helt og har stukket Brunet ud. Men desværre er han for nærværende Tid bortrejst« (NKS 396^c, 80). La Quotidienne 9/3 1817 bringer en Række Udtalelser om Paris og Pariserne af Grev Rostoptchine, der opholdt sig i Seinestaden samtidig med Oehl., og hvori Potier kaldes »le médecin des hypocondres«. Oehl. taler om den »talentfulde P o t i e r, der forstod at aflure en vis keitet Naragtighed saa mange fine Træk, som vor Winsløw«, og indrømmer, Brunet var »monotonere«, men originalere, dybere og altid oplagt (En Reise I 94 ff.; Er. II 120).

48,1 *Gavaudan*] Jean-Baptiste Gavaudan (1772–1840), Medejer af Théâtre des Variétés, nævnes efter Potier som en meget charmerende Sanger og Komiker (Castelli: Memoiren II 91). Oehl. havde allerede set ham 9g Mad. Alexandrine G. (1779–1850) med Fornøjelse under sit 1.ste Pariserophold (Er. II 119). ¶ 48,6 *Ved Port St. Martin er denne Helgens Theater*] »Théâtre de la Porte-Saint-Martin«, aabnet 1802. ¶ 48,7 *Theatre ambigu-comique*] »Théâtre de l'Ambigu-Comique« paa Boulevard du Temple 1769–1827. ¶ 48,8 *de la gaité*] »Théâtre de la Gaité« paa Boulevard du Temple 1760–1862. Oehl. skriver, at man paa disse Teatre kun spiller »sammenjadskede Melodramer, hvortil bruges fremmed, for det meste flau Musik og Dands, hvilket maa bøde paa Poesie og Skuespiller-

kunst« (En Reise I 211). ¶ 48,9–10 *Harlekinsboder, hvor de spille Forspil offentlig*] om disse Friluftsteatre paa Boulevarden se Paul Ginisty: *Le théâtre de la rue* (1925), der har et andet Eksempel paa »et Intermezzo« (42 f.).

49,18 *Robertson*] Fysikeren Étienne-Gaspard Robertson (1763–1837) var bekendt for sine tekniske Gøglerier (Fantasmagorier) paa Boulevard Montmartre, men især som Luftskipper, og havde Efteraaret 1806 i Kbh. foretaget en Ballonopstigning (Dagen 3/10 1806; jfr. Ny Portefeuille 1843 103–14 og N. C. L. Abrahams: Meddelelser 16). ¶ 49,20–21 *op med en Hiorth.*] Hamburgischer Correspondent 2/4 1817 meddeler af en Skrivelse, dat. Paris 24/3 s. A.: »Bey der nächsten Luftfahrt des Hrn. Robertson wird Herr Margat in der Gondel auf dem abgerichteten Hirsch des Herrn Franconi [Noten til 182,18] sitzen«. Om Luftfarten se ssts. 14/6 og 17/6 A. F. Tscherning noterer 4/5: »Robertson havde bekjendtgjort en Luftreise til om Eftermiddagen. En Mand ridende paa en Hjort skulle nemlig gaae i Veiret. Alle Mennesker stimlede til place de mars hvor dette Underværk skulle gaae for sig, men de bleve alle narrede, det hele mislykkedes« (Dagbøger, RA). ¶ 49,21 *Men Catalani faar jeg nok heller ikke at see*] Bladene havde hyppigt Notiser om Mad. Catalanis Planer. La Quotidienne bemærker 4/2 1817: »On assure que le célèbre Mme Catalani n'arrivera à Paris que dans les premiers jours de mars. On ajoute qu'elle débutera par donner un concert extraordinaire au profit des pauvres de la capitale.« Fra Paris 20/3 1817 skriver en Korrespondent: »Am 8ten dieses hat Madame Catalani ein Concert zu Florenz gegeben. Sie wird am Ende dieses Monats, oder spätestens zu Anfange Aprils wieder zu Paris erwartet« (Hamburgischer Correspondent 29/3 1817; jfr. Noten til 38,24–25). Da Catalani endelig besøgte Kbh. Vinteren 1827–28, nægtede Oehl. at høre den aldrende Sangerinde (Mynster Liv og Tid 254), men skrev paa Tysk et Digt »Nachtigall und Catalani« (Coll. Saml. 520,4°), hvori han gør Ret og Skel mellem en forloren og en rigtig Sangfugl.

51,23–24 *Porcellainsfabrikken i Sevre . . nogle . . Landsmænd . . derude*] bl. a. Forfatteren til Skildringen af Longchamp (se Noten til 17,19–19,30), som ogsaa fortæller om Fabrikken i Sèvres (Magazin f. Reiseiagttagelser III 1823 276 ff. ¶ 51,25–26 *jeg kiender . . ikke den i Kiøbenhavn*] »den gamle Fabrik« paa Købmagergade, oprettet 1775, kgl. Ejendom 1779.

52,6 *Speilefabrikken*] »Manufacture Royale des Glaces« i Rue de Reuilly, oprettet af Colbert, hvor det i Saint-Gobain smeltede Glas blev slebet og poleret. 800 Arbejdere er her beskæftiget, fortæller F.-M. Marchant (Conducteur de l'étranger à Paris 1818 308). ¶ 52,16 *Caffé de mille colonnes*] bl. samtidige danske Besøgende var Rudolph Bay (Mem.

og Br. XXXII 129 f.) og senere Generallieutenant Fr. G. v. Müller (E. Bodenhoff: Svundne Tider 201 f.). Det var her P. A. Heiberg i 1801 læste sin Kones »lettre remarquable« (P. A. Heiberg og Thomasine Gyllembourg 1947 113 ff., 443).

53,15–16 *Her en Hund, som kan giøre vanskelige Regninger i Hovedet*] den italienske Pudelhund »le chien calculateur«, der fremvistes af sin Dressør Castelli i Cabinet d'illusions i Cour des Fontaines Nr. 4, kendte ikke blot Tallene, men Alfabetet og Spillekortene. Man skrev et Regnestykke op, og Hunden sammenstillede af en Talbunke Facit; man skrev den et Ord op, og den fandt alle Bogstaverne dertil osv. (Mb. f. g. St. 18/4, 5/5 1817, Der Sammler 27/5 og Adrastea 1/3, 24/5, 28/6 s. A.; jfr. Petite chronique de Paris 1817 194, 198, 221, 226 f., 239). A. F. Tscherning noterer 5/2 1817: »Le Chien savant som Regner de 4re Specier, læser og gjør flere slige Konster med en stor Færdighed – Den ene af de fremstillende Personer sagde at han var bleven Professor i Mathematikken« (Dagbøger, RA). ¶ 53,28–54,1 *endeel blege Lysninger* .] La Quotidienne 9/2 1817 meddeler: Ce soir, le ciel était très clair, et l'air fort doux, et tout le monde se promenait sur les boulevards et sur les quais, pour voir une brillante aurore boréale, qui a duré fort avant dans la nuit« (jfr. Skild. 1/3 1817). Senere Nordlys har Pariser-Pressen ikke registreret, et Bevis blandt andre paa Oehl.s Udtalelse 19,26–27.

54,14 *le pied de mouton*] Kejsertidens berømte féerie, »Pied de mouton« af Alphonse Martainville og César Ribié, havde Première 6/12 1805 paa Gaîté, spillet utallige Gange under Oehl. første Pariserophold, gentaget ustandselig under hans andet (En Reise I 210). ¶ 54,24–28 *hvor Ravailak dræbte . . Henrik den Fierde . .*] Hauch hentyder 1/7 1823 til Oehl.s Planer om et Skuespil om Henrik IV og Ravailac, der dræbte Kongen for at hævne sin forførte Søster (B III 236,5–14 m. Note). En rigtigere Opfattelse af Kongemorderen bragte Oehl. i »Øen i Sydhavet« IV 55 ff. Oehl. havde 9/6 1814 laant paa Det kgl. Bibliotek bl. a.: »Henry IV amours« [5: Histoire des amours de Henry IV 1663] (Udlaansprotokol, KB). ¶ 54,28–29 *Ou peut on être mieux, qu'au sein de sa famille*] Jean François Marmontels »Lucile« med Musik af Grétry, i 1 Akt af Korets Sang i Sc. 4.

55,14 *letfærdigste Digt*] La Pucelle (K 342: 165,6).

56,2–5 *Poissarderne* .] ved en Folkemytologi Navn paa Fiskerkællinger, anvendt i Almindelighed om Hallernes Sælgerkoner, der under Revolutionen tog voldsom Del i de Begivenheder, der i særlig Grad var dikteret af Brødmangel og Varefordyrelser; jfr. B III 171,28–172,1. ¶ 56,6–8 *Tempeltaarnet . . Ludvig den Sextende . .*] i »Le Temple«, Tempelherrenes gamle Residens, sad 1792–93 Ludvig XVI og den kongelige Familie fængslet indtil Henrettelsen. ¶ 56,28 *Galleriet har mistet mange*

af sine Allikefiær] se K 96: 90,3-4; 364-65: 211,3-212,1 og Bemærkninger i A. F. Tschernings Dagbog 27/1 1817 (Af A. F. Tschernings Papirer I 118). Men man trøstede sig i Paris. La Quotidienne skriver 28/3 1817: »Il y avait beaucoup de monde aujourd'hui au Musée des Antiques; on y remarquait surtout un nombre considérable d'Anglais. Malgré nos pertes, il reste encore dans cette superbe collection assez de morceaux de prix pour qu'elle fasse l'admiration des étrangers. Dans ces belles salles, dont les murs sont en marbre, on trouve des objets de la plus haute antiquité, en vases, en bustes et en statues . . .«

58,1-14 *tænker ret paa Goethes . .]* Faust. Erster Theil. Faust's Replik til Wagner (Werke, Weimar-Ausg. 1. Abthl. XIV 34 v. 534-45. ¶ 58,17-18 »Es trägt . . .«] ssts. v. 550-51.

60,15-17 *Adskillige havde forundret sig over denne Forkiærlighed . .]* flere af hans Korrespondenter havde saaledes ment, han maatte befinde sig anderledes godt i Tyskland: C. Hauch (B I 220,16-22), Carl Heger (B I 393,19-21) og Christiane Oehl. (B I 431,7-9).

560. Kbh. 22/4 1817. Fra Christiane Oehlenschläger. NKS 1674, 2°. Trykt: Mindebl. 235-36 (Brudstykke).

61,23 *forrige Torsdag]* sandsynligvis ikke Torsdag 10/4, som ment i Noten til B I 429,8, men først 17/4; jfr. 61,28. ¶ 61,28 *Lottes Geburtsdag]* 21/4.

63,8 *rødt Gingang]* Gingangs eller Gingham er et ostindisk Tøj, som væves af Bomuld og Silke, eller af Bomuld og Bast. Under samme Navn forfærdiges ogsaa i Frankrig, Tyskland og her i Norden et Tøj, dels af Bomuld alene, dels af Bomuld og Silke; særlig Afsætning har iøvrigt det engelske Gingang, et lærredsagtigt Bomuldstøj, der væves som Nankin (Brun Juul: Handels- og Varelexikon I 1807 390). ¶ 63,14 *Tanterne]* Noline Reinhardt og Hanne Hammeleff (K 174: 23,20-21). ¶ 63,16 *den lille Karl]* Carl Hambro (Noten til B I 226,8). ¶ 63,16 *Gustav]* Gustav Borries (Noten til B I 205,8). ¶ 63,19 *Reinholdine]* Reinholdine Schönheyder (K 74: 66,1).

64,9 *Tante Ørsted var syg af det gamle Tilfælde]* Sophie Ørsted havde aldrig rigtig overstaaet Følgerne af »den ulykkelige Skarlagensfeber« 1801 (Er. IV 2), hvortil siden kom en Underlivssygdom, der formørkede hendes Tilværelse (Breve fra F. C. Sibbern 100). I et Brev til E. M. Arndt af 8/2 1817 fortæller hun om sine Lidelser denne Vinter, at hun for Tiden har det bedre, og at hele hendes Haab staaer til Sommeren (Mindebl. 226; jfr. E. M. Arndt 17/7 1817 til Sophie Ørsted, NBU KB).

65,5 *nipse Moll]* jfr. 10,19. ¶ 65,22 *Brev . . Copien]* kendes ikke. ¶ 65,24 *en brav Mand i Christiania]* se Noten til 66,1. ¶ 65,27-29 . . *for yttret Misfornøjelse . .]* Jørgen Herman Vogt havde 31/3 1817 skrevet til

Jonas Collin: »Grev Wedel har engang for lang Tid tilbage for mig yttret sin Misformøjelse med, at Ølenschläger sendte ham 100 Exemplarer af nye Oplag af hans Skrifter, da han kun formeente sig pligtig at modtage de 100 Ex af første Udarbejdelse. Fruens Brev leverte jeg til ham, og lovede han mig at fremsøge Mellemlægeringen og afgjøre denne Sag, hvorom jeg fremdeles skal erindre ham« (Coll. Brevs. XXV); jfr. Noten til B I 82,6-9.

66,1 (*Vogt*)] Noten til B I 375,7-8. ¶ 66,10-12 *norske Penge er saa slette* .] se Noten til B I 287,4. ¶ 66,15-19 *Baagøe* .] i et Brev 26/11 1821 til Sekretær og Bogholder ved Universitetskvæsturen Herman Baagøe (1766-1829) om Misligheder i Universitetets Regnskaber angaaende Oehl.s Forskud og Afdrag underskriver Christiane Oehl. sig: »Deres hengivne og forbundne Veninde Christiane Oehlenschläger« (NKS 1674, 2°). ¶ 66,27-28 *Bull er stum som en Fisk*] jfr. Noten til B I 237,29.

67,1 *Bruzelius*] jfr. Noten til B I 362,17. ¶ 67,10-11 *hvordan havde Mad: Stael det?* .] se Noten til B I 379,19-20. Dagen 21/3 1817 meddeler: »Fru v. Staels Sygdom skal ikke være ubetydelig. Hun ligger syg af en Galdefeber«, og 28/3: »Fru von Stael er endnu ikke uden Fare«. ¶ 67,11-12 *Fru Brun vilde endelig at jeg skulde viide Beskeed*] 9/5 1817 skriver Bonstetten til Fru Brun: »Ach die arme Staë!! die sehe ich wohl nie wieder! Sie ist so schwach, dass man ihr das Essen wie einem Kinde einschüttet« (Brieve von Bonstetten an Friederike Brun II 120). For sin inderlige Sorg ved Mad. Staels Død gav Fru Brun overfor Fr. Matthiison Udtryk i et Brev 20/8 1817 (Fr. v. Matthiison's Literarischer Nachlass II 1832 45 ff.), der lidt ændret med et ledsagende Digt tryktes som Korrespondance fra Kbh. i Mb. f. g. St. 5/9 1817. Hendes Mindeartikel (K 434:174,1) oversattes ssts. 24/9 og 25/9 s. A. ¶ 67,16 *Dit lille Billed*] en sikkert ukendt Miniature, se Povl Eller: Adam Oehlenschläger Portrætter 1958 66-67, Noten.

68,17 *Rykker med, som jeg og Hans holder saa meget af*] jfr. Noten til B I 360,7-8. ¶ 68,21 *paa Akademiet*] Adr. 1/4 1817 meddeler: »Fra det kongelige Academie for de skjøne Kunster bekjendtgjøres herved, at den aarlige Udstilling af Elevers og Andres Kunstarbeid tager sin Begyndelse Onsdagen den 2 April . . Udstillingen varer indtil Søndagen den 20 April inclusive«. ¶ 68,22 *den lille Jesus*] Vilh. Eckersberg udstillede bl. a. en Kopi af sin egen Kopi (til Prins Christian Frederik) af Raphaels Madonna di Foligno, nu Altertavle i Slagslunde Kirke. P. Hjort bemærker: »Christus paa Hr. Eckersbergs Stykke er ikke saa fuldkommen, i sin Art, som Madonna. Det er ikke den barnlige Uskyldigheds rene Udtryk. Hans Smiil er ikke ganske barnligt, og Trækkene ere, om man saa tør kalde dem, skielmske. Det er forresten en meget vakker Dreng; især ere hans Been og Hovedhaar skionne. Et Rygte vil vide, at han har megen Liighed

med Hr. Eckersbergs eneste Søn, og det er ogsaa en Forret, som mange Tidsaldre have hævdet den lykkelige Kunstner, paa saadan Maade at digte sine Elskede en skøn Apotheose« (Athene VIII 463). ¶ 68,22-23 *Grev Schimmelmann som hang paa Væggen*] C. C. A. Bøhdels Maleri fra 1813 paa Charlottenborg. ¶ 68,23 *Baggesen var giort af Gibs*] af Albert Jacobson (1780-1836); findes nu paa Frederiksborg Museet. P. Hjort skriver, at Medaillonene »har, saavidt Anmelderen mindes, særdeles megen Liighed med Originalen« (Athene VIII 475). ¶ 68,24 *Kongen i en rød Steen*] en Ædelstensskæring af Albert Jacobson. P. Hjort skriver: »H. Maj. Kongens Portrait, graveret i en islandsk Topas .. er haardt og stivt; Haaret dog bedre, end Ansigtet« (ssts.).

561. Metz 25/4 [1817] * Til Christiane Oehlenschläger. Trykt: »En Reise« I 235-38.

69,15-16 *Han viste mig alle de Steder paa Veien, hvor Preusserne 1792 bleve slagne tilbage*] Adolph Thiers fortæller i sin gamle Revolutionshistorie (III 1829 87 ff.) om den hurtigt ophjulpne franske Nordarmées punktvis fremrykkende Bevægelser under Ledelse af Generalerne Dumouriez og Kellermann og om den afgørende Bataille med de Coaliserede ved Valmy 20/9 1792, hvorom Goethe (i den combatterende Hertug af Weimars Følge) sagde til de slagne Preussere: »Von hier und heute geht eine neue Epoche der Weltgeschichte aus, und ihr könnt sagen, ihr seid dabei gewesen« (Werke, Weimar-Ausg. 1. Abth. XXXIII 75). ¶ 69,19 *Spindekone*] Snurretop.

70,16 *Mosters Pølser*] Wessels Fortælling (Digte, Levins Udg. 1878 202-04). ¶ 70,25 »som smage vore Maver saa rart«] jfr. den fulde Mand i »Sanct Hansaften-Spil« (Lieb. I 49).

562. [Stuttgart] 4/5 1817. Til J. F. Cotta. Udskr.: »Wohlgeboren Herrn Cotta«. Cottasche Buchhandlung, Nachfolger, Stuttgart (Fot. KB). - Dateringen med Cottas Haand.

71,22 *Freias Altar*] se B I 259, 24-26 m. Note.

72,2-4 20 *Thaler für den Bogen .. zu wenig? Sie gaben mir im Anfange 6 Louisd'ors ..*] sandsynligvis er her Tale om Leipziger Thaler, hvis Værdi er lig med 1,80 Reichflorin, en württembergsk Gylden, af Cotta betegnet »1«. 20 Thaler er altsaa 36 f, se B I 51,29; 52,5-7 og 184,9-10. 1 Louisd'or er ca. 10¹/₂ f, 6 Louisdorer saaledes ca. 63 f, 5 Louisdorer ca. 52¹/₂ f. For »Axel und Walburg« (9¹/₂ Ark) og »Hakon Jarl« (11 Ark) havde Oehl. faaet mere end 6 Louisdorer pr. Ark, for »Correggio« (12¹/₂ Ark) lidt mindre (B I 52,9-10 og 52,15). ¶ 72,8 *Ich brauche nothwendig: 400 Species*] se 311, 19-20. ¶ 72,11-12 *Ein Trauerspiel und ein*

Singspiel bin ich Ihnen schuldig] som det fremgaar af 311, 18 har Cotta 20/10 1816 sendt Oehl. en Veksel paa »300 Spec« for Overs. af »Stærkodder« og »Faruk«, »beide halv fertig« (B I 183,14-15). ¶ 72,27-29 *Es haben mir mehrere Verleger um Arbeiten gebeten*] jfr. B I 28,22-30.

73,3-4 *Schicken Sie mir Palnatoke* .] se Noten til B I 29,9 ¶ 73,6 *einen nordischen Roman*] om den tyske Overs. af »Hroars Saga« se Noten til B III 160,30-161,1. ¶ 73,10-11 *einigen Ihrer Verlagschriften nehmen zu dürfen*] 3/5 sendte Oehl. Cotta følgende Billet: »Liebster Cotta! Wollen Sie nicht so gut seyn mir das Catalog ihrer Verlagschriften zu leihen? Wir sehen uns zu heute Mittag und heute Abend komme ich zu Ihnen. Ihr A. Oehlenschläger« (NDB, 2. Rk., KB). ¶ 73,12 *Die Märchen und Erzählungen*] var dog neppe i Boghandelen paa dette Tidspunkt. Abend Zeitung (Dresden) bringer 17.-22. Juli 1817 en Overs. af »Maleriet« (Das Gemälde) med følgende Bemærkning: »Es ist die zweite einer in dänischer Sprache zu Kopenhagen erschienenen Sammlung von Erzählungen des geistreichen Oehlenschlägers. Der hier gegebene Versuch diene zugleich als Probe einer vielleicht bald erscheinenden vollständigen Uebersetzung aller fünf in jener Sammlung enthaltenen Erzählungen, von denen die erste bereits im Juniheft von Hamburgs Wächter steht«. Boghandler F. Bechtold i Altona falbyder i Beg. af Aug. bl. nyudkomne Skrifter Oehls »Märchen und Erzählungen« i to Bind for 6 Mk. Hamburger banco (Kgl. dänischer privilegirter Anzeiger 5/8 1817). Allgemeine Literatur Zeitung Febr. 1818 (Nr. 50) bringer en interesseret og elskværdig Anmeldelse med Forkærlighed for Novellerne, som ogsaa Rec. i Leipziger Literatur-Zeitung 21/12 1818 foretrækker, idet han ukyndigt omtaler Vaulundurs Saga (se Høst Morgenblad 20/3 1819 og Finn Magnusens Korrektiv 27/3 ssts.) og giver iøvrigt en Række Eksempler paa Forfatterens utyske Tysk. Spøgefuldt bringer »Originalen« 1818 Nr. 14-23 en Overs. af »Die Glücksritter«. Eine Erzählung von Oehlenschläger. Aus dem Dänischen frei übersetzt von d. W.« med følgende Note: »Der geehrte Däne halte es nicht für Vermessenheit, dass nach ihm eine Erzählung deutsch übersetzt wird, so wenig als die Redaktion dieser Blätter durch den Abdruck dieser zweiten Uebersetzung ihrem Titel untreu wird. Auch eine Uebersetzung ist manchmal zu den Originalen zu rechnen, manchmal selbst eine zweite. Der Einsender ist ferner ein Deutscher, die Sprache, in welche er hier überträgt, ist seine Muttersprache, und dies wird dem genialen Dänen bei aller seiner Kenntniss und Vortrefflichkeit die deutsche aus sehr einfachen Gründen nie werden können«.

563. Kbh. 5-6/5 1817. Fra Christiane Oehlenschläger. NKS 1674, 2°. Trykt: Mindebl. 236-39 (delvis).

73,27 *Bogen i Haanden*] »Fostbrødrene«.

74,5 *min Overraskelse*] Molbech skriver 29/4 1817 til R. E. Bruun, at Oehl. har »høiligen overrasket sin Kone og Alle med en ny Tragoedie: Fostbrødrene, skreven i Paris.« (NKS 3523, 4°).

75,4 *endnu et Brev*] Br. 556.

76,11-13 *Erik Plougpenning . . lagt en Plan*] i Oehl.s efterladte Papirer findes fra o. 1816 følgende Skitse til »Kong Erik Plovpenning (Sørgespil). Kong Erik boer nær et Kloster ved Danevirke, har store Ubehageligheder, især af Lauge Gudmundsøn, hvis Nidingsfærd blottes, og Kongen bortjager ham i høieste Unaade – Han besøger sin Skriftefader – røres over det stille hellige Liv, og faaer selv Lyst til at være Munk – (:han har for Skik at bede hos ham i Munkedragt:) Nu vil han afstaae Regieringen til sin ærgerrige Broder, og forlige sig med ham, lægger Dragten og sit Testament i et jernbundet Skrin hos Munken og gaaer – Gudmundsøn er flygtet til Abel og irriterer ham paa det høieste mod Broderen. Abel faaer Brev om at Erik vil besøge ham. Samvittigheds Nag – Giesteretten – Gudmundsøn vil tage alt paa sig – Erik uden for Borgen – vares af en Spaaquinde – gaaer dog. – Erik minder ham om alle Barndoms Erindringer – Gudmundsøn siger det er Falskhed – Erik gaaer paa sit Kammer – Lauge kommer og myrder Kongen – Han maa sige hvor han har sin Skat, og viser Abel til Graabrødreklostret – Liget kastes i Floden. Gudmundsøn kommer i sin vilde Angst til et Værtshus, hvor der staaer Fluegift i Vinduet som han drikker og dør – Den fromme Munk fisker ved Klostret, og finder sin Konges Lig. Han bringer ham ind i Værelset, hvor Skrinet staaer, og tildækker hans Lig. Kong Abel kommer for at faae Skatten. Munken giver ham Nøglen, han aabner Skrinet, og finder sin Broders Testamente – Han svømmer i Taarer. Munken blotter Liget. Sørgespillet ender med Brodermorderens Fortvivlelse« (NKS 2752, 4°). »Erik og Abel« blev før Offentliggørelsen April 1820 kaldt »Erik Plougpenning«; saaledes endnu af Digteren selv 7/3 s. A. (B III 128,25); jfr. Breve til P. Hjort I 62. ¶ 76,18 *Nummerbog*] Lejebiblioteksroman. ¶ 76,28 *talt med Thiele*] »Hroars Saga« blev trykt af H. F. Popp; se 135,4-6.

77,2-3 *Dit Brev . .*] kendes ikke. ¶ 77,7 *kun vore prøvede Venner*] Christiane Oehl. skriver udat. (∴ Maj 1817) til F. C. Dankwart: »Bliv ikke vred at jeg beder Dem, hvis De ikke bruger mine F o s t b r ø d r e i denne Eftermiddag, da sende dem tilbage med Budet; skulle De i Aften vilde forelæse Greven deraf, da skal jeg sende den tilbage Kl: 7; men jeg vilde vise Bogen til een jeg har lovet det« (Abrahams'ske Autografsamling 4°, Nr. 2482). ¶ 77,17 *Madam Petersens Mand*] er ikke identificeret.

78,8-9 *At indsende Fostbrødrene . .*] se 225,4-6 m. Note. ¶ 78,13-14

Carl har ved sit Brev] se B I 390,24–391,22. ¶ 78,20–21 *Spille Asmund*] om Opførelsen af »Fostbrødrene« se 625° m. Note. ¶ 78,28 *Scenen i Gravhulen*] Lieb. VI 71 ff. ¶ 78,29–30 *den unge Fyr som de rose saa meget . . .*] Christiane Oehl. har sikkert tænkt paa Stage (Noten til B I 160,3), der ingen Rolle fik. Haack spillede Rerek og Ole Rongsted d. y. Alfred.

79,1–2 *mellem Hakon og Karker*] »Hakon Jarl«, 5. Akt, Scenen »En underjordisk Klippehvælving« (Lieb. III 143 ff.). ¶ 79,9 *hædret mig ved at sende mig det, saa kiærlighedsfuldt*] Manuskriptet var dediceret: »Til min Christiane fra hendes Adam Oehlenschläger. Paris den 6te April 1817«.

80,7–10 *Rousseaus's Bekiendelser . . . det første Blad er et lille Træsnit . . .*] en Udgave af »Les Confessions« I–II, Genève 1782, har foran Bd. 2 et lille Træsnit af omtalte Indhold.

81,5 *et Bind Mærchen er udkommen*] jfr. Noten til 73,12. ¶ 81,7 *Correggio er jo spilt til største Glæde i Hamburg*] jfr. Noten til B I 238,5–6. Teaterledelsen havde bestræbt sig for at bringe et illuderende Scenestyr tilveje: »Einen schönen Genuss erwarten die Geweihten in diesen Tagen durch die Vorstellung des Correggio. Unserm ungemein thätigen, verständigen Direktor Schmidt werden wir dann eine reiche Ausstattung der Bühne mit vorzüglichen Original-Gemälden guter Künstler mehrerer Schulen, deren er von hiesigen Liebhabern einige dreissig Stücke zur Ausschmückung des Saals von Parma erbeten hat, zu verdanken haben . . . Eine liebliche Madonna mit den Kindern, Christus und Johannes, das schöne Werk unsers Porträtmalers Gröger [Noten til B I 235,24], wird dieser Künstler für die Werkstatt Correggio's leihen« (Mb. f. g. St. 1817 354). Zeit. f. d. eleg. Welt udtaler 25/4 1817, at Correggio »so wenig derselbe auch, trotz seiner unübertrefflich schönen Einzelheiten, für die Darstellung geeignet scheint, ward mit Wohlgefallen gesehen, und dürfte eine ähnliche Aufnahme wohl überall finden . . .«. Mere betænkelig var Anmeldelsen i »Hamburgs Wächter«, refereret i *Adrastea* 15/4 1817, og Fr. Ludw. Schmidt, Teaterdirektøren, erindrer fra Sæsonen 1817 »Correggio« som »ein würdiges, stylvolles Trauerspiel, welches aber – leere Häuser machte« (Denkwürdigkeiten II 123; jfr. Correspondenz-Nachrichten, Hamburg am 15. April 1817 i *Abend-Zeitung* 27/5 s. A.). ¶ 81,7–8 *i Wien og mange flere Steder*] se Noten til B I 167,21. Om Correggios voksende Popularitet vidner bl. a. Korrespondenten i *Breslau* til *Abend-Zeitung* 15/9 1817: »Am 15. August glänzte das Meisterwerk Correggio, von Oehlenschläger, auf unsrer Bühne, und war durch eine ziemlich gelungene Darstellung verwirklicht. Ein besseres Geschenk für den Kunstfreund, als die so oft wiederholten Schwestern von Prag [Syngespil af Joachim Perinet, 1795], Pachter Feldkummel [Lystspil af Kotzebue, 1811] etc., og Korrespondenten i Frankfurt til »Zeit. f. d.

eleg. Welt« 13/2 1818 skriver, efter indledningsvis at have ironiseret over Byens Teaterforhold, oprømt: »Wer malt aber unser freudiges Erstaunen, als unsere Bühne zum neuen Jahre weder mit dem (alten) Sonntagsskinden [af P. Hafner, o. 1760], noch mit dem (vielbeliebten) Rochus Pumpennickel [af Stegmayer, 1809], sondern feierlich und ernst mit Oehlenschlägers Correggio eröffnet wurde. Mit pochendem Herzen begaben wir uns dahin, und schmeichelten uns, in den Augen Aller Theilnahme an dieser merkwürdigen Regeneration zu lesen ..«. ¶ 81,9 *Joichel her*] Joachim Frederik Bernstorff kom efter Kieleropholdet (jfr. Noten til B I 223,16) 15/2 1817 til Kbh., som han forlod o. 10. Juni s. A. (Breve til Christian Günther Bernstorff 18/2 og 23/6 1817, Ober Ellguth 9, RA).

82,2-3 *Fisker her med .. dette skjønt prægede ædle Metal*] de først i Noten til B I 380,7-8 omtalte 25 Napoleondorer. ¶ 82,5-6 *Denne Oberkrigsc: Fisker .. men Broderen*] se Noten til B I 408,11. ¶ 82,7 *Din blev i Rendsborg .. givte sig*] Wilhelm Fischer ægtede 17/5 1817 i Rendsborg Augusta Caecilia Esmarch (1796-1878), Datter af Justitsraad Christian Hieronymus Esmarch i Rendsborg. Carl Fischer viedes 15/5 1817 til Jomfru Emilie Mathilde Louise Groth (1791-1870), Datter af Bud i Rigsbanken Matthias Frederik Groth. ¶ 82,24-27 *Reinhardts lille raske Dreng døbt ..*] »Faddere: Frue Øllenschläger og Lütken Grosserer Bories« (Vor Frue Kirke, Daab 1813-22 107, LAS). ¶ 82,27-30 *Nicoline og Reinhardt .. skatter Dig efter Forti[e]neste*] om Oehl.s har man o. denne Tid et Par Udtalelser af Reinhardt. Han skriver 10/11 1817 til Dankwart: »Von Oehlenschläger kann ich viele Grüsse sagen, er ist der Alte Feuergeist, en Besærki og et lille Barn paa engang« og fortsætter om Fru Oehl.: »und die Frau thätig, verständig, gerecht, und so wiederum nachsichtig, einseitig und gar thörisch, aber alles im besten Sinn und Wollen« (Dankwarts Papirer, Pk. 37, RA) – og netop Aaret efter i Anledning af Rahbeks og Oehlenschlägers Udsoning ved O. H. Mynsters Grav: »Der letzte zeigte sich wieder als ein gutes Kind der Natur« (sst.).

83,5-6 *Den ældste Frøken Olsen*] Nicoline Frederikke Olsen (1799-1844), Datter af Gotsche Hans Olsen. ¶ 83,5 *blevet forlovet*] 23/4 1817 noterer Molbech: »Line Olsen forlovet« (NKS 439,8°). ¶ 83,5-6 *den unge Gandil*] Grosserer, senere Agent og Bogholder ved Københavns Brandforsikring, Frederik Christian Gandil (1891-1840), Søn af Stadsmægler Johan Christian G. († 1810), havde gaaet i Christianis Institut (Rev. Pap. VIII T. 62), hvor Rahbek var hans Lærer (Gandil til K. L. Rahbek 25/10 1824, NKS 2494, 4°), og var siden 1815 Medlem af Borups Selskab (NKS 769^r, 2°), ¶ 83,6 *som nylig er gaaet falit*] »Anno 1816 den 19 Martii indfandt Skifte Commissionen sig ved Fuldmægtig Brask ..

i Gaarden No. 49 i Dronningenværgade for i Følge et fra Grosserer Friedrich Gandil indkommen P: M: af Dags Dato, der herved blev fremlagt, at tage hans Boe under Behandling, da han formedelst mange ham rammede Uheld, ikke seer sig i Stand til at tilfredsstille sine Creditorer« (Hof- og Stadsretten. Forseglingsprotokol 1816-17 VI 27 ff.; og videre: Hof- og Stadsretten. Behandlingsprotokol 1816-17 A S. 42 f., LAS).

564. Kbh. 6/5 1817. Fra Hans Heger. NKS 1674, 2°.

83,10-11. *Ce qu'on ne trouve pas à Paris . . .*] Citatet er ikke identificeret. ¶ 83,17-18 *comme la princesse de Babilone . . .*] i Voltaires Roman »La princesse de Babilone« (1768) spørger Prinsesse Formosante Verden over efter sin elskede Amazan.

84,3 *La dernière fois que je fus chez le roi*] »Confraad Hegger« var 21/3 1817 ved Majestæternes Taffel (Hofmarskallatets Arkiv, Dag-Journal 1/: 1816-31/10 1817 280, RA). ¶ 84,5 *vous aviez eu quelques fatalités sur la route*] se B I 266,27-29; 276,2-29; 277,20-24; 296,2-29. ¶ 84,6-7 *beaucoup de plaisir . . . du poëme Fridricsberg*] jfr. Noten til B I 245,24. ¶ 84,10-11 *ou il avoit etè obligè une fois d'attendre pendant 4 heures*] Materiale til Belysning af Omstændighederne herved kendes ikke. ¶ 84,16-17 *Ne sachant si quelqu'un vous a donné aucun avis de l'exposition de l'academie*] se 68,21-24 m. Noter og Noten til B I 309,30-310,1. ¶ 84,19-20 *de tres bonnes paysages*] foruden J. C. Dahl udstillede Harder, Mygind og H. J. Smidt Landskaber. ¶ 84,20 *un . . . de Dahl*] se Noten til B I 309,30-310,1. ¶ 84,21-25 *Lund a envoyé un tableau . . . destiné pour un autel en fionie . . .*] Dagen 16/4 1817 meddeler: »Til behagelig Efterretning for det kunstelskende Publikum bekendtgjøres herved, at en til Fyen bestemt Altartavle [Christus i Emaus til Øster Hæsinge Kirke], malet i Rom af den danske Historiemaler Hr. Lund, er udstillet paa Kunstacademiet, hvor det forbliver til Eftersyn indtil Slutningen af denne Uge«. P. Hjort frakender paa sin direkte og subjektive Maade Lunds Altartavle »al Sjæl« (Athene VIII 447-50), hvorover Fru Brun, Lunds Protektice, farer i Harmisk (jfr. Noten til 190,3-7) for siden at imødegaa hans Paastande Stykke for Stykke, idet hun priser Tavlenes hellige Stilhed og inderlige Klarhed, som i høj Grad har opbygget hende og revser endelig den københavnske Hob, som, fremmed for virkelig Kunstfølelse, »kun henrevet af overraskende sandselige Indtryk, tager Rolighed for Kulde og Sempelhed for Tomhed« (sst. IX 157 ff.). Recensionens tyske Original blev samtidig trykt 14/8 1817 i »Der Freimüthige«: »Ueber das neulich aus Rom zu Kopenhagen angekommene Altarblatt des Geschichtsmalers L. Lund. An die Frau Baronin Caroline v. Humboldt geborene v. Dacheröden«. P. Hjort mener i en kort Replik roligt at kunne underkaste sig mere kunstforstandiges Dom (Athene IX 248 f.). ¶ 84,27-85,3 *Le*

grand tableau d'Eggersberg ..] »Moses lader det røde Hav træde tilbage og Pharaos Hær oversvømme« (nu Kunstmuseet), som M. L. Nathanson bestilte 1812, og hvorpaa Eckersberg malede til 1816. ¶ 84,29-85,1 *le peintre n'a pas fait bien de montrer .. un dos maigre* ..] P. Hjort skriver: »Ligeledes sidde her [i Forgrunden] .. en ung Mand og en ung Qvinde, begge frit tegnede, skjønt grupperede .. Kun synes der ikke at være Forskiel nok imellem begges Kiøn, hverken i Formen eller Coloriten, ja den unge Qvinde er intet mindre end behagelig« (Athene VIII 455), og tilføjer siden i en Note: »Poul Møller spurgte mig: Er der nogen Qvinde i hele Maleriet, som Du kunne forelske dig i?« (Krit. Bidr. Konsthist. Afd. 92).

565. [Stuttgart før 6/5 1817] Til Christiane Oehlenschläger. Trykt: »En Reise« I 238-54 (S. 85,14-96,19); NKS 1674, 2° (96,21-98,24). Dateringen er motiveret ved Følgeskrivelse S. 96-98.

86,7 *Spute dich Schwager Kronos!*] »Spude dich, Kronos! Fort den raselnden Trott!« (Goethe: »An Schwager Kronos«, gedichtet in der Postchaise am 10. October 1774; Werke, Weimar-Ausg. 1. Abtheil. II 65). ¶ 86,11-12 *Montesquieu .. Considerations*] Oehl. havde sandsynligvis i Paris købt Montesquieu: *Oeuvres* 1816, hvis Bd. IV indeholder bl. a. »De la Grandeur et de la Décadence des Romains« (Bibliotheca Oehlenschlägeriana Nr. 674-78).

87,29-88,2 i *Røverborgen* ..] »Røverborgen« 2. Handling (Lieb. XIV 160).

88,9-10 *tilslidst gik det mig, ligesom Regimentsquarttermesterens Hund*] af en ældre Talemaade »æde selv med som Hans Mules Hund« (∴: deltage i noget, som man ikke burde deltage i), om hvis Oprindelse Rasmus Nyerup fortæller i sin Udgave af »Peder Syvs kjernefulde Ordsprog« (1807 LXX), henvises i Arlauds »Bevingede Ord« (1906 413) til en Variant optegnet i Steen Blichers »Diana, et Tidsskrift for Jagtelskere« I 1833 243: »En Regiments-Quarttermester i en Provindsialstad havde en Pudel, som hver Morgen hentede ham varmt Hvedebrød hos Bageren. En Dag omringes den af flere Hunde, som lugtede Brødet, han bar i et Klæde. Da Knurren ei vil hjælpe, sætter han sig paa Klædet, og forsvarer det saa længe muligt; men da han mærker, at Fjenderne ville blive ham for stærke, resolverer han til, med Eet at rive Klædet istykker og sluge Hvad han kan ... Denne Anecdote har givet Anledning til ovenstaaende Mundheld« (St. St. Blicher: Samlede Skrifter XVII 1926 41 f.). ¶ 88,11-12 (som *Jonas i Vonner og Vanner*) ..] se K 401: 277, 10-12.

89,22-23 »*Ein frommer Knecht war Fridolink*«] 1.ste Linie af Schillers Romance »Der Gang nach dem Eisenhammer« (Sämmtliche Werke. Säcular-Ausgabe I 99-107).

90,6 *Holbeins Skuespil, over samme Emne*] »Fridolin«, Skuespil i 5 Akter efter Schillers Digt »Der Gang nach dem Eisenhammer«, opført i. Gang i Wien 1806 og siden paa en Række tyske og udenl. Scener. Holbein skriver selv: »Der Erfolg dieses Stückes ist bekannt. Es war in wenig Monaten auf allen Repertoiren heimisch und ist bis heute noch nicht verschwunden« (Deutsches Bühnenwesen 1853 31). Goethe beklagede 24/5 1809 Wolf Baudissin, »dass ein so schlechtes Stück heute abend in Weimar sei ... an dem man höchstens im Winter wegen der gut gelungenen Schmelzöfen Gefallen finden könne, und riet uns, lieber die Jenaer Gegend zu durchstreifen« (Goethes Gespräche II 1909 34). I Oversættelse ved H. H. Schönberg opførtes Holbeins Skuespil paa vort kgl. Teater i. Gang 5/9 1814 (Overskou IV 433). A. E. Boye bemærker i en Note til Etatsraad Olsens Indlæg mod Freyas Alter, at da »Indlæggets Autor har sagt, at han ingen til Opførelse antagne Oversættelser af elendige Skuespil kiender, saa vil jeg her nævne ham blot nogle af de, som i hans Tid ere opførte f.Ex. P r i n d s S e l i m. Det hemmelige Ægteskab. Fridolin. etc. etc.« (P. Wegener: En liden Morskabsbog .. 1816 39). ¶ 90,26–27 *da Goethe drak Rhinskviin i hans Krone*] Goethe taler i »Dichtung und Wahrheit« om, at han og hans Venner om Aftenen ofte begav sig op paa Münsterens brede Altan, »um mit gefüllten Römern die scheidende Sonne zu begrüßen« (Werke, Weimar-Ausg. 1. Abthl. XXVII 323).

91,8 *bevægelige Madspande* ..] jfr. Falentins Replik til Brause (Sove-drikken, 2. Handling, 1808 82). ¶ 91,11–12 *Tiecks Rothkäppchen* ..] »Leben und Tod des kleinen Rothkäppchen«, Dramatisches Kindermärchen in einem Aufzuge (Romantische Dichtungen II 1800, overs. af Oehl. i Ludvig Tieck: Digtninger I 1838 251 ff.). ¶ 91,11–12 *Was ich fresse* ..] Samtale mellem Ulven og Hunden (Romantische Dichtungen II 494). ¶ 91,16–17 *Laissez aux gens grossiers* ..] Armands Replik til Henriette (Les femmes savantes v. 31–32).

92,21–23 *den Synd .. i det tydske Fragment* ..] Oehl. havde i Athene Aug. 1815 indrykket de to første Sange i Overs. og paa Hexametre af sit didaktiske Eventyr i fire Romancer »Der irrende Ritter«, hvori han vender sig mod den romantiske Forgudelse af Middelalderen (K 227:144, 11–12 og K 254:229,6). ¶ 92,26–27 »*Ein jedes gar zu stark ausgesprochenes Wort, reget dazu, den Gegensatz zu behaupten*«] i »Die Wahlverwandschaften« skriver Otilie i sin Dagbog: »Jedes ausgesprochene Wort erregt den Gegensinn« (Werke, Weimar-Ausg. 1. Abthl. XX 240).

93,17 *Herre, her er godt at være*] Matth. 17,4. ¶ 93,18–19 *Goethe om den herlige Strassburgmünster*] i »Von deutscher Baukunst« (Werke, Weimar-Ausg. 1. Abthl. XXXVII 137 ff.) og siden i »Dichtung und Wahrheit« 2. Theil 9. Buch (sst. XXVII 229 ff., 269 ff.). ¶ 93,22–23 *ikke saa høit som sidst* ..] jfr. A III 181, 7–20.

94,15–16 *en lille Fjærkant, hvori var udhugget »C. & F. Comtes de Stollberg, Goethe, Lenz etc., 1776«*] den lille Stentavle med indhuggede Navne paa 21 Münsterbetagne er bl. a. gengivet i »Von deutscher Baukunst« ved Ernst Beutler 1943 65. ¶ 94,28–29 *mit lange . . . Navn . . . hugge det lige under Goethes*] 15/6 1818 noterer Provst Schmidt efter et Besøg paa Strassburger Münster: »Øhlenschl.' Navn fandt vi ved Foden af Kuppelen indhugget for sig selv under Goethes Herders og en heel Deel andre Navne som staae samlede paa een Steen« (NKS 396^c, 8°).

95,3–5 *folte med Hogarth . . .*] Hogarth havde i sin »Analysis of beauty« (1753), der Aaret efter forelaa i en tysk Overs. »Zergliederung der Schönheit«, fremsat sin æstetiske Teori om Bølgelinien som Betingelse for Skønhed under Henviisning til en Udtalelse af Michel Angelo opbevaret af hans Biograf Lomozzo. At Hogarths Forsøg, der var blevet haardt angrebet fra mange Sider, men smukt og loyalt refereret i den af Oehl. fra KB ofte hjemlaante (1/2, 7/12 1813; 14/3 1814) tyske Overs. af Hugh Blairs »Lectures on Rhetoric« (1785), ogsaa omfatter Handlinger af omtalte Karakter faar vist staa for Digterens Regning.

96,13 *var Geheimhofraad*] 18/1 1817 havde Friederich Wilhelm III af Preussen bæret Cotta med Titlen af »Geheimer Hofrat«. ¶ 96,13–14 *boede ikke i Tübingen, men i Stuttgart*] i Slutningen af December 1810 flyttede Cotta sit Forlag fra det provinsielle Tübingen til Residenstaden Stuttgart, hvor han i Königstrasse erhvervede sig et Par Ejendomme og paa den bagved liggende Grund indrettede et Trykkeri. ¶ 96,26–27 *Ministeren Wangenheim*] Karl August Friherre v. Wangenheim (1773–1850), tidligere Præsident for Højesteret og Kurator for Universitetet i Tübingen, udnævntes Nov. 1816 til Kultusminister. ¶ 96,28–29 *Jeg er en Mand*] »Jeg er en Mand, som har saavidt omvandret / At ingen meer bereist der nævnes kan«, Drikkevisen af P. M. Trojel, optaget i Niels Schiørings »Selskabssange med Melodier« I 1785 75–76. ¶ 96,29 *»Boer jeg paa det høie Field«*] første Linie af Johan Nordal Bruns »Norges Herlighed«. ¶ 96,30–97,5 *Wangenheim uagtet Minister er en reen tydsk Student . . .*] C. H. Pfaff (Noten til B I 224,12–13), der lærte Wangenheim at kende 1809, skriver: »Während meines Aufenthaltes in Stuttgart war das interessanteste Ereigniss für mich die Bekanntschaft des Freiherrn von Wangenheim . . . ein höchst begabter Mann von grossem Feuer, einer seltenen ihn oft zu weit fortreisenden Beredsamkeit, viel zu offen für die diplomatische Rolle, die er später in Frankfurt zu verwalten hatte, für gesellschaftliche Belegung recht geeignet, jovial, fast an das freie Universitäts-Leben erinnernd« (Lebenserinnerungen 153 f.). Og senere Professor i Statsvidenskab i Tübingen Robert von Mohl omtaler, efter at have fremhævet Wangenheims Begavelse, Skarpsind og mangedartede Interesser, hans Mangel paa Selvbekendelse og Diplomati: »er sprach unvorsichtig heraus, na-

mentlich wenn er in Weinlaune war, verhehlte seine Missachtung sehr wenig .. liess überhaupt seine Ueberlegenheit fühlen [et Eksempel herpaa i Er. III 155 f.], er var den Freuden der Tafel zu sehr ergeben; kurz, er verdiente auch damals noch die Bezeichnung »ein Student«, welche ihm König Friedrich von Württemberg gegeben hatte. Allein, wie dem sein mochte, der sehr grosse Mann von sicherem, gewandtem Auftreten, lauten Worten, bewusster Gleichstellung mit jedem var immerhin eine imponierende Erscheinung, welche alsbald der Mittelpunkt jedes Kreises wurde, in welchen er intrat« (Lebenserinnerungen I 1902 122).

97,6-7 *Rückert .. genialsk .. men.. forbandet klædt..*] Rückert var Nov. 1815 kommet til Stuttgart og havde Jan. 1816 overtaget Redaktionen af Mb.f.g.St., som Aaret efter blev overladt Therese Huber (Noten til 120,9-10). Atterbom, der saa Rückert i Rom, skriver 14/3 1818: »möter du .. händelsevis en lefvande bild af Folqvard Speleman i Niflunga-dikten, så må du veta att mannen är Rückert; ty sådan ser han ut, till punkt och pricka: en fullkomlig jättegestalt, forntysk drägt, stora moustacher, mörkt hår som faller ned på axlarna i långa, talrika locker, ögonbrynen bistert sammandragna, ögonen tankfulla, redliga, ömsom barnsligt milda, ömsom krigiskt blixtrande; kortligen, blott jernstråken felas« (Minnen från Tyskland och Italien I 272). ¶ 97,7-8 *hans .. bedste Ven*] Rückert havde gjort Wangenheims Bekendtskab 1815 hos den i Noten til B I 43,22 omtalte Friherre Christian Truchsess paa Bettenburg (C. Beyer: Neue Mittheilungen über Fr. Rückert 1873 183; jfr. Briefe an Fouqué 452). Therese Huber skriver 4/5 1817 til sin Søn efter at have omtalt Rückerts mærkværdige Ydre og udfordrende Manerer, fordi »feine Sitte Franzen-Wesen sei«: »unglücklicher Weise ist sein Mäcen, der Minister von Wangenheim, selbst ein Jenenser Student und enthusiastischer Germane aus dem Mittelalter« (Rudolf Elvers: V. A. Huber I 139). ¶ 97,9 *Minister von Küster*] Johan Emmanuel von Küster (1764-1833), født i Havelberg, Søn af en Gejstlig, traadte som tyveaarig i preussisk Udenrigstjeneste, blev Geheimelegationsraad og efter forskellige Poster 1810 Chef for det preussiske Udenrigsministeriums 2. Sektion. Ud-nævntes 1813 til preussisk Gesandt ved Hofferne i Stuttgart og Karlsruhe og adledes 26/1 1815 efter sin Deltagelse i Wienerkongressen. ¶ 97,9 *hans Kone*] von Küster ægtede 1793 Maria Jacobina Heberle (1767-1847), Forfatter af Br. 571. ¶ 97,9 *Datter*] senere Stiftsdame, Auguste Wilhelmine Elisabeth v. Küster (1795-1868), Forfatter af Br. 572. Fru Huber skriver i November 1816 til Diplomaten og Digteren Johann Gotthard Reinhold, at hun tilbragte »bei dem preussischen, badischen und bayerischen Gesandten angenehme Abende. Besonders bei dem ersten .. dessen Frau und Tochter sehr angenehme Personen sind« (Ludwig Geiger: Therese Huber 1901 250). Særlig er Fru Huber indtaget i Elisabeth Küster:

»Seine Tochter ist ein geistvolles schönes Mädchen, die mit Luise [Noten til 120,15] Geistesverkehr hat – wenn diese beiden hübschen Köpfchen aneinander gelehnt den Euripides lesen und sich den Plato entziffern, sieht es herrlich aus« (sst. 251). Fra disse Dage hidrører følgende Digt til »Herrn Professor Oehlenschläger aus Kopenhagen zum römischen Kaiser in Stuttgart«:

- Wenn Euer nord'schen Gnaden
 Um die sich mir in Sehnsuchtsthänen baden
 Die Augen trüb und düster,
 Weil gestern hat zu Euch des Teufels Küster
 Zu laden mich vergessen,
 Wofür ihn heute sein Patron soll fressen,
 Und nur die Tochter sparen,
 die Freude hat an nord'schen Dichter-Aaren –
 (Wenn aber die Grossmutter,
 die Euch den Brief schrieb, schmelzend weich wie Butter
 War Schuld daran, so nehm' er sie zum Futter) –
- Wenn Euer nord'schen Gnaden
 Von denen ich sah weder Schopf noch Waden
 Mit Augen, seit der Stunde,
 Noch hört' ein deutsches Wort aus dän'schem Munde,
 Seit Ihr mir seid entlaufen,
 da ich abseits ging, mir den Hut zu kaufen,
 den ich so nöthig habe;
 Wofür, weil einmal denn bei mir im Trabe
 Der Teufel ist, empfohlen
 Ihm sey, zu holen eure schnellen Sohlen,
 Damit er meinen Hut nicht braucht zu holen –
- Wenn Euer nord'schen Gnaden
 Mir zu ersetzen den erlittenen Schaden,
 da ich auf Euer Hulden
 Unmöglich mich so lange kann gedulden,
 Bis mich mit drittem Schläge
 Des Nachmittags die Uhr ruft zum Mittage,
 Wo mir der röm'sche Kaiser
 Versprochen hat, dass unter andrer Speis' er
 Vornehmlich auch auftische
 die Witze Euer Gnaden selbst, als frische
 Und gleichwol auch gezalzene Sundfische –
- Wenn Euer nord'schen Gnaden –
 Um endlich aufzunehmen so den Faden

der, wie in kühnsten Oden,
 verschlung'nen sehnsuchtschweren Perioden –
 Die Sehnsucht mir zu stillen
 Willfährig wollten seyn um Gottes »Willen«;
 Fleh' ich, mir zu erlauben,
 dass ich zu einem Gang durch Waldeslauben
 Euch abhol'n darf um Zwölfe,
 Um – ach dass Gott zu einem Reim mir hölfe'. –
 Um hungrig uns zu laufen wie die Wölfe.

Rückert

(Wiener Stadt Bibliothek).

¶ 97,14–15 *Am Rhein, da wachsen unsere Reben*] se K 294: 50,18–19. ¶ 97,22 *Jeg faar en heel Deel Bøger af Cotta*] se Br. 75². ¶ 97,27–30 *de 25 N. . . Cotta . . . Vexel paa 200 Species . . . Wedel . . . 1000 Daler . . . omtrent 2700 Daler N. V.*] ved en Fejl i Noten til B I 380,7–8 er de 25 Napoleondorer omvekslet til 175 Rdl. S.V. i Stedet for rede Sølv (H. A. Martensen: *Alm. dansk Handels-Contorist 1819 183*) eller 87¹/₂ Species, der sammen med den fra Cotta ventede Sum til Kurs 560 (Liste der Börsehallen 3/5 1817) vilde udgøre henvend 1700 Rdl. N. V., hvortil kommer de af den sangvinke Digter haabede Daler fra Wedel.

98,6 *Johann [Fejlskrift for Jochum] Bernstorff er nok ei endnu i Wien*] Joachim Frederik Bernstorff blev 11/10 1816 udnævnt til Gesandt i Wien, men begav sig først i Slutningen af Juni 1817 til sin nye Post, som han overtog November s. A. (Breve fra Joachim Fr. B. til Broderen Christian Günther B., Ober Ellguth 9; Dpt. f. u. A. Ges. Ark., Østrig I, Ordres de la Cour, Niels Rosenkrantz til Joachim Fr. B. 4/11 1817, RA). ¶ 98,10–11 *Har du seet Karen Margrethe?*] Kamma Rahbek skriver udad. [5: 19/3 1817] til A. E. Boye: ».. De vilde forbinde mig meget ved, naar De seer min Søster, at sige hende, det gjorde [mig] meget ondt, at jeg maatte kiøre hendes Vinduer forbi, og see at Lotte var hiemme; men at det var mig umueligt at opholde mig længer, da jeg vidste, at jeg var opholdt ¹/₂ Time eller mere hos Brandis's – som egentlig var min Reises eneste Maal . . .« (NKS 1458, 2°, fasc. 27, Nr. 20); se videre 264,18–30 m. Note.

566. [Stuttgart. Efter 9/5 1817]. Fra Friedrich Rückert. NKS 1674,2^o. Udskr: »Hrn Professor Oehlenschläger, Cop.«. Dateringen, der rigtigere lyder [8/5 1817], er motiveret ved Rückerts Brev 8/5 1817 til Cotta, hvori han meddeler, »dass er des nächsten Tages mit frühestem Stuttgart verlassen und nach Bettenburg reisen werde« (Briefe an Cotta II 420 f.).

98,28–29 *die Zeilen an Ihren Landsmand in Rom*] kendes ikke; mulig-

vis til Historiemaleren J. L. Lund, der anden Gang var i Rom 30/1 1816-14/7 1819 (Fr. Noack: Das Deutschtum in Rom II 372). Rückert opholdt sig der fra Efteraaret 1817 til Efteraaret 1818 (ssts. 501).

99,1 *das Sonett*] se 119,3-17. ¶ 99,1-2 *geben Sie es Cotta'n für den Damenkalender*] Cotta udgav 1798-1831 »Taschenbuch für Damen« (bl. a. redigeret af Therese Huber), som tæller adskillige Bidrag af Navne fra Goethe til Heinrich Heine (se Maria Lanckorónska og Arthur Rümman: *Gesch. d. deutschen Taschenbücher und Almanache* 1954 64-70), bl. andre Rückert, i hvis Nachlese I 1910 57-58 Sonetten er optrykt. ¶ 99,3-5 *Ihre Erscheinung .. mit eine rechte Herzstärkung ..*] Fr. Rückert skriver 13/6 1817 til Fouqué: »Ist Oehlenschläger schon bei Ihnen gewesen? Er hat gesagt, er werde unfehlbar zu Ihnen kommen, und ich wünsche es, dass Sie sich der persönlichen Bekanntschaft dieses ganz herrlichen Menschen erfreuen mögen, wie ich getan« (C. Beyer: *Neue Mitth. über Fr. Rückert* 1873 176).

567. Kbh. 13/5 1817. Fra C. H a u c h. NKS 1674,2°. Trykt: Mindebl. 249-54 (delvis).

99,26 *Vaulundurs Nøgler*] *Vaulundurs Saga* (Lieb. XXX 21 ff.). ¶ 99,29-30 *hvor de feige Trælle nedstyrtet i bundløse Moser*] (ssts. 36 f.).

100,4 *med overskaarne Sener*] ssts. 30 ¶ 100,5 *Havfruesange*] ssts. 33 ff. ¶ 100,19-20 *Gotsche .. Olsen endnu ei har overbevüist Verden ..*] G. H. Olsen havde om den omarbejdede »Frejas Alter« understreget, at den savnede »Karakterer, som kunde tilstrækkeligt interessere« (Indlæg i Anledning af Hr. Professor Oehlenschlägers Appel til Publikum 1816 15).

101,3-4 *originale Scene i Gravhølvningen*] »Fostbrødrene« 3. Handling »Gravhulene« (Lieb. VII 71 ff.). ¶ 101,10-11 *de komiske Scener .. mellem Faste og Nef*] i 3. Handling »Det Indre af en Jordhule« (ssts. 53-56) og »Indgangen til Gravhøien« (ssts. 66-68). ¶ 101,11 *mellem Snækol og Flein*] i 4. Handling »Ved Gravhøien« (ssts. 80-85). ¶ 101,20 *Sakespeares*] denne mærkværdige Skrivemaade, gentaget 102,7, er maaske efter en Udtale vistnok benyttet af Feldborg, som iflg. Kamma Rahbek til A. E. Boye [udat.] var vred paa »Constantin B: fordi denne paastaar, at Beden [se Noten til B I 195, 28] ikke forstaaer Shakespeare 3: Sækspear«, og at Rahbek »vilde stevne B e d e n, dersom han ikke bragte det Bind Shakespeare /: pron: Sækspear :/ han har forkommet« (A. E. Boyes Brevveksling med Kamma Rahbek, NKS 1458,2°, Nr. 22 og 94). Clausevitz skriver 31/10 1816 til Molbeck, at han har hørt, Feldborg vilde holde Forelæsninger i Kbhvn. i Vinter over Shakespeare (NKS 2336,4°).

102,20-22 *Rerek og Alrek .. mødes af den blinde Asvit*] »Fostbrødrene«, 1. Redaktion 155 ff.; jfr. B III 40,8-12 m. Note. ¶ 102,26-27 *endnu i Ragnhild finde en deeltagende Ledsagerinde*] Lieb. VII 131 ff.

103,9-10 *glad iler Ragnhild imøde* .] ssts. 50-51. ¶ 103,13 *synger sin skjønnne Sang*] ssts. 87-89. ¶ 103,25-26 *Baggesen vilde give sig ifærd dermed*] 20/12 1817 noterer Provst Schmidt: »Professor Kejsler fortalte mig, at Baggesen allerede skal have sammensmeddet en Parodie paa Øhlenschl.s Fostbrødre, under Tittel af Kostbrødrene« (NKS 396^c, 8°). Baggesen indrykkede i »Breve til Adam Øhlenschlæger« 2. Hefte 87 ff. syvende og sidste Scene af en Tragedie i fem Handlinger, »Fost-Bruden« kaldet, en Parodi paa sidste Scene mellem Ragnhild og Asmund (jfr. Lieb. VII 131 ff.).

104,24-105,3 *Boie .. ret en brav Karl* .] om Hauchs smukke Vurdering af Boyes kritiske Skrifter og deres Betydning se »Minder fra min Barn-dom og min Ungdom« 289 f. Hauch skriver (udat.) til P. Hjort: ». . jeg vil stedse ansee det som en stor Tilvæxt til den Nydelse Oehl.[s] personlige Bekjendtskab har forskaffet mig, at jeg paa samme Tid ogsaa lærte at kjende to Mennesker som Dem og den brave P. Wegner«. (NKS 2411, 4°). Hauch kom, som det fremgaar af hans Breve fra Slutningen af 20'erne, i nær personlig og litterær Kontakt med Boye og udtaler sig bl. a. uforbeholdent om sit Forhold til Oehl. (NKS 1458, 2°).

105,9-10 *Forsvar for den delige Ode til Uronia*] til almindelig Forargelse offentliggjorde Baggesen i »Danfana«, August-Heftet, der averteres udk. i Adr. 16/10 1816, sit dristige, ovenud allusionsrige Forsøg i den højere Koprologi, »Hymne til Uronia«, som Provst Schmidt nævner skal være opstaaet i en Kappelstrid med Juliane Marie Jessen (Dagb. 312). »Adrastea« spørger 31/10, om »Danfana« herefter kunde »komme i sædelige Læserinders Hænder?» (1816 1166), og en Indsender i »Viborg Samler« kalder Oden det »liderligste og forargeligste Stykke i vort danske Sprog« (ssts. 1187 f.). I »Danfana«, Jan.-Febr.-Martsheftet 1817, averteret udk. 5/5 s. A., har Baggesen med »Apologie for Hymnen til Uronia« efterfulgt af en »Henvendelse til mine Læserinder« sin yderligere Morskab. A. E. Boye mente, Baggesen endelig havde fundet en ham værdig Genstand at besynges (utrykt Digt i NKS 1458, 2°, fasc. 21, Concepter), medens Just Mathias Thiele holdt sig for Næsen og kom ikke hos Baggesen mere (Af mit Livs Aarbøger 1917 93 f.). ¶ 105,15-17 *Boie .. over den smukke Trylleharpe* .] se 32,24-29 m. Note. ¶ 105,18 *henlagt næsten et Aar*] i en Note bemærker Forf.: »Nærværende Afhandl. er skreven i Julius 1816« (Athene VIII 424). Den »har henrykt mig«, skriver Poul Møller til P. Hjort (Krit. Bidr. Lit. Afd. 2 LXXXVII). ¶ 105,19 *Litterartidenden*] de »Kjöbenhavnske lærde Efterretninger«s umiddelbare Fortsættelse 1811 ff. hed »Dansk Litteratur-Tidende«. ¶ 105,20 *et .. artig Brev*] kendes ikke. ¶ 105,20 *foreslaaer mig at recensere*] P. Hjort skriver,

at »Hauch fik, som formodet Avtor [af Hjorts Kritiker over Ingemanns Poesier], Anmodning af den for sin Smag ansete P. Er. Müller om at skrive i hans Literaturtidende« (Krit. Bidr. Lit. Afd. I 5 f.). ¶ 105,21-22 foreslaaet mig . . . Deres Hagbart og Signe] i Noten til B I 151,19 er F. C. Petersen opført som Recensent af »Hagbarth og Signe« med Kilde i den haandskrevne Fortegnelse, vistnok af Fr. Barfod, foran i KB.s Eksp. af Litteratur-Tidende. At Hauch er Forfatteren, udtaler P. Hjort (192,17-18) og Christiane Oehl. (255,13). ¶ 105,29-30 Körners Tragoedier oversatte af J Boie . . .] 27/11 1815 anbefaler C. J. Boye Teaterdirektionen at opføre Körners Skuespil »Rosamunda« og »Zriny«, som han med Teatrets Billigelse tilbyder at oversætte (TA, Indkomne Breve 1815, Nr. 2256). 25/12 s. A. remitterer Direktionen Körners Tekster med en opmuntrende Udtalelse om Betimeligheden af at fordanske og lidt forkorte »Rosamunda« og en mere forbeholden om »Zriny«, som kun ved de heldige Forandringer, Oversætteren maatte foretage, kunde komme i Betragtning (TA, Kopibog 1815). Adr. 16/11 1816 averterer: M e l p o m e n e, eller T h e o d o r K ö r n e r s u d v a l g t e S ø r g e s p i l (Z r i n y - R o s a m u n d a) metrisk oversatte af C. J o h. B o y e, og antagne til Opførelse paa den danske Skueplads, faaes hos alle Byens Boghandlere, og hos Udgiveren paa Østergade Nr. 67, for 4 Rbd. 2 mk, heftet 24 sk. mere«. Udg. bekendt anmeldtes Overs. kun i Høst's Søndagsblad 1816 Nr. 43. Boye skriver 6/5 1817 til Teaterdirektionen om Muligheden for at faa »Rosamunda« opført i den kommende Sæson og foreslaar et Par Forandringer i Rollelisten (TA, Indkomne Breve 1817, Nr. 2536). »Rosamunda« havde Première 25/9 1818. »Zriny« synes Direktionen ikke yderligere at have reflekteret paa. 106,16-17 Heiberg . . . angrebet Ingemann] se B I 244,24-25 m. Note. ¶ 106,17-18 Grundtvig skrev derover en Epistel] »Første Riimbrev. Til Bernhard Ingemann« i »Dannevirke«, 2. Bd. 2. Hefte, averteret udg. i Adr. 3/3 1817. ¶ 106,21-22 Heiberg fik i en Hast omarbejdet den gamle A B C] Adr. 27/3 1817 averterer: » . . . udkommen: Ny A-B-C-Bog, i en Times Underviisning til Ære, Nytte og Fornøielse for den unge G r u n d t v i g. Et pædagogisk Forsøg af J. L. Heiberg. Prisen er 4 Mk. Thiele«. ¶ 106,23-24 istedetfor Vittighed, en heel Mængde Skjeldsord] ligeledes udtaler Pavels 28/2 1818, at Heibergs ABC »behager mig endnu mindre end P. Hjorts 12 Paragrapher mod Baggesen. Der føres dog Beviser, men her siges blot Grovheder« (Dagbøger 1817-22 I 327). ¶ 106,25-26 Grundtvig . . . skjelte igjen] i »Pegepind til den ny ABC« i Skild. 5/4-8/4 1817. ¶ 106,27 Heiberg har atter svaret] »Pegefingern mod Pegepind« i Skild. 12/4 1817. Pavels noterer 1/5, at den »spøgende, spottende Tone . . . klæder Grundtvig overmaade ilde. Heiberg har svaret omtrent i samme Tone, der klæder ham bedre« (Dagbøger 1817-22 I 94). ¶ 106,28-29 Stridighederne udvide

sig til en uendelig Række] Grundtvig nøjedes med en »Erklæring« i Skild. 6/5 1817, hvortil endelig fulgte Heibergs forsonlige Strofer i Digtet »Vaaren og Freden« (ssts. 10/5 og Athene VIII 494 ff.).

107,17–21 Heiberg .. udgivet .. *Psyche* ..] jfr. Noten til B I 393,7–9. »Psyche« var 1. Del af en planlagt Trilogi i Calderons Manér inspireret af Heibergs Følelser for Ida Brun (se M. Borup: J. L. Heiberg I 100 ff.). ¶ 107,21–23 skrevet .. tidligere .. end Noget af hans senere Skrifter] Molbech noterer: »Jeg var den 25. [Marts 1816] om Aft. hos Fru Gyllemburg og hørte med inderlig Glæde Heiberg forelæse den 1.ste Act af sin usigelig deilige Psyche« (NKS 439, 8°). Adrastea bemærker 11/3 1817: »Maatte Forf. herved igjenvinde det almindelige Bifald, han nød ved sine første Digtninger, men som han desværre ved sine seneste Arbejder (Det romantiske Skuespil: Dristigt vovet, halvervundet, og Comoedien: Julespøg og Nytaarsløjer) ikke har vidst at vedligeholde«. ¶ 107,23–24 Ingemann .. Julegave] Boas Brünnich averterer i Adr. 23/2 1816: »udkommen: Julegave, en Samling af Digte ved B. S. Ingemann .. for 5 Rbd. 2 Mk. paa Skrivpapir«. Enkelte af Digtene, bl. a. »Vift stolt paa Codans Bølge«, er bleven Nationaleje. Samlingen omtales rosende af Rahbek (Tilskueren 1816, Nr. 101) og J. K. Høst (Søndagsblad 1816 176), medens Molbech er forbeholden (Athene VIII 402 ff.). Conrad Schwach skriver til Th. Schorn: »Omsider har jeg læst Ingemanns Julegave. Den er unægtelig meget vakker, og enkelte Digte deri saare deilige; dog forekommer det mig, som den er noget monoton og ikke saa interessant som hans foregaaende Samlinger« (W. Schorn: Da Voldene stod 1905 29 f.). Pavels bemærker 23/3 1817: »Ingemanns Julegave har vist mange skønne Stykker, men bærer alt mere og mere et Sygeligheds Præg, som gjør mig hjertelig bekymret for den unge Mands Skjæbne i Fremtiden ..« (jfr. Noten til B I 240,28–29), ligesom ogsaa Poul Møller er overbevist om, »dass er auf dem letzten Loch pfeife« (P. Hjort: Krit. Bidr., Lit. Afd. 2 LXXVIII). ¶ 107,30–108,2 en .. Glæde i .. paa en beskeden Maade at sammenligne sin Sang med Svalens Skrig ..] som i Indledningsdigtet til hans første Bind »Digte« (1811), hvor det hedder: »Og naar Svalen sig vil hæve/ fra sin lave skjulte Vraa/ .. Kan den haabe, kan den vente,/ at dens stille Sang fortjente/ at fornemmes, lyttes til? ..« og trøster sig med: »Sød er Filomeles Trille [Ϸ: Oehlenschläger]/ dog har Procne, blid og stille,/ ogsaa Stemme i sit Bryst«. Og i Prologen til Samlingen »Procne« (1813): »Naar Solen skinner og Lærken slaar,/ og naar ved Kvæld Du i Lunden gaaer/ og hører de Nattergale,/ da tier den lyttende Sval.«

108,5–6 Aristophanes brugte Svalens Skrig ..] saaledes i »Frørerne« v. 93 og 681. ¶ 108,22–29 Moltke ..] Anton Henrik Moltke (1791–1867), Søn af Geheimestatsminister Frederik Moltke, der 1808 blev Se-

kondløjtnant og 1812 Premierløjtnant i den kgl. Livgarde tilhest, deltog i Kontingentet til Frankrig, men sættes à la suite 25/1 1816. F. G. v. Müller skriver: »Prmltn. i Hestgarden, Kammerjunker Henrik Anton Moltke var bekendt for sin Skjønhed og sit lystige Sind; efter en Sygdom mistede han Næsen« (E. Bodenhoff: Svundne Tider 134). Sprogmanden, daværende Premierløjtnant, Ludv. Aug. Rothe skriver 13/10 1818 fra Paris til Tscherning: »Stakkels Anton Moltke har været her paa Rejse fra Aachen til Montpellier, hvor man har raadet ham til at søge det mildere Klimat. Næsen er meget tykkere end da han gik herfra til Aachen og der gaaer endnu stedse Materie og Been ud af den. At han var i ondt Humør er heel naturligt.« (Tschernings Arkiv, RA). »Mercurius stikker ham i Livet«, fortæller Waltersdorff, som registrerer skiftende Stadier i Moltkes Sygdom og økonomiske Forhold i Breve til Niels Rosenkrantz 6/9, 9/9, 15/9 1816; 26/5, 2/6 1817; 9/10, 12/10 1818 (Niels Rosenkrantz' Arkiv, RA). Moltke blev siden Eskadronchef i jyske Rgmt., lette Dragoner.

109,4-5 *tog Bladet fra Munden mod Heiberg*] se B I 300,12-14. ¶ 109,8-30 *en Afhandling i Rahbeks Minerva . .*] jfr. B I 389,20-22 m. Note og 150,10-15 m. Note. ¶ 109,30-110,2 *ret nette Bogfinker . .*] Oehl.s »Fiskeren«, Afsnittet »Elskovsdrikken«, Scenen mellem Skovens Alfer og Skruptudserne (Lieb. II 121-22).

568. Kbh. 13/5 1817. Fra P. Hjort. NKS 1674,2°. - Jfr. dette Brev med B III 54,4-16 m. Noter.

112,27-28 *naa endelig engang!*] »Slap det ud engang«, i 1. Handling (Lieb. VII 7). ¶ 112,28-29 *Scenen med Rerek . .*] i 2. Handling (ssts. 37-42). ¶ 112,29-113,1 *og i den i Graven . .*] i 3. Handling, Scenen »Det Indre af en Jordhule« (ssts. 57 f.).

113,4 *»som hans troe Hustrue«*] Ragnhild siger i 5. Handling 1. Sc.: »Jeg er hans Hustru, det er Qvindens Pligt / At dele Vee og Modgang med sin Husbond, / Og jeg forlader ham i Nøden ei« (ssts. 117). ¶ 113,19-20 *den Ligegyldighed, hvormed Thiodolf betragter Asmunds ulykkelige Tilstand*] i Slutningen af 1. Handling (ssts. 26-28). ¶ 113,22 *trøste sig med Hagbarths Trøst*] at Signe følger ham i Døden (Lieb. VI 241-42, 258-59). ¶ 113,29-30 *da han forlader sin Broder, som . . mistvivler om Gudernes Tilværelse*] 5. Handling, »Et andet Sted i Skoven« (Lieb. VII 122-27) efter Scenen mellem Asmund og Ragnhild (ssts. 115-16) og den paafølgende med Asmund og hans Trælle (ssts. 118-22).

114,1-3 *Hans Scene med Rerek . . anbragt for at indlede Asvits Komme*] »Fostbrødrene« 1. Redaktion 1817 149-62. ¶ 114,5-6 *hvor Asmund fortæller . . Asvits Snedighed lokkede ham*] ssts. 22. ¶ 114,18 *den eneste Udsigt til Frelse*] Alfred og Rerek vil grave Asmund ud af Hulen (Lieb. VII 76 ff.). ¶ 114,19-20 *Hans Sang . .*] ssts. 87-89.

115,2 *Episoden med Flein*] ssts. 80–85. ¶ 115,2 *Skogols*] Snækols. ¶ 115,2–3 *Forbindelse med Nef og Faste*] ssts. 96–99. ¶ 115,7 *Asmund* .. *forbinde sig med dem*] ssts. 118–22. ¶ 115,8–9 *deres Sammentræffen med Skogol i fjerde Akt*] ssts. 92–99. ¶ 115,9–10 *Fleins Frelse*] »Fostbrødrene«, 1. Redaktion 177 ff. ¶ 115,13–14 *Hans Samtale med Nef*] Licb. VII 127–31. ¶ 115,20–21 *Scene imellem den hjerteløse Klogskab og den opflammende Ungdom*] ssts. 80–85.

116,22–23 *Jeg har selv skrevet Indlægget*] 28/4 1817 fremlagde Peder Hjorts Sagfører, Kammeradvokat Martin Schönheyder (K 74–75: 66,1), i Hof- og Stadsretten en af Kontracitanten selv forfattet Deduktion dels »Om de tolv Paragrapher«, dels »Om Trylleharpen«. ¶ 116,23–24 *som naar det trykkes, nok skal blive et godt claudatur*] som nævnt i Noten til Br. 541 gik Dommen Hjort imod. Chr. Molbech skriver 4/6 1818 til Sibbern, at det for Hjorts Skyld forekommer ham »rigtigt og nødvendigt .. at Proces Acterne udgives, da jeg troer de ville bidrage særdeles meget til at vinde endeel tilbage af det, han for Publicum .. har tabt .. Min Idee var, man skulde faae Udsættelse i Mulktens Betaling til Hjort kom hjem, og imidlertid anvende Pengene [se nedenfor] til med muligste Hurtighed at lade Processen trykke .. og naar denne udkommer, er det dog altid et Spørgsmaal, om Publicum stadfæster Hof- og Stadsrettens Dom« (Add. 1040,4°; jfr. Sibbern 9/6 1818 til Chr. Molbech, NKS 2336,4°). Men deraf blev intet. P. Hjorts Venner med Sibbern i Spidsen havde indsamlet den ham idømte Sum (200 Rbd. rede Sølv), som Martin Schönheyder betalte 23/6 1818 (Add. 294,8°), og Hjorts Indlæg offentliggjordes af Jens Baggesen i »Trylleharpens Historie med Procedure i Sagen«, der i Adr. 18/12 1818 averteres tilkøbs hos Bogtrykker Popp. ¶ 116,24–25 *Examen har jeg ikke tænkt paa* ..] »Alle mene .. De bør reise hjem strax for at tage en Embedsexamen, hvilken De vil«, skriver Sibbern 6/12 1818 indtrængende til den nu faderløse Families Overhoved i Rom (Breve til P. Hjort I 53; jfr. P. Hjort: Krit. Bidr., Kirkelig-etisk Afd. XIII). ¶ 116,26–27 *Spørgsmaalet* ..] kendes ikke. ¶ 116,27 *Fru Schönheyder*] Martin Schönheyder ægtede 1781 Johanne Margrethe Smith (1758–1822), Datter af Præsten, senere Stiftsprovst i Ringsted, Morten S. ¶ 116,28 *hendes Geburtsdag*] 10/12. ¶ 116,29 *Martin*] om P. Hjort og »min Velynder, den berømte Kammeradvocat J. M. Schönheyder« (P. Hjort: Breve I 45) se Noten til B III 49,3–8.

117,2 *Ordet: »Skit« anbragt*] i sin »Erklæring« i Skild. 6/5 1817. ¶ 117,4–5 *Af Ingemann udkommer en Roman*] om »De Underjordiske« se 192,7–16 m. Note. ¶ 117,5–6 *Hauch* .. *skrevet et smukt Stykke*] om »Rosaura« se Noten til B I 271,4–5. ¶ 117,6–7 *bliver færdigt til De kommer hjem*] Gyldendalske Boghandel averterer 23/9 1817 i Adr.: »I Commission .. er udkommen Rosaura; Drama af C. Hauch. Prisen er

heftet 2 Rbd. 80 Sk. Trykp. 3 Rbd. 48 Sk. Skrivp.« ¶ 117,8 *Satire over Olsen*] om »Castor og Pollux« se Noterne til B I 269,23–270,2. ¶ 117,9–13 *Spiltdt Umage*..] »Danlingen eller Spiltdt Umage. En Fortælling«; i Danfana, Januar–Martshæftet 1817 (Danske Værker VIII 49–60).

569. München – Wien 16/5–27/5 1817. Til Christiane Oehlen-schläger. NKS 1674,2^o (S. 117,22–127,15); »En Reise« 285–90 (S. 127,16–131,22).

117,30 *min Afsked . . gjorde mig ondt*] Frederikke Brun skriver 1/2 1818 til Fr. v. Matthisson: »Der ehrliche [Lauritz] Kruse grüsst Dich herzlich und sehnt sich nach dem lieben Stuttgart zurück. So auch Oeh-lenschläger, und da ich sehe aus den Relationen aller dieser zurückkehrenden Zugvögel, dass es in Eurer Neckarstadt ein recht freundliches Leben und Treiben seyn muss« (Fr. v. Matthisson's Literarischer Nachlass II 53).

118,14–22 *ikke bedømme hvem der har det [2: Ret].*] Wienerkongres-sen havde stillet de tyske Stater Konstitutioner i Udsigt. Rigtignok havde Württemberg i Menneskealdre haft en fri Forfatning, en Overenskomst mellem Konge og Folk, som Friedrich I 1806, dengang allieret med Napoleon, med et Magtsprog havde annulleret; hjemkommen fra Kongressen tilbød han sit Land en Konstitution, ikke den gamle, men en tillempet – og som en Naadesakt og en afgjort Sag. Men Stænderne, der intet havde lært og intet glemt, krævede »das gute alte Recht« tilbage, og den første tyske Forfatningskamp begyndte. Kongen, nu Wilhelm I, forelagde 3/3 1817 det nye Konstitutionsforslag, forfattet hovedsagelig af Wangenheim, der under sit Tübingerophold 1815 havde skrevet »Die Idee der Staatsverfassung«, hvori han skitserede en Forfatning, der syntes ham bedst for Württemberg som Led af det tyske Rige, idet han iøvrigt paa flere Maader praktisk kom Stænderne i Møde, men i Debatten gik uden om den gode gamle Ret, Stænderne alene vilde forhandle om. Uhland (Noten til 119,19), Oppositionens poetiske Talerør, skrev samme Dag til sine Forældre: »Dieser Entwurf ist über alle Erwartung schlecht ausgefallen: zwei Kammern, keine Kasse, kein Ausschuss« (Uhlands Briefwechsel II 1912 31). I Beg. af Juni forkastede Stænderforsamlingen det kongelige Forfatningsudkast, hvorefter Forsamlingen blev opløst og hjem-sendt. P. O. Brøndsted skriver 5/1 1819 til Niels Rosenkrantz: »De sydligere Landes Bestræbelser for at komme til en bestemt lovbunden repræsentativ Forfatning have ingensteds antaget en interessantere Charakter end i Wyr-temberg. Sagen ligger vel der for nærværende Tid i en tilsyneladende Dvale (en Følge af gjensidig Spænding som vistnok især Folke-Repræsen-tanternes ufornuftige Stivsind har aarsaget), men den er langt fra at være

hendød eller afgjort. Ikke engang den saa vigtige Skat af faste Ejendomme (Grundsteuer) kan hæves uden Stænderne igjen sammenkaldes, og derfor vil dette sikkerligen skee med Allerførste. Den nu regjærende unge Konge af W. er meget elsket. Jeg har lært at kjende nogle af Stuttgards dygtigste Mænd – alle ere enige om at Kongen har den allerbedste Villie, men Alle beklage tillige at den grundærlige og talentrige Minister v. Wangenheim af Misnøje med Tummelen hjemme gik til Frankfurt til en Post som en Anden lige saa vel kunde røgte« (NKS 1678,2°). Rigtignok var der stadig haardnakkede »Altrectler«, men i vide Kredse i Württemberg kølnedes Lidenskaberne efterhaanden, ligesom ogsaa de Reformer, Kongen satte i Værk, virkede forsonende. I Sommerens Løb 1819 kom det igen til Forhandlinger, og i Slutningen af Sept. s. A. undertegnede Konge og Folk i Forening den nye Pagt. ¶ 118,16 *med Cotta*] samtidig med sin Forlægger-Virksomhed var Cotta stærkt politisk engageret, støttet af sin Formue og Presse. Han grundlagde og udgav »Allgemeine Zeitung« (1798 ff.), det betydeligste politiske Dagblad i Tyskland i det 19. Aarh., havde været Württembergs Udsending til Paris 1799, blev 1815 Medlem af den württembergske Landdag, først som Oppositionens Ordfører, senere, da Kongen med Udgangspunkt i den gamle Ret vilde sammen med Stænderne skabe en ny Forfatning, paa Kongens og Wangenheims Side for at redde hvad reddes kunde. ¶ 118,16 *et Par andre*] først og fremmest Juristen Ludw. Fr. Griesinger (1767–1845). ¶ 118,17–18 *en Constitution . . andre maatte slikke deres Fingre efter*] i nogle anonyme Dagbogsblade »Aus der Wiener Gesellschaft von 1817« hedder det 16/3: »Die grösste Sensation im Wiener Publikum macht fortwährend die neue württembergische Constitution; sie ist der Götze des Tages, dem allgemein gehuldigt wird« (Karl Glossy: Wiener Studien und Dokumente 1933 65). Og herhjemme skriver Fru Brun til Fr. Matthisson 27/4 s. A.: »Ich habe eine sehr grosse Meynung vom neuen Könige. Er geht mit einer hochherzigen Offenheit zu Werke . . Die wackern Schwaben verdienen aber auch einen solchen König, und die ihn nicht verdienen, wird hoffentlich seine Festigkeit in ihre Gränzen zurückweisen« (Fr. v. Matthisson's Literarischer Nachlass II 43). ¶ 118,21–22 *Hæftige Debatter daglig*] se »Verhandlungen in der Versammlung der Landstände des Königsreichs Würtemberg« 1. – 38. Abthl. 1815–17. ¶ 118,22–23 *En Vinduesrude hugges ind i Wangenheims Huus*] og i Griesingers med, ligesom Cottas Naboerske ved en Fejltagelse fik en Flaske Blæk kylet ind ad Døren (Allgemeine Zeitung 8/5 1817). ¶ 118,23–24 *Rückert gjør Vers derover . .*] »Der »Volksvertreter«, oder Stein ins Fenster«, først offentliggjort i Journal f. Lit., Kunst u. Mode, Sept. 1817, optaget i Rückerts Nachlese I 1910 55–57. ¶ 118,29 *Han gaaer til Italien i disse Dage*] se Noten til 98,28–29. ¶ 118,30–119,2 *levede jeg længer sammen med ham . .*] Therese Huber skriver 23/5 1817 til Datteren Therese Forster om Oehl.s Forhold til Rückert: »La Connoissance du

fameux Mr. Rückert l'interessoit beaucoup, il fonde des belles esperances sur son mérite, mais il a courageusement combattu sa Romantophobie – dieu soit loué« (Göttingen, UB).

119,2 *følgende Sonnet*] jfr. 99,1–2 m. Note. ¶ 119,19–22 *Uhland .. kiendt ham her for ti Aar siden ..*] 14/9 1808 skriver Uhland til Venen, senere Justitsraad Karl Mayer: »Vorige Woche machte ich eine interessante Bekanntschaft an dem Dänen Oehlenschläger. Ich kam durch [Medicineren Friedrich] Schnurrer, der ihn von Paris aus kannte, mit ihm zusammen. Er hielt sich einige Zeit hier auf, gibt Cotta einige seiner Werke in Verlag und reiste letzten Donnerstag durch die Schweiz nach Italien ab. Es gehört zu meinen angenehmsten Erinnerungen, wie ich ihn vor Conz eine Reihe trefflicher Romanzen, die ein Ganzes bilden, deklamiren hörte. Er ist ein schöner, geistvoller Mann gegen 30 Jahre und hängt voll Früchte. Ich wünschte, dass du seinen Aladdin lesen könntest« (Uhlands Briefwechsel I 1911 101). ¶ 119,21–22 *mærkede allerede dengang, hvad der boede i ham*] Uhland skriver til Karl Mayer 25/9 1808: »Oehlenschläger hatte meine Manuscripte in Händen, doch hat er sie nicht ganz durchlesen; das 2te Buch, das die Romanzen und Balladen enthält, schien nach seinem Geschmacke zu sein. Als Stammbuchblatt nahm er Des Knaben Berglied mit sich [Ms. phot. 33,8°, Blad 12–13; jfr. Er. II 159]. Ich bin sehr begierig auf die Erscheinung seiner Gedichte. Mündlich will ich dir mehr erzählen« (Uhlands Briefwechsel I 102 f.). ¶ 119,25–27 *ikke besøgt Uhland med Rückert, dersom jeg .. havde kiendt deres Forhold ..*] jfr. Er. III 157; som det fremgaar af Noten til 97,5–8 var Rückert en Ven og Beundrer af Wangenheim, som efter Uhlands Mening havde en daarlig Indflydelse paa Forfatningskampen, hvormod Poeterne havde haft en Kontrovers (Zwey Kampfgedichte i Mb. f.g. St. 18/11 1816). Uhland noterer 5/5: »Besuch von Oehlenschläger u. Rückert«. Rückert skrev efter dette Besøg til Uhland: »Wenn Sie Oehlenschläger besuchen wollen, so will ich Ihnen sagen, wo er wohnt, da Sie leider ihn danach zu fragen vergessen haben. Warum waren Sie so kalt gegen den so herzlich warmen?« (Uhlands Tagebuch 1810–20 209 f.). Samtidig gør Rückert Uhland opmærksom paa, at han »noch einen politischen Hieb nach Ihnen als württembergischem Patriote geführt«, men at det lille Digt iøvrigt ikke vil blive trykt (ssts. 210). ¶ 119,30 *traf Uhland .. i Casino*] Uhland noterer 10/5 1817: »Museum: Oehlenschläger«. (Tagebuch 210). »Für die Zwecke der geselligen Unterhaltung besteht seit längerer Zeit das Museum (Canzleistr. Nr. 11), eine Anstalt für literarische Unterhaltung und für geselliges Vergnügen, hervorgegangen aus einer schon in den letzten Jahrzehnten des vorigen Jahrhunderts gegründeten Lesegesellschaft ..« (D. Plieninger: Beschreibung von Stuttgart 1834 21). Oehl. saa endnu engang Uhland, som med sin Kone opsøgte Digteren i Kbh. 1842 paa en, som Oehl. syntes, næsten fornærmelig kort Visit. »De havde ikke engang Tid til

at drikke en Kop The«, skriver han til Marie Konow (NKS 3694,4°) og udtaler sig siden lidt forundret om den menneskesky Digter til Fr. Hebbel, som fortæller Elise Lensing: »Oehlenschläger schien verletzt, nicht als Poet, sondern als Däne, und ich konnte ihm nicht unrecht geben« (Briefwechsel I 1890 101). ¶ 119,33–120,2 *Justinianus var for dem begge ..*] jfr. »Den politiske Kandestøber« 5. Akt, 2. Sc.

120,3 *Greve Lützow .. der var hos os*] Rudolph Lützow (1780–1858) kom, efter at have forsøgt sig først som Krieger siden som Teolog, 1804 i Diplomatiets Tjeneste og var efter flere Poster 1812–14 Gesandt i København, 1814–18 i Stuttgart, siden i Konstantinopel, hvorfra Fru Brun meget ønskede Brev fra ham (Fr. v. Matthisson's Literatischer Nachlass II 1832 55 f.) og endelig i Rom. Fru Schimmelmann kalder ham »ami du Danemark« og en »bon Danois« (Rev. Pap. V 147–148. ¶ 120,7–9 *Fru Huber .. først Georg Forsters Kone, siden Hubers*] Forfatterinden Therese Huber (1764–1829), Datter af Filologen Heyne, ægtede 1785 Litteraten og Geografen Johann Georg Forster (1754–94), som, grebet af den franske Revolution, snart oplugtes af dens Malstrøm. Baggesen helliger ham i »Labyrinten« nogle hjertelige, højt vurderende Linjer (Danske Værker X 49), og Oehl. karakteriserer »den herlige Reisebeskriver« (Er. III 157) nøjere i »En Reise« I 260. Faa Maaneder efter Forsters Død ægtede hun Husvennen, Forfatteren Ludwig Ferdinand Huber (1764–1804), en fint dannet, liberalt tænkende, aandrig og elskværdig Mand, der havde haft et Par mindre Embeder, men hellere ofrede sig for sine æstetiske Interesser, og som i sine sidste Aar redigerede Allgemeine Zeitung. ¶ 120,9–10 *smukke Fortællinger, de fleste af dem, Huber udgav*] Therese Huber havde for at hjælpe paa sin Families økonomiske Forhold skrevet Romaner og Noveller, som delvis arrangeredes af Huber og udkom under hans Navn (se 266,22–25 m. Note). Vigtigere var hendes energiske og talentfulde Virke som Redaktør 1817–23 af Mb. f. g. St., hvor hun siden 1807 havde været Medarbejder. Hun var »die erste deutsche Journalistin von Format«, siger Liselotte Lohrer (Cotta 1659–1959 68), med oplagt Skriveevne og Forretningssans, alsidige litterære og sociale Interesser og et udbredt Kendskab til Samtidens Pennførere. Rückert havde selv foreslaaet Cotta Fru Huber (C. Beyer: Neue Mittheilungen über Friedr. Rückert 1873 108; jfr. Briefe an Fouqué 1848 346). ¶ 120,10–11 *Hun .. er gammelagtig, men rask, fuld af Ild ..*] Atterbom skriver 25/1 1818 til Geijer: »Vet man i Sverige att das Morgenblatt redigeras af en Fru, nemligen af en Madame Huber i Stuttgart, en icke dum, men helt och hållet fransosierad pulverhäxa?« (Minnen från Tyskland och Italien 169). Og Carlo Lunzi skriver 6/1 1819 til Kamma Rahbek: »I Stuttgart gjorde vi Bekjendtskab med en god Veninde af Frue Brun, med Frue Huber, en interessant Dame med mange Kundskaber og Talenter.

Hun har mange Lader, som hun har tilfælles med Frue Brun, kun at Frue Huber ikke er fuldt saa naragtig« (NKS 1456,2°). ¶ 120,12 *venlig mod mig*] Fru Huber har efterladt sig flere Redaktioner af sin Opfattelse af Oehl. En Søn, en gærende og idealistisk Yngling, den senere Litteraturhistoriker og socialt optagne Publicist Victor Aimée Huber, foreholder hun 4/5 1817 Betydningen af ikke at udskille sig fra Selskabet ved daarlige Manerer etc. etc. og modstiller Oehl. den afskrækkende Rückert (jfr. Noten til 97,7-8; se videre Ludwig Geiger: Therese Huber 258 f.): »Oehlenschläger ist ein wohlgebildeter, gesund aussehender, lebhafter Mann, der anständige Manieren hat, im Eintreten, im Sitzen, bei Tisch, im Ton der Stimme. Er hat nicht die Toumüre der grossen Welt, aber der guten Gesellschaft, und das Geistvolle seines Wesens ersetzt jene überall. Seine allerdings grosse Eitelkeit ist anspruchlos, – denn er äussert sie wie ein Kind, – wie wenn sein Dichterruhm unaussprechlich in Fels und Stein gegraben wäre; aber da er ein dichterischer Mensch ist, so incommodirt es nicht. Er sagt: ich bin ein anerkannter Dichter, eben so einfach wie: ich bin ein Jütlander« (Rudolf Elvers: V. A. Huber I 138). Og i et Brev 23/5 s. A. til Datteren Therese Forster skriver hun: »Si j'ai lu Correggio? il y a un an! et puis il y a 15 jours que nous avons vu son Auteur et asses souvent les peu de jours qu'il etait ici, et très familièrement, le menant à Cannstatt et cetera. C'est un homme heureusement née, bien fait, d'un abord franc et confiant, d'une vanité franche et fondée sur la confiance de ses forces et de son merite, dont pas du tout ridicule ni incomode, mais se conciliant les hommes par sa courageuse naïvité. Je ne comprends pas ce que cet homme a fait de se faire naitre dans le Nord? il a dû devenir meridional, mais les climats lui ont communiqué un peu de pesenteur morale. au lieu de toujours suivre Son imagination il transige avec son individualité et appelle cela de la nordische Tugend. Je l'aime beaucoup ce Ohlenschläger. Il s'était chargé de conduire un plat et piètre Baron Danois: de Bertouch depuis Copenhaque à Paris, d'où il venait, par Vienne, Dresde à Berlin, d'où vous serez absent à son arrivée – Je me plaisais à voir ce Baron eclipsé, oublié, ignoré à Coté du Poète, tout riche et baron qu'il etait et cela tout aussi bien dans le Circle du pr. Ministre que dans la Maison du Fabricant. Je ne crois cependant pas que cette association soit favorable au plus faible. elle decourage. Ohlenschlager est bien plus mur en qualité d'homme que de Poète, et je ne crois pas qu'il obtienne une plus grande perfection maturité en dernière qualité. Corregge est composé il y a 5 ans – ce qu'il a fait depuis ne le vaut pas. Faites Vous donc donner des Contes 2 Vol. j'aime mieux ceux là que des nouvelles tragedies en Manuscript que j'ai lu. Il prends ses sujets dans cette maledetta nordische Heroen Geschichte – cela se prend à l'imagination d'un Poète comme un poid de

plomb. Cela est rude et rustre et absurde, såle et sanguinaire. Il est convaincu que cela donne de l'originalité mais il est d'accord de l'abus qu'on en fait aprésent» (UB Göttingen). Til Geijer beretter Atterbom 25/1 1818, at Fru Huber har været nødsaget til som Redaktrice at være diplomatisk, da alle hendes Bidragydere mere eller mindre tilhører den romantiske Skole, men at hun privat udløser sin Galde i Breve, hvoraf han refererer af et ham forelæst: »att Tyska litteraturen vore in corpore vansinnig, och af all denna vansinnighet kärleken för Tysklands og Nordens forntid det mest vansinniga; att hvarken Jean Paul eller Fouqué skola hinna odödligheten; att Oehlenschläger, hvilken hon personligt känner, vore ett godt ämne och temligen förståndig, blott han icke hade snärjt in sig i den orimliga och vämjeliga Nordiska Mythologien o.s.v. Huru mycket alltid qvinnan influerar på en dylik vitter Madams omdömen märktes särdeles i artikeln om Oehlenschlägar, om hvars skönhet, elegans och belevnhet en half oktavsida, tätt skrifven, handlade, med allahanda utfall mot de andra Romantikerne af hennes bekanta, om hvilka hon sade, att den ene (Rückert) vore illa växt och hade för långa ben, samt skrefve Sonetter til en krokryggig flicka, en annan (Uhländ) drucke öl och luktade tobak, korteligen: alla, utom Oehlenschläger, hade hvar och en sitt kroppsslyte, och voro alla ohöfliga. .« (Minnen från Tyskland och Italien 170). ¶ 120,14 *Bergo, en født Græker*] sandsynligvis Wergo. Therese Huber nævner i sine Breve til Datteren Therese Forster ofte »la bonne Wergo« i Cannstadt. Historikeren Joh. Gottfr. v. Pahl nævner Fabrikantens Hus som et af Byens behagelige (Denkwürdigkeiten aus meinem Leben 1840 437). ¶ 120,15 *Fru Herder*] det 1813 indgaaede Ægteskab mellem den bayeriske Forstraad Emil v. Herder (†1855), Joh. Gottfr. Herders 5. Søn, og Louise Huber (1796–1831), opløstes 1816 som Følge bl. a. af Emil v. H.s Nag over en af Louise H. tidligere næppe hjerteligt nok afvist anden Bejler, hvortil kom hans daarlige Økonomi og et vanskeligt Forhold til Svigermoderen, som iøvrigt glædede sig, da Samlivet genoptoges 1822. ¶ 120,19 *Hun er svindsottig, Stakkel!*] om den af Naturen »zarte und lustige« (Rud. Elvers: V. A. Huber I 131) Luise Herders Helbred se Ludwig Geiger: Therese Huber 1901 218, 236. ¶ 120,24 *Geheimerath Hartmanns Familie*] Juristen, Geheimeraad og Medlem af Generalfinanskollegiet Johan Aug. v. Hartmann (1764–1849) ægtede 1792 Anne Mariette Dannenberger (†1832), f. i Venedig, Datter af Hofraad Heinrich Dannenberger. I det Hartmannske Hjem samlede sig en Kreds, »dergleichen in unserer Stadt nicht wieder zusammenkommen dürfte. Wangenheim, Matthisson, Therese Huber mit ihrer Tochter Luise v. Herder, Reinbeck . . Justinus Kerner mit den Seinen . . Schwab, Lenau bildeten Jahre lang eine vom Geist belebte Gesellschaft, und manche berühmte Männer und sonst in-

teressante Menschen traten in diesen Kreis: Jean Paul, Johanna Schopenhauer, Bonstetten, Tieck, die Dänen Kruse und Oehlenschläger, Baggesen..« (Hartmannbuch 1878 98 f.). ¶ 120,25–26 *Reinbeck .. forlovet med en Datter*] Georg Reinbeck (K 347: 176,1) ægtede 7/6 1817 Lenaus senere Veninde (A. W. Ernst: Lenaus Frauengestalten 1902 131–212), Malerinden Emilie Hartmann (1794–1846), Husets ældste Datter. ¶ 120,28–29 *Grev Zöpplin*] Rigsgreve Ferdinand von Zeppelin (1772–1829) var 1812–18 Minister for det udenl. Departement.

121,1–2 *hans Frue .. en meget artig Dame*] Friherreinde Pauline von Maucler (1785–1863), der 1802 ægtede Ferd. von Zeppelin, havde været meget feteret ved Kejsershoffet i Paris, hvor hendes Mand repræsenterede Württemberg. Therese Huber skriver 23/9 1816 til Datteren: »La Comtesse Zeppelin – aimable et bonne, gagnant les coeurs, empressée à nous distinguer, simple, elegante – mais je la crois passionnée et égoïste, et me tiens sur mes gardes« (UB, Göttingen), og fortæller 1/5 1817: »La société de Mad. de Zeppelin est charmante – elle fait The devant le Sopha aux dames. Les domestiques apportent des tasses versés dans l'antichambre, aux hommes dispersé dans les appartemens – c'est à 8 heures – plus tard on fait des petits jeux, les hommes jouent en parties, à 11 heures on sert du bouillon en tasses, un entrement un roti et de la sallade-c'est tout – un verre de vin avec –« (ssts.). ¶ 121,2 *en Broder til vor Zöpplin*] Kammerherre, Major ved Garden Johan Ditlev v. Zeppelin (1769–1841), Ejer 1823–35 af Eskemosegaard ved Sjælsø, var som førnævnte Rigsgreve Ferd. v. Z. Søn af engelsk Kaptajn Johan Christof Z. (†1802). P. Hjort fortæller i en biografisk Oplysning fra Studenteraarene: »Kongens Omgivelser var i flere Aar under Navn af »Adjutanterne« (ogsaa »de røde Toppe« efter deres Fjedre) hyppig Gjenstand for den værste Omtale som en Landeplage .. Jeg fortalte [Atterbom] .. f. Ex. om den bittere Vrede over »Adjutanternes« Egoisme, Nepotisme, Udsvævelser, Forførelser o. s. v.; om Hovedstadens Besmittelse, Letsindighed og Deeltagelse i Sligt«. Efter allerede at have fortalt et Eksempel paa Adjudanternes frække Udbyteri fortsætter Hjort: »En anden Gang, hed det sig, havde de speculeret i Caffé, som pr. Axel førtes igjennem Danmark til Hamborg og kunde give Enormt af sig, men det gik godt [∩: galt] og man fortalte højt paa Parterret (der den Gang rummede mange hundrede staaende Personer), at Compagniet Zepelin, et Spotteord, man gav dem efter en fortrolig Gardeofficer, havde spillet Fallit og var frelst af Kongen med 1 068 000 Rd slette Penge af Finantserne« (Flyveposten 12/3 1860; jfr. Marcus Rubin: 1807–14 1892 247). ¶ 121,6–7 *en Ministerdatter Frøken Otto*] en ikke identificeret Datter af daværende Finansminister Chr. Friedr. v. Otto (1758–1836). ¶ 121,9 *den indenlandske Kunstflid*] »Selskabet for indenlandsk Kunstflid« stiftedes 1808 for at støtte den hjemlige

Industri og boycotte engelske Varer. Rasmus Nyerup skrev Virksomhedens første Historie i Efterretninger fra Selskabet for indenlandsk Kunstflid I 1812 31 ff. Her i Byen havde Selskabet anlagt et »Konst- og Industriemagasin for qvindelige Arbejder af det finere Slags«, som talte Medarbejdere, »der henhøre til de høiere Classer, og mange Embedsmænds Enker, Koner og Døttre« (Skild. 1812 550 f.). ¶ 121,14–15 *Schillers Buste ... stor og uforlignelig*] jfr. »En Reise« I 263 ff. Dannecker omgikkes Efteraaret 1793 til Foraaret 1794 i Stuttgart sin gamle Skolekammerat og fastholdt Digterens Træk i en Buste i naturlig Størrelse, som han udfærdigede i Marmor 1796–1805, og som ejedes af Digterens Svoger Wilhelm v. Wolzogen for siden at opstilles i Landesbibliothek i Weimar. Grebet af Schillers Død besluttede Dannecker at apotheosere Digteren i en Kolossalbuste, hvorpaa han huggede 1805–10, en Herme, der forblev i Kunstnerens Atelier til hans Død for siden at indgaa i Museet i Stuttgart. Schillers Enke udbryder betaget: »So kann aber nur ein Freund seinen Freund bilden« (Charlotte Schiller u. ihre Freunde I 546; jfr. Aug. Klingemann: Kunst und Natur I 1823 186), og Bonstetten hævder overfor Frederikke Brun Aug. 1822: »ganz Michel Angelo ist Dannecker in Schillers Buste« (Briefe von Bonstetten an Matthisson 1827 109 f.). Ogsaa danske Rejsende var imponerede: Provst Schmidt noterer efter sit og Ingemanns Besøg hos Dannecker 9/6 1818: »Hans Schiller Buste i colossal Størrelse og som han har forbeholdt sig selv, er uidentivl hans beste Arbejde« (NKS 396^c, 8°), og Brøndsted skriver 8/1 1819 til Prins Christian Frederik, at af Kunstnerens nyere Værker »interesserede mig allermest Schillers Buste (et genialt høist fortræffelig Arbejde)« (NKS 1578,2^o). N. L. Høyen kalder i et Brev 30/5 1823 Dannecker »en herlig gammel Mand. Jeg har endnu ei hørt nogen Kunstner tale med saa megen Iver og Begeistring om sin Kunst som han. Thorvaldsen tilbeder han fast ... Schillers Buste, som han har arbejdet for sig selv, er et Mesterarbejde hvad Masken angaaer, men Haarene erindrede mig om Berninis Johannes Hoved i Kunstkammer Samlingen« (NKS 2385,4^o). Oehl. var iøvrigt særlig indtaget af Danneckers »Ariadne« (En Reise I 265 f.). ¶ 121,15–16 *Han har gjort Kongen af Würtembergs Buste i denne Tid*] Liste der Börsenhalle bemærker 8/3 1817: »Der Bildhauer Dannecker in Stuttgart hat jetzt die Buste des letzt verstorbenen Könige von Würtemberg zu Stande gebracht, die äusserst vortrefflich ausgefallen ist.« ¶ 121,15–21 .. *den ene .. havde været 5 Aar i Khavn .. det var Prinds Wilhelm af Würtembergs Kone*] yngre Broder af Kong Friedrich I af Würtemberg, Fyrst Friedrich Wilhelm Philipp (1761–1830), Guvernør i København indtil 1806 og dansk Generaløjntant, nuværende württembergsk Feldmarskal, formæledes 1800 med Baronesse Vilhelmine Tunderfeld-Rhodus (1777–1822), som Baggesen efter et Ophold 1808–09 i Stuttgart dedicerede Rimbrevet »Hunde-Komedien eller Den portative

Himmel« (Arlaud III 1–12; jfr. Bagg. Biogr. IV Tillæg 16 ff. og Rev. Pap. VI 520. ¶ 121,18 *tilbragt glade Dage der*] Prinsesse Charlotte skriver 24/7 1821 til sin Broder Prins Christian (VIII) Frederik: »Det har sikkert glædet Dig at see P. Wilhelm af Wyrtenberg igjen og hun som og Hertugen vil det ret have glædet; hun har endnu megen Attachement for alt Dansk« (Kongehusets Arkiv, RA; jfr. Fru Brun til Fr. Matthisson 28/5 1818 i Fr. v. Matthisson's Literarischer Nachlass II 59).

122,4 *Ulm*] Oehl. passerede Ulm 12/5 1817 ifølge sit Pas (NKS 1674,2°, IX). ¶ 122,9 *i en elendig Comodie*] Direktør for Augsburger Theater 17/11 1816–30/5 1817 var den gigtsvage Karl Hain. Teatrets Historiker skriver: »Hains Gesellschaft genügte, wiewohl ohne seine Schuld, natürlich nicht und die Direktion wurde zur Bewerbung ausgeschrieben« (F. A. Witz: *Gesch. d. theatralischen Vorstellungen in Augsburg 1876* 74). ¶ 122,11 *Morinden*] »Die Mohrin zu Hamburg« (1776) af Ernst Lorenz Michael Rathlef († 1791). ¶ 122,19 *den bayerske Gesandt*] Johann Nepomuk v. Tautphoeus († 1835), som Oehl. kan have truffet hos Fru Huber (Ludwig Geiger: *Therese Huber* 259), satte sit Navn paa Oehl.s Pas 11/5 1817. ¶ 122,19–20 *Geheimstratsrath Riegel*] Schelling omtaler 12/3 til Cotta en Omordning af Akademie der Wissenschaften i München, som »in der Person des Herrn Geh. Rat. v. Riegel einen königlichen Commissär erhalten, der den ganzen Geschäftsgang sowie die Verwaltung der Fonds teils zu leisten teils zu inspizieren hat« (Brieve an Cotta I 1925 237) og mener i et Brev til Historikeren Joh. Chr. Phister 4/4 s. A.: »Zum Glück lassen die persönlichen Eigenschaften und Einsichten des ernannten Commissärs alles Beste hoffen« (Aus Schellings *Leben in Briefen* II 1870 299 f.). Hans Data er ikke fundne. ¶ 122,22–28 *Morillo .. beviser, at det ikke er Gienstande, men Mesteren .. som giver Værket sin Værdie*] jfr. B I 294, 17–19. Ligeledes bemærker Mad. de Staël: »Ceux qui n'aiment pas beaucoup la peinture en elle-même, attachent une grande importance aux sujets des tableaux« (De l'Allemagne II 158). Saaledes havde Kotzebue skrevet fra Musée Napoléon: »Wer es für gleichgültig hält, an welchem Gegenstande sich die Kunst übt, der mag den Bettler [le jeune mendiant] von Murillo bewundern, der sich das Ungeziefer absucht; ich kehre ihm den Rücken..« (Erinnerungen aus Paris 1804 211).

123,13–14 *mellem »einander wie Mäusedrek und Coriander«*] af Goethe: Ein Fastnachspiel von Pater Brey (Werke, Weimar-Augs. 1. Abthl. XVI 67). ¶ 123,17–20 *Omviseren gjør .. opmærksom paa, hvorledes Herr Denner har malet ..*] Katalogen, der iøvrigt ikke giver sig af med Vurderinger, bemærker i Anledning af Denners Brystbillede af en gammel Mand: »Mit unbegreiflicher Vollendung ausgeführt« (Verz. d. Gemälde in d. kgl. Pinakothek zu München 1838 199). ¶ 123,24–25 *kun et Øjeblik i den*

italienske Oper] en italiensk Trup under Ledelse af Antonio Cera opførte fra April 1817 til Aarets Slutning »eine grosse Reihe längstvergensener Opern« (Franz Grandaur: Chronik des National-Theaters in München 1878 86). ¶ 123,28 *Intendanten Her von la Motte*] Aug. Delamotte (†1841) var 1810–20 kgl. bayersk Hofteaterintendant i München. ¶ 123,29 *to Theatre*] »National-Theater« og den under samme Direktion hørende Forstadscene »Isarthortheater«. ¶ 123,30 *vi reise i morgen*] Passet er paategnet 18/5 1817 »über Braunau nach Wien« (NKS 1674,2° IX).

124,1–6 *Min eneste Omgang her er Schelling*] Oehl., der paa Forhaand var lidt ængstelig før Mødet med Schelling, da han ikke godt taalte »en fornem Mine«, har i »En Reise« (I 275 f.) et indtagende Portræt af Filosoffen og taler om, at hans »genialske blide Øie forsoner, med svabisk Blidhed, Næsens nordphilosophiske Trods«, ligesom Martensen siden hos ham »fristes til at finde noget Haardt og Stolt; men hans dejlige blaa Øine vidnede om den høiere mod Evigheden stræbende Genius« (Af mit Levnet I 157). F. C. Petersen vil i et Selskab kun se »en temmelig i sig indesluttet Mand« (Breve til J. P. Mynster 64), der forekom unge Lunzi, i et Brev til Kamma Rahbek, ved første Øjekast »som en grov Smedesvend, som kunde gjerne sætte Næven for min Næse« (NKS 1456,2°), medens senere Biskop C. W. Bindsbøll véd at karakterisere Filosofens militante Fremtoning: »Han træder op med en Tillid, som behøvede han kun at tale, saa skeete det, at byde, saa stod det der« (Meddelelser fra og om Udlandet 1841 77 f.). Om det udelte Behag ved hans Fortrolighed taler ogsaa Sibbern (Breve fra og til Sibbern I 83), H. C. Ørsted (Breve fra og til H. C. Ørsted II 36) og i særlig Grad hans Disciple F. L. B. Zeuthen (Min Udenlandsreise 1833–34 1875 18 f.) og Atterbom og Hjort (B III 34,16–35,4 m. Noter). ¶ 124,6–7 *stor Kiærlighed for Poesie*] Schelling var ogsaa poetisk produktiv. Under Mærket Bonaventura offentliggjorde han i A. W. Schlegels og Tiecks Musenalmanach 1802 flere Digte, genoptrykt med andre i »Gedichte« (1913) ved Erich Schmidt. ¶ 124,12–14 *giver nu snart et Værk ud paa tydsk .. det absolutte Sprog har jeg aldrig forstaaet*] af Schellings hyppigt omtalte og omspurgte, aldrig fuldførte Arbejde, »Die Weltalter«, fandtes tidligere blot et Fragment i Sämtliche Werke I. Abthl. Bd. 8 1861 195–344. Allerede 1811 og igen 1812 havde Schelling annonceret sit Værk (publiceret 1946 af M. Schröter), som 1815 findes opført i Messekatalogen som udkommen (Brieffe an Cotta I 242 f.; jfr. Breve fra og til Sibbern II 83, Atterbom til P. Hjort 22/4 1819 (NKS 3449,4°) og Breve fra og til H. C. Ørsted II 39). Atterbom, som Schelling havde foreslaaet at oversætte »Die Weltalter« for de Lærde »utan tvärtom att træde ut i den friska, offentliga, lefvande til Svensk, skriver 15/1 1818 til Geijer, at Arbejdet ikke blot er bestemt

lifvet och gripa in hos både lärda och olärda, eller hos alla, som helt simpelt .. äga sundt förnuft samt intresse för Vetenskap och Tro. Derföre är i detta verk Schellings vanliga gedigenhet, djupsinnighet och Geistesenergie förenad med en så sublim enkelhet och klarhet i tankegång, styl och ton, att hvar och en, som kan läsa Bibeln, äfven kan läsa detta arbete« (Minnen från Tyskland och Italien 142; jfr. Samlaren 1918 84).

¶ 124,20–21 *Vi blev enige om at en Philisoph og en Poet bedre kunde leve sammen ..*] jfr. Noten til 127,3. ¶ 124,22 *har tre Børn*] senere juridisk Professor Paul Heinrich Joseph v. Schelling, f. 17/12 1813; Theologen Friedrich (Fritz) v. S., f. i Beg. af Aug. 1815 og Karoline, senere Baronesse v. Zech, f. 25/3 1817. ¶ 124,25 *Konen er en meget artig og dannet Kone*] Schelling ægtede 1812 Pauline Gotter (1788–1854), »en åndrig og nobel Datter af Digteren Gotter«, siger Hjort (Krit. Bidr., Kirkelig-etisk Afd. XIX) og skriver 3/1 1818 til Olivia Rasbech: »Hun passer ganske til hans strenge Alvorlighed, thi hun er kjærlig bøielig, smuk og levende og han i hendes Nærværelse ligesaa mild, som han er alvorlig, naar man er alene med ham« (NKS 2411,4°, fasc. 86), eller som hun næsten tilbød fremtræder hos Atterbom: »Hon är för sin mans individualitet liksom till punkt och pricka skapad, och omgifver honom verkligen som hans h v i t a D ä m o n , eller som en Ljusens Engel. Ung, hög- och välväxt, på engång jungfrulig och majestätisk i gång och rörelse, med ett allrakäraste hufvud, de mildaste ögon, det vänligaste ansigte, der en bländande hvithet lätt på kinder och läppar öfvergjutes af en skär och vek rodnad, är hon sjelfa ömheten och godheten personifierad« (Minnen från Tyskland och Italien 147).

¶ 124,26–27 *Hun har .. forladt A. W. Schlegel for .. Schelling*] Oehl. forveksler Pauline Gotter med Caroline Schlegel (†1809), som forlod A. W. Schegel 1803 efter syv Aars Giftermaal for at ægte Schelling. Atterbom finder det iøvrigt ikke unødvendigt at skrive til Ernst v. Malsburg (Noten til B I 293,2), at Schelling er bedst at være alene med, »oder wenn höchstens seine jetzige Frau (nicht die jenige, welche zuerst A. W. Schlegels Gattin war) gegenwärtig ist« (UB, Uppsala), og oplyser 16/1 1818 E. G. Geijer: »Hans [Schellings] förra hustru, en högst spirituell men tillika högst intrigant dam, hvilken, som bekant är, förut var gift med A. W. Schlegel, dog för några år sedan« (Minnen från Tyskland och Italien 147). H. C. Ørsted skriver Dec. 1822 fra München, at Schellings »Huus er meget behageligt og hans nuværende Kone meget dannet og interessant. Den forrige vilde jeg ikke have rost saa meget« (Breve fra og til H. C. Ørsted II 36).

¶ 124,28–29 *forekomme mig, som en romersk Gud og siællansk Skrædder*] »En romersk Gud og Siællandsk Skrædder / Costumet ikke just tilsteder / At mødes i et Skuespil.« Af Epilogen til »Kærlighed uden Strømper« (Levins Udg. 1878 70). Jacob Grimm skriver 7/6 1814 til Wilh. Grimm om sit Bekendtskab med A. W. Schlegel i Paris

bl. a.: »Sein Äusseres ist ganz anders, als ich mir dachte. Vor allem viel älter sieht er aus, tut auch müde und bequem und geht engländisch gekleidet, d. h. mit langem Überrock bis auf die Füsse schleppend und hohen weiten Gamaschen. Er . . schnupft Tabak oder hat davon das Ansehen, sonst etwas Professorartiges« (Aus der Jugendzeit 1881 337).

125,1-5 *Jeg forelæste dem blandt andet Xaver (Lykkeridderen) . . .* Schelling sagde, »denne Novel mindte ham om Cervantes og Boccacaz« (En Reise I 283). ¶ 125,5-7 *lovede vi at skrive hinanden til . . .* tidligere havde Schelling opfordret C. H. Pfaff til at korrespondere med sig (Lebenserinnerungen 108) og senere bl. a. Atterbom (Minnen från Tyskland och Italien 314). ¶ 125,8-127,2 *gav jeg mig . . . i Samtale med ham om Philosophien . . .* mere udførligt i »en Reise« I 277-82. Schelling har øjensynlig ikke villet indlade sig med Oehl.s skeptiske Stykke *Filosofi*. Atterbom, hans Elev, skriver 22/4 1819 til P. Hjort nedladende herom og perfidt om Digterens gemytlige Forsøg i *Selvopbyggelse*: »Ett mästerstycke af naiv sancta simplicitas är den långa Foreläsning i *Philosophien*, som han hållit för Schelling, och det sätt, hvarpå han sammanställer sig, Schelling och Steffens; han vill nemligen först ej gå till Schelling, af fruktan att bli slått mottagen, men tröstar sig med den raison, at Schelling och han äro tvenne mathematiska storheter, som hvar för sig äro lika stora med en tredje storhet, Steffens, och således jemväl hine emellan måste vara lika stora« (NKS 3449,4°). P. Hjort havde 18/12 1817 skrevet til Sibbern: »At han [Schelling] har gennemskuet Øhlenschläger med sit Titan-Blik, er naturligt. Han holder af ham« (sst.).

127,3 *Schellings almindeligste Lecture er Aristophanes*] Hjort fortæller, at han engang Schelling var syg læste Holberg højt for ham, hvorfor Schelling hjerteligt takkede ham, idet han bemærkede, »at Aristophanes var dog noget Andet og Højere«, og at Holberg »har langtfra ikke Grækernes Dybde« (Krit. Bidr., Kirkelig-etisk Afd. XIX f.), og anfører siden af en hypotetisk Samtale med Filosoffen: »Vi kom til det Punkt . . . hvilke fire Bøger man vel skulde tage med sig, når man skulde leve som Eneboer paa en Ö. Bibelen og Shakespeare vare vi snart enige om, men så vilde Schelling have Dante og sin elskede Aristophanes, hvorimod jeg gjorde flere Indvendinger. Først vilde jeg have den græske Oldtid repræsenteret af Plato eller Aristoteles. Ja, sagde han, skjelmisk smilende, jeg indser nok, at De vil have en Filosof istedenfor en af de to Digtere, men jeg tænker nu selv at lægge *Filosofien* til, og vilde foretrække Digteren; jeg troer desuden, at jeg hellere opgav Shakspeare end min Aristophanes« (sst. XXV). Hauch reflekterer i et Brev 24/6 1817 til Molbech: »Mærkeligt er det, at denne alt omfattende Aand er en særdeles Ynder af Aristophanes, hvilket viser at dyb Forskning og Sands for det

Komiske vil lade sig forene, samt at, hvis dette ikke altid er Tilfældet, er det mere de menneskelige Fordomme, end den menneskelige Naturs Indskrænkning, der har sadt sig derimod« (NKS 2336,4°). ¶ 127,6–14 *Den gamle Jacobi vilde jeg ikke besøge . . ikke kunde lide visse Folks Væsen*] Atterbom taler i Beg. af 1818 om »något ceremoniell i sitt [3: Filosoffen Friedrich Heinrich Jacobi (1743–1819)] väsende, en philosophera nde hofman . . godsinnad och vänlig, men schwanken d, lättbeveklig svag dels af ursprunglig brist på sjelfständighet, dels af ålder och fåfånga« (Minnen från Tyskland och Italien 157), og Hjort nævner samtidig et Eksempel paa Huset Jacobis ømtfintlige Etikette (Krit. Bidr., Kirkelig-etisk Afd. XVII), mens Pfaff skildrer den tyveaar yngre Tænkter som en harmonisk Blanding af en Filosof og en Verdensmand med et ædelt Fysiognomi og et aandfuldt Blik (Lebenserinnerungen 109). J. P. Mynster skriver 14/7 1817 til F. C. Petersen: »i München var [Oehl.] endog bleven meget god Ven med Schelling, derimod havde han ikke besøgt den »fornemme« Jacobi. Dette Sidste vilde jeg ønske, De fik Leilighed til, da jeg meget gjerne vilde høre Noget om ham« (Breve fra I. P. Mynster 129 f.). F. C. Petersen svarer 28/8 s. A.: »Til Jacobi havde jeg gaaet, om De end ikke havde opfordret mig dertil. . . Han kiender Alt, hvad der er oversat af Oehlenschläger, og taler med megen Kierlighed derom, især om Correggio, Slutningen undtagen, der overhovedet ikke synes at behage« (Breve til I. P. Mynster 63 f.). ¶ 127,6–7 *skiøndt Schelling selv raadte mig dertil*] Jacobi havde i sit Skrift »Von den göttlichen Dingen und ihrer Offenbarung« (1811), hvori han igen forfægter sin Yndlingsmaxime om Videnskaben som Atheismens Rod, vendt sig mod Schellings Religionsfilosofi og heri givet sig Blottelser, som Schelling naadeløst indkredser i sin »F. W. J. Schellings Denkmal der Schrift von den göttlichen Dingen etc. des Herrn Fr. H. Jacobi und der ihm in derselben gemachten Beschuldigung eines absichtlich täuschenden, Lüge redenden Atheismus« (1812), hvori han fik Luft for sit aarelange spændte Forhold til den gamle Filosof. Atterbom skriver: »Schelling och han [Jacobi] umgås numera aldrig med hverandra; Jacobi nämmer icke heller gerna den förres namn. Likväl äro de på begge sidor toleranta i afseende på deras bekanta, som till en stor del umgås i båda husen; Jacobi af urbanitet, Schelling af ligkiltighet« (Minnen från Tyskland och Italien 157). ¶ 127,15 *»guter Freund von allen Potentaten«*] af Harlequin Patriots Replik til Puff: »Men Geert – Ein guter Ven von allen Potentaten« (Johs. Ewald: Samlede Skrifter II 1915 261). ¶ 127,19–20 *Hohenlinden . . Moreaus Fiender . .*] 3/12 1800 sejrede General Moreau afgørende over Østrigerne under Ærkehertug Johann ved Hohenlinden øst for München. ¶ 127,30–128,1 *læste i nogle Musenalmanakker . .*] se 128,5–6 m. Note.

128,5–6 *aandelig Kammerspisning i Lommebøgerne for Skuespilyndere*] Oehl. skriver: »Lembert (K 350–51: 181,27) .. forærede mig sin Lommebog« (En Reise I 263) ☉: »Taschenbuch für Schauspieler und Schauspielere«, som Lembert udsendte 1816–1817, 1821–23, og som foruden Revue over de tyske Sceners Status indeholdt Digte, Fortællinger, Skuespil og dramaturgiske Afhandlinger. ¶ 128,26–27 *Enkechurfyrstinden af Bayern .. med hvem vi reiste*] Kurfyrst Karl Theodor af Pfalz-Baiern (1724–1799) ægtede 1795 den 19aarige Marie Leopoldine (1776–1848), Datter af Erkehertug Ferdinand af Modena-Este, et Barnebarn af Maria Theresia, gift 2° med Greve Ludvig d'Arco (1773–1854), kgl. baiersk Kammerherre og Rigsraad, hvem hun Sommeren 1799 havde født en Søn (E. Vehse: *Gesch. d. deutschen Höfe* XXIV 259 ff.). I en Korrespondance fra Wien hedder det: »J. k. H. die Erzherzogin Leopoldine, verwittwete Kurfürstin von Pfalzbaiern, ist seit einigen Tagen hier eingetroffen und hat ihr Absteigequartier in der Vorstadt Landstrasse genommen. Auch der berühmte dänische Dichter Oelenschläger befindet sich seit mehrern Tagen hier« (*Allgemeine Zeitung* 2/6 1817; jfr. *Wiener Zeitung* 24/5 og *Vaterländische Blätter* 4/6 1817).

129,26–27 »svarten Fiæs«] »De Smedde grinte af svarten Fiæs« af H. C. Sneedorffs »Vise om Herr Henrik« (1784); se hans »Efterladte Digte« 1829 166. ¶ 129,27 »med sin Hammer og sin Tang«] jfr. »Hroars Saga« 1817 53, 62 (*Lieb.* XXXI 29, 34).

570. Kbh. 17/5 1817. Fra Christiane Oehlenschläger. NKS 1674,2°.

131,24–25 *for syv Aar siden ..*] se Noten til B I 29,1.

133,1–3 .. *Deres Bryllupsdag ..*] Hans Christian Ørsted ægtede 17/5 1814 i Roskilde Inger Birgitte Ballum (1789–1875), Datter af Sognepræst i Keldby N. C. Ballum (†1792). Hun kom 12 Aar gml. i Huset hos Farverinken paa Vestergade og var fra 1810 en skattet Hjælp hos Apoteker Ørsteds i Sorø og Roskilde. Paa Grundlag af hendes Meddelelser til Datteren Mathilde Ø. og Barnebarnet Birgitte Scharling har Oldebarnet Andreas Boje fortalt Træk af hendes Levned (NKS 2500,2° II). Sophie Ørsted værdsatte i høj Grad hendes Selskab og brevvekslede med hende (Ørsted 94,2° og *Privateje*; jfr. Th. Bull: *Den Bull-Ørstedske Familie* 1954 34, 38, 41–43, 52). ¶ 133,6–7 *Ørsteds Kone er ret en Person efter mit Sind*] i et Brev til Birgitte Ballum 1/2 1814 fortæller H. C. Ørsted om Familie og Venners Reaktionen paa hans Kundgørelse om deres Forbindelse bl. a.: »[Oehl.] var ikke selv hjemme, men jeg fortalte hans Kone det, som havde hørt saa meget godt om Dig, at hun ytrede sit meget levende Bifald til mit Valg« (*Afskrift i Privateje*). At Sympatien var gensidig og varig, vidner bl. a. Fru Ørsteds Udtalelse til Datteren Karen Ø.

9/7 1836 efter at have haft Besøg af Christiane Oehl.: »Fru Øhlenslæger . . har noget saa kjerlig og godt hos sig saa jeg ret holder af hende« (NKS 2500,2°, I, 2), et Brev af 2/8 [1839], hvori hun taler om hvor meget hun længes efter at se Christianes »herlige Ansigt« (NKS 1674,2°, VIII fasc. 7), ligesom hendes Begejstring for Hauchs »skjønne Digt over Fru Oehlenschläger« (Breve fra og til H. C. Ørsted II 173). ¶ 133,12 *Tættestaaarnet*] Taarnet paa Garnisonskirke. ¶ 133,24–25 *Breve, af 17 og 19 med Posten*] Br. 559. ¶ 133,25 *det med Fisker fra lang Fredag*] Br. 556. ¶ 133,26 *fra Metz*] Br. 561.

134,26–27 *Vi har gjort ved den Wedelske affaire hvad vi kan*] se videre 154,3–12 m. Noter. ¶ 134,28–30 *det Ankerske Fideicommiss . .*] Boet efter Storhandelsmanden og Mæcenen Bernt Anker († 1805) maatte i 1819 indstille sine Betalinger. De store og værdifulde Ejendomme etc. solgtes til Spotpriser, og Fideicommiset ophørte. Niels Rosenkrantz rystede paa Hovedet (Ludvig Daae: *Breve fra Danske og Norske* 36).

135,1 *den norske cours er i Bedring*] Skild. 26/4 1817 meddeler: Norske Sedler, som allerede ere blevne solgte for 18½, betales nu igjen med 28, d. e. for 100 Rbd. Norsk betales 28 Rbd. Dansk. Som Aarsag til denne pludselige Forbedring anføres, at adskillige Handelshuse have faaet Commissioner fra Norge om at indkjøbe norske Rigsbanksedler, da man i daglig Omsætning ikke godt kan være tjent med de nye Speciesedler. De sidste staae endnu stedse 3 a 4 PC. under de første.« ¶ 135,4–6 *Bogtrykker Pop . . er ordholden*] om det velordnede Popske Officin se Skand. *Bogtrykker-Tidende* V 1874 33 ff. ¶ 135,5 *lovet mig tre Ark om Ugen*] se videre 146,17–18 og 154,29–155,11. ¶ 135,6–7 *Papir har jeg meget ondt ved at faae*] se 154,20–23 m. Note. ¶ 135,10–11 *indgive en Ansøgning paa ny til Kongen . .*] den i Noten til B I 194,7–8 citerede kgl. Resolution bemyndigede allernaadigst »Directionen til, saafremt den forøgede Indtægt, Supplicanten herved erholder for eet Aar, ikke maatte være tilstrækkelig til hans Families Underhold, desangaaende henimod Reisens Ophør at indkomme med allerunderdanigst Forestilling«. Se videre 147,7–22 og 154,16–18 m. Note. ¶ 135,21 *Geheimeraad Moltke*] se Noten til B I 194,7–8. ¶ 135,22–23 *paa Frederiksberg*] han boede i Frederiksberg Allé.

136,5–6 *lille Marie Bardenfleth*] Marie Sophie Frederikke Bardenfleth (1810–87), Datter af Hofchef hos Prins Frederik Ferdinand, senere Generalguvernør paa de vestindiske Øer Johan Frederik von Bardenfleth († 1833) boede i Prins Ferdinands Palæ. ¶ 136,6–7 *nu er hun rejst til Lyngby*] hendes Broder, senere Geheimekonferensraad C. E. Bardenfleth (1807–57), nævner fra den Tid Moderens Sommerbolig i Lyngby, hvor den næppe 10aarige Frederik VII holdt til (Livserindringer 1890 14–15). Prinsesse Juliane skriver 10/8 1813 til Prins Christian Frederik: »Den

søde Fritz er meget rask og vel, han har næsten altid en af Bardenfleths Børn herude som ere meget artige Dreng, dette morer ham overmaade« (Kongehusets Arkiv, RA). ¶ 136,11 *das ist gelungen*] jfr. K 225: 229,28-29.

571. Stuttgart 23/5 1817. Fra Marie Jacobina v. Küster. NKS 1674,2°.

136,18 *Ihr freundlicher Brief*] kendes ikke.

137,7-10 *Ihr Stambuch* ..] Oehl.s Stambog fra Rejsen 1816-17 kendes ikke og er øjensynlig bortkommen i Stuttgart; se 256,13-15; 265,19-21; 265,27-266,2 og B III 19,22-25. ¶ 137,8 *Emilie meine zweyte Tochter*] Emilie Sophie Küster (1800-66). Küster havde 3 Døtre og 4 Sønner (Taschenbuch d. adel. Häuser. Alter Adel und Briefadel 1927 521 f.).

572. Stuttgart 23/5 1817. Fra Elisabeth v. Küster. NKS 1674,2°.

139,4-8 *schicken Sie mir .. des Dichters Heimath, oder der Rosenbusch* ..] Overs. af »Digterens Hjem« i Digtninger I 1811 (Lieb. XX 39-42) og »Rosentræerne« ssts. (Lieb. XXIV 201-05), begge i »Gedichte« 1817. Siden skrev Oehl.: »Den preussiske Minister v. Küster har en venlig Kone og to elskværdige Døtre. Den ældste Betty er meget poetisk; jeg gav hende til Erindring min Oversættelse af Romancen: »Rosentræerne«, da jeg reiste« (Er. III 157).

573. Kbh. 23/5 1817. Fra A. E. Boye. NKS 1674,2°. Trykt: Mindebl. 246-49.

139,26-29 *Normannen ei sit Norden svigter* ..] sidste Strofe af Digtet »Til Herman Wedel, Greve af Jarlsberg. Med Tragødien Hugo von Rheinberg« (Lieb. XX 101).

141,2-3 *nodus tali vindice dignus*] »en Knude, der er værddig til at løses«, af en Gud nemlig (Horats, ars poetica 191). ¶ 141,30 *conf. infra*] se 144, 3-9.

142,14 *en Oversættelse af Krusensterns Reise*] den russiske Admiral Adam Johann von Krusenstern (1770-1846), der 1803-06 foretog en Jordomsejling, samlede sine Oplevelser og Resultater i »Reise um die Welt« I-III (1810-13). Om sit Forehavende havde Boye tilskrevet Krusenstern, som 30/10 1817 fra sit Gods i Estland takkede ham paa det forbindtligste, idet han bad ham tage Hensyn til Forbedringerne i den endnu ikke trykte, men afsluttede franske Oversættelse (NKS 1458,2°). Boye offentliggjorde 1ste og eneste Bind af »Krusensterns Reise omkring Jorden« 1818 (Adr. 28/2), forudskikket en historisk Oversigt over Rejser og Sømandsskab i Alm. I Bakkehusmaalet hed han herefterdags bl. a. »den berømte Nautiker Adolf

Krusenstjern-Lisiankosky v. Boye« og underskriver sig i Breve til Kamma Rahbek bl. a. »Adolf Krusenstjern«. ¶ 142,15 *Phoebus*] se Noten til 32,29-33,2. ¶ 142,22-24 *en lille Prøve .. i Morgenblatt af Deres M å h r c h e n*] af »Aly und Gulhyndy« i Mb. f. g. St. 7/4 og 12/4 1817.

143,7 *Deres forrige Sommerbolig*] jfr. Noten til B I 248,9. ¶ 143,10 *hver ottende Dag .. besøge Deres Familie*] jfr. Noten til B I 206,4. ¶ 143,23-24 *i Artiklen fra Kbhavn i Morgenblatt ..*] i Mb. f. g. St. 31/3 1817 skriver A. E. Boye: »Das sehr beliebte und sehr oft gespielte Singspiel Oehlenschlägers, das Raubschloss, wurde neulich aufgeführt, und mit einem so lebhaften und allgemeinen Beyfall aufgenommen, als wäre es ein neues bisher nicht aufgeführtes Stück gewesen. Man rief, nachdem das Spiel zum Ende war, laut und einstimmig vom Parterre: Es lebe Oehlenschläger!« ¶ 143,25-27 *ved Hakons Opførelse ..*] Adrastea skriver 24/5 1817: »Forestillingen i Onsdags [21/5] af Øhlenschlägers Hakon Jarl, til Fordeel for de Døvstumme, optoges med et overordentligt Bifald. Efter Dækkets Fald istemte en Deel af Parterret Slutningsverset af Ingemanns Sang til Øhlenschläger [den i Noten til B I 198,18-19 nævnte Afskedssang], hvilket fulgtes af Raabet: »Øhlenschläger level! og tre Gange gjentaget Bifaldsklap«. Begivenheden blev noteret af Boye i Mb. f. g. St. 20/6 1817 og i »Der Sammler« 1/7 s. A. under Oehl.s Ophold i Wien. At Skuespiller Stage vilde overtage afdøde Foersoms Rolle (Olaf) var bemærket i Dagen 7/5 1817.

574. Kbh. 27/5 1817. Fra Christiane Oehlenschläger. NKS 1674, 2°. Trykt: Mindebl. 239-40 (Brudstykke).

144,12-13 *..Brev fra Stutgard!*] Br. 565. ¶ 144,26 *at ikke C Bernstorff er der*] Christian Günther Bernstorff havde været Gesandt i Wien Juni 1812 til Okt. 1816. ¶ 144,26-27 *saadanne en Mands personlige Venskab*] se Noten til B I 14,5.

146,7 *den Glæde at see De søde Træk »Frege et Comp.«*] i en Bemærkning til sin Udtalelse B III 60,3-7 skriver Hjort siden: »En stærk, både moralsk og æstetisk fuldberettiget, Tilskyndelse lå der tillige i Oehl.s huslige Kår. Han trængte dengang til flere Indtægter, end han desværre havde. »Christiane«, således hed hans Hustru i min Kreds, d. v. s. hos Schjørrings, Reinhardts, Schönheyders o. s. v., sagde engang med sin kraftfulde Tydelighed: Nej, kjære Hjort! ti stille med den Snak, for fik vi ikke de Vexler i Sølv fra Cotta, saa vare vi sultede ihjel for længe siden!« (Krit. Bidr., Lit. Afd. I 127).

147,7 *Geheimeraad Møsting har været usigelig galant imod mig*] Møsting havde tidligere vist sig venligsindet overfor Oehl. I Anledning af den i Noten til B I 135,7 behandlede Henvendelse fra Oehl. til Fonden ad usus publicos om Køb af de ham forlagte Skrifter havde Møsting i sin Kon-

cept til Forestillingen, efter af Collin at have hørt om Fondens sløje Status og efter at have foreløbig nægtet Prof. Boye Støtte til Trykning af et fortsat Arbejde, videre skrevet: »Prof. Oehlenschlægers Begjæring har mere for sig, thi denne, en vores Litteratur og en vores Sprog, baade i Landet og i Udlandet meget forientet Mand, behøver Pengene til hans Sustentation. Hans Grunde ere altsaa mere paatrængende. Jeg beklager derfor meget at jeg maa erklære mig imod hans Ønske. Men jeg kan umulig tilraade en nye Udgivt af en Casse der er deficit, og hvis Capital maa angribes. Jeg skulle tro, at Professor Oehlenschlæger vil kunde hielpes paa en anden Maade, om ikke med den fulde Summe saa dog med en Deel deraf« – og foreslaar, at Fonden yder Oehl. et rentefrit Laan paa 600 Rdl. N. V. ¶ 147,11 *et slags Graciale eller være af Gagen*] se Noten til 154,17–18. ¶ 147,26 *et rart lille Brev fra Boye*] Br. 573.

575. Kbh. 1/6 1817. Fra P. Hjort. NKS 1674,2°. Udskr.: »Herr Professor A. Øhlenschlaeger, Ritter vom Dannebroge. Im Hotel des dänischen Gesandten, Wien«.

148,17 *uegte-fortænkte Vers*] fortænkte Fejllæsning for forliebte. Baggesen offentliggjorde i de to sidste Hefter af Danfana »Balders Igienkomst eller Digte til Nanna« (Danske Værker III 40–105). Molbech skriver 29/4 1817 til R. E. Bruun: »Baggesen leger nu igjen Elsker (man siger det skal være med den yngste Frøken Balle [Bispedatteren Frederikke Balle (1798–1860)], der har sat hans ømme Hierte i Brand) og lader en Mængde matte Kærlighedsdigte trykke. Et Hefte af Danfana, som skal gielde for Jan.–Febr. og Marts er udkommet i Gaar« (NKS 3523,4°). I Brevet til Fru Henriette Viborg (Coll. Brevs. Alm.) plages Baggesen af sin forsmaaede Kærlighed til den 18aarige Pige, som Sønnen Aug. B. træffer og karakteriserer Spt. 1817 (Arentzen VI 220). Efter Baggesens Død og med en anden Erkendelse taler Molbech om »de forunderlig skønne Digte til Nanna« (Nord. Tidsskr. I 1827 217–18).

149,8–10 *herlige »Concert af alle Øhlenschlaegerske Værker«* .] ifald der for denne Udtalelse findes en trykt (eller utrykt) Kilde, kendes den ikke af Udg. ¶ 149,18–22 *Baggesen bebrejdet Heiberg . . at spotte med det Hellige*] Frederik VI paalagde alvorlig opbragt over Fremstillingen af Patriarken Abraham (Poet. Skr. I 346 ff.) og de respektstridige Udtalelser om Politiet (ssts. 411 f. og 445 ff.) Justitsminister Kaas at give den kaade Digter en Reprimande, som Heiberg behændigt afværgede (P. Hansen: Om Johan Ludvig Heiberg 1867 64). Om Baggesen trykt har udtalt sig i samme Anledning, er det ikke Udg. muligt at oplyse. P. Hjort paastaar i Fortalen til sine »Tolv Paragrapher«, at B. ved Lejlighed afkterede »et vist religiøst Sindelag«. Se ogsaa »Trylleharpens Historie« 1818 28 ff. og 93 ff. Baggesens Forbundsfaelle J. K. Høst havde taget Af-

stand fra Heibergs Spøgefuldheder (Søndagsblad 1817 Nr. 1), som Forfatteren iøvrigt havde forskellig Ulejlighed af (Breve og Aktstykker vedr. J. L. Heiberg I 64 ff.; Borup: J. L. Heiberg I 79 f.). ¶ 149,26–27 en »Fortsættelse af St. Hans Aftenspil«] jfr. B I 244,23–24 m. Note. ¶ 149,28 *Psyche*] se 107, 17–21 m. Note.

150,2–9 *Grundtvig bliver ved at udgive sit Dannevirke* . .] Hjort beklager i en af sine »Reflexioner over Litteraturen«, at Grundtvigs ualmindelige Anlæg nu kun sætter sig egensindige og urimelige Frugter smagende af hans mere og mere ubegribelige Arrogance: »Hans Theologie er et dødt Legeme, og hans Philosophie en qvælende Røg. En ganske uudholdelig Vidtløftighed ophæver al Orden og Tankegang, og en meget uchristelig Egoisme forleder ham til de besynderligste Erklæringer, som f. Eks. i Dannevirke 2. Bd. 4de Hefte: Men jeg stander som et Tegn . .« (Athene IX 77 ff.). ¶ 150,10–15 *En forskruet og dum Engellænder* . .] jfr. Noten til B I 389,20–22. Hjort skriver siden: »P r a m, som egentlig var åndrig og havde (havt) poetisk Talent, var i de År aldeles konfus. Han oversatte Voltaires Orphelin som en af Verdens ypperste Dramer, under Navn af Gengiskan i China, og skrev foran en forfærdelig knudret Tilsegnelse til Oehlenschläger. . . men hvis Hensigt tillige skulde være, at få Efterverdenen sagt, hvilken slet Smag der herskede hos os . . . Kort efter fik han fat på en Afhandling af Irlænderen W. Preston . . . Den handlede om »Egenhederne i de tyske Skribenters Stil og »Maner« og var langt fra ikke skreven uden Skarpsind og Vid, men den var i sit Indhold aldeles fragmentarisk, og i sin Tendents og Maner yderst ensidig og overdreven; den siger f. Ex. at »ved G. v. Berlichingen er Kannibalismen oprettet«. Og som Pram handlede på den Tid, så talte han«, hvorpaa Hjort refererer af en Samtale om Schiller: »Wallenstein kunde godt være skreven af en tysk Underofficer« etc. (Krit. Bidr., Lit. Afd. 2 XXXI ff.). ¶ 150,15–16 *Alle de Gam[le] have desuden næsten sluttet et Forbund* . .] jfr. Carl Hegers Udtalelse B I 389,18–25; men Rahbeks halvandet Aars senere Udtalelse til P. A. Heiberg [før 10/1 1819] havde da allerede Gyldighed: »Her er for nærværende Tid et stort Schisma mellem de moderne med Oehlenschläger i Spidsen, og alle yngre Stridsmænd efter ham, og de Æ l d r e; der ikke have nogen egenlig Formand eller Coalition, men hvoraf hver fægter for sig« (NKS 1455,2°). P. Hjort bemærker siden, at »de Gamle slet ikke forstode mig, det forstod jeg strax, og det forstår jeg nu endnu bedre« (Krit. Bidr., Kirkelig-etisk Afd. XIV), og karakteriserer de ældre Digtere i Krit. Bidr., Lit. Afd. 2 XXVIII–XXXIV. Poul Møller skriver til ham fra sit Ophold paa Espe, at de Tolv Paragrafer »have her i Egnen. . . været bekjendt hele Vinteren; men Du kan vel begribe at de gamle Præstemænd, som ere fast de eneste Læsere her i Landet, og som ere stivnede i Troe paa Baggesen, ere forbistret hidsige paa Dig. Jeg

har for det meste . . . moret mig kostelig ved at være stum Tilhører af disse antike Passiarer« (Krit. Bidr., Lit. Afd. 2 LXXVII). ¶ 150,22-23 *Frederiksbergslot, er . . . malet graat*] Kongen resolverede 7/3 1817: »Vi ville allernaadigst at Frederiksberg Slots Facader . . . i dette Foraar skulle anstryges med Oliefarve, efter den vedlagte af Os allernaadigst udvalgte Prøve, hvortil Omkostningerne ere anslaaede til 18000 Rdb^r N: V:, og ville Vi allernaadigst have Vort Rentekammer paalagt, snarest at foranstalte det Fornødne i denne Henseende . . . Frederik R.« (Rentekammerets danske Resolutioner 1817, RA). Skild. 29/4 1817 bemærker: »Frederiksberg Slot opmales nu meget smukt baade indvendig og udvendig«. ¶ 150,24 *det Gule* . . .] Oehl. skriver i »Indreisen« i Frederiksberg-Digtet: »Farvel, du Slot med lysegule Fløie« (Lieb. XX 204).

576. Wien 1/6 1817. Til ukendt Adressat. Fot. KB. – Adressaten er uidentivl Bog- og Kunsthandler Fr. Willmanns i Frankfurt am Main (Noten til B I 290,28), som Oehl. besøgte i Jan. paa Rejsen til Paris (Noten til B I 299,12).

151,2 *Herr von Koss*] om ham Noten til 162,10-11.

577. Kbh. 14/6 1817. Fra Christiane Oehlschläger. NKS 1674,2°. Trykt: Mindebl. 240-41 (Brudstykke).

153,16-17 *Hoppe . . . Kammerherre*] Søofficeren Johan Christopher Hoppe (1772-1835), som udmærkede sig i Krigen med Engelskmændene, blev 28/1 1817 Kommandørkaptajn og Kammerherre. Han ejede Gaarden Bredgade 190, hvor Oehl. boede i Stuen 1810-20. ¶ 153,17-18 *hans Tante Fru Lugge er død* . . .] Christiane Lugge († 14/4 1817), Enke efter Etatsraad E. B. Lugge († 1788), var Søster til Hoppes Moder Elisabeth H., f. Holst († 1773). »Behandlingen af Boet skeer ifølge Testamente grundet paa Facultas Testandi af os [Konferensraad Heinrich Callisen og Generalfiskal J. L. Rottbøll] som executores« (Hof- og Stadsrettens Hvidebog Nr. 6 1817-18 pag. 65, LAS). Arkivalier eksisterer ikke.

154,3-5 *Wedel havde lovet Vogt* . . .] se Noten til 65,27-29. J. H. Vogt skriver 22/5 1817 til Jonas Collin: »Med Grev Wedel ønsker jeg ikke at tale videre angaaende Oehlschlägers Sag, fordi jeg [med] ham har saa mange offentlige Anliggender at afgjøre, at dette bliver Grund for mig til at undgaae private Berøringspunkter« (Coll. Brevs. XXV). ¶ 154,12-13 *Om han vil honore[re] Vexlen* . . .] se III 66, 12-16. ¶ 154,17-18 *Møsting har forskaffet Dig . . . 200 Specier af Fonden* . . .] 7/6 1817 bevilliger Kongen »paa Direktionens Forestilling af 31. Maj, at til Professorinde Oehlschläger maae i Anledning af hendes Mands Fraværelse udbetales for eengang 400 Rbd. rede Sølv« (Journal for Fonden ad usus publicos 3 Nr. 1125, RA). ¶ 154,21 *Soldin*] K 127: 159,13. ¶ 154,22 *Grosserer Ham-*

meriks] Frederik og Martin Hammerichs Fader, Grosserer og Papirhandler, Agent Johannes Hammerich (1777–1852), Nybrogade 5.

155,4–5 *alle de Ærgrelser den prentensiøse Brünnich har forskaffet os*] Boas Brünnich (1768–1826) havde trykt »Correggio«, »Faruk«, »Stærk-odder«, »Kanárfuglen«, »Ærlighed varer længst«, »Hugo v. Rheinberg«, »Digtninger« II, »Ludlams Hule«, »Røverborgen«, »Helge«, »Hagbarth og Signe«, »Fiskeren« og, foruden en Række mindre Digte, Overs. af »En Skiærsommernatsdrøm«. Fra og med »Hroars Saga« til o. 1830 var Popp den foretrukne Bogtrykker og siden, indtil Høst overtog Oehl.s Forlag, J. D. Qvist. At Christiane Oehl. ikke var alene om sin Ærgrelse, viser et Brev fra Fr. Clason Horn 5/1 1816 til Steffen Heger: ».. jeg kan med Bestemthed sige, at i den lange Tid, som jeg har levet iblandt Danske Mænd, har endnu ingen tilføiet mig den Fortræd og Skade som Hr. Brünnich«, idet han voldsomt bebrejder Bogtrykkeren at have holdt ham hen med tomme Løfter: »Bedre, synes mig, havde det været, at holde sig for god til at narre en skikkelig Mand. I det mindste vilde det bedre stemme overens med de Grundsætninger som Hr. Brünnich saa gjerne ytrer, nemmeligen Foragt for Stjerner og Baand, men Agtelse for Redelighed og Fortieneste. Dersom Hr. Brünnich virkeligen føldte noget af dette, saa vilde han ikke saa let-sindigen omgaes med den Tillid, som er bleven ham beviist«, og beder nu Steffen Heger skaffe ham enten Brünnichs Æresord paa straks at gaa i Gang med Trykningen eller bringe ham hans Manuskript (Coll. Brevs. Alm.). ¶ 155,21–30 *i dette Øyeblik .. fra Rybergs Huus 620rd.*] under Hensyn til opgivne Kurser i »Liste der Börsen-Halle« 14/6 1817 udgør 404 Hamburger Mark Banco 134 2/3 Hamburger Thaler, som til Kursen 100 Hamburger Thaler lig 470 Rdl. svarer til ca. 620 Rdl., Provisionen til Vekselereren medregnet. 200 Species havde udgjort ca. 600 Hamburger Mark Banco; Christiane Oehl. har saaledes ikke faaet de forventede Species i rede Sølv, men Modværdien af 404 Mark Banco i danske Papirpenge; se videre 188, 4–10, 255,24–27 og 258,1–5. De 311,20 anførte 360 f. synes at svare til 404 Mark Banco, Kursforholdet mellem Hamborg – Leipzig – Stuttgart taget i Betragtning. Her er altsaa ikke Tale om, at Oehl. er debiteret for et større Beløb end Christiane Oehl. har faaet.

156,13–16 *Brøndsted har bedet .. at faae sin Obligation tilbage .. da han skulde bruge den .. til at sætte til Pant i Overformunderiet for en Sum .. til at betale udenlandsk Giæld med*] se Noten til B I 169,7–8. 29/10 1816 beder P. O. Brøndsted Magistraten i Kbh. om Tilladelse til af Overformynderiet at faa udbetalt af sin syge og umyndige Svogers, Studiosus Abraham Koës' († 1832), ikke nyttiggjorte og ikke rentebærende Kapitaler 1100 Species i rede Sølv fra 1/11 1816 at regne med en Rente paa 5% p. A. i rede Sølv og med Sikkerhed i bl. a. en Species Obligation

i bestandig transportable Statsfonds stor 8000 Species eller 16000 Rbd. Sølvværdi og tilføjer, at da han »strax i November skulde benytte 3300 Mark banco til Liqidation af et Mellemværende med Handelshuset Ulrich og Co. i Livorno, hvor jeg hidtil har maattet betale højere Renter, saa giver jeg mig den Frihed at udbede mig den høiedle Magistrats gunstige Erklæring som snarest«. Efter at Koës' Væрге Højesteretsadvocat F. W. Treschow og de øvrige Parter var spurgt, indrømmedes der 16/11 1816 Brøndsted et Laan paa 2200 Rdl. Sølv paa Vexelobligation mod Sikkerhed i omhandlede Pant og 5% Rente (Danske Kancelli, 2. Dpt., Bilag til Journal 1816 B, Brevnr. 4041, RA). ¶ 156,18–20 *faae Vexelobligationen med Din Faders Caution lidt forhøyet . .*] se 187,26–188,1 m. Note.

157,3–4 *skildre mig Pungens Indflydelse paa redelige Menneskers Huemeur*] Oehl. havde allerede gjort det i »Ludlams Hule« (Vilh. Andersen II 42). ¶ 157,11–12 *Fostbrødrene skal jeg nu snart indlevere*] se 225,5–6 m. Note. ¶ 157,20–22 *Bertouch ikke har skrevet saalænge . . man siger . . Forbindelsen er hævet*] se 322,9–12. Enkeltheder om Forbindelsens Opløsning kendes ikke. Udg. kan kun oplyse, at iflg. de københavnske Pasregnskaber (RA) 18/6 1817 rejser »Marie Magdalene von Bertouch Geheime Conferentzraadinde med Datter Susette M: C: v. Bertouch til Slesvig«. ¶ 157,25–26 *General Oxholms . . vilde Drengel*] Sønner af Generalguvernør i Vestindien, Generalløjtnant Peter Lotharius Oxholm (1753–1827): senere Brigadeoberst i den spanske Hær Carl Arthur O'Neill Oxholm (1804–39) og Diplomaten, Overhofmarskal hos Christian IX Waldemar Tully Oxholm (1805–76). I Anledning af sine nye Pensionærer skriver Johannes Reinhardt 21/6 1817 oprevet til F. C. Dankwart: »Die neue Einrichtung hat dann angefangen, bis jetzt aber zu keiner Freude für mich. Das ruhige Leben ist dahin – und die herrlichen Landreisen die in dieser Hitze doppelt erfrischend sind, wenigstens für meine kleine Kline eingegangen; wenn auch ich mitunter die Pflichten des Gatten, des Vaters und des Erziehers aus dem Sinn lasse. Und was haben Wir dafür? eine unbedeutend grössere Einnahme in Verhältniss zu den vergrösserten Ausgaben, 2 unwissende Knaben /: und was noch schlimmer ist :/ ohne Sinn für und Lust zu lernen, und einen eitelen Vater. Ich bin die erste Woche beinahe beständig fieberhaft – in dem Älteren sehe ich einer zweiten Auflage von Carl Brun (K 211: 106,4) entgegen – aber noch dazu verstümmelt an Kopf und Kentnisse. Aus dem Kleinen kann gewiss etwas werden wenn ich nur Ruhe und freie Hände behalte« (Dankwarts Papirer, Pk. 37, RA). Reinhardt omtaler siden lidt venligere de unge Mennesker (ssts. 26/8, 13/9 1817), som iøvrigt synes at have forladt Huset i Slutningen af Aaret (ssts. 10/11) for at optages paa Herlufsholm, hvorfra de begge blev Studenter allerede 1820.

158,1–2 *Borries har kjøbt et Huus ude i Ordrup . .*] Skild. 25/4 1817

avterterer: »Ordrupshøi, en Avls- og Lystgaard, beliggende i Ordrup Bye, 1 1/4 Miil fra Staden, med Søe og Skov til, tvende Hauger paa 6 Tdr. Land, foruden 7 Tdr. Lands Tørvemose, samt gode og forsvarlige Bygninger, med Staldrum til 40 Køer og 12 Heste; Bygningerne ere forholdsmæssige assurede. Desforuden følger en Deel Agreements, som, tiligemed Kjøbesummen erfares hos Mægler Wallich, i Studistrædet No. 61 . . . Eiendommen vil især være passende for den, som kan udbetale en Deel af Kjøbesummen i Species«. Grosserer Borries købte Hovedbygningen med Have og Lystskov, men først 1818 iflg. E. Nystrøm (Fra Nordsjællands Øresundskyst 231) og G. V. Th. Borries (Slægten Borries 1954 43). Ogsaa Reinhardts besøgte Borries paa »Ordrupshøj« Sommeren 1817 (Johs. Reinhardt til F. C. Dankwart 29/7, 26/8, 13/9, 14/10 1817; Dankwarts Papirer Pk. 37, RA; jfr. M. Reinhardt I 96, 143-46). Efter den indbringende Opførelse af »Aladdin« Foraaret 1839 lejede Oehl. »Ordrupshøj« for dèr at tilbringe Ferien paa Landet (Er. IV 157; jfr. M. Konow 72 f.). ¶ 158,13 *Steffen er gaaet fra Theatret*] se Noten til B I 391,26-27. ¶ 158,25-26 *Herskabet ere i Dag reist til Frederiksberg*] Hoffourenens Dagbog 1817 meddeler: »I Dag den 14 Juny, om Eftermiddagen Kl 5 toge Deres Majestæter til Sommerresidentsen Frederiksberg Slot« (Hoffourekontorets Arkiv, RA). ¶ 158,26 *ret egaliseret*] se A I 193,11 og K 30: 25,25-26. ¶ 158,29-30 *Slottet er malet*] se 150,22-24 m. Noter.

578. Wien 17/6 1817. *Til Christiane Oehlenschläger. Trykt: »En Reise« II 1-36.

159,14 *min uheldige Sommerforkiølelse i sædvanlig Skikkelse*] Marie Konow (15) skriver: »Min Fader havde en udmærket Helbred .. Kun havde han hver Sommer i Juni Maaned, næsten paa samme Dato, hvad man i England kalder *hay fever* med Snue, lidt Hoste og lidt Betændelse i Øinene, saa det stærke Sollys generede ham, hvorfor han altid sørgede for at have det deilig kjøligt med afdæmpet Lys«.

160,5-6 *Den unge Brandis*] Carl Friedrich Brandis (1792-1828), Søn af Livlæge hos Dronning Marie, Joachim Dietrich Brandis (1762-1845) og Henriette Vortmann († 1818), f. i Brunsvig (Deutsche Geschlechterbuch XXI 126), immatrikuleret i Kiel 1809 (Album der Christian-Albrechts Universität zu Kiel 1915 177) og Aaret efter ved Kbh.s Univ. (Friis-Petersen: Studenterne ved Kbh.s Univ. 1740-1828, NKS 3729,4°). Han studerede Medicin, rejste Efteraaret 1816 for at fortsætte sin Uddannelse til Wien (Dagen 30/9 1816), hvor Lægen R. E. Bruun nævner ham i sin Kalender 28/1, 5/3, 28/3 1817 (NKS 3523,4°), og som han forlod i Slutningen af August s. A. (jfr. 355,21-22). Provst Schmidt fortæller 3/6 1818: »tilfods . . . til Ungarn, Croatien og Slavonien, hvor en af ham magnetiseret Grevinde boer [om hans Magnetisering af fornem-

me Damer se B III 193, 14–21], blev røvet indtil Skjorten af 5 Slavonier, kom til Triest og maatte sidde i Arrest indtil han skaffed Rigtighed fra Wien« (NKS 396^c, 80), for i Begyndelsen af 1818 at vende tilbage til Kbh. fra Rom, hvor han havde ligget farligt syg af Dysenteri (Dronning Marie til Grevinde Bernstorff 6–7/2 1818, Fr. VI.s Arkiv, RA). Iflg. kgl. Resolution promoveredes han 7/12 1821 til Dr. med. ved Univ. i Kiel (Tysk Kancelli, Vorstellungen 1821 IV 83, RA), anbragtes Efteraaret 1822 lidende af delirium tremens paa Sindssygehospitalet i Slesvig (Dronning Marie til Grevinde Bernstorff 27/10 s. A.), hvor man dog snart har de bedste Forhaabninger om hans Helbredelse (Dronning Marie til Grevinde Bernstorff 6/12 1822; jfr. H. C. Ørsted til Birgitte Ørsted 7/11 s. A., Ørsted 1–2, 2° X). Han endte sine Dage paa Føhr, hvor Stedets Birkedommer og Sognepræst 26/2 1828 beklagede Tabet af den »agtede og virksomme Læge, Doctor Carl Brandis« (Statstidende 1828 Nr. 22). Som det fremgaar af Kamma Rahbeks Brev 16/9 1816 til Molbech er »Løven /: Carl Brandis :/« (Coll. Brevs. XIX), saaledes kaldet, fordi han engang i at tale Dansk, havde sagt en »Løve«, som Ingen kunde forstaae, indtil han forklarede det var »eine Laube« (Chr. Molbechs Noter til Bakkehussproget NKS 1922, 2°; jfr. Marie Konow 27 og Er. III 37). Iøvrigt kaldtes Livlægen »den gamle Løve« og hans Børn uden Forskel for »Løveungerne«, saaledes ved Lejlighed Carl Brandis' yngre Broder, senere Præst i det Holstenske, Julius Herman Christian Brandis (1807–1885), som Kamma Rahbek foreslaar Werlauff at læse med (udat. Breve [o. 1815] i Bakkehuseumset; jfr. Mynster Liv og Tid 144). ¶ 160,15 *for sat (ligesom Madame Geldschlingels)* Mad. Geldschlingels Replik til Guilielmo (Freias Alter 1816 131). ¶ 160,19–20 *ikke hæve sig over en Borgmesterfamilies Sfære* alluderer til Kotzebues »Borgmesterfamilien eller De lystige Fejltagelser« (Die deutschen Kleinstädter), der i N. T. Bruuns frie Oversættelse opførtes paa Det kgl. Teater 1804–22. Se videre 236,5–12 med Noter. ¶ 160,20–22 *Det er ikke enhver pedantisk Skolemester . . .* »Freias Alter« 3. Akt (1816 93 ff.; 110 ff.). ¶ 160,29–30 *hele den øvrige fine og grove Portion . . .* som et Eksempel paa den almindelige Uvilje skal her citeres af et Brev fra Jacob Deichmann 7/1 1817 til Chr. Molbech: »I Søndags var jeg hos Etatsr. [Jacob Brønnum] Scavenius og spillede med ham og Justitsraad [Poul Abraham] Dall, om 3 Ting maae man, det har jeg erfaret, udholde Disputer med alle Msker, saaledes ogsaa her, nemlig 1) fandt man Oehlenschlägers Appel arrogant og slet skrevet, det hjælper ikke man indvender hans store Fortienester og at Tid og Sted her var at gjøre dem gjeldende; 2) vil man ikke engang lade Freyas Alter gaae for et taaleligt Stykke, det skal endelig være slet og 3) synes det som man i Almindelighed har taget Sibbern det ret ilde op at han indlod sig i denne Sag, som deels, siger man, var ham uvedkommende, deels skulde være

infra dignitatem. Kan man ikke ærgre sig over saadan Eensidighed. For mig synes det modsatte især af N° 1 og 3 dog at være saa klart« (NKS 2336,4^o).

161,1-5 *altid forestille mig Wien, som et Slaraffenland* .] Stephan Schütze (Noten til B I 36,3-4), der paa denne Tid opholdt sig i Wien, skriver: »Was nun das Essen betrifft, davon hat der Norddeutsche gewöhnlich eine zu günstige Vorstellung .. sodann ist das Fleisch gewöhnlich so zäh und hart .. die Vorkost entbehrt fast aller sorgfältigen Behandlung etc. etc.«. (Zeitung für die elegante Welt 8/6 1818). ¶ 161,20 *den vilde Mand*] »Zum wilden Mann« i Kärnthnerstrasse, et af Wiens ældste og kendteste Værtshuse (Wilhelm Kisch: Die alten Strassen und Plätze Wiens 1883 517). Molbeck boede her Juli 1820 (NKS 439,8^o), Henrik Hertz Aug. 1833 (NKS 3179,4^o, I). ¶ 161,22 *Giestgiverhusene i Wien ere ikke fortrinlige*] Stephan Schütze skriver: »Ich habe mich durch eine Menge empfohlener Wirtshäuser hindurch gegessen, aber das Essen fast überall von gleicher Beschaffenheit gefunden; erst spät geriecht ich zu einem Traiteur, wo man merklich besser isst« (Zeitung für die eleg. Welt 1818 876). Se videre 240, 7-9 med Note. ¶ 161,23 *hos Wittmanns*] Gæstgiver Widmann († 1840), vistnok i Singerstrasse, søgt af Diplomater, endte som Inspektør i Hofkøkkenet (Franz Gräffer: Kleine Wiener Memoiren 1918 I 472). ¶ 161,23 *Geigers*] jfr. 249, 3-4 og B III 17,25-18,13. ¶ 161,31 *Dette har vor Tode viist* .] i sin Behandling af den Salermittanske Skoles Leveregler, samlede i hans Danske Skrifter VIII 1798; jfr. Jens Baggesen: Labyrinthen »Et Kapitel for Professorer« (Danske Værker IX 70 ff.).

162,5 *boe .. im Müllerischen Hause*] sandsynligvis er her Tale om et privat Logement. Carl Gottlob Küttner skriver: »Jeder Fremde, der einigen Aufenthalt in dieser Stadt zu machen gedenkt, sieht sich, so bald als möglich, nach einer Privatwohnung um« (Reise durch Deutschland, Dänemark .. III 1801 152). Das Müllerische Gebäude var opkaldt efter den tidligere Ejer, Hofstatuarus Josef Müller (☉: Joseph Graf v. Deym, † 1804), der havde tjent sig en Formue ved et Panoptikon, som indrettedes her 1797 i Wiens tidligere Toldbod, ombygget af Hofarkitekt Johan Aman. Forskellen mellem den elegante Facade mod Donau med Arkader og Kolonnader og den vidtløftige Bygnings usymmetriske og forsømte Bagside karakteriserede Wienerne som »vorne Hui und hinten Pfui« (Wilh. Kisch: Die alten Strassen und Plätze Wiens 1883 361 ff.; jfr. 251,27-252,5). ¶ 162,7 *Steigentesch*] August Friherre v. Steigentesch (1774-1826), Militær, Diplomat og Forfatter, var under Wienerkongressen akkrediteret Frederik VI (jfr. F. A. Schönholz: Traditionen II 1914 77) og remplacerede Febr. 1815 Grev Lützwow (Noten til 120,3-7), men anvendtes hyppigt af Metternich i andre Missioner (jfr. Noten

til B I 167,7). Han var yndet herhjemme for sin Aandrighed og Verdens-
tone (Rev. Pap. V, 166, 172; jfr. Charlotte Schiller og ihre Freunde II
441) og vil endnu erindres som Grev Tesch i Carl Bernhards »Lykkens
Yndling« (Ludvig Daae: Breve fra Danske og Norske 8; jfr. E. Gigas:
Litteratur og Historie II 113). Som Forfatter er Steigentesch Wielands
og de Franskes Elev og oplivede sine Skuespil med en let og yndefuld
Dialog, som ikke alene henrykte Ludwig Börne (Ges. Schriften I 1829
94 f.) og F. G. Zimmermann (Dramaturgische Blätter für Hamburg
1821 Nr. 99–100). Herhjemme opførtes blot »Den der søger finder ogsaa
det han ikke søger« som Sommerforestilling paa Det kgl. Teater 1819;
jfr. Noten til B I 148,2. I sine senere Aar helligede han sig først og frem-
mest sin gastronomiske Interesse, hvoraf han døde. ¶ 162,7 *han er paa
sine Godser*] General Steigentesch havde et Landsted ved Laa i Nærheden
af Wien, men rejste 28/6 til Carlsbad, hvorfra Grevinde Lulu Thürheim
husker ham (Mein Leben II 1913 223), for først igen at være i Kejser-
staden 18/8 (Wiener Zeitung 1/7, 20/8 1817). ¶ 162,10–11 *Hr. v. Koss
.. meget forekommende*] Joseph v. Koss (1787–1858) havde været Se-
kretær hos de befuldmægtigede Ministre Greverne Bernstorff ved Kon-
gressen i Wien og var Legationssekretær ssts. 1816–28, for siden at for-
flyttes til Paris, hvor han 1836 avancerede til Gesandt, men blev 1845
rappelleret paa Grund af Gæld. Joachim Bernstorff, hans Foresatte, syntes
at lide ham vel, optog ham i sin Husstand (Joachim B. til Louise Re-
ventlow 6/12 1817, Bernstorffske Arkiver, Ober Ellguth 35, RA) og skriver
27/3 1818 til sin Broder: »Koss brauche ich dir nicht zu empfehlen.
Er ist dir auf Leben und Tod ergeben« (Ober Ellguth 9), og 10/11 1818:
»Sollte vielleicht Koss in Berlin seyn, wenn du diese Zeilen empfängst so
grüsse ihn herzlich von mir« (ssts.). Koss var meget nyttig og arbejds-
ivrig, og Bernstorff respekterede hans Dytighed og Dømmekraft (J.
Bernstorff 25/8 1819 til Niels Rosenkrantz, Niels Rosenkrantz' Arkiv, RA).
Men han var med sit omstændelige Ydre og Væsen (se 355,27–29), sit
Snobberi og sin ubesmykkede Fremdrift iøvrigt kun lidet yndet. Paa sine
ældre Dage indrømmer Bernstorffs Svigerinde Elise B. (Noten til B I
223,24) ham en Slags Godmodighed, men fandt ham en Hund i et Spil
Kegler, latterlig og kedsommelig og morede sig over, at en Beundrer af
Metternichs Styre saa let underordnede sig Louis Philippes borgerlige
Kongedømme, da han saa sin Fordel derved (Aus ihren Aufzeichnungen
I 166 f.), idet hun ikke har villet erindre, at Kløften mellem nævnte
Regeringsformer, praktisk taget, var overstigelig, og bortset herfra, at
det jo er Gesandtsens Pligt og Fortjeneste at holde sig til Magthaverne
for derved bedst at røgte sit Kald. Ligeledes taler A. C. Gierlew
(K 126–27: 159,11–12) om den sære, pedantiske, flovt konverserende Hr.
Koss, der paa en uværdig Maade har faaet Kammerherrenøglen, en Ultra-

Karikatur og Spyttslikker, der danser efter Metternichs Pibe – og beklager Fædrelandet, der repræsenteres af saadanne Personer (Breve fra Danske og Norske ved Ludv. Daae 103 f., 106, 111 f., 126, 132, 137; A. Fayes Saml. IX 9, Riksarkivet, Oslo), ligesom de Nationalliberale siden ledte med Lygte efter hans Adkomst til Posten i Paris. Herom og om hans Gesandtskabstid se Danske i Paris II 1937 33 ff. Rigtignok var Koss først og fremmest betænkt paa sin Karrière og har i særlig Grad taget Hensyn til fyrsteligt anbefalede Personer, men hans gode Orientering og ihærdige Søgen de Formaaendes Selskab kom ofte danske Gæster til Nytte, og der er er adskillige Vidnesbyrd om hans venlige Imødekommenhed og Aktivitet. Fra hans Wiener-Tid saaledes bl. a.: Ulrich v. Sundt (Fodreise 1827 103, 116, 120, 126), C. L. N. Abrahams, der bemærker 22/11 1825: »Jeg gik imorges til vor Legationssecretair, Kammerherre Koss, der modtog mig med særdeles megen Forekommenhed (NKS 3807,4°; jfr. Meddelelser 238) og ikke mindst Oehl., hvem Koss straks havde stillet sig til Raadighed for, og kendte maaske Greverne Bernstorffs kordiale Forhold til Digteren, som han introducerede saavel hos de litterære som fødte Notabiliteter. Hjemkommen beder Oehl. Fürst, der ikke yndede Koss (355, 27-29), om endelig at hilse ham (B III 13,5-6). ¶ 162,11-12 *Baron Arnstein i Dreihäusel* i Fünfhaus (Braunhirschen) laa Arnstein-Palæ med en betydelig Park, tidligere Enkehertuginde Marie Christines Sommerresidens, som Nathan Adam Freiherr von Arnstein (1743-1838), Medejer af Bankierhuset Eskeles und Arnstein, erhvervede i Beg. af det 19. Aarh. ¶ 162,13 *af den mosaiske Troesbekiendelse*] se: »Weimarer hist.-general. Taschenbuch des gesamten Adels jehudäischen Ursprunges« 1912 96 ff. ¶ 162,13-14 *hans Kone har et artig og fiint Væsen*] han ægtede 1774 Fanny Itzig (1758-1818), Datter af Berliner-Bankieren Daniel Itzig († 1799), en skøn og aandrig Kvinde, som allerede Schack Staffeldt bemærker (Levnet II 1847 123), om hvis Gunst gentlemen havde duelleret (Lulu Thürheim: Mein Leben I 1914 40 f.), og hvis rige Salon var et selskabeligt Midtpunkt under Wienerkongressen (Elise von Bernstorff: Aus ihren Aufzeichnungen I 160; de la Garde: Fêtes et souvenirs de Congrès de Vienne II 1843 119 ff.); »eine angenehme Frau von grossem Weltton«, skriver Diplomaten Carl Bertuch (Tagebuch vom Wiener Kongress 28). Hun havde sociale Interesser, var en glødende Patriot, og Dorothea Schlegel indrømmer 10/4 1817 Rahel Levin, der havde indset hendes Ærgerrighed, at hun »sollte Kaiserin sein ihres Stolzes und ihrer Wohltätigkeit halber« (Dorothea Schlegel u. deren Söhne Briefwechsel II 421). I nogle Dagbogsblade »Aus der Wiener Gesellschaft von 1817« hedder det 13/5: »Frau v. Arnstein sieht gegenwärtig jeden Vormittag Leute, da sie ein ordentliches Lever hält. Herr v. Koss, der dänische Chargé d'affaires, ist einer der emsigsten Personen bei diesem Lever« (Karl Glossy: Wiener

Studien und Dokumente 1933 68). ¶ 162,14–15 *Hos Baron Eskeles, Arnsteins Associe* .] Kejsarhusets finansielle Raadgiver, Bernhard Friherre von Eskeles (1753–1839), der grundlagde og ledede Østrigs Nationalbank, var i et halvt Aarhundrede Chef for Handelshuset Arnstein og Eskeles. Hans Kone, Cäcilie v. Eskeles (1760–1836), en Søster til Fanny Arnstein, omtaler K. A. Böttiger (K 188: 53,8) som »die geistreichste und interessanteste Frau, die ich in Wien kennen lernte« (Jahrb. d. Grillparzer Gesellschaft XIII 149). ¶ 162,15 i *Hitzing .. et smukt Landsted*] »Das Sommergebäude des Freiherrn v. Eskeles .. dürfte wohl den herrlichsten Garten Hietzing's haben« (Realis: Curiositäten-Lexicon II 34). Senere Generalmajor Chr. Ulrich Sundt, der i 1824 besøgte Wien, blev ogsaa ved Koss' Formidling inviteret til Baron Eskeles i Hitzing: »Baron Eskeles's Landsted er ret vakkert; Haven ikke betydelig stor, men behagelig indrettet; og Baronessen er en særdeles dannet Dame, der viser megen Venlighed og Høflighed, imod dem, som besøge hende, hvorfor ogsaa de fornemste Stands-Personer i Wien frequentere dette Huus, og stedse finder man her et udvalgt Selskab« (Fodrejse 1827 126). ¶ 162,16–17 *Dannelsestone .. ikke .. almindelig i Wien*] jfr. 239,13–21; en omfattende Karakteristik af den almindelige Wiener Aandeløshed og Materialisme omkring Aarhundredskiftet findes i Schack-Stafeldts *Levnet* II 1847 71 ff., som kort med friske Bemærkninger gentages af Tscherning i 1830'ne (A. F. Tschernings Papirer II 65 ff.); se videre Wilh. Eilers: *Aug. v. Steigentesch* 1905 72 f. m. Noter. ¶ 162,18 *Gaimüller*] Bankieren Johan Heinrich Ritter v. Geymüller (jfr. Noter til 242, 24), nobiliteret 1810 efter at have bragt den af Napoleon fordrede Kontribution paa 32 Mill. frcs. tilveje. ¶ 162,18–19 i *Pezelsdorf .. en Have ..*] fra hans Sommerbolig i Pötzleindorf havde man Udsigt til Wien og til Leopolds- og Kahlenberg overfor (Carl Bertuch: *Tagebuch vom Wiener Kongress* 185). Haven var anlagt af den berømte Kunst-Gartner Adam Conrad Rosenthal (Realis: *Curiositäten-Lexicon* II 257 f.; *Österreichische Kunsttopographie* II. Stadt Wien 1908 290 ff.). ¶ 162,19 *Kiøbmand Breüss*] om ham K 352: 184,5; se videre B III 267,25–268,1 med Note. ¶ 162,20 *reiste med i Schweiz*] se A III 183,29–184,5; jfr. K 352: 186,10–11.

163,2 *Hos Digerinden Fru Caroline Pichler*] alle Wiener-Besøgende skulde se Karoline Pichler (1769–1843), og Stephansdom, siger Atterbom (*Minnen från Tyskland och Italien* 557). Den i forrige Tider meget yndede, men nu særlig for sine »Denkværdigkeiten« (2. Udg. 1914) erindrede Forfatterinde voksede op i en Kreds af Lærde og Skønaander, fik tidligt Kendskab til adskillige Videnskaber, ligesom hun med Talent dyrkede Musik, hvori Mozart gav hende Lektioner. I hendes Salon kom Brødrene Schlegel, Varnhagen, Tieck, Brentano, Fru von Staël, Zacharias

Werner, Hormayer m. fl., og under Wienerkongressen optoges nye Medlemmer. Salonens brillianteste Tid var før 1825, men H. L. Martensen taler med Interesse om sit Besøg hos hende ti Aar efter (Af mit Levnet I 213). Af hendes talrige Arbejder oversattes herhjemme bl. a. den af Mad. Staël inspirerede Brevroman »Agathokles« (se Dagen 3/7 1818, jfr. Fr. Münter Briefwechsel I 1944 362), som af Samtiden ansaas for hendes bedste, og »Wiens Belejring«, historisk Roman i Scotts Manér. Omkring Nytaar 1819 skriver daværende Huslærer paa Frederiksdal, senere Sognepræst Peter Ingerslev: »I vor Aftenforelæsning i Stuen have vi læst den opbyggeligste Roman, jeg kjender Agathokles af Caroline Pichler, hvis eneste rigtige Feil, efter mit Skjønnende, ere den Fruentimmerne saa naturlige Ordriddom og Snaksomhed og enkelte Misgreb i Carachterernes . . . Udvikling (NKS 2678,4°). Og Louise Hegermann-Lindenchrone skriver 23/6 1828 til Olivia Hjort: »Vi læser i denne Tid »die Schweden in Prag« af Caroline Pichler, der er enkelte kiønne Steder, det Hele er dog flaut, synes mig« (Hegermann-Lindenchrones Arkiv, RA). Oehl. blev indført hos hende af Legationsraad Koss, kort Tid efter Grillparzer var blevet præsenteret. Fru Pichler skriver: »Noch eine zweite merkwürdige Erscheinung war uns diesen Sommer beschieden, nämlich Öhlenschläger, dem ein grosser literarischer Ruf voranging und ihn beinahe neben Goethe stellte«. Og hun fortæller med hvilken Spænding Digteren blev ventet, hvilken Folie Berømmelsen fik i hans Anstand og skønne Ydre, men ogsaa om hans Elskværdighed, Aandrighed og ophøjede Livssyn, som hun fandt bekræftet i hans Skrifter (Denkwürdigkeiten II 1914 96-98). Og endnu paa sine ældre Dage kunde hun citere »Correggio« (Lena Jansen: Karoline Pichler 1936 429). ¶ 163,3 *har jeg flere Gange været*] Karoline Pichler skriver: »Auch Öhlenschläger schien sich bei uns zu gefallen. Er besuchte uns sehr oft und hielt sich, der ernste Mann, der bereits die vierzig überschritten hatte, am liebsten in den Kreisen der jungen Mädchen und Männer auf, welche meine Tochter in unsern Gesellschaftsabenden umgaben, worüber manche der ältern Frauen, die sich lieber selbst an seinem Umgange hätten erfreuen mögen, spöttisch die Nase rümpften. Er aber fuhr fort, wenn grossere Gesellschaft da war, sich mit der Jugend zu unterhalten, der ihn sein offenes, zwangloses Benehmen, die Frische seiner Empfindungen und Ansichten gleich stellte« (Denkwürdigkeiten II 97). ¶ 163,3 *Hun boer i en af Forstæderne*] i Alsterstadt i Alstergasse i Moderens Hus, som Karoline Pichler beboede fra Aarhundredets Begyndelse til sin Død (Denkwürdigkeiten I 522). Mad. de Staël karakteriserede hende ogsaa i den Anledning som »la Muse du fauxbourg« (Atterbom: Minnen från Tyskland och Italien 557. ¶ 163,4 *en elskværdig Datter*] om Charlotte Pichler (1797-1855) udtaler Moderen, at hun hverken glimrede ved Skønhed eller Talenter, men at hendes Interesse for aande-

lige Sysler og Musik var dyb og ægte, og at betydelige Mænd ofte fandt Behag i hendes Selskab (Denkwürdigkeiten II 129). Hun ægtede 1823 Apellationsraad Josef Pelzel Edler von Pelzeln († 1832). ¶ 163,10 i en lille Have .] herom i »Denkwürdigkeiten«, Einleitung XXIII–XXIV. ¶ 163,11–12 *Skuespillerinden og Digterinden Fru Weissenthurn*] Forfatterinde, Hofskuespillerinde Johanna Franul von Weissenthurn (1773–1847), var fra 1789 til 1842 knyttet til Burgtheater og havde ageret først Elskerinde, siden Dameroller og Mødre. Albrecht v. Schönberg udtaler 23/8 1811 efter en Forestilling af »Emilia Galotti«: Md. Weissenthurn [Claudia Galotti], som sædvanlig med megen Forstand og ikke heller uden Virkning; hun er dog ingen Md. Rosing« (NKS 536,8°). Fru Weissenthurn har skrevet ca. 60 sceniske Arbejder, hvoraf »Hvilken af dem er Bruden« (Welche ist die Braut), Lauritz Kruse, Stykkets Oversætter, havde set paa Burgtheater 26/1 1813 (Mag. for Reiseiagttagelser I 1820 344 f.), og som med Held opførtes paa vort kgl. Teater ligesom »Godset Sternberg«, som Oehl. anmeldte (Prometheus II 1833 168). H. C. Andersen, der besøgte hende Sommeren 1834, skriver: »Ude i Hitzing, paa hendes Landsted, talte vi første Gang sammen; hun var en stor Beundrer af Oehlenschläger: »der Grosse«, kaldte hun ham altid; da han som Yngre, var i Wien, havde hun lært at kjende og skatte ham« (H. C. Andersen: Mit Livs Eventyr I 1951 188; jfr. En Digers Bazar 1944 353 f.) og erindrede ham om gamle Dage i en Anbefalingskrivelse for den unge Naturforsker Alex. Löwe, dat. Wien 15/5 1836 (Mindebl. 374 f.). ¶ 163,17–19 *Hakon Jarl .. paa Theatret an der Wien .. smagte dem ikke*] Schreyvogel noterer 12/5 1814: »In der Nacht machte ich Bekanntschaft mit einem mir fremden Dichter (Öhlenschläger), der viel theatralisches Talent hat. Darüber verlor ich den Schlaf.« (Tagebücher II 35); 19/5: »Den Hakon Jarl las ich zum zweitenmal; das Stück ist ohneweiters zu geben; ich habe schon die Besetzung gemacht« (ssts. 36) og 8/3 1815: »Ich komme von der Probe des Hakon Jarl. Es wird eine gute Vorstellung geben. Grüner [den ungarske Adelsmand Karl Franz Grüner (1780–1845), Kejsrerinde Marie Theresias Gudson, Goethes Elev] spielt sehr brav.« Premièren var samme Aften: »Nachts. – Das Stück ist doch nicht gut aufgenommen worden. Die Cabale gegen mich und Grüner nebst Koch [Noten til 171,3–4] ist aufs Äusserste gekommen. Fuljod [Noten til Br. 582] und Joel [Bankieren Dr. Felix Joel (1780–1856), Grev Pálffys Konsulent] sind offenbar gegen mich« (Schreyvogels Tagebücher II 95; jfr. 43, 60, 74, 83, 93–96). Kritikeren Wilhelm Hebenstreit beklagede Opførelsen af »Hakon Jarl« paa Theater an der Wien, hvis Publikum ingen Forudsætninger havde derfor: »Daher kamen ihnen wahrhaft tragische Augenblicke, wie das Opfer Erlings und Hakons Untergang, wohl gar lächerlich vor. Das war voraus zu sehen. Wäre das unterirdische Gewölbe

gesprengt und ein Reitergefecht erfolgt – so hätte der Schluss schon ergriffen. So etwas macht mehr Wirkung, als das Kühren Olafs durch ein Zusammenschlagen der Schilder. Wie der Mensch gebildet ist, so urtheilt er, und Perlen gehören nicht in die Hände der Kinder. Axel und Walburg würde hier auch keine freundliche Aufnahme gefunden haben; warum verpflanzte man Hakon Jarl nicht auf Axels gedeihlichem Boden? – Von einem Erdpunkt zum andern gelingt ein Sprung nur selten« (Der Sammler 16/3 1815). Anmelderen i Mb. f. g. St. 27/3 1815, der heller ikke fandt Theater a. d. Wien en passende Scene for Tragedien, skrev om Rollefordelingen og Præstationerne: »Hr. Heurteux [Noten til B III 25,22] stellte den Olaf, Grüner den Hakon Jarl (diesen jedoch nur mittelmässig), Hr. Demmer [Noten til B III 26,28] den Einar, Koch [Noten til 171,3] den Bergthor, Krüger [Noten til 171,11] den Auden, Mevius den Grib (vortrefflich) dar. Die Verzierungen waren schön, obgleich nicht überall dem Zeitalter anpassend, und die Trachten sehr anziehend. Das blonde Haar war insbesondre nicht vergessen, und die Augen der Damen waren oder schienen wenigstens auch insgesamt blau zu seyn«. Hakon Jarl spilles 8/3 – 12/3 1815 fire Gange (Anton Bauer: 150 Jahre Theater an der Wien 1952 295) og opførte iøvrigt paa følgende tyske Scener: Kiel 1812, paa Kongens Fødselsdag, med et allegorisk Efterspil »Olafs Krone«, forfattet af Skuespilleren H. P. F. Hinze (Mb. f. g. St. 1812 289–90); Dresden 1816 (Mb. f. g. St. 1816 328); Leipzig 1816 (Mb. f. g. St. 1816 504, 544); Braunschweig 1820 (Frits Hartmann: Sechs Bücher Braunschweigerischer Theatergesch. 1905 375; jfr. A. Glaser: Gesch. d. Th.s in Braunschweig 1861 85). ¶ 163,21–24 *Correggio .. til at modtage Keiserinden ..*] i sit 4. Ægteskab formælede Keiser Franz I 10/11 1816 med den bayriske Prinsesse Karoline Augusta. W. Th.-Z. skriver 16/11 1816: »Am 11. Correggio. Ein dramatisches Gedicht von Oehlenschläger ... Ihre k. k. Majestäten der Kaiser und die Kaiserinn und Ihre k. k. Hoheiten die durchlauchtigsten Erzherzoge beehrten das Hoftheater mit Ihrer allerhöchsten Gegenwart«. ¶ 163,24–25 *Correggio maatte lide megen Omkalfatring*] W. Th.-Z. fortsætter: Die Vorstellung geschah mit vielem Fleisse und schönen Ineinandergreifen. Der Werth des Dramas ist bekannt und wurde durch die effektreichsten Abänderung des Herrn Weidmann [den meget skrivende Litterat, Skuespiller ved Burgteatret 1809–19, Franz Karl Weidmann (1787–1867)] noch erhoben. Die Herren Koberwein [Noten til 171,9], Rose [Noten til 171,15] und Krüger, [Noten til 171,11], als Correggio, Michel Angelo und Battista; vorzüglich aber unser grosse Korn [Noten til 171,6] als Giulio Romano, haben sich ausgezeichnet«. Sandsynligvis ogsaa paa Grund af Tekstrevisjonen udtaler Lægen F. G. Howitz, der kom til Wien omkr. 1/10 1816 (Vaterländische Blätter 16/10

1816), sig om samme Forestilling aldeles afvisende, ifølge R. E. Bruun 30/12 1816 til Molbech: »... hvor meget Theatret i Wien behagede Howitz, kunde han dog ei udholde at see Correggio, der til Keiserindens Ankomst dér blev givet, saa slet blev det spillet« (NKS 2336,4°). Allerede Grev Pálffy (Noten til 176,12) var utilfreds med Weidmanns Bearbejdelse (Schreyvogels Tagebücher II 131). Costenoble haaner sit Publikum: »Will man sich . . . einen recht anschaulichen Begriff von der Weichheit des Wiener Publicums machen, so genügt zu wissen, dass Correggio, wie er von Öhlenschläger geschrieben wurde, durchaus missfiel. Dass der »liebe Narr« sterben musste, war keinem Zuhörer recht. Wie konnte nach solchem Ereignis das Nachtmahl mit gewohntem Appetite consumirt werden!« (Aus dem Burgtheater I 18). Ludwig Börne udbryder: »Konnte der Verfasser dieser herrlichen Dichtung für sein eigenes Werk so wenig Liebe haben, dass dessen Darstellung auf der Bühne sein Wunsch und seine Veranstaltung sollte gewesen seyn? Nein unmöglich, es war dies ein Missgriff sinnlos waltender Menschen« (Werke I 1829 103); og Digteren Eduard v. Bauernfeld 7/5 1829: »Das Stück ist sehr lieb u. von einem glücklichen, in Begeisterung lebenden Menschen gedichtet. In den ersten 3 Akten war ich durch viel Erinnerung sehr gerührt, nur der Schluss ist, von wem er sei – (ich glaube von Weidmann) abscheulich. Correggio perorirt schliesslich 2 Stanzas« (Jahrb. d. Grillparzer-Gesellschaft XIII 305). Men alt i alt vakte Forestillingen levende Deltagelse. Diplomaten Friherre Kübeck v. Kùbau noterer: »Der 22. März [1831], an welchem Tage Correggio gegeben wurde, gewährte mir grossen Genuss. Das Stück ist von Öhlenschläger und wird – mit einigen – ohne Grund verfügten Auslassungen meisterhaft gegeben« (Tagebücher I 1909 355 f.), og H. L. Martensen, der var i Wien 1835–36, bemærker: »Paa Burgtheatret saae jeg ogsaa en udmærket Fremstilling af Oehlenschlägers Correggio, der gjorde stor Virkning« (Af mit Levnet I 213; jfr. Breve til og fra F. C. Sibbern I 183), hvorom ogsaa adskillige Anmeldelser i den periodiske Litteratur vidner. At »Correggio« ogsaa gaves i sin oprindelige Skikkelse, fortæller Costenoble (Aus dem Burgtheater II 51; jfr. Jahrbücher der Literatur XC 1840 241). ¶ 163,26–28 *Det gaar undertiden Wienerne, som Morgiane i den tyske Aladdin* . .] jfr. »Aladdin« ty. Udg. 1808 318. Gulnares Amme siger denne Replik. I Anledning af den saakaldte »Wiener Schluss« paa »King Lear«, der lader Kongen fortsat leve, har Heinrich Laube nogle oplysende og forklarende Bemærkninger om sit Publikum (Ges. Werke XXIX 180f.).

164,2–4 *Schiller siger* . .] i Digtet »An Goethe, als er den Mahomet von Voltaire auf die Bühne brachte«. (Sämtliche Werke, Säkular-Ausgabe, I 201). ¶ 164,5–6 *Fyrst Metternich . . til en Aftencirkel*] sandsynligvis i »Villa Metternich«, paa Rennweg, midt i en vidtløftig Have, der stødte op til Naboens Franz Fürst Dietrichsteins endnu mere udstrakte.

Oehl. besøgte her Metternich igen 1844. (Er. IV 201 f.). ¶ 164,7 *Lichtensteinerne*] den hovedrige allerede i det 12. Aarhundrede kendte tyske Adelslægt, der endnu residerer i Fyrstendømmet Liechtenstein. ¶ 164,7 *Esterhazierne*] fremtrædende Medlemmer af den gl. ungariske habsburgsindede Adelslægt var Generalen og Kunstsamleren Nikolaus III Esterhazy (1765–1833), som Napoleon i 1809 forgæves tilbød Ungarns Trone, og hans Søn Paul Anton E. (1785–1866). ¶ 164,7 *Dietrichsteinerne*] dalevende Repræsentanter for den østrigske Linie af Fyrsteslægten Dietrichstein var Metternichs Raadgiver, Generalen Franz Josef Fürst v. Dietrichstein (1767–1854), Kunstkender og Filantrop, og hans Broder Moritz Graf v. Dietrichstein (1775–1864), Hofmarskal hos Fyrsten af Reichstadt, Intendant ved Hofkapellet og selv Komponist, Teaterintendant, Præfekt for Hofbiblioteket m. m., som under Wienerkongressen var knyttet som »Dienstkammerer« til Frederik VI, ved hvis Modtagelse i det københavnske Skuespilhus første Gang efter Kroningen Sommeren 1815 han havde skrevet Melodien til en Sang af Nik. Fürst (Nik. Fürst til Kongen 30/7 1816, Fonden ad usus publicos, RA). Fyrst Dietrichstein var meget forekommende overfor Oehl. under hans andet Besøg i Wien 1844 (Er. IV 200–04). ¶ 164,11 *Kronprindsen af Baiern*] i Anledning af Erkehertuginde Leopoldines Formæling (herom Noten 167,27) kom senere Kong Ludwig I af Bayern (1786–1868) med sin Gemalinde 28/4 1817 til Wien for før Midten af Juni at rejse tilbage (*Allgemeine Zeitung* 5/5, 16/6, 18/6 1817). ¶ 164,12 *Metternich .. reist om et Par Dage*] Fyrst Metternich forlod Wien 5/6 1817 (*Wiener Zeitung* 7/6) for at ledsage Erkehertuginde Leopoldine, nu Kronprinsesse af Portugal, til Livorno (Aus Metternichs nachgelassene Papieren III 22 ff.) og kom først til Wien igen i Midten af September. ¶ 164,15 *Fyrst Odescalchi*] spansk Grande Innocenz d'Erba Odescalchi (1778–1832), Hertug af Bracciano og Ceri i Kirkestaten og af Syrmien i Ungarn. ¶ 164,16 *Han gjør meget af Poesie og Skuespil*] Fyrst Odescalchi var 1818–21 Vicepræsident for k.k. Gesellschaft der Musikfreunde i Wien (Perger-Hirschfeld: Geschichte der k.k. Gesellschaft der Musikfreunde in Wien 179; jfr. Josef Schreyvogel: Tagebücher II 16, 199, 396 og Ludwig Costenoble: Aus dem Burgtheater II 147). ¶ 164,20 *han reiste ulykkeligviis kort derpaa til sine Godser i Ungarn*] *Wiener Zeitung* 10/6 1817 meddeler: »Den 7. Juny Fürst Odescalchi .. nach Pressburg«, og 12/8 s. A.: »Fürst Innocenz v. Odescalchi, aus Slavonien«. ¶ 164,21 *Hos Hofraad Sohnleitner*] Joseph Sonnleitner (K 298: 65,5–6), der 1815 blev k.k. Hofagent (jfr. Dagen 27/9 1815) og Januar 1817 Regierungsrath, boede paa Der Graben i det Pachnerske Hus. ¶ 164,21–22 (*giut med en Datter af Hr. Maribo ..*) Wilhelmine Sonnleitner (17 – 18), Datter af Grosserer Moses Levin Maribo († 1830) og Bella Henri-

ques († 1796), vedblev at tale dansk. »Familiesproget mellem Moder og Døtre var dansk«, fortæller H. N. Clausen, der besøgte Wien 1819 (Optegnelser 1877 86), og Benedicte Thorlacius skriver 25/7 1826: »Fr[u] Sonnenleitner til hvem jeg havde medbragt et Brev fra Wilhelmine Rogert var meget venskabelig og talte lige saa godt Dansk som da hun for 25 Aar siden forlod Dannemark, aldeles uden fremmed Aksent« (NKS 377^{kb,4°}). Mange Danske kom i det Sonnleithnerske Hus, og alle blev mødt med en Venlighed, hvorom først og fremmest Carl Otto (Af mit Liv . . 1879 152 f.) og N. C. L. Abrahams (Meddelelser 220 f.) vidner. Efter 1819 indførte Gæsterne sig i en »Erindrings-Bog for Danske Reisende i det Sonnleithnerske Huus, tilegnet Frue v. Sonnleithner af B. S. Ingemann. Wien d. 29de Aug. 1819« (UB, Oslo, Ms. 128,8°, Fot. KB). Men ikke alene søgte Sonnleithner ved Gæstfrihed at opretholde Forbindelsen mellem Østrig og sin Kones Fædreland, kendt er ogsaa hans Interesse for Holberg (se Noten til 164,26-27), og i Dec. 1817 tilbyder han Frederik VI »til Hs: Msts Bibliothek at ville forære de i de østerigske Stater senest udkomne og fremdeles udkommende Skrifter« (Dpt. f. udenl. Anl.; Extract Protokol 1817 December Nr. 107 og ssts. 1818 Jan. Nr. 15, RA). KB registrerer i sin Gavebog 2/6 1819 52 Værker af 28/2 1821 108 Værker fra Hofagent Sonnleithner, indsendt af Niels Rosenkrantz (KB.s Arkiv, Nr. 60 4 ff., 11 ff.). ¶ 164,24 *hant Deel i Bestyrelsen af Borgtheatret*] Sonnleithner, der 1804-14 var Hofteatersekretær, afløstes af Joseph Schreyvogel (Noten til 212,14). ¶ 164,26-27 *selv oversat alle Holbergs Comoedier paa tydsk . . venter kun en Forlægger for at trykkes*] allerede Dagen 22/12 1811 meddeler, at »Hofteatersecretær Sonnleitner har uagtet sine Forretningers Mængde . . oversat mange Skuespil af Holberg, hvoraf den gamle tydske Oversættelse ikke mere er at faa, uagtet den ikkun var slet«. Og faa Aar efter fortæller Nic. Fürst at Sonnleithners Oversættelse »liegt schon zum Druck fertig« (Briefe über die dänische Literatur II 1816 113). Molbech skriver 20-27/7 1820 til Hanne Langberg, »at Hr Sonnleithner har en Oversættelse af alle Holbergs Komedier liggende færdig. Han har forelæst mig noget af den politiske Kandestøber, og jeg har fundet, at han med meget Held har troiligen fulgt Holberg, beholdt en stor Deel af det Gammeldags i hans Sprog og Udtryk, og dog oversat i godt og flydende Tydsk« (NKS 3296,4°), medens Rud. Christiani (om ham Noten til Br. 608) udtaler paa Opfordring af J. L. Heiberg, at Sonnleithners Overs. ikke er vellykket (Coll. Brevs. Alm.; jfr. Breve og Aktstykker vedr. J. L. Heiberg III 1949 170 f.). Benedicte Thorlacius noterer 25/7 1826: »Sonnenleiter er en Mand af megen Dannelse han taler ret godt Dansk, han har en Oversættelse af Holbergs Komedier paa tydsk liggende, som han agtede at udgive, men blev forekommet af Øhlsnælager« (NKS 377^{kb,4°}; jfr. B III

107,5–6 m. Note). Og et Par Dage efter skriver C. N. Rosenkilde til Jonas Collin: »[Oehlenschläger] er ilde anskrevet hos Agent Sonnenleithners, og som det lader ikke uden Grund« (Neeiendam II 100). Og derom udtaler Sonnenleithner sig i Fortalen til den aldrig trykte Oversættelse efter at have citeret Oehl.s: »Briefe in die Heimat« II 18 (3: B II 164,26–27): »Diese Stelle beweist, dasz Herr Oehlenschläger wusste, dasz ich diese Übersetzung vollendet hatte, und sie heraus zu geben willens war. Er kam nach Dänemark zurück, und liess seine Uebersetzung – die er wahrscheinlich erst bey seiner Zurückkunft anfang, da er mir sonst davon gesprochen haben würde – abdrucken. Ich musste daher, um meinerseits nicht unartig zu seyn, mit der Herausgabe meiner Uebersetzung warten, bis die seinige ganz abgesetzt worden seyn würde; vielleicht hätte die meinige gar nicht erscheinen sollen; doch darüber mag die Welt richten« (H. Ehrencron-Müller: Forfatterlexikon XI 1934 388). At Holberg fortjener en ny tysk Overs., bemærker Oehl. B II 347, 24–27. At Sonnenleithner ofte var vankelmødig og lidet aktiv, siger Schreyvogel, der et Sted irriteret udbryder: ».. ein eitler, schwerlich zur Vernunft zu bringender Mensch« (Tagebücher II 40).

165,3–5 *Prateren* ..] af pratum, en Eng, Wienernes Lystskov, der allerede i Middelalderen var kongelig Dyrehave, skylder Kejser Maximilian II († 1576) sin nuværende Arrondering og aabnedes 1766 for Almenheden af Kejser Joseph II. ¶ 165,9 *som i Holbergs Troja* ..] »Ulysses v. Ithacia« 2. Akt, Sc. 2 mellem Chilian og Trojaneren. ¶ 165,13–14 *ut turpiter atrum etc.*] »saa at det der forned var en hæslig Fiskehale foroven var en dejlig Kvinde« (Horats, ars poetica 3–4). ¶ 165,19 *Umbra pro Junone!*] Nubem pro Junone amplexari. »Omfavne en Sky i Stedet for Juno«. ¶ 165,26–27 *terra ventosior, qua Noricum ac Pannoniam adspicit*] »Landet er mere blæsende, hvor det vender mod Noricum og Pannonien« (Tacitus Germania V). ¶ 165,28–30 *Herr Christiani* ..] se Br. 608 m. Note.

166,1 *Fru Pichler* .. *reise nu* .. *bort*] Fru Pichler skriver: »Während Öhlenschläger noch in Wien war, kam die Zeit unserer gewöhnlichen Reise nach Ungarn« (Denkwürdigkeiten II 98). Karoline Pichler besøgte sin Veninde, Forfatterinden Marie Zay von Csömör (1779–1842), som hun havde lært at kende 1814, paa de Zayske Familiegodser i Buscán eller Zay-Ugrócz i Ungarn (ssts. 421). ¶ 166,4 *Arnsteins ere tagne til Baden*] Arnstein ejede 1805–12 det senere saakaldte Kaiserhaus (Österreichische Kunsttopographie XVIII 1924 54). »Später gehörte der Freireichische Kunsttopographie von A. das Haus »Zur schönen Königin« Nr. 38 (jetzt »Theresiengasse Nr. 2)« (Herm. Rollett: Beiträge zur Chronik der Stadt Baden bei Wien II 1885 48). ¶ 166,5 *Her er et mineralsk Bad* ..] »Josephbad« med Fællesbad (jfr. Aug. Klingemann: Kunst und Natur II

217 ff.). ¶ 166,5 *hvor beau monde samler sig*] i en Indledning til nogle Dagbogsblade »Aus der Wiener Gesellschaft von 1817« hedder det: »Ein grosser Theil des Hochadels hatte bisher zur Sommerzeit in Baden Aufenthalt genommen, wo sich alljährlich auch der kaiserliche Hof einzufinden pflegte. In keinem Jahre war hier der Zufluss an Gästen so gering wie 1817. Vom diplomatischen Korps, das sich der Mehrzahl nach in die böhmischen Bäder begab, war nur der badische Gesandte .. anwesend, und nur wenige Ausländer .. vermehrten die Zahl der Kurgäste« (Karl Glossy: Wiener Studien und Dokumente 1933 58 f.). ¶ 166,20 *St. Helene*] Das Helenenthal. ¶ 166,23 *Ruiner*] Ruinerne af de middelalderlige Borge »Rauhenneck« og »Rauhenstein«. ¶ 166,27–28 »*Dicht von Felsen eingeschlossen* ..«] Scenen »Freies Feld mit Bergen« i »Leben und Tod der heiligen Genoveva«. Ein Trauerspiel. (Tieck: Schriften II 1828 9), som Oehl. forkortet overs. i »Digtninger af Ludwig Tieck« II 1839 65 ff. ¶ 166,29–167,3 *Kom ogsaa til at tænke paa Cardenio* ..] i de sorte Klippers vilde og øde Land møder Don Quijote den ulykkelige Elsker Cardenio, der har søgt Tilflugt her i sin Kvide (Don Quijote, 1. Del, Kap. XXIII), som han beretter om, men bliver afbrudt (Kap. XXIV), hvorefter Don Quijote drager videre til en meget høj Klippe, omgivet af en dejlig græsgrøn Eng, hvorigennem en klar og rolig Bæk flyder, for dér at fortsætte sit Raseri og sin Pønitens (Kap. XXV).

167,11–12 *Wessels Bonde* ..] »Den forvovne Siællands-Faer« (Samlede Digte, Levins Udg. 1878 83–85). ¶ 167,27 *Festen i Anledning af Prindsessens Bortreise* ..] Erkehertuginde Leopoldine af Østrig (1797–1826), Datter af Kejser Franz I og Søster til den forrige Kejserinde af Frankrig Marie Louise, formæledes 13/5 1817 ved Procuration til Kronprinsen af Portugal, senere Kejser i Brasilien Pedro I (1798–1834). I Anledning af hendes Afrejse fra Wien 3/6 s. A. foranstaltede den portugisiske Gesandt Marquis de Marialva 1/6 et prægtigt Gæstebud (se Allgemeine Zeitung 9/6, 12/6 1817) i Augarten, kejserlig Lysthave i Leopoldsstadt, aabnet for Offentligheden 1775 af Josef II. ¶ 167,28 *Der var bygget store prægtige Huse af Træ*] »Die Zubereitungen, welche der kön. portugiesische Botschafter im Augarten veranstalten lässt, übertreffen Alles bisher in dieser Art hier Gesehene. Eine grosse Rotunde, welche zum Tanzsaal bestimmt ist, und wohl 1500 Personen einnehmen kan, bildet, mit einer grossen Galerie versehen, ein wahres Meisterstück der Baukunst. Sie ist von unserm geschikten Architekten [Karl von] Moreau [1758–1841]. Die Kuppel dieser Rotunde, woran man den Plafond bewundert, erinnert an die der Peterskirche in Rom. Die Wiener strömen Schaarenweise zum Schauen hinaus. Der Vorhof, welcher zu dem grossen Gebäude führt, wird allein mit 140,000 gläsernen Lampen beleuchtet. Das Toilettzimmer für die

Kaiserin soll allein 20,000 fl., und das der durchl. Braut ebensoviel kosten« (Allgemeine Zeitung 24/5 1817).

168,10 *Frohnleichnamsfesten*] Kristi Legemsfest («fron« gammeltysk for Herre), af Pave Urban IV 1264 anordnet kirkelig Festsdag første Torsdag efter Trinitatis indført 1334 i Wien, hvor den indtil 1848 fejredes under Udfoldelse af gejstlig og verdslig Pomp, samlende sig om en prægtig og vidtløftig Procession, anført af den kejserlige Familie.

¶ 168,11 *Grev Pacht*] sandsynligvis daværende Hofconcipist, senere Hofraad og Generalintendant ved Arméen i Italien, Grev Karl Pacht (1787–1858), som Fuljod (Noten til Br. 582) maaske ønskede som Teatersekretær i Schreyvogels Sted (Schreyvogel: Tagebücher II 1903 269,467).

¶ 168,26–27 *Saaledes saae jeg dem vandre her, Borger, Præst ..*] Julius Lang har i en Artikel »Die Feier des Frohnleichnamsfestes in Alt-Wien« angivet Ordenen efter Optegnelser i Stadsarkivet (Alt-Wien 1896 118 ff.).

170,7 *Midt under Toget begyndte det at regne*] i en Korrespondance hedder det: »Vergangenen Donnerstag fand die Frohnleichnamsp procession mit grösster Pracht und unter Begleitung der kaiserlichen Familie und des gesamten Hofstaats statt. Der Kaiser und die Kaiserin begleiteten den Zug mit brennenden Kerzen in der Hand, unter dem Geräute aller Glocken und grossem Zuströmen des Volks. Ein vorüberziehendes Gewitter nöthigte beide Majestäten in der St. Michaeliskirche am Kohlmarkt einige Zeit unterzutreten, bis der Regen nachliess, worauf sich der Zug nach der Kathedralkirche von St. Stephan fortbewegte« (Allgemeine Zeitung 14/6 1817). ¶ 170,21–22 *Har Du seet et Kobber af Rafaels Pave Leo ..*] Tauriscus Euboeus anfører i sin »Catalogue des Estampes gravées d'après Rafael« 1819 203 f. Kobbere af bl. a. Samuel Bernard († 1687), hvis »Hauptblatt ist ein Stick nach dem Attila« (Thieme-Becker III 1909 433), og som muligvis dengang fandtes i Det store kgl. Bibliothek. Af Oehl.s Bekendte havde Fru Brun og J. L. Lund Samlinger af Kobberstik.

171,1–2 *Theatret .. en gammel .. smal Kiste*] i nogle Meddelelser »Om Theatrene i Wien« i Aftenblad 2/11 1822 hedder det: »Pladsen for Tilskuerne har en afskyelig langagtig Form«. 1741 indrettedes i Hofballhaus et Teater, som udvidedes 1743 og 1751 og i 1760 fik den Skikkelse, det i Hovedsagen havde op i det 19. Aarh. (Österreichische Kunsttopographie XIV Hofburg 288,318). Oskar Teuber citerer et Skrift »Uiber das Nationaltheater in Wien« (1782) af C. Maier, som meget ærgrer sig over Teatrets daarlige Pladsforhold og anden Ubekvemmelighed og mener, denne artige Skildring iøvrigt »noch in der letzten Generation des nunmehr verschwundenen Hauses verständnisvolle Leser finden werden« (Das k.k. Hofburgtheater seit seiner Begründung II 2. Halbbd. 1. Th. 1903 21–22; jfr. ssts. 121 og Wilh. Kisch: Die alten Strassen und Plätze Wiens

1883 311). Aug. Klingemann udtaler, at »eine Jungfrau von Orleans und dergleichen Darstellungen nicht wohl in dem zu schmalen Raum des Burgtheaters ausgeführt werden können« (Kunst und Natur II 131). ¶ 171,3 *Koch*] Siegfried Gotthelf Eckardt, kaldet Koch (1754–1831), kom efter en Række Læreaar ved flere tyske Scener 1798 paa Kotzebues Anbefaling til Burgteatret, hvor han endnu optraadte kort før sin Død, beundret som Karaktertegner i tragiske som komiske Roller og for sin naturlige Spillestil. Castelli skriver: »Er war unförmlich dick und seine Glieder waren ungelenkig. Seine Stimme war tief und hohl, und er hatte sogar einen Sprachfehler .. und dennoch wirkte er in vielen Rollen .. durch seine Kunst, verbunden mit Natur, unwiderstehlich« (Memoiren I 1861 214). Skuespiller C. N. Rosenkilde nævner i et Brev 28/7 1826 til Jonas Collin, at bl. a. Oehl. havde givet ham en Introduktionsskrivelse med til Koch (Neiendam II 100). ¶ 171,4 *ligner vor Schwarz*] ligeledes skriver N. P. Nielsen 30/8 1827 til Jonas Collin: »han har overmaade megen Lighed med vores gamle Swartz baade i Udvortes og Spillemaade« (Neiendam II 75). ¶ 171,6 *Korn*] Maximilian Korn (1782–1856), et af Burgteatrets store Navne, debuterede 1802, creerede Elskere (ved sin Inderlighed mindede han senere N. C. L. Abrahams om Mich. Wiehe) (Meddelelser 202), Helte og Verdensmænd med særlig Talent for det kavallermæssige (Heinrich Laube: Ges. Werke XXIX 183 f.). F. K. Weidmann taler om Korns Mesterskab ogsaa i Biroller: »Ja selbst eine seiner glanzvollsten Schöpfungen, der Giulio Romano, im Correggio, ist im Grunde eine zwar wichtige, aber immerhin nur episodische Erscheinung, und zu welcher unvergesslichen Bedeutsamkeit wusste Korn dieselbe zu erheben!« (Max. Korn 1857 15). Om Korn i denne Rolle sagde Schreyvogel, »dass er .. den Dichter noch zu übertreffen vermöge. Und wahrlich, unser Dramaturg hatte nicht zu viel gesagt. Der Zuschauer lernte durch Korn's tiefes Spiel erst, was Romano eigentlich sein kann«, skriver Ludwig Costenoble, der sammenstillter ham med Johann Heinrich Schäfer i Hamburg (jfr. Noten til B I 238,5–6), og concluderer: »In dieser Rolle unterscheidet sich der Bühnenmeister vom Routinier recht ins Auge springend. Welche hohe Weihe lag in den wenigen ausgesprochenen Worten Korn's, mit welchen er voll Begeisterung die Kunstgrösse des gebeugten Malers anerkennt!« (Aus dem Burgtheater I 17–18). En tredje Kollega, Heinrich Anschütz, erklærer: »sein Giulio Romano in »Correggio« bleibt unerreichbar« (Erinnerungen 1866 234; jfr. Friedrich Rosenthal: Unsterblichkeit des Theaters 1924 74 og Heinrich Laube: Ges. Werke XXIX 162), og i denne Rolle tog Korn Afsked med sit Teater og Publikum 11/1 1850 (F. K. Weidmann: Maximilian Korn 1857 23 ff.). ¶ 171,9 *Koberwein*] Josef Koberwein (1774–1857) var ansat ved Burgtheater 1796–1846, vandt langsomt men sikkert Fodfæste, gjorde særlig Lykke i det

komiske Fag, men agerede ogsaa i Roller som Helte og Fædre (Castelli I 1861 217-18). Han spillede Correggio »Nach den schönen Gesetzen von Natur und Kunst, die er selbst im Geiste aller grossen Künstler entworfen, und mit welchen es ihm jederzeit gelingt den Charakter bis zur gänzlichsten Erschöpfung darzustellen. Vorzüglich lobenswerth an ihm finden wir das leicht umfangene, hier und da kindliche Benehmen, wodurch er den Sohn der Natur, den von jedem Dünkel freyen Dorfbewohner, den bloß seiner Kunst und seiner Phantasie lebenden Künstler darstellte« (W. Th.-Z. 16/9 1815). Ludwig Costenoble fandt, at han var »ein ebenso verkehrter als wirksamer Correggio«. Schreyvogel havde betroet ham, at Rollen oprindeligt var tiltænkt Korn, men at Koberwein havde tilvendt sig den, medens Korn var paa Rejse: »Koberwein hatte sich, wie ein pfiffiger Usurpator, den Correggio auf seine Weise für das Wiener Publicum mundrecht gemacht. Töpfer [Skuespiller og Digter, Dr. Karl T. 1792-1871] sagte mir vor der Vorstellung: »Gib einmal auf Koberweins Allegri acht. Er gibt nicht das Rechte, aber doch was Eigenes, was Pikantes, das die Leute täuschen kann«. – Ich fand nun, dass Koberwein mit geübter Hand den kindlichen Correggio in einen kindlichen umgemodelt habe; ja, ich möchte behaupten, an manchen Stellen streifte sein Vortrag ans Blödsinnige. Genug, er gefiel dem Burgtheater-Publicum« (Aus dem Burgtheater I 17-18) – og iøvrigt ogsaa Provinsernes (Der Sammler 22/7 1819). Til Burgteatrets »Ehrengallerie« blev, paa kejserlig Henstilling, et Billede af Koberwein i Rollen som Correggio malet af F. Schimon 1818 (Foto-gravure i Die Theater Wiens 2. Bd. 2. Halbbd. II 1906). ¶ 171,11 *Kröger*] Karl Friedrich Kröger (1765-1828) var knyttet til forskellige tyske Scener, bl. a. Weimar (1791-1795), og til Burgteatret fra 1802, en meget alsidig Skuespiller, bedst som intrigerende komisk Person og i Gammelmandsroller, som allerede Goethe anbefalede ham at creere. W. Th.-Z. skrev 16/9 1815: »Herr Kröger gab den Battista (in »Correggio«) ein äusserst hässlich Rolle mit einem seltenen Aufwand von Glaubwürdigkeit. Herr Kröger dringt in das Urwesen jeder schwierigen Aufgabe, und wir müssen seiner Meisterkraft Dank wissen, welche auch diese Rolle zur höheren Anschauung erhob«. ¶ 171,12 *Gjelstrup*] Holbergfremstilleren Adam Gottlob Gjelstrup (1753-1830), som Oehl. havde set i hans bedste Aar (Er. I 94 f., 115; Bobé 85,103; jfr. Prometheus II 178). ¶ 171,15-17 *Rose . . fortræffelig . . i Cavaleerfaget . .*] Scenen drog den unge juridiske Student Friedrich Roose (1767-1818), som i Königsberg lærte at kende Kotzebue, der 1798 kaldte ham til Wien. Oehl.s Dom er maaske paavirket af Omgangen med Castelli, som skriver: »Musterdarsteller von Bonvivants und feinkomischer Bedienter. Kein deutscher Schauspieler wusste jemals den echten Conversationston zu beherrschen, wie er« (Memoiren I 1861 215). ¶ 171,18 *hans Bryst lider*] Roose døde 29/5 1818.

¶ 171,19 *spillet Michel Angelo . . til Fuldkommenhed*] W. Th.-Z. 21/10 1817 skriver om Opførelsen af Correggio 13/10 s. A. efter at have fremhævet Koberwein i Titelrollen: »Herrlich standen an diesem schönen Bilde Hr. Roose (M. Angelo)«. Ludwig Costenoble, der overtog Michel Angelo efter Roose og bevidst agerede i Rollens vrede Lune, skriver: »Mein Vorgänger Roose muss den Angelo minder hart vorgeführt haben als ich, denn das Publicum war ärgerlich über meinen Zartheitsmangel und versagte mir fast allen Beifall«. Han søgte Trøst hos Koberwein, som imidlertid »irre gewaltig mit seiner Ansicht vom Charakter Angelos, als er mich beinahe mit Härte frug, wie ich denn dazu komme, den Buonarotti so grob zu geben? Meine Gegenfrage war, ob er denn nicht wisse, dass der schrofte Michel Angelo den Papst selber habe mit einem Eimer todtwerfen wollen? – »Nützt alles nichts« – erwiderte Koberwein – »man ist den Angelo einmal hier anders zu hören gewöhnt, und auf Ihre Weise werden Sie nie damit gefallen«. (Aus dem Burgtheater I 16–17; jfr. ssts. 71). Lystspildigteren Bauernfeld bemærker 7/5 1829: »Costenoble gab den M. Angelo als Bullenbeisser« (Jahrb. der Grillparzer Gesellschaft XIII 1903 305). ¶ 171,24 *Disse fire Skuespillere ere Regisseurer*] nemlig Koch, Krüger Koberwein og Korn. ¶ 171,27 *endnu en Directeur*] Teatrets Leder og Administrator var 1817–21 Claudius Ritter von Fuljod (Noten til Br. 582), som var ansvarlig overfor Rigets Finansminister, Grev Johann Philip Stadion. ¶ 171,28–30 *Fru Weissensthurn er en god Skuespillerinde . .*] se Noten til 163,12–13. ¶ 171,30 *Mad. Schröder er et stort pathetisk Talent*] Sophie Schröder, f. Bürger (1781–1868) debuterede i Reval og var, afbrudt af Ansættelser i Hamborg, Prag og München, knyttet til Burgteatret 1798–99, 1815–29, 1836–40. Hendes Skikkelse var konet og Ansigtet ikke skønt, men hun var født til Kothurnen og genoplivede med sin rige, bevægede Stemme og sit hede, stærke Temperament Fortidens heroiske Kvinder. Atterbom var aldeles bjergtagen og fortæller, at Grillparzer »aldrig varit så angenämt öfverraskad, som då han var närvarande vid profven innan hans skådespel första gången uppfördes, och hörde Madame Schröder genast och omedelbart uttrycka hvarje ton, hvarje stafvelse så, som om hon, hvilken förfrikt var honom personligen alldeles främmande, hade läst in i djupet af hans innersta och sutit till rådslag med hans hemligaste tankar« (Minnen från Tyskland och Italien 554).

172,1 *Adamberger*] Antonie Adamberger (1790–1867), Sophie Schröders blidere Supplement, var 1807–17 knyttet til Burgtheater, hvor hun fejrede store Triumfer som Clärchen (»Egmont«), Beatrice (»Die Braut von Messina«) og Thekla (»Wallenstein«). Albrecht v. Schönberg fremhæver hende 16/6 1811 som Desdemona i »Othello« (NKS 536,8°, IV) og 23/8 s. A. som Emilia i »Emilia Galotti« (ssts. V). Hun blev 1812

troløvet med Theodor Körner († 1813), som skrev flere Roller for hende, bl. a. i »Toni« og »Zriny« (se Noten til 375,3-6). Af Oehl.ske Roller spillede hun foruden Valborg (Noten til B I 151,11-12) Laurette i »Correggio« Premiæaftenen og i den forkortede Udgave Cölestina (Hans v. Jaden: Th. Körner u. seine Braut 1896 44-45). ¶ 172,2 *givter .. sig*] se Noten til 176,2. ¶ 172,4 *Mad. Løve*] Julie Sophie Löwes (1786-1852) Felt var Anstandsdamer. Anschütz udtaler sig helt begejstret herom (Erinnerungen 182), Castelli mindre og bemærker, hun ikke forstod at nuancere (Memoiren I 219), og Costenoble siger, »dass sie viel Grazie, aber kein wahres Talent hat« (Aus dem Burgtheater I 34). ¶ 172,8 *Ochsenheimer*] Ferdinand Ochsenheimer (1767-1822), der var en berømt Entomolog (Die Schmetterlinge Europas 1807-16) og Medlem af lærde Selskaber, rejste fra 1795 med en Skuespillertrup og ansattes 1807 ved Burgtheater, hvor han særlig agerede Skurke og Intriganter, som yngre ondt og dæmonisk, i sine svagelige sidste Aar manieret (Castelli: Memoiren I 213; Heinrich Anschütz: Erinnerungen 1866 261 f.). A. C. Gierlew saa ham Vinteren 1810-11 i en Række herhjemme allerede opførte Skuespil og varierer ustandseligt Bemærkningen »ei saa god som Frydendahl« (NKS 380^b,4°, II). Samtidig var Albrecht v. Schönberg imponeret af hans Jago (NKS 536,8°, IV; 16/8 1811). ¶ 172,9 *for meget Copie af Iffland*] efter at have 3/6 1818 fremhævet Ochsenheimers Præstation som Hofraad Gleyser i »Die Advocaten« af Iffland skriver Costenoble: ».. Übrigens ist nicht zu verkennen, dass Ochsenheimer in allen seinen k o m i s c h e n Rollen Iffland nachahmt, nur seine Intriguants sind eigene Gebilde« (Aus dem Burgtheater I 4), ligesom Schreyvogel havde karakteriseret ham som »eine zweite Edition Ifflands« (ssts. 135). Oehl. havde set Iffland spille i Berlin (Er. II 49-50). ¶ 172,14-15 *jeg saae Axel og Valborg .. paa et tydsk Theater*] jfr. Noten til B I 151, 11-12. W. Th.-Z skriver 10/6 1817: »Am 31. May wohnte der hier anwesende, geschätzte und berühmte Dichter O e h l e n s c h l ä g e r seiner Tragödie »Axel und Walburg« bey. Er hatte sie noch nie aufführen sehen. Wie gross muss seine Freude gewesen seyn, sie von unserer Hofschauspielergesellschaft so vollendet zu sehen!« Under Oehl.s Ophold i Wien offentliggjordes iøvrigt ssts. 14/6, 17/6, 24/6, 26/6 og 19/7 en Recension af Forestillingen i Berlin; herom i Noten til 325, 17-20. ¶ 172,15-16 *kunde ikke tænke mig Axel bedre, end Korn gav*] fremhævet som en af Korn.s bedste Roller (F. K. Weidmann: Max. Korn 58).

173,10-11 *Hugos Rolle i .. Die Schuld*] »Die Schuld« opførtes 17/6 1817 paa Burgtheater. Anmelderen i »Der Sammler« (21/6 1817) kalder Korn.s Fremstilling klassisk-forbilledlig, og ikke mindre henrykt er Ludwig Costenoble (Aus dem Burgtheater I 2), medens Aug. Klingemann vel fandt lykkelige Udtryk for den tragisk sværmende Elsker, men

ikke for Heltens tunge dybe Natur, »so dass denn auch ein Dualismus zwischen dem poetischen Character und dem Künstler selbst, sichtbar blieb, wodurch das richtige Verhältniss zum Ganzen beeinträchtigt wurde« (Kunst und Natur II 289 f.; jfr. Heinrich Laube: Ges. Werke XXIX 183). ¶ 173,13 *dets Fatum lider jeg ikke*] »Die Schuld« var Exponenten for den saakaldte »Schicksalstragödie«, der blomstrede 1815–25, og hvori Personerne uafvidende og magtesløse styrtes i Fordærv, som Offer for Fædrenes Synder, af ukontrolable og ubønhørlige Magter. Striden om det fatale Drama var nylig blusset op igen i Anledning af Grillparzers »Die Ahnfrau« (212,8–9 m. Note). Om Oehl.s Stilling til Skæbnedramaet, se Helge Topsøe-Jensen: Schiller og Oehlenschläger (Edda XVI 74 ff.), sammes: Oehlenschlägers »Helge« (H. C. Andersen 1966 371 ff.) og Alf Henriques: Det danske Skæbnedrama 7 ff. ¶ 173,17–19 *sige med Brause i Sovedrikken . .*] »Sovedrikken«, 1. Handling, Scenen mellem Charlotte og Brause (Udg. 1808 19; jfr. Prometheus I 1832 272). ¶ 173,22–23 *Herder . . en Afhandling »Das eigne Schicksal«*] i Schillers »Horen« 1895, optrykt i Herders Sämmtliche Werke. Zur Philosophie und Geschichte. VII 1807 1 ff. ¶ 173,24–25 *Hvert Menneske har sin egen Skiæbne . .*] »Jeder Mensch hat sein eigenes Schicksal, weil jeder Mensch seine Art zu seyn und zu handeln hat« (ssts. 4). ¶ 173,27–28 *Novalis siger . . : »Schicksal und Gemüth . . «*] i »Heinrich von Ofterdingen«, 2. Theil. Heinrichs Samtale med Sylvester (Schriften 1802 II 33).

174,8–9 *Saaledes ere Makbeth og Oedipus fremstillede*] Herder havde ogsaa opfattet de græske Tragedie-Skikkelsers Skæbne saavel som Shakespeares som Udtryk for deres Karakter og skænder paa dem, der betragter Skæbnen som en »Poltergeist« (Werke. Zur schönen Literatur und Kunst XII 1809 223 ff.). ¶ 174,13–14 *Hugo ikke troer at kunne overleve Kl. 12*] »Die Schuld«, 4. Akt, Sc. 4. ¶ 174,27–28 *minder . . om Werners Fire og tyvende Februar*] med Tieck (Karl v. Berneck) og Schiller (Braut von Messina) som nærmeste Forudsætninger skrev Werner den første og bedste »Schicksalstragödie«: »Der vierundzwanzigste Februar«, en Enakter, streng og sluttet, med det gamle Tema om Faderens uafvidende Mord paa sin Søn. Onsdagen 30/6 1813 hørte Løjtnant Emil Oldeland i Rom s. m. Laurits Kruse (K 56: 54,4) og J. J. A. Schönberg (K 297–98: 64,3–6) »Werner forelæse sin Tragoedie: »Der 24de Februar«. Aldrig har et Stykke gjort saadant Indtryk paa mig. Men man maa ogsaa høre Werner selv forelæse det« (Nyerups Mag. for Reiseiagttagelser I 1820 349). Mere Jurist end Digter lagde Müllner i »Die Schuld« i højere Grad Vægt paa det kriminologiske Element. Se iøvrigt Noten til B I 259, 16–17. ¶ 174,30 *Kabale og Kiærlighed af Schiller*] opført 14/6 1817 paa Burgtheater i Joseph Sonnleitners tillempe, af Censuren godkendte, Bearbejdelse 1. Gang 23/7 1808.

175,1 *Krüger som Hofmarskallen*] Schreyvogel skriver: »Der Hofmarschall Kalb, in der Darstellung des Herrn Krüger, ist eine unterhaltende Personage, aber er ist, was er doch sein soll, kein Hofmann« (Rich. Smekal: *Das alte Burgtheater* 1916 55). Hofmarskallen var iøvrigt i Bearbejdelsen deklasseret til »Obergarderobemeister«. Castelli var henrykt for Krüger i denne Rolle (Memoiren I 216). ¶ 175,4-5 *staaer langt tilbage for Die Räuber*] Oehl. havde i sine Forelæsninger underskrevet A. W. Schlegels affærdigende Dom (Evald og Schiller II 63 f.) ¶ 175,7-9 *Die Braut von Messina .. hvori Mad. Schröder viste sit tragiske Genie ..*] opført 11/6 1817 paa Burgtheater. W. Th.-Z. 17/6 s. A. anmelder Forestillingen især med Henblik paa Mad. Schröders Fremstilling af Isabella. Forfatteren og Teatermanden Aug. Lewald skriver siden: »Keine Schauspielerin besitzt die Gabe der malerischen Stellungen in so hohem Grade wie sie; ihre ersten Scenen in der Braut von Messina sind eine Reihe akademischer Studien, die sich ungezwungen eine aus der anderen entwickeln und vor unseren Blicken vorüberschweben« (Ges. Schriften V 1844 195; jfr. ssts. IV 382). Heinrich Laube, der lagde særlig Vægt paa Spillet i sidste Akt, søger ud fra denne Rolle at karakterisere Arten og Omfanget af hendes Talent (Ges. Werke XXIX 176 ff.; jfr. Philipp Schmidt: Sophie Schröder i 1869 169 ff.). ¶ 175,10-25 *en geniølsk Grille ..*] jfr. »Evald og Schiller« II 172 ff. Dramaturgen F. G. Zimmermann behandler i en Anmeldelse af »Braut von Messina« Schillers Brug af Koret og henviser bifaldende til Oehl.s Udtalelser 175,11-18 (*Dramaturgische Blätter für Hamburg* I 1821 435). ¶ 175,11-12 *Denne Sammensmæltning .. af de forskellige Tider, gaaer ikke an*] A. W. Schlegel havde skrevet: »Die romantische Poesie sucht zwar das Entfernteste zu verschmelzen, allein geradezu unverträgliche Dinge kann sie nicht in sich aufnehmen: die Sinnesart der dargestellten Menschen kann nicht zugleich heidnisch und christlich seyen« (Ueber dramatische Kunst und Litteratur II, 2. Abthl. 1811 412). ¶ 175,27-28 *Wilhelm Tell .. endnu ikke faaet at see*] se 209,28-210,4 og 215,12-217,3 m. Noter. ¶ 175,28-30 *ikke faaet at see .. Don Carlos, Wallenstein .. Roverne*] jfr. 238,21-27 m. Noter. »Don Karlos« i en Bearbejdelse af Hofskuespiller Karl Friedrich Krüger havde Premiere paa Kämtnertheater 27/8 1809, frigivet af den franske Okkupationsmagt, men opførtes ikke under Oehl.s Ophold i Wien. »Wallenstein« (∴: »Die Piccolomini« og »Wallensteins Tod«), i en Bearbejdelse ved Fr. Wähner (Franz Hadamowsky: Schiller auf der Wiener Bühne 1959 96), havde Premiere 1/4 1814 paa Burgtheater og indgik i det faste Repertoire, men spilles ikke Sommeren 1817. Ryge creerede Titelrollen 5/9 1815; jfr. Noten til B I 181,26-28. »Wallensteins Lager« opførtes først Sept. 1848. »Die Jungfrau von Orleans«, lemlæstet af Hofsekretær Escherich, opførtes paa Burgtheater

5 Gange 1802 for først 1820 igen at komme paa Repertoiret i en renset Udgave ved Schreyvogel. Sørgepjilet havde 20/10 1811 Premiére paa Theater an der Wien, hvor det Maj 1818 oplevede sin 50. Forestilling. En Bearbejdelse af »Maria Stuart« havde Premiére 19/12 1814 paa Burgtheater og indgik snart i det faste Repertoire. Under Oehl.s Ophold opførtes det paa Theater an der Josephstadt (Wiener Zeitung 5/7 1817). »Die Räuber« i Mannheimer-Bearbejdelsen opførtes allerede 1783 paa Kärntnerthortheater og tilhørte Repertoiret paa Theater an der Wien efter Franskændenes Besættelse 1809. Paa Burgtheater kom det først til Opførelse 1850, men var alligevel det hyppigst spillede Schillerske Drama, takket være ogsaa Sekondteatrenes Interesse. Under Oehl.s Ophold opførtes »Die Räuber« 6/6 1817 paa Theater an der Josephstadt med Ferdinand Raimund (Noten til 180,18) som Franz Moor (W. Th.-Z. 14/6 1817, Der Sammler 14/6; Wiener Moden-Zeitung 21/6 s. A.), som han agerede i Ochsenheimers Manér (Ferd. Raimund: Sämtliche Werke V Erster Theil 1925 13 f.).

176,1-2 *Die Schuld havde Mademoiselle Adamberger til sin sidste Benefize*] 17/6 1817 tog Dem. Adamberger Afsked med sit Teater i Rollen som Jerta, som hun selv mente, hun var født til at spille (Alfred Armeth: Aus meinem Leben I 43), medens August Klingemann bebrejder hende en altfor monoton, tragisk-sentimental Ageren (Kunst und Natur II 286 ff.). ¶ 176,2 *Bryllup med Herr Arnet, en Lærd*] Antonie Adamberger ægtede 19/6 1817 Kustos ved Møntkabinettet i Wien, Numismatikeren Joseph Armeth (1791-1863), som hun havde lært at kende i Fru Pichlers Salon (Karoline Pichler: Denkwürdigkeiten II 93 ff.). Oehl. traf ham 1844 paa sit andet Besøg i Wien (Er. IV 202). ¶ 176,3 *har været Bibliothekar hos Fyrst Dietrichstein*] hans Velynder Fyrst Franz v. Dietrichstein, hvis Søns Mentor han var, holdt Brylluppet paa sit Slot i Weidlingau ved Wien (Alfred Armeth: Aus meinem Leben I 54). ¶ 176,4-5 *en rørende Epilog af Fru Pichler*] synes ikke at være trykt (Karoline Pichler: Denkwürdigkeiten II 468, Note 174). ¶ 176,6-8 *Alle vare rorte . . .*] om hendes bevægede Afskedsforestilling skriver W. Th.-Z. og Der Sammler 21/6, ligesom hun selv har efterladt sig en Optegnelse derom (Alfred Armeth: Aus meinem Leben I 53). Der Sammler bemærker: »Für die Bühne ist ihr Abgang ein grosser, wir fürchten sagen zu müssen, ein unersetzlicher Verlust«; Joseph Schreyvogel havde 7/6 1817 skrevet til Adolf Müllner: »Dlle Adamberger heurathet, und verlässt die Bühne auf immer . . . das ist Thorheit. Man möchte toll werden« (Studien zur vergl. Lit.gesch. III 1903 207). ¶ 176,9 *Theatret an dem Kärntnerthor*] »Theater nächst dem Kärntnerthor« var i sin daværende i 1763 aabnede Bygning helliget Opera, italiensk og tysk, og Ballet. ¶ 176,10-11 *De fornemste Dandsere her ere Fransk mænd*] den franske Koreograf

og Danser Jean Pierre Aumer (1776–1833), kendt herhjemme fra sine pantomimiske Balletter »Hertugen af Vendômes Pager« og »Søvngængersken« i Bournonvilles Arrangement, var 1815–20 Balletmester ved Kärntnerthortheater. Sommeren 1817 opførtes hans »Das Sonnenfest«, et peruviansk Divertissement med Musik af Joseph Kinsky. I en rosende Omtale heraf nævner W. Th.-Z. 21/6 1817 endvidere »Dem. Millière, erste Tänzerinn der königl. Akademie der Musik zu Paris und des königl. grossen Theaters zu Mailand« (jfr. Cyril Beaumont: Complete book of ballets 1949 350), Dem. Julie Aumer og Jean Rozier (1789–1861), født i Paris, Medlem af Kärntnerthortheater 1815–26, (se ogsaa Der Sammler 17/6, 15/7, 29/7 1817). ¶ 176,12 *Grev Pálffy*] Grev Ferdinand Pálffy ab Erdöd (1774–1840), paa Grund af sin Teaterentusiasme kaldet »Teater Pálffy«, overtog 1806 efter Bankier Friherre v. Braun, med et »Theater-Unternehmungsgesellschaft« paa 8 Medlemmer, Forpagtningen af begge Hofteatre og Theater an der Wien. Selskabet havde ikke Held og bestod 1810 af kun 3 Medlemmer. Hovedinteressent var Grev Pálffy, der Febr. 1811–Aug. 1812 var Hofteaterdirektør og igen forsøgte sig Maj 1814–April 1817, da Kejseren overlod Styrelsen af begge Hofteatre til Claudius v. Fuljod (Noten til Br. 582). Grev Pálffy var 1813–25 Ejer af Theater an der Wien, hvorpaa han anvendte og tabte sin Formue. ¶ 176,14–15 *Det er et smukt Skuespilhuus*] det endnu staaende Theater an der Wien, som byggedes 1797–1801 af Anton Jäger efter Tegninger bl. a. af hans Fader Franz Jäger, var Kejserstadens daværende største og smukkeste Teater og bedre udstyret end nogen Scene i de tysktalende Lande (Anton Bauer: 150 Jahre Theater an der Wien 1952 37 ff.). ¶ 176,17–177,8 *en Børneballet: Cendrillon*..] Grev Pálffy gjorde sig fra 1815 et Speciale af de snart uhyre populære, kostbart udstyrede Børneballetter, med et Opbud af ofte over 200 Medvirkende. Særlig Opsigt vakte »Aschenbrödel« (Cendrillon) af Louis Duport med Musik af Joseph Kinsky (Première 15/4 1817), arrangeret for Theater an der Wien af Balletmester Friedrich Horschelt, »Der Berggeist« (Rübezahl) af Horschelt med Musik af P.-J. Riotte (Première 7/5 1818) og »Der blöde Ritter« af Duport, bearbejdet af Horschelt med Musik af Ignaz Xaver Seyfried (Première 19/10 1818). »Besonders vereint sich in dem Ballet »Der Berggeist« alles was die Sinne ergötzen kann. Feenartige Decorationen und Maschinerien, herrliche Tänze, hinreissende mimische Darstellungen, liebliche Musik, eine wirklich zahllose Menge von tanzenden Kindern, das Suet selbst sehr einfach, für Jedermann fasslich«, skriver Historikeren Julius Schneller (Hinterlassene Werke III 1834 65). Den senere berømte Sangerinde Wilhelmine Schröder-Devrient († 1860), en Datter af Sophie Schröder, og de ikke mindre navnkundige Søstre Fanny

(1810–84) og Therese (1808–75) Ellsler var Medlemmer af Korpset. »Keine zweite Residenz kann solche Ballette aufweisen. Sie sind die ersten in Europa, und es ist nicht möglich, die Vollkommenheit in diesem Fache weiter zu treiben«, skriver videre Julius Schneller (ssts. 65); jfr. Aug. Klingemann: *Natur und Kunst* II 1823 169 ff., Ferd. v. Seyfried: *Theaterleben Wiens 1864* 1 ff., Heinr. Anschütz: *Erinnerungen* 211 f. Blandt Ballettens nordiske Beundrere var Lægen Carl Otto (*Nye Hygæa* II 1823 352) og særlig Atterbom, der omtaler dens »utomordentliga skönhet« og skrev et Digt derom (*Poetisk Kalender* 1820), men iøvrigt mente som adskillige andre, at fra »en moralisk synpunkt måste man visserligen fördömma de Wienska Barn-Balletterna« (*Minnen från Tyskland och Italien* 557; jfr. *Wiener Moden-Zeitung* 1818 I 279 f.). En Politiumdersøgelse fastslog Sept. 1818, at Institutionen var i enhver Henseende sædelig og forsvarlig ledet (*Jahrb. d. Grillparzer-Gesellschaft* XXV 246 ff.), men 1821 blev ved Kejsersinde Karolines Intervention Børneballetterne forbudt paa Grund af fornemme Feinschmeckeres Interesse for de dejlige Pigers altfor store Ungdom (ssts. XXVI 13 ff., Emil Pirchan: *Fanny Ellsler 1940* 8 f., Karl Glossy: *Wiener Studien und Dokumente* 1933 118 f.). ¶ 176,18–19 *den lille Pige, som spillede Kongens Rolle*] Therese Heberle (1805–40), som Grillparzer hyldede i et Digt »Therese Heberle«, skrevet o. 1820, trykt 1. Gang i *Wiener Zeitschrift* 19/1 1841 (*Grillparzers Werke* XII 1937, 10). ¶ 176,21–22 *Cendrillon var mere naiv* . .] blev mimet og danset af den gaarige Angioletta Mayer (1808–80), senere Ballerina ved Kärntnerthortheater. Wilhelm Hebenstreit skriver: »Die Darstellung verdient recht sehr gelobt zu werden; vorzüglich ausgezeichnet hat sich Angioletta Mayer (Aschenbrödel). Ihr mimisches Spiel war so richtig und beredt, als ihr Tanz gemessen und lieblich. Sie besitzt ein schönes, reiches Talent, das der sorgfältigsten Ausbildung werth ist. Mlle Therese Heberle (Ramiro) erfreute nach ihr am Meisten, aber die eigene Grazie des Tanzes kann sie vollkommen nur entwickeln, wenn sie ihrem Geschlechte nicht untreu wird« (*Wiener Moden-Zeitung* 26/4 1817; jfr. *Der Sammler* 22/4 1817).

177,9 *Den italienske Oper er ogsaa her i dette Theater*] Schreyvogel noterer 22/5 1817: »Ich war im Theater a.d.W., wo nun italienische Oper ist« (*Tagebücher* II 259; jfr. *Wiener Moden-Zeitschrift* 15/11 1817). Nik. Fürst har i sin Oversættelse af *Wiener-Partiet* af Oehl.s Reise rettet: »Italienische Opern gab man auch in diesem Theater« (*Der Sammler* 1819 372). Den italienske Operas Hjemsted i Wien, ligesom Ballettens, var Kärntnerthortheater (jfr. *Noten* til 177,21). ¶ 177,17 *Kong Cyrus i Persien*] Rossinis »Ciro in Babilonia«, der havde Premiere i Ferrara 14/3 1812, opførtes paa Theater an der Wien 18/6, 20/6, 21/6 1817. ¶ 177,21 *Mad. Borgondio*] den italienske Sangerinde Gentile Borgondio

(1780—efter 1830) debuterede i Modena, optraadte 1815 i München og var knyttet til Kärntnerthortheater i Sæsonen 1816—17, 1826—27 (E. Hanslick: *Gesch. d. Concertwesens in Wien* 1869 261; *Schriften d. Gesellschaft f. Theatergeschichte* III 456). Sommeren 1817 og igen om Efteraaret sang hun paa Theater an der Wien (*Der Sammler* 17/7, 11/11 1817; jfr. *Wiener Moden-Zeitung* 1817 II 348, 371) og koncerterede her 1819 (Anton Bauer: *150 Jahre Theater an der Wien* 109). ¶ 177,22 [førre Rullader end de øvrige] *W.Th.-Z.* 12/7 1817 skriver: »Mad. B o r g o n d i o, die sich zuerst und am schnellsten in die Gunst des Publikums zu setzen wusste, ist eine kräftige Gestalt mit einer sehr ausgebildeten und wohltonenden Altstimme. Ihr Vortrag ist deutlich klar, mehr einfach als überladen, allen überflüssigen Schnürkeleyen fremd, Weichheit und Kraft in solchem Masse verbindend, dass der Nahme: Z a u b e r i n n, den man ihr beylegt, mit Recht an seinem Platze ist. So wie sie, weiss keine das Herz zu rühren, zu ergreifen und alle Sinne zu bestürmen. Wer wird nach ihrem Abgange uns mehr gefallen?«. Om Wienernes Forgudelse af hende fortæller herhjemme allerede *Adrastea* 1/3 1817.

178,1—15 *Tancredo af Rossini* . .] om Oehl.s Vurdering af Rossini se videre *Prometheus* II 93 f., IV 266, VI 49 ff. og Er. IV 36 ff. »Tancredi«, Rossinis første store Succes, havde *Première* 6/12 1813 i Venedig og opførtes 1. Gang i Wien paa Kärntnerthortheater 17/12 1816. *Wiener Moden-Zeitung* skriver 9/7 1817: »Die Oper *Tancredi*, von einigen als unerreichbares Meisterwerk gepriesen, von anderen, wie z. B. in der Abendzeitung, als Machwerk getadelt, hat der melodienreichen Musik, und besonders der wunderlieblichen Stimme der Mad. B o r g o n d i o wegen, gleich bey der ersten Darstellung im Kärntnerthortheater, die lebhafteste Theilnahme erregt; am 30. Juny erschien sie wieder im Theater an der Wien, zum Vortheile der Hauptperson«; jfr. *Der Sammler* 17/7 1817. ¶ 178,5—6 *den Beundring . . det har vakt*] *Berliner-Bladet* »Der Gesellschafter« 8/12 1817 skriver: »Die beliebteste Oper dieses Jahres war »Tancred« von Rossini, die so oft gegeben und von aller Welt bewundert wurde, dass einzige Stücke daraus jetzt in den Strassen auf allen Leierkasten gespielt werden«.

180,14—17 *Multa senem circumveniunt* . .] af Horats *ars poetica*. Oehl. springer fra Vers 169 til 172, der i prægnantere Form gentager Vers 170—71. Stedet lyder i *Jacob Badens Overs.* 1791 161: »Den Gamle er omringet af mange Uleiligheder: saa erhverver han, og Stakkel! rører ikke ved hvad han har, og er bange for at bruge det: saa gaaer han i alting frygtsomt og lunkent tilværks; nøler, er langsom til at haabe; er dorsk, og bange for det Tilkommende; er vanskelig, knarvorren; roser den Tid, da han var et Barn; laster og irettesætter de Yngre.« ¶ 180,18 *Theatret i Josephstadt*] ubetydeligt af Udseende og Anseelse var Theater an der

Josephstadt, aabnet 1788 og en Aarrække drevet af Skuespilleren Karl Mayer (1750–1830), der 1812 overlod sit Privilegium til en teaterinteresseret Apoteker Joseph Huber (1776–?), som sammen med Johann Alois Gleich (1772–1841), Skuespiller og Forfatter af utallige Wienerkomedier, holdt Driften gaaende til Efteraaret 1818, da Huber maatte standse sine Betalinger, trods de gode Sæsoner 1814–17, den allerede navnkundige Komiker og snart ogsaa som Forfatter af Wienerpossen berømte, Ferdinand Raimund (1790–1836) ved sin Kratzerfigur, i en Række Stykker af Gleich, havde skaffet Teatret. ¶ 180,19–20 *den berømte, nu salig, Casperl*] Kasperl (eller Kasperle), burlesk Figur, Efterkommer af Hanswurst i den særlige Wienerudgave, anlagt af Forfatteren og Skuespilleren Joseph Anton Stranitzky († 1726), oplivet og udformet af Johann Laroche (1745–1806), der fra 1769 med en enkelt Afbrydelse virkede ved Leopoldstädter Theater, i hans Tid hyppigt kaldet »Kasperltheater«, vidnende om Figurens Popularitet. Castelli, der har portrætteret Laroche (Memoiren I 1861 249 ff), har sikkert fortalt Oehl. om ham. ¶ 180,20 *En stor Komiker, Schuster*] Ignaz Schuster (1779–1835), der over en Menneskealder tilhørte Leopoldstädter-Theater, skabte i Adolf Bäuerles [Forfatteren og Journalisten Adolf B. (1786–1850), Udgiver af Wiener Theaterzeitung etc., Sekretær ved Leopoldst.-Th. 1809–38] »Die Bürger in Wien (1813) Figuren Staberl, gentaget og varieret i »Staberls Hochzeit«, »Staberls Reisenabenteuer«, »Staberl als Philosoph« o.m.a., hvori han sammensmeltede alle Træk af en Wiener-Smaaaborger, som i lige Grad morede Kejserstadens Spidser, som dem han karikerede. Frederik VI overværede »bis ans Ende« Forestillingen 14/10 1814 (Friedensblätter 22/10 s. A.). C. N. Rosenkilde skriver 28/7 1826 til Jonas Collin, at han nogle Gange har »været paa Leopoldst: Theatret og seet de berømte Skuespillere Schuster og Raimund. Stykkerne der gives ere under Kritik. Men det Liv, Vid og komiske Lune disse af Naturen rigelig begavede Kunstnere vide at lægge i dem forherliger dem for selv de dannede Vienerne til store Nydelser. Den Fremmede kan især i Førstningen umuligt deele den Enthusiasme, hvormed Vienerne beklappe og begrine hvert Ord. Men blev man ret fortroelig med Dialekten og Lokali[te]terne, saa troer jeg nok at især Schuster ville blive værdt at tage i nøiere Øiesyn for mig. Hans Roe og Simpelhed paa Scenen har jeg aldrig kunnet tænke mig Magen til. I Gaar aftes saae jeg ham i et Stykke, som er skrevet i disse Dage for at raillere med en Italiener, som foreviser en klog Hund [Fido Savant, der Wunderhund, et Sangspil af Jos. Al. Gleich, opført 25.–28. Juli]. Det duer ikke meget endskiøndt det dog ikke er blottet for ægte komiske Situationer. Det er det Stykke, hvori jeg bedst har kunnet forestaae Sammenhængen og – det meste af Schusters Rolle, (: Han taler ei immer i lav Wiener Dialect :). Jeg loe et Par Gange, saa jeg var nærved

at sprække. En Scene i dette Stykke – i dette elendige Makværk – blev spillet saa guddommelig af denne Schuster og en Korntheuer [om Friedrich Joseph Korntheuer (1779–1829) se Castelli: Memoiren I 1861 255 ff.], ogsaa en ypperlig Comiker, som blot har en slem Vrængefeil i sin Mund – at jeg aldrig veed eller mindes at have oplevet Magen til Sandhed og Natur« (Coll. Brevs. XXIVa). ¶ 180,22–24 *Blot ved at see hans Ansigt .. kom jeg ... til at lee*] Aug. Lewald skriver: »Schuster war klein und hatte einen Höcker. Schon sein Gestalt flösste Lachen ein. Sein Gesicht war ernst, philiströs, seine Augen verriethen Geist und fassten scharf ihren Gegenstand. Sein Mund war übermässig gross und komisch« (Ges. Schriften V 204). ¶ 180,22 *mellem Sangerne, følge med Munkene*] Ignaz Schuster, der opvoksede hos Munkene i Schottenstift som Sängerknabe 1787–1796, havde studeret Musik, komponerede selv og var fra 1806 Sanger i Hofkapellet. Wilhelm Kisch skriver: »Als der Däne Oehlenschläger Wien besuchte und beim Frohnleichnamszuge die kleine gnomenartige Gestalt in der üblichen hellrothen Uniform der Hofcapelle mit den Uebrigen gravitätisch einherschreiten sah, hatte er sogleich in ihm den Komiker herausgespürt, der ihm die englischen Clowns ins Gedächtniss rief« (Wiens Vorstädte I 1885 72). ¶ 180,24–25 *Paul Veroneses Bryllup .. Hofnarren*] jfr. Noten til 22,3; staaende i Billedets venstre Side ret fremme bagved Eleonora af Østrig, Karl V.s Søster, de Franskes Dronning, ved hvis Side Franz den Første sidder. ¶ 180,28 *Vizlipuzli*] »Der Vizlipuzli oder der Mann ohne Schatten«, et romantisk-komisk Tryllespil af Skuespilleren og Forfatteren Ferdinand Rosenau († 1841) »nach einer Erzählung de la Motte Fouqué«, havde Première 14/2 1817, spillede en Snes Gange i Løbet af Foraaret og igen 13/6 (Franz Hadamowsky: Das Theater in der Wiener Leopoldstadt 1934 278).

181,1–7 *min kiære Galgemand ..*] jfr. Noten til B I 146,2. Kritiken i W. Th.-Z. 27/2 1817 var heller ikke venlig, og Wiener-Korrespondenter til Abend-Zeitung skriver: »Es ist, wie der Zettel verkündet, nach la Motte Fouqué bearbeitet, es zeigt sich aber, dass es eigentlich gegen diesen beliebten Dichter gearbeitet ist« (Abend-Zeitung 7/5 1817). ¶ 181,8–9 »*Forstæderne ere større end Staden selv*« ..] »Geographie til Ungdommens Brug« (1796 91) forfattet af den norskfødte Renteskriver og ivrige Medlem af Landhusholdningsselskabet, senere Amtmand i Christians Amt, Christian Sommerfeldt (1746–1811), der havde studeret Geografi og Historie ved Sorø Akademi under Gerhard Schøning. Lærebogen kom i 6 Oplag og oversattes 1784 til tysk. ¶ 181,22 *Herr Fürst fra Kiøbenhavn*] foranlediget af v. Steigentesch kom Nikolai Fürst (K 239: 179,8) til Wien (Wurzbach: Biographisches Lexicon V 11), hvor hans Kusine Dorothea Schlegel boede (Fürsts Moder og Moses Mendelssohns

Kone var Søstre, f. Guggenheim; se: J. Fischer og Th. Hauch Fausbøll: Familien Philipsons 1920 33), ligesom en anden Kusine Bella Maribo, f. Henriques, var besvogret med Joseph Sonnleithner. I Dagen 2/9 1814 siger han Venner og Bekendte det ømmeste Farvel og fortæller i et anonymt »Udtog af et Brev fra en Dansk Videnskabmand, som opholder sig i Wien, til en af hans Venner i Kjøbenhavn« i Skild. 18/4 1815 om sin Omgangskreds og sine Planer. Paa Foranledning af Joseph Hammer (Noten til 206,19) blev han snart Medarbejder ved Wiener allgemeine Literaturzeitung og fra 1818 ved det af Metternich understøttede Jahrbücher der Literatur (N. Fürst til Fonden ad usus publicos 1/7 1817 [nu i K. L. Rahbeks Papirer i NKS 2494, 4°, VI 4] og 1/10 1819, RA; jfr. Der Sammler 1817, Lit. Anz. S. 14). Han udgav 1816 »Briefe über die dänische Literatur« I–II, et større planlagt Værk, hvortil han forgæves søgte Pengehjælp (Fonden ad usus publicos II 1902 441 f.), og hvorom Molbech 10/5 1817 skriver til Hammarsköld, at det »due ikke stort for Dig eller mig« (Molbechs Brevveksling I 1956 180). Sine Anmeldelser og Betragtninger over nordisk Litteratur og forskellige Causerier meddelte han endvidere bl. a. i Tidsskrifterne »Der Sammler«, »Janus« og Hormayrs Archiv für Geschichte; levede iøvrigt af sit Sprogtalent og nævntes af Fr. H. Böckh som »Lehrer der Englischen Sprache (schöne Literatur)« (Wiens levende Schriftsteller, Künstler etc. 1822 17), medens Historikeren Julius Schneller titulerer ham »Geschichtschreiber Fürst« (Hinterlassene Werke I 1834 164). I 1819 ønskede han at vende tilbage til Fædrelandet og søger paany forgæves Fonden ad usus publicos om Støtte til Rejsen hjem over Paris for dèr yderligere at dygtiggøre sig i Fransk (N. Fürst 1/10 1819 til Fonden ad usus publicos, RA). Overhofmarskalk Hauch udvirkede ham 1824 en Gratifikation paa 400 Rbd. Sølvmønt tilsendt (Kabinettsarkivet. Copie-Bog over Hs. Maj. Kongens Rescripter, Nr. 155 af 21/2 1824, RA), en Gestus, som Fürst siden hævder blev gentaget (Fürst til J. G. Adler 26/12 1839, RA). Samme Aar slog han sig ned i Paris, hvor N. C. L. Abrahams 1827 mener, han blev understøttet af »den jesuitiske Congregation, i hvilken Mening jeg nogle Aar senere blev bestyrket, da jeg atter traf sammen med ham« (Meddelelser 408), nemlig 1832 i München (NKS 3807,4° 18/5 1832). Aaret efter bosatte han sig igen i Wien, fortsatte Medarbejderskabet ved Jahrbücher der Literatur (Fürst 4/3 1833 til C. Molbech, NKS 2336,4°), siden ved L. A. Frankl's Sonntagsblätter og levede fra 1847 som Oversætter ved Wiener Zeitung. Abrahams karakteriserer ham iøvrigt som »en godmodig, venlig Mand« uden de Egenskaber, »Jesuiterne i Almindelighed fordre hos deres Redskaber« (Meddelelser 408). Hjerteligere omtaler Atterbom ham som en »ung hedersman« og takker ham for mange Tjenester (Minnen från Tyskland och Italien 550; jfr. Fürst' Mindeblad: Friedrich Rückert und Amadäus Atterbom. Meine Nachbarn in Wien« i

Frankl's Sonntagsblätter 1846 1066 ff.), og om hans redebonne Sind og Venlighed vidner nærværende Samling Breve, ligesom bl. a. B. S. Ingemann (Breve fra og til Ingemann 128), H. N. Clausen (Optegnelser 86) og Carl Otto (Nye Hygæa II 1823 349). Men Nik. Fürst har tidligt maattet affinde sig med Virkeligheden. Af hans Ungdoms poetiske Drømme blev der intet (se Noten til B III 20,6–9), ligesaa lidt som han som Litterat hæver sig over det almindelige. Han var ideelt anlagt, følsom og irriterabel, men hverken robust eller ejendommelig nok til at gøre sig gældende. Han endte ensom og livssaaret, men med smukke Sider i Behold. Wurzbach nævner saaledes hans personlige Afsavn for at kunne støtte den fattige Familie, han boede hos sine sidste Aar. Oehl. og Fürst var tidligere mødtes paa et Titelblad, idet Musikhandler Lose i Adr. 17/6 1815 averterer udkommen »[Frederik Wolf Carl] Pedersens 6 danske Sange for Guitare, med Texter af Professor Oehlenschläger og Fürst«. I Wiener allg. Literaturzeitung fremhæver Fürst Ewald, »der noch immer in seinem Vaterlande unübertroffen da stehet, jedoch in Oehlenschläger einen genialen Nachfolger gefunden hat« (Afsnittet: Literarische Notizen aus Danemark, Intelligensblatt No. 1, Jan. 1816), og Tid efter anden anmelder han en Række af Digterens Arbejder, for siden, foranlediget af Oehl.s Werke 2. Ausgabe (1839), at gennemgaa hans Liv og Værker, delvis paa Grundlag af Digterens Levnet (Jahrb. d. Literatur XC 1840 203–46). Se iøvrigt om Oehl. og Fürst Br. 590, 594, 602, 618, 621, 624 m. Noter. ¶ 181,25–26 *Castelli* ..] den fra H. C. Andersens »Kun en Spillemand« og »Mit Livs Eventyr« kendte Journalist og Forfatter Franz Ignaz Castelli (1781–1862) angiver Tiden for Oehl.s Ophold i Wien til omkr. Opførelsen af »Ludlams Hule« (Memoiren II 1861 180; jfr. Noten til B III 25,3–27,5), flere Maaneder efter Digterens Afrejse. Oehl. omtaler hyppigt sin fornøjelige Selskabsbroder (se videre 196,5–8; 202,23–27; 242,27–243,18; 249,4–13; 274,17–24) og har sikkert ventet sig lidt Fordel af Castellis Renommé i Presse- og Teaterverdenen (Noten til B III 11,2–23), ligesom Oehl. lovede sin Kaldsbroder Bidrag til hans Kalender (B III 268,16–19; Br. 1066° m. Note). Castelli beklager sig ved Lejlighed over Oehl.s Efterladenhed, men erindrer ham med udelt Venskab (Br. 872 m. Noter) og genkalder sig siden Digterens Person da han traf Immermann 1839 i Düsseldorf: »ein schöner Mann in seinen besten Jahren, an dem ich sowohl in Gestalt als Benehmen viel Aehnliches mit O e h l e n s c h l ä g e r n fand. Der Blick seines freien grossen Auges ist offen und ernst, seine Worte gewählt und gewichtig« (Memoiren III 77). Castelli, som ikke var i Wien under Oehl.s andet Besøg Sommeren 1844, hvad de gensidigt beklagede (Castelli til Oehl. 28/12 1844 NKS 1674,2°; Brev 29/1 1845 fra Oehl. i Castelli: Memoiren II 1914 486), fortæller i sine sidste Breve om »Dina«s Skæbne og takker Oehl. for hans Bistand ved Overrækkelsen af hans »Sämtliche

Werke« til Christian VIII, der belønnede ham med Ridderkorset (NKS 1674,2°; Mindebl. 435 ff.). Ved sin Afrejse skrev Oehl.:

In dem ich jetzt muss weiter ziehn
 Von diesem lebenslust'gen Wien
 Fühl' ich erst recht was ich verliere.
 Berlin und Dresden ich probiere
 Da werden sie weit ernster seyn
 In Brandenburg wächst gar kein Wein
 Das Blut fließt nicht so leicht und heiter
 Wie hier, so wie ein Bach durch Kräuter.
 Denk' ich nun an den Wienerherrn
 Wenn ich in Norden gar zu fern
 Dann wird D e i n Bild stets vor mir schweben.
 Denn Du bist so ein Wiener eben!
 Ein Ideal der Kaiserstadt
 (:Wovon sie nicht so viele hat:)
 Du liebst Wein, Weiber und Gesang;
 Wirdst n i e ein Narr dein Lebenlang
 Du liebst die Freundschaft und die Lieder
 Und Freundschaft liebt Castelli wieder.

A. Oehlenschläger.

Wien den 5ten August 1817.

(Afskrift i Castellis Papirer. Wiener Stadt Bibliothek, Wien).

182,17 *Monsieur de Bach*] Wiener Zeitung averterer hver Dag i Sæsonen: »Im Circus gymnasticus des Hrn de Bach im Prater werden täglich abwechselnde Vorstellungen in der edlen Reitkunst gegeben«. »Der Circus de Bach vom Volke auch Circus gymnasticus genannt, des Kunstreiters A l e x a n d e r d e B a c h. Er war der Erste, der die Wiener mit dem Luxus einer höheren Kunstreiterei nach englischem Muster amusirte und alle Jahre zur Sommerzeit mit einer vielköpfigen Gesellschaft sich hier produzierte« (W. Kisch: Wiens Vorstädte I 31 f.). Stephan Schütze var meget imponeret over Truppens Bedrifter (Zeitung für die elegante Welt 9/6 1818). ¶ 182,18 *Franconi i Paris har det bedre*] den italiensk-franske Berider-Familie Franconi viste i det store Cirque Olympique i Rue St Honoré Skoleridning i de eleganteste, dristigste Variationer med akrobatiske Numre og Klovnkunster og som Baggrund for Melodramer eller Pantomimer med afrettede Hjorte og Hunde i Ensembled. Et lille Indtryk af hvad Franconi formaaede fik danske Læsere i Nyerups Magazin f. Reiseiagttagelser II 1820 473. ¶ 182,19 *morede mig meest var en Hiort*] i en Artikel i W. Th.-Z. 6/9 1817 skriver Recensenten efter at

have fremhævet Hr. de Bachs Skoleridning: »Seine Hirsch-Dressur ist jedoch noch weit merkwürdiger. Ein Thier, von Natur aus der scheueste, wildeste und ungelehrigste, steht eine geraume Zeit, vielleicht über eine Viertelstunde in den fürchterlichsten prasselnden Feuerregen, lässt sich dabey aufwinden und von tausend Flammen umgeben, bleibt es still und ruhig wie von Stein«. Oehl. kunde have set det samme i Paris. En Wiener Journalist overværede Marts 1817 »die berühmte Pantomime Macbeth . . bey Franconi«; han fremhæver Slaget i sidste Akt og skriver: »die Reitkunst dieser Bereiter ist auf's Höchste getrieben . . Hirsche sind beritten wie Pferde, unerschrocken vor Feuer und Schuss stehend« (Der Sammler 27/5 1817). ¶ 182,20–22 *Jeg havde nylig læst hos Buffon . .*] i et Tillæg til Artiklen om Hjorten har Buffon strejft dette (Oeuvres complètes III 1848 688).

183,7–9 *Jeg har hørt flere af hans Compositioner . . hos . . Tzer ny]* Komponisten Carl Czerny (1791–1857) spillede som gaarig Mozart i Augarten-Koncerterne, blev snart Elev af Beethoven, hvis Værker han fremførte, og Wiens første Musikpædagog, Lærer bl. a. for Liszt. Oehl.s Bemærkninger supplerer og korrigerer en Udtalelse i Czernys Erindringer om Beethoven: »Noch in den Jahren 1818 bis 1820 /: wo ich in meiner Wohnung für meine Schüler und eine sehr gewählte Gesellschaft jeden Sonntag Musik veranstaltete, und Beethoven meistens zugegen [»nur 2 mal«, kommenterer hans Ven Anton Felix Schindler] war:/ fantasierte er mehrmal, und jeder fühlte sich auf eine wunderbare Art ergriffen und gerührt /: So auch einmal der Dichter Oelenschläger, der französ. Tonsetzer Persuis, etc.« (Neues Beethoven-Jahrbuch IX 1939 72). ¶ 183,9–11. *Beethoven vilde . . jeg skulle digte ham et Syngespil . .*] Oehl. skriver siden: »To Gange sendte den store Kunstner en Ven til mig om at skrive ham et Syngestykke – og jeg lod det være! Havde jeg gjort det, og det var lykket mig som Ludlams Hule og Røverborgen, og Beethoven havde sat Musik dertil, som Fidelio, – hvilken Triumph! Ædlere Hævn kunde jeg ikke have faaet over den vel store Kunstner, men mig utroe Weyse, der blev gode Venner med Baggesen, just da denne allerværst nedrev Ludlams Hule; skrev Vers, for at løse Baggesens Gaade, og siden bestandig forkastede, hvad jeg vilde give ham at komponere« (Er. III 166). Har Oehl. skrevet dette i god Tro, gjorde han Regning uden Vært, thi Beethoven var bekendt for ivrigt at oplede Operasujetter hos levende og døde og aldrig at sætte en Tone dertil (jfr. Th. Frimmel: Beethoven-Handbuch I 468 ff.). ¶ 183,11–12 *Han skal have componeert en meget smuk Oper]* herom siger Oehl.: »Denne meget smukke Oper var hans guddommelige Fidelio [Beethovens eneste Opera med Text af J. N. Bouilly (Leonore ou l'Amour conjugal), tillempet af Joseph Sonnleithner, opført 1805–06 paa Theater an

der Wien, genoptaget 1814 (med revideret Text af C. F. Treitsche) paa Kärntnerthortheater, hvor Oehl. kunde have hørt den fremført 22/5, 30/5, 7/6, 22/6, 6/7 1817], som jeg først nogle Aar derefter lærte at kiende og skatte som et Værk, der staaer ved Siden af Mozarts Mesterstykker« (Er. III 166), og som han meget beklagede ikke gjorde Lykke paa vort kgl. Teater (Prometheus II 276). ¶ 183,14-17 *Bethoven er en musikalsk Jean Paul . .*] om en Opførelse af »Fidelio« paa Hamburger Stadt-Theater 2/9 1817 skriver T-a [5: Dramaturgen F. G. Zimmermann († 1835), »der har skrevet gode Recensioner over Skuespil en meget aandrig og kundskabsrig Mand«, siger Oehl. (Mindebl. 336)]: »*B e e t h o v e n* ist der *J e a n P a u l* unter den Tonsetzern, und diese Oper eines seiner kühnsten, aber gelungensten Werke. Freilich macht die wilde Keckheit seines Geistes oft Sprünge, die Besorgniss erregen, als wolle das Ganze in Willkühr und Ausgelassenheit übergehen; aber plötzlich fühlt man sich wieder angezogen und gefesselt durch Harmonieen, die an Reiz und Anmuth alle andern übertreffen; grade so wie der genannte Dichter für einzelne Incorrechtheiten entschädigt durch jene Gedankenblitze, welche die Seele zugleich erhellen und erschüttern« (Originalien 1817 351). ¶ 183,25-26 *men Kiødet maa ogsaa blive Ord . .*] Joh. 1,14. ¶ 183,28-30 *Alle de andre Kunster . . trænge . . til Poesiens Hielp . .*] ligeledes havde Johs. Ewald i sin Dissertation »De pœsius natura et indole« (1767) udtalt: *Picturæ etiam optimæ interprete sæpius egent, ita vero non pœsis* »Selv de bedste Malerier trænge ofte til en Tolk, Digtningen ikke« (Samlede Skrifter I 1914 114; overs. i Liebenbergs Udg. VII 1854 206).

579. Kbh. 28/6 1817. Fra *Christiane Oehlenschläger*. NKS 1674,2°. Trykt: *Mindebl.* 241 (Brudstykke).

184,6 *Brev fra Wien*] Br. 569 fra München-Wien. ¶ 184,9 *Kammerherre Bertouch . . komme til Byen*] Dagen 26/6 1817 meddeler: »Ankomne den 24de Juni: Kammerherre Bertouch f. Lolland . .«. ¶ 184,14-24 *det behagede Fangerne i Forbedringshuset, at sætte Ild paa . .*] i det uhumsk og overfyldte Tugt- Rasp- og Forbedringshus paa Christianshavns Torv, Børnehuset kaldet, Kai Lykkes gamle Palæ, havde Juli 1815 en Opstand fundet Sted efter en, senere af Undersøgelseskommissionen indrømmet, berettiget Klage over den elendige Forplejning. Gæringen gav sig paany Udslag i Mytterier April-Maj 1817, og Onsdagen den 25. Juni brød Fangerne ud efter en aftalt Plan og satte Ild paa Anstalten. Om Anstalten for de undslupne Fanger taler Carl Bernhard, der var Øjenvidne til Oprøret (Saml. Noveller og Fortællinger Bd. 14 68 ff.), ligesom J. P. Mynster maa trøste sin Kone paa Sophienholm (Mynster: Liv og Tid 157, 160). At rømme Staden lykkedes iøvrigt kun faa, hvis Signalement offentliggjordes i Aviserne, og som blev grebne efter kort Tids Forløb. Ildsvaaden og det

tilkaldte Militær kuede hurtigt Opstanden, og Fangerne førtes under skarp Bevogtning fra det brændende Tugthus til Søkvæsthusets Gaard i den anden Ende af Gaden, hvor de Ulykkelige overvældede Kongen, der var kommet fra Frederiksberg, »med de hæftigste Bebrejdelser og gav ham Skyld for den ugudelige Mishandling mod dem, som nu er Aarsag til deres Uheld. Man paastod at Kongen, da Huset brændte, [raabte], at han vilde ønske, at alle de Canailler brændte med. Hvem kan troe det?« (Mem. og Br. III 250). Blandt Bevogterne var Domprovstens Søn stud. jur. Christian Hertz, hvis Helbred daarligt taalte Sindsbevægelserne og den 48 Timer lange Campering i strømmende Regn, skriver hans Søster (Mem. og Br. X 199 f.). En Standret nedsattes, og Kongen rescriberede, at hver 10. Mand skulle henrettes, om Lemmerne ikke godvilligt navngav Hovedmændene til Mytteriet. Herfra tog A. S. Ørsted Afstand (se Troels G. Jørgensen: A. S. Ørsted 1933 129 ff.; samme: A. S. Ørsted. Juristen og Politikeren 1957 79 ff. og Nordisk Tidsskrift for Strafferet 1930 71 f.). J. P. Mynster skriver 14/7 1817 til F. C. Petersen: »Ørsted har ved denne Tugthus-Affaire dissenteret fra Kongen, Cancelliet og hele Publicum ved at opponere mod den Standret, der blev sat. Mig synes dog, at, naar man i Krigen kan være nødt til at decimere et Regiment, som gjør Opstand, skiøndt det kan antages at bestaae for en stor Deel af skikkelige Folk, kan man vel, naar Tugthus-Regimentet gjør Opstand, og fører formelig Kriig med Mord og Brand, forfare paa samme Maade« (Breve fra J. P. Mynster 129; jfr. Legationsraad N. C. Nissen 26/7 1817 til F. C. Dankwart, Dankwarts Papirer, Pk. 36, RA). Johan Bülow skriver 16/7 1817 til Werlauff, at Skylden bør lægges paa Administrationen (NKS 1827,2°), og Grev Walterstorff skitserer i et Brev til Niels Rosenkrantz 21/7 s. A. en moderne Behandling af Fanger og foreslaar bl. a. Indretning af Badeværelser (Niels Rosenkrantz' Arkiv, RA). Dommen afsagdes Fredag d. 27. efter at Retten havde arbejdet i 40 Timer. Syv blev dømt til Døden og henrettedes Lørdag Morgen i Medfangernes Paasyn paa en Plads bag Søkvæsthuset. Men Kommissionen fortsatte sine Undersøgelser, og efter utallige Afhøringer, Konfrontationer etc. krævede Retfærdigheden endnu syv Ofre, som aflivedes paa Amager 3. Oktober (Collegial-Tidende 4/10). Molbech saa her for »første Gang i mit Liv det rædsomme og giennemrystende Syn af en Henrettelse« (NKS 439,8°), og velvillige Sjæle viste den 13aarige Johan Nic. Madvig (paa Vej til Frederiksborg lærde Skole) »ude paa Amager de paa Steile og Hjul liggende Kroppe af de syv Børnehusfanger . . . med Rædsel vendte jeg mig bort fra dette Skuespil« (Livserindringer 55). Oehl. kan allerede have hørt om Mytteriet af Koss, som Rosenkrantz havde informeret (Dpt. f. u. A. Ges.-Ark. Østrig I, Ordres de la Cour 28/6 1817, RA). Oesterreichische Beobachter offentliggjorde iøvrigt 15/7 1817 en Beretning af et Øjenvidne.

185,19–21 *først sidst i September kan udrede den Sum der bliver fornøden . . .*] jfr. 252,19–27 m. Note. ¶ 185,23 *først til Midten af September kommer til Berlin*] Oehl. kom til Berlin 21. Aug. (333,14–15). ¶ 185,28–29 *den ubetydeligste Upasselighed hos et af Børnene har ængstet mig utroligt*] Christiane Oehl. skriver udat. [Maj 1817] til Dankwart: »Mine Dreng, især William, har været syg inat, idag er det bedre, men jeg haaber vor Herre hjælper dem, snart at De blive fuldkommen friske. De troer ikke hvilken Angst jeg udstaaer naar de i Oehlenschlägers Fraværelse fattes noget; de velsignede Glutter« (Abrahams'ske Autograf-saml. 4°).

186,8–9 *hvad jeg sagde ham om Hiort*] om Christiane Oehl.s og P. Hjorts gensidige Forhold se Noten til B III 49,9–13. ¶ 186,10 *nævnte ham Etatsraad Schönheyder*] se Noten til 116,27. ¶ 186,12 *bad mig . . . giøre ham bekendt med Hiort*] se 191,18–20 m. Noter.

187,7 *en lille Slotsforvalter*] jfr. 319,21; paa Williams Fødselsdag 1822 ønsker hans Moder i et Brev til Boye stadig, »at faa den lille Slotsforvalters Sundhed drukket som det sig bør, ikke alene af den store Slotsforvalter, men ogsaa af begge Herrene« [5: Boye og Carl Heger] (NKS 1458,2°). ¶ 187,10–11 *Rhoars Saga er færdig . . .*] se 192,6–7 m. Note. ¶ 187,19–20 *Prisen bestemmer vi efter Helge omtrent*] jfr. Noten til 192,6–7 med Noten til B I 148,10–12. ¶ 187,26–188,1 *. . . Brønsted havde ønsket sin Obligation . . . bad jeg Din Fader om de 600rd . . .*] jfr. 156,13–20 m. Note. 20/6 1817 indbetalte Christiane Oehl. i Rigsbanken 600 Rbd. (Rigsbankens Hovedbog Lit. A, fol. 143, RA).

188,17–18 *Fostbrødrene skal jeg snart indsende*] se 225,5–6 m. Note. ¶ 188,25–26 *Dit velsignede Brev fra München og Wien*] Br. 569. ¶ 188,30–189,1 *Hauch har det særdeles glædet at se Schelling saa godt behagede Dig*] Hauch skriver 24/6 1817 til Molbech: »Han [Oehl.] har paa sin Reise gjennem München besøgt og fattet Godhed for Schelling, hvilket jeg efter Oehl[s] Charakter ikke havde ventet, og der derfor dobbelt glæder mig. Efter hans Beskrivelse maa denne Philosoph, der, uagtet han kan have Uret i Meget, dog vist har grebet kraftigere ind i sin Tid, og virket mere til at vække store og værdige Anskuelse af Tingene, end alle hans høitskri-gende og skjævtseende Modstandere tilsammen, ogsaa være et elskværdigt Menneske« (NKS 2336,4°). Om sin tidlige Læsen Schelling taler han i »Minder fra min Barndom og min Ungdom« 241.

189,4–5 *K: Bertouch havde haabet at Brevene efter Dit Løfte skulde blevet ogsaa for Dem*] jfr. B I 202,26–28 og 212,27–29.

580. Kbh. 1/7 1817. Fra P. Hjort. NKS 1674,2°.

189,26–28 *Velvillie . . . fra den første Tid . . .*] se Noten til B I 32,26.

190,3–7 *Den lumpne Forfølgelse, som jeg flere Steder har sporet for*

mine litteraire Arbeiders Skyld . .] P. Hjort fortæller mange Aar efter, at han som Student boede i Vingaardstræde hos sin Mormoder [»Min åndrige Bedstemoder, den berømte (Skuespiller) Roses Datter« (Krit. Bidr. Lit. Afd. 2 XLVII)], der var Bestyrerinde for Selskabet for Kunstflid, og at han virkede som en Slags Sekretær hos hende: »Da jeg nu havde udgivet mine slemme Tolv Paragrapher om Baggesen, kom en i visse Kredse høit anset Mand, Etatsraad Godske Olsen, Notarius publicus, Theaterdirecteur, den saa venede Biskop Balles Svigersøn og tillige en Hoveddirecteur fra hiint Selskab, til min Bedstemoder og lod hende forstaae, at et saadant forfærdeligt Menneske kunde ikke boe Dør om Dør med Industriantalten, og at jeg maatte fortrække. Secretair Deichmann, Eieren af den Gyldendalske Boghandling, som jeg spurgte, om jeg kunde finde et Ly i hans Grund indtil videre, fandt det utroligt, men talte dog først forblommene Ord om, at det ikke burde skee. Om han, som allerede dengang agtedes meget af mægtige Mænd, fik min Udjagelse forpurret, veed jeg ikke; men Olsen gav dog siden efter« (M. Borup: Peder Hjort 31 f. m. Note). Jacob Deichmann skriver 7/1 1817 til Chr. Molbech om en Samtale paa Notarialkontoret med G. H. Olsen, som »benævnedes Hiort Formanden for Complottet imod ham og er i det hele yderst opbragt paa ham. Paa Sibbern vil han ikke svare, formedelst de Personligheder han finder deri. Hauchs Piece bad han mig sende sig; igaar talte jeg igien med ham og da sagde han den var velskreven, om det er formedelst hans høianseelige Familie maa De afgiore« (NKS 2336,4°). Og som et andet Eksempel paa materiel Forfølgelse fortæller Hjort om sit Besøg hos den lærde Abraham Kall, som hans Fader havde skrevet til om en Kollegieplads for Sønnen: » . . Nej, ser De – det er jo Dem, som har skreven de Tolv Paragrapher? – der kan ikke blive noget af; det er kun dem, som give sig af med *seriora*, man kan lægge ind paa Walkendorphs Collegium . . .« (Krit. Bidr. Kirkelig-etisk Afd. XIV–XV). Hjort bemærker herhenhørende: »At en Sag, men ingen Person, var mit Formål, at mit Motiv var et patriotisk, jeg kunde næsten sige politisk, eller filosofisk, om man vil et fichtisk (thi jeg var vakt af Fichte, af Luther til at hade det Onde); at mit Motiv måske var fattet med Lidenskab, men derfor ingenlunde undfangen af Lidenskab eller af personligt Hensyn – det troede ikke Mange«, og opgør samtidig sin Stilling: »Jeg var således kommen nærved et nyt og pinligere Dilemma: første Gang forsømte jeg den ene Attestats for at studere Filosofien [jfr. Noten til B I 220,25–26], nu anden Gang forsømte jeg den anden Attestats for at praktisere Filosofien, thi en psykologisk Vurdering af den baggesenske *J e g h e d s* utallige Metamorfoser og af det Slappende og Forførende for hele Nasjonen i at hylde og kjæle for et så farligt Talent, var det eneste Formål for mit Angreb paa denne i sin ynkelige Verdslighed så utrolig vægelsindede Poet« (ssts.).

Ogsaa Hjorts, iøvrigt anonyme, Kunstanmeldelser havde vakt megen Uvilje. Portrætmaleren Hans Hansen, Medlem af Akademiet, opholder sig i Skild. 27/4, 30/4 og 3/5 1816 over hans ukaldede Formynderi og igen ssts. 21/6 1817, hvorom Hjort 24/6 s. A. skriver til Molbech: »De har vel læst H a n s e n s V r ø v l i Skilderiet? Carl Heger har faaet Brev fra Adler hos Prindsen ufortøvet at sende Athene for Mai. Har De talt min Sag godt? F r u e B r u u n [som Hjort siden kaldte »en af Baggesens åndelige Goldammer« (Krit. Bidr. Kirkelig-etisk Afd. XIV)] har sendt et langt Dommedagsbrev til ham [ikke bevaret i Kongehusets Arkiv] om »[J. L.] Lunds Arvefjender«. Weinwich fortalte mig Historien forleden Dag. Jeg spiller et høit Spil med al min Kritiseren« (NKS 2336,4°). Tidligere havde Landskabsmaleren Samuel Mygind i Den nordiske Tilskuer 1815 Nr. 31 og atter i Skild. 14/6 1817 lidt spøgefuldt paataalt »den forskrækkelige Animositet Recensenten viser mod mig«. Til Gengæld maate P. Hjort saa finde sig i oplagte Drillerier. Adr. 3/12 1816 bringer følgende Bekendtgørelse: »Efter manges Begjæring begynder jeg mine Forelæsninger over Logica Søndag den 8de December i det musicalske Academie. P. Hjort, Student«. 4/12 berigtiger Direktionen for bemeldte Akademi: »Det kongelige Academies Værelser ere hverken Søndagen den 8de December eller nogen anden Dag overladte Student P. Hjort til Afbenyttelse«. Og hertil 5/12 ssts.: »Jeg anseer det for nødvendigt at bekendtgjøre, at jeg ingen Deel har i et Avertissement som findes i Avisen Nr. 286, underskrevet P. Hjort, Student, men at samme er indrykket uden mit Vidende, og at jeg agter at sagsøge Forfatteren om han kan opdages, til at udgjælde efter Loven, som den der har efterskrevet mit Navn. P. Hjort, Stud. Theol.« ¶ 190,20–21 *den vidtløftige Kritik over Ingemans Værker*] se Noten til B I 165,20–21 og Noten til 105,18–20. Hjort tænkte iøvrigt netop paa at fortsætte dermed og skriver 24/6 til Molbech: »Kunde man nu, da der er bleven Fred, ikke fortsætte om Ingemanns Tragedier. Jeg havde stor Lyst dertil. Jeg vilde rigtignok hellere udgive en særskilt Bog om ham, men vil De tage det i Athene var det urigtigt at svige det gamle Forbund. I næste Maaned haaber jeg at kunne begynde derpaa« (NKS 2336,4°). ¶ 190,25–26 *den »værgeløse, hellige Poesie*«] i en Forerindring til »Om Digteren Ingemann og hans Værker« udtaler P. Hjort, at han vil »begynde . . med al Poesies Begyndelse, med den uskyldige, vaabenløse, men just derfor ilde omtalte og mishandlede Phantasie« (Athene V 1815 74).

191,5–6 *da min Fader tydeligen yttrede sit Mishag* . .] Biskop Hjort skriver i Beg. af Aaret 1817: »Kjere Søn! Du har i saare lang Tid ikke seet Brev fra mig. Jeg vilde, efter Overlæg, ikke have med Dine Paragrapher at bestille, jeg vilde ikke forstyrre Dig ved nok saa beføiede Klager over den kostbare Tid, Du spildte, og allermindst vilde jeg som Fader skjænde for de Penge, jeg maatte udgive for Dig, uden at de anvendtes

til Dine Studeringers Fremme. Tak mig altsaa, i det mindste i Hjertet, for min lange Tavshed« (Breve til P. Hjort I 45). Han fortalte Sibbern 4/7 1818: »Peder begyndte denne Sag uden mit Vidende, han fortsatte den imod mit Ønske, og hvis min Stemme var endnu den gjeldende, skulde den hele Sag nedsænkes i Forglemmelsens Hav« (Add. 1040,4°) ¶ 191,18–19 *Jeg har tre Gange talt med den gamle Bertouch . .]* P. Hjort har i en Indledning til sine Reisebreve 1817 ff. (Museum 1894 I 65 f.) rykket Forhistorien mere end en Maaned frem (til Beg. af Aug.), glemmer eller undlader at oplyse, han har talt med Kmhr. Bertouch her i Byen og paastaar han rejste over Hals og Hoved, skøndt han først kom afsted over to Maaneder efter Tilbudet var givet – altsammen i Overensstemmelse med Bertouchs Planer og Frigørelsen af de nødvendige Midler og med Hjorts sandsynlige og senere bekræftede Mistanke om, at Oehl. allerede havde brugt den 10. Maanedes Valuta; se 223,5–7 m. Note. ¶ 191,19–20 *hans Artighed er ubeskrivelig]* Kmhr. Bertouch »var en elegant Mand, som havde staaet i Husarerne« (Museum 1894 I 66).

192,6–7 *I Morgen staaer Hroars Saga i Avisen]* Adr. 4/7 1817 meddeler: »Fra Pressen er udkommen: Hroars Saga af Adam Oehlenschläger. Den faaes heftet paa Trykpapir for 5 Rbd. 1 Mk., paa Skrivepapir for 6 Rbd., i Bredgaden N° 190 i Stuen«. Hauch fortæller siden, at »Hroars Saga«, som Digteren »skrev, kort efter at han havde fuldendt Fiskeren, skulde, ifølge hans tidligere Plan, skrives deels i Romancer, deels i ubunden Stiil. De prosaiske Afsnit skulde minde om de gamle Sagaer og adskille Romancerne, som dog skulde indtage den største Plads. Denne Form vilde da have lignet den, der af og til anvendes i de ældste Heltesange, men han opgav den siden efter, rimeligviis fordi det laae ham paa Hjerte at udtale forskellige Meninger og Reflexioner, hvortil de polemiske Angreb paa ham selv havde givet Anledning; disse Reflexioner meente han bedre at kunne skaffe Plads i en sammenhængende og næsten uafbrudt Fortælling, end i en Række Romancer eller i korte Brudstykker, der skulde minde om den gamle Sagastiil« (Minder fra min Barndom og min Ungdom 258). I et Brev til Molbech 24/6 1817 mener han den uden Tvivl vil interessere: »Uagtet den er behandlet paa en anden Maade, gjenkender man dog Forfatteren af Vaulundur. Den episke Holdning er fortræffelig, en heel Verden bevæger sig i dette Digt, og skjøndt Digteren vel har vidst at faa sine Meninger sagte, og skjøndt den nærværende Tids Spænding, og Overdrivelser saavel af det Gode som Onde, ikke har været uden Virkning paa ham, saa har han dog med Konst vidst at skjule dette, og at foreene det saaledes med sine Charakterer, at det i mine Tanker aldeles ikke forstyrrer det rene Indtryk men snarere giver os en Nydelse mere« (NKS 2336,4°); se videre 336,19–340,8. Molbech selv bemærker 6/7: »læste med stor og levende Interesse Oehlenschlägers Hroars Saga –

uden Tvivl det bedste vi have faaet af ham, siden H e l g e « (NKS 439,8°; jfr. 394,11–12 m. Note). J. P. Mynster meddeler 14/7 F. C. Petersen: »Hroars Saga« .. synes at vinde stort Bifald, ogsaa at fortiene det. Jeg har endnu kun læst Lidet deraf, men dette har interesseret mig meget, skøndt der synes at være Noget deri af den Snaksomhed, som Oehlenschläger gierne anbringer i sine prosaiske Fortællinger« (Breve fra J. P. Mynster 129). Ligeledes finder Claus Pavels »Hroars Saga« »overmaade vakker men vel langtrukken, idetmindste holder den ellers saa elskværdige Kong Hroar skrækkelig lange Taler. Ogsaa her har Øhlenschläger, som man før har beskyldt ham for, indblandet sig selv og sine Privatforhold. Det er tydeligt, at han med Hrane har villet afbilde sig selv og ved Ragnvald Baggesen«. Dagen efter overværede Pavels en Disput mellem Hersleb og Sverdrup om Hrane og Ragnvald og tilføjer: »Hvad jeg imidlertid, uden at bryde Staven over den mere blandede Tone i Øhlenschlägers nyeste Fortællinger og Dramer, ikke kan nægte er, at Vaulundur, paa hvilken henpeges i Hroars Saga, som endog spiller en meget vigtig Rolle der, er et langt mere nordisk Product baade i Sprog og Aand« (Dagbøger 1817–22 I 164–65), medens »Hroars Saga« forekommer Provst Schmidt »et deiligt Sidestykke til »Vaulundur« og i mine Tanker overgaaer denne« (Dagb. 311). Fogtmann skriver 23/8 1817 til Molbech, han har læst »Hroars Saga« »med den inderligste Glæde og Deeltagelse. Der er en riig Fylde af Poesie og Viisdom i dette Skrift (NKS 2336,4°), og tilføjer i et Brev til Ingemann 1/9: »Dens Polemik synes mig ædel og grundet for det meste« (Breve til og fra B. S. Ingemann 71). ¶ 192,7–16 *Ingemanns Roman .. de Underjordiske ..*] Adr. 20/6 1817 meddeler: »D e U n d e r j o r d i s k e, et bornholmsk Eventyr af B. S. I n g e m a n n, har i Dag forladt Pressen paa Undertegnedes Forlag, og faaes hos mig for 5 Rbd. 4 Mk. Trykp. og 6 Rbd 2 Mk. Skrivp. heftet. B. Brünnich, Løvstræde Nr. 128«. P. Hjort skriver 24/6 1817 til Molbech »for at kunde berette Dem noget om et stort episk Digt, i Prosa, D e U n d e r j o r d i s k e kaldet, der er udkommet af Ingemann, og som jeg begyndte at læse i Løverdags. Det er i flere Henseender mærkeligt. Bogen er det bedste af Alt hvad Ingemann har skrevet, forsaavidt som hans Subjektivitet har her faaet temmelig objektive med sandt Liv bærede Gestalter og som den Tale om og Anvendelse af den christelige Religion, han, efter de sorte Riddere, mere og mere har lagt sig efter, (thi den er hverken naturlig for ham eller original) her, fremfor andre Steder, har faaet Betydning og Virkelighed. En reen Følelse, som dog slet ikke endnu har kunnet naae eller tydeliggjøre sig sit Formaal, gaaer igjennem Bogen. Desuden er den bedst sammensat af alle hans Værker. Men det er ogsaa hele Fortjenesten. Fra først til sidst ere alle Situationer beregnede paa Effect. Alt det Phantasifulde og Vidunderlige er mat og farveløst, og uden poe-

tisk Betydning. Den Hældning som der maa være imellem det Menne- skelige og Eventyrlige er reent borte; og det kommer nu og da frem, n a a r d e t m i n d s t v e n t e s. Fiskeren, Aladdin, Helge og især Thiodolf og Undine [Fouqué's Romaner] have afgivet betydelige Contributioner, saagar enkelte Scener som hvor Aladdin lægger Sværdet imellem sig og Gulnare. Stilen er flere Steder heldig Efterligning af Fouqué, men den taber sig efter de første tyve Blade. Samtalerne ere meget trivielle, og en stor Deel af Sangene ere kun simple. For den, som ikke gjenkender frem- mede Digteres Eiendom, vil Bogen have megen Interesse, thi den inde- holder en stor Mængde reent poetisk Stof, men Skallen er endnu ikke knækket, og Kjernen savner derfor al k u n s t i g B e h a n d l i n g. Og Hjort fortsætter: »Hroars Saga, som udkommer om otte Dage, hvori netop Behandling[en] er saa fuldendt og Compositionen meget sindrig vil uden- tvivl af flere sætte[s] under dette; uagtet det er taabeligt. Men han har ikke engang Sands for den enkle Poesie; det mærker jeg meer og meer, og meget af hvad jeg ansaae for Mangel paa Villie er mere Mangel paa Forstand og D a n n e l s e. Pas paa Ingemans vil blive omtalt mere end Øhlenschlaegers. I Norge, har Sverdrup sagt mig, læses han langt mere end Øhlenschlaeger; og det tiltager i dette Øieblik langt mere end det aftager« (NKS 2336,4°). Ingemanns senere Rejsefælle Provst Schmidt noterer 11/10 1817: »Til min Morgenpibe læste jeg Ingemanns »De Underjordiske«, som jeg i Gaar fik laant af Rahbek, og maa tilstaae, at det er sandt Deiligheds-Barn af denne Deiligheds-Digter, der forener det Kraf- tige med det Blide i en høiere Grad end man skulde vente af denne saa gemytlige Digter« (Dagb. 313). ¶ 192,16-17 *Hauch . . Helge*] se 105,17-18 m. Note. ¶ 192,18 *Hagbarth og Signe*] se 105,21-28 m. Note.

193,27-28 »den var saa salig, at der kun kan siges lidet derom«] »Hroars Saga« 1817 37 (Lieb. XXXI 18). P. Hjort, der i flere Aar med stor Iver havde studeret Filosofi for at forklare sig Verden og finde et Stade, og som i sine »Reflexioner over Litteraturen« (Athene VIII-IX 1817) haa- nende taler om den komplette Mangel paa spekulativ Aand hos vore Æste- tikere og med Bekymring om Oehl.s dramatiske Produktion efter 1811 (jfr. Noten til B I 165,4), skriver i et mere nøgternt og mindre taknemme- ligt Øjeblik 13/10 1817 til Molbech: »[Oehl.] sagde til mig i Berlin: »Der er dog sand V i i s d o m i Hroars Saga«! Hvilken D a a r s k a b ligger ikke i disse Ord? Og hvad maa der ikke være foregaaet i hans Sjæl, inden denne Tanke kunde opstaae? . . hans Mangel af Studium forledte ham til at ansee de trivielle Ting som geniale Ideer, fordi han ikke vidste at de i mange Aarhundreder havde været fælleds Eiendom for alle Mennesker, der havde lært at tænke. Han var heller ikke dybsindig nok til at opfatte de filosofiske Ideer om Skjæbnen, Verden, Naturen o. s. v. i en høiere

poetisk Anskuelse, og han foragtede dem, saaledes som han siden efter lærte at kjende dem i den rene filosofiske Form, da de Stumper af en Verdens-Erfaring, han havde opsamlet, i empirisk Henseende gjorde ham til Mand, da han som Digter endnu var en Yngling, og som Tænker et Barn. Manddommen gav ham Charakter og en haardere Form, der neppe mere vil modtage andre Indtryk end de, som passer efter den. Hvilket bedrøveligt Misforhold findes der ikke imellem den poetiske Rigdom og den vidunderlige Hjertelighed i Hroars Saga; paa den ene Side, og den filosofiske Trivialitet og Overfladiskhed paa den anden?» (NKS 2336,4°).

581. [Wien 6-14/7 1817] * Til Christiane Oehlschläger. Trykt: »En Reise« II 36-72. Dateringen er motiveret ved Christiane Oehl.s Udtalelse 2/8 1817 (259,17-20 og 261,14-16).

195,22 *Det keiserlige Lystslot Laxenburg*] bestaar dels af det i Middelalderen anlagte af Tyrkerne 1529 og 1683 ødelagte, i 1719-30 nyopførte »Altes Schloss«, dels af »Blauer Hof« bygget af Marie Theresia i enkel Senbarok med vidtløftige Sidebygninger. ¶ 195,25 *Schlosshauptmann Riedel*] Michael Riedl von Leuenstem, tidligere Privatsekretær hos Kejser Franz, k.k. Regierungsrath og Schlosshauptmann. ¶ 195,27 *et skjønt Huus*] »Grünnehaus« ved Indgangen til Parken bygget i Midten af det 18. Aarh. ¶ 195,29-196,1 *paa Slottet . . . Værelserne ere omtrent som hos en velhavende Privatmand*] N. C. L. Abrahams syntes ogsaa »Værelserne . . . ere som en formuende Privatmands og slet ikke see keiserlige ud« (NKS 3807,4°, 30/11 1825).

196,1-197,28 *ned i Haven i Middagsheden . . .*] Oehl.s Ubehag ved eller Angst for den aabne Middagsglød og erklærede Kærlighed til det friske, svale, tempererede er et gennemgaaende Tema i hans Produktion, kraftigst demonstreret i »Aarets Evangelium« (Lieb. XIX 195-244). Nærværende Bekendelser kan suppleres med Blumaus i »Eremiten« (Lieb. XXV 242 f.) og en Udtalelse af Marie Konow, der fortæller, at hendes Fader »altid sørgede for at have det deilig kjøligt med afdæmpet Lys. Naar Folk da, opløste af Hede, kom og besøgte ham ved Totiden og forbausedes og vare henrykte over, hvor svalt han havde det, sagde han: »Ja, hvorfor er I saa gale at gaa ud paa denne Tid?« (15).

198,1-6 *Die ihr Felsen und Bäume bewohnt . . .*] Epigrammet »Einsamkeit« (Werke, Weimar-Ausg., 1. Abthl. II 126), se K 258: 238,4-7. ¶ 198,25-27 *en - Ridderborg! . . . bygget for et Par Aar siden*] Opførelsen af »Franzensburg«, en stor, gotisk-romantisk Attrap, med bl. a. et af Kejser Maximilians Yndlingslotte som Model, blev ledet af ovennævnte Michael Riedl og Arkitekten Franz Jäger († 1809), begyndte 1798, aabnedes 1801, men Udbygningen deraf fortsatte endnu i Midten af 1830'ne.

I Aug. 1826 noterer Børge Thorlacius: »Det er endnu ikke færdigt, men man bygger bestandig, nu paa nogle Mellemfløje« (NKS 377^k I, 4°).

199,11–14 *sammensat af lutter virkelige Oldsager .. Murene .. hentede fra fjerne Ruiner ..*] Mure og Effekter stammede overvejende fra nedreøstrigske Kirker og Klostre (Säusenstein, Waldhausen, Melk, Kremsmünster, Zwettl, Klosterneuburg, Lilienfeld, Heiligenkreuz, Schlierbach og Wilhering), dels fra Adelsgodser (Greillenstein o. a.) blandet med talrige Fornyer og Forfalskninger og endelig fra private: Kardinal Migazzi, Fürst Metternich, Grev Kuefstein o. a. (Topographie von Niederösterreich V 1903 708). ¶ 199,16 *de vigtigste Værelser*] en Gennemgang af Franzensburg offentliggjorde først J. M. Schottky (Noten til 249,10–13) i Hormayrs Taschenbuch f. vaterländische Geschichte I 1820 21 ff.; fyldigere fortegnede »Correggio«s Wiener-Tilskærer F. C. Weidmann Effekterne i Beiträge zur Landeskunde Oesterreich's unter der Enns II 1832 278 ff. og IV 1834 131 ff.; jfr. samme: Die Umgebungen Wiens 1839 350 ff. ¶ 199,17 *Dommersalen*] »Der Gerichtssaal« over Fængslet (»Das Verliess«, se 200,13–22 m. Note. ¶ 199,24–25 *I den midterste Deel af Taarnet er en .. høi rund Sal*] »Der Empfangsaal« eller »Rittersaal«. ¶ 199,25–27 *med brogede lange Vinduer ..*] »Seine grösste Zierde sind die drei hohen gothischen Fenster, ganz mit den herrlichsten Glasmalereien bedeckt. – Das mittelste erhielt dieselben aus den Abteien Heiligenkreuz und Lilienfeld, jene rechts und links aus Zwettel und der Kirche Maria-Stiegen in Wien«. (Beiträge z. Landeskunde Oesterreich's unter der Enns II 280). ¶ 199,28 *Giæstestuen*] »Das Gastzimmer«. ¶ 199,29 *et Sideværelse*] »Die Schatzkammer«.

200,2 *Rustkammeret*] »Der Waffensaal«. ¶ 200,4–6 *En graa rund Filtehat .. tilhørt Carl den Store*] »Auch zeigt man den weissen Schlachthut Kaiser Carls, einst in dem Arsenele zu Gent aufbewahrt, dann in dem kaiserlichen geheimen Cabinet, und endlich aus diesem hieher in die Franzensburg gebracht« (Beiträge z. Landeskunde Oesterreich's unter der Enns IV 137). ¶ 200,9 *Fruerstuerne*] »Die Zofenstube« med en lille Samling Portrætter af fyrstelige Personer (ssts. II 307 f.). ¶ 200,10–11 *Keiser Carl den 4des Seng*] i »Gastzimmer .. steht die äusserst zierlich gearbeitete, mit schwarz und weissem Bein kunstvoll eingelegte Bettstätte Kaiser Carls IV., aus dem Schlosse Carlstein [ved Prag] hieher gebracht« (ssts. II 287). ¶ 200,16–22 *En Fange .. strækker .. sine Arme mod mig ..*] Aug. Klingemann skriver: »In dem Burgverliesse erschreckt man Dich gern, durch den Popanz eines gefesselten Tempelritters, welcher, wenn du ihm nahest, vermittelst eines verborgen angebrachten Zuges, seine Arme unerwartet erhebt, und die Ketten schüttelt« (Kunst und Natur II 266). Og Schottky oplyser: »Es gehört auf den meisten österreichischen Burgen zum alten Herkommen, in ihrer früheren Ge-

schichte Tempelherren nachweisen zu wollen, wie man anderswo den Rittern der Fehme gleiche Ehre erweist« (Taschenbuch f. die vaterländische Geschichte 1820 40). ¶ 200,22–27 *prægtige Capel* ..] tidligere »Capella speciosa« i Klosterneuburg, indviet 1220, nedrevet og ført til Laxenburg 1799. Schottky beklager: »Hier in Lachsenburg ist die Capelle sehr in verjüngtem Maasstabe aufgestellt, da der beschränkte Raum es so geboth. Patrioten und Kunstfreunde können keine Freude fühlen, ein so herrliches Kunstwerk verloren zu haben, das hier nicht mehr jenes behelrende der Vorwelt und Örtlichkeit aufzuweisen hat« (Taschenbuch für die vaterländische Geschichte 1820 44). ¶ 200,26–27 *En Copie af Albrecht Dürer hænger paa Væggen*] Dürers »Die Anbethung der Heiligen«, kopieret af Nürnberger-Mesteren Christian Rupert († 1654). ¶ 200,28–29 *En Bog laae i et af Værelserne* ..] Weidmann oplyser: »Auch zeigt man .. in diesem Saale [Spisesalen] das reich verzierte Gedenkbuch, um den Nahmen zum Andenken des Hierseyns einzuschreiben .. Dieses Gedenkbuch ward am Einweihungstag des Schlosses, (15. October 1801) eröffnet« (Beiträge z. Landeskunde Oesterreich's unter der Enns II 306).

201,1–5 *vor Konge er elsket og beundret af Wienerne* ..] Georg Nørregaard anfører flere danske Kilder for Frederik VI.s Popularitet i Wien (Danmark og Wienerkongressen 1948 50). Hertil kan bl. a. føjes R. E. Bruun 14/7 1816 til Chr. Molbech: »Kongens Opførsel i Wien har her gjort et stærkt Indtryk og roses ofte« (NKS 2336,4°; jfr. Molbechs Brevveksling I 172). F. C. Petersen fortæller 28/8 1817, at de Dankses Credit i Udlandet ikke er forringet, »hvortil den Agtelse, vor Konge paa Congressen har erhvervet sig, vistnok ikke lidet bidrager« (Brev til J. P. Myntster 63). Efter sit Foretræde hos Kronprinsen af Bayern skriver P. O. Brøndsted 5/1 1819 til Udenrigsministeren Niels Rosenkrantz: »Kronprinsen bad mig ikke een men mange Gange at formelde Hs Majestæt Kongen Hans ærbødigste venligste Hilsen. Han talte ogsaa med mig om hans Ophold i Wien og sagde med en Varme som glædede mig: »von den grossen Herrn die ich in Wien kennen gelernt hat keiner einen so recht angenehmen Eindruck auf mich gemacht als S.M. Ihr König. Er ist ein wahrhaft edler, ein rechter lieber Herr« (NKS 1578,2°). Og General Ulrich Sundt fortæller om et Besøg i Klostret Melk, at Pateren viste ham »med varm Interesse, en Mønt, vor Konge havde møntet i Aaret 1814, da Allerhøistsamme var i Wien; og maa jeg ved denne Leilighed bemærke, at jeg med Glædes Følelse hørte denne Fyrste roses af Pater Fremden-Vorsteher; ligesom jeg paa flere Stæder i det Østerrigske havde erfaret, at vor Konge var i den agtelsesfuldeste og kjærligste Erindring iblandt Indvaanerne« (En Fodreise 1827 133; jfr. Kjøbenhavnsposten 1829 657). Et karakteristisk Portræt af Frederik VI.s

private Wienerfærd er bevaret af F. A. v. Schönholz (Traditionen II 1914 76).

202,6–8 *Jean Paul siger . . . Enhver Tid bestaaer af to Dele . . .*] i »Die Regenten der Menschheit«, en af hans »Sedez-Aufsätze« trykt i Sammlung einiger in dem Frankfurter Museum vorgetragenen Arbeiten I 1810 136–37, overs. af K. L. Rahbek: »Sedezstykker af Jean Paul« i Sandsigeren I 1811 236. ¶ 202,30–203,1 *Han havde det Uheld, med Overlæg at slaae sin Syster ihjel*] Allgemeine Zeitung 11/5 1817 bringer i en Korrespondance fra Wien, dat. 5/5: »Verflossenen Freitag Abends [2/5] zwischen 9 und 10 Uhr ward hier eine grässliche Mordthat verübt. Ein junger Mensch, wie man sagt, ein ehemaliger Schneidergeselle, nun als Hausknecht dienend, hatte eine Schwester, die bei einem in der Schullerstrasse (unweit der goldenen Ente) wohnenden Staatsbeamten als Köchin diente. Zu dieser begibt er sich an obgedachtem Abend nach 9 Uhr, in der Absicht, sie zu berauben. Er vermuthete sie allein zu Hause zu treffen, läutet an, eilt in die Küche, nimmt ein Beil und versetzt damit der Unglücklichen solche Schläge auf den Kopf, dass sie besinnungslos zu Boden stürzte, und, wie es heisst, seitdem an ihren Wunden gestorben ist. Auf das Geschrei der Verwundeten kommt der Bruder des Staatsbeamten, der zum Besuche sich eingefunden hatte, aus der Stube; der Mörder springt ihm mit dem Beile entgegen und verwundet ihn gleichfalls tödtlich. Inzwischen waren, durch das Gewinsel der Unglücklichen erschreckt, die Nachbarn vor der Hausthüre erschienen, und verlangten Einlass, den jedoch der Mörder verweigerte. Endlich ward die Thüre mit Gewalt aufgesprengt. Der wüthende Mörder benutzte den ersten Augenblick des Entsetzens der Eindringenden, und schlägt sich mit dem Messer in der Hand durch die erschrockene Menge. Man eilt ihm nach, und er wird wenige Häuser von dem Orte des verübten Verbrechens vor dem sogenannten Jakober-Hof gefangen. Er hat sogleich im ersten Verhör die verruchte Absicht eingestanden, dass er seine Schwester, von der er wusste, dass sie einige Baarschaft besessen, ermordern und berauben wollte!«.

203,6–7 *Jeg havde Lyst til at studere Lavatersk Physiognomie og Gallsk Pandeskallevidsdom*] Oehl. hørte s. m. Brøndsted Gall (K 112: 173,11–12) forelæse i Paris over hydrocephales 12/2 1808 og var i Selskab med den berømte Mediciner 18/2 og 21/2 s. A. (NKS 2400,4°; jfr. K 304: 78,7–8). Om Oehl.s Interesse for Frenologi vidner bl. a. Lægen Carl Otto, Udgiver af Tidsskrift for Phrenologi (der 1823 gjorde Digterens Bekendtskab i Borups Selskab), og som sendte ham en Fribillet til sine Forelæsninger derover: »Han bivaanede disse særdeles flittig og viste megen Interesse for dem«, kaldte dem »højst interessante«, ligesom Otto smigrede Digteren ved af hans Produktion at fremdrage Eksempler til Belysning af psykologiske Fænomener (Tilskueren 1929 II 195 f.). Ogsaa Jens Veibel

Neergaards frenologiske Forelæsninger hørte Oehl., som bad H. C. Ørsted skaffe ham en Billet dertil (H. C. Ørsted 16/1 1825 til J. V. Neergaard. Neergaards Papirer, Landbohøjskolen). ¶ 203,8 *Hohenmarkt*] Paa »Hoher Markt«, Wiens ældste Torv, af Romerne kaldet »forum altum«, stod Ting- og Arresthuset (die Schranne) og Gabestokken (der Pranger) i Nærheden deraf. ¶ 203,12–14 *mistede han Livet . . ved . . die Spinnerinn am Kreuz*] syd for Byen paa Wienerberg opførte Domarkitekten Hanns Buchsbaum 1451–52 en Mindestøtte i Stedet for den af Hertug Leopold III 1375 efter en lykkelig ordnet Grænsestrid rejste og af Ungarere siden ødelagte. Om Navngivningen og Tidspunktet derfor er Meningen delte. Med en Afbrydelse 1747–1804 fandt her i Aarhundreder Henrettelser Sted, sidste Gang 1868. Oehl. skrev siden herhenhørende: »Den underlige Lyst, som jeg havde i min Ungdom, at see Henrettelser, er forgaet mig, og jeg var ikke Tilskuer« (Er. III 171). Udg. erindrter at have set optegnet foran i et Eksemplar af »Poetiske Skrifter« 1805, som vistnok engang havde tilhørt Urtekræmmer Verdelin, en Replik af den unge Oehl., der en Morgenstund kommer fra en Henrettelse og paa Carl Hegers indignerede Udbrud opbrusende svarer: »Og mig fryder det at see Solen glimte i Bøddeløksen!« (jfr. Vilh. Andersen III 94 f.). Skildringen af Lademanns Reaktion paa Obadias Schlenks Henrettelse (Øen i Sydhavet I 215 ff.) har her en af sine Virkelighedskilder. ¶ 203,22–24 *om et Billed . . i det keiserlige Malergallerie*] jfr. 204,1–6 med Note. ¶ 203,25–27 *Præsten forsikkrede, i en trykt Tale . .*] Præsten Pasqual Scherbinz udgav »Rede, gehalten am Richtplatz bey Gelegenheit als am 26. Junius 1817 Johann B. . . durch den Strang hingerichtet wurde«; Wien 1817. 204,1–6 *Billedet forestiller Korsfæstelsen . .*] Pieter Brueghel d.Å.s figurrige »Kreuzschleppung«, malet 1564. Oehl., der med A. W. Schlegel misbilligede Schillers Sammensmeltning af forskellige Tider i »Die Braut von Messina« (se 175,10–25 m. Noter), og som i sine historiske Dramer selv tilstræbte et korrekt Kostume, har noteret sig Breughels Anachronismer, som først en nyere Tid har set kunstnerisk paa. Se ogsaa Hauchs Udtalelse B III 307, 2–5. Endnu C. F. Waagen, Kunsthistorikeren, skriver, at »Die Kreuztragung« i sin »genreartigen Auffassung . . so weit geht, dass die Schächer von Mönchen der Orden begleitet werden, welche diesen Dienst bei Hinrichtungen zur Zeit des Künstlers zu verrichten pflegten . .« (Die vornehmsten Kunstdenmäler in Wien I 1866 194). ¶ 204,12–13 *Poesiens Ord ere dog atter noget ganske andet, end Maleriets Farver*] med Henviisning til Lessing har Oehl. udredet dette nøjere i »Prometheus« I 305 ff.; jfr. ssts. IV 111 ff. ¶ 204,18–21 *anden Deel af hans Reise . . kaldet: Kunst und Alterthum . .*] Goethe udgav 1816–32 Tidsskriftet »Kunst und Alterthum«, i hvis 1. Hæfte han fortæller om sin Rejse 1814–15 til Byerne ved Rhinen og Main og om sin af Sulpiz Boisserée stimulerede

Interesse for den gammeltyske Kunst, men vender sig i 2. Hæfte (1817) i Afhandlingen »Neudeutsche religiös-poetische Kunst« mod en forhatet og misforstaaet Tagen ham til Indtægt for den tyske Middelalder, idet han tydelig vedkender sig sine antikke Sympatier og den klassiske Kunst som Skole og Forbillede. Om Reaktionen se bl. a. Steig u. Grimm: Achim v. Arnim III 388 og Atterbom: Minnen från Tyskland och Italien 284 f. ¶ 204,26-27 af Hofraad Müller i Weimar] Afhandlingen, der var signeret W.K.F. ☉: Weimarer Kunst Freunde, var ført i Haanden af Maleren og Kunsthistorikeren Johann Heinrich Meyer (1760-1834), som Goethe lærte at kende i Rom 1786 og fik knyttet som Professor til Tegneskolen i Weimar. I et Brev til sine Forældre 28/3 1823 tegner N. L. Høyen hans Portræt (J. L. Ussing: N. L. Høyens Levned II 1872 1 ff.). Juristen Friedrich v. Müller (1779-1840) ansattes 1801 i Fyrstendømmet Weimars Administration, blev 1806 Regeringsraad, 1815 Kansler (☉: Justitsminister) og traadte s. A. i nøjere Forbindelse med Goethe, om hvem han skrev et Par Smaaarbejder og de posthumt udgivne »Goethes Unterhaltungen mit dem Kanzler v. Müller« (1870), hvori en Udtalelse om Oehl. er nævnt K 418: 340. ¶ 204,28-206,9 *En Vünprædiken* .] Kunst und Alterthum 2. Hæfte i Afsnittet »Sanct Rochus Fest zu Bingen 16 August 1814« 101-04 (Werke, Weimar-Ausg., 1. Abth. XXXIV 25-27).

206,9 »Prøver Alt .] 1. Thessalonikerbrev 5, 21. ¶ 206,10 *Bankdirektør Weinah*] Joseph Edler v. Wayna, »k. k. priv. Grosshändler« (F. H. Böckh: Wiens lebende Schriftsteller 1822 56) blev 1821 Direktør for den østrigske Nationalbank (Wurzbach LIII 1886 166). Nik. Fürst skriver i en Artikelserie »Wiener-Ansichten« VII: »In dem Salon des Grosshändlers, jetzigen Bankdirektors, Herrn von Wayna, sah man die auserlesenste Gesellschaft von hohen Staatsbeamten, Gelehrten, Künstlern, Schriftstellern und Dichtern, so wie auch die ausgezeichneten fremden Notabilitäten in Kunst und Wissenschaft, und berühmte Männer, wie Oehlenschläger und Thorwaldsen, fanden sich bei ihrem Aufenthalt in Wien durch die Aufnahme höchst geehrt die sie in diesem Gesellschaftskreise fanden« (Frankl Sonntagsblätter 1843 1078). ¶ 206,14 *Fr. Schlegel, Werner*] om Friedrich Schlegel og Zacharias Werner, der første Gang mødtes i Wien Sept. 1814, og som værdsatte hinanden i en fælles Stræben (Joseph Körner: Die Brüder Schlegel 1926 522), har Nik. Fürst et lille Erindringsbillede (Sonntagsblätter 1843 1077 f.). ¶ 206,19 *Hofraad Hammer*] den østrigske Orientalist og Digter Friherre Joseph Hammer-Purgstall (1774-1856), der havde været Gesandt i Tyrkiet og Ægypten, var siden 1807 knyttet til Kancelliet i Wien, fra 1817 som Hofraad. Hans meget kritiserede originale Forfatterskab og Oversættelser (fra tyrkisk, arabisk og persisk) har haft den største Betydning som Formidler af Kendskabet til det orientalske Aandsliv i Europa. Oehl. skriver: »Hvor-

ledes den persiske Poesie igien under Sultan M a h m u d blomstrede (da A n s a r i var sat som Konge over fyrgetyve Digtere, af hvilke F e r d u s s i var den bedste), har den lærde H a m m e r nylig viist os, i sit fortræffelige Værk [Gesch. d. schönen Redekünste Persiens 1818, som Oehl. laante 24/8 1820 (Udlaansprotokol, KB)]; og det har opdildret G o e t h e til endnu som Olding at efterligne den brændende H a f i s « (Digtere i Levnet som i Værker 1820 9 f.). Hos Hammer-Purgstall læste Oehl. Sommeren 1844 »Dina« højt (Er. IV 202; jfr. Frankl Sonntagsblätter 1844 671). ¶ 206,23–24 *Farven ikke var bleven mere mat . .*] jfr. Prolog til Aladdin (Lieb. I 74). ¶ 206,28–207,6 *traf . . paa min første Reise . . en Antiquar . .*] sandsynligvis Martin Friedrich Arendt (K 350: 179,30–180,3), som i Paris besøgte Oehl., der siden kalder ham »en Gienganger fra Oldtiden«, der »levede egentlig slet ikke i Nutiden«, »en Antiquar af første Skuffe. Alt, hvad der levede, blomstrede, trivedes, virkede kraftigt i Samfundet, foragtede han; kun de henmulnede Levninger, kun de halv, eller aldeles forsvundne Sprogs dunkle Sagn elskede han . . Om nyere Poesie brød han sig ikke det mindste« (Er. I 183 f.; Bobé 172 f.). Om M. Fr. Arendt se videre Arv og Eje VI 1957 70 ff.

207,8–12 *Skofte i Palnatoke . .*] Palnatoke, 4. Akt (Lieb. IV 78). ¶ 207,26–208,18 *Tempelherrenes Udsvævelser . .*] Hammer skriver, at han paa denne Tid med største Iver drev sine »templerschen Forschungen . . besonders seitdem ich im Antikenkabinett in den Idolen mit arabischen Inschriften die Baphomete der Tempelr entdeckt und auf einem Ausflug nach Ernstbrunn in Schöngraben auf der dortigen alten Tempelkirche gnostischen Skulpturen gefunden hatte« (Erinnerungen aus meinem Leben 1940 239 f.; jfr. Anton Mailly: Der Tempelherrenorden in Niederösterreich 1923 23 ff.) og forelagde sine Resultater i »Fundgruben des Orients« VI 1818 3–120 og paa ny i Denkschriften der kais. Akademie der Wissenschaften. Phil.-hist. Kl. Bd. VI 1855 175–210. Hans Paastande vakte kraftig Modsigelse (Goedeke: Grundriss VII 1900 757; se iøvrigt Theologisk Bibliothek XIX 1821 195 ff). ¶ 207,30 *hengivne til unaturlig Vederstyggelighed*] K. A. Böttiger skriver 27/6 1817 til Friedrich Münter: »Hammer hat auch 10 Bafomete aus den ἀπόρητοις der Templairer auf der kaiserlichen Bibliothek entdeckt, woraus er unumstösslich zu beweisen hofft, dass diese Ritter wirklich Knabenschänder und Päderasten waren. Was sagen Sie, der gelehrteste aller Apologeten der Tempelherren, dazu?« (Friedrich Münter Briefwechsel I 87; jfr. ssts. 93).

208,6–9 *blev forekastet dem under Philip den Smukke . .*] Philip den Smukke bar paa et gammelt Nag til Tempelherrene, som havde støttet Pave Bonifacius VIII i Striden om Pavedømmets gejstlige og verdslige Supremati, og et skrupuløst Begær efter Ordenens uhyre Rigdomme, formeret bl. a. ved Laan til Europas betrængte Fyrster. Efter at have faaet

Erkebispnen af Bordeaux, som i alle Maader var afhængig af Kongen, valgt til Pave Clemens V, lokkede han 1307 Ordenens Stormester Jacques Molay (1243–1314) med Følge til Paris, hvor han paa Baggrund af den almindelige Misundelse, den privilegerede Orden var Genstand for (bl. a. fra Johannitternes Side), og mangehaande Rygter om Medlemmernes Kætterier og Laster snart lod dem fængsle, pinligt forhøre og deres Ejendom konfiskere, ligesom han efter en langstrakt og uhæderlig Proces tvang Paven til 1312 at ophæve Ordenen for i 1314 at lade Stormesteren og mange med ham brænde paa Baalet. Herhjemme havde allerede G. D. Moldenhawer ved sin »Proces gegen den Orden der Tempelherren; aus den Originalacten der päpstlichen Commission in Frankreich« (1792) dokumenteret Ordenens Retfærdiggørelse, som Friedrich Münter fortsatte i sin »Statutenbuch des Ordens der Tempelherren« (1794). Oehl. var meget optaget af denne Affære og har indflettet den i sin Novelle »Den blege Ridder« (Lieb. XXVI 49 ff.). Som endnu en Erindring om Hammers Bordsamtale fandtes i Oehl.s efterladte Bogsamling Oversættelsen af M. J. Brisset: »Les templiers« (1837) (Bibliotheca Oehlenschlaegeriana Nr. 1419). ¶ 208,19–21 *opføre ogsaa Comoedier i Hizing. Forleden saae vi en Hund spille Hovedrollen*] Arkitekten Josef Kornhäusel havde 1816 bygget Teatret i Hizing, hvor Ensemblet fra Josephstädter Theater spillede. Oehl. saa her 29/6 1817 Ferdinand Raimund i »Herr Kratzerl und seine Familie oder der Pudel als Kindsweib«, Farce i 3 Akter af Alois Gleich. W.Th.-Z. 8/7 1817 skriver: »Das Stück ging gut zusammen. Hr. Raimund übertraf sich selbst, und ist in dieser Rolle fast immer neu .. Die Krone der heutigen Vorstellung gebührt aber dem vierfüssigen dramatischen Künstler Monsieur Leon. Er hat ein angebornes echt komisches Talent ..« (jfr. ssts. 4/3 s. A. og Wiener Moden-Zeitung 8/2 1817).

209,2–26 *Man har disputeret .. om Hunde burde tillades at spille Comødie ..*] Oehl.s Bidrag til Diskussionen er bl. a. rettet dels mod Rahbek (Tilskueren 1816 Nr. 38 og 43) dels mod Goethe, der vilde forbyde Opførelsen af den overalt spillede »Der Hund des Aubry«, Drama i 3 Akter af Pixérécourt, oversat af Castelli, med Musik af Ignaz Xaver v. Seyfried, hvori Skuespilleren G. S. Karsten fra Theater an der Wien optraadte paa Weimarer Hoftheater 12/4 1817 med sin afrettede Hund, og som bevirkede Goethes Afgang som Teaterleder Dagen efter. ¶ 209,27–28 *Heste gjøre undertiden en god malerisk Virkning paa Scenen ..*] Ferd. v. Seyfried skriver: »Im ersten Viertel dieses Jahrhunderts spielte im Theater an der Wien die Pferde – oder, wie das Volk sich ausdrückte, die Rosskomödie eine grosse, gewaltige Rolle. Das waren Ritterstücke mit Turnieren, Einzügen, Evolutionen und Gefechten auf der Bühne, so dass der hölzerne Boden vom Pferdegetrappel erdröhnte ..« (Theaterleben

Wiens 225 ff.). ¶ 209,28–29 *Jeg har seet Wilhelm Tell* .] opført 6/7 1817. ¶ 209,30 *Gessler kommer ansættende til Hest*] Gessler spillede af Josef Küstner (W.Th.-Z. 10/7 1817), som Costenoble indrømmede betydeligt Talent (Aus dem Burgtheater I 141 f.; jfr. Castelli: Memoiren I 244 f.). Paa Grund af letsindig Omgang med sin Kontrakt saa han sig i 1821 nødsaget til at tage sit Liv.

210,2 *Attinghausen var meget god*] Wiener Moden-Zeitung 30/7 1817 skriver: »Herr Schmidtmann [Karl Schmidtmann (1773–1822); iflg. Castelli god Skuespiller og Sanger (Memoiren I 243) ved Theater an der Wien til 1817 (Schreyvogels Tagebücher II 407)] spillede den alten hochsinnigen Freyherrn mit Anstrengung«. ¶ 210,2–3 *Arnold v. Melchthal* .] spillede af Friedrich Demmer (Noten til B III 26,28) se 216,9–11 med Note. ¶ 210,3–4 *Den sædvanlige Feil, at deklamere Versene i en for syngende Tone*] W. Th.-Z. 10/7 1817 skriver, at man kun kunde lægge Heurteux [Noten til B III 25,22] til Last, »dass er im ersten Akt sich von seiner deklamatorischen Manier etwas hinreissen liess, aber vortrefflich war sein Spiel in den übrigen Scenen«. ¶ 210,16–17 *Schiller .. ikke .. fri for det Søgte, det alt for Pjntelige*] Tieck udtaler ligeledes siden om Schillers Arbejder, at der »etwas Gongorismus der Gesinnung in allen Werken ist« (Kritische Schriften II 247).

212,4–5 *vikler sig ind i spanske Assonanser* .] med stor Energi søgte de tyske Romantikere at bemærte sig den spanske Poesi og at gøre den til Almeneje. Af Dramatikerne dyrkede de Calderon som national par excellence og optog i sig hans asketisk katolske Aand og hans Ideer om Kærlighed og Ære. A. W. Schlegel gengav i sine Oversættelser »Spanisches Theater« (1803–09) Indholdet frit, men overholdt nøje Rytmen og hyppige Skiften af Versemaal efter de agerendes Stemning og Karakter, ligesom han indførte i den tyske Metrik den firfodede spanske Trochæ og Assonans. Johann Diderich Gries omtaler 1816 til J. G. Rist en Paastand om Versemaalet som utysk og spørger, hvilket det tyske Versemaal er: »Der ganze Vorwurf wird sich am Ende darauf einschränken, dass diese Versart bisjetzt auf der deutschen Schaubühne nicht gewöhnlich war. Diess muss ich freilich eingestehen; allein daraus folgt nichts für die absolute Undeutschheit derselben. Die erfolgreichen Aufführungen mehrer Calderon'schen Stücke auf dem weimarischen Theater beweisen vielmehr das Gegentheil, und Müllner's freilich weit über Verdienst berühmte »Schuld«, die man auf allen deutschen Theatern von Wien bis Petersburg mit so grossem Beifall gegeben hat, ist von einem Ende zum andern in lauter vierfüssigen Trochäen geschrieben, ohne das irgendein Mensch daran ein Aergerniss genommen hat« (Aus dem Leben Johann Diederich Gries 117 f.). ¶ 212,5–6 *Den Sangtone, som Werner i sin Wanda*] »Wanda«, Königin der Sarmaten. Eine romantische Tragödie mit

Gesang in fünf Akten«, skrevet 1807–08, trykt 1. Gang 1810, Dialogen i femfodede Jamber og firfodede Trochæer, hyppigt rimet i en lyrisk musikalsk og archaisk farvet Stil. ¶ 212,6 *Kunigunde*] »Cunegunde die Heilige, Römisch-deutsche Kaiserin. Ein romantisches Schauspiel in fünf Akten«, skrevet 1809, trykt 1815. ¶ 212,6–7 *24de Februar*] se Noten til 174,27–28. ¶ 212,7 *Müllner fortsatte i den 29de Februar*] at »Der neunundzwanzigste Februar«, skrevet 1812, trykt 1815, er en direkte Efterkommer af Werners Skæbnedrama, som Müllner havde læst i Manuskript og opført med sig selv i en Hovedrolle paa sit Teater i Weissenfels, har ikke engang dens Forfatter benægtet (jfr. Noten til B I 259,16–17). ¶ 212,8 *Die Schuld*] se 173,10–174,29 med Noter. ¶ 212,8–9 *Grillparzer, med Trochæer, vedblev i sin Ahnfrau*] opført 1. Gang paa Theater an der Wien 31/1 1817 og hyppigt siden. Grillparzer nævner Calderons »Die Andacht zum Kreuze« (La devocion de la cruz) som sit Forbillede (det havde ogsaa været et af Müllners), men indrømmer, at han ikke uden Müllners Eksempel havde voget at anvende Trochæer i sit Debutarbejde (Werke XIX 64 f.), som iøvrigt fik Striden om det fatale Drama til at blusse op igen (Aloys Jeitteles: »Gegen die romantische Schicksalstragödie« i Wiener Moden-Zeitung 1817 Nr. 24; Der Sammler 1817 Nr. 20–21 og hertil A. Weissenbach: »Über das christliche Fatum als Grundprinzip des modernen Drama« i Wiener Moden-Zeitung 1817 Nr. 27–29; jfr. ssts. Nr. 37–38). Oehl. var 5/6 1817 sammen med Grillparzer hos Fru Pichler (Schreyvogel: Tagebücher II 262) og bemærkede siden, i den forkortede Redaktion af »En Reise«, at han saa Grillparzer »en Aften hos Fru Pichler, hvor jeg forelæste Ludlams Hule; men vi nærmede os ikke videre hinanden; vore Naturer lode til at være altfor forskiællige« (Er. III 165). Men hans faamælte yngre Kaldsbroder erindrede sig, i Anledning af Oehl.s Forelæsen sin tyske Oversættelse af »Hagbarth og Signe«, tydeligt vor Digtets »grosses helles blaues Auge wie ein ausgleichendes Aug Gottes über dem Ganzen schweben zu sehen« (Werke XVIII 89; jfr. B III 71,19–72,1). H. Topsøe-Jensen mener, Valborgs Død i »Axel og Valborg« har været et Forbillede for Heros Død i Grillparzers »Des Meeres und der Liebe Wellen« (Edda 1921 188). Selv tager Grillparzer i et Brev til Adolph Müllner Afstand fra, at »Sappho« indrulleres blandt »Correggios« Efterkommere (Noten til B III 61,15), men skattede iøvrigt Oehl.s »store Værd« trods hans »underlige utyske Konstruktioner«, skriver H. C. Andersen (Brevveksling med Jonas Collin d. Æ. III 48), og rakte sin nordiske Kollega en Laurbærkrands under Festlighederne i Anledning af Oehl.s Atterkomst til Wien Sommeren 1844 (Er. IV 203 f.). »Grillparzer und der Däne Oehlenschläger« er i Omrids behandlet af W. Dietrich-Lippstadt i Österreichische Rundschau L 1917 182–85. ¶ 212,14 *Schreyvogel*] Joseph Schreyvogel (1768–1832) havde 1802–04 under

Kotzebue været knyttet til Burgtheater og var 1814–32 med Titel af Teatersekretær dets kunstneriske Leder. Han var en kulturpolitisk Begavelse, inspireret og inspirerende, og hævdede »die Burg« til den første Scene i de tysktalende Lande. I sit Repertoire lagde han Vægt paa de tyske Klassikere, Spanierne og Shakespeare. Oehl. havde tidligt interesseret ham. »Correggio« havde han læst i en Afskrift (Noten til B I 145,23–24), og han havde fremført »Hakon Jarl« paa Theater an der Wien (Noten til 163,17–18). 26/5 bemærker han: »Öhlenschläger ist hier und hat mich besucht, ohne mich zu treffen. Ich gab jetzt bei ihm meine Karte ab« (Tagebücher II 260), og 28/5: »Ich war lange bei Öhlenschläger, der mir zwei Akte seines neuen Lustspiels vorlas und einen Antrag zu einem Accord über 3 Stücke machte. Er ist noch ein junger, blühend schöner Mann« (sst.; jfr. Br. 582, 584 og 627 m. Noter). Til Adolph Müllner skrev han 7/6: »Oehlenschläger ist hier, und gefällt mir sehr. Da ist noch hoffnungsvolle Jugend und Lebenslust« (Studien zur vergleichenden Lit.gesch. III 1903 207). ¶ 212,15 *West kaldet*] Schreyvogel havde 1808–09 under Pseudonymet Thomas West udgivet og for Størstedelen skrevet »Das Sonntagsblatt«, »diese Fundgrube von Studium, Belesenheit, Philosophie, Lebens- und Kunstansichten« (Franz Gräffer: Kleine Wiener Memoiren I 1918 196), bearbejdede siden bl. a. nedennævnte »Livet en Drøm« under Mærket Carl August West og udsendte »Gesammelte Schriften« 1829 af Thomas und Karl August West. ¶ 212,15–22 *omarbejdede . . Livet en Drøm, oversat af Griess . .*] den lærde og fine Kender af romanske Klassikere Johann Diderich Gries (1775–1842), Goethes og Jena-Romantikernes Ven, fortyskede over en Aarrække »Schauspiele von Calderon« og udsendte 1815 »Das Leben ein Traum«. Schreyvogel fandt den firfodede Trochæ uteatralisk, anvendte i sin Bearbejdelse den femfodede Jambe, strøg i Originalens svulmende blomster- og farverige Monologer og lavede Dialoger af Resten. Om S.s Opfattelse af Gries' Oversættelse, se Fortalen til hans Bearbejdelse (1816), Der Samler 7/3, 10/3 1818 og Studien z. vergl. Lit.gesch. III 1903 204 ff. Schreyvogels Version havde Première paa Theater an der Wien 4/6 1816 og spillede under Oehl.s Ophold her 15/7 1817. S. noterer 30/5: »Von den Spaniern sprach ich viel mit ihm [Oehl.] und gab ihm nach seinem Verlangen das Leben ein Traum« (Tagebücher II 261). Oehl. udtaler sig siden derom i »Prometheus« (VI 1834 8 ff.). ¶ 212,22–23 *Calderone er en stor Digter*] Oehl. har udtalt sig om Calderon i »Digterne i Levnet som i Værker« 1820 45 ff. og siden i et Par Forelæsninger »Om den spanske dramatiske Poesie« (Prometheus V 329 ff., VI 1 ff.). ¶ 212,23 *forholder sig til Shakespeare som Morillo til Rafael*] jfr. 123,8–12.

213,15–16 *Der er gode Raad for den Pølse som er for lang*] »Der er gode Raad til den Pølse som er for lang. Thi mand kand bedre tage fra

end sætte til« (Peder Syv I 414; Aage Hansens Udg. 1944 Nr. 6874). Oehl. havde anvendt Mundheldet i »Eventyret om Prinsessen med den lange Næse« i »Fiskeren« (Lieb. II 16). ¶ 213,19–20 *oversatte Goethe Mahomed og Tancred af Voltaire*] jfr. Prometheus I 127 f.; Shakespeare overskyggede under Strassburger-Opholdet aldeles de franske Klassikere og Voltaire, som Goethe i sin tidlige Ungdom havde været meget optaget af (Gespräche mit Eckermann 3/1 1830), ligesom han endnu 1778 i »Jahrmarktsfest zu Plundersweilern« parodierer Racines »Esther«. Af egen Drift og under Indflydelse af Hoffet i Weimar nærmede han sig efter Italiensrejsen igen den franske Form og oversatte paa Hertugens Opfordring 1799 Voltaires »Mahomet« for Scenen i Weimar (Première 30/1 1800) og Aaret efter »Tancred« (opført ssts. 30/1 1801). ¶ 213,24 *Schiller .. i et Digt til Goethe*] »An Goethe als er den Mahomet von Voltaire auf die Bühne brachte« (Säkular-Ausg. I 199–202), citeret i »Evald og Schiller« II 16 ff.; jfr. Er. III 60 ff.).

214,17–18 *oversatte .. Phèdre*] vistnok satte Schiller af de franske Klassikere størst Pris paa Racine (Briefwechsel zw. Goethe und Schiller 31/5 1799), men oversatte først »Phèdre« efter gentagen Opfordring af Hertugen af Weimar, og da han savnede Kraft til egen Produktion. ¶ 214,20–25 *Der liebe Gott ..*] »Grabschrift auf Voltaires 1779« i *Musen Almanach* 1780 205 (Lessing: Sämtliche Schriften I 1886 49). ¶ 214,27–29 *Goethe og Schiller .. Tieck ..*] Tieck var en entusiastisk Beundrer af den unge Goethe, men saa skævt til hans klassiske Digtninge og de i »Propyläen« fremsatte æstetiske Anskuelse, under Paa-virkning af Brødrene Schlegel, mener Goethe (Gespräche III 1910 95), som nylig havde taget Afstand fra »Stembalds Wanderungen« og udtalt, Tieck ingen naturlig Sans for Kunst havde eller drevet et alvorligt Studium deraf (Kunst und Alterthum 2. Heft 1817 26 f.), I sin Ungdom var Tieck stærkt betaget af »Die Räuber« (Schriften VI, VI f.), som han endnu som Olding beundrede (Ad. Fr. Schack: Ein halbes Jahrhundert I 112) og mente siden, det tyske Drama med »Wallenstein« indtraadte i en ny Fase, men maalte iøvrigt gerne Schiller med Shakespeare. I »Archiv der Zeit« 1798 i en Anmeldelse af de nyeste Musenalmanakker misbilligede han Schillers lyriske Abstraktioner (Kritische Schriften I 78 f., 87 f.), og under Brødrene Schlegels Indflydelse lader han sig henrive til Bemærkninger, som den Juristen Savigny rapporterer 20/10 1799: »Neulich hat Tieck in einer Gesellschaft Schiller alles Genie abgesprochen« (Adolf Stoll: Der junge Savigny 1927 138). ¶ 214,28 *Novalis*] Novalis, der havde siddet ved Schillers Fødder, underkendte i »Hymnen an die Nacht« den antikke Verdensanskuelse i »Die Götter Griechenlands« og tænkte sig »Heinrich v. Ofterdingen« som et Modstykke til »Wilhelm Meister«, der var ham en *Candide* mod Poesien (Schriften II 1802 371). ¶ 214,29 *og*

begge Schlegelerne fremstode] med Fr. Schlegels Recensioner af Schillers »Horen« 1796 og hans »Musenalmanach« 1797 fik det sammensatte personlige og æstetiske Misforhold mellem Brødrene Schlegel og Schiller, der straks fandt Friedrich Schlegel »ein unbescheidner, kalter Witzling«, sit første alvorlige Udtryk. Oprindeligt Schillers Beundrere og stadig med fælles Berøringspunkter (jfr. 215,6–8 m. Note) gengældte de snart Schillers Animositet, drillende lattermildt sekundet af Caroline Schlegel, og dæmpede alene deres Rasen af Respekt for Goethe, som de i Athenaeum viede en ligefrem (og vel modtagen) Kultus, der grundlagde hans Verdensry, medens Schiller neppe nævnes, ligesom han ignoreredes i A. W. Schlegels Berliner »Vorlesungen über schöne Literatur und Kunst« 1801–03 (udg. 1884), der »vidnede .. om den grændseløseste Partiaand«, udtaler H. C. Ørsted 17/1 1802 (Breve fra og til H. C. Ørsted I 40 f.), og hvori Goethe fremhæves som Genskaberen af det tyske Aandsliv. Men vidt forskellige i Livssyn og Hensigter havde de interesserede Parter paa dette Tidspunkt gensidig indset hinanden. A. W. Schlegel gjorde Front mod »Die Propyläen«, men holdt gode Miner; Friedrich S. tillod sig underhaanden adskillige Bemærkninger om Goethe, som ikke svarede paa hans Invitation om Bidrag til »Europa«, og snart begyndte de offentligt at forkætre hinanden, hvorom ogsaa Oehl. har berettet (K 225: 139,25–26 og A III 53,11–19), ligesom han gjorde sig den Fornøjelse at oversætte af Heines »Die romantische Schule« en Passus herom (Prometheus IV 142 f.). I sine Wiener Forelæsninger 1812 fremhævede Friedrich Schlegel Schillers Dramer paa Goethes Bekostning (Gesch. d. alten und neuen Literatur II 1815 318; jfr. Josef Körner: Romantiker und Klassiker 155), medens Aug. Wilh. S. gentog de forrige nedsættende Domme i »Ueber dramatische Kunst und Literatur« II 2. Abthl. 1811 406 ff. ¶ 214,29–215,4 *Saa elskværdig end Novalis var ..*] jfr. A II 276,22–277,9, A III 48,20–52,16 og Er. III 53 f.

215,2–4 *da han i sine sex Romaner havde isinde at omfatte alle .. Handlinger*] se Tiecks Efterskrift til Fragmentet »Heinrich v. Ofterdingen« 2. Theil (Novalis Schriften II 1802 50 f.). ¶ 215,6–8 *Jo mere catholske og naive de Andre bleve ..*] Schiller optog mere og mere romantiske Former og Ideer i sin Digtning. Allerede i »Wallenstein« følger han Romantikernes metriske Program, i »Maria Stuart« deres katolske Interesse og Sympatier. »Die Jungfrau von Orleans« er en »romantische Tragödie« beslægtet med Tiecks, og i »Braut von Messina« søgte han romantisk at sammensmelte antikke og moderne Former og Anskuelser (jfr. Noten til 175,11), men fjernede sig rigtignok med sit Kør langt fra Romantikernes, af Shakespeare bestemte, Praksis, ligesom den romantiske »Blanding af Naivitet, Sværmeri, Overgivenhed, Sandselighed, hvori det Erotiske og

Phantasien er Drivehjulet – laa udenfor hans Væsen« (Er. II 32 ff.). ¶ 215,10–11 *Schiller i sin . . skønne Natur . . skienkte os sin Wilhelm Tell*] jfr. Oehl.: Evald og Schiller II 190 ff. Ogsaa Brødrene Schlegel værdsatte »Wilhelm Tell« (A. W. Schlegel: Ueber dramatische Kunst und Litteratur II 2. Abthl. 413; Josef Körner: Romantiker und Klassiker 155), medens Tieck foretrak »Wallenstein« og »Maria Stuart« (Kritische Schriften IV 150).

216,10–11 *gjør overordentlig Virkning paa Skuepladsen*] W. Th.-Z. 10/7 1817 skriver efter at have fremhævet Heurteux som Tell: »Ehrevoll stand Herr Demmer als Arnold v. Melchthal ihm zur Seite; vortrefflich war sein Spiel, als er die Nachricht von der Blendung des Vaters erhielt; auch er wurde nach dem ersten Akte gerufen«. ¶ 216,16–17 *ved Opførelsen udelader femte Akt*] Bearbejdelsen af »Wilhelm Tell«, der slutter med Gesslers Død, skyldte Franz Grüner (Noten til 163,17–19), som havde strøget alt, hvad umiddelbart alluderede til Østrig og Habsburgerne og foretaget de dermed forbundne og andre Ændringer af Hensyn til Censuren og Metternich, der forbød Stykkets Opførelse i 1809 paa Grund af Begivenhederne i Tyrol og først efter mange Forestillinger fra Pálffys Side tillod Premièren 30/5 1810 paa Theater an der Wien (Studien z. vergl. Lit.gesch. V, Ergänzungsheft 1905 277 ff.; jfr. Jahrbuch der Grillparzer-Gesellschaft XXV 1915 xxxii, 116). ¶ 216,29–217,1 *Errathen wir woran es ihm gebricht . .*] jfr. de to sidste Linier af Gellerts »Der junge Gelehrte« (Sämmtliche Schriften I 1769 202).

217,3 *den engelske Stympers Kritik*] se B I 389,20–22 og B II 109,8–29 med Noter. ¶ 217,4–218,3 *Scenen med Æblet . .*] se: Oehlenschlägers Poetiske Skrifter udg. af H. Topsøe-Jensen IV 1929 434.

218,4–5 *det smukke Træhuus . . i Augarten*] jfr. 167,27–168,4 med Noter. ¶ 218,9 *for en Feil Skyld*] Forvalter Æbeltofts Mundheld i Olufsens »Gulddaasen«.

220,3 Erkehertug *Rainer*] om den almindelig agtede og yndede Erkehertug Rainer Joseph (1783–1853), Broder til Kejser Franz I, Vicekonge 1814 i det lombardisk-venetianske Kongedømme, indberetter Joseph Koss 21/6 1817 til Niels Rosenkrantz: »Mⁿgr l'Archiduc Rainier se trouvera pendant l'absence de Sa Majesté l'Empereur [paa Sommerophold i Galizien] à la tête des affaires courantes« (Dpt. f. u. A. Østrig II, Depecher, RA).

582. Wien 10/7 1817. Fra *Claudius von Fuljod*. NKS 1674,2°.

Hofraad Claudius Ritter von Fuljod († 1827), »wird hier allgemein *Filschou* ausgesprochen« (Aug. Klingemann: Natur und Kunst II 159), havde 1817–21 den økonomiske Ledelse af Hofteatret. Baade Schrey-

vogel (Tagebücher II, 250, 255, 269, 274, 297, 299) og Grillparzer (Werke 5. Aufl. XIX 76 f.) frakender ham æstetiske Indsigter og heldige administrative Egenskaber.

220,19–20 *durch Ihren Brief vom 8ten d. M.*] kendes ikke. ¶ 220,20–21 *zwei neue Manuscripte . . .*] jfr. 226,3–8. ¶ 220,22–23 *nur von dem Trauerspiele . . .*] om »Hagbarth og Signe« og Burgtheater se B III 32,10–19.

221,6 *den Tag vor seiner Abreise*] Wiener Zeitung 9/7 1817 nævner blandt bortrejste 6/7 s. A.: »Hr. Korn, Hofschauspieler, nach Gastein«. ¶ 221,13–14 *Das 2te ebenfalls schon beendete Lustspiel, dessen Sie erwähnen*] Oehl. har omtalt sin Overs. af »Ludlams Hule«, som blev Theater an der Wien forbeholdt (jfr. 308,17–309,1). Wiener-Korrespondenten til Mb. f. g. St. 9/8 1817 meddeler af sine Juli-Nyheder: »Herr Oehlenschläger, der uns in diesem Monat besuchte, soll dem hiesigen Hoftheater eines seiner neuen Lustspiele zur Aufführung überlassen haben« (jfr. 226,6–8).

583. Kbh. 19/7 1817. Fra Christiane Oehlenschläger. NKS 1674,2°.

221,27 *holde her*] om denne Talemaade se K 131: 170,12–13.

222,1–2 *Brev . . . af 17 Juni*] Br. 578. ¶ 222,2–3 *kommer hiem først i September*] en saadan Meddelelse findes ikke i »En Reise«. Se iøvrigt de korresponderende Udtalelser 31,5–8; 159,2; 185,19–25; 194,16–17; 252,13–27; 267,28–268,1; 360,16. ¶ 222,8 *et Brev Kammerherre Bertouch*] kendes ikke. ¶ 222,9 *jeg skrev den 28 Juni*] Br. 579. ¶ 222,11–14 *K: Bertouch har gjort Udveje . . .*] jfr. 185,17–21 og 252,21–25. ¶ 222,27–30 *endnu beroe . . . om Pengene som Kammerherren senere havde forlangt udbetalt . . . før kan blive det . . .*] jfr. 252,19–27.

223,5–16 *da mag det for Guds Skyld saaledes . . .*] Christiane Oehl. kendte tidligt sin Husbonds Angst for »at savne til Huusholdningen«, som hun skriver 16/11 1837 til Boghandler Johan Dahl, idet hun beder om et Laan til sig selv: »Forskud vil jeg ikke kalde det, thi da faldt det i Oehl.s Kasse og kommer da ikke paa de nødvendigste Steder. Hvad jeg faaer bliver i Sandhed kun anvendt til at betale med og til de største Fornødenheder« (Fot. KB). P. Hjort fortæller Olivia Rasbech 27/3 1819: »Den gamle Bertouch sagde mig, at jeg af Øhlenschlaeger vilde modtage 88 Louisdorer, som den første Maanedes Reisepenge [jfr. B III 2,23–24], og siden efter hæve mere paa et Creditiv, jeg fik med. Men Øhlenschlaeger havde ikke disse, da de næsten alle vare medgaaede til Reisen. Dette var nu mig ganske det samme, og jeg indsaae at man ikke saa nøie kunde beregne, om Pengene udholdt i 9 eller 10 Maaneder, og jeg skrev blot, som nødvendigt var, til den Gamle, at jeg intet fik. Men Øhlenschlaeger havde en anden Plan. Han meente, at vi kunde blive liggende stille, i denne Maaned, i Berlin, regnede ud, jeg veed ikke paa hvad

Maade, at dertil vilde medgaae 13 Louisdorer, naar vi levede sparsomt, og fordrede af mig, at jeg skulde modtage disse istedetfor de 88 Louisdorer. – Jeg havde endda beqvemet mig hertil, naar jeg ikke havde forudseet, at han vilde reise bort, og glemme at betale meget, som jeg saa siden maatte betale. . . Han blev saare opbragt, og har siden omtalt dette mit Afslag, i meget upassende Udtryk i sit Brev [jfr. B III 38,20–26]. Forresten havde jeg ahnet rigtigt. Hans efterladte Gjæld, som jeg betalte i Berlin, var $14\frac{1}{3}$ Louisd. Altsaa skulde vi, den Maaned have levet af minus $1\frac{1}{3}$ Louisd: [jfr. B III 3,4–8]. Jeg maa nok engang bemærke, at jeg slet ikke fordrerede hine omtalte Penge; thi den Gamle havde endogsaa Uret i at forlange, Øhlenschlaeger skulde have tilovers 88 Louisd: – Det høieste, han kunde vente, at der var tilbage, var 35–40 Louisd. Men ingen kan fortænke mig i, at jeg afslog en Overenskomst, hvormed tre Mennesker, i en heel Maaned, skulde leve af mindre end Intet (NKS 2411,4°; se videre B III 2,14–3,12 m. Noter). Iøvrigt omtaler P. Hjort ikke de 100 Rdlr., han før sin Afrejse laante af Christiane Oehl. (322,2–3), der ikke gentager sine Formaninger efter at have modtaget yderligere 200 Species (262,14–16), som Oehl. sandsynligvis har sendt paa forvetet Efterbevilling fra Cotta. ¶ 223,21–22 *saa kom dog ogsaa jeg engang til at gjøre en Rejse længer end til Sophienholm*] Christiane Oehl. kom fra o. 1820 hos Aagaards paa Iselingen (Noten til B I 300,22–23) og Zeuthens paa Tølløsegaard (Breve fra Bolette Zeuthen, NKS 1674,2°); 1823 besøgte hun Hjorts i Sorø (Bolette Hegermann-Lindencrone til Olivia Hjort 2/9 1823; Hegermann-Lindencrones Arkiv, Pk. 26, RA) og fra 1830 sammesteds Hauchs og herfra efter 1834 Præsten Thorkilsen i Sorbymagle (M. Konow 70 f.; jfr. Christiane Oehl. til Christen Thorkilsen 12/6 1840, Frederiksborg Museum, Fot. KB). Udflugten til Lund Juni 1829 (Doktorpromotionen) var hendes Udenlandsrejse. ¶ 223,27 *lange Brev fra Wien*] Br. 578.

224,21 *Kinosnatur*] muligvis Barneudtale af Kujonsnatur; jfr. 68,18–20 og B I 387,1–4. ¶ 224,25 *Berg . . i Dresden*] K 384: 248,24; se videre 306,7–8 med Note.

225,5–6 *indsendt Fostbrødrene . . med nogle Linier*] 15/7 1817 skrev Christiane Oehl.: »Vedlagte Tragødie, som min Mand Professor Oehlenschläger har hidsendt fra Paris, giver jeg mig herved den Frihed, paa hans Vegne, at indsende til den Kongelige Theater-Direction, med det Ønske, at den maatte antages til Opførelse paa den danske Skueplads. Christiane Oehlenschläger.« (TA, Indkomne Breve). ¶ 225,7 *Line Kirstein*] Caroline Sophie Kirstein (26/8 1788–17/10 1824), Datter af den i Noten til B I 248,18 nævnte Deputeret i Finanskollegiet Ernst Philip Kirstein, kendte Christiane Heger før Sommeren 1809 (NKS 1674,2°, VII Nr. 56) og skriver 28/8 s. A. til Grevinde Schimmelmänn, at hun paa

hendes Vegne har overrakt Line en Gave paa hendes Fødselsdag (Abrahams'ske Autografs., 4°). Kirsteins var fra gammel Tid allieret med Kredsen om Friederike Brun, og Line var i særlig Grad knyttet til den ogsaa af J. P. Mynster (Meddelelser 198) foretrukne Augusta Rennenkampf (Louise dal Borgo 9/10 1816 til Olinto d. B., RA). Hendes sidste Aar var plaget af Sygdom. (Louise dal Borgo til Olinto d. B. 14/10, 30/12 1822; 5/12, 29/12 1823; 17/1, 21/1, 14/10 1824; RA), og Mathilde Reinhardt (I 136 f.) oplevede hende kun siddende i en Rullestol, men erindrede med Glæde det dejlige Legetøj, hun forfærdigede med sine raske Hænder. I Billetter til Dankwart beder hun ham skaffe sig Lektüre (Dankwarts Papirer, RA). Hendes Navn findes paa alle bevarede Lister over betalende Tilhørere ved Oehl.s private Forelæsninger (NKS 2752, III, 4°). ¶ 225,7 har været i *Hamburg*] Københavns Pasregnskaber (RA) oplyser 3/5 1817, at »E: Ph. Kirstein Etatsraad etc med Frue Emilie Henriette Cramer og Datter Caroline« har løst Pas til Kiel.

584. Wien 20/7 1817. Fra Claudius von Fuljod. NKS 1674,2°. Udskr: »An den Herrn Herrn von Oehlenschläger Ritter des Dannebrogsg-Ordens Hoch und Wohlgebohrn«.

225,26-27 *Die Abwesenheit der Regisseurs des rezitirenden Schauspiels*] Wiener Korrespondenten til Mb. f. g. St. meddeler 29/7 1817, at man haaber paa en Fornylse af Skuespillerstaben ved Burgtheater, »denn von Seite der provisorischen Hoftheater-Direktion sind zwey Herren, der Opren Regisseur Treitschke und der Sekretär Schrey-Vogel, auf Reisen gesandt worden, um brauchbare Mitglieder für die Oper und das Schauspiel zu gewinnen« (se Josef Schreyvogel: Tagebücher I 1903 lv, Grillparzer Werke 3. Abthl. I 1913 78 ff.). Rejsen varede fra 17/6-20/8 1817 og førte den lille Kommission til bl. a. Prag, Dresden, Berlin, Leipzig, Weissenfels, Frankfurt og Stuttgart.

585. [Wien ca. 1/8 1817] * Til Christiane Oehlenschläger. Trykt: »En Reise« II 72-108. Dateringen er motiveret ved Udtalelse 252,3 (»Mandag« 5: 2/8) og korresponderer med Br. 597 fra Christiane Oehl.

227,2 Baron Retzer] Joseph Friedrich Edler von Retzer (1754-1824), Hofsekretær 1787, Bogcensur siden 1782, meget sprogkyndig, meget belæst, gennem sit Embede kendt af Alverdens litterære Kapaciteter (Aus dem Briefwechsel Friedrich Münters II 1944 123 f.), nyttig og udnyttende, Oversætter af adskillige Arbejder og Forfatter af et Par ikke betydelige Digtsamlinger i det 18. Aarh.s Smag, som ogsaa prægede hans Ydre og Adfærd. Franz Gräffer skriver: »Schwächen hatte er wie jeder, aber verzeihliche Schwächen: z. B. ging er die Schriftsteller sogar an, ihm etwas zu dedizieren« (Kleine Wiener Memoiren I 1918 255). Saaledes

tilegnede Lauritz Kruse, som var forestillet Baronen Dec. 1813 (Mag. f. Reiseiagttagelser I 1820 343 f.), ham sine »Novellen« (1816) med en Sonet cit. i W. Th.-Z. 15/4 1817, ligesom Nathan Fürst, der gav Retzer Timer i Dansk (Brev til Fonden ad usus publicos 1/10 1819, RA), dedicerede ham sine Digte (Friedensblætter 4/4 1815). Om Retzer se iøvrigt Jahrbuch des Vereins für Geschichte der Stadt Wien XI 1954 112 ff. ¶ 227,5-18 *følgende Sagn* . .] om Sagnet, der først er optegnet i det 14. Aarh., havde daværende Bibliotekar ved Klosterneuburg, Maximilian Fischer (1782-1851) nylig skrevet i »Merkwürdige Schicksale des Stiftes und der Stadt Klosterneuburg« II 1815 10 ff. Markgreve Leopold IV »der Heilige« (1073-1136), der 1106 ægtede Kejser Heinrich IV.s Datter Agnes (1076-1157), byggede 1106-08 Klosteret og 1114-36 Stiftskirken. ¶ 227,21 *Hr. Gaudentius*] Prælaten, teologisk Professor Andreas Dunkler (1746-1829), kaldtes 1800 til Provst for Klosterneuburg.

228,20-21 *et stort Lystslot . . i den italienske Stil*] efter Tyrkerkrigene tog Handel og Industri i Østrig et vældigt Opsving, Velstanden bredte sig, Kunsten blomstrede og Bygningskunsten især. 1730 begyndte Opførelsen af Slottet i Tilknytning til Klosterneuburg med det spanske Escorial som Forbillede og tænkt som kejserlig Residens, en umaadelig og kostbar, af Klostret financieret Plan, hvoraf kun en Fjerdedel i Løbet af 100 Aar gjordes færdig. ¶ 228,23 *Prælat Ernst*] Dr. Ernest Perger, Provst for Klosterneuburg 1707-48. ¶ 228,30-229,2 *De keiserlige Værelser* . .] de saakaldte »Kaiserzimmer«, bestemte og indrettet for Kejseren og hans Familie, som her tilbragte Natten før St. Leopolds Dag.

229,2 *St. Leopolds Dag*] den hellige Leopolds Dødsdag fejret siden 1492 og som almindelig Festdag siden 1663. Om Ceremoniellen i ældre Tid se Fürst Khevenhüller-Metsch: Aus der Zeit Maria Theresias 1742-44 258 f.; 1752-55 74. Kejserhoffet ophørte 1776 at tage Del i Festlighederne (B. Černik: Klosterneuburg 1936 171). ¶ 229,5-6 *ikke moderniseret*] en Indsender i Der Freimüthige 6/12 1823 mener, at skal man have et Indtryk af Folkelivet i Wien, skal man hverken læse »Nikolai Fürst's bunte Erscheinungen des Tages, noch Oehlenschlägers Briefe in die Heimath, noch Klingemanns Reisen etc.« - men selv begive sig ud deri og opleve det paa forskelligt Hold. Han fortæller bl. a.: »Ge- feiert wird in Oesterreich auch der Tag des heiligen Leopold, als des Landschutzpatrones. Eine Menge Menschen verfügt sich da nach dem bekannten . . Kloster Neuburg, wo es dann verschiedene Festlichkeiten giebt. Der Klosterkeller, welcher bei dieser Gelegenheit viel besucht ist, läuft unter der Donau fort, und enthält ein Fass, welches an 1000 Eimer in sich fasst.« Denne Folkeforlystelse fandt Sted endnu i vort Aarhundrede: »Unter anderem wird das berühmte . . 1704 von der

Stiftsbinderei vollendete Weinfass von den Besuchern auf einer Seite mittels einer kleinen Treppe erstiegen, worauf sie auf der anderen Seite herabrutschen, wonach dieses »Vergnügen« von neuem beginnt. Es ist dieses Fasselrutschen ein uraltes Brauchtum aus heidnischer Zeit ..« (Richard Groner: Wien wie es war 1924 102 f.). ¶ 229,6 *Parisertoget Long champ*] se 17,23–19,30 m. Note.

230,3–4 *jeg troer de Catholske ere vel saa tollerante . . .*] Orientalisten Andreas Christian Hwiid omtaler en Menneskealder tidligere smukke Eksempler paa fremstaaende katolske Gejstliges Liberalitet (Dagbog holden i Aarene 1777–80 1787 283, 290 f., 388 ff.). Oehl. har iøvrigt flere Steder i sin Digtning taget de Katolskes Parti, saaledes i »Øen i Sydhavet« (Lieb. XXVII 448 f.) og i Novellen »Den billige Kunstdommer« (Lieb. XXVI 175 f.). ¶ 230,7–8 *Werner . . . har faaet det første Stød til sin Omvendelse*] som Poul Hankamer formoder, har Zacharias Werner i Köln 1808 paa sin første Rhin-Rejse i den katolske Lære set en Redning for sit oprevne, hvileløse Sind (Zacharias Werner 1920 190). ¶ 230,10 *Rose*] Noten til 171, 15. ¶ 230,14–16 *Jeg tænkte paa Bispen af Bamberg . . .*] Taffel-Scenen i det biskoppelige Palads i Bamberg med Bispen, Abbeden af Fulda, Olearius, Liebetraut og flere Hoffolk: »Der Nachtschisch und die grossen Pokale werden aufgetragen« (Werke, Weimar-Ausg., 1. Abthl. VIII 34 ff.). ¶ 230,21–24 *Stiftets største Indtægt bestaaer i Vüin, der giemmes i . . . store Kiældere . . .*] »Besonders beachtenswert sind auch die Keller, welche unter dem neuen Gebäude sich dreifach über einander thürmen; die untersten sind leer, weil sie zu kalt sind. Die reichen Weinvorräthe in diesen Kellern haben dem Kloster im Munde des Volkes den Beinamen »Zum rinnenden Zapfen« verschafft ..« (Realis: Curiositäten-Lexicon II 109). ¶ 230,25 *Kirken, som er gammel*] til den oprindelige Stiftskirche, en 3-skibet Basilika, et af Østrigs ældste Bygningsværker, føjedes i 2. Halvdel af det 14. Aarh. et Facadetaarn, gotisk, som ikke blev fuldført, og i Beg. af det 17. Aarh. et andet Facadetaarn, barokt, heller ikke fuldført, og stod Kirken saaledes med enkelte maleriske Ud- og Tilbygninger, men uantastet i Mure og Grundvold endnu i 1890'ne, da dens Udseende groft forandredes. ¶ 230,25–28 *Her giemmes det Slør . . .*] »In der Stiftskirche befinden sich in der Leopoldscapelle oder der Schatzkammer nebst vielen Kostbarkeiten, die irdischen Überreste des 1136 gestorbenen heiligen Leopolds Reise-Altar, ein Theil des Schleiers seiner Gemalin Agnes, den der Wind davon trug, als das fürstliche Paar am 8. Mai 1106 auf dem Leopoldsberger-Schlosse sich über die Stiftung eines Klosters berieth« (Realis: Curiositäten-Lexicon II 108; jfr. B. Černik: Klosterneuburg 128 f.). ¶ 230,27–28 *et Guldbæger . . . af Guldstøv . . . funden i Donaufloten*] 15/11 1736 blev for første Gang en ny Kalk taget i Brug, »den der Wiener Goldschmied Gotthard Unter-

hueber »teils von Dukaten, teils von dem in allhiesiger Gegend und stiftlichen Donauwassers Jurisdiktion gewachsenen und zusammen auf 2130 fl. 28 kr. sich belaufenden Gold« hergestellt hat« (B. Černik: Klosterneuburg 167 f.). ¶ 230,29–30 *En ærværdig Frater .. viste os sin kostbare .. Kobberstiksamlng]* Provst Ambros Conrad († 1826), som Stiftet takker for »eine wohlgeordnete Sammlng von Gemälden der altdeutschen Schule und einen kritischen Katalog .. über die stiftliche Münzensamlng« (B. O. Černik: Die Schriftsteller der noch bestehenden Augustiner-Chorherrenstifte Österreichs 1905 227 f.).

232,27–235,13 *Ifflands Stykker maa man see her..]* udførligere skriver Dramaturgen Aug. Klingemann: »Um den Abend .. sah ich noch im Burgtheater die letzte Hälfte von Ifflands: Selbstbeherrschung, und lærte hier dieser Bühne ihre egentlige Lichtseite abgewinnen, denn selbst das Fragment, welches mir, bei meiner verspäteten Ankomst noch zu Theil wurde, machte es mir augenscheinlich, dass die feinere Conversation und die Darstellungsweise im Schau- und Lustspiele, und namentlich in den bessern Ifflandschen und Schröderschen Stücken, das wahre Verdienst der Mitglieder des Burgtheaters ausmache, und sie in dieser Sphære zur Einheit zusammenwirkten, und jenes künstlerische Ensemble erreichten, welches einer Bühnendarstellung allein ihren egentlichen Werth zusichern kann« (Kunst u. Natur II 252 f.). Under Oehls Ophold i Wien opførte Burgtheater 2/6 »Die Aussteuer« (Noten til 234,14); 12/6 »Die Advocaten«; 16/6 »Hausfrieden«; 18/6 »Selbstbeherrschung« og 21/6 »Die Reise nach der Stadt« (Noten til 233,10). Se iøvrigt Oehls Anmeldelse af »Adolph og Luise, eller Hvem vinder« (Die Selbstbeherrschung) paa Det kgl. Teater 2/3 1833. (Lieb. Bidr. II 182–86).

233,10 *Reisen til Byen]* heri havde Oehl. creeret Rollen som Sønnen Ernst 9/10 1798. ¶ 233,13–14 *Decipimur specie recti]* »Skinnet bedrager« (Horats: Ars poetica 25).

234,4 *Gedikes Læsebog]* den tyske Pædagog Friedrich Gedike (1754–1803), var Forfatter af en Række ogsaa her i Landet meget benyttede Lærebøger i klassiske og moderne Sprog. Henrik Hertz traf i Berlin hos Æstetikeren Franz Horn en venlig gammel Kone, som spurgte om han havde kendt hendes salige Mand. Ikke hvad han vidste og udbad sig hans Navn: »Der früher hier angestellte Schuldirektor Friedrich Gedike ..« – Gedike? Jo, Gud bevares, ham har jeg kendt grumme godt! udbød jeg i min Overraskelse paa Dansk. Alle de græske, latinske og franske Læsebøger og Chrestomathier, denne brave Skolemand har udgivet og jeg i Skolen gjen-nemopløiet, stod paa eengang levende for mig, med deres slidte Bind, deres maledede Blade; den lille, udlevede, lidt uanseelige Fru Gedike, der sad foran mig, forekom mig som »en brugt Chrestomathie«, gaet ud fra Sol-

dins Antiquarium, og jeg fandt mig strax tilrette i Selskabet« (Henrik Hertz: *Fra en Udenlandsreise 1863* 26 f.). ¶ 234,12-13 *lette Verdensmennesker, som Landraad Gärtner*] i »Gamle og nye Sæder« (Alte Zeit und neue Zeit 1794), opført herhjemme 1795-1814. ¶ 234,13-14 *Ministereren i Myndligerne*] »Myndligerne« (Die Mündel, 1785), opført herhjemme 1792-1830. Oehl. spillede 8/11 1799 Sekretærens Rolle. ¶ 234,14 *Amtmanden i Jægerne*] »Jægerne« (Die Jäger, 1785), opført herhjemme 1798-1834, se videre Noten 234,22. ¶ 234,14 *den rige Mand i Udstyret*] »Udstyret« (Die Aussteuer, 1795), spillet herhjemme 1798-1834. ¶ 234,15-16 *Slige Roller spillede han selv til den høieste Grad af Fuldkommenhed*] og har ogsaa teoretiseret derover i en Afhandling: »Ueber Darstellung boshafter und intriganter Characterere auf der Bühne« (Almanach für Theater .. auf des Jahr 1807 78 ff.). ¶ 234,16-19 *Fichte meente .. er weis sehr gut die Erbärmlichkeit darzustellen*] under Berliner Opholdet 1806 havde Oehl. diskuteret Iffland med Fichte (Er. II 49 f.), som hidsigt havde fremhævet denne Side af Ifflands Talent. I Anledning af Opførelsen af Goethes »Natürliche Tochter« skriver Fichte til Schiller 18/8 1803: »Iffland stellte den zärtlichen Vater, besonders im dritten Akte .. sehr gut da .. aber er blieb immer ein zärtlicher Vater aus einem seiner Bürger-Familien Stücke ..« (Fichte: Briefwechsel II 364). ¶ 234,22 *Jægerne*] Baggesen skriver i »Labyrinten«: »J æ g e r n e er eet af de Skuespil, som meest have rørt mig ved Læsningen, og det, som af alle i sit Slags fuldeligst har tilfredstillet mig paa Theatret« (Danske Værker X 66), H. C. Andersen fremhæver det blandt de »friske og uvisnelige Grene i en dramatisk Literatur« (Romaner og Rejseskildringer VI 1944 351), ligesom Oehl.: »J æ g e r n e er og bliver til alle Tider en ypperlig dramtisk Idyl« (Er. I 88 f., Bobé 80). ¶ 234,22-23 *De to sidste Akter af Pebersvendene ere meget gode*] Rahbek siger: »De to sidste Acter af Skuespillet *Pebersvendene*, der i det mindste for et Publikum af Aand og Hierte, snarere vinde end tabe, velspillede, ved at gives ene« (Erindringer V 286). Oehl. understreger siden, at »de to sidste Akter af *Pebersvendene* .. ere en Goethe værdige« (Er. I 89, Bobé 80), og Goethe selv holdt »Die Hagestolzen« for »Ifflands bedste Stück; es ist das einzige, in dem er aus der Prosa ins Ideelle geht« (Gespräche mit Eckermann 1876 I 98). ¶ 234,25 *Waller i Høstdagen*] »I den gamle Student Wallers Charakter i Høstdagen, og mange andre Steder viser Iffland sig som en meget god Genremaler«, skrev Oehl. siden (Er. I 89, Bobé 80). ¶ 234,25-235,13 *Men hans Elskere og Elskerinder ..*] jfr. Er. I 89; Bobé 80 f.

235,7-8 *Claudius's: Paul Erdmanns Fest*] Claudius' (Noten til B I 236,22-25) Forfatterskab vrimler af Skildringer, mindre og større, af landlige Gæstebud, under idylliske Former, i hans originale lige-

fremme Stil, der løfter det jævne Liv og priser den sunde Nøjsomhed. »Paul Erdmanns Fest« fremstiller det ideelle Forhold mellem Herremænd og Bonde. Carsten Hauch fortæller, at Oehl. i sine Forelæsninger oplæste adskillige Digte af Claudius (Minder fra min Barndom og min Ungdom 270). I en af sine første Kollegier over Ewald taler Oehl. »Om Svulst og Plathed« i Anledning af Ewalds Kantate over Frederik V, men strøg i Manuskriptet følgende Passus: »Jeg vil ved Enden af denne Læsning slutte med et Par Smaaedigte af Naivitetens Mester og Yndling Claudius, for at skrue os tilbage fra det overspændt Svulstige i det sidste Chor af Ewald over en from Konge til et lille Digt Claudius har gjort over den afdøde russ. Kejserinde [»Auf den Tod der Kaiserin« i *Sämtliche Werke des Wandsbecker Bothen IV* 128]; saameget mere da dette Digt meget godt passer sig paa den gode Frederik den 5te og mere vækker den sønlige Veemod her ved Meddelelsen over Tabet af ham, end alle Bierges og al Jordens Zittren« (NKS 275^{2,4}, III). Sine Sommerforelæsninger 1838 viede han »den dybe Poesie og det Humoristisk-Følsomme i Claudius's: *Werke des Wandsbecker-Bothen*« og lader i sin »Digter-Samtale« Sigurd læse af »den herlige humoristiske Claudius« *Betragtningen »Om Geniet«* (Prometheus III 1833 350 ff.). ¶ 235,8-10 *Pestalozzis mesterlige Fremstillinger* . .] i Anledning af Sophie Ørstedes religiøse Læsning fortæller Sibbern: » . . Men endnu mere maa jeg i denne Henseende nævne Pestalozzis Lienhard und Gertrud. Jeg mindes denne Bog dunkelt fra nogle Indblik i den og fandt nu en Dag [i 1810] alle dens fire Dele paa Bordet hos en Bogkræmmer paa Fortoget paa den ene Side af Høibroplads. Jeg forærede hende den. Den gjorde et mægtigt Indtryk paa os alle. Oehlenschläger brast i Graad derved. Hun optog dens Indhold dybt i sit Hjerte« (Add. 1289 a-b,4°, KB); ligesom Sibbern, i hvis »Gabrielis Breve« den repræsenterer et Eksempel og en Opgave. Carsten Hauch fortæller, at Oehl. ogsaa lærte ham at skatte og forstaa Pestalozzis store folkelige Vækkelsesroman, som ikke tidligere var ham bekendt (Minder fra min Barndom og min Ungdom 270). En lokaliseret Oversættelse af »Lienhard und Gertrud« havde Rasmus Nyerup leveret i »Om Herremanden Brahe og Bønderne i Ørby«. ¶ 235,14-15 *Min Mening . . om Kotzebue*] Oehl. omtaler siden udførligt Heinrich Dörings Skrift om Kotzebue (Weimar 1830) og mener, han trods al sin perfektible Underordnethed var mere virkelig Digter end (den dengang af J. L. Heiberg foretrukne) Scribe (Prometheus IV 366 ff.; jfr. Er. I 87 f., IV 199). ¶ 235,15 *mere Talent*] H. L. Martensen, der 1835 opholdt sig i Wien, hvor han »flittigt besøgte Burgtheatret«, udtaler et halvt hundrede Aar efter: »Jeg har der seet hele det tyske Repertoire fra Goethe og Schiller til Iffland og Kotzebue, om hvilken sidste jeg, uagtet al hans Jammerlighed og Forkastelighed dog maa bekjende, at han er

et meget stort dramatisk Talent« (Af mit Levnet I 1882 212 f.). ¶ 235,28 *Madam jeg er en Tyv, en Liderlig, en Knøs* »Kærlighed uden Strømper«, 5. Optog, 7. Optrin (Samlede Digte ved Levin 1878 59).

236,7 *Borgmesterfamilien*] jfr. 160,18–20 m. Note. ¶ 236,7 *alle de latterlige Titler*] som »Frau Unter-Steuer-Einnehmerin« eller »Herr Bau-Berg- und Weg-Inspector-Substitut«. ¶ 236,10–12 *Ideen . . taget af Holbergs politiske Kandestøber . .*] Ideen og Planen er først og fremmest fra Louis Benoît Picard: »La petite ville« (Ch. Rabany: Kotzebue 1893 331 f.). En tysk Holberg-Forsker Alfred Nowak (jfr. Noten til 236,12–13) skriver forsigtigt: »In den Deutschen Kleinstädtern dürften Anregungen des Politiske Kandestøber und Barselstuen vorliegen; gleich sichere Ergebnisse . . lassen sich aber in diesem Falle nicht herausfinden« (Holbergs Komödie in Deutschland 1930 259). Kotzebue fortalte 1802 i Weimar P. A. Heiberg, at han bearbejdede Holberg for det tyske Teater (Museum 1891 II 194). Om Kotzebues Fortyskning af »Jeppe paa Bjerget« har Oehl. i Tilknytning til Rahbek ogsaa et Par Bemærkninger i sin Anmeldelse af Det kgl. Teaters Opførelse 18/2 1833 (Prometheus II 1833 177). Se iverigt om Kotzebues Plyndren Holberg Carl Roos: Holberg i Tyskland i det 19. Aarh. (Danske Studier 1917 116 ff.). ¶ 236,12 *I Intermezzet seer man en sentimental Studenstrup*] Nowak citerer denne Bemærkning af Oehlschlägers »Briefe in die Heimat« II 102 (Holbergs Komödie . . 257 f.). Lystspillet »Das Intermezzo oder Der Landjunker zum ersten Male in der Residenz« (1809) opførtes 30/6 paa Burgtheater. Oehl. havde iverigt set det i Frankfurt am Main (Noten til B I 298,9–10) og sandsynligvis allerede paa vort kgl. Teater, hvor det havde Premiére 3/4 1812. ¶ 236,17–18 *hans Solpræstinde*] »Die Sonnenjungfrau« (1791) med Emne fra Marmontels »Les Incas«, opført paa Theater in der Josephstadt 8/7 1817 (Wiener Zeitung 8/7). ¶ 236,18 *Rollas Død*] »Die Spanier in Peru oder Rollas Tod« (1795), opført paa Theater in der Josephstadt 11/7 1817 (Wiener Zeitung 11/7).

237,3 *seet Hamlet opføres*] paa Burgtheater 25/6 1817. ¶ 237,3–4 *Korn var en fortræffelig Prinds*] Costenoble skriver 22/6 1818: »Korn ist der vorzüglichste Hamlet, den ich bisher gesehen«. Han omtaler et Par tidligere Fremstillere og dekretorer, »dass Alles, was jemals über eine gute Darstellung dieses berühmten Charakters geschrieben worden, kühn auf Korns Hamlet angewendet werden darf. Korn ist der erste wirkliche Hamlet, den ich gesehen und gehört habe – kein Theaterprinz – sondern Hamlet der Däne! (Aus dem Burgtheater I 9). Ogsaa N. C. L. Abrahams fandt Korn ypperlig som Hamlet (Meddelelser 242 f.; jfr. dog NKS 3807, 4°, 7/12 1825). ¶ 237,4–5 *Man spillede Stykket med endeel Afkortninger*] Oehl. saa »Hamlet« i Joseph Sonnleithners Bearbejdelse af Schröders Oversættelse efter Heufeld, hvori »Laertes, Ophelias Wahnsinn, Hamlets

Reise nach England, die Kirchhofszene, Fortinbras kurzweg aus dem Stück beseitigte und Hamlet selbst am Leben liess» (Jahrb. d. deutschen Shakespeare-Gesellschaft XLIII 84 f.; jfr. Hans Daffis: Hamlet auf der deutschen Bühne bis zur Gegenwart 1912 79 f.). ¶ 237,5–12 *Forestillingen vandt derved* ..] ligeledes skriver N. C. L. Abrahams: »Naturligviis var Stykket antageligen castreret, og dog fandtes der endnu Repliker deri, der gjerne kunde have fortjent at begraves i den store Glemme- og Strygebog« (NKS 3807,4°, 7/12 1825). ¶ 237,26–28 *Pontoppidans Forklaring, med instrægede .. Stykker* ..] Erik Pontoppidans »Sandhed til Gudfrygtighed« (1737) indprenter i en »Erindring til Skole-Mesterne«: »De Spørsmåale, som med Stræger i Bredden findes indcirklede, og saaledes tydelig adskilte, kand allene læses og eftertænkes i Bogen, men ey læres uden ad NB. af de tungnemmede og med alt forliden Skole-Gangstiid forsynede Børn, men de, der ey har Mangel paa Tiid eller Nemme, bør ey gaee noget Stykke forbi«.

238,5–6 *hele Graverscenen .. udeladt*] Censuren tillod ikke Begravelsesceremoniellet anvendt paa Scenen. ¶ 238,7–8 *det meest Poetiske, Philosophiske .. i hele Stykket*] jfr. Prometheus V 1834 317. ¶ 238,22–23 *En vis Ængstelighed udmærker overalt Valget af de Stykker der gives her*] Teatercensuren var ømfindtlig under Metternichs Styre. Saaledes taales ikke Allusioner til Kirke og Religion (jfr. Noterne til B I 151,11–12 og 167,21), herunder Frimureri, Kritik af Statsstyre eller fremstaaende Embedsfolk, nationale og politiske Kendsgeminger, Nutidens eller Fortidens. Og ligesom det absolutte Kongedømme selvsagt var tabu, var Frihed og Lighed forbudte Gloser. Karl Glossy har gennemgaaet bl. a. Schillers Tragedier og deres Teaterskæbne i Wien før 1848 (Jahrbuch der Grillparzer-Gesellschaft XXV–XXVI 1915–20). Fyrst Moritz Liechtenstein sagde med Henblik paa Opførelsen af »Maria Stuart« og andre Schillerske Dramer: »Entweder darf ein gutes Stück in Wien garnicht, oder es muss verstümmelt gegeben werden« (Franz Hadamowsky: Schiller auf der Wiener Bühne 1959 109). ¶ 238,24 *meest iflandske og kotzebueske Dramer*] Digteren Wilhelm Müller skriver i en Artikel »Ueber die Theater in Wien«: »An der Burg werden 20 Konversationsstücke gegen 1 Trauerspiel oder höheres Schauspiel gegeben. Von den 20 Konversationsstücken sind 19 von Kotzebue«, men bemærker dog Mad. Schröder for Tiden er paa Kunstrejse (Der Gesellschafter 3/12 1817). ¶ 238,25–27 *Store vigtige .. Compositioner, som Makbeth .. paa Theatret an der Wien*] »Macbeth« i Stephanie d. J.s Bearbejdelse blev opført allerede 1772 paa Burgtheater, hvor Schillers Version havde Première 13/2 1808. ¶ 238,25–27 *Vilhelm Tell* ..] se 209,28–210,7 og 210,16–17 m. Noter. Først opført 29/11 1827 paa Burgtheater. ¶ 238,26–27 *Livet en Drøm* ..] jfr. 212,15–22 m. Note. Først opført 15/3 1822 paa Burgtheater. Rigtignok

paatog Pálffy sig krævende Opgaver (Anton Bauer: 150 Jahre Theater an der Wien 92 ff.); f. Eks. havde flere af Grillparzers Sørgespil her deres Première, men Th. a. d. W. var og blev et Udstyrsteater. Red. af der Sammler fandt det dog rimeligt i Anledning af Nik. Fürsts Oversættelse af disse Partier af Oehl.s »En Reise«, afstandtagende men ogsaa indrømmende at bemærke: »Man muss nicht vergessen, dass der Verf. von dem Zustande redet, in welchem sich die Theater vor zwey Jahren noch befanden« (Der Sammler 1819 368). ¶ 238,27–29 *hvis Personale paa ingen Maade kan sammenlignes med Borgtheatrets*] se B III 25,5–27,13 m. Noter.

239,1 Baron *Hormayr*] Historikeren, tidligere Direktør for Statens Arkiver, Josef Friherre v. Hormayr (1781–1848), først og fremmest kendt som Udgiver af den nationalt opbyggelige Række »Österreichischer Plutarch« 1807–12, som Laurids Engelstoft kort har karakteriseret (Skrifter II 100–01), havde ved sit private politiske Spil 1813 paadraget sig Metternichs Vrede, sad en Overgang fængslet og levede i Landflygtighed, toges 1816 til Naade og blev s. A. Rigshistoriograf (hvad der forundrede Chr. Molbech [Reise i Tyskland . . III 496]), men genvandt aldrig sine forrige Rettigheder og traadte 1828 i baierisk Tjeneste. Han hørte til Kredsen omkr. Caroline Pichler, hvis historiske Romaner han har staaet Fadder til (Caroline Pichler: Denkvürdigkeiten I 1914 539 ff; Jahrb. der Grillparzer-Gesellschaft XII 212 ff.), og hvor Oehl. har truffet ham (Schreyvogel: Tagebücher II 262). En Menneskealder senere genkendte han Digteren paa Gaden i Hamborg. (Er. IV 212). ¶ 239,3–4 *engelske Varer, hvad Fædrelandets . . Historie angik*] Oehl. har i særlig Grad maattet tænke paa Will. Coxe: »History of the House of Austria« I–III 1807, overs. til tysk 1810–17, og har sikkert hørt Tale om den lærde Skotlænder William Robertsons 1769 udkomne Værk i 3 Bd.: »History of the reign of the Emperor Charles V« (se Ed. Fueter: Gesch. d. neueren Historiographie 3. Aufl. 1936 367–69). ¶ 239,4 *Riedler*] Historikeren Johann Wilhelm Ridler (1772–1834), der 1804 blev Universitetsprofessor, Regeringsraad 1809 og 1814 Direktør for Universitetsbiblioteket, hørte ogsaa til Kredsen omkring Caroline Pichler (Caroline Pichler: Denkvürdigkeiten II 406). A. C. Gierlew traf 9/1 1811 i en »Cirkel af Lærde – Professor *Riedler* – Keiserinden af Frankrigs Lærer – Historicus – om Nordens Forening – interessant – lidt Pedant« (NKS 380^b,4°). ¶ 239,5 *lægger sig efter at lære dansk*] J. J. A. von Schönberg omtaler, han læste Dansk med Ridler (NKS 536,8° VI 25/4, 28/4 1812). ¶ 239,5–6 *arbejder paa en Historie om Normannerne*] se Br. 635° m. Note. ¶ 239,7–8 *Hormayr . . interesserer sig meget for Poesien*] om Hormayrs Betydning for Brødrene Collin, Caroline Pichler o. a. se Euphorion, Ergänzungsheft V 1901 114 ff. ¶ 239,10–11 *Baron Chacquin*] Botanikeren Baron Franz von Jacquin

(1766–1839), Søn af den berømte Naturforsker Friherre Nikolaus J. († 1817), som han efterfulgte i Embederne som Universitetsprofessor og Direktør for den botaniske Have paa Rennweg. Nic. Fürst har et Erin-dringsbillede fra Aftenselskaberne hos Jacquin, Fader og Søn, i sine »Wiener Ansichten« (Sonntagsblätter 1843 1077). ¶ 239,13 *Universitetet her spiller en ubetydelig Rolle*] Universitetet havde tidligere brilleret ved sit medicinske Fakultet med den af Gerhard von Swieten († 1772) grundlagte ældre Wiener Skole, men dennes Ry var allerede stærkt paa Retur (A. C. Hwiid: Dagbog 1787 324; jfr. Edv. Gotfredsen: Medicinens Historie 1950 218 ff.). Studerende søgte dog endnu hertil (se Johann Nepomuk v. Ringseis: *Erinnerungen I* 1886 139 ff.), ogsaa Danske. ¶ 239,22 *Den godmodige Wiener slægt . . af svabisk Oprindelse*] om Wiens sammensatte Befolkning se Jahrb. d. Vereins f. Gesch. d. Stadt Wien XIII 1957–58 227 ff. I det 18. Aarh. udgjorde Tilflytningen af Haandværkere og fattigere Befolkingsklasser fra Sydtyskland mellem $\frac{1}{3}$ og $\frac{1}{4}$ af Stadens Vækst. Wiens almindeligere indsete Tiltrækningskraft bekræftes af en Skillingsvise fra ca. 1780, hvori de tilsidesatte Wienerinder snerrer af Konkurrenterne fra Schwaben, Baiern, Böhmen, Schlesien, Steiermark etc., cit. i Leopold Schmidt: Wiener Volkskunde 1940 24 f.

240,7–9 *slettere Værtshuse . . her, end i de fleste andre tyske Stæder . .*] jfr. 161,1–5 og 161,22 m. *Noter*. Aug. Klingemann skriver: »Was die Wiener G a s t h ä u s e r betrifft, so verspricht Dir von Ihnen ja nicht zu viel, und stelle vor allen Dingen keine Vergleichen mit den Berlinern, Dresdenern oder Leipzigern an. Fast alle sind düster, eng und nicht gar reinlich« (*Kunst und Natur II* 88). ¶ 240,16–17 *Man frygter i Kiøbenhavn, . . at Israeliterne . . skulle tilvinde sig Landets Eiendomme*] Villads Christensen har i en Artikel »Den literære Jødefejde 1813«, et Varsel om Hep-Hep Hetzens Haandgribeligheder 1819, givet flere Eksempler paa den populære Opfattelse af Jødernes Adfærd efter Statsbankerotten (Museum 1890 129 ff.). ¶ 240,16 i *Hamborg*] iflg. Ludwig Börne afskyede det kristelige Borgerskab Jøderne, »nicht weil sie es verdienten, sondern weil sie verdienten« (cit. efter S. M. Dubnow: *Die neueste Geschichte des jüdischen Volkes II* 1920 26). ¶ 240,16 *Berlin*] Preussen gik med sin kristelig-tyske Nationalisme i Spidsen for en antisemitisk Bevægelse, der allerede havde faaet et tydeligt Udtryk 1803 i Fr. Buchholtz' »Moses und Jesus« (overs. 1813 af Thomas Thaarup), og som doceredes fra Universitets Kathedre af Historikeren Friedrich Rühs og Juristen Savigny, der smedede et retslærdt Panzer om den nye Politistat, hvori Jødehadet indgik som Element. ¶ 240,18 i *Wien ere ogsaa fornemme og rige Ebræer i Mængde*] Oehl. havde været Gæst hos de rigeste og fornemste, Svogrene Friherre von Arnstein (Noten til 162,11–12) og Frihere von Eskeles (Noten til 162,14–15). I 1821 talte Wien 9 adelige jødiske Familier foruden

adskillige Børsbaroner (Hans Tietze: Die Juden Wiens 1933 141 ff.). Iøvrigt udgjorde Jøderne, der 1670 for anden Gang blev fordrevet fra Byen, og som først 1782 ved Joseph II.s Toleranceedikt fik lempeligere Vilkaar, i Beg. af det 19. Aarh. blot 0,3 Procent af Wiens Befolkning og først i Aarh.s Midte 3 Procent. ¶ 240,19 *her er ogsaa Græker*] de græske Købmænd i Wien drev paa den virksomste Maade fra Slutningen af det 18. Aarh. og i den første Halvdel af det 19. Østrigs Handel paa Orienten og sikrede Kejserdømmet betydelige Indtægter ved Salg af Uld og Kaffe, Sydfrugter, Ris og Læder. Kontinentalspærringens Tid var særlig glansfuld, men endnu o. 1850 var Maria Theresia-Dalere værdsat Valuta i Levanten. Det gamle Østrigs Opløsning, Tyrkiets Forarmning, Krimkrigen, Englands Vækst o. a. politiske og økonomiske Faktorer bragte siden Handelen paa andre Hænder. ¶ 240,20 *En Jøde først . .]* Pauli Brev til Romerne 2,10. ¶ 240,21 *Grækerne besidde en fjerde Deel . . af Byen*] »es trennt uns kaum ein Menschenalter von der Zeit, wo die Niederlassungen der Griechen, die man auch »türkische Kaufleute« nannte, nicht nur einen guten Theil der heutigen Vorstadt Landstrasse, sondern auch das nordöstliche Viertel der inneren Stadt zwischen Wollzeile und Donau-canal erfüllten« (Alex. Peez: Die griechischen Kaufleute in Wien 1888 4). ¶ 240,25 *mange Græker omkring paa Gaderne*] bl. a. bemærker Aug. v. Platen 19/9 1820: »Viele fremde orientalische Trachten in Wien« (Tagebücher II 1900 416).

241,9-10 *I Leopoldstadts Theater . . seet adskillige . . Pantomimer, med Harlekin . .]* under Oehl.s Ophold opførtes »Die Zauber-Pyramiden, oder Harlekins Treue an seinem Herrn« 6/7, 22/7, 2/8; »Harlekin und Kolombine auf den Alpen« 10/7; »Harlekins Wunschhütchen, oder: Der Felsensturz« 12-14/7, 17/7, 28/7, 3/8 (Franz Hadamowsky: Das Theater in der Wiener Leopoldstadt 1781-1860 1934 342). ¶ 241,11 *min gamle Casorti*] jfr. Noten til B I 115,10. Ingemann skriver til Carl Luno 18/2 1819 om Skuespillene i Rom: »Farcen her er det Bedste, men Casortis Mester har jeg dog ikke seet endnu« (Breve til og fra B. S. Ingemann 111), Harro Harring sekunderer: »Einen unendlichen Spass gewährt mir Carsotti's Pantomime im Theater neben der Friedrichsberger Allee. Wer wollte den Versuch wagen einen Pierot zu beschreiben, wie ihn der alte Carsotti giebt? Ich höre allgemein, dass es das vollkommenste Theater der Art ist, von allen, die existiren. Selbst im Vaterlande dieser Künstler, soll fast keine ähnliche Gesellschaft zu finden seyn« (Rhonghar Jarr II 1828 91), og i Kiøbenhavns Aftenblad 4/7 1823 taler en anonym Forfatter om Opførelsen i München af »Sølvslangen«, en usammenhængende pantomimisk Digting: »Men Maskineriet var mesterligt og overgik meget alt hvad man har seet i Kiøbenhavn; derimod stode den münchenske

Harlekin og Pierot langt under vor Casorti«. ¶ 241,18-19 *Holberg . . . ret, til at spotte sligt i sin Ulysses*] »Ulysses von Ithacia« 4. Akt, Sc. 8.

242,24 *den yngre Herr Gaimüller*] Johann Heinrich Falkner Geymüller (1781-1848), Nevø af Handelsmagnaterne Brødrene Johann Heinrich og Johann Jacob Geymüller, optoges 1796 i Firmaet Geymüller & Co., som han videreførte, men fallerede 1841. Om Husets forrige eventyrlige Rigdomme og Palæet i Wallnerstrasse fortæller bl. a. Castelli (Memoiren III 1861 104 ff.), Julius Schneller (Hinterlassene Werke I 221 f.) og N. C. L. Abrahams (Meddelelser 239 f.). ¶ 242,25-26 *Navedag, hvilken her har mere at sige, end Fødselsdagen*] Forfatteren Gottlieb Hiller skriver: »In Wien wird nicht, wie bei uns, der Geburtstag, sondern der Namenstag jeder Person gefeyert« (Gedichte u. Selbstbiographie II 1807 286).

243,3-4 *Det første Stykke . . .*] kendes ikke. ¶ 243,6-8 *Das Fürstenkind af Fouqué . . .*] trykt i la Motte Fouqués »Frauentaschenbuch für das Jahr 1817«. Oehl. har ladet sig irritere lidt af den unge Ørns adelige Klær i dette lille glansbilledlige Stykke om højsindet Uskylds og medfødt Overlegenheds imponerende Magt. ¶ 243,9 *Der Schuster . . . af Schikaneder*] Oehl. har vistnok set Schikaneders »Das abgebrannte Haus« (utrykt, 1793), en meget yndet Lokalposse om en fordrunken Skomager og hans Fugleskræmsel af en Kone, der troer selv Kongen forelsket i sig. ¶ 243,14 *Fru G.*] om den smukke og temperamentsfulde Rosalie Geymüller († 1834) se Castelli: Memoiren III 106 f., Costenoble: Aus dem Burgtheater II 203 f. og N. C. L. Abrahams: Meddelelser 240.

244,27-30 *En fuld Olsen . . .*] jfr. B I 320,7-11 m. Note.

245,1 *St. Annasdag*] den 26. Juli; oprindelig viet Dyrkelsen af den helige Anna, officiel Helligdag under Indflydelse af Modreformation og Mariaforgudelse og fra Slutningen af det 18. Aarh. en profan folkelig Fest til Ære for Wienerinderne, der den Dag næsten alle, og de smukke især, hed Anna, Annette, Nannette, Nina etc. I Prateren var ogsaa Stephan Schütze, som fortæller om Løjerne, der siden 1776 kulminerede i et Fyrværkeri, i sin Artikelserie »Reise nach Wien« (Zeitung f. die eleg. Welt 1818 884 ff.) og oplyser: »Der Annentag selbst fiel auf den Sonnabend . . . Den folgenden Tag, am Sonntage, ward der Anne aber erst ein Hauptfest«. Annafestens Historie er fortalt af Gustav Gugitz i »Von Leuten und Zeiten im alten Wien« 1922 63 ff. ¶ 245,5-6 »mine Øines Direktion«] af Skolemesterens Replik til Obersten i »Frejas Alter« 1. Akt. (Lieb. XIII 33). ¶ 245,12-16 *Asmus's Brev til Andrees . . .*] »Brief an Andres die Illumination betreffend« (Claudius Sämtliche Werke des Wandsbecker Boten I-II 1774 134 f.).

247,15-16 *vi havde ingen Tydsk . . . mehr poliert*] Jacob v. Thybo

fremhæver overfor sin danske Tjener Peer: »min gamle tydske Tiener. Er ist mehr puliert« (2. Akt, Sc. 2). ¶ 247,29–248,2 *Har du glemt dit Dansk, for alt det Fransk . . . , du ikke har lært, ligesom Chilian*] jfr. »Ulysses von Ithacia« 1. Akt, Sc. 14.

249,4 *Wocher*] om Kaptajn Wocher se 269,14–18 m. Note. ¶ 249,10–13 *Schottky . . . fra Berlin, for at studere . . . gamle . . . Manuscripter . . .*] Publicisten Julius Maximilian Schottky (1794–1849), f. i Schlesien, opholdt sig i Wien for at samle Folkeminder (Hoffmann v. Fallersleben: Verzeichniss d. Altdeutschen Handschriften d. k. k. Hofbibliothek zu Wien 1841 XI). Büschings Nachrichten Maj 1817 meddeler: »Dem Herrn Schottky ist von Einem Hohen Ministerium des öffentlichen Unterrichts, zur Fortsetzung seiner Forschungen in Wien über die Deutsche Vorzeit, eine Unterstøtztung von 300 Rthlr. für das Jahr von Ostern 1817 bis dahin 1818 bewilligt worden, einen neuen Beweis gewährend, wie alles, was Wissenschaft und Kunst betrifft, die bereitwilligste Unterstøtztung in Preussen findet.« (III 352; jfr. ssts. II 175). Med Oehl's trykte Rejsebreve og hans Wiener-Ophold in mente foretog Schottky siden en Vandring til de dengang besøgte Steder og fortalte derom i en Artikel »Das Wiener Kreuz [5: Die Spinnerinn am Kreuze]; einige Briefe an A. Oehlenschläger« i sit Hæfteskraft »Vorzeit und Gegenwart« I 1823 107 ff. med følgende Motto og Indledning: »Symb. A – O.«

»Das ganze Dichter-Alphabet

Hat Gott, weil Du ein Dichter eben,

Im Namen Dir schon früh gegeben.«

»»Verbinde die Vergangenheit mit der Gegenwart!« riefen Sie vor sechs Jahren dem Trauernden zu, der Sie früher aus Süddeutschland's bewegtester Stadt scheiden sah, als er und zahlreiche Freunde es gefürchtet hatten. – Die letzten Worten des Geliebten sind ein heiliges Vermächtniss, das nur Gewissenlosigkeit leichtsinnig dahin giebt; auch mir blieben die Ihrigen, wie manch früheres dem Schatz Ihrer Erfahrung entnommenes Mahnen, treu dem inneren Sinn eingepägt, und dass guter Same nicht gänzlich zwischen Dornen fiel, sagt, will's Gott, die Zukunft wohl des Nordens gefeiertem Sängere, jenem ächt germanischen Herzen, das auch für Deutschland schlägt und Liebe um Liebe eintauscht«. N. C. L. Abrahams traf Schottky Okt. 1825 i Dresden, hvor S. bl. a. kendte Baggesen (Aug. Baggesen til Jens B., Julen 1825, UB Kiel), og meddelte ham Oplysninger om fortjente Dan-skere til et af S. paatænkt biografisk Lexikon (NKS 3807,4°, 26/10 1825). ¶ 249,15–251,19 *Jeg har været paa Bibliotheket . . .*] de følgende to Sider er, uden Kildeangivelse, næsten ordret gengivet i Skild. 1820 1625 f. (jfr. K. Allerslev Jensen og Torben Nielsen: Dansk Biblioteklitteratur 1950 162). ¶ 249,17–20 *Senatus consultum . . .*] Nationalbibliotekets ældste Oldtidsminde, fundet 1640 i Provinsen Abruzzo i Kongeriget Neapel un-

der en Pløjning paa Jorder tilhørende Grev de Cigale, som forærede Tavlen til Nicolaus Garelli, Livlæge og Bibliotekar hos Kejser Carl VI. Orientalisten Andreas Christian Hwiid (1749–88), der besøgte Wien Efteraaret 1778 og med Iver studerede Bibliotekets Skatte, fortæller: »Livius taler et Sted om, at Bacchanalia udartede saa meget, at man maatte udgive et S. Consultum derimod; og der er ingen Tvivl om, at dette jo er det selv samme, thi Livius anfører Steder deraf, som ogsaa findes her. Hvor fornøjeligt er det, at kunne see saadant et Alderdommens Monument. . . Det er ellers ikke skønt. Tavlen er, som man nok kan vide, endeel opædt af Rust, og spoleret et Par Steder . . .« (Dagbog I 297 f.) ¶ 249,21–30 *Theodosii den Stores Reisekort* . .] den saakaldte Tabula Peutingeriana, efter en tidligere Ejer, den lærde Augsburger Conrad Peutinger, »en Pergaments-Rulle, 21 Fod lang og en halv Fod bred, hvorpaa Veiene til de romerske Provindser, vestlig og østlig, ere tegnede, tilligemed de Vertshuse, Landhuse og Byer, som ligger paa Landeveien, med de gamle Navne tilskrevne. Dette anseer man for det allerførste geographiske Kort, man kiender. Det er kun slet tegnet; men ikke desto mindre, da man regner det fra Theodosius den Stores Tider, omtrent fra 393, er det rigtig fra Middelalderens Geographie . . . Man mener, det er gjort for Armeerne, at de paa deres Marscher kunde have noget at rette sig efter«, skriver Hwiid, der videre fortæller data af Haandskriftets Historie frem til Prins Eugen (der edle Ritter), med hvis Bibliotek det 1738 indgik i det kejserlige (Dagbog I 312 f.).

250,1–3 *Sex og tyve Quartblade . . af første Mosebog* . .] den saakaldte »Wiener Genesis« fra det 4. eller 5. Aarh., 24 Blade purpurfarvet Pergament med 48 Miniaturer og Texten (Uncialbogstaver) skrevet med Guld og Sølv, stammer fra Norditalien og kom 1656 med Fuggernes Bibliotek til Wien. ¶ 250,4–5 *Fragmenter af alle fire Evangelier* . .] latinsk Uncialhaandskrift fra 5.–6. Aarh. paa Purpurpergament kom i Beg. af det 19. Aarh. til Nationalbiblioteket: »Codex sic dictus purpureus, litteris aureis et argenteis scriptus« (Tabulae codicum mss. in Bibl. Palat. Vindobonensi I 1864 Nr. 1185). ¶ 250,6–11 *Herbarium Dioscoridis* . .] Beskrivelse og Tegninger af ca. 400 Planter og deres medicinske Værd efter den romerske Farmakolog Pedanius Dioskorides, en Samtidig af Plinius den Ældre. Manuskriptet, der er en af Nationalbibliotekets største Skatte, stammer fra Beg. af det 6. Aarh. og erhvervedes i Konstantinopel af Flamlænderen, Diplomaten Augerius Ghislain Busbeck (1522–92), der 1554 traadte i Kejser Ferdinand d. Førstes Tjeneste, 1556–62 som Gesandt i Tyrkiet, hvor han politiserede og fordrev iøvrigt Tiden med arkæologiske Studier og med at samle græske Haandskrifter og Antikviteter, som han bl. a. afhændede til Kejseren. ¶ 250,12 *De sidste 5 Bøger af Liolus*] Fejllæsning for Livius (Steph. Endlicher: Catalogus

codicum philologicorum Latinorum Bibliotheca Palatinae Vindobonensis 1836 49), gentaget i den tyske Oversættelse af »En Reise«. A. C. Hwiid fortæller: »Her er og et smukt Haandskrift af Livius fra det 6te Aarhundred, skrevet med Capitalbogstaver paa fiint Pergament uden Skillerum imellem Ordene, og Meningen i een Rad og Følge. Det indeholder 41de til 45de Bog, og i dette Haandskrift allene er denne Stump af Livius reddet. Kunde jeg være saa lykkelig at opdage noget af de mange og mere end 100 forlorne Bøger af denne Historieskriver, det vilde blive mig et Mindesmerke, varigere end Obelirken« (Dagbog I 298). ¶ 250,13–14 *Fragmenter af Evangelisten Lucas* . .] A. C. Hwiid bemærker: »Her er et Fragment af Lucas's græske Evangelium, skrevet paa fiint Pergament som er dyppet i Purpur, med Guld-Bogstaver, der lade til at være indbrændte i Pergamentet. Det er af en høj Alder, uden Tvivl ikke yngre end fra det 5te Aarhundred« (Dagbog I 350). ¶ 250,15–17 *Et Horarium* . .] »Psalterium Davidicum«, 158 delvis purpurfarvede Blade i Oktav med Guldskrift fra Slutningen af det 8. Aarh. Skal efter Traditionen have tilhørt Carl d. Stores Gemalinde og siden været opbevaret bl. Reliquierne i Domkirken i Bremen for endelig at dukke op i Kejser Leopold I.s Samlinger, efter hvis Død det kom til Hofbiblioteket. ¶ 250,18–23 *Pauli Epistel til Romerne* . .] Oehl. har faaet sine Oplysninger fortalt efter Michael Denis »Codices manuscripti theologici Bibliothecae palatinae Vindobonensis« I 1793 314 f. ¶ 250,24–27 *Mexikanske Hieroglypher* . .] »Codex Indiae Meridionalis«, et Billedhaandskrift paa Hjorteskind i eet Stykke, sammenfoldeligt som et Leporelloalbum, der sandsynligvis indeholder Bidrag til Mexicanernes Opfattelse af Astronomi og Tidsregning, kom 1519 fra Cortez til Carl V, som overlod det til Kong Emanuel af Portugal, der videregav det 1521 til senere Pave Clemens VII, fra hvem det vandrede i Medicierne Bibliotek for siden at tilhøre Hertug Johann Georg af Sachsen-Eisenach, der 1677 forærede det til Kejser Leopold I. Om Haandskriftet og dets Historie se nu Codex Vindobonensis Mexic. I. Faksimileausgave der mexikanischen Bilderhandschrift der Nationalbibliothek in Wien. Engel. v. Walter Lehmann og Ottokar Smital 1929. ¶ 250,27–28 *Cortes meente, det maatte være djævelske Troldbilleder*] den katolske Gejstlighed mente Haandskrifterne indeholdt djævelske Formularer og Idolatri og foranstaltede samlet og brændt en Række saadanne og andre Effekter i Mani 1561, som Bernardo de Lizana omtaler 1633 i sin »Historia y conquista de Yucatán«; jfr. Collection de textes relatifs aux anciennes civilisations du Mexique . . T. I vol. 2 1929 101 f. ¶ 250,28 *Jeg har faaet et Kobber med deraf*] daværende Kustos ved Hofbiblioteket, Gottlieb von Leon skriver: »Der englische Historiograph Robertson liess einige Blätter aus diesem Denkmale in seiner Geschichte von Amerika nachstechen« og oplyser i en

Note: »S.[i]che] The History of America b: William Robertson. Vol. II. p. 482 hierzu die Kupferplatte« (Kurzgefasste Beschreibung der K. K. Hof-Bibliothek in Wien 1820 27 f.).

251,1-5 *Et .. Evangeliarium ..*] De fire Evangelier paa Latin med Guldskrift paa Pergament. 8 Tavler og 84 Initialminiaturer af Johann von Troppau, Præst i Landskron og Kanonikus i Brünn, bestemt for Hertug Albrecht III af Østrig, fuldendt 1368. Det svære Pragtbind i drevet Sølv, forgyldt, er fremstillet 1446 til Kejser Friedrich III. ¶ 251,6-9 *To Bønnebøger ..*] 1: i et Bind formet som et lille Alter med Sidefløje ligger en Bønnebog med Miniaturer og Initialer forfærdiget o. 1450 til Philipp den Gode af Burgund, hvis Sønnedatter Marie af Burgund bragte den til Østrig. - 2: en latinsk-fransk Bønnebog fra det 15. Aarh., 214 Pergamentblade i 4° med forgyldte eller malede Bordurer og forsynet med 8 Tavler, indbundet i grønt Fløjl med det burgundiske Vaaben i Sølv. Ogsaa andre Tidebøger har været tillagt de burgundiske Hertuger (Th. Gottlieb: Die Ambraser Handschriften I 1900 27) eller ment bestemt for Maria af Burgund. Saaledes en prægtig latinsk Bønnebog paa delvis sortladent Pergament, 186 Blade stort med 15 store og talrige mindre Miniaturer af den van Eyckske Skole. ¶ 251,14-15 *Det keiserlige Bibliothek ..*] »Der Prunksaal« er med sine antike Buster og Statuer af Habsburgerne, med Prins Eugens store, kostbare Bogsamling indbundet i rød Saffian etc. etc. det største og bedst bevarede Eksempel paa forrige Tidens fyrstelige Bibliotek, opført 1722 ff. af Fischer von Erlach, en lang, tempelhøj Sal, der midt for udvider sig ovalt og løfter sig i en Kuppel, baaret af 8 fritstaaende Søjler, smykket af Maleren Grau med en imponerende Tavle, hvorpaa alle Videnskaber i symbolske Figurer kredser i hyldende Attituder om Musatempets Stifter Kejser Carl VI. ¶ 251, 23-24 *Husene have ikke Nummere, men smuktmalede Skildter*] største Delen af det gamle Wiens malede eller skulpturerede Skilte havde religiøse Motiver; hyppige især var Fremstillinger af Jomfru Maria som Himmeldronningen, hvis Beskyttelse man søgte, men ogsaa mange Erintringer om historiske Begivenheder (Tyrkerkrigene f. Eks.) fandtes, ligesom Haandværkerlaugenes forskellige Symboler selvsagt prægede Gadebilledet. At forsyne Husene med Skilte af Hensyn til den lokale Orientering stammede fra Middelalderen. I det 16. Aarh. begyndte man en Nummerering, som nøjagtig først gennemførtes under Maria Theresia, men samtidig brugte Forretningsfolk i Reklameøjemed malede »Ladenschilder«, der i det 18.-19. Aarh. ofte repræsenterede en Kunstværdis. Den tyske Forfatter Adolf Glasbrenner, der besøgte Wien i Midten af 1830'ne, skriver: »Einen eigenen Reiz haben diese schönen Gemälde, mit welchen Kaufleute, Fabrikanten, Bierwirth etc. ihre Gewölbe schmücken und bezeichnen. Hier siehst du den »römischen Kaiser« in seinem Ornate, dort »den

guten Hirten«; hier prangt eine »Hofdame«, dort watschelt eine »weisse Gans«; bald stehst du vor dem Bilde des »Königs von Baiern«, bald vor einem »Mönche«, und nicht weit von ihnen erblickst du einen »rothen Stier« etc., etc.« (Bilder und Träume aus Wien I 1836 22 f.).

586. Kbh. 29/7 1817. Fra Christiane Oehlenschläger. NKS 1674,2°. Trykt: Mindebl. 242-44 (delvis).

252,7 *Brev af 28 Junii*] Br. 579. ¶ 252,7-8 *mit senere til Dresden*] Br. 583. ¶ 252,18 *fra Kammerherren*] kendes ikke. ¶ 252,21 *Etatsraad Saabye*] K 420: 309,1 og Aa. Rasch: Niels Rybjerg 1964 85 ff. ¶ 252,23-24 *først i December Termin .. men .. intet .. i Vejen fra Saabyes Side*] iflg. Kammerherre Bertouchs »Afrekning med sin Søn Poul Godsche fra hans Afreise i Dec: 1816 til hans Hiemkomst 1818« indbetalte han Dec. 1817 »paa Rybergs Contoir det udstødte Credit Brev«, stort »5351 Rd. 5 Mk. 12 Sk.« (Bertouchs Arkiv Pk. 10, RA).

253,8 *Brev af 17 Junii*] Br. 578. ¶ 253,29-30 *Maen var go*] efter Johannes Oehl.s Udsagn (B I 360,13-14).

254,12 *artigt Brev*] kendes ikke og er ikke indført i Teaterstyrelsens Protokol over afgaaede Breve (TA). Dagen 4/8 1817 meddeler: »Øhlenschläger har paa sin Udenlandsreise skreven et nyt Sørgespil: »Fostbrødrene«, som man til Vinteren kan vente opført paa det kongelige Theater«. ¶ 254,15 *i et Brev til min Fader fra K: M:*] kendes ikke. ¶ 254,26-255,2 *den guddommelige Hroars Saga ..*] jfr. B III 90,16-17; Rahbek havde i »Tilskueren« 8/7 1817 i sin Anmeldelse af P. E. Müllers Sagabibliothek skrevet: »maaskee har Oehlenschläger ved de mange mange herlige Digtninger, lige fra sin medrette saa yndede Vaulunder, og indtil sin deilige Hroars Saga, som Tilskueren i dette Øieblik kommer varm og glad fra at læse, han af denne udtømmelige Kilde har øst, vakt en langt mere brændende, langt varigere Tørst derefter, end om det .. var blevet hans Lod umiddelbar at føre os til Kilderne selv«. Rahbeks yderligere Ros maa saaledes have været mundtlig til Boye og iøvrigt til Molbech med, som det maaske fremgaar af P. Hjorts Brev til denne 30/10 1817: »At Rahbek roste saa umaadelig Hroars Saga, er just et Beviis paa, at de fleste Raisonnements burde have været bortskaarne, undtagen dem om Poesien« (NKS 2336,4°).

255,2-4 *Mig .. ondt ved at gjøre tilpas ..*] K. L. Rahbek skriver 7/12 1825 til Skolemanden Rasmus Borch: »Jeg har paa en Maade faaet en Hilsen fra dig ved min Svigerinde Fru Oehlenschläger, der jo nylig har været hos dig, for en Suplicantinde. Kan du gjøre noget for den Sag, vil du dermed gjøre mig en stor Glæde, da samme Fru Oehlenschläger er en velsignet Kone, som jeg altid har holdt meget af, om det saa kun var for det hun i Freias Alter Striden hadede mig af sit ganske Hjerte. Thi saa

skal Koner være« (NKS 4498,4°). ¶ 255,13 *recenseret Hagbarth og Signe*] se Noten til 105,22. ¶ 255,24–27 *lade Cotta viide . .*] se Noten til 155,21–30.

256,3–4 *Røgen af Bedstefaders Pibe, som den lille Pige i Prateren*] ikke i »En Reise«.

587. Wien 31/7 1817. Til J. F. C o t t a. Cottasche Buchhandlung Nachfolger, Stuttgart (Fot. KB).

256,13 *Prof: Michaelis*] Salomon Heinrich Michaelis (1768–1844), Professor i tysk og fransk Litteratur i Tübingen 1810–17, siden Redaktør i Stuttgart, Ven af Cotta og Wangenheim, som han støttede i Forfatningskampen ved sin statsretlige Korrespondance i Allgemeine Zeitung. Han havde tidligere været Hofboghandler i Neu-Strelitz, men forvistes af Hertugen paa Grund af Uredelighed. Et lidet sympatisk Portræt af den jødiske Publicist har Teologen Max Miller gjort i Zeitschrift für württembergische Landesgeschichte III 1939 158 ff. ¶ 256,22–24 *Die Gedichte . .*] herom Noten til B III 35,17–36,19. ¶ 256,24 *Haug*] se K 347: 176,1. ¶ 256,26 *ein grösseres Werk*] om den tyske Overs. af »Hroars Saga« se Noten til B III 160,30–161,1.

257,1 *Ludlams Höhle . . ein neues Stück*] herom Noten til Br. 610. ¶ 257,5–12 *Palnatoke ist dagegen weggekommen . .*] se 311,9–10 og Noten til B I 29,9.

258,1–5 *Meine Frau hat von Frege . .*] se 155,21–30 m. Note. ¶ 258,23 *Ich werde . . Frau von Huber einen Brief schreiben*] Br. 589 ¶ 258,25 *ihren Sohn*] se Noten til B I 158,25 ¶ 258,26 *Wie befindet sich jetzt ihr Sohn?*] den unge Cotta havde maattet opgive sine Universitetsstudier Foraaaret 1817 paa Grund af en Lunge- og Hjertelidelse, hvorfor han søgte Helbredelse bl. a. i Italien, hvorfra han vendte restitueret hjem 1819.

259,8–9 *Wollen Sie nicht um den Nachdruck zu entgehen . .*] jfr. 313,4–5. Cotta og Diplomaten Karl Bertuch, en Søn af Forlæggeren, havde været de tyske Boghandleres Repræsentanter ved Wienerkongressen, hvor de paa Grundlag af et af Kotzebue forfattet »Denkschrift über den Büchernachdruck«, der var Kongressens Medlemmer tilstillet, søgte at virke for en almindelig Boghandlerlov for Tyskland-Østrig med Front mod Eftertrykkerne. K. A. Varnhagen v. Ense taler om den sjældne Agtelse, Cotta nød paa Kongressen: »Persönlich stand er mit den grössten Staatsmännern, ja mit gekrönten Häuptern in vertraulichem Verkehr, und seine Verschwiegenheit und Klugheit, so wie die überall hinreichenden Hilfsmittel seiner litterarischen Geschäftsverbindung machten ihn zu dem sichersten und geschicktesten Träger mancher so wichtigen als zarten Anliegen« (Denkwürdigkeiten und vermischte Schriften V 1840 23). Kampen mod Eftertrykkerne rasede dog en lille Menneskealder endnu (se Archiv

für Geschichte d. deutschen Buchhandels II 1879 218 ff.; VIII 1888 195 ff.). ¶ 259,10 *Jetzt ist Correggio wieder nachgedruckt*] Bogtrykker og Boghandler J. B. Wallishausser, der havde Forretning paa Kohlmarkt i Nærheden af Burgtheater og levede højt som Eftertrykker af Alverdens dramatiske Litteratur, udsendte »Correggio. Ein Trauerspiel, nach dem Original abgedruckt«, Wien 1817. ¶ 259,11–12 *Man droht hier alle meine Werke nachzudrucken*] se B III 18,14–22 m. Note. ¶ 259,12–14 *Von Axel und Walburg hat der Nachdrucker über 600 Exemplare verkauft*] J. B. Wallishausser havde trykt den censurerede Udgave af »Axel und Walburg. Eine Tragödie in fünf Acten. Für das k. k. Hoftheater«. Wien 1814.

588. Kbh. 2/8 1817. Fra Christiane Oehlenschläger. NKS 1674,2°.

259,20 *Brev igaar af 6–13 og 14 Juli*] Br. 581.

260,11 *Jeg siger det til Ingen*] jfr. K 254: 229,18–19.

261,19 *paa Billedgalleriet i Cassel*] se B I 294,28–295,25. ¶ 261,20–21 *Herskabet .. reyste i Gaar til Launburg*] Majestæterne med Følge forlod Frederiksberg Slot 1/8 1817 (Hofmarskallatets Arkiv, Dag-Journal 1/1 1816–31/10 1817 339, RA). Indlemmelsen af Lauenborg, som Danmark havde faaet tilkendt paa Wienerkongressen som Erstatning for Norge, forløb ikke uden Besvær. Hannover ønskede at afkøbe os Hertugdømmet, som det i Aarhundreder havde været i Forbund med, og søgte gennem Preussens Gesandt i Kbh. at virke paa Fyrst Hardenberg, der, overbevist om at Danmark stod paa sit Krav, tværtimod satte Udleveringen i Gang. Efter lange og sejge Forhandlinger modtog den danske Kommissær Grev Cay Reventlow endelig 27/7 1816 Patentet og 2/10 i Ratzeburg, i Domkirken, Stændernes Honnør og Edsaflæggelse. En Deputation fra Lauenborg rejste straks efter til Kbh. og modtoges i Audiens af Frederik VI, som 15.–19. Aug. 1817 besøgte Hertugdømmet for at lade sig hylde af sine nye Undersaatter (Statstidende 22/8, 25/8 1817). Om Lauenborgs Indlemmelse se iøvrigt Georg Nørregaard: »Efterkrigsår i dansk udenrigspolitik 1815–24« 1960 110 ff. ¶ 261,21–22 *og til Dronningens Forældre*] Landgreve Carl af Hessen (1744–1836) og hans Gemalinde Louise (1750–1831), Datter af Frederik V, paa Louisenlund ved Slien, efter Dronning Maries eget Udsagn hendes »jordiske Paradis« (Axel Linvald: Kronprins Frederik og hans Regering 1923 405). ¶ 261,23–24 *Kongen .. faaet viide det smukke Du skriver om ham .. hos Kammerfrøkenen*] Frøken v. d. Maase (Noten til B I 245,23) var i Majestæternes Følge til Lauenborg (Hofmarskallatets Arkiv, Dag-Journal 1/1 1816–31/10 1817 341, RA). ¶ 261,28–262,4 *hvad Du fortæller mig om Ludlams Hule ..*] som Korrespondancen fore-

ligger har Oehl. til Christiane tidligere kun omtalt sin tyske Overs. af »Ludlams Hule« i Br. 578 (178,26–27).

262,14–15 *blottet Dig for meget . .*] jfr. 223,5–16 m. Note. ¶ 262,30–263,1 *lee over mig og min . . Rhoar*] se 187,10. I det i Noten til 264,22–24 citerede Brev takker Kamma Rahbek Christiane Oehl. for et Eksempel af »Rhoars [overstreget] Hroars Saga«, som maaske er et Rudiment af Christianes formodentlig gentagne Fejlskrivning.

263,8 *I Bogen om Bogernes Salg*] jfr. B III 294,16–17. ¶ 263,13–15 *vender Dig ikke de fløyels Sidestykker . . som Don Ranudo*] i 1. Akt, Sc. 2, Pedros Replik til Isabella. ¶ 263,16 *et Brev . . den 29 Juli*] Br. 586. ¶ 263,17 *den 19 Juli*] Br. 583. ¶ 263,18 *Berg*] om Irgens-Bergh Noten til 306,7–8. ¶ 263,24–26 *Hiorth . . skal rejse saa snart muligt . .*] se 321,26–322,7; 334,1–12; 335,7–13 og 358,1–22 m. Noter. ¶ 263,30 *jeg er jo rent dal*] jfr. 151,28–152,1.

264,20 *Rahbek var inde at see »Die Schuld«*] Première som Sommerforestilling 1/8 1817; om Opførelsen af »Brøden« se Noten til 318,18–19. ¶ 264,21–22 *til Theatrets Brug som Brünnik kalder det . .*] Adr. 29/7 1817. ¶ 264,22–24 *K: M. havde sendt Lotte en lille Kurv . . og mig en større til min Geburtsdag . .*] og samtidig et Brev, dat. 28. Juli, hvori hun skriver, at det var hendes faste Forsæt at komme personligt for at lykønske sin Søster, men at hendes Helbred trods Brandis' Medikamenter var saa elendigt, at hun havde maattet opgive det. »Dette uaiget, er jeg forvisset om, at Du vist tiltroer mig, at jeg ikke glemmer Dig paa denne Dag, der for os begge saa ofte har været en sand Glædesdag«. Og Kamma Rahbek fortsætter med et Suk: »Hvor faa der er af disse oprinder endog for dem, der, efter menneskelig Viis at dømme, fortiente dem langt bedre, end jeg – hvor ofte Menneske[ne] selv, ved at tilfredsstille Lidenskabens ukjærlige Fordringer, berede sig selv og andre Sorrig-Dage, endskiøndt de dog burde betænke, at da det i saa mange Tilfælde, endog med den bedste Villie, aldeles ikke staaer i deres Magt at fremkalde Glæden: var det dobbelt Pligt i det Mindste at tilbageholde Sorgen, der, hvor de formaae det – dette er en sørgelig Tanke, som Du maae tilgive, jeg end ikke i dette Øieblik har kunnet forjage. Gud veed, at den ikke er yttret for at formindske Din Glæde; men at den egentlig har paatrængt sig mig i det jeg ret levende beklagede, ei at kunne forøge denne efter mit Hiertes Tilbøielighed« (NKS 1674,2°).

589. Wien 5/8 1817. Til Therese Huber. Udskr.: »An Ihr Hochwohlgeboren Frau von Huber in Stuttgart. Abzugeben in die Cotta'sche Buchhandlung«. Preussische Staatsbibliothek, Fot. KB.

265,23 *ihrer liebenswürdiger Tochter . .*] om Luise Herder se Noten til 120,15.

266,18 *Ihnen mehr schreiben*] andre Breve fra Oehl. til Fru Huber kendes ikke. ¶ 266,19 *Wie befindet sich ihre Frau Tochter*] se 120,19 m. Note. ¶ 266,22-25 *mit der Frau v. Pichler .. darin einig das[s] die h u b e r s c h e E r z ä h l u n g e n z u d e n b e s t e n .. gehörten*] som allerede bemærket i Noten til 120,9-10 skrev Therese Huber under sin Mands Navn en Række Fortællinger. Hendes Anonymitet afsløredes af en Boghandler 1811, og i 1819 fortalte hun i Forordet til Hubers samlede *Erzählungen III* om sit Forfatterskabs Begyndelse som en Frugt af Nød og Trang. Hun efterlod sig henvend tresindstyve større og mindre Romaner og Fortællinger – foruden et Utal af Skizzer – der enten kom selvstændigt eller i Tidsskrifter og Almanakker. Forholdet mellem Kønnene er et gennemgaaende Tema i hendes Forfatterskab, der ofte skildrer Begivenheder i hendes eget eller hendes Nærmestes Liv og Omgang og indeholder en Række Samtidiges Portrætter. Hendes Forbilleder findes blandt engelske og franske skrivende Damer. Holdningen er moralsk og verdslig opbyggelig, Livssynet forsonligt og Tendensen Humanitet. Fremstillingen oplives af gode Bemærkninger, men er oftere trivielt og Stilen med. Direkte Besked om Fru Hubers kraftigt stræbende Natur og bevægede Liv faar man af hendes mangfoldige Breve, hvor det vrimler med livfulde Bemærkninger og Karakteristikker af alskens Forhold, og hvoraf man i særlig Grad kan fremhæve de smaa Mesterværker af behjertet-pædagogisk Overtalelse i Breve til Sønnen (Rudolf Elvers: Victor Aimé Huber og Noten til 120,12). Om hendes Menneskelighed taler ogsaa Korrespondancen med Caroline Pichler, som Fru Huber sandsynligvis tidligere har opfordret til at bidrage til Cottas *Taschenbuch für Damen* (Caroline Pichler: *Denkwürdigkeiten I 1914 308 f.*). Uden at have set hinanden eller iøvrigt nogensinde at faa Lejlighed dertil begyndte de i 1818 at korrespondere og fortsatte jævnligt dermed til Fru Hubers Død. Karl Glossy har offentliggjort Fru Pichlers Breve i *Jahrbuch d. Grillparzer-Gesellschaft III 1893 269 ff.*; Ludwig Geiger *Therese Hubers ssts. XVII 1907 190 ff.* Heraf fremgaar det ogsaa, at de som Forfattere gensidigt har agtet hinanden.

590. Prag [8. el. 9/8 1817]. Til N. Fürst. Abraham'ske Autografs., 4°. Udskr: »An Herrn von Fürst, Gelehrter in Wien. Spiegelgasse No 1163. Steige rechts, 5ter Stock«. – Dateringen er motiveret ved Udtalelse 267,4 og Kommenteringen af 280,23-25.

591. Prag 9/8 1817. * Til Christiane Oehlenschläger. Trykt: »En Reise« II 108-27.

267,19-21 *Nille i Erasmus Montanus ..*] »Erasmus Montanus«, 2. Act, Sc. 3.

268,12 *Arrarat; om ikke det høieste Bierg i Asien*] jfr. Narrens Replik til Sultan Soliman i »Aladdin« 5. Akt (Lieb. I 297).

269,14–18 *Capitain Wocheer .. Kunstkiender ..*] daværende Kaptajn, senere Generalmajor Gustav v. Wocheer (1779–1858), havde gjort Napoleonskrigene med, toges til Fange 1799 i en Træfning ved Ilans, udveksledes snart efter, oplevede Ulms Kapitulation 1805, kom atter i Fangenskab efter en Fægtning ved Neumarkt 1809, udveksledes igen og deltog i Felittoget i Tyskland 1813–14 og 1814–15 i Italien. Han var ikke alene Kunstkender, men Maler selv (Thieme-Becker XXXVI 1947 160), og efterlod sig et betydeligt Bibliotek. Under sit Ophold i Wien 1825–26 traf N. C. L. Abrahams i det Geymüllerske Hus »Major Wocheer, der af Oehlenschläger blev omtalt i hans Reise og af Baggesen gjort saa latterlig i hans Recension [se Baggeseens, iøvrigt ikke paa tysk udkomne, Breve til Adam Oehlenschläger 1818 2. Hæfte 11, 24]. Wocheer, der var en meget elskværdig og interessant Mand, fandt sig ingenlunde tilfreds med den Celebritet, Oehlenschläger havde forskaffet ham« (Meddelelser 240). ¶ 269,19 *Doctor Tschöpholz*] Magnetisøren hedder Franz Tschebulz (1758–†?), som Professor Erna Lesky ved Institut für Geschichte der Medizin der Universität Wien meddeler Udg. Han havde intet Forfatterskab, men var Medlem af det medicinske Fakultet og helligede sig efter 1815 magnetiske Behandlinger, som hans Medarbejder, den italiensk fødte, meget søgte og beundrede Mediciner Johann Malfatti († 1859), Livlæge hos Enkehertuginde Maria Beatrix d'Este havde fornyet Tilliden til. ¶ 269,20 *den saakaldte dyriske Magnetisme*] sonnambule Tilstande og derunder Helbredelse ved Strygninger kendes allerede i Oldtiden. I nyere Tid nævnes Paracelsus som Metodens Teoretiker, og til ham støttede Fr. Anton Mesmer (1734–1815) sig, idet han nøjere forklarede Himmellegemernes Indflydelse paa de levende Væsner ved et Fluidum, som findes overalt, og som Mesmer først mente stod i Forbindelse med Elektriciteten, men rettede snart sin Opmærksomhed paa Magnetismen og opdagede efterhaanden, at han kunde fremkalde de samme Virkninger med sine blotte Hænder, hvoraf han sluttede, at der fandtes en Slags Magnetisme i det menneskelige Legeme, som sammen med den mineralske Magnetisme udgjorde det Fluidum, der gennemtrængte Universet og forbandt dets forskellige Dele. Denne modificerede Form kaldte han, til Forskel for den mineralske, for den dyriske Magnetisme og tillagde den stor kurativ Værdi (P. D. Koch: Nogle Træk af den dyriske Magnetismes Historie 1899). Misbrug bragte Mesmerismen i Vanry, men efter 1812 vinder den i Tyskland atter Fremgang. Skild. 7/12 1816 skriver: »I Berlin hører nu Magnetismen, som selskabelig Underholdning, til Dagens Orden; alle tænkende Læger ere enige om at betragte dette Phænomen som et Lægemedel«.

Rasmus Nyerup bemærker 16/2 1817 til Rasmus Rask: »Den animalske Magnetismus begynder her at spøge noget; men den faaer ingen ret Magt« (Add. 198 fol.). Øvrigheden havde dog allerede fundet det nødvendigt, »at saadanne Bestemmelser fastsættes, hvorved Misbrug af den dyriske Magnetisme kunde forebygges«, hvorfor en kgl. Resolution 21/12 1816 allernaadigst befaler, »at samtlige Læger, igjennem det kongelige Sundheds-Collegium, skulle tilkjendegives: at enhver Læge, der anordner Anvendelsen af den dyriske Magnetisme, skal være pligtig til, strax at indberette saadant til bemeldte Sundheds-Collegium, og derhos forklare den foregaaende Behandling af den Sygdom, imod hvilken Magnetismen anvendes . . .« (Collegial-Tidende 1817 170-171). Pressen bragte jævnlig Notitser og Artikler herom (f. Eks. Skild. 1/12, 5/12, 8/12 1812; 28/9, 7/12 1816; 13/5 1817). Sibbern læste 27/12 1816 i Videnskabernes Selskab om den dyriske Magnetisme, fortæller Molbech (NKS 439,8°). Litteraten Blok Tøxen udsendte samtidig »Den menneskelige Magnetisme . . . En højst underholdende og lærerig Nytaarsgave, for Aaret 1817«, en Fordanskning af den tyske Professor Jos. Webers Skrift (Adr. 30/12 1816), som allerede i Marts n. A. næsten er udsolgt (Adr. 13/3 1817), hvortil Adrastea 15/3 bemærkede, at Skriftets »hurtige Afsætning vidner om den Interesse denne Gjenstand mere og mere erholder for Almeenheden«. Interesse vakte dog særlig Overs. af det i Noten til B I 248,20 nævnte Arbejde af Kluge, der refereredes gennem 15 Numre i Adrastea Jan.-April 1817, og Livlæge Brandis' Bidrag (Noten til 274,29-30). Overlæge Claus Manicus konstaterer siden, at det herhjemme 1816-18 hørte »til Dagens Orden at fortælle og lade sig fortælle om magnetiske Underkurer, og det var ikke alene Lægfolk, der udøvede og sværmede for den nye Methode, men de første og lærdeste Læger vare overbeviste om dens Virksomhed« (Bibl. f. Læger XL 1844 294). ¶ 269,28-29 *det mexikanske Hiorte-læder*] jfr. 250,24-30 m. Note.

271,18-22 *læst det af Eschenmayer og to andre Professorer udgivne Tidsskrift . . .*] i det af C. A. von Eschenmayer, D. G. Kieser og Fr. Nasse udgivne Archiv für den thierischen Magnetismus I 1817 i Afhandlingen: »Merkwürdige und eingetrossene Vorhersagung zweyer Sonnambülen auf das Ende Octobers 1816«.

272,8 *Makbeth hos Hexerne*] »Macbeth« 4. Akt, Sc. 1.

273,29-30 *Polititilsyn vil kunne forhindre Misbrug*] i den i Noten til 269,20 citerede kgl. Resolution hedder det endvidere, »at enhver, der, uden at have Tilladelse til at praktisere som Læge, anordner Brugen af den dyriske Magnetisme, vil blive at ansee som Qvaksalver, samt at det er Hs. Majestæts allerhøieste Villie, at Overøvrighederne, enhver i sit Embedes-Distrikt, skulle vaage over, at der ikke gjøres nogen ulovlig Anvendelse af den dyriske Magnetisme« (Collegial-Tidende 1817 171). Om Lægfolks bil-

lige Interesse skrev Ingemann sin morsomme, aldrig opførte, Komædie »Magnetismen i Barberstuen« (1821), en ny politisk Kandestøber.

274,11–12 *Issedorernes eenøiede Nation* . .] Arimasperne var enøjede (Herodot 3,116; 4,13; 27). ¶ 274,13–16 *Cetera jam fabulosa* . .] »Alt hvad der iøvrigt fortælles er sagnagtigt: At Helluserne og Oxionerne har menneskelige Ansigtstræk og vilde Dyrs Lemmer og Led er aldrig blevet konstateret og jeg lader det være et aabent Spørgsmaal« (Germania, Kap. 46)). ¶ 274,29–30 *et interessant Skrift af vor lærde . . Etatsraad Brandis*] Louise dal Borgo fortæller Olinto dal B. 26/8 og 5/9 1816, at Dronningens Livlæge Joachim Dietrich Brandis (1762–1845) med Held, som det syntes, har forsøgt en magnetisk Kur paa den unge Frøken v. d. Maase (dal Borgos Arkiv, RA). Adr. 28/2 1818 averterer udk. hos Gyldendal: »Ueber psychische Heilmittel u. Magnetismus von J. D. Brandis, M.D., kön. dän. Leibarzte, Etatsrath u. Ritter v. Dannebrog. Kopenhagen 1818. 172 Seiten gr. 8°. Heftet 3 Rbd. Trp; 3 Rbd. 80 sk. Skrp.«. J. P. Mynster bemærker 4/3 1818 til Provst Engelbreth: »Brandis [har] i disse Dage . . udgivet en særdeles interessant og velskrevne Bog om Magnetismus« (Kirkehist. Saml. 4. Rk. IV 453). Friederike Brun skriver 7/3 s. A. til Prins Christian Frederik: »Brandis Werk über den Magnetismus ist nun erschienen; Es wird Epoche in der Geschichte desselben machen – den so, mit der Philosophie der Vorsicht, Umsicht und Wahrheitsliebe, ist noch nichts über diese sonderbare Erscheinungen gesagt. Aus diesem Wercke kann man Brandis nur hochachten – beinahe lieben. So rein geistig, u zugleich so weise beschränkt ist seine Ansicht, u doch sein Gefühl so warm – so grandios die Übersicht des Ganzen; u auf eine so einfach-erhabene Weise, die höchsten Hoffnungen der Menschenbrust bestätigend, ohne die Seele aus dem ihr als möglich bestimmten Kreise herauszutreiben: Hohen Genuss wird Ihnen und meiner theuren Prinzess. die Lektüre dieses interessanten Werkes machen, welches ich aber schwer verstanden haben würde, wenn mein Freund Bonstetten nicht Bonnetes Contemplations u. Palingenesie mit mir erklärend gelesen« (Kongehusets Arkiv, RA). Provst Schmidt noterer 17/3 1818: »Kl. 7 gik jeg i Klubben, men kunde ej faae fat paa Brandes om Magnetismen hvorom der er megen Rift« (NKS 369^c, 8°).

275,2 *fidus Achates*] »den tro Achates«, Æneas' Følgesvend (Æneiden VI 158 og flere Steder) ¶ 275,6 *forstaaer flere Sprog grundigt*] som et lille Eksempel paa Fürsts litterære Udnyttelse af sine filologiske Indsigter kan nævnes en Sammenligning mellem A. W. Schlegels Overs. af Hamlets Monolog og Filologen Martin Spans uheldige Fortyskning i »Der Sammler« 18/12 1819. ¶ 275,26–27 *hvor Keiser Marcus Antonius tilbragte tre Aar med Studeringer*] Dele af Kejser Marcus Antonius' Selvbetragtninger er skrevet paa Donau-Fronten, medens Krigen mod Marko-

manerne rasede 178–80, og hvorunder Kejseren døde enten i Sirmium eller i Wien.

277,10–11 *Göz von Berlichingens Trudsel* ..] »Götz v. Berlichingen«, 4. Act (Goethe Werke, Weimar-Ausg., 1. Abth. VIII 125). ¶ 277,15–16 *Det bohmske Sprog er et underligt Sprog*] jfr. Ulysses' Replik i »Ulysses von Ithacia« 1. Act, Sc. 15.

278,4–5 *de skønne Thaarupske Viser*] om Oehl.s Vurdering af Thaarup se K 178: 33,11–12. ¶ 278,5–6 »I Østen søvblaa Dagen smiler] »Peters Bryllup«, Cecilie synger i 1. Akt, Sc. 9 (Th. Thaarups efterladte poetiske Skrifter 1822 63 f.). ¶ 278,6 *i Dalens Skiød en Hytte laa*] Anna synger i 2. Act, Sc. 6 (ssts. 100 f.). ¶ 278,6–7 *ung Adelsteen*] Halvor synger i 2. Act, Sc. 3 (ssts. 92 f.). ¶ 278,7 *Fædreland, for dig den danske Mand*] Jon synger i 1. Act, Sc. 14 (ssts. 73). ¶ 278,29 *Fouchée*] Napoleons tidligere Politiminister Joseph Fouché havde som et sidste Træk i sit politiske Spil hjulpet Ludvig XVIII paa Tronen, hvorfor Majestæten saa sig nødsaget til at lade ham beholde sit Embede, indtil Fortiden, anført af Hertuginde af Angoulême, som hadede og afskyede sine Forældres Bøddler og alt hvad Revolutionens var, indhentede Renegaten, der i Sept. 1815 maatte fortrække som Gesandt til Dresden for faa Maaneder efter at miste sit Embede og som Kongemorder at landsforvises. Metternich tilstod ham Ophold i Prag (Aug. 1816–April 1818), hvor han til sine politiske Ydmygelser maatte føje at blive latterliggjort af sin unge smukke Kone, der havde taget ham for hans mange Millioners Skyld. Siden flyttede han til Linz og fik 1820, af Hensyn til sit Helbred, Tilladelse til at bosætte sig i Triest, hvor hans sidste Dage forsødedes ved Omgangen med andre højtstaaende Fordrevne, bl. a. Napoleons Søkende Elisa og Jérôme.

279,3–6 *Mozarts Tryllefløite .. kiede af den .. forslugt dem* ..] »Tryllefløjten« blev snart en stor Succes. Efter to Aars Forløb var den opført 200 Gange af Schikaneder og hyppigt spillet paa alle tyske Scener inden Aarhundredets Udgang. Siden aftog Interessen gradvis, men den hørtes endnu enkelte Gange flere Steder paa Digterens Rute (dog ikke under hans Ophold) i Hamborg, Hannover, Kassel, Stuttgart og var siden 1792 stadig paa Repertoiret i Prag, hvor Oehl. overværede Forestillingen 8/8 (Winkler 1817 345). Herhjemme havde Det kgl. Teater 23/3 1816, til Fordel for Mad. Frydendahl, opført 1. Akt deraf, men Operaen som Helhed havde, p. Gr. af tekniske Vanskeligheder, først Première 1826. ¶ 279,9–10 *Skade at det hele Stykke er saa jammerlig sammenjasket*] allerede »Musikalisches Wochenblatt« Nr. X, under »Vermischte Nachrichten« fra Wien 9/10 1791, skriver: »Die neue Maschinen-Komödie: Die Zaub erfl ö t e, mit Musik von unserm Kapellmeister M o z a r d, die mit grossen Kosten und vieler Pracht in den Dekorationen gegeben wird, finden den gehof ten Beifall nicht, weil der Inhalt und die

Sprache des Stücks gar zu schlecht sind«; jfr. Schack Staffeldt: Levnet I 466. Man har villet gøre Schikaneder til en fræk Udnyttter af Mozart, hans Tekst til et sammenlikket Produkt, og, uden Hensyn til hans Fortid som Teatermand og Forfatter, nægtet ham Andel i Librettoens bedre Opfindelser. Goethe, der var umaadelig optaget af Mozarts Musik og af Stykkets Frimurer-Idé, og som gjorde Udkast til en Fortsættelse af Schikaneders Text, hævder 13/4 1823 overfor Frédéric Soret: »man müsse doch auf alle Fälle dem Autor zugestehen, dass er im hohen Grade die Kunst verstanden habe, durch Kontraste zu wirken und grosse theatralische Effekte herbeizuführen« (Werke, Weimar-Ausg., Anhang IV 226), ligesom nyere Forskere vil vide at tyde Teksten som Schikaneders originale Konception, der har paavirket en Række efterfølgende Tryllespil (Egon Komorzynski: Emanuel Schikaneder 1951 170 ff.; jfr. Torben Krogh i Meddelelser fra den danske Frimurerorden 1950-57 419 ff.). ¶ 279,18-21 *Jesuiternes Kirke* . .] St. Ignatiuskirke, opført 1655-1722. ¶ 279,22 *Domkirken eller Borgkirken*] St. Veits Dom, højtbeliggende paa den nordvestlige Side af Prag, omgivet af den vidtstrakte forrige kongelige Residens (Hradsjin), opført 1344 ff. af Bygmestrene Mathieu d'Arras og Peter Parler paa samme Sted, hvor Wenzel den Hellige o. 930 byggede St. Veitskirke, en Rundkirke, paa hvis Fundamenter St. Wenzels Kapel staar. ¶ 279,25-26 *den hellige Nepomuks Sølvkiste* . .] den 73 Centner tunge Kiste, forfærdiget 1736 af Wiener Sølvmeden Joh. Jos. Würth efter Tegninger af Fischer v. Erlach d. y. ¶ 279,26-280,1 *Keiser Wenzel lod . . Nepomuk . . drukne*] om Generalvikaren ved Domkirken Johann v. Nepomuk († 1393)), som Kong Wenzel IV lod kaste i Moldau paa Grund af Opsætsighed, gik der tidligt Frasagn, men en legendarisk Skikkelse og Bøhmens Nationalhelgen blev han først og fremmest ved Jesuitten Balbinus' Skildring (1670), der lod ham begynde som Præst ved Teyn Kirken, stige til Domherre ved St. Veit og Dronningens Skriftefader, og som fortæller, at hans voldsomme Død og Martyrdom skyldes, han ikke vilde forraade sit Skriftebarn. Nepomuks Lig havde flydt lysende ned ad Floden, og der skete Undere ved hans Kiste. Han blev kanoniseret 1729 efter flere forgæves Henvendelser i Vatikanet. ¶ 279,30 *Broen, der gaaer over Moldauen*] Karlsbroen, en af Prags største middelalderlige Seværdigheder, opført 1357 ff. af Domarkitekten Peter Parler paa Foranledning af Kejser Karl d. 4de.

280,1 *Der staaer nu Nepomuks tilbedte Billedstøtte*] af Karlsbroens mange Statuer er den berømteste Billedhuggeren Johann Brokoffs hellige Nepomuk, opstillet 1682, en Broncestatue, hvortil Tusinder fra Bøhmen og Ungarn aarligt valfarter. ¶ 280,3 *Keiser Carl den 4des Grav*] omgivet af et kunstfærdigt Smedejernsgitter ligger midt i Koret det kongelige Gravmæle, opført 1589 af carrarisk Marmor 2×5×5 m., overdaa-

digt smykket paa Siderne med Relieffer af døde Regenter og deres Damer og paa Kistens Laag 3 kronede Gestalter. ¶ 280,17 *Den hellige Veit* . .] St. Vitus, Martyr fra det 4. Aarh., Skytshelgen for choreansk lidende (St. Veitsdans), af hvem Reliquier befinder sig i Domkirken bag Højalteret. ¶ 280,18 *Wallensteins Slot*] straks efter Slaget ved Hvide Bjerg November 1620 lod Wallenstein et Antal Huse rydde paa en Høj nedenfor Slottet og lod italienske Arkitekter og Malere efter italienske Forbilleder opføre og udstyre det fyrstelige, stadig intakte, Palæ Waldstein. ¶ 280,21–22 *men nu vare de alle bortfløine*] jfr. Jeremias 4,25. ¶ 280,23 *I Aften spilles her Emilie Galotti*] 9/8 1817 (Winkler 1817 345); se videre 282,29–284,14 m. Noter.

592. [Töplitz og Dresden 11–14/8 1817]. * Til Christiane Oehlenschläger. Trykt: »En Reise« II 127–45.

281,16 *Sproget er blødt*] Laur. Engelstoft skrev 30/5 1804 til Rasmus Nyerup: »De kan ikke troe, hvor det slaviske Sprog er doux, uagtet dets mange Consonanter, men som udtales saa sødt, at jeg hellere hører en Slave bande end en Tydsker velsigne« (Skrifter III 1862 299). ¶ 281,24 *hvorledes den berømte danske Digter Baggeseu levede?*] Oehl. udtaler, at han blev præsenteret i Berlinerselskabet 1806 som en Natursjældenhed, »thi Baggeseu undtagen, havde de brillante tyske Cirkler dengang endnu ingen danske Digttere seet« (Er. II 48). Baggeseu havde i næsten en Menneskealder været aldeles indgaaet med det tyske Aandsliv og var takket være sin rige aandelige Orientering, sit Vid og Skarpsind og hele sin mærkværdige og fascinerende Fremtoning kommen i Berøring med eller i Forhold til Tysklands samtlige litterære og filosofiske Notabiliteter: Klopstock, Voss, Wieland (Edda XXIII 1925 142 ff.), Schiller (Euphorion XII 155 ff.), Jean Paul, Lavater, Pestalozzi (Olaf Carlsen: Pestalozzi i Danmark II–III 1956–57). Fichte, Humboldt osv., men forblev i særlig Grad knyttet i Venskab og Filosofi til Jacobi og Reinhold (Briefwechsel mit Karl Leonhard Reinhold og Friedrich Heinrich Jacobi I–II, 1830). Hans besværlige Ven C. F. Cramer havde oversat »Labyrinth« 1793–95. Baggeseu afbødede i et Brev til Jean Paul Tale om Paa-virkning: »Bevor ich Sie gelesen . . roch ich Sie benkäsisch« (Bagg. Biogr. III Tillæg 11). Caspar Bartholin gør 19/2 1805 Baggeseu opmærksom paa, at Kritikerer Fr. Köppen ogsaa peger paa Familieligheden i en Anmeldelse af Jean Pauls Vorschule d. Aesthetik i »Nordische Miscellen« II 1804: »Auch der genialische Baggeseu ist eine Mischung des Humors und des Witzes, und steht in so fern Jean Paul am nächsen. Nur ist jener leichter, geselliger, dieser gewichtiger, einsiedlerischer« (NKS 225,24°; jfr. Fr. Köppen: Vermischte Schriften 1806 3). Efter Sophie Baggeseus Død tænkte B. paa at emigrere (Jul. Clausen: Jens Baggeseu 1895 150 f.)

og havde da forlængst begyndt selv at oversætte og originalt at forfatte paa tysk. I et Brev til Jacobi April 1800 taler han om en Udgave af »meiner deutschen Versuche« (Briefwechsel mit . . . Jacobi 1830 II 285), og 1803 kom hos Perthes »Gedichte«, hvori den tyske Kritik i hans Ode og Elegier fandt kendelige Aftryk af Klopstock og Voss, medens de lune-rige Sange af hans Scheerenschleifer-Epopée kun vakte forbigaaende eller uvillig Opmærksomhed (jfr. K 211: 104,21; Udtog af tyske Recensioner i Nyerups Biografi af Baggese i Lahdes Samlinger af fortiente danske Mænds Portraiter III 1806 og K. F. Plesner: Baggese Bibliografi 1943 105 ff.). Samme Aar kom »Parthenais«, et mere heroisk end »idyllisches Epos«, hvori B. med Forbilleder hos Wieland og Gessner kappedes med Goethe og Voss, og som trods alle Forbehold fik Wilh. v. Humboldt til at bede B. om ikke at opgive sit tyske Forfatterskab (Bagg. Biogr. III Tillæg 100 f.; jfr. Nerthus I 1964 111 f.). En sikrere og friere sproglig Beherskelse fandt den akademiske Kritik i »Heideblumen« (1808), hvorom, som om Baggese's tyske Poesier overhovedet, Gräter i et Brev 3/1 1809 til Rasmus Nyerup udtaler sig helt enthusiastisk (Add. 87,4°). Allerede i »Gedichte« havde B. harcelleret over det moderne Tysklands Poesi og Filosofi og gjorde det fyndigere og mere programmatisk i sit danske Rimbrev »Romerering« 1804. Fra samme Tid stammer den aristophaniske Komædie om de tyske Romantikere »Der vollendete Faust«, som ingen Forlægger kunde finde (K 362: 207,13), og som Supplement hertil 1810 »Der Karfunkel oder Klingklingel-Almanach«, hvormed han understøttede Voss' Angreb paa Heidelberger-Romantikken og den gamle Formdyrkers Latterliggørelse af Kredens Sonnetkultur. Det Selvportræt, B. tegnede som Danwaller i Indledningen, karikerede en af de medtagne, Achim v. Arnim, i Romanen »Gräfin Dolores« (1810) som Digteren Waller (se herom: Arnim: Tröst-Einsamkeit; hrsg. v. Fr. Pfaff 1883 LXXXIV ff. og Fr. Schulze: Die Gräfin Dolores 1904 49 ff.), hvorom P. Hjort skriver 23/10 1817 lidt desorienteret til Molbech: »Skaf Dem endeligen Arnim's Gräfin Dolores, der er en Digter i, som er en meget god Satire paa Baggese. Derfor skrev han Klingklingelalmanakken!« (NKS 2336,4°). Mistroetigt noterer Albrecht von Schönberg 30/10 1810: »Om Baggese dømte R[etzer] ikke paa det beste. Slemm er det for B., han staaer nu mellem de Dygtige og de Maadelige og ingen af Partierne vil engang have ham« (NKS 536,8°, II). Under Mærket Danwaller publicerede B. samtidig Digte i den af ham hos Cotta udgivne »Taschenbuch für Liebende«. Resten af hans tyske Forfatterskab kom posthumt. Efter 1810 aftager ogsaa (fraregnet Kielerepisoden 1812) hans Omgang og Brevveksling med den tyske litterære Verden for først i Beg. af 1820'ne under Digterens sidste Leveaar og fornyede Ophold i Tyskland at oplives. P. Hjort hævder 13/10 1817 overfor Molbech: »Øhlenschläger er agtet efter Fortjeneste, og de

faae som ikke have læst Correggio udskammes ordentligen. Baggesen kjender vel flere, men jeg har, paa Ære, ikke truffet En, hvem han det ringeste har interesseret, og hvor man kan Jean Paul, Thümmel og Sterne udenad, der kan heller ikke hans langstrakte humoristiske Reise have gjort synderlig Lykke« (NKS 2336,4°). Febr. s. A. hedder det i en (aarevis forsinket) Anmeldelse af den Lahde-Nyerupske Portræt- og Biografisamling om Baggesen: ».. der pomphafte und imponirende Anfang der Lebensbeschreibung .. [dürfte] schon jetzt 15 Jahre später als er niedergeschrieben wurde, seine Einschränkung leiden und unter die Beweise gehören, wie misslich es ist, das Leben noch lebender Männer zu beschreiben. Rec. erinnert nur an den hohen Ruhm, den seitdem der dänische Lieblingsdichter Oehlenschläger sich erwarb, und an die Niederlagen, die grössern und die kleinern, die der gute Baggesen in seinen neuesten literarischen Fehden zu erleben das Schicksal hatte ..« (Ergänzungsblätter zur Allgemeinen Literatur-Zeitung (Halle) 1817 Nr. 17 134), og hvorum tyske Læsere kunde overbevise sig gennem A. E. Boyes Korrespondancer til Mb. f. g. St. Samtidig blev der ham en nødtørfvig, men ikke uvenlig Omtale til Del i Brockhaus' Conversations-Lexicon I 1817 447. ¶ 281,30-282,11 I *Almindelighed troede man ..*] denne Passus især provokerede Baggesen til hans »Breve til Adam Øhlenschläger (i Anledning af En Reise af en Dito)« 1818 (se Noten til B III 37,5-6).

282,18-20 *Om Libussa ..*] Libussa var efter Sagnet Stammer til de bøhmiske Konger og anlagde Prag. Sin Popularitet skylder hun i særlig Grad Johann Karl August Musäus (1735-1787), der hentede sit Stof i Chronik Hagek, som han pyntede paa og fabulerede over med det 18. Aarh.s yndefulde Plaisanteri og optog bl. sine »Volksmärchen der Deutschen« (1782-86), hvoraf Oehl. havde overs. flere, forudskikket en Karakteristik af Musäus, i »Eventyr af forskellige Digtere«. ¶ 282,29-30 *Den berømte Mad. Schröder*] Sophie Schröder (Noten til 171,30), der 1813-15 tilhørte Prager Bühne, optraadte her 20/7-17/8 1817 og fortsatte sin Gæsteoptræden under en 3 Maaneders Orlov fra Burgtheater (jfr. Schriften d. Gesellsch. f. Theatergeschichte XVI 3 ff.) bl. a. i Dresden, Hamburg og Berlin. Digte til hende i Pressen af navngivne og anonyme Penne vidner om hendes usædvanlige Popularitet. Irgens-Bergh fortæller 26/8 1819 Niels Rosenkrantz om en Opførelse af »Macbeth« i Dresden, »hvorved Trængselen for at se Madame Schröder spille, var saa stor, at nogle Mennesker trykkedes halv døde« (Niels Rosenkrantz' Arkiv, RA).

283,3-5 *Schiller .. efterlignet hendes Charakter i Lady Milton*] i Lady Milford. ¶ 283,5-6 *Marinelli .. Herr Polauzky*] Ferdinand Polawsky (1779-1844), f. i Berlin, optoges paa Ifflands Anbefaling i Mad. Döbbelins Selskab (i Potsdam), hvor han i Roller som Elsker og ræsonnerende Kavaller erhvervede sig megen Berømmelse. Han engageredes 1803 af Carl

Liebich til Prager Bühne, som han tjente i 40 Aar trods fristende Tilbud b. a. fra Burgtheater, og agerede med lige Held Antonio i »Tasso«, Narren i »Kong Lear« og Marinelli i »Emilia Galotti« (O. Teuber: *Gesch. d. Prager Theater* II 386). Siden indgik Fædre i hans Repertoire. Oehls Kendelse er bemærket i Karakteristikken af Polawsky i *Der Sammler* 5/11 1818 og i Hormayr's »Archiv für Geschichte, Statistik, Literatur und Kunst« 1824 230: »Über seinen Marinelli .. sagte Öhlenschläger ein wahres Wort unpartheyischer Beurtheilung«. Franz Polawsky spillede Ottavio i »Correggio« (Abend-Zeitung 9/3 1820 og 6/4 1822). ¶ 283,6-7 *siden Rosings Dage har ingen .. behaget mig bedre*] beundrende omtaler Rahbek Finheden af Rosings Spil og konkluderer: »jeg vil ligesaasnt troe at finde en anden Lessing til at skildre en Marinelli, som en anden Rosing til at udføre den« (Morgenposten 18/2 1791). Og J. D. Preisler udbryder efter at have set »Emilia Galotti« paa Burgtheater: »Hvor let kan man .. opdage en andens Feil i denne Rolle, naar man har seet Rosing spille Marinelli saa Mesterlig!« (Journal II 1789 238; jfr. Fr. Schyberg: *Den store Teaterrejse* 1943 279 ff.). Sammenlignet med Rosings Marinelli falder Ifflands helt igennem, udtaler Albrecht v. Schönberg 26/6 1810: »Hans lispelnde Stemme, hans Mangel paa Tænder, hvorved saa meget gaaer tabt, hans tykke Mave, tynde Laar og brede Fødder, alt stødte mig tilbage .. Ogsaa var han mig ikke smidig nok og Rosings beundrede Stemmemodulation fejlede ham ganske« (NKS 536,8°, I). I Rahbeks Papirer findes et Brudstykke af et udat. Brev fra Rosing med en tæt Diskussion om udvalgte Steder i »Emilia Galotti« (NKS 2494,4°; fasc. 84). I 1809 overtog H. A. Clausen (K 15: 7,8-9) Marinellis Rolle. ¶ 283,13-16 *Munkens Scene med Faaborg i Dyveke .. Efterligning .. af disse Scener med Pierro og Banditen*] jfr. »Dyveke« 4. Act, Sc. 3 og »Emilia Galotti« 2. Act, Sc. 3. Hvorledes Samsøe iøvrigt »kunne siges at have traadt i Lessings Spor«, berører Molbech kortelig (Blandede Skrifter, 2. Saml. II 416 f.). ¶ 283,16-17 *De have ogsaa staaet for Schiller, da han digtede Moren i Fiesco*] siden har Otto Brahm (Schiller I 1888 237 f.) haft samme Formodning.

284,28-30 *den rigtige saxiske Mundart ..*] Grammatikeren og Historikeren Johann Christoph Adelung (1732-1806) havde, i Fortsættelse af Gottscheds klassicerende Tendens, i sin monumentale »Versuch eines vollständigen grammat.-kritischen Wörterbuches der hochdeutschen Mundart« (1774-86), saavel som i »Deutsche Sprache« (1781) og »Umständliches Lehrgebäude der deutschen Sprache« (1782) fastslaet det af bedre Folk i Øvre Sachsen talte Tysk som det normale »Hochdeutsch« og vist dets Ahner tilbage til Luther.

286,3 *Goethe har en stor Fortieneste . .]* rigtignok kalder Goethe 1803 i »Regeln für Schauspieler« den sachsiske Tunge for »die reine deutsche Mundart« og tillod ingen Provincialismer paa Teatret (Werke, Weimar-Ausg., 1. Abth. XL 139), men viste i sine Anmeldelser i Jenaische Lit.-Zeitung 1804-07 Dialektdigtere stor Forstaaelse (jfr. Noten til 288, 4-5), ligesom han i »Dichtung und Wahrheit« 2. Theil 1811 85 ff. taler om Dialektens Betydning saavel for den individuelle som nationale Dannelse: »Jede Provinz liebt ihren Dialekt: denn er ist doch eigentlich das Element, in welchem die Seele ihren Athem schöpft. Mit welchem Eigensinn aber die Meissnische Mundart die übrigen zu beherrschen, ja eine Zeit lang auszuschliessen gewusst hat, ist jedermann bekannt . .« (Werke, Weimar-Ausg., 1. Abth. XXVII 57 ff.).

287,20 *Alexander græd, fordi han ikke . . kunde erobre Maanen]* i sin Afhandling »Om Sjælens Ro og Aandens Hvile« fortæller Plutarch, at da Filosooffen Anaxarchos engang i Alexanders Nærværelse hævdede, der gaves utallige Verdener, begyndte Alexander at græde, og da man spurgte ham hvorfor, svarede om det ikke var Grund nok, at han endnu ikke havde erobret een (Oeuvres de Plutarque XIII 1819 430). ¶ 287,22-23 *I Rom spillede man Skuespil i den Osciske Mundart]* Oskiske Skuespil (Osci ludi) eller Atellaner, folkelige Løjer med staaende Figurer, opkaldt efter Byen Atella i Campanien, blev oprindeligt spillet i den oskiske Dialekt, men opførtes efter Campaniens Undertrykkelse paa Latin i Rom og fandt sig dør specielle Digtere, der udviklede Genren. ¶ 287,23-24 *I Comedien havde Italienerne anvendt den venetianske . . Dialekt med Held]* saaledes var det lokalkomiske en af Goldonis stærkeste Sider. Goethe refererer i »Italienische Reise« 1816 226 ff. (Werke, Weimar-Ausg., 1. Abth. XXX 144 ff.) en Opførelse af »Le Baruffe chiozzotte«, Farce i venetiansk Dialekt. Særlig kendt er Komedien »I Rusteghi«. I hans »La Bottega del Caffè« optræder i et venetiansk Milieu en neapolitansk talende Adelsmand Don Marzio. Se videre Hauchs Bemærkninger B III 233,8-24. ¶ 287,25-26 *den florentinske er anset for det samme i Italien . .]* i den toskanske Tunge havde Dante, Petrarca og Boccaccio skrevet.

288,4-5 *Voss . . viist hvad man kunde virke med Dialekter]* Johann Heinrich Voss (K 151-52: 239,22) havde paa det voldsomste angrebet Adelungs Bestræbelser (Jenaische Allg. Lit.-Zeitung 1804 Nr. 24-26, 39-43; jfr. Laurids Engelstoft: Skrifter III 1862 298 f.) og i Königsberger-Udgaven af sine Digte i Bindet med de plattyske Idyller gjort Rede for sit Brug af det rige og velklingende »Sassensprache« under Henviisning til Theokrit: »Wird doch dorische Sprache dem Dorier, denk' ich, erlaubt sein!« (Sämtliche Gedichte II 1802 351 ff.). ¶ 288,4-5 *Hebel . .]* Johann Peter Hebel (1760-1826) skildrede i sine »Alemannische Gedichte« (1803)

i en kærnefuld Schwarzwald-Dialekt Bondens Liv og Omgivelser med en elskværdig opbyggelig Naivitet og et poetisk Humør, der skaffede ham utallige Læsere og Bifald bl. a. af Goethe, som anmeldte Samlingen i Jenaische Allg. Lit.-Zeitung 13/2 1805. Herhjemme hørte bl. hans tidligste Beundrere Baggesen, som 1/3 1806 skriver til A. C. Gierlew, at han »uendelig meget hellere gad have digtet de ægte homerske »Allemanische Gedichte«, end rimet Alt, hvad Delille har rimet« (Bagg. Biogr. III 215). Af Hebels øvrige Arbejder var hans »Schatzkästlein des rheinischen Hausfreundes« oversat og særlig yndet (jfr. Mynsters Liv og Tid 277). ¶ 288,5-6 *norske Digtere have heldigt behandlet den norske Dialekt*] Oehl. har sikkert tidligt kendt Edv. Storms »Døleviser« (i Samlede Digte 1785), men har ogsaa haft Grund til at tænke paa Peter Dass' »Nordlands Trompet« (1739). Iøvrigt forelaa der Prøver paa ældre norsk Dialekt-digtning i L. Hallagers »Norsk ordsamling« (1802), hvori bl. a. findes Michael Heibergs »Bonden i Brydlaupsgaren«. ¶ 288,7-8 den *Jydske og Siællandske* .] meget Materiale til Belysning af dette Spørgsmaal var allerede samlet i Molbechs lille Programskrift »Om Dialecter« (1811), ligesom Oehl. sikkert har kendt Foersoms Interesse for sin Hjemstavns Mæle (se P. Skautrup: Det danske Sprogs Historie III 157 ff. og Morten Borup: Chr. Molbech 215 ff.). ¶ 288,12 *Fyrsten*] Johann Nepomuk von Clary og Aldringen (1753-1826). ¶ 288,14-15 »*Spor af ordnende Menneskehaand*«] Citatet er ikke identificeret. ¶ 288,17 *Pascal*] Oehl. ejede »Pensées« I-II Paris 1812 (Bibliotheca Oehlenschlägeriana Nr. 2063-64), sandsynligvis købt paa Rejsen. ¶ 288,19-20 *Reflections* .] »Pensées«. Première partie, Article 2. ¶ 288,21-22 *Adskillelse .. mellem at overtale og overbevise*] ssts. Art. 3. ¶ 288,25-289,12 *qu'est-ce que l'homme dans la nature?* .] ssts. Art. 4 I.

289,12-17 *L'homme est si grand* .] ssts. Art. 4 III. ¶ 289,18-23 *Il est dangereux* .] ssts. Art. 4 VII.

290,5-9 *L'homme n'est donc* .] ssts. Art. 5. ¶ 290,22-23 *Pater Abraham a Santa Claras Skrifter*] Abraham a Sancta Clara, Klosternavn for Augustinermunken Ulrich Megerle (1644-1709), Datidens katolske Tysklands første Prædikant, berømt i Baiern, Schwaben og Østrig, fra 1677 Hofpræst i Wien. Hans teologiske Dannelse var kun underordnet, men han beherskede som ingen anden den homiletiske Kunst, var en verdensklog og vittig Mand, frygtløs og frimodig, og havde af et ærligt Sind en Tiggermunks Paagaenhed og uopslidelige Tro og Haab. Zacharias Werner var paa Prædikestolen af hans Skole. Med »Merks Wien« (1680), en Bodsprædiken foranlediget af Pesten 1679, begyndte han sin Forfattervirksomhed. Og Pateren skrev som han talte: appellerende til sin Tilhørere og Læsere med Vrede og Indignation, men mest med Satire og Skæmt, vist-

nok ofte svulstigt i Tidens Smag, men anskueligt og pointeret, med træffende, overraskende Billeder og Parabler, med Historier, groteske Paa-fund, Ordspil, Brandere og folkelige Talemaader. Tyrkerfaren afstedkom hans »Auf, auf ihr Christen!« (1683), som ved Goethes Formidling naturaliserede Kapuzinaden i Schillers »Wallensteins Lager« (jfr. Oehl.: Om Evald og Schiller II 92 f.). Af hans øvrige, mangfoldige Skrifter er der særlig Grund til at fremhæve »Judas, der Erzscheml« (1686–95), religiøs Roman i fire Kvartbind, hvor Forræderens Levned er Traaden der forbinder et Kaos af moralske Betragtninger og lystige Historier, og hvori Pater Abraham tydeligst viser sit Ansigt som Satiriker og Humorist. Oehl. ejede et Udvalg af Abraham a Sancta Claras Skrifter, som det fremgaar af hans Brev til P. Hjort 27/12 1826 (Br. 942°), og som han formodentlig har købt i Wien. ¶ 290,24–291,9 »*Melancholische Leute sind Sauer-töpfe* . . .«] »Vergleichung melancholischer Menschen« (Auserlesene Werke I 1846 5).

292,13 *Fyrst Lara*] jfr. Noten til 288,12.

293,12 *ingen latterlig Muus* . . .] jfr. Horats, *Ars poetica* 139. ¶ 293,19 *en venlig »Røg af Miler«*] Johannes Ewald: »Balders Død«. 1. Handling, 3. Optrin, af Lokes Replik (Samlede Skrifter III 1916 26).

294,7 *Malerdreng*] jfr. 224,7–13 og 224,20–22.

593. Dresden 17/8 1817. * Til Christiane Oehlenschläger. Trykt: »En Reise« II 145–63.

295,1–2 *Dresden . . . for elleve Aar siden . . . her tre Maaneder*] Oehl. opholdt sig i Dresden 14/7–3/10 1806. ¶ 295,14 *den Körnerske Familie*] se K 194–95: 69,24–70,3. ¶ 295,22–25 »*En Røg er Verden liig* . . .«] 2. Vers af Georg Michael Pfefferkorns († 1732) Salme: »Hvad gaar mig Verden an, med hvad den har i Eje« (»Was frag ich nach der Welt und allen ihren Schätzen«), skrevet i Altenburg 1667, trykt i *Alten Stettiner Gesangbuch* 1671; overs. i Fr. Rostgaards 34 udvalgte tyske Psalmer, 1738. ¶ 295,30–296,2 *giennemløbet sin korte Bane* . . .] om Oehl.s Vurdering af Theodor Körner se 374,29–375,6 med Noter.

296,11–12 *Men Emma . . . døde af Sorg* . . .] Fritz Jonas fortæller i sin Biografi af Christian Gottfried Körner: »Aus ihren Papieren glaubte der Vater später deutlich herauszuerkennen, dass der Verlust ihres über alles geliebten Bruders der Keim ihres Todes geworden sei« (338). ¶ 296,14–15 *Carl Maria von Weber . . . fra Stuttgart af, 1809*] Oehl. var i Stuttgart Aug. 1808 (Br. 300 m. Note). Han fortæller siden herom: »Hos Vellnagels [Hofraad Vellnagel (K 351: 182,1) eller dennes Søn Statssekretær, senere Friherre Aug. V. († 1853)] saae jeg førstegang Carl Maria von Weber. Jeg vidste kun endnu, at han var en ung Mu-

siker, der lovede meget, en yndet Skolar af Vogler. Ingen anede dengang, at han skulde blive Preciosas, Jægerbrudens og Oberons store Komponist« (Er. II 158 f.). Baggens kom snart i Forbindelse med Weber, »qui promet devenir un second Mozart«, og som Febr. 1809 satte Melodi til hans Serenade »Horch leise, horch!« (Breve 3/1, 2/3 1809 til Fanny Baggesen NKS 2252,4°), trykt 1. Gang som Bilag til Mb. f. g. St. 8/1 1810. Carl Maria v. Weber var Jan. 1817 blevet Kapelmester og Musikdirektør ved den tyske Opera i Dresden. Om Weber og Oehl. se videre Br. 718 og 761 med Noter. ¶ 296,17 *Hofraad Böttiger*] se K 188: 53,8; 337: 154,7; endvidere Noterne til 299,11–18. ¶ 296,17–18 *Forelæsning over Alderdommens Kunst*] Böttiger holdt siden Vinteren 1805–06 meget besøgte Forelæsninger over Arkæologi og Æstetik (K. W. Böttiger: Karl August Böttiger 1837 70 ff.), hvoraf Aug. Klingemann i Kunst und Natur II 1823 16 ff. giver et Indtryk og den i Noten til 305,10–11 nævnte Prof. Förster en Række Glimt (Biographische und literarische Skizzen aus dem Leben und der Zeit Karl Förster's 74, 76, 79, 81, 89 f., 92, 124, 127, 168). Om Sommerforelæsningerne 1817 taler Korrespondenten fra »Dresden am 13. Aug.« i Mb. f. g. St. 4/9 1817.

297,1–7 *Böttiger forkaster .. sal. Spenglers Mening ..*] Kunstdrejer, Konkylologen Lorenz Spengler (1720–1807), f. i Schaffhausen, kom Nov. 1743 til Kbh., hvor han 1745 blev Hof- og Kunstdrejer og 1771 Kunstammerforvalter. Böttiger vender sig mod Udtalelser af Spengler i »Noch einige Erläuterungen über die alten Kunstwerke aus Elfenbein« (Chr. G. Heyne: Sammlung antiquarischer Aufsätze, 2. Stück 1779 149 ff.). I sin Afhandling »Om Elfenbenets Egenskaber« skriver Spengler: »Hvad man finder i hundrede Bøger om at gjøre Elfenbeenet saa blødt, at man kan trykke det i Former, er idel Usandhed, som ikke grunder sig paa noget, men tvertimod strider imod Elfenbeenets Natur« (Nye Samling af det Kongelige Danske Videnskabers Selskabs Skrifter II 1783 213).

299,6–8 *Goethe .. Clavigo ..*] den spanske Publicist og Embedsmand José Clavijo y Fajardo (1730–1806), hvis troløse Forhold til Mlle Marie Caron, hendes Broder Beaumarchais gjorde bekendt i en Mémoire, er Grundlaget for Goethes Skuespil »Clavigo« (1774), hvortil Skyldfølelse overfor Friederike Brion var en personlig Tilskyndelse. Joh. Georg Rist (Noten til B I 228,14–15), der 1803–06 var Legationssekretær i Madrid, opsøgte her den »bald 80jåhrigen Greise, der in grosser Zurückgezogenheit mit einer Nichte von einem mässigen Auskommen lebte. Der alte, dicke und heitere Mann, dessen Gedächtnis die Zeit doch einigermassen abgestumpft haben mochte, lachte herzlich mit uns über die Ehre, welche man ihm in Deutschland erwies, deren Ausgang er jedoch bei seinem vollständigen Wohlbefinden etwas allzu poetisch fand. Er versicherte, wie sein Ende bis dahin nicht erfolgt, so sei auch seine Schuld nicht ganz so

schwer gewesen, als das Trauerspiel besage« (Lebenserinnerungen I 1884 336). ¶ 299,9 *Varietas delectat*] »Forandring fryder« (Æsop: Fabler II, Fortalen 10). ¶ 299,9–10 *Pictoribus atque Poetis* . . .] »Malere og Poeter har altid haft samme Ret til at vove hvad det skal være« (Horats: *Ars poetica* 9–10). ¶ 299,11–17 *Böttiger er en lærde, levende, godhiertig Mand* . . .] H. N. Clausen skriver 12/6 1819 til P. E. Müller, at Böttiger er ham det vigtigste Bekendtskab i Dresden (Pers. Tidsskr. 10. Rk. III, 125), Molbech taler om »den lærde, yderst høflige og tjenstvillige Archæolog, Hofraad Böttiger« (En Reise . . . III 1822 546), N. B. Krarup Maj 1822 til F. C. Olsen om Böttigers forbavsende Indsigter og generøse Forekommenhed (M. Borup: Mellem klassiske Filologer 106), og Baggesen fortæller 11/10 1825 sin Søn Carl B.: »Hofrath Bötticher wohnt über mir, und verkehrt alle Tage äusserst freundschaftlich mit mir« (NKS 2252,4°). Oehl. fik et Brev dat. Dresden 19/8 1817 med til Fr. Münter, hvori det hedder: »Der wackere Oehlenschläger bringt Ihnen, mein trefflicher Freund, diess Blatt. Es ist ein tüchtiger Sänger und Dramatiker. Wer wollte einem solchen nicht auch manche kleine Eitelkeit verzeihen!« (Fr. Münter. Briefwechsel I 1944 91). Han var paa Oehl.s Vegne opbragt over Teatrets »Verstümmelung seines Correggio« (23/2 1819 til Friederike Brun, NKS 1992^{1,4}°), i Anledning af en Opførelse December 1818 i det lille Operahus af udvalgte Scener kaldet »Correggio und Michel Angelo«, som han interesseret anmeldte, idet han haabede, Teatret snart vilde bringe hele Tragedien (Abend-Zeitung 21–22/12 1818), og fandt heri en veltalende Støtte i Pseudonymen »Oswald«s Artikel: »Ueber Oehlenschlägers Correggio« i Leipziger Kunstblatt inbesondere für Theater und Musik 10/10 1818. »Correggio« komplet havde i Dresden endelig Premiere 9/3 1820. Böttiger forsvarede Tragediens 5te Akt og dens Opløsning: »Man fasse nur den Dichter und gebe ihn treu wieder. Er hat alles sehr verständig motivirt«. Han var overmaade tilfreds med Titelrollens Indehaver Ludwig Geyer († 1821) – Richard Wagners Stedfader og Maler selv –, analyserede gennem to lange Spalter anskueligt Skuespillerens Ydre, Adfærd, Tonefald og udtaler, at Geyer lagde »eine so grosse Wahrheit in diese Rolle . . ., dass ihm das vorzügliche Lob gebührt, den Dichter selbst durch sein Spiel gerechtfertigt zu haben« (Abend-Zeitung 29/3–1/4 1820). Siden skrev han en smuk lille Anmeldelse af »Die Inseln im Südmeere« (Lit.blatt z. Mb. f. g. St. Nr. 101 1826). Da Oehl. 1831 atter kom til Dresden, holdt Böttiger ved en Middag en Tale for ham, hvoraf Meningen var, »at jeg havde forsonet Verden med Begrebet om »der Zweizüngigkeit« ved at digte saaledes i to Sprog« (Oehl. til Christiane Oehl., Berlin, Juni 1831, NKS 1674,2°). ¶ 299,17–18 *skiondt den kiære Ungdom* . . .] Böttiger var paa Grund af sin forfængelige Gøren og Laden, sine Tvetydigheder og Indiskretioner m. m. almindelig Skydeskive. Han havde

været Goethes og Schillers Raadgiver i mytologiske Spørgsmaal, men paa-drog sig deres Uvilje ved en letfærdig Omgang med betroet Gods og andre Friheder (se Archiv f. Lit.gesch. IX 1880 339 ff. og XV 1887 388 ff.) og knæsattes i deres Brevveksling som »Freund Ubique«. De irritable Dioskurer snærter ham i Xenien og Goethe siden i sine »Invektiven«, ligesom Schiller udtaler til Körner sit Ubehag og lykønsker Weimar til Böttigers Flytten 1804 til Dresden. De havde begge moret sig over »Der gestiefelte Kater« (Schiller til Goethe 10/4 1798), der bl. a. var inspireret af Böttigers larmende, ordrige Hyldest til Iffland. Hauch skriver: »Den berømte Archæolog Böttiger, som han [5: Tieck] havde portraiteret i sin »Gestiefelter Kater«, kunde han endnu ikke lide. »Jeg mener, at jeg har truffet ham godt«, sagde han, »thi saadan er han virkelig. Alle de, der kjende ham, og for hvem jeg har læst min »Gestiefelter Kater«, ere blevne forbausede derved; det er ganske, som om man hørte ham selv tale, sig de« (Minder fra min første Udenlandsrejse 339). Og det samme syntes f. Eks. A. C. Gierlew, naar han i Breve til Irgens-Bergh omtaler »denne lærde Pedant og Mag. Rosiflengius«; »denne evig ampulleuse, honning-, ja sirup-søde Magister Rosiflengius, som Xenierne allerede i sin Tid saa træffende have skildret«; »Böttiger er altid den samme, som jeg kjendte ham i Weimar 1802, som Xenierne skildre ham, og som han staaer i Tiecks gestiefelte Kater . . .« (Ludvig Daæ: Breve fra Danske og Norske 144-45, 150, 157). Herman Bech (Noten til 348,21) skriver 28/5 1812 fra Dresden til Sibbern, at Böttiger »var livagtig som naar han siger: aber bemerkn Sie mit welcher unendlichen Feinheit der Kater seinen Stock hält« [»Der gestiefelte Kater« 3. Akt, Bauernstube (Tieck: Schriften V 1828 247)] (Add. 1040,4°). Oehl. læste selv ved Lejlighed »Der gestiefelte Kater« højt (B III 152,27-153,2), men afgjorde i sin forkortede Overs. (Digtningen af Ludwig Tieck I 1838 5 ff.) temmelig summarisk Figuren (jfr. Marie Konow 72). H. N. Clausen udtaler i Anledning af Prins Christian Frederik og Gemalindes Ophold i Dresden 1818: »Arkæologen Böttiger, for hvem enhver fyrstelig Persons Ankomst til Dresden var en Højtid . . . var et Pragtexemplar af den efterhaanden forsvindende Race af Lærde, der nytte Lærdommen som Middel til at indsmigre sig hos de Store paa en Maade, som ikke staaer Enhver til Raadighed. Dagen forud havde han i et Foredrag i Antik-Kabinettet i det høje Pars Nærværelse ikke forsømt Lejligheden til, med tillukkede Øjne og hele Ansigtet fortrukket til Smil, at bringe sin underdanige Hyldning, indsvøbt i udsøgt Lærdoms-Kostume« (Optegnelser 81). N. C. L. Abrahams hørte i samme Anledning »den bekjendte Archæolog Hofraad Böttger, en sød Mand, der krydrede sit Foredrag med vandle Complimenter til Prindsen og Md. Schröder, der vare tilstede« (Meddelelser 98). ¶ 299,21 disse Fragmenter, ere ved slette Restaurationer [ordærvede] jfr. A II 74,26-75,2 m. Note.

A. C. Gierlew noterer 29/11 1810 efter et Besøg i Antikkabinetet: »Skade at det meste her, er saa mutileret og slet restaureret« (NKS 380^b,4°, II), ligesom Molbech var skuffet (Reise giennem Tydskland . . III 545 f.). ¶ 299,22 *Das grüne Gewölbe*] Wettiner Fyrstehusets Skatkammer i sin daværende Skikkelse af spredte Afdelinger fra de gamle Kurfyrsters Tid samlet af August d. Stærke og anbragt i det af Arkitekten Pöppelmann 1711–22 opførte »Zwinger«.

300,24–26 . . *Dette Navn* . .] findes allerede i Inventarielister fra Beg. af det 17. Aarh., stammer formodentlig fra Kuløren i tidligere Lokalteter og blev efterhaanden Skatkammerets offentlige Benævnelse. ¶ 300,30 *to Hestehoveder, af Michael Angelo*] en Gave fra Pave Innozens XII, tidligere tillagt Michael Angelo.

301,7–8 *Bæger af Biergchrystal* . . *tilhørt Dr. Martin Luther*] den saakaldte Nesen'ske Luther-Pokal, et Nürnbergerarbejde, som Luther forærede sin Ven Wilh. Nesen, Magister i Filosofi og Professor i Geografi i Wittenberg, fra hvis Familie det 1793 kom paa Kunstkammeret. ¶ 301,21–23 *Et Billed af Kongen af Polens Dværg* . .] Historien fortælles om August den Stærkes Hofdværg, den blot to Fod høje Hante. ¶ 301,29–30 *som Morgiane mellem alle de Demanter og Smafirer*] af Morgianes Replik til Aladdin i 2. Akt, Scenen i Morgianes Stue, hvor Aladdin opfordrer sin Moder til at bejle for sig. (Lieb. I 148 f.).

302,16–19 *Aristoteles siger* . .] Poetiken, VI 20.

303,4–5 *besiunget hende i Munkebrødrene*] Oehl. citerede sit Digt »Raphaels Madonna i Dresden«, 1. Gang trykt i Rahbeks Tilskuer 1808 (K 345: 173,18–19), i Novellen »Munkebrødrene« (Lieb. XXV 186 ff.). Sibbern skriver 15/11 1812 til Sophie Ørsted: »Hvad der bliver sagt om Raphael's berømte Madonna [i Schlegelernes »Athenäum« II 1799 124 ff.], er aandrigere end hvad jeg kunde sige; ogsaa har De jo Oehlenschlägers Digt derom, som jeg gjerne havde seet optaget i hans »Digtninger« (Breve II 79). Det optoges i Oehl.s Samlede Digte 1823 II 83 ff. Efter et Besøg i Galleriet anstiller Lægen R. E. Bruun Betragtninger over Forholdet Rafael – Correggio i et Brev til Molbech, dat. Dresden 23/4 1816 og fortsætter: »Tak have Oehlenschläger, fordi han lærte os Correggio at kiende; jeg kan ei sige Dig, hvor meget han [Ϛ: Maleren] og derfor har interesseret mig og hvor gjerne jeg havde givet ham Prisen. Dog Raphaels Stykke her troer jeg og Oehlensch. har forherliget i sine Fortællinger, der hvor den ene Broder vandrer til Jerusalem. De tvende søde Engle paa Fodstykket vakte denne Erindring«. (NKS 2336,4°).

304,8–9 *Morillo* . . *en sød Madonna*] erhvervet 1755. ¶ 304,9 *Titians Venus*] tillægges nu Giorgione. ¶ 304,11–17 *Af Michael Angelo* . .] »Verbrennung eines Ketzers«, ubekendt Mester af Michel Angelos Skole. ¶ 304,18–305,2 *Holbeins Madonna* . . *et Familiestykke* . .] Kopi af et

Votivbillede »Die Madonna des Bürgermeisters Meyer«, bestilt af og forestillende Borgmester i Basel Jakob Meyer og Familie, der ca. 1526 lod sig male for derved, midt i den protestantiske By, at anbefale sig til den hellige Jomfrus Varetægt.

305,3 *Digter Hr. Kind*] som nævnt i Noter til B I 178,18 affødte »Correggio« en Række Kunstnerdramer, hvoraf Tieck i sin Recension til Oehl.s Ærgrelse fremhævede »Van Dycks Landleben« af den af Librettoen til Carl Maria v. Webers »Jægerbruden« erindrede Friedrich Kind (1768–1843), der havde været Advokat, men siden 1816 levede som Forfatter og Redaktør i Dresden. »Den for Tiden gefeierte Fr: Kind .. seer ud som en pensioneret Bogholder«, skriver P. Hjort 19/10 1817 til Olivia Rasbech (Afskrift i NKS 2363,4°), og Abrahams fortalte, at han traf i Dresden »en gammel graahaaret Mand med et ægte Spidsborgeransigt, klædt i en graa »Flausrock« med store Perlemorsknaver og pattende paa en gammel Pibe. Denne Fremtoning var Kind, Jægerbrudens phantastiske Forfatter. Man skal ligesaa lidt skue Digteren paa Frakken som Hunden paa Haarene« (Meddelelser 213). ¶ 305,4 *Van Dyck .. meget .. yndigt og smukt*] »Van Dycks Landleben« havde Premiere 11/10 1816 i Dresden. Kind selv anmeldte Forestillingen 17/8 1817, som var den 6. og mest vellykkede efter Forfatterens Mening, idet han frem for andre vil tildele Fremstilleren af Lenchens Rolle, Mad. Schirmer (Noter til 305,23) Krandsen, »wie auch die Kunst liebende und übende Versammlung – ausser andern vorzüglichen Durchreisenden waren Oehlenschläger und Achim von Arnim in unserer Mitte – ihr denselben am öftersten zuerkannte« (Abend-Zeitung 28/8 1817). ¶ 305,4–6 *skönt .. lost og vidtloftigt* . .] Dramaturgen F. G. Zimmermann (Noter til 183,14–17) skriver om Opførelsen i Hamburg Febr. 1818, at »Van Dycks Landleben« ret beset er en dramatisk Idyl: »Zu einem Drama, im strengen Sinne des Wortes, fehlt dem Gedichte nicht nur .. Lebendigkeit und Stärke der Charakterschilderung, sondern auch Grösse, Sinn und Bedeutung der Handlung, Einheit und Zusammenhang, theatralische Wirkung u. dgl. Der Verfasser scheint mit dem Wesen der Bühne nicht sehr vertraut zu seyn. Die Scenen greifen nicht streng in einander, sondern sind mehr rhapsodisch an einander gereihet . .« (Originalien 1818 Nr. 19; optrykt i F. G. Zimmermann: Dramaturgie 1817–20 I 1840 101). ¶ 305,8–9 *forføier Dresdenerne, som gienskændte deres kiære Billedgallerie*] Achim v. Arnim skrev i en Korrespondance om Salonen i Dresden Aug. 1817, at ham var Nutidens Kunstnere med deres Fortrin og Fejl anderledes vedkommende end alle Fortidens: Galleriets, som han saa paa som paa en fjern Erindring. Men for Byens Borgere er det anderledes: »Der Verkehr mit den vielen jungen und älteren Malern, die in gleicher Folge ihre Aufmerksamkeit kopierend auf dieselben Haupt-

bilder heften, macht diese Bilder zu einer Art Masken, deren Bedeutung Jedermann bekannt ist. So kommts, dass ein Theater-Stück von Kind: »van Dycks Landleben«, das uns mehrere Bilder der niederländischen Schulen durch lebende Schauspieler und Dekorationen darstellt, hier am Abend einen allgemeinen Eindruck machte, wo diese Bilder in die Handlung eintraten . . Die Schauspieler führten Alles mit innerem Leben und Theilnahme aus, und man fühlte, was in dieser kritischen Zeit so selten geworden, etwas Gemeinsames Schauspieler und Zuschauer zusammen beleben« (Der Gesellschafter 1/9 1817). Skuespillet opførtes i en Snes tyske Byer, men uden synderlig Fremgang (Goedeke: Grundriss IX 1910 258 f.). A. N. Saint Aubain (Carl Bernhard) indleverede 16/9 1822 en Oversættelse (TA, Protokol over indkomne Breve), men erfarede senere, at Teatret allerede besad en saadan, som havde vundet Censorerens Bifald (TA, Protokol over afgaaede Breve), besørget af C. N. Rosenkilde (Brevduen 1818 24), men aldrig benyttet. ¶ 305,10–11 *Professor Förster*] Karl Förster (1784–1841) Professor i Sprog og Litteratur ved Militærskolen i Dresden, kendt for sine Fortyskninger af Petrarca, Tasso og Dante, men ogsaa digterisk virksom og Forfatter af vigtige Blade af sin Livs- og Tidshistorie. Lægen Otto (B III 141,7 m. Note) omtaler fra sit Besøg i Dresden 1820: »Carl Førster . . en kraftig, sund og i alle Henseender høist elskelig Personlighed, i hvis behagelige og muntre Familiekreds jeg tilbragte mange herlige Aftener« (Livserindringer fra mine Reiser 1873 47). N. L. Høyen kalder ham »en vakker Mand« (25/1 1823 til Prof. Jens Møller, NKS 2385,4°), i hvis Kreds ogsaa N. C. L. Abrahams fandt en underholdende og ugenert Tone (Reise-Journal 22/10 1825, NKS 3807,4°; jfr. Meddelelser 212). Förster hørte siden af og til om den danske Digter. April 1820 noterer han om et Besøg af ovennævnte Carl Otto: »Er sprach mit grosser Hochachtung von Oehlenschläger und mit Theilnahme von dem Siege, den er über Baggesen und dessen Partei davon getragen« (Biographische . . Skizzen 155), og faa Maaneder efter udtaler Molbech sig ligeledes »mit grosser Achtung von Oehlenschläger und wollte durchaus nicht kleinen Tadel einzelner Stücke gelten lassen; doch gab er zu, dass seine deutschen Stücke den Dänischen bei weitem nachstünden. Er pries ein noch nicht übersetztes dänisches Stück von ihm, »H e l g a«, als sein vortrefflichstes Werk« (ssts. 171 f.). Paa Vejen hjem med Charlotte fra Besøget hos Brockhaus i Leipzig gjorde Oehl. Ophold i Dresden, hvorfra Förster bemærker 13/6 1831: »Dieser Sonntagmorgen gab mir . . die Freude, Oehlenschläger aus Kopenhagen zu bewillkommen. Er war seit 15 Jahren nicht hier gewesen, 1816 sahe ich ihn zuletzt, finde ihn etwas stärker geworden, sonst wenig verändert, das heitere treuherzige seines Wesens ist dasselbe« (ssts. 389). Paa sin sidste Tysklandsrejse 1844 besøgte Digteren Fru Förster (Brev 3/6 1844 fra Luise Förster, NKS 1674,2°; jfr. Er.

IV 196), der skænkede ham sin Mands af Tieck udgivne »Gedichte« med en Dedikation (nu i KB). ¶ 305,11 *Digteren Winkler (Theodor Hell)*] Hofraad Karl Theodor Winkler (1775–1858) skrev en Række Dramer og utallige Poesier i en flydende pseudoromantisk Stil i egne og andres Nytaarsgaver (Penelope 1811–48) og brugte iøvrigt sin altoverkommende Perfektibilitet dels som Intendant (1815 Sekretær, 1841 Vicedirektør) ved det i 1814 oprettede Nationalteater i Dresden, dels som Oversætter af utallige, navnlig franske Skuespil og ikke mindst som Redaktør af »Abend-Zeitung« (1817 ff.), der i Udbredelse kappedes med Cottas Morgenblatt, mangeartet, underholdende farveløst, anlagt paa det dannede Publikum og Organ for den af bl. a. Tieck efterhaanden afskyede Dresdener Liederkreis. Selvfølgelig var Oehl. i Lag med Teaterintendanten, som indrykkede i den af ham 1816–35 redigerede værdifulde »Tagebuch der deutschen Bühnen« 1817 394 følgende: »Nachricht. Vom Herrn Professor Oehlenschläger, sind mir dessen jüngst von ihm ins deutsche übertragenen Bühnenspiele: Ludlams Höhle, Schauspiel in 5 Aufz. und: Freya's Altar, Lustsp. in 5 Aufz. zur Versendung an Direktionen übergeben worden, und ich bin bereit darauf Bezug habende Bestellungen zu befriedigen. Dresden, am 6. December 1817. Karl Theodor Winkler«. ¶ 305,11–12 *et Par gode Malere*] maaske »Malerne Friedrich og Hartmann, to herlige Karle .. jeg er ret bekendt med«, som P. Hjort nævner 13/10 1817 til Molbech (NKS 2336,4°). Om den geniale, dengang af mange indsete, siden glemte, men i vort Aarhundrede berømte Landskabsmaler Casper David Friedrich (1774–1840), der besøgte København Akademiet 1794–98, skriver Sibbern 30/7 1812 til Herman Bech: »Friedrich holder jeg især meget af for hans Originalitets og Personligheds Skyld« (NKS 3614,4°), og P. Hjort, som var Friedrich anbefalet af Sibbern udtaler: »Han maler egentlig lyriske Digte« (Afskrift af P. Hjort 17/11 1817 til Olivia Rasbech, NKS 2363,4°), ligesom N. L. Høyen karakteriserer ham i et Brev til sin Fæstemø 8/3 1823 med Kraft og Indsigt (J. L. Ussing: N. L. Høyen I 46–48). ¶ 305,12–13 *forelæst Ludlams Hule hos Böttigers .. og Flere*] Böttiger skriver, at Oehl. »einen kleinen Kreis von Freunden mit einer Vorlesung seines neuesten genialen, auch für die Bühne sehr geeigneten, Zauber-Drama's Ludlam's Höhle, erfreuete, das er so eben in Wien vollendet hatte« (Abend-Zeitung 1/9 1817), og Luise Förster erindrer i et Brev Oehl. 3/6 1844: »bei Böttiger wurde uns der Genuss Ihre Ludlams Höhle von Ihnen vorlesen zu hören« (NKS 1674,2°). Ogsaa har vist Achim v. Arnim været nærværende (Achim v. Arnim: Unbekannte Aufsätze und Gedichte 1892 35). ¶ 305,14 *Herr Helwig*] Friedrich Hellwig (1782–1825) kom efter et omflakkende Teaterliv 1814 til Dresden, hvor han blev en af Publikum meget yndet Skuespiller (H. v. Friesen: Ludwig Tieck I 52 f.; se videre

327,27–30 m. Note) og af Teatret en meget værdsat Regissør. Opført blev »Ludlams Höhle« ikke. ¶ 305,16–18 *for første Gang her i Dresden Axel og Valborg* . .] den i Noten til B I 151,11–12 anførte Premiere 1815 med Kilde i Lambert: Taschenbuch für Schauspieler und Schauspielere 1816 opregner alene »Axel og Valborg« blandt »Neu einstudierte Stücke vom 1. October 1814 bis dahin 1815« (144). Rob. Pröls har som Premièredato 19/8 1817 (Gesch. d. Hoftheaters zu Dresden 616) ligesom Winkler (1817 281). Böttiger skriver: »Die Gegenwart des geistreichen Dichters, der auf seiner Heimkehr von Wien nach Copenhagen einige Tage hier verweilte . . bedingte die Aufführung eines Stücks, die man schon oft hier zu veranstalten gewünscht, aber um einiger nohtwendigen Abänderungen willen, die man aus Achtung vor dem Dichter sich selbst nicht gestatten zu dürfen glaubte, immer vertagt hatte. Oehlenschläger gab die Veränderungen selbst an, mit welchen es auf dem Wiener-Burgtheater gegeben wurde. Man befolgte diese genau« (Abend-Zeitung 1/9 1817). Om Opførelsen se 325,13–328,18 m. Noter. I Fædrelandets Presse kunde man siden læse: »Da vores berømte Digter, Professor Oehlenschläger, paa sin Hjemreise nyelig opholdt sig i Dresden, blev hans Sørgeespil Axel og Valborg givet paa det derværende Theater med megen Kunst og stort Bifald. Meer end 200 gjennemreisende Fremmede havde Digterens Navnkundighed samlet did« (Lolland-Falsters Stifts Efterr. 26/9 1817; jfr. Dagen 16/9 s. A.) ¶ 305,19 *Mad. Schirmer*] Friederike Schirmer (1785–1833), Medlem af Dresdener Hofbühne 1809 til sin Død. ¶ 305,20–21 *krandse mit Billed . . paa et Deklamatorium*] Böttiger skriver i en Artikel: »Ueber Declamatorien, in Beziehung auf das Declamatorium von Mad. Schirmer am 25sten März«, bl. a.: ». . die Führerin und Sprecherin . . blieb die Künstlerin selbst. Das Ganze hatte sich an ihrer Hand gleichsam zu einem kleinen häuslichen Drama geordnet. Das Theater stellte in seiner Scene ein anständig, ja gastlich eingerichtetes Besuchzimmer vor. Zwischen den zwei Hinterthüren erhob sich Schillers sprechende Büste von Dannecker mit einem frischen Lorbeerkrantz auf dem Haupte . . Vorn im Proscenium hingen, den Zuschauern zugekehrt, an den ersten zwei Wandcoulissen Goethe's und Oehlenschlägers Orginal-Porträts, aus des trefflichen Meisters Gerhard von Kugelgen Kunstwerkstätte heute hieher verpflanzt. Das dem genialen Dichter von Correggio und von Axel und Walburg die Auszeichnung widerfuhr, heute hier neben Göthe zu glänzen, wird jener in der Ordnung finden, der sich erinnert, dass Mad. Schirmer als Walburg im letztgenannten Stücke eine seltene Kunstleistung ausführt, und so wohl auch einem Liebling ihren Dank bezahlen durfte« (Abend-Zeitung 8/4 1817). ¶ 305,22–23 *givet denne med flere Roller i Berlin . . ikke behaget nok*] Mad. Schirmer havde i Maj Maaned givet et Gæstespil i Berlin og som den første af syv Roller creeret Valborg i »Axel

og Valborg« (Dramaturgisches Wochenblatt 7/6 1817, se videre 325,13–327,25 m. Note), som det herhjemme var gjort bekendt i Dagspostens Søndagsblad 1817 nr. 19 og i Adrastea 10/5 og 17/6 s. A. ¶ 305,23 *Dresdnerne gjøre meget af hende*] Tiecks Ven og Biograf Herman von Friesen skriver, at »Mad. Schirmer var under den Schauspielerinnen der grösste Liebling des Publicums, und es war kaum möglich, dem Zauber ihrer Erscheinung zu widerstehen«. Han paapeger Begrænsninger i hendes Talent og fortsætter: »Indessen war das Dresdner Publicum . . . so sehr daran gewöhnt, Alles an ihr lobenswerth zu finden, dass es ein undankbares Geschäft war, auf die einzige Schwäche dieser ausgezeichneten Künstlerin aufmerksam zu machen . . .« (Ludwig Tieck I 58 f.). Navnlig var Böttiger hendes utrættelige Ridder. En Korrespondent til »Originalien« (i Hamburg) harcellerer Dec. 1817: »Nach den Erwartungen, die ich mir aus den Theaterkritiken in der Abendzeitung von der hiesigen Bühne gemacht hatte, glaubte ich eins der vornehmsten Theater und Schauspielerpersonale Deutschlands hier zu finden; allein wie ich bin getäuscht worden! . . . Doch gesagt muss es einmal werden, dass Schauspiel und Lustspiel in Dresden unter dem Mittelmässigen stehen, mit Hamburgs Stadtbühne namentlich halten diese nicht den entferntesten Vergleich aus . . . Mad. Schirmer ist . . . eine ganz niedliche Erscheinung, sobald man sich an ihr etwas hartes Organ gewöhnt hat; aber das Ausserordentliche, was Andre in ihren Darstellungen bisher gefunden haben wollen, habe ich doch wahrlich vergebens gesucht. Darf ich mir ein gerechtes Urtheil über sie erlauben, so halte ich sie mehr für das Naive als das Rührende, am wenigsten für Rollen tieferer Anlage, und tragischer Grandezza geeignet« (Originalien 1818 Nr. 5). Og det mente med venligere Ord ogsaa Ludwig Tieck, der 1825 var bleven Dramaturg ved Dresdener Hofbühne, og som i en Artikel om dets Status og Stab i 1827 skriver om Mad. Schirmer: »Eine wahre Künstlerin für das Lustspiel, vorzüglich des feineren«, og fortsætter siden: »In früheren Zeiten sind gewiss auch Emilie Galotti und ähnliche tragische Charaktere tief und innig von ihr dargestellt worden, obgleich sie für die Tragödie nicht so reich, wie für das Lustspiel, von der Natur ausgestattet ist. Denn im Trauerspiel hat sie, vielleicht durch falsches Studium verleitet, einen feierlichen, einförmigen Tön, welcher ermüdet, und nur selten jene Innigkeit und Herzlichkeit zulässt, durch welche sie hinreissen könnte« (Kritische Schriften IV 125 f.). Og hermed stemmer et Par danske Udtalelser. N. C. L. Abrahams skriver 11/10 1825 i sin Reise-Journal: »Om Aftenen var jeg . . . i Theatret. Man gav Clementine 5: Valerie [Komödie af Scribe]. Mad. Schirmer var heri fortræffelig« (NKS 3807,4°), medens Molbech i Beg. af Aug. 1820 saa »Emilia Galotti«, »der paa Marinellis Rolle nær . . . blev givet maadeligt. Emilia (Mad. Schirmer) var vel ikke slet, undertiden maaskee endog god; men

høist ulig« (Molbech til Hanne Langberg 4-12/8 1820, NKS 3295,4°). ¶ 305,24-26 *Hos Frøken von Winkel* . .] Atterbom fortæller i et Brev til E. G. Geijer om, hvordan Therese aus dem Winkel (K 365-67: 212,9-11) i 1817 agerede Dresdens Corinna med Talent og Virtuositet, men uden Ungdom, Skønhed og Geni (Minnen från Tyskland och Italien 114-16). E. T. A. Hoffmann skriver 25/11 s. A. til Adolf Wagner, at han von Hörensangen ved, »wie bey der Fräulein Therese aus dem Winkel [hos hvem Hoffmann 15/10 1813 havde »sich schändlich ennuyirt« (Tagebücher I 1915 228)] Böttiger eingeschlafen und Oehlschläger (der hier [i Berlin] mein recht herzlieber Freund geworden) steif und zeremoniös gewesen, welches beides ich sehr gut begreife oder vielmehr ganz natürlich finde« (Briefwechsel II 1912 292). Oehl. besøgte hende igen Juni 1831 sammen med Datteren Charlotte (Therese aus dem Winkel 27/11 1836 til Oehl., NKS 1874,2°). ¶ 305,24-25 *copierer Rafael og Correggio meget smukt*] Therese aus dem Winkel havde uddannet sig ved Selvstudium og Kopieren af særlig Italienerne i Dresdener Galleriet og vejlede under sit Pariserophold af David. »Ihre Seele sitzt Vormittags im Pinsel und Nachmittags in der Harfe, doch muss man ihr die fast vollendete technische Fertigkeit in Musik wie Malerei zuerkennen«, siger Amalia v. Helvig, der kun følte sig lidet opbygget af hendes Omgang Sommeren 1817 (H. v. Bissing: Amalia v. Helvig 1889 375). En Del af hendes Malerier kom til Weimar, men ogsaa Udlandet var Aftager (Böttiger i Artistisches Notizenblatt Nr. 22, Tillæg til Abend-Zeitung 30/11 1822; Louise Seidler: Erinnerungen 82), og Børge Thorlacius bemærker 20/6 1826 i sin Dagbog: »hun har 5 til 6 Gange kopieret i større og mindre Form de bedste Kabinetstykker, for at sende til Rusland og andre Steder« (NKS 377^k, I 4°).

306,1-2 *læste i Fantasiestücke von Hoffmann* . .] E. T. A. Hoffmann har karakteriseret den franske Raderer og Maler Jacques Callot paa et Par Sider anbragt forrest, som en Vimpel, i 1. Bd. af sine »Fantasiestücke« (1814), medens Jean Paul i sin »Vorrede« dertil hævder, Hoffmanns Noveller i deres romantiske Originalitet intet har med Callot at gøre. Oehl.s yngre danske Samtid var med Undtagelser (Morten Borup: Mellem klassiske Filologer 1957 83) nærmest besat af Hoffmann (N. C. L. Abrahams: Meddelelser 72, 93 ff.; Just M. Thiele: Af mit Livs Aarbøger 1917 96 f.), som Stykke for Stykke blev overs. af C. N. Rosenkilde i »Brevduen« (1818 ff.), og som snart skulde udøve stor Indflydelse herhjemme først paa Ingemann, siden navnlig paa H. C. Andersen og Kierkegaard. ¶ 306,4-6 *Fru von Helvig* . .] den tyske Forfatterinde og Malerinde Amalia v. Imhof (1776-1831), der 1803 ægtede General v. Helvig (381,6-15 m. Note), levede sin første Ungdom i Weimar i Kredsen omkring Goethe og Schiller, der optog hendes første Poesier i sin Almanak. P. Hjort traf hende i Berlin og skriver 1/10 1817 til Olivia Rasbech: »Hun er Atter-

boms Beskytterinde [381,8–12 m. Note], en meget livlig Dame, som aldrig bliver træt af at samtale, en øvet tysk Digterinde, også Malerinde, almindelig afholdt og virkelig åndrig« (Afskrift i NKS 2363,4°). Molbech var meget indtaget af hendes Kopier, især af italienske Mesters Arbejder, som han i Stockholm saa i General Helvigs Værelser (Breve fra Sverrige i Aaret 1812 II 1817 132). Sommeren 1817 opholdt hun sig i Dresden for at kopiere i Galleriet og traf dør »Öhlenschläger, der sich auf der Durchreise nach Berlin befand und eben ihre »Pfortnerin« aus dem ersten Theil der »Sagen und Legenden« [Taschenbuch der Sagen und Legenden hrsg. v. Amalia v. Helwig und Fr. Baron de la Motte Fouqué 1812 35–43] in's Dänische übersetzte« (Henriette v. Bissing: Amalia v. Imhof 375). Overskendes iøvrigt ikke og er sandsynligvis ikke trykt. ¶ 306,7–8 *Herr Bergh . . . og hans Frue . . . viist os al mulig Artighed . . .* trods Udsagn om Irgens-Berghs »halvfornemme Væsen« (Provst Fred. Schmidts Dagbøger I 1966 283) eller som Molbech siger, den »opblæste Hr. Berg« (til R. E. Bruun 14/11 1816, NKS 3523,4°), som efter en Fremmeds Førsteindtryk til N. C. Nissen »doit être un homme très vain« (N. C. Nissen 25/5 1824 til Dankwart, Dankwarts Papirer, RA; jfr. Joachim Frederik Bernstorff 24/10 1817 til Broderen Chr. Günther B., Ober Ellguth 9, RA), er alle rejsende Danske enige om at fremhæve hans tjenstvillige Forekommenhed, som ikke alene var ham naturlig, men som han ansaa for sin Pligt. Han beder sin Foresatte, Niels Rosenkrantz, 12/6 1817, i Anledning af Historikeren H. F. Estrups Komme »d'être convaincûe que je ferai tout en mon pouvoir pour être utile, tant à lui, qu'à mes autres compatriotes qui viennent à Dresde« (Dpt. f. u. A. Sachsen II, Depecher, RA) og skriver 26/1 1818 pikeret til J. G. Adler: »I Anledning af det af Deres Velbyrdighed yttrede Ønske, at jeg efter Evne vil interessere mig for Maler [C. E.] Jensen, da vover jeg at troe, at enhver herfra tilbagekommen Dansk vil give mig det Vidnesbyrd, at jeg sætter min høieste Ære i at være enhver Landsmand behjælpelig i at naae det tilsigtede Maal« (Adlers Arkiv, RA). H. N. Clausen fortæller om sit Ophold i Dresden i Maj–Juli 1819: »Dresden var den eneste Hovedstad, hvor danske Rejsende kunde glæde sig ved en diplomatisk Afsending, der betragtede det som hørende til hans Stilling at vise dem Forekommenhed og Gjæstfrihed. Den daværende Chargé d'affaires Irgens-Bergh var, ved Siden af de let i Øjnene faldende Svagheder, en Mand, som søgte en Glæde i at bidrage, hvad der stod i hans Magt, for at gjøre Landsmændene Opholdet behageligt; hans Frue, født Holsten, var en smuk og tækkelig Dame; deres Hus var et hyppigt og kjært Samlingssted for de Danske« (Optegnelser 81). Rudolph Bay sekunderer 6/10 1822: »Berghs viser mig megen Fore-

kommenhed, og jeg er daglig inviteret til dem«. Han bliver forestillet for hele det udenlandske corps diplomatique og introduceres hos Carl Maria v. Weber (Mem. og Br. XXXIII 202 f.). Teologen Rudelbach skriver 25/2 1824 til Jonas Collin: »Hr. Geh. Legationsraad . . Baron v. Irgens-Bergh (hvis forekommende Godhed og Beredvillighed til at understøtte mig i eet og alt jeg stedse med inderlig Taknemmelighed vil erkjende) . . .« (Collinske Brevs. XXIVa). H. H. Schönberg omtaler 26/10 1826 Irgens-Berghs »mageløse Elskværdighed og Hjælpsomhed« (Irgens-Berghs Privatarkiv A I, RA), ligesom Hauch kunde takke ham for sit Bekendtskab med Tieck (Minder fra min første Udenlandsreise 331 ff.). 14/8 1814 rapporterer Irgens-Bergh: »Le Professeur Oehlenschläger et un jeune homme nommé Bertouch viennent d'arriver ici de Vienne pour se rendre dans quelques jours sur Berlin de retour en Dannemarc« (Dpt. f. u. A. Sachsen II, Depecher, RA). Oehl. kendte Bergh som Moer Korens Budbringer (B I 52,21-24; 65,17-20 og 85,23-25) og saa ham hos sig under hans Besøg i Kbh. 1818 (Irgens-Bergh til Therese I.-B. 2/10 og 30/10 1818; Irgens-Berghs Privatarkiv A II, RA). Om Fru I.-B.s tidligere Berøringer med Digterens Muse er følgende fundet: til sin Fæstemand, der var attacheret Niels Rosenkrantz under Wienerkongressen, skriver hun 1/1 1815: »I Onsdags modtog jeg dit lange Brev med de søde Nyeaarsvers som gjør mig en ubeskrivelig Fornøielse hver Dag jeg betragter dem: det gaar med dem som med de første Poesier af Oehlenschläger, jo oftere man gientager dem jo meer Interesse føler man«. Og fra samme Brev: »Da jeg troer det maaske kunde interessere dig at læse en nye Udgave af Oehlenschläger [5: Helge], som kommer fra Fædrelandet, sender jeg dig denne Bog jeg i dette Øieblik har kjøbt, men ikke læst, saa kan jeg ikke bedømme om den er god eller ikke, gid den maatte more dig for et Par Timers Tid« (Irgens-Berghs Privatarkiv, A I, RA). ¶ 306,15-17 *Læner Een sig uforsigtigvis* . .] Carl Roos, der endnu hundrede Aar efter oplevede Hoffet samlet ved Søndagens Højmesse, hvor Operaens bedste Kræfter medvirkede, gjorde samme Erfaring: »En sølvgaloneret drabant i sort, med trekantet hat, knæbukser, kårde og cherubstav overvågede, at ingen profant lænede sig til væg eller søjle« (Livserindringer I 1959 240). ¶ 306,19-21 *da otte Mand gik i Kornet* . .] iflg. den bekendte Molbohistorie (C. E. Mangor 1780 Nr. 6). ¶ 306,21-22 *Altartavle af Rafael Mengs*] den dengang endnu navnkundige pseudoklassisistiske Maler, Wiedewelts Lærer, Rafael Mengs, færdiggjorde 1751 Hovedalterbilledet Christi Himmelfart, der havde laant Motiver og Farver hos Rafael.

307,1 *Den skønne Bro er atter* . . istandsat] »Augustusbrücke« eller »Elbbrücke«, der i sin daværende Skikkelse var ombygget og fuldført 1727-31 af Matthäus Pöppelmann, blev molesteret af Franskmændene under Davout Marts 1813, men restaureret bl. a. paa Foranledning af Kejser

Alexander. Molbech ønskede i et Brev til Hanne Langberg 4-12/8 1820 »tilligemed Tuileriehaven .. at kunne flytte Elbbroen i Dresden til Kiøbenhavn« (NKS 3295,4°). ¶ 307,2-3 *see Vignetten paa Sophies Reise ..*] »Sophiens Reise von Memel nach Sachsen« (1769-73), psykologisk Roman i Richardsons Manér af Teologen og Forfatteren Johann Timotheus Hermes (1738-1821). ¶ 307,4 *v. Arnim .. i Dresden*] se R. Steig: Achim v. Arnim III 394. Forskellige Træk af sit Ophold fortæller Arnim i »Der Gesellschafter« 1817 Nr. 144. ¶ 307,6 *sidst 1805 hos Reichards i Gibichenstein*] herom K 144-45: 214,12. ¶ 307,7 *han havde været i Carlsbad, med Steffens*] se herom R. Steig: Achim v. Arnim III 391 f. og Heinrich Steffens: Was ich erlebte VIII 328 ff. ¶ 307,11-12 *Goethe .. Carlsbad .. ikke i Aar*] Goethe, der 1785-1812 jævnligt var Gæst i Carlsbad og siden nogle Aar havde besøgt de helbredende Kilder i Töplitz, var Sommeren 1817 af sine Læger og Venner kraftigt raadet til paany at anvende Kuren i Carlsbad, men opsatte af Ulyst og mange Gøremaal Besøget til Aaret efter (F. Puchtinger: Goethe in Karlsbad 1922).

594. Wien 20/8 1817. Fra N. Fürst. NKS 1674,2°.

307,18 *at faae Hagbart og Signe fra Direktionen*] Korrespondenten til Abend-Zeitung 27/9 1817 udtaler i nogle »Flüchtige Bemerkungen aus Wien. Vom 27 Juli bis Ende August 1817«: »So viel ich weiss, sind zur Aufführung .. Signe und Hackbar, Trauerspiel von Oehlen-schläger«. Om »Hagbart og Signes« Skæbne i Wien se videre B III 16,9-14 og 32,10-19 m. Note. ¶ 307,21 *om nogle Dage at kunne afsende Stykket*] til Cotta, se B III 11, 7-8 og 15,24-27. ¶ 307,26-28 *Freya's Alter .. Stykket bliver antaget*] se videre B III 16,15-20 og 32,20-33,5.

308,14-16 *Krügers Fraværelse ..*] »Hr. Krüger und Mad. Löwe sind in Bädern«, skriver Wiener-Korrespondenten i Aug. i Mb. f. g. St. 16/9 1817; jfr. 354,22-24. W. Th.-Z. 28/10 1817 meddeler: »Am 25. d. »Bruderzwist«, von Kotzebue. Nach einer beynah viermonathlichen Abwesenheit trat Hr. Krüger .. wieder auf, von ungeheurem Applaus empfangen«. Krüger havde turneret i de østrigske Provinser og Tyskland (Zeitung f. d. eleg. Welt 7/10 1817). ¶ 308,24 *spilt Kotzebues »Rothmantel«*] Kotzebues Lystspiel »Der Rothmantel«, efter et Eventyr af Musäus (Stumme Liebe), havde Premiere 29/8 1816 paa Burgtheater. Bifaldet var delt, siger Schreyvogel (Tagebücher II 201); Stykket blev pebet ud, fortæller Korrespondenten til Mb. f. g. St. 20/9 s. A.: »Man kann das nicht tadeln, denn, Vorstellungen solcher Art, mit Kreuz- und Quersprüngen, mit Geistern, welche scheren und geschoren werden etc. ist man nicht gewohnt auf dem Hoftheater zu sehen. An der Wien im Fasching oder in der Leopoldstadt würde es, mit einiger Karikatur gegeben, mehr Wirkung gethan haben. Ein

Mährchen, worin Gespenster spuken, zweckmässig für die Bühne zu bearbeiten, mag allerdings wohl eine schwere Aufgabe seyn, und wenn K o t z e b u e daran scheitert, so mags es auch jeder Andere bleiben lassen«. Lystspillet opførtes dog 7 Gange i Sæsonen (Otto Rub: Das Burgtheater 1913 46).

309,4 *bringe det til Opførelse*] herom B III 25,3–27,5 m. Noter. ¶ 309,7–8 *bearbejde Deres Aladdin* ..] deraf blev intet. ¶ 309,15 *Fouqués Undine er faldet reent igiennem*] »der Text [bearbejdet af Aloys Gleich; om ham Noten til 355,9–10] var nicht zu retten«, skriver W. Th.-Z. 23/8 1817, trods Anstrengelser og Bekostning. Korrespondenten til Abend-Zeitung 27/9 udtaler: »Ich kann nicht begreifen, warum man, – wenn man Undinen nun schon einmal produciren wollte – nicht lieber die Fouqué'sche Bearbeitung sich verschafft hat, welche in Berlin gegeben worden ist« (se 380,18–21 m. Note), men indrømmer siden, Stykket er givet 9 Gange i Løbet af en Maaned, fordi det har alle de Ingredienser, »womit ein schaulustiges Publikum sich bestechen lässt, nämlich prächtige Scenerie, schöne Tableaux und Tänze von Kindern ausgeführt etc. etc.« (Abend-Zeitung 18/10 1817). Direktionen havde iøvrigt, men uden Held, søgt at faa fat paa Berliner-Udgaven, fortæller Digteren Wilhelm Müller (Der Gesellschafter 5/12 1817). ¶ 309,16–17 *die Druidenhöhle* .. *samme Skiebne*] »Die Druidenhöhle«, utrykt dramatisk Digt i 5 Optrin af »Peheim o. Fouqué« (Anton Bauer: 150 Jahre Theater an der Wien 1952 300), som skildrer Kristendommens Sejr over Hedenskabet, havde Première 2/8 1817 og opførtes ialt 3 Gange. Fürst's Dom attesterer Wiener Moden-Zeitung 6/8 1817, Der Sammler 7/8 og Mb. f. g. St. 16/9 s. A.

310,2 *Charlotte*] om Charlotte Pichler Noten til 163,4. ¶ 310,11 *Datter*] Fanny Franul von Weissenthurn var 1811–24 Medlem af Staben ved Burgtheater, som hun forsagede for Ægtestanden. Ved hendes Afgang »sagte der sonst gutmüthige alte Baron Arnstein: »Gott sei Dank, dass wir diese Mamsell los sind!«« (Costenoble: Aus dem Burgtheater I 285; jfr. ssts. 265,283). ¶ 310,12 *Wucher*] Wocher (Noten til 269,14–18). ¶ 310,19–20 *Prof Rasmussen*] Orientalisten Jens Lassen Rasmussen (1785–1826), der 1811–12 havde studeret i Wien (jfr. Oesterreichische Geschichtsquellen 2. Abthl. LXX 221 f.) og som 1813 blev Lektor og 1815 Professor ved Universitetet, er muligvis »en af hans [Fürst's] Venner i Kjøbenhavn«, der har faaet tilsendt det i Noten til 181,22 nævnte »Brev fra en dansk Videnskabsmand, som opholder sig i Wien«. Fürst nævner »min Ven Professor Rasmussen« til Rahbek 14/7 1817 (NKS 2494,4°) og til Jonas Collin 1/10 1819 (Nyere Brevs. D. I. Rk.). Jens Lassen Rasmussen tilhørte Partiet Oehlenschläger. I Anledning af »Trylleharpen«s Opførelse til Fordel for Forfatteren skriver Aug. Baggesen – med Grosse- rer Courländer (Noten til B I 313,8–9) som Hjemmelsmand – 28/2 1819

til sin Broder Carl B: »Die 12 Studenten, nebst die durch Verwandschaft und Freundschaft an sie und an Øhl: hængende Personen so wie Prof: Rasmussen, Dr. Meisling .. suchten durch Pfeiffen beim Anfange des Stücks zu imponiren und die Aufführung zu verhindern, wurden aber von Applaudement übertäubt« (NKS 2340,4°). ¶ 310,21 *for mig vigtige Papirer*] muligvis den i et Brev til Rahbek 14/7 1817 omtalte Ansøgning til Fonden ad usus publicos, dat. Wien 1/7 1817, som Prof. Rasmussen har lovet at indsende. At Rasmussen iøvrigt var en uefterrettelig Kommissær, udtaler Fürst i et Brev til B. S. Ingemann 12/11 1819 (Sorø Akademis Bibliotek).

595. Stuttgart 21/8 1817. Fra J. C. Cotta. NKS 1674,2°. Udskrift: »Sr Wohlgeboren Herrn Pofessor Oehlenschläger.«

311,3 *Ihr Werthes v. 31 v. Ms]* Br. 587. ¶ 311,5–6 *die Gedichte .. zu Michaelis fertig]* se Noten til B III 35,17. ¶ 311,9 *Das Manuscript von Palnatoke muss sich noch finden]* se Noten til B I 29,9. ¶ 311,16–17 14. Oct. – *zalte ich dh Frege 300 Spta^r (für 2 Theaterstücke)]* se B I 158,11–13. ¶ 311,23 *Hagbarth erhalten]* se Noten B I 151,19. ¶ 311,26 – *das andere noch –]* »Die Räuberburg«. Syngespillet blev først afsendt Efteraaret 1819 (jfr. B III 104, 10–13) og findes i Messekatalogen (Paaske) 1821 491. ¶ 311,28–312,2 *wenn ich das Honorar für ein Theaterstück p Bogen à f 33 rechne]* Cotta beregner sig 6 nye Stykker à 10 Ark til 33 f. pr. Ark, idet han afknapper Arkbetalingen, som et Par Aar tidligere havde været 40 f. (jfr. 311,16–17), for saaledes at nedbringe Oehl.s Gæld, en Fremgangsmaade, der i særlig Grad opbragte den skuffede Digter (jfr. B III 103,3–7).

312,4 *Ihren Wunsch von 5 Carole p Bogen]* jfr. 257,13–14. ¶ 312, 4–5 3 *Carole ist nach dem bisherigen Absatz das äusserste]* jfr. 312,1; en Carolin var 11 f. (H. A. Martensen: Alm. Handels-Contorist 1819 456). ¶ 312,11–13 *denn es ist nicht zu sagen, wie unbedeutend der Absatz war, bloss Correggio macht eine Ausnahme ..]* Oehl. skriver siden: »Cotta kom mig liberalt imøde, betalte mig godt, men gjorde Intet, for at skaffe mine Bøger Afsætning. Han trykkede dem, som den gamle Brockhaus sagde »auf Löschpapier« [se Br. 690°], derpaa lod han dem ligge paa Loftet, uden at sørge ret for deres Afsætning, og lod dem nedrive i sine egne Blade [se B III 226,8–20 m. Note] .. Min Correggio lod han ogsaa ligge flere Aar, før den blev trykt. Intet æsthetisk Værk i Tydskland har giort større Lykke; Correggio blev spillet paa alle Theatre i en tredive Aars Tid, og Cotta, som ingen Contract havde sluttet med mig, har vist giort flere Oplag deraf. Forresten troer jeg gerne, at han tabte paa de fleste af mine Arbeider. Det Oldnordiske smagte ikke Tydskerne ..« (Er. IV 59).

596. Kbh. 22/8 1817. Fra Carl Heger. NKS 1674,2°. Trykt: Mindebl. 255-59 (delvis).

313,17-21 *Deres Gluffer . . om »Magelighed og Dovenskab« . .]* jfr. 314,26-315,2; ligesom under sin første Udenlandsrejse har Oehl. skolet Carl Heger for hans brevlige Efterladenhed (A V 55). ¶ 313,18-19 »*Armod paa Fryd« . .]* jfr. Lieb. I 27.

314,7-8 *Noli me dangere, som Rosing kalder Correggio]* saaledes fandt ogsaa Rosings Landsmand Johan Nordal Brun (K 131: 169,14) »Correggio« at være »blot et Stykke for Kunstkjendere og Kunstskere« (Pavels Dagbøger 1812-13 1889 17), og Baggesen talte om »dette næsten altfor æsthetiske Sørgespil« (Danske Værker XII 93). ¶ 314,12-13 *for en Feils Skyld]* Forvalter Æbeltofts Mundheld i »Gulddaasen«. ¶ 314,25 *Bierring: Lad gaae!]* Mundheld af Prokurator N. C. Bierring (K 81: 72,17). Kamma Rahbek skriver Aug. 1816 til A. E. Boye, at han ikke skal ærgre sig over det, hun har at fortælle om Baggesen, men drukne sin Harme »i et viist: Lad gaae! som det i Aftes ved samme Leilighed atter udgik af den lille Marats viise Læber« (NKS 1478,2°, fasc. 26, Nr. 14).

315,7-8 *stupende Productivitet eller Helvedes Aandskraft]* om gamle Oehl.s originale Sprog se K 31: 25,25-26; jfr. A III 266,27-28. ¶ 315,11 *hvad skal jeg kalde det (som Rahbek siger)]* sandsynligvis et Mundheld. ¶ 315,14-15 *det elegante Udvortes, hvori Fostbrødrene fremkom]* se Noten til 30,3-4. ¶ 315,22-25 *mit hele Nervesystem zitrer . . om man ikke agtede Dig høit nok . .]* Mynster sagde ved Carl Hegers Grav: »hans Livs bittreste Smertes vare de, naar hans Venner krænkedes, naar det Gode savnede sin Løn, det Ærefulde sin Roes« (Johan Carl Hegers Minde 5-6).

316,11 *Gid det . . maatte blive . . anstændigen givet]* om Opførelsen af »Fostbrødrene« se Br. 625° m. Noter. ¶ 316,13-15 *Steffen . . faaet . . sin Afsked . .]* se Noten til B I 391,26-27. ¶ 316,17-18 *en Slags Prostitution af den hegerske Familiecharacter]* Udg. er ikke i Stand til at oplyse Kilden for Elith Reumerts Udtalelse om gamle Hegers Forargelse (En Race-Slægt 85 f.). ¶ 316,20-21 *Steffen . . hos Rector Nissen]* i et Brev til Jonas Collin 19/3 1819 kalder Steffen Rektor Nissen (Noten til B I 95,9) »en god Ven af mig« (Elith Reumert: En Race-Slægt 88). Rektor Nissen havde tilbudt Steffen Heger det ledige Embede som Inspektør ved Metropolitanskolen, hvorfor Heger 16/3 1819 spørger Teaterdirektionen om han ved at paatage sig denne hverken faste eller kongelige Betjening kunde risikere at miste sin Pension og modtog herpaa Dagen efter Teaterdirektionens beroligende Svar (ssts. 87). Rektor Nissen foreslaar 8/4 s. A. Universitetsdirektionen en Omordning af Inspektørens Stilling og anbefaler Heger til Embedet, hvortil Universitetsdirektionens Resolution, skrevet af Mynster, bemærker: »Dersom Heger ønsker at overtage

Inspectoratet m. v., vil man derom vente med hans Andragende«. Og rigtignok indsender Rektor Nissen 11/5 tvende Ansøgninger, men ingen fra Steffen Heger, der imidlertid »har forandret sin Bestemmelse« (Universitetsdirektionen. Referat- og Resolutionsprotokol 2 A 1817-19; Nr. 1980 og Nr. 2063, RA). At Heger ikke var opsat paa netop dette Embede, betyder han allerede i ovennævnte Brev til Jonas Collin. ¶ 316,22 *vi stod til Confirmation derovre*] Steffen og Carl Hegers Navne findes ikke i de bevarede Lister over Konfirmander i Frue Kirke, hvor Stiftsprovst Bast siden konfirmerede Kamma og Christiane Heger (K 13: 6,18; jfr. Nik. Bøgh: Fra Oehlenschlägers Kreds 1881 186). ¶ 316,23 *Biskop Harboe*] kgl. Konfessionarius Ludvig Harboe (1709-83) var Sjællands Biskop fra 1757 til sin Død. ¶ 316,24 *altid vende det Komiske ud*] Carl Heger »havde en stor Evne til at opfatte det Komiske«, siger J. P. Mynster (Meddelelser 51), og Marie Konow kalder ham »en stor Satiricus« (31).

317,2-3 *quid ferre recusent, quid valeant humeri*] »hvad dine Skuldre nægter at bære, og hvad de er i Stand til at bære« (Horats, ars poetica 39-40). ¶ 317,4-5 *de to Veie til Gud* . .] Fornuftens og Aabenbaringens. ¶ 317,14-15 *Molbech er saa fortryllet i den*] Molbech skrev 28/7 1817 til R. E. Bruun: »den er i det hele meget interessant og smukt skrevet – det bedste, vi have faaet af ham siden Helge« (NKS 3523,4°; jfr. Molbechs Brevveksling med Svenske I 1956 183).

318,7-8 *Goethe og Steffens har Du da ikke været hos*] jfr. 307,7-14. ¶ 318,16 *Stage er bleven Hagbarth*] se Noten til B I 160,3-4. ¶ 318,17 *Ryge har taget Alger*] Ryge spillede 23/12 og 29/12 1818 Alf. Algers Rolle var overladt Georg Liebe. ¶ 318,18-19 *Brøden (die Schuld) er givet* . .] Boyes Overs., der fremhæves i »Athene« IX 581 f., købtes for 200 Rdl. af Sommerskuespilselskabet, som siden ved Dr. Ryge for samme Beløb afhændede Stykket til Det kgl. Teater (Teaterkassens Regnskaber 1/8-31/10 1817, Nr. 318). Adrastea 5/8 1817 skriver: »Det Müllnerske Sørge-spil: *Brøden* opførtes for første Gang og med meget Bifald i Fredags [5: 1/8]. I Gaar Aftes gaves det anden Gang. Første Aften havde det næsten propfuldt; anden, endnu hvad man kalder godt Huus: saa at det kjøbenhavnske Publikum, dog lader til at kunne skjelne hvad som godt er«. I en Korrespondance fra Kbh. hedder det: »Die neueste Neuigkeit unsrer dramatischen Literatur ist die Erscheinung des Müllnerschen Trauerspiels, die *Schuld*, meisterhaft übersetzt von C. Boye . . Die *Schuld* ist bis jetzt nur zwei Mal . . gegeben, und scheint der grossen davon gehegten Erwartung nicht ganz entsprochen zu haben, da schon die zweite, gestrige Vorstellung, weniger als die erste besucht war, die selbst kein volles Haus zuwege brachte«. (Zeitung f. d. eleg. Welt 1/11 1817). Om den 3. Opførelse fortæller den vakre unge norske Student Ulrik Vilhelm Møller i sine »Optegnelser fra en Rejse i Danmark 1817«: »17. [5: 18/8, iflg. Adr.

15/8 1817] August . . Om Aftenen var jeg paa Comødie og saa Tragødien Brøden, overs. af C. J. Boye. Ryge her som ellers, som den store Kunstner [jfr. Overskou IV 467], ligesom ogsaa de andre gjorde deres Sager godt« (Hist. Saml. udg. af Den norske Kildeskriftkommission III 1914 97). Siden forundrede daværende Lektor i Kiel Heinrich v. Buchwald sig over Sørgespillets kranke Scenelykke (Kjøbenhavns-Posten 1/2 1830); jfr. Nik Søtoft 16/3 1820 til K. L. Rahbek (NKS 2494,4°) og Breve fra og til B. S. Ingemann 135. Se iøvrigt Alf Henriques: Det danske Skæbnedrama 1936 49. ¶ 318,19–20 *Ligesom Rahbek ikke seer nogen tragisk Askepotte* . .] Rahbek, der ingen Ynder var af Syngestykker (Noten til B I 147,6) og ikke saa dem (ssts. 147,28), taler i Tilskueren 18/2 1817 ironisk om bl. a. »grønne Sko« ☉: Cendrillon eller Den lille grønne Sko, som med Marie Zinck i Titelrollen samlede fulde Huse (Overskou IV 312 ff.). Udtrykket »tragisk Askepotte« har sandsynligvis Relation til den feterede Kunstnerindes samtidige Optræden i »Hagbarth og Signe«. ¶ 318,21–23 *Baggesen . . nu i Kiel . . tog for noget siden til Korsør, for at synge for Kongen* . .] Baggesens Søster Ane Marie Klæna (1765–1832), der 1793 ægtede daværende Kopist ved Det kgl. Bibliotek, senere Toldkontrollør i Wilster i Holsten, Hans Christian K. (1763–1836), var i Juli Maaned 1817 med Datteren Anna Elisabeth Gæst hos Baggesen i Kbh., som de i Slutningen af Maaneden sammen forlod for at besøge Moderen i Korsør Fattigkloster. Molbech, der med Kolderup-Rosenvinge havde turet rundt paa Øerne, skriver 2/8 1817 til Bolette Deichmann: »Vi kom til Ringsted i Torsdags Eftermiddag [☉: 31/7] Kl. 2 i en skyldende Tordenregn . . Da vi kom til Gæstgivergaarden, stod en Mand i Døren, som jeg ikke kiendte, og som strax begav sig bort. Rosenvinge kom først af Vognen, og meldte mig, da jeg kom ind, at det var B a g g e s e n . Han blev staaende nogen Tid ude i Gangen; men havde en tyk Kone og en ung nydelig Jomfru siddende inde i Gæstestuen, hvor han snart efter kom ind og fik de andre med ud i Gangen, hvor de endnu stod en god Stund inden deres Vogn kom. De havde glemt en Parapluie eller noget saadant, som Jomfruen maatte hente; og dette skaffede mig en meget venlig Hilsen af hende, som jeg høilig forundrede mig over. I det Hele morede dette Møde mig ligesaa meget, som det i Førstningen ærgrede Rosenvinge« (NKS 2336,4°). Om Baggesens Færden de nærmeste Dage ved Molbech siden at fortælle Lorenzo Hammarsköld: »Nylig, da Kongen og Dronningen reiste til Holsten, tog han Dagen i Forveien ned til Korsør, og udbad sig den Naade at maatte gaee med over Bæltet i Kongens Følge, hvilket blev ham tilladt; og har han da under Overfarten, til Alles og især Skibsfolkernes Forundring, som en Bajaz eller Harlekin ved at synge Matrosviser og paa andre Maader søgt at more det Kgl. Herskab. Siden er han reist efter til Holsten, hvor han nu

er« (Molbechs Brevveksling I 1956 182 f.). Selv fortæller B., dat. »Nyborg, dimanche, le 4 auot 1817«, sin Kone, aldeles berust af den kongelige Naade, om sin Færd over Store Bælt i Herskabet Følge, og at han tilbragte Natten i et Værelse ved Siden af Prinsesse Carolines. Han sender Brevet med sin Advokat og vender selv efter tre Dage tilbage »avec l'assurance la plus complete du triomphe de tous mes ennemis autour du Roi, et de son affection très particulière. Je n'en ai rien tiré pour l'instant comme tu penses bien, ne voulant pas m'abaisser à mendier des bagatelles; mais j'ai plané mon chemin en regagnant toute sa predilection et en gagnant peut-etre autant qu'un sujet le puisse le coeur de ces deux anges des filles. Le point principal son bon consentement à ce que je te r'amène en France, et la promesse d'y contribuer est gagné – et je saurai dorénavant mieux p[ro]fiter de sa presieuse bienveillance. Autre point est ma santé et ma bonne humeur regagnées aussi dans cet heureux voyage; de l'issue auquel j'avois à Cop. un veritable presentiment« (NKS 2252,4°). B. kom 7/8 tilbage til Kbh. sammen med sin Moder, sin Søster og Niece, som han agtede at ledsage til Wilster, hvor Fru Klena fremtidigt vilde sørge for Moderens Pleje. Om sin Svigermoder skriver Fanny B. til Carl B. i Bern 26/8 1817: »Je l'ai vue ici, où elle a passé deux jours, assés bien conservée pour son grand age« (NKS 2252,4°). 8/8 løste Baggesen Pas til sig og sin Moder (Københavns Pasregnskaber, RA), og Lørdag Aften gik man ombord i Paketbaaden, som lettede Søndag Morgen. Først efter 9 Dages og 8 Nætters delvis farefulde og frygtelige Sejlads kom det lille Selskab til Kiel og efter i 12 Dage ikke at have været af Tøjet endelig 23/8 til Wilster (Jens Baggesen til Fanny B., Kiel 20/8, Rendsborg 21/8, Wilster 24/8 1817, NKS 2252,4°), hvor B. opholdt sig i 14 Dage, delvis fortryllet af det landlege Liv. Hjemturen med smaa Svinkeærinder (se Noten til 341,10) og i Særdeleshed med større og uønskede Forsinkelser varede næsten 3 Uger (Jens Baggesen til Fanny B. 8/9, 13/9, 18/9, 23/9 1817; NKS 2252,4°; jfr. Bagg. Biogr. IV 211 ff. og Arentzen VII 1 ff.). ¶ 318,24–25 *succedere Knudsen og blive Fædrelandets frivillige Sanger*] Prædikaten er H. C. Knudsens Selvkaraktistik (Pers. Tidsskr. 7. Rk. V 216) med Henblik paa hans patriotiske Indsats (K 302: 76,13–14), her spydigt om Baggesen, der havde kaldt Knudsen en Gøgler (se Noten til 364,17–19). ¶ 318,26–29 *Du og Professores extraord. . . har faaet høiere Rang . . Adskillige Extraordinarii er blevne Ordinarii . .*] Anledning af et kgl. Reskript dat. Wien 19/4 1815, hvorved tidligere Professor extraordinarius H. C. Schumacher (Noten til B III 76,15–17) udnævnes til Professor ordinarius efter Thomas Bugge († 15/1 1815), peger Universitetsdirektionen i en Forestilling dat. 11/7 s. A. paa det Urimelige i, at den unge og uprøvede Professor skal være berettiget til det efter Bugge ledigblevne Sæde og hans Stemme i Konsistorium og saaledes overspringe adskillige

ældre veltjente Universitetslærere og anfører, at Sibbern, extraordinær Professor i Filosofi, et Lærefag, »der anordningsmæssigen skulde repræsenteres i Consistorio ved en Professor ordinarius«, af samme Aarsag ikke er blevet Medlem, da han »først i Aaret 1810 havde taget Embedsexamen, og i Aaret 1811 Magistergraden, og hvis Fortrin for Mænd, der ganske nyligen havde været hans Lærere og Examinatorer, maatte have opvakt meget ubehagelige Følelser hos dem«. Kongen resolverede 28/7 s. A., at Bugges Sæde indtil videre skulde forblive vakant og paalagde samtidig Direktionen at indkomme med nærmere Betænkning, om der ikke ved Pladsernes Besættelse i Konsistorium kunde følges andre Regler end hidtil, saaledes at Besættelse ikke skete fakultetsvis, men efter Professorernes Anciennitet og Tjenestetid (Universitetsdirektionen. 2. Forestillingsprotokol med Res. 1815, Nr. 466; RA). Foranlediget heraf og for at afhjælpe andre Mangler med Henblik paa en Modernisering af Universitetets Forhold indkom Direktionen endelig 17/7 1817 paa 61 Sider brækket Folio med et detailleret Forslag, der ikke fordrede nogen væsentlig Ændring i Universitetets engang bestaaende Grundform, »men alene visse nærmere Bestemmelser, som deels i høiere Grad kunde fyldestgøre Retfærdighed og Billighed, deels hæve Collisioner for Fremtiden, deels ogsaa bedre harmonere med Videnskabernes Tarv og Tidsalderens Forandringer« (Collegial-Tidende 1817 668). Kongen resolverede i Overensstemmelse hermed Dagen efter. Direktionen mener, det bør have sit Forblivende med den aarhundredgamle Inddeling af samtlige Universitetslærere i fire Fakulteter, som den ogsaa findes ved næsten alle Universiteter i Europa. Men i Henseende til Antallet af Professores consistoriales finder Direktionen at det juridiske og medicinske Fakultet bør have lige saa mange som det teologiske, »baade fordi dette er overensstemmende med den Liighed i Rettigheder, som bør finde Sted mellem alle Faculteter, og fordi baade det juridiske og medicinske Fakultet saavel i Videnskabs Omfang som Medlemmernes Antal ganske staae det teologiske Fakultet ved Siden«. Herefter repræsenteres det teologiske Fakultet i Konsistorium af 3 Medlemmer (mod tidligere 4), det medicinske og juridiske hvert af 3 Medlemmer (tidligere hvert 2) og det filosofiske som før med 7 Medlemmer. Direktionen indskræpper Fundatsens Bestemmelse om at der gives kun to Klasser Professorer: Ordinarii eller Medlemmer af Konsistorium og Extraordinarii, eller Professorer, som ikke har Sæde og Stemme i Konsistorium, og at den Klasse af Professores extraordinarii, der i de sidste 20 Aar er bleven forundt Titel eller Prædikat af Professor ordinarius uden at have Sæde eller Stemme i Konsistorium, for den almindelige Ro og Ordens Skyld, ikke yderligere fremmes, men at samtlige Fakulteters Professorer indtræder i Konsistorium efter deres Embedsanciennitet som Professorer ved Universitetet, »saaledes, at, naar en Plads bliver ledig i Consistorium, indtræder som yngste Assessor

i samme den ældste Professor af det Facultet, til hvilket den ledigblevne Plads høre, forudsat, hvad det philosophiske Facultet angaaer, at hans Lærefag dertil aabner ham Adgang«. Samtidig havde man anmodet Kongen om, at Professorernes Rang maatte blive hævet, som det er Tilfældet ved adskillige udenlandske Universiteter, og idet man peger paa, at i Fædrelandet andre Embeder i den senere Tid var tillagt højere Rang, udtaler man, at det ogsaa vilde være rimeligt for en Embedsklasse, »hvis Bestemmelse er saa hæderlig og for Staten saa vigtig«. Herefter rykkede de extraordinære Professorer fra 6. Klasse, Nr. 13 (i Rang med f. Eks. Assessorer ved Hof- og Stadsretten) op i 5. Klasse, Nr. 8 (i Rang med f. Eks. Stiftsprovster), medens de ordinære Professorer fik Rang i 4. Klasse, Nr. 3, som virkelige Justitsraader (og f. Eks. Højesteretsassessorer). ¶ 318,29 *O. Mynster*] det medicinske Fakultet talte foruden sine hidtil værende to Repræsentanter i Konsistorium, F. L. Bang og Sylvester Saxtorph, Professorerne O. H. Mynster (K 147-48: 221,1) og J. D. Herholdt (K 159: 257,8), begge ansat 1/2 1805. »Af disse tvende vilde . . nu den eene have Adgang til at blive Medlem af Consistorium, og da nærmest Professor Dr Mynster, baade som den, der allerede forhen havde tient ved Universitetet som Adjunct i 5 Aar, og som den, der desaaarsag i den allerhøieste Resolution af 1ste Febr. 1805 er nævnet først« (Universitetsdirektionen. 1. Forestillingsprotokol med Res. 1817, Nr. 560, RA). ¶ 318,29 *Bornemann*] det juridiske Fakultet havde foruden de ordinære Professorer J. F. W. Schlegel og Frederik Theodor Hurtigkarl, endnu to Medlemmer, Professorerne M. H. Bornemann (K 117: 130,19) og Christian Brorson. Da denne i sit Ansættelsesbrev af 17/9 1800 »udtrykkelig er, i Betragtning af de ham paaliggende Embedsforretninger i Høiesteret, fritagen for alle andre en academisk Lærer vedkommende Pligter end den at være Docent og Examinator, saa er Professor Bornemann, der i Aaret 1803 blev beskikket til Professor juris, og i alle Henseender . . gjør sit Embede Ære, den, som vilde have nærmest Adgang til den tredie Plads i Consistorium for det juridiske Facultet« (ssts.).

319,1 *Ørsted*] det filosofiske Fakultet havde to vakante Pladser i Konsistorium; til den første indstilledes Mineralogen Gregers Wad, der havde været Professor i Naturhistorie siden 1795, medens Laurits Engelstoft, Professor i Historie siden 1803, forbeholdt sig sin Stilling, da han som Medlem af Universitetsdirektionen ikke samtidig kunde have Sæde i Konsistorium. »Næst efter sidstnævnte akademiske Lærer er Professor, Ridder Ørsted, som blev beskikket til Professor i Aaret 1806, den ældste af dem, hvis Lærefag i det philosophiske Facultet giver Adgang til Consistorium . . I Forudsætning af, at Professor Engelstoft ikke indtræder i den eene af de nu vacante Pladser, vilde altsaa samme kunde indrømmes Professor Ørsted, som da blev den 7de eller yngste Consistorialis i det philosophiske

Facultet, og fik tillige, som saadan, efter Fundatsen, Secretarialforretningerne i Consistori med den for disse reglementerede . . . Godtgjørelse af 300 Rbd. S. V. aarlig« (ssts.). ¶ 319,1–2 *Du kan nu magelig leve den Dag, at Du blever Rector magnificus*] blandt de Lærefag i det filosofiske Fakultet, som kvalificerede til en af de syv Pladser i Konsistorium, var Æstetik nævnt Side om Side med Filosofi og klassisk Filologi (Collegialtidende 1817 674 f.). Oehl. blev Aug. 1827 Professor ordinarius (Bestalling i NKS 1674,2°, IX) og dermed Assessor i Consistorium, han var Dekan 1/11 1827–1/11 1828 og første Gang Universitetets Rektor Juni 1831–Juni 1832. Imidlertid gik Snakken i Kbh. Legationsraad N. C. Nissen skriver 26/8 1817 til F. C. Dankwart: »De kiænder vel den Forandring ved Universitetet i Henseende til Professores ordinarii og extraordinarii, Facultæterne pp, man siger mig at Øhlenschläger ey vil være tilfreds hermed, imidlertid har Theater Directionen antaget et af hans Stykker til Opførelse, cela console« (Dankwarts Papirer, RA). ¶ 319,23–25 *Classeinddelinger af Mennesker . . .*] jfr. 292,5–11.

597. [Kbh.] 23/8 1817. Fra Christiane Oehlenschläger. NKS 1674,2°.

320,3–4 *et . . . Brev fra Wien*] Br. 585. ¶ 320,4–5 *Brev fra Töblitz og Dresden*] Br. 592. ¶ 320,29 *Din 28 Julii i Wien*] se 246,1–249,2.

321,30 *han . . . er indviklet i Proces*] jfr. »Den Stundesløse« 2. Akt, Sc. 6. Og samtidig var Hjort optaget af sin unge Elskov. Molbech skriver 8/8 1817 til R. E. Bruun: »Hjort er i Færd med, i disse Dage at seile til Lübeck . . . Førend hans Afreise har Hjort forlovet sig med en Frøken Rasbeck, en ung, smuk, indtagende og spirituel Pige, som en lang Tid var . . . ved Industrie Magasinet, og nu er i Huset hos Oberst Hegermanns Familie« (NKS 3523,4°). Selv skriver P. Hjort, at »Forlovelsen udførtes den 20de August paa Hegermanns Sommerlyststed Rolighed« (NKS 2363,4°; se videre M. Borup: Peder Hjort 41 f.). August Baggesen fortæller 29/8 sin Fader: »Til den 25de d. M. blev du stævnet at møde paa Hof- og Stads Rettens Vidnekammer angaaende din Proces for Harpens Skyld; dog at du ikke mødte gjorde intet videre til Sagen. – Nygaard mødte i dit Sted« (UB, Kiel; Fot. KB). Sagens Aktstykker (LAS), oprt. i »Trylleharpens Historie«, har intet om denne Indkaldelse eller om Mødet. Aug. Baggesen fortsætter: »Det Indtryk, som iøvrigt denne Stævning gjorde paa mig, kan du intet Begreb gjøre dig om. Omendskjøndt at dette jo egentlig kun var en simpel Følge af at have en Proces, og omendskjøndt jeg havde belavet mig paa Erholdelse af en sliG Stævning, stødte den ydre kolde Form min Følelse, og oprørte dens mig saa egen forekommende Indhold, en saa høi Grad mit sønlige Hjerte, at jeg, trods min Forstands Modvirken, næsten koge over af indre Harme, gjennemglødende af den Tanke at det

var min Fader som en P. Hjort vovede at lade indstævne. – Jeg har aldrig følt mig mere, som din Søn, end i hiint Øieblik. – Min Fornuft seirede og jeg besluttede, vel at lade din Sag vorde min, men først kold at lære samme at kjende. – Jeg sammenbladede alle Papirer, som angik Trylleharpen, og har nu lært dens Historie at kjende. – Een en Digter let tilgivende Skjødesløshed fra din Side, og høieste Hævnjærighed, Uret fra dine Fjenders Sider, har frembragt det Tusmørke, den Misforstaaelse hvori Publikum hidindtil og endnu lever. – Men, dyrebare Fader, hvorfor har du ei interesseret dig mere for en Sag, som dog maa være dig af temmelig betydelig Vigtighed? Hvorfor har du ei fuldført din Trylleharpes Historie? Jeg troer at have fundet temmelig vigtige Papirer, – dens Historie angaaende, – som Breve fra Pram [allerede 10/3 fremlagt i Retten], Haugh etc; og jeg har aftalt med Nygaard at han paa Mandag Eftermiddag skal komme til mig, paa dit Værelse for at see disse Papirer« (sst.). Samtidig skriver Molbech til Lorenzo Hammersköld, at Hjorts »Proces med Baggesen .. svæver endnu for Domstolen. Resultatet af samme troer man ei vil blive betydeligt – maaskee en Pengemulkt for nogle for vidt drevne Yttringer af Hjort; hvorimod denne under Processen næsten til Evidents har beviist, at Originalen til Trylleharpen er af en Anden, end Baggesen. Dennes Procurator har derimod, for at bevise Trylleharpens Originalitet, forlangt en æsthetisk Erklæring af Rahbek, om det danske Stykke, sammenlignet med det tydske (hvis Forfatter NB. lever, og gierne af B. kunde være stævnet til edeligt Vidnesbyrd) synes at være Original eller Oversættelse? [se: Trylleharpens Historie 171–76] – Har Du nogensinde hørt en sliq Fremgangsmaade, for at bevise sit Forfatter-skab?» (Molbechs Brevveksling I 1956 182).

322,4 *han skulde rejst forrige Søndag*] 17/8; jfr. 263,25–26. For Christiane Oehl. er »forrige« og »sidste« Synonymer; se videre 335,9–10 m. Note. ¶ 322,10–11 *Bertouch .. blevet fri igien*] Molbech kunde 8/8 skrive til R. E. Bruun: »Bertouch .. skal .. nu for Alvor have ophævet den Forlovelse med sin 7 eller 8 Aar ældre Cousine, som gav Anledning til at man sendte ham udenlands« (NKS 3523,4°). ¶ 322,21–22 *Af Aviserne saa vi at Du havde forladt Wien*] Hamburgischer Correspondent meddeler 19/8 1817 fra Wien 8/8: »Der Professor, Ritter von Oehenschläger, ist von hier nach Berlin abgereist«. Først 27/8 bringer Dagen Meddelelsen.

323,3 *den rare Hondepost*] 294,1–8.

598. Berlin 23/8 1817. * Til Christiane Oehenschläger. Trykt: »En Reise« II 163–77.

324,21–29 *fortalte .. om en preusisk General ..*] refererer til Affæren om den preussiske Major og Patriot Ferdinand v. Schill (1776–1809), der

paa eget Initiativ, uden sine Foresattes Vidende eller Tilladelse (og snart til deres særdeles Besvær og den preussiske Konges udtalte Fordømmelse) 28/4 1809 forlod Berlin med sit Regiment for at befri Fædrelandet i Troen paa Østrigs snarlige Sejr over Franskændene og den gærende Uro rundt om. Men Napoleons Triumfer og den deraf flydende Virkelighed gik snart op for det unge Frikorps, som efter at have indset Umuligheden af at overrumple Magdeburg trak op langs Elben gennem Mecklenburg ind i Pommern, uden Tvivl for at søge Kontakt med Englænderne, forfulgt af de franske Forbundsstyrker, hvormed Schill havde flere heldige Træfninger, sidst ved Dammgarten 24/5, for Dagen efter at besætte den svage Fæstning i Stralsund, som han rasende søgte at udbedre. Allerede 31/5 trængte de langt overlegne forenede Hollændere og Danske ind i Byen, hvor en voldsom, paa Forhaand afgjort Kamp, fandt Sted. Schill søgte Døden, en Del af hans Brigade slog sig ud af Staden og fik af Modstanderne fri Afmarch over den preussiske Grænse, medens 11 Officerer og over 500 Mand blev fangne (jfr. Skild. 16/5, 3/6, 6/6, 10/6 1809). Det menige Mandskab kom paa Galejerne i Cherbourg og Brest for først at løslades efter Napoleons Fald. Officererne førtes til Citadellet i Wesel, hvor de stillet for en Krigsret 16/9 blev skudt samme Dag bundne ved Hænderne til hinanden to og to. En Ansøgning 1815 om at rejse dem et Æresminde blev afslaaet, men kongelig Tilladelse opnaaedes 1833, og et Opraab til Offentligheden indbragte rigelige Midler til det af Schinkel (Noten 379,20) tegnede Gravmæle, der afsløredes 16/9 1834, og som herhjemme en halv Snes Aar efter afstedkom et anonymt lille Skrift, udsendt 1845 i Hjørring: »Høitidelig Indvielse af Monumentet over de 11 preussiske Officerer som 1809 blev skudte paa Napoleons Befaling«. ¶ 324,29–325,3 *den Elleve, en smuk ung Mand* . .] den 19aarige Albert v. Wedell (Binder v. Kriegstein: Ferdinand v. Schill 1902 221, 243). Ved samme Lejlighed henrettedes hans Broder Karl v. Wedell (ssts. 244).

325,13 *Dagen før vor Afreise*] samme Dag blev Oehl.s Pas paategnet: »Gesehen und göltig nach Berlin. Dresden am 19ⁿ Aug: 1817 Irgens Bergh« (NKS 1694,2^o, IX). ¶ 325,13–14 *spillede* . . *Axel og Valborg, med samme Forandringer som i Wien*] se Noten til 305,16–17. Korrespondenten fra Dresden 7/9 1817 i Mb. f. g. St. 17/9 s. A. beklagede dette: »Mochte auch der Dichter selbst sein Stück so für die Aufführung gearbeitet haben, er hätte es lieber nicht thun sollen, denn mit dem Ernstfeyerlichen des Kirchlichen, in dessen Elemente es eigentlich spielt, und das ihm nun genommen ward, verlor es einen grossen Theil seines Zaubers«. Se ogsaa Noten til 328,9–12. ¶ 325,14–16 *Da Dresdens Skuepillere* . . *haude opført Stykket med Bifald i Leipzig* . .] Korrespondenten til Mb. f. g. St. 9/8 1815 roser Teaterdirektionen i Leipzig, der bringer saa meget Nyt og Godt, »dass fast die Unbilligkeit selbst nicht mehr fordern

könnte«, og fortsætter: »Rosamunde [af Th. Körner], Wallenstein, Hedwig [af Th. Körner], Götz v. Berlichingen, Axel und Walburg, waren die ausgezeichnetesten Vorstellungen dieses Monats. Letzteres Stück, eine ächte Tragödie, möchten wir zu den allertrefflichsten dramatischen Erzeugnissen, die unsere Litteratur hat, rechnen, und die hier kurz aufeinander folgende zweymalige Aufführung bewies, welchen verdienten Beyfall Oehlenschlägers Kunstwerk fand .. Mad Schirmer als Walburg, Herr Hellwig als Ritter Wilhelm, spielten ausgezeichnet brav«. ¶ 325,17–20 *jeg indsaae .. Grunden, hvorfor .. Mad. Schirmer havde giort mindre Virkning i Berlin ..*] Korrespondenten til Zeitung für die elegante Welt 24/5 1817 skriver, at Mad. Schirmers Gæstespil var imødeset med en ikke ringe Spænding. Berlinere, der havde set hende i Leipzig og Dresden, talte med Begejstring om hende, ligesom Dresdner Abend-Zeitungs udbredte Ros havde haft Indflydelse paa Teatrets Invitation. Korrespondenten fortsætter: »Axel und Walburg wurde auf Bitte der fremden Künstlerin ausdrücklich für sie einstudirt, weil sie in der Rolle der Walburg ihr ganzes tragisches Talent entwickeln zu können glaubte. Die Leipziger hatten sie ja in dieser Rolle unübertrefflich gefunden und ihrer hinreissenden Kunst darin volle Kränze aufgehangen. Freilich erinnerten wir uns dabei Kotzebue's Urtheil, dem man dies Stück bei seiner Durchreise im vorigen Sommer dort aufsuchte [Wiener Theater-Zeitung noterer 21/9 1816 fra Leipzig: »Am 23. (Aug.) erschien die liebliche Romanzentragödie »Axel und Walburg«, zu unserer grossen Freude wieder«], und der sich durch diese Walburg durchaus nicht befriedigt fand, und Kotzebue, man mag übrigens für oder gegen ihn als dramatischen Schriftsteller stimmen, hat doch viel und nicht unverständlich gesehn. Das Stück wurde hier übrigens so gut besetzt, als es den Umständen nach nur möglich war .. Dessen ungeachtet misslang die erste Vorstellung gänzlich. Nur Anfangs einige nicht unzweideutige Zeichen lauten Beifalls. Am Ende verstummten aber auch diese. Ja man kann sagen, dass nur wenig fehlte, dass das Stück und der Debüt durchfiel ..«. Og Recensenten forklarer og konstaterer: hendes Stemme er tydelig, men har hverken Omfang eller Kvaliteter for det tragiske Fag og henfaldet let til en prækende Deklameren, ligesom hendes Mimik ikke svarer til, ja til Tider næsten modsiger Repliken. Videre taler han om hendes Disposition af Rollen: »Die Schlusscene, worauf sie dem Vernehmen nach besondern Werth zu legen pflegt, und wo sie geradezu am gebrochenen Herzen sterben muss, hatte viel, viel zu viel Appretur und – Schwächlichkeit. Warum wählte doch die liebe Frau dieses Stück vorzugsweise zu ihrem ersten Auftritt auf unsrer Bühne. Warum rieht ihr Böttiger, dem sie wahrlich grosse Verpflichtung schuldig ist, nicht ab? Oder sah sie dieser vielleicht gar nicht in dieser Rolle?«. Recensenten i W. Th.-Z. 19/7 1817 udtaler, at

han ikke hos Fru Schirmer kan paapege Mangler i Ord eller Gebærde: »Aber etwas, das an Walburg gegeben werden soll, blieb ihr unmöglich. Warum nicht sagen, was ein Mahl wahr ist? – Es gibt Mädchenrollen genug, die immerhin Ehefrauen darstellen können, aber auch einige wieder, die unerlässlich Mädchen bedingen. So Walburg. Man fühlt es, weitere Auseinandersetzung ist unnöthig«. Achim v. Arnim, der overværede Premièren, skriver Dagen efter til Wilhelm Grimm: »Gestern habe ich die Freude gehabt, Axel und Walburg (von Oehlenschläger) zu sehen. Ein unglaubliches Gemenge von Talent und Eitelkeit. Nie habe ich so lachen müssen, wie bei der letzten Scene, wo sich Wauer [Sangeren og Skuespilleren Johann Gottfried Karl Wauer (1783–1857)], ein teuflischer Bassist und Kaliban, an eine Davidsharfe setzt und die Walburg mit einer langen Romanze von Jungfrau Ilse rein zu Tode singt, dass er am Ende aufsieht und seinen Fehler bemerkt« (R. Steig u. M. Grimm: Achim von Arnim III 379).

326,23–24 »*Lüg Siælens Glimt i det halvbrustne Øie*, . .] af Lises Replik i »Fiskerne« 1. Handling, 1. Optrin (Johs. Ewald: Samlede Skrifter III 1916 154). Oehl. lader Wessel citere disse Linier under sin Samtale med Ewald i »Digterbesøget« (Lieb. XXVI 169).

327,19 *mine Tragoedier . . kaldes Slagterstykker*] Godske Hans Olsen havde i sit »Indlæg i Anledning af Hr. Professor Oehlenschlägers Appel til Publikum« bl. a. udtalt: »Hr. Prof. har maaske og selv erfaret en Gjenlyd af den megen Beklagelse, der i forrige Saison yttredes over Opførelsen af de mange Tragedier, hvoraf endeel tilhørte ham selv. Man kaldte dem Slagterstykker, Ridderspektakler, Dolkeparader o. s. v., og mange Tilskuere, ikke blot af »de udvortes prægtige og indvortes hule« men og af »de udvortes lurvede og indvortes betydningsfulde« [jfr. B I 187,23–26] forlode den morderlige Scene med en morderlig Kjedsommelighed«. ¶ 327,27–28,2 *Helvig en fortræffelig Wilhelm* . .] Böttiger skriver: »Wir sprechen nur die laute und wiederholte Aeusserung des zufriedenen Dichters selbst aus, wenn wir Hrn. Hellwig's Spiel in Wilhelms Rolle als sehr gelungen rühmen . . Es würde übrigens einen argen Missgriff beweisen, wenn man die Darstellung dieses launenhaften Charakters – er nennt sich selbst ein Mittelding von Lamm und Tiger – für ganz leicht halten wollte. Hier sind selbst schroffe Uebergänge an ihrem Orte. Aber die Scene, wo ihn der Vater segnet, erträgt noch mehr Innigkeit und wahre Hingebung. Des Künstlers Vielseitigkeit erprobte sich auch diesmal durch das Singen der Ballade; der überall hinblickende Regisseur that dem darstellenden Künstler keinen Abbruch. Das ist nicht allen gegeben!« (Abend-Zeitung 2/9 1817). Saavel i udvalgte Scener af »Correggio«, opført paa Dresdner Schaubühne Dec. 1818 (Böttiger i Abend-Zeitung 21/12, 22/12 1818) som

i den komplette Udgave med Première 9/3 1820 (Böttiger i Abend-Zeitung 29/3, 30/3, 31/3, 1/4 1820) spillede Hellwig Michel Angelo. Ved Hellwigs Død skrev Teaterintendanten: »Nur für eigentlich sentimentale Liebhaberrollen, oder solche, wo eine schwärmerische Erhebung ein zarter besaitetes Instrument erforderte, schien er sich nicht ganz zu eignen; dagegen fand wieder eine in das letzte spielende Darstellung, wenn sie nur einen Anklang von kräftiger Naturgrösse hatte (wie z. B. Michel Angelo in Correggio), ganz ihren Mann an ihm« (cit. efter Neuer Nekrolog der Deutschen III 1825 1072).

328,9–12 *givet Anledning til det største Spektakel* . .] N. L. Høyen taler i et Brev 25/1 1823 til Prof. Jens Møller om Katolicismens Magt og den i Dresden ofte hørte Klage over det katolske Proselytmageri, som han er fuldkommen overbevist om ikke er ugrundet og nævner som »et mærkværdigt Eksempel . . Billedhugger Mathæi kunde ikke blive ansat; Manden var i en trykkende Stilling, gaaer til Rom, bliver Katholik, kommer tilbage og bliver nu strax ansat. I det militaire har for kort Tid siden en lignende Tildragelse fundet Sted. Dette Proselytmagerie skal desværre selv trænge sig ind i Familiekredsene og forårsage afskyelige Optrin« (NKS 2385,4°). ¶ 328,24–30 *Dr. Ryge . . bevidne . . min Tak* . .] jfr. Noten til B I 138,4.

329,3–330,5 *et morsomt Eventyr . . En Elefant* . .] en Variation af denne Geschichte fortæller Wiener Moden-Zeitschrift 22/10 1817.

330,29–30 *skønnere end Claudius's, med de stege Æbler* . .] Fortællingen »Neue Erfindung« (Werke 4. Theil 1782 62 ff.).

333,15 *Hôtel de Russie, eller die Sonne*] »Hôtel de Russie« eller »Russischer Hof« hed tidligere, og stadig i Folkemunde, »Zur Sonne« (Jul. Rodenberg: Bilder aus dem Berliner Leben III 1891 62 ff.).

599. [Kbh.] 26/8 1817. Fra Christiane Oehlenschläger. NKS 1674,2°. Udskr: »An Herrn Professor Oehlenschläger in Berlin. Der Königlichen dänischen Gesandtschaft am preussischen Hofe, empfohlen«.

333,23–24 *Igaar . . Brev fra Prag*] Br. 591. ¶ 333,24–25 *forrige Fredag . . det fra Töplitz og Dresden*] Br. 592.

334,1 *skrev Dig i Løverdags et Brev*] Br. 597. ¶ 334,2 *Carl ligeledes*] Br. 596. ¶ 334,2–5 *Hiorth . . var ikke at finde hele Dagen*] 2/9 1817 bemærker Molbech i sin Kalender: »D. 2den Sept. reiste Hjort til Berlin . . Jeg havde ikke seet H. siden d. 21de hos Deichmanns om Aft. og d. 22de paa Bibl. Han tog ikke Afsked med mig, og svarede mig ikke paa et Brev, jeg skrev til ham« (NKS 539,8°). ¶ 334,6 *Søndag Morgen sendte han mig et Brev*] kendes ikke. ¶ 334,7–8 *lovede nu at rejse idag Tirsdag*] 25/8 1817 løste Hjort Pas til Stettin (Kjøbenhavns Pasregnskaber, RA; jfr. 357,5–7). ¶ 334,14 *lovet Din Søster at komme ud til hende*] i Ørstedes Som-

merværelser i Smallegade paa Frederiksberg. ¶ 334,30–335,2 *Det var . . . deilig Kaal at Du fik Dine Theatersager saa godt arrangeret i Wien*] i »En Reise« er Bemærkninger herom ikke modtagne. Dagen 16/9 1817 meddelers: »Ludlams Hule skal [Oehl.] have omarbejdet til et Skuespil, der er antaget af Directionen for Wiener- og Berliner-Theatre, ligesom han ogsaa har oversat og forandret Freyas Alter, der ligeledes er antaget til Opførelse paa disse og flere tyske Skuespladse«.

335,9–10 *paalagt ham . . . at rejse forrige Søndag*] d. v. s. Søndag 24/8, som det ogsaa fremgaar af 334,1–3; jfr. 333,24: »forrige Fredag den 22de«. ¶ 335,10 *da der med beste Vind gik et Skib til Lübeck*] jfr. 357,5–8. Mægler Jürgensen i Laxegade averterer 9/8, 11/8, 12/8, 15/8, 16/8: »Skpr. Jens Monnsen, med Sluppen Delphin, afgaaer med allerførste til Lübeck, medtager Fragtgoods og Passagerer«, og 19/8 » . . . afgaaer bestemt næste Lørdag [23/8] til Lübeck« (Adr.).

600. [Kbh.] 26/8 1817. Fra C. H a u c h. NKS 1674,2°. Trykt: Mindebl. 260–63 (delvis).

337,20–23 *Hranes Fader . . . farer hidsig op . . .*] Lieb. XXXI 44 ff. ¶ 337,23–338,1 *Hans Samtale med sin Kone . . .*] ssts. 130 ff.

338,2–3 *livagtig maler os Hroar . . .*] ssts. 17. ¶ 338,9–12 *den sidste Scene, hvori Hrane . . . forsvarer sig mod Ragnvald . . .*] ssts. 128 ff. ¶ 338,14 *Frørernes Chor i Fiskeren*] »Skruptudserne i Dammen« (Lieb. II 121 ff.); jfr. Hauchs Bemærkning 109,30–110,2. ¶ 338,20–22 *en Digter maa leve hvad han skal skrive . . .*] jfr. »Til min Læser« i »Digtinger« I 192–94 (Lieb. XX 52–54). ¶ 338,27 *deeltaget i den ulykkelige Faders Skiebne*] i hans Sorg over sin solgte Datter (Lieb. II 41 ff., 179 ff.) og druknede Søn (ssts. 193). ¶ 338,27–28 *fulgt med Amine paa sin Kammeel*] som hun kun i Forbigaaende omtaler til Hadscha, Pigen (ssts. 72). ¶ 338,28–29 *Lolo, da han lokkedes af Havfruen*] ssts. 188 ff. ¶ 338,29–30 *Lidenskab og Fordom*] se Noten til B I 170,8.

339,15–16 *Hrolfs Forbytelse, og Hroars* [2: *Fejllæsning for Hranes Scene med Søfuglen . . .*] Lieb. XXXI 121 ff. ¶ 339,20–24 *den lille Hiortvar . . .*] ssts. 51 ff. ¶ 339,28–340,6 *Hranes Dødsscene . . .*] ssts. 132 ff.

340,18–27 *Jeg har skrevet et Par Recensioner . . .*] se 105,17–28 m. Note. ¶ 340,30–341,1 *Robins Stilling, Scenen mellem ham og Fanny*] Lieb. XIV 31 ff.

341,1–2 *mellem ham og Georg . . .*] ssts. 57 ff. ¶ 341,2–3 *mellem Fanny og Spøgelset*] ssts. 89 ff. ¶ 341,3 *mellem Fanny og John Bull*] ssts. 47 ff. ¶ 341,4–5 »er aldeles huul indvendig«] som Jyden siger til Ragnvald: »Desuden skulde jeg næsten troe, at du ingen Indvolde har, men er huul inden i« (Hroars Saga 210, Lieb. XXXI 349–50). ¶ 341,6–7 *Baggesen er nu reist til Kiel*] se 318,21–25 m. Note. ¶ 341,10 *Kongen jog ham . . .*

fra sig igjen] paa Vejen hjem fra Wilster aflagde Baggeseu et Besøg paa Louisenlund for at gøre Majestæterne sin Opvartning, men erfarede dér, at Herskaberne havde fortsat Rejsen til Kbh. Dateret Louisenlund 13/9 1817 skriver Baggeseu til Fanny B: »J'espère qu'il sera de même pour le grief que j'ai eu, de ne pas pouvoir joindre Les Majestés, dont le depart d'ici a été accéléré de deux jours, et la route qu'indiquèrent les nouvelles, changée, desorte qu'avec mes pauvres moyens il m'a été impossible de Les suivre . . . Mais, si le vent surtout devient contraire sur le grand Belt, c'est toujours bien dommage, car Leurs Altesses ici, Père, mère, soeurs, et toute la famille, m'assurent, que le Roi et la Reine comptèrent avec un vif desir sur mon accompagnement, ayant parlé jusqu'au dernier moment du plaisir que je leur avois fait à leur precedent passage. Eh bien! il vaut peut-etre mieux d'être souhaité, attendu, et regretté, que d'avoir l'air de poursuivre« (NKS 2252,4°). ¶ 341,13-14 *han har gjort en Reise med Sibbern . . .*] 18/7 1817 løste F. C. Sibbern Pas til Fyen (Københavns Pasregnskaber, RA), hvor han opholdt sig i Kerteminde og paa Glorup (Breve til og fra F. C. Sibbern I 71). Baggeseu har sandsynligvis truffet Sibbern paa Tilbagevejen fra Udflugten med Kongen. ¶ 341,23-25 *ikke svarede andet . . . end at han fordreiede hans Navn*] se Noten til B I 273,14-15. Efter et Forlydende var Baggeseu Medansøger til Lærestolen i Filosofi ved Kbh.s Universitet. Svend B. Hersleb bemærker 9/2 1813 til Sibbern: »Baggeseu søger ivrigt om at blive Treschows Eftermand; men en saa levende Aand, som De, kan vel den udasede Gjenganger ikke fortrænge« (Add. 1040,4°, KB). Laur. Engelstoft skriver 6/6 1813 til Børge Thorlacius: »Noget curios maa jeg dog fortælle Dig. Baggeseu har – ikke hos Directionen formelig, men – hos Geheimeraad Malling anholdt om at blive Professor i Philosophien her ved Universitetet efter Treschow. Boni Dii! en Philosoph i Theorie og i Praxis! Philosophien kan rigtig nok mortalibus propinari under mange Indklædninger. Hvo kan vide, hvad det kunde være godt for, om den nu istedet for den Treschowske ærværdige Viisdoms-Dragt iførte sig en comisk-romantisk-theatralisk à la Baggeseu? Hvo kan vide, om det ikke ogsaa kunde gøre Eders Consistorial-Forsamlinger lidt mere amuseante?« (Udvalg af Skrifter III 369). Og 29/7: »Hvad siger Du om Baggeseu! Professor [T. C.] Bruun har slemt taget ham i Skole [i »I k k e o m J ø d e r n e, men om deres Gjenløser, Justitsraaden«] Men hvad skal man overhoved sige om Mænd i den Alder, Videnskabsmænd, Professorer? og paa den Maade tænker Baggeseu at recommendere sig til det Professorat i Philosophien her ved Universitetet, som Rygtet, Bruun og han selv siger, at han attraaer! Directionen har derom ingen officiel Kundskab« (ssts. 392). Endelig 29/8 s. A.: »Sibbern er nu paa Veien til Altona. Han vil snart kunne ventes. Baggeseu havde ingenlunde i Sinde at blive i Kiel. Hertugen skriver mig til, at han allerede er paa Veien til

Kiøbenhavn. Allgem. Zeitung fortæller, at han skal være Professor i Philosophien (!) her ved Universitetet. Det er artig, at Allgem. Zeitung veed mere herom, end Universitets-Directionen. I d e n n e s Historie vilde hiin Ansættelse blive en ret mærkelig Begivenhed« (ssts. 403). Men hverken i Universitets- og Skoledirektionens Arkiv (RA) eller Universitetets Arkiv (RA) findes Spor af Baggenses Ønske om dette Professorat. Muligvis har hans Henvendelse til Malling blot været mundtlig. Baggenses filosofiske Virke var dengang et privat Kapitel. Han havde Juni 1811 skrevet til Carl Baggesen i Bern: »Hvad den literære Rolle angaaer, saa kjender Verden endnu slet ikke din Fader . . Ikke Poesi, men Filosofi har fra min Barndom været mit Fag og Gjenstand for mine Bestræbelser« (Arentzen VI 34), og 10 Aar senere fra Paris til A. C. Gjerlev: »Ingen uden Kant, Fichte, Schiller, Reinhold, Ith, Kielmeier, Lavater og især Jacobi har i Løbet af tredive Aar vidst, hvormed jeg beskæftigede mig. Ingen Dansk har læst en Tøddel siden salig [Kristian] Hornemann af mine mangfoldige filosofiske Udarbejdelser. Thi selv Professor Treschow – der foreslog mig til Eftermand, erklærende, at Ingen i Danmark var hjemme i Filosofien som Baggesen, efter hans Skjønne – kjendte mig blot af mundtlige Dispyter«, og udbryder med Henblik paa Situationen 1813: »Det var naturligt, at en Dreng, der stod uendelig dybere under mig i filosofisk Kundskab, end jeg nogensinde har staaet under Oehlenschläger i poetisk Geni, blev mig foretrukken, thi Drengen var ikke blot vanvittig, men uvittig, havde altsaa ikke blot ny, men gammel Universitetsborgerret« (Arentzen VI 34-35). Først ved Offentliggørelsen af Baggenses Brevveksling med Reinhold og Jacobi (1831), ved Aug. Baggenses Biografi af Faderen (1843-56)) og Carl Baggenses Udgave af hans »Philosophischer Nachlass« (1855) fik Digterens Ønske om det filosofiske Professorat sin Baggrund. Sibbern, der i »Hermes«, Nytaarsgave for 1820, i flere latinske Epistler havde skosat Magno danico Immanueli Philosophorum Summo . . , beklager i Forordet til 2. Udg. af »Om Poesie og Konst« (1855), at Baggesen ikke under sit sidste Ophold i Kbh. »istedetfor at give sig af med de mange Angreb paa Oehlenschläger, samlede og lod trykke saa Meget, han kunde, af alt Det, som vi nu have faaet og som da allerede var til. Han vilde derved have givet sine Landsmænd Noget, som vilde have maattet stillet ham høit i Alles Øine, og lært os, at der boede langt mere Gehalt og Dybde i ham, end vi tænkte os. Han vilde da og være traadt frem i et Gebeet, i hvilket Ingen vilde sammenlignet Oehlenschläger med ham, nemlig i den med Skarpsindighed, Vid og Lune sig udtalende philosopherende Reflexions Gebeet«; jfr. H. L. Martensen: Af mit Levnet III 1883 162 ff. ¶ 341,27-28 *Doktor Meisling . . Recension over Correggio*] se Noten til B I 44,3. Meisling havde selv været poetisk virksom. Hans Sørg-

spil »Munkelist«, hvori Hammarsköld fandt et Par Scener »alldeles mästerlige« (Molbechs Brevveksling I 1956 99), vandt ikke Gehør i »Axel og Valborg«s Fædreland (Dannora 1813 5-6), og hans dramatiske Digt »Pigen fra Donau« var nylig udhængt i Athene (VIII 1817 101) som en mislykket og prosaisk Kopi af Fouqués »Undine«, hvorover Forfatteren 8/2 1817 meget opbragt tilskrev Molbech (NKS 2336,4°). ¶ 341,30-342,1 *Hvorledes maa denne Mand have læst de Gamle*] Meisling var dengang Lærer i Græsk og Latin ved Metropolitanskolen, hvor han forstod at vække de lyse Hoveders »Lyst og æsthetiske Smag for Classikerne ved en underholdende og lærerig Commentar« (Abrahams Meddelelser 31 f.). Han havde leveret en »Undersøgelse over det heroiske Versemaals Skjæbne« (1816), udsendte 1810 3. og 4. Sang af Iliaden og 1817 Vergils bucoliske Digte, som med megen Honnør blev modtaget af Recensenten i Høst's Søndagsblad 1818 Nr. 9-10.

342,8-9 *sætter aldrig min Fod meer i hans Huus*] Tanken om at udfordre Baggesen til offentligt og paa Latin at forsvare sin Kritik og hele Adfærd mod Oehl. skyldes ifølge Hauch »Dr. Meisling, i hvis Huus adskillige ivrige Tilhængere af Oehlsenschläger af og til forsamlede sig« (Minder fra min Barndom og fra min Ungdom 315). Under Mærket S. M. indrykkede Meisling i Dagen 5/9 1818 »Raad til Brevskriveren« 3: Baggesen: »Spar dit Raab, afmægtige Svend! din Mester han er dog! / Om Du end skreeg som Stentor selv – han er dog din Mester!« osv. ¶ 342,6-7 *ikke .. Forfatter til Recensionen over Ingemann*] jfr. Noten til 105,20.

601. Berlin 27/8 1817. *Til Christiane Oehlsenschläger. Trykt: »En Reise« II 177-193.

343,4 *min første Udflugt 1806*] Oehl. opholdt sig i Berlin 21/1-17/4 1806. ¶ 343,7-9 *Malmhestene over Brandenborgerporten have .. gjort en Reise..*] Napoleon lod Dec. 1806 Gottfried Schadows Sejrgudinde, kørende sit Firspand paa Brandenburger Thors Attika, nedtage og føre til Paris, hvor Kunstværket hensattes i Musée Napoléon og aldrig kom til at figurere paa Gesimsen af Port St. Denis, som Kejseren havde tænkt det, men i Triumf efter hans Fald vendte tilbage til Berlin, hvor det opstillet atter afløredes Aug. 1814. ¶ 343,12 *just i Berlin .. kort før Uveiret trak op*] efter Slaget ved Austerlitz Dec. 1805 og Sydvesttysklands Indlemmelse under fransk Overhøjhed kom Turen til Preusserne, som afgørende blev slaet ved Auerstädt og Jena 14. Okt. 1806. De første franske Tropper rykkede en halv Snes Dage senere ind i Berlin, og d. 27. kom Kejseren selv. Svære Dønninger af Batallien oplevede Oehl. paa nærmeste Hold i Weimar, hvorom han skriver til Christiane Heger (A II 135,3-137,21). ¶ 343,13-14 *»glimtede i Kimingen varslende Gry«* som Thaarup sang] »Det glimter i Kimingen, varslende Gny«, før-

ste Linie af Thaarups »Opmuntringssang til Fædrelandets Forsvar 29. Januar 1801« (Efterladte poetiske Skrifter ved Rahbek 1822 356–57). ¶ 343,19–20 *som kun den urimeligste Blindhed . . kan lukke Øinene for*] Berliner Universitets første Rektor, Absolutismens Talsmand, juridisk Professor og Geheimeraad Theodor Schmalz (1760–1831) havde i Flyveskriftet »Berichtigung einer Stelle in der Venturinischen Chronik auf das Jahr 1808 über politische Vereine« (1815) søgt at mistænkeliggøre de patriotiske Geheimbünde og deres Virksomhed under og efter Befrielseskrigene ved at beskyldte dem for demagogiske Umtriebe og revolutionære Planer. Hans Paastande vakte en Storm af Vrede ikke alene i det preussiske Monarki, men overalt i Tyskland, og affødte en Række Modskrifter bl. a. af Niebuhr og Schleiermacher. Schmalz dekoreredes med den røde Ørns Orden og foretog en fornøden Retræte i sit Svar til Niebuhr, ligesom en Kabinetsordre Jan. 1816 anerkendte det allerede ophævede Tugendbunds patriotiske Virksomhed under Befrielseskrigene, men samtidig forbød al videre Diskussion derom. Affæren blev omtalt i Dagen 23/10, 15/12, 20/12 1815. Træk af Polemikken fortæller R. E. Bruun til Kolderup Rosenvinge 24/10, 13/11, 18/11, 25/11 og 28/12 (NKS 3101,4°), og til Molbech skriver han 2/12 s. A. om et Selskab, hvori Schmalz var Deltager (NKS 2336, 4°). ¶ 343,21–24 *stort Manøver i Gros Bären . .]* allerede 1815 fejrede Preusserne den lykkelige Udgang af Kampene 23. Aug. 1813 ved Grossbeeren (4 Mile sydøst for Berlin), hvor Franskmændene, der havde haabet om Aftenen at kunne soupere i Hovedstaden, blev slaadet (Dramaturgisches Wochenblatt 2/9, 9/9 1815; Mb. f. g. St. 10/10 1816). Dagen blev siden national Festdag. Hamburgischer Correspondent 29/9 1817 meddeler af en Korrespondance fra Berlin dat. 26 [5: 23] August: »Heute ist das in der hiesigen Eisengiesserey verfertigte und sehr schön gelungene Denkmal der Schlacht von Gross-Beeren an Ort und Stelle auf das feyerlichste eingeweiht worden«. Monumentet, der var tegnet af Schinkel (Noten til 379,20), »besteht aus einem viereckigten, althothischen, 18 Fuss hohen Obelisk, oben mit dem eisernen Kreuz, und auf der nach der Landstrasse zugekehrten Seite mit der kurzen, gehaltvollen Inschrift versehen: »Die gefallenen Helden ehrt dankbar König und Vaterland; sie ruhen in Frieden. Gross-Beeren den 23sten August 1813«. Der Obelisk misst unten vier Quadratfuss vier Quadratzoll, und steht auf einer drei Fuss hohen steinernen Grundlage. Er soll mit Bäumen umpflanzt, und nebenbei für einen zu dessen Schutz und Wache bestellten invaliden Krieger aus dem unvergesslichen Feldzuge, ein kleines Haus gebaut und eingerichtet werden«, fortæller Spensersche Zeitung 26/8 1817, der refererer Festlighederne ligesom Vossische Zeitung samme Dag.

344,4 *tænkt paa Reichardt*] Komponisten (K 106:108,17–18). ¶

344,4 *som jeg boede med her*] se A I 214,20–29. ¶ 344,6 *de skarpe Stene (her er ingen bløde . . .)*] Udtrykket »bløde Stene« kendes ikke i Brolægger-Litteraturen, men er muligvis skabt af Oehl. selv eller et af hans Børn (jfr. B I 275,17) og refererer sandsynligvis til Forskellen mellem at gaa paa toppede Brostene og paa Fliser. Frederik Paludan-Müller taler 16/2 1835 i et Brev til Andræ, dengang i Næstved, om den derværende »totale Mangel af bløde Stene paa Fortogene« (Poul Andræ: Carl G. Andræ I 1897 164). ¶ 344,7–8 *Geheimeraad Pistor*] K 145: 214,25. Andetsteds skriver Oehl.: »Pistor er en Særling, som ikke lader til at kiende mig mere« (Er. III 195), se dog 371,4 og 377,27–378,6 med Note. »Mechanicus mere end Geheimeraad«, bemærker H. C. Ørsted til sin Kone (Breve II 31). ¶ 344,12–13 *Geheimeraad Alberti*] K 145: 214,25; i Behrenstrasse. ¶ 344,15 *Boghandler Reimer*] K 165: 3,17. ¶ 344,16–17 *Han eier et stort smukt Huus . . .*] Reimer, der allerede fra Aarhundredets Begyndelse indlemmede flere Forlag eller Dele deraf i sit eget, købte 1816 det v. Sacken'ske Palæ i Wilhelmstrasse (bygget i 1730'ne af Nicolai Konrad Wiesend), som gjorde ham det muligt at forene Forretning med Gæstfrihed. Han installerede her et Trykkeri og indrettede flere Lejligheder, husede bl. a. Schleiermacher, hans nære Ven fra Ungdommen, en Aarrække (Herm. Reimer: Georg Andreas Reimer 1900 22 f.; Th. Roller: Georg Andreas Reimer 1924 15; Mitteilungen des Vereins für die Geschichte Berlin XLVI 1929 127 f.; jfr. H. Steffens: Was ich erlebte VI 282 f.), ligesom Tieck en Overgang logerede her, hvor Atterbom besøgte ham og imponeret omtaler de prægtige Omgivelser (Minnen från Tyskland och Italien 635). Under Trængselsaarene 1806–15 ofrede Reimer sig med Liv og Sjæl for Fædrelandet og virkede siden under Absolutismen ufortrødent for en Højnelse af den tyske Folkebevidsthed. Jacob Deichmann, der traf ham ved Leipzigermessén 1818, skriver 14/4 s. A. begejstret til Molbech: »Hans store Virksomhed som Forlægger har alene sin Grund i den store Agtelse og Tillid han nyder« (NKS 2336,4°), og faa Dage senere til sin Kone: »En saadan Boghandler til existerer der ikke i hele Tydskland, og jeg undrer ikke over at saa udmærkede Mænd, som Niebuhr, Arndt og mange flere ere Venner af ham«. Han taler videre om hans lykkelige huslige Forhold og slutter: »Han er iøvrigt en god Nytydsker, noget Mystiker, ivrig religiøs og en stor Fiende af Jøderne« (L. C. Nielsen: Fr. V. Hegel I 34). Om Oehl.s videre Forbindelse med Reimer se Noten til 386,2. ¶ 344,17–19 *reist paa Landet . . .*] jfr. 381,4 ¶ 344,18 *Schleiermacher var paa en Fodreise*] Schleiermacher (K111–12: 120,11–12) var fra Midten af Juli til Beg. af Sept. paa en Fodrejse i Thüringen med sin Ven, Præsten ved den reformerte Menighed i Halle, Ludwig Blanc († 1866), der 15/4 1806 i Berlin havde indført sig i Oehl.s Stambog (Ms.phot. 33,8°), og som Sibbern besøgte Sept. 1811 (Add. 286,8° I^a).

¶ 344,20 *Grevinde Bernstorff*] se Noten til B I 223,24. ¶ 344,21–22 *Greven var i Lauenburg . .*] jfr. Noten til 261,20–21. Begge Brødrene Bernstorff gjorde Majestæten deres Opvartning i Ratzeburg, hvortil Chr. Günther B. ankom 14/8, for igen at være i Berlin 25/8 1817 og taler herom, og om Festlighederne, i Breve til Niels Rosenkrantz 14/8, 19/8 og 26/8 1817 (Niels Rosenkrantz' Arkiv, RA). Elise v. Bernstorff fortæller fra Sommeren 1817: »Unter dem Wenigen, was mir noch davon zu erzählen bleibt, nenne ich eine abermalige Trennung von meinem lieben Mann. Er glaubte, die Verpflichtung zu haben, dem Könige von Dänemark seine Aufwartung zu machen, als dieser sein neu erworbenes Herzogthum Lauenburg zuerst besuchte« (Aus ihren Aufzeichnungen I 226). ¶ 344,22–24 *Legationssecretairen . . Moltke . .*] senere Gesandt ved det svenske Hof og siden i Paris, Ehrenreich Christoffer Ludvig Moltke (1790–1864), Søn af den i Noten til B I 194,7–8 nævnte Overpræsident Werner Jasper Andreas Moltke, var 1816–19 Legationssekretær i Berlin. ¶ 344,23 *sin Fætter og Ven]* ogsaa P. Hjort kalder Legationssekretæren »Bertouchs Fætter« (Nyt dansk Maanedsskrift I 136) og siden Overpræsident Moltke »en Slags Onkel til den unge Baron Poul Bertouch-Lehn« (Museum 1894 I 66). Paul Godske B.s Farmoder Catharina de Witth, f. Hausmann, var Kusine til Christiane Frederikke Brüggemann, gift med Adam Gottlob Moltke, Greve til Bregentved, der var 1/8 Dels Fætter til Joachim Christopher Moltke til Schorsow, Ehrenreich Ludvig Moltkes Farfaders Fader. ¶ 344,25 *Du veed at Comodiehuset er brændt]* se Noten til 357,20–22; og videre 366,11–19 m. Note. Schinkel genopbyggede Teatret 1818–20, og 26/5 1821 aabnedes Das neue Schauspielhaus. Skuespillene var midlertidigt flyttet til Operahuset (363,9–10 m. Note). ¶ 344,27–30 *de Comiske ere ufordærvede . .*] en Berliner-Korrespondent skriver: »Der unglückliche Theaterbrand, weit entfernt, aller Welt tief zu Herzen zu gehen, reizt vielmehr das Publikum zu epigrammatischen Ansichten und Ausfällen. Man spottet über den Umstand, dass an den halbverbrannten Mauern die tragischen Masken abgesprungen, die komischen aber geblieben sind« (Originalien 1817 392).

345,1–346,13 *Efter Adskilliges Mening . .*] som Støtte for de følgende Betragtninger har Oehl. benyttet Laharpe: *Lycée ou Cours de littérature ancienne et moderne* XI 1800 311 ff.: »Examen de cette question: si l'art de la Comédie est plus difficile que celui de la Tragédie«, hvoraf et Udtog findes i Oehl.s efterladte Papirer (NKS 2752,4°, VIII). ¶ 345,17–18 *Racine . . skrev en . . god Comodie]* den lystige, satiriske Komædie om Retsforhold »Les plaideurs« (1668).

346,28 *Goethes Geschwister]* Goethe skrev 1776, inspireret af sit Forhold til Charlotte v. Stein, »Die Geschwister«, en Enakter, trykt 1787, første Gang opført i Berlin 21/7 1788, under Oehl.s Ophold spillet 23/8

1817. ¶ 346,29 *Herr Wulff*] om den tidligere Weimar-Skuespiller Pius Alexander Wolf se Noterne til B I 4,24 og 176,22–25. Oehl. fortæller: »Da jeg spurgte Fru Wulff, hvorfor hun ikke blev i Weimar, svarede hun: »Ich konnte es da nicht länger aushalten. Goethe ist ein grosser Mann, und ein kleiner Mensch« (Er. III 195). ¶ 346,29–30 *Madame Stich*] Auguste Düring (1795–1865), der 1817 ægtede Skuespilleren Wilhelm Stich († 1824), blev indført af Iffland paa Nationalscenen i Berlin og udfoldede sig efter Friederike Bethmann-Unzelmanns Død 1815 i det tragiske Fag, i sin Ungdom beundret som Ophelia, Julie, Portia, Emilia Gallotti, Thekla, Clärchen med Vægten lagt mere paa Figureernes Skønhed end deres Lidenskab. Abrahams erindrede sig fra 1819 af Nationalscenens Skuespillerinder særlig »den skønne, grandiose Md. Stich (siden Crelinger) der aldeles henrev mig ved sin ypperlige Fremstilling af Donna Diana og Jungfrau von Orleans« (Meddelelser 92). Oehl. gensaa 1831 »den fortræffelige Mad. Stich, som spillede Portia til den høieste Grad af Fuldkommenhed. Hun er endnu deilig paa Theatret og fuld af Liv, Gratie, Følelse, Forstand. Den deiligste Talestemme – det fineste Væsen« (Oehl. til Christiane Oehl., Berlin, Juni 1831, NKS 1674,2°), ligesom H. L. Martensen med stort Bifald saa hende som Prinsessen i Goethes »Tasso« Efteraaret 1834 (Af mit Levnet I 94). Endnu en halv Menneskealder senere indrømmer P. L. Møller hende som »Antigone«, trods Forbehold, Kvaliteter (Kjøbenhavnsposten 22/10 1850).

347,4 *lille franske Stykke* »*Shakespeare som Elsker*«] sammen med »Die Geschwister« opførtes samme Aften »Shakespeares als Liebhaber«. Lystspil i 1 Akt af Alexandre Duval (Shakespeare amoureux, 1804); bearbejdet af F. A. v. Kurländer. Berlinerbladet »Der Gesellschafter« tager 25/8 1817 Forbehold overfor Lystspilletts historiske Friheder, men priser dets Behag og fortsætter: »Die Darstellung ging vortrefflich; Mad. Stich (Evelina) und Herr Wolff hatten mit Talent und Liebe das Ganze umfassen, und es ward ihm eine sehr freundliche Aufnahme«; jfr. »Originalien« 1817 Nr. 42. Lystspillet oversattes af N. T. Bruun og havde københavnsk Premiere 6/9 1816. Oehl. anmeldte Forestillingen 5/9 1832 i »Prometheus« (I 69 f.). ¶ 347,17 *Fischer var Figaro*] i »Die Hochzeit des Figaro«, opført 24/8 1817 (Winkler 1817 295). Sangeren Josef Fischer (1780–1862) var Søn af Ludwig Franz Josef Fischer († 1825), for hvem Mozart skrev Osmin i »Die Entführung aus dem Serail«, og fra hvem han arvede sin Bas og sit Ry. Han uddannedes selv som Mozartsanger og ansattes efter mange Kunstrejser og Engagementer 1814 ved den kgl. Opera i Berlin, men fik 1818 sin Afsked efter at have provokeret Publikum (F. W. Gubitz: Erlebnisse II 1868 87 ff.). E. T. A. Hoffmann, der var ham ilde sindet for hans Vægren sig at synge Kühleborns Parti i »Undine« (som blev overdraget den i Noten 325,17–20

nævnte Wauer), portrætterede og karikerede ham som Bassisten Kajus i »Seltsame Leiden eines Theaterdirektors« 1819 32 ff. Fischer sang 24/10 1817 paa vort Kgl. Teater, efter Opførelsen af »Palnatoke«, til Fordel for Madam Knudsen, Sarasstros Arie af »Tryllefløjten« (In diesen heil'gen Hallen) og gav Dagen efter »et stort musikalsk Academie«, understøttet af Medlemmer af Det kgl. Kapel samt de kgl. Sangere og Sangerinder, anført af Koncertmester Schall. »Hans Stemme er mere konstig end behagelig«, skriver Dagen 27/10 1817. ¶ 347,18–19 *Fischerske Rullader . . . for dyre . . .*] om Fischers Koncert i Hamburg 4/10 1817 skriver Recensenten efter at have omtalt Sangerens store Stemmebegavelse: »..und doch wollen viele der Verehrer des Herrn Fischer es beklagen, dass er nicht einmal zufrieden mit den einem jeden angewiesenen, bei ihm so weit umfassenden Grenzen zu oft darüber hinausgehe und besonders in Compositionen, für welche sie einen ganz getreuen, von Zusätzen freigehaltenen Vortrag wünschen, (wie in der göttlichen Arie aus Figaro) durch Ueberladungen, Transpositionen, Fisteltöne, die mit der herrlichen, kräftigen Bassstimme in keinem Ebenmaass ständen, die Freude störe, die man hier sich zu machen berechtigt sey« (Originalien Nr. 57). Ogsaa andre Unoder, som at deklamere istedetfor at synges sit Parti, bebrejdes ham (ssts. Nr. 76). ¶ 347,20–22 *Herr von Zschocke . . .*] senere Geheimeoberfinanzrath Albert Heinrich von Zschock († 1845) og hans Kone Friederike Philippine Z., f. Pistor († 1858) havde under Oehl.s første Berlinerophold indført sig i hans Stambog 15/4 1806. Hun skrev: »Der Freundlose Herr einer Welt ist arm / die Welt für einen Freund hingeben ist Gewinn«, og tilføjede: »Wie glücklich, wer so viele Freunde hat als Sie, lieber Oehlenschläger. Pine v. Zschock« (Ms.phot. 33,8°). ¶ 347,22–23 *forelæste jeg dem de U synlige*] i Laubs Overs. fra 1744; jfr. Er. II 49. ¶ 347,25 *Holberg i en slet tydsk Oversættelse*] Oehl. har i Indledningen til sin egen Overs. af Holberg lidt nøjere karakteriseret de gamle tyske (Holbergs Lustspiele. Erster Theil 1822 xviii; jfr. Carl Roos: Det 18. Aarh.s tyske Overs. af Holbergs Komedier 1922 75 f.). ¶ 347,29–30 *Greverne Bernstorff vor Opvartning*] Berlineravisen Spenersche Zeitung meddeler 28/8 1817: ».. der Königl. Dänische Gesandte am hiesigen Königl. Hofe, Graf v. Bernstorff ist von Altona, und der Königl. Dänische Gesandte am Oesterreichischen Hofe, Graf Joachim v. Bernstorff, aus Copenhagen hier angekommen«.

348,2–3 *de forrige Velyndere . . .*] se B I 14,5–8 og 223,15–25 m. Noter. At det hjertelige Forhold til Grev Christian Günther Bernstorff stede varede, fortæller Oehl. smukke Eksempler paa i sit Brev til Christiane Oehl., dat. Berlin Juni 1831 (NKS 1674,2°; jfr. Er. IV 99). ¶ 348,5–6 *Min gamle Ven Capelmester Kienlen . . .*] Kienlen (K 350: 129,27 og 361: 206,19) var efter sit Ophold i Paris en Overgang 1808 »Stadtmusik-

direktor« i Ulm og kom efter et fornyet Ophold i Paris 1809 til München, hvor han Aaret efter debuterede som Operakomponist og udgav flere Samlinger Lieder, dediceret formaaende Venner. Han bosatte sig 1811 i Wien som Lærer i Musik, bl. a. for Xaver Schnyder v. Wartensee (K 361: 206,9), der 1812 fulgte ham til Baden, hvor Kienlen var blevet Kapelmester ved Sommerteatret dér (Lebenserinnerungen 1887 150 f.), engageret af en Major Zinnicq, en Kunstelsker, der om Vinteren lod sit Ensemble spille i Pressburg. Albrecht v. Schönberg, der øjensynlig kendte Kienlen fra Paris, nævner ham i sin Dagbog fra Wien 18/11, 19/11, 20/11, 21/11 1811; 18/1, 12/3, 20/3, 28/3 og 1/4 1812, da Kienlen rejste til Baden (NKS 536,8°, VI). ¶ 348,7-8 *det Theater .. i Presburg, blev ophævet*] Teatrets Biograf Karl Benyovzky nævner kun Kienlen som Kapelmester i Pressburg 1813 (Das alte Theater 1926 86; jfr. W. Th.-Z 22/11 1813 og 21/5 1814) og fortæller, Ensemblet kunde glæde sig ved flere gode Sæsoner, men at Majoren, træt af Forretninger, i Slutn. af 1817 overlod Direktionen til Karl Friedrich Hensler (Das alte Theater 88). ¶ 348,9-11 *Claudina von Villabella .. skal nu snart spilles*] Kienlens Musik til Goethes »Claudina von Villa Bella«, der opførtes 1. Gang 1810 i München (Grandaur: Chonik des Nationaltheaters in München 72) – ikke som anført K 361: 206,9 i Stuttgart – havde Premiére i Berlin 8/5 1818, gjorde ingen Lykke (Zeitung f. d. eleg. Welt 8/6 1818, Abend-Zeitung 26/6 s. A., Originalien s. A., Nr. 72) og opførtes blot 3 Gange, skønt Grev Brühl gerne havde indlemmet Operaen i sit Repertoire, da, som han skrev til Goethe, »es mir jedesmal ein wahres Fest ist, etwas von Ihnen, mein hochverehrter Freund und Meister, auf die Bühne zu bringen« (J. V. Teichmann: Literarischer Nachlass 1863 126). ¶ 348,11-12 *har komponeret flere Stykker*] Marts 1815 havde Kienlen i Wien »im Streicher'schen Saale, durch ein Orchester von Dilettanten unter seiner eignen Direction, die von ihm componirte Oper: Laura und Petrarka, von Herrn Eckschlager [Josef August Eckschlager (1784-?), som Oehl. i en Avis i Linz en Gang blev forvekslet med (W. Th.-Z. 1/12 1821)] vor einem zahlreichen Auditorium aufgeführt. Man lobt besonders die Einzel-Gesänge« (Friedensblätter 18/3 1815). Operaen blev Aaret efter givet i Pressburg (Goedeke: Grundriss XI 2 1953 84), og samme Aar opførtes paa Leopoldstädter-Theater Jos. v. Menners Eventyrkomedie »Die Kaiserrose«, med Musik af Kienlen (Franz Hadamowsky: Das Theater in der Wiener Leopoldstadt 1934 179). ¶ 348,13 *søde velsignede Melodier*] medens Kienlen ikke slog an som Operakomponist, vandt hans Visemelodier Gehør. »Friedensblätter« 27/9 1814 bringer som Bilag hans Komposition til »Lied aus Wielands Märchen des Vogels Gesang« og skriver: »Herr Kienlen ist als einer der lieblichsten Lieder-Komponisten schon längst in Deutschland bekannt ..«. Hans Biograf Ernst Holzer mener, han ydede sit bedste som Tonsætter af

Goetheske Lieder og fremhæver »eine Sammlung von 7 Liedern aus dem Faust (Berlin bei Schlesinger, ich vermute 1817 bis 1818 erschienen), wo es an glücklichen Wendungen, pulsierendem Leben, selbst harmonischen Finessen nicht mangelt . . .« (Die Musik 8. Jahrg. III 1908–09 150 f.). ¶ 348,18 *Regieringsraad Schades Familie*] Regeringsraad og Notar i Berlin Karl Schede († 1833), hans Hustru Karoline Wucherer, Datter af en af Schleiermacher i Halle bekendt Fabriksherre, og Schedes Søstre Charlotte og Wilhelmine. R. E. Bruun omtaler 2/12 1815 til Molbech sin Omgang i Berlin og skriver: »Schedens Familie [hvortil sikkert Sibbern havde introduceret ham] er den behageligste; Scheden selv er saare stum, men sikkert en habil og brav Mand og et ret godt Hoved, dog ei meget behagelig for Fremmede. Hans Kone er net og saare elskværdig og Schleiermacher har Ret i at tilbede hende. [»en meget indtagende ung Kone«, skriver Sibbern 14/1 1812 til Sophie Ørsted (Breve fra Sibbern 56)]. – Schedens tvende Søstre ere noget til Aars, men ret godlidende og meget spirituelle. Howitz har her ret giordt sin Lykke og er saare yndet der i Huset« (NKS 2336,4°; jfr. 17/2 1816 ssts.). Sibbern vedblev at anbefale Kredsen om Schede til Venner og Bekendte. Saaledes omtaler Jens Olaus Hansen 4/11 1820 til P. E. Müller en Aften hos Schede, »hvor Samtalen . . . var om Malerier, Statuer og lærde Sager«, og hvoraf den unge Jurist paastaar, han ingen Fornøjelser har (NKS 3747,4°). ¶ 348,18–19 *Schleiermachers Søster*] Charlotte Schleiermacher († 1831), af hvis fromme og elskelige Væsen Ehrenfried v. Willich, Schleiermachers Stedson, har tegnet et Portræt (Aus Schleiermachers Hause 1909 136 f.). ¶ 348,20–21 *Tieck er en Ven af Huset*] Tieck skriver 5/7 1816 til Solger, at han har kendt Schede siden 1794 og værdsatte ham som det ældste Menneske og en trofast Ven med aaben Sans for det gode og skønne, men med et omstændeligt Følelses- og Tankeliv, bedst paa Tomandshaand, men genert og tilbageholdende i Omgang (Tieck and Solger. The complete correspondance. By Percy Matenko 1933 250). ¶ 348,21 *vore Venner Sibbern og Bech*] senere Toldkammerdeputeret og Konferensraad Herman Bech (1789–1842), Søn af Etatsraad Peder B. (jfr. M. Reinhardt I 55), foretog 1811–12 som juridisk Kandidat en Studierejse til Tyskland med et længere Ophold i Berlin, som Sibbern paa sin filosofiske Dannelsesrejse besøgte Okt. 1811–April 1812 og igen Foraaret 1813. Provst Schmidt træffer 7/10 1817 hos Oehl. »en Bech, den samme som bragte F. Moltke i Unaade 1814 ved at melde til Norge, at Frederik den Sjette kun paa Skrømt havde forbudt Undsætning til Norge etc.« (Dagb. 310). Om denne Affære, som Bech iøvrigt ingen Mén havde af, se Hist. Tidsskr. 4. Rk. II 70 ff. Han kunde siden hos Oehl. møde sin gamle Rejsekammerat. Christiane Oehl. skriver 14/4 1831 til Datteren Charlotte, dengang i Leipzig, om den forløbne Vinter paa Nørregade, som hun ikke har fundet synderlig morsom »undtagen

Fredagerne og nogle Spilleaftener, hvor Ørsted, Biskoppen [Husværten P. E. Müller], Sibbern eller og Etatsraad Bech eller Rothe har faaet et Partie« (Bakkehusmuseet). Se iøvrigt Br. 616 m. Noter. ¶ 348,21-22 *ere der i friskt Minde*] Bech, der fra Rahbek havde Introduktionsskrivelser med til Iffland, Niebuhr o. a. (Bech 31/5 1811 til Rahbek, Bøllings Auto-grafsamling 4°), erindrer paa Hjemrejsen i Breve til Sibbern sin berlinske Bekendtskabskreds (Add. 1040, 4°). Og Sibbern skriver 23/3 1813 til Bech: »Jeg kommer just fra Schedes, der beder Dig hilset ret meget: Du skulde dog ret snart skrive igjen, sige de. – Fra Schleiermacher vilde jeg vist ligeledes have Hilsen, dersom jeg havde været der i disse Dage og havde sagt, at jeg skrev til Dig. Du lever her i bedste Erindring« (NKS 3614,4°). Herman Bech var bl. Indbyderne til Schleiermacher-Festen 1833 (jfr. Breve fra Sibbern 179) og skaffede sin Søstersøn Orla Lehmann under dennes 1.ste Ophold i Berlin »en staaende Indbydelse til hver Torsdag Aften« i Schleiermachers Hus (Orla Lehmann: Efterladte Skrifter I 118). ¶ 348,23-29 *Zelters Syngeacademie .. stiftet af .. Capelmester Fasch ..*] den lærde og grundige Komponist og Kapelmester Karl Friedrich Fasch (1736-1800), der 1756 blev knyttet til Hoffet i Postdam, hvor han afvekslende med Philip Emanuel Bach paa Flygel akkompagnerede Frederik d. Stores Fløjtesolos, fik stor Betydning for Musiklivet i sit Fædreland ved Oprettelsen 1791 af Berliner Singakademie, som snart blev efterlignet i adskillige tyske Riger og Lande, og som kraftigt videreførtes af hans Elev Carl Friedrich Zelter (1758-1832), der 1801 beundrende og hjerteligt fortalte hans Liv. Zelter var Søn af en velsitueret Murer og Entreprenør, i hvis Haandværk han uddannedes, besøgte Akademiet, blev 1783 Mester, men overtog 1787 efter Faderens Død kun nødtvungent hans vidtløftige Forretning, thi Musikken havde tidligt bemægtiget sig hans Sjæl, og efter Fasch's Bortgang beskæftigede han sig mere og mere med Komposition og Musiklivets Organisation, som han først, da han 1809 udnævntes til Professor og efterhaanden fik en passende Aflønning, helt kunde hellige sig. Sibbern skriver 20/4 1812 til H. C. Ørsted, at han ikke maa forsømme at faa Billet til Syngeakademiet (Breve fra F. C. Sibbern 34), og var iøvrigt Zelter yderlig forbunden ved »Det Bedste, som den dygtige Mand (thi dygtig er han netop) gav mig .. Musikalier og et Brev til Göthe« (ssts. 64). N. C. L. Abrahams var 23/8 1825 i Singakademie og skriver: »Chorene gik meget godt, men Soloerne, i mine Tanker, maadeligt nok« (NKS 3807, 4°). Begejstret var H. C. Ørsted Sept. 1828 (se Noter til 352,8), og Martensen taler om de musikalske Nydelser som »tilbøde sig i det Berliner Singacademie«, hvor jeg blev Medlem og hørte store Kirkemusiker af Bach, Händel og Haydn« (Af mit Levnet I 94).

349,1 *Goethes Mahadöh*] »Der Gott und die Bajadere« i Schillers Mu-

senalmanach 1798. ¶ 349,1-2 *der Zauberlehrling*] i »Sammlung kleiner Balladen und Lieder« 1803. ¶ 349,2 *Rattenfänger*] af ubekendt Komponist, trykt 1810 i Berlin (Max Friedländer: Gedichte von Goethe in Kompositionen II 1916 237). Albrecht v. Schönberg har under 17/12 1811 i sin Dagbog indført en Overs. af »Rottefængerens. Efter Goethe« og i en Note bemærket: »Med Musik af Kienlen« (NKS 536,8° VI). ¶ 349,7-8 *Han er een af Goethes bedste Venner*] Zelters »Zwölf Lieder am Klavier zu singen« (1796), med Melodier til Mignons og Harpespillerens Sange i »Wilhelm Meister«, bevægede Goethe til gennem Schiller at bede Zelter paatage sig den musikalske Andel i Musenalmanach 1797, der ligesom Kompositionerne det følgende Aar direkte og indirekte skaffede ham megen Ros. En fornyet Opfordring til at besøge Weimar efterkom Zelter 1802 og igen 1803, hvorved den af ham med Goethe i 1799 aabnede Korrespondance fik et friere og personligere Liv, omfattende snart alle Spørgsmaal om Liv og Kunst, om offentlige og private Affærer. Zelter skrev af sin kantede og karske Sjæl, direkte, anskueligt og slagfærdigt paa et Underlag af beundrende Hengivenhed for den store Goethe, der i svære Stunder fra sit ophøjede Stade fornyede hans Sind. Goethe følte Zelters Melodier identiske med sine Ord og var i sin Opfattelse af Musik paa mange Maader behersket af sin Korrespondent. Og hvor højt han skattede sin prøvede og karakterfulde Berlinerven fremgaar allerede af, at han paa-tænkte en Udgave af deres Brevveksling, en Udmærkelse, der tidligere alene var bleven Schiller til Del. ¶ 349,9 *Mod mig var han meget venlig*] Zelter, der 1806 havde set Oehl. i Berlin (K 167: 5,23-24), maatte Foraaret 1817 som Teater-Musikus læse »Axel og Valborg« og skriver til Goethe: »Wir haben hier ein neues Stück von Oehlenschläger zu erwarten. Da ich etwas Musik dazu machen soll, habe ich's gelesen, es gefällt mir aber wenig«. Efter kort og uvilligt at have refereret Tragedien, fortsætter han: »Genug, ich habe von diesem Dichter etwas Tüchtigeres erwartet, wiewohl ich ihn nur habe rühmen hören, denn diese Tragödie ist das Erste was ich von ihm lese. Vielliecht macht es sich auf dem Theater besser; auch die Verse sind nicht besonders«, ligesom han rynker paa Næsen af Heltenes »barbarische Namen« (Briefwechsel zw. Goethe und Zelter II 1833 399 f.). At Navnet »Axel« virkede »størend« paa tyske Øren, fortæller ogsaa Hamburger-Korrespondenten til »Der Freimüthige« 15/9 1817. Tidligere havde man tænkt paa i Berlin at opføre »Correggio«, opgav det Sept. 1816 (Martersteig: P. A. Wolf 216), for et lille halvt Aar efter igen at tage fat derpaa (Der Gesellschafter 13/1 1817; jfr. Hamburgs Wächter Febr. 1817 og Zeitung f. d. eleg. Welt 20/3 s. A.). Men Sørgespillet blev atter henlagt og dukker 1818 kun op paa Theaterchefens Budgetforslag med 1000 Thlr. til Kostume og 1000 Thlr. til Dekorationer (Hermann Schaffner: Die Kostümreform des Grafen Brühl an den Kgl.

Theatern zu Berlin 1926 51). Ogsaa »Correggio« bød Zelter imod. Da Tragedien endelig opførtes i Berlin Okt. 1828, skriver han til Goethe: »Ich hatte eine stille Abneigung gegen das Stück, wiewohl ich vor manchen Jahren eine Composition dafür zu besorgen hatte. Die Schauspieler haben mich beredet und eben komme davon her«, og gentager saa den sædvanlige Lire om Correggio som en sygelig Person (ssts. V 121 ff.). Allerede Maj 1817 havde han skrevet: »... der nordfeste Oehlenschläger hat den Correggio auf solche Beine gebracht dass man ihm einen Obulum schenken möchte« (ssts. II 401). Oehl. var saaret og irriteret over disse Breves Offentliggørelse og undlader ikke at give ondt af sig overfor denne Bygmester og Musikus »uden sand Dannels«, som »havde aldeles forgabet sig i Goethe, og elskede ham som en Pudel sin Herre« (Er. III 64 ff., 195). Kjøbenhavnsposten gjorde 21/12 1833 opmærksom paa Brevvekslingen og bragte i Oversættelse de nævnte Udtalelser om Oehl. ¶ 349,11–12 *Liedertafel*] se 352,8–353,8 m. Noter.

350,26–29 *Bottom og hans Compagnie i Midsommernatsdrømmen* . .] 3. Act, Sc. 1. Oehl. havde i sin Overs. talt om »en comisk Contrast af Haandværkerfolkene, som legemliggør os ganske det Modsatte, af hvad vi før saae og just derved forstærker Indtrykket« (En Skiærsommernats Drøm 1816 VI). ¶ 350,29 *Mozarts Requiem*] Mozart, der kun naaede at fuldføre de to første Sæts af sin Sjælemesse (1791) efterlod de følgende syv Numre i Udkast til Eleven Franz Xaver Süßmayer, som paa egen Haand komponerede de sidste 3 Partier. Kunzen havde herhjemme 9/4 1803 i Kapellets Koncert paa Teatret fremført Mozarts Requiem (Musikforeningens Festskrift 1886 I 169), der gentoges i Helliggeist Kirke 12/4 1816 (Adr. 10/4 s. A.) og i Frederiks Kirke paa Christianshavn 19/5 (Adr. 16/5 1816).

351,11–13 *Tuba mirum spargens sonum* . .] »Over Slægtens Grave gjalde Domsbasunerne og kalde for Guds Trone alt og alle« (Messebogen, Missale Romanum, 1926 1142) af Franciskanermunken Thomas de Celanos Domsmedagssalme »Dies iræ«, Sekvensen i Messen »Alle Sjæles Dag« 2/11. ¶ 351,15–17 *Quid sum miser tunc dicturus* . .] »Hvad skal da jeg Stakkel svare, Hvem vil da mit Regnskab klare, Naar den bedste staar i Fare?« (Messebogen etc. ssts.). ¶ 351,20 *Requiem æternam dona eis, Domine*] »Herre, giv dem den evige Hvile«, første Linie af »Introitus« i Sjælemessen. ¶ 351,22 *Benedictus, qui venit* . .] »Velsignet være han, som kommer i Herrens Navn. Hosanna i det høje«. De sidste Linier af »Sanctus».

352,8–9 *Zelters Liedertafel* . .] det ældste tyske Mandskor, stiftet 24. Jan. 1809 af Zelter, bestaaende af Medlemmer af Singakademie (ikke under 25 og ikke over 30), aktive enten som Digtere, Musikere eller Komponister. Selskabet mødtes en Gang om Maaneden en Tirsdag Aften ved Fuldmaane, af Hensyn til den daarlige Gadebelysning, og havde 1814–21

til Huse i Börsenhouse hos Værten Bandemer. Efter at Vin var valgt, indtog Medlemmerne deres Pladser, en Forret serveredes, hvorpaa indledningsvis en Sang synges, og der Tafelmeister byder velkommen. Nu synges adskilligt af Selskabets vægtige Liederhefte direkte fra Bladet af de skolede Medlemmer »med en stor Reenhed og Harmonie«, skriver H. C. Ørsted: »En skjønnere mandig Sang kan man ikke tænke sig« (26/9 1828 til Birgitte Ørsted. Ørsted 1–2, fol. X). En tre Gange vellykket sunget Sang optages i Foreningens »gamle og nye Testamente«, men egentlige Prøver fandt ikke Sted. Efter Hovedretten forelæser Protokolføreren et Referat af sidste Møde, Deltagerne nævnes, ligesom de sungne Numre etc., hvorpaa der Meister atter griber sin Hammer, og Sangen lyder paany, for at forstumme medens en Osteanretning fortæres, efterfulgt af en Rygepause. Atter synges et Par Sange, og Selskabet slutter ordinært Kl. ca. 11, men fortsætter under private Former af flere Medlemmer med munter Snak, stimuleret ved Øl eller Kaffe (Hermann Kuhlo: *Gesch. d. Zelterschen Liedertafel* 1909 40 ff.). ¶ 352,11–13 *enhver har .. Lov at tage en Gæst med*] om forskellige Slags »Gasttafeln« se Hermann Kuhlo: *Gesch. d. Zelterschen Liedertafel* 1909 46 ff. ¶ 352,12 (*som paa Skydebanen hos os*) ifølge den gamle Gilde-Skraa 1582 § 11. ¶ 352,24–25 (*forresten Embedsmænd, Kunstnere, ..*) de første Medlemmer opregner bl. a. C. v. Ledebur: *Tonkünstler-Lexicon Berlins* 1861 667. ¶ 352,26 *Der alte Gott lebt noch*] Deutsche Staatsbibliothek oplyser Udg., at Musikken til »Der alte Gott lebt noch« befinder sig i deres Musikafdeling »in einem Sammelband Zelterscher Kompositionen« og fortsætter: »Als Textdichter ist bei diesem Autograph nur angegeben: Ritschl.« Ifølge Carl v. Ledebur: *Tonkünstler-Lexicon Berlin's* 1861 470 har daværende Præst ved Marien-Kirche i Berlin, senere General-Superintendent i Pommern, Georg Carl Benjamin Ritschl († 1858), Medlem 1810 af Zelters Liedertafel sat Musik til Sangen, hvis Tekst er af Karl Friedrich Gottlob Wetzels, der hyppigt har besunget Frihedstiden. Sangens 3. Strofe slutter: »Gebrochen ist das Joch / Das Vaterland ist frei, / Der alte Gott lebt noch!« ¶ 352,29–353,5 *fremfor alt var Horatses Ode: Integer vitæ .. fortæffelig componert ..*] »Den som lever fromt og fri for Brøde« (Horats Oder I 22,1) komponeret af Øjenlæge og Privatdocent ved Universitetet, Friedrich Flemming, († 1813), fra 1803 Medlem af Singakademie og Medstifter af Liedertafel, ved sin Menneskelighed og sit Talent Selskabet en sand Støtte. Til hans Minde lod Zelter Arkitekten Schinkel (Noten til 379,20) tegne et Bæger i Form af en omvendt Klokke og udføre, forsiret, og med Flemmings Navn graveret i Bronze, for derpaa at slaa Tonen an. Oehl. benyttede Flemmings Melodi, arrangeret af Komponisten, Organist Niels Peter Jensen, til Sangen »Evig Naturen skienker sine Gaver« (Lieb. VIII 28 f.),

hvormed de græske Piger hylder Harald Haarderaade i »Væringerne« (Arthur Arnholtz: Den sapsiske Strofe i Danmark 1946 57 f.).

353,9-11 *Hoffmann* .. *Embedsmand, Musiker*] Hoffmann, der allerede som Barn begyndte at komponere, og som i sin altopslugende Begejstring for Mozart ændrede et Fornavn til Amadeus, var under sit Ophold som Regeringsraad (Hoffmann var af Fag Jurist) i Warschau 1804-07 Medstifter og Sjælen i Byens »Musikalischer Gesellschaft« og begyndte samtidig sin musikkritiske Virksomhed, som i Aarene 1809 ff. i Leipziger »Allgemeine musikalische Zeitung« fandt sit bedste Forum. Fordrevet fra sit Embede kom han 1808 som Kapelmester til Teatret i Bamberg, hvor han oplevede forfærdelige Skuffelser (se »Kreisleriana«), men skabte sammen med Franz v. Holbein (Noten til B I 181,9-10) 1810-12 et Par mindeværdige Sæsoner for siden at dirigere i det Seconda'ske Selskab i Dresden og Leipzig, til han Sept. 1814 igen traadte i preussisk Tjeneste som Assessor ved Kammerretten i Berlin. ¶ 353,11-12 *har komponeret Musik til Fouques Undine*] Hoffmann havde gennem Hitzig (Noten til 353,12) faaet Fouqué til at bearbejde »Undine« med Henblik paa en Opera (Briefe an Fouqué 1848 122 ff.), som havde Première i Berlin 3/8 1816. Om den øjeblikkelige begejstrede Opfattelse af Hoffmanns Musik se M. M. v. Weber: Weber I 1864 537 f. og »Dramaturgisches Wochenblatt« 2/11, 23/11 og 30/11 1816. Helmine v. Chezy skriver om Hoffmann: »Von seinen Musikwerken habe ich nichts gehört als die »Undine«, sie machte gewaltigen Eindruck auf mich« (Unvergessenes II 169). Hans v. Müller har registreret Hoffmanns trykte Kompositioner i »Die Musik« 1. Jahrg. 1902 1659 ff. ¶ 353,12 *Boghandler .. Hitzig*] Kriminalisten og Litteraten Julius Eduard Hitzig (1780-1849) havde Hoffmann lært at kende 1804 i Warschau, hvor Hitzig var Assessor. Uden Embede kom han 1806 tilbage til Berlin og grundlagde paa sit Forretnings-talent og sine litterære Interesser 1808 en Boghandel, der havde glimrende Fremgang, men traadte 1814 igen i Statens Tjeneste, stadig virksom for Hovedstadens aandelige Liv. Sibbern skriver 20/4 1812 til H. C. Ørsted: »Boghandler Hitzig nævner jeg Dem som en meget »gefällig« og, som jeg troer, solid Mand, hos hvem De i hans Læseværelse vil kunne faae de nyeste Skrifter til Gjennemsigt« (Breve fra Sibbern 34). Hoffmann har i »Die Serapionsbrüder« behandlet sit Forhold til Hitzig (Ottmar), der i »Aus Hoffmann's Leben und Nachlass« 1-2 1823 skrev Digerens Biografi. ¶ 353,14-15 *Devrient .. Berlins største Komiker*] Ifland havde staaet paa Scenen med Ludwig Devrient (1784-1832) under sit Gæstespil 1813 i Breslau og opfordret ham til at søge det ham værdigere Skuespilhus i Berlin, hvor Devrient engageret debuterede April 1815 som Franz Moor med et uhørt Bifald. Han viste i Aarets Løb alle Sider af sit Talent i 39 forskellige Roller, fortrinsvis komiske, som Direktionen ønskede det for

Kassens Skyld. Dr. Ryge skriver 2/9 1815 til Skuespildirektionen: »Jeg saae . . . 3 Forestillinger i Berlin, men havde kun Leilighed til at bemærke en udmærket Kunstner, en Komiker ved Navn Devrient« (Neiiendam II 129). Teaterchefen Grev v. Brühl (Noten til 363,12–13) opførte helst Tragedier i Weimarskolens Aand, men Wolff (Noten til B I 176,22–25) overkom ikke de voldsomt agerende Shakespearske Figurer, hvormed Devrient rystede sine Tilskuere. Begejstret udtaler sig Abrahams 1819 om »denne mærkværdige Skuespiller, der gennemisnede En, naar han med gribende Pathos fremstillede Shylock og Kong Lear, og bragte En til at skoggerlee, naar han fremtraadte som Slaven Syrus i Terents's Adelphi, eller i Körners »der Nachtwächter« (Meddelelser 91 f.). Professionelt engageret var Carl Winsløw, der 1823 foretog en Studierejse til Tyskland, og som dagevis omgikkes den beundrede Kollega (Gads danske Magasin 1940 158 ff.), hvis danske Sidestykke han i sit korte Liv opnaaede at blive. Aug. Baggesen skriver 28/9 1824 til sin Fader fra Braunschweig: »ich habe hier Devrients meisterhafte Spiel in seiner letzten Gastrolle als Schewa [i Cumberlands »Der Jude«] gesehen« (NKS 225,2,4°). Efteraaret 1825 gensaa Abrahams den »fortræffelige Devrient, skjønndt gammel og svækket ved et uordentligt Levnet . . . dog endnu stedse en stor Skuespiller«, og beundrede atter særlig hans Kong Lear (Meddelelser 204; jfr. NKS 3807, 4°, 13/9 1825). At Forfaldet var fremadskridende, bevidner C. N. Rosenkilde et Par Aar senere: »Devrient stod just paa Scenen som Shylock. Men, tænkte jeg, det er Fanden ikke Devrient! – Det er jo daarligt! – Hvad er det for Pauser – Mumlen, Hvisken, Haandgebærder? – Jeg tilstaaer, Devrient behagede mig ikke i nogen stor Grad« (Den flyvende Post 1827, Nr. 47; jfr. ssts. Nr. 62). Men i denne Rolle beundrede Oehl. Juni 1831 »de sidste Rester af Devrients store Genialitet« (Oehl. til Christiane Oehl., Berlin Juni 1831, NKS 1674,2°). Steffens, der i Breslau forgæves søgte at nærme sig den sky og indesluttede Mand, dekretterer: »Der verstorbene Devrient verlebte seine beste Zeit in Breslau, und kaum hat man ihn in Berlin so in seiner Frische gesehen« (Was ich erlebte IX 327). ¶ 353,15–22 *Jeg har seet ham spille . . .* P. Hjort skriver 20/9 1817: »Skuespillerne her ere . . . ikke synderlige, naar man undtager en reen Frydendahl, Hr. Devrient . . . [jfr. Carl Winsløw i Gads danske Magasin 1940 166] I gaar spillede han en fransk Kammertjener »wunderschön« (Nyt dansk Maanedsskrift I 1871 166). Ukomplette Fortegnelser over Devrients Roller, han har spillet ialt 513 (Jul. Bab: Die Devrients 1932 38), giver Carl Gerold (Namhafte Berliner III 1869) og Georg Kruse (Ludwig Devrient. Diss. 1924), der kan suppleres med Bidrag af Carl Georg van Maassen (E. T. A. Hoffmann: Sämtliche Werke IV 1910 LXX, LXXII). I de Skuespil, som ifølge Winkler 1817 (295 f., 361 ff.) og Vossische Zeitung er opførte paa Nationalteatret i den sidste Uge af Aug. og i Dagene mellem 10.–20.

Sept., og som er Udg. bekendt, er ingen Scene fundet af omtalte Karakter. ¶ 353,23 *Prof. Buttman*] Bibliotekar og Professor Philipp Buttman (1764–1829), klassisk Filolog, Ven og Bekendt af den ganske lærde Verden, mere optaget af sin Videnskab end af borgerlig Fremgang, med en stærk Trang til Selskab og aandelig Meddelelse, som særligt udfoldede sig i det af ham i 1809 stiftede »Gesetzlose Gesellschaft«. Her var H. C. Ørsted under sit 3. Berlinerophold med til at fejre hans Fødselsdag »med mere Larm end sand Munterhed« (10/12 1822 til Birgitte Ørsted, Ørsted 1–2, fol. X), ligesom H. N. Clausen taler om »den støjende, burschikose og, som det forekom mig, forcerede Tone hos Buttman« (Optegnelser 73; jfr. ssts. 77), og som N. B. Krarup gør lidt Rede for, idet han fremhæver hans gode Kendskab til Holberg (Mellem klassiske Filologer. Ved M. Borup 1957 89, 92). Ogsaa A. F. Tscherning har været de lovløses Gæst (Efterladte Papirer II 1877 47).

602. Wien 28/8 1817. Fra N. Fürst. NKS 1674,2°.

354,22–23 *Krüger er endnu ikke kommen tilbage*] se Noten til 308,14–16.

¶ 354,24–25 *Schreyvogel ankom .. igaar*] se Noten til 225,26–27. ¶ 354,25–355,2 *Igaar spille Roose .. Comandantens Rolle i .. die Brief-tasche, bearbejdet efter en virkelig Anekdote*] »Das Taschenbuch«, Skuespil af Kotzebue, benytter i 3. Akts 12. Scene, hvor Mildau og Greven konfronteres, ordret Replikker af Processen mod Ludvig 14's Finansminister Nicolas Fouquet og hans Sekretær Paul Pellison (1624–93), Forfatter og Medlem af Akademiet, der ligesom Mildau, for at dække sin Velgører, har fjernet afslørende Dokumenter. »Das Taschenbuch« havde Première 23/8 1817 paa Burgtheater. W. Th.-Z. 30/8 s. A. skriver: »Die Aufführung, bey welcher der hochverehrte R o o s e nach einer langen Krankheit wieder zum ersten Mal erschien, war meisterhaft«; jfr. Der Sammler 28/8 s.A. Herhjemme opførtes »Tegnebogen« i Rahbecks Oversættelse 4 Gange Efteraaret 1820.

355,3 *Koch*] se Noten til 171,3. ¶ 355,5 *Costenoble .. engageret hertil*] den i Noten til 171,19 nævnte Fremstiller af Michel Angelo Karl Ludwig Costenoble (1769–1837) var, efter i sin Ungdom at have turet med Skuespillerselskaber afbrudt af kortvarige Ansættelser ved forskellige mindre Scener, en Aarrække et anset Medlem af Hamburger Stadtbühne, hvorfra Schreyvogel hentede ham til Burgtheater, som han som Gæst havde besøgt August 1816 (Mb. f. g. St. 3/9 1816), og hvor han ansat debuterede Maj 1818. Han var Elev af Iffland og Schröder, Karakterkomiker af Fag med Anlæg for det alvorligt-rørende og gnavent-gemytlig. Han bidrog til Litteraturen med adskillige originale og oversatte Skuespil, men gjorde sig virkelig fortjent af Teaterhistorien ved sine »Tagebücher von seiner Jugend bis zus Übersiedlung nach Wien« 1–2 (1912) og »Aus dem Burg-

theater. Tagebuchblätter«. 1-2. (1889). ¶ 355,5-6 *vil faae .. Kochs Roller*] Costenoble fortæller kort efter sin Ansættelse, at han ikke vil deltage i den ikke betydelige Skuespiller Johann Anton Friedrich Reils (1773-1843) »sogenannte Mittagsunterhaltung« og forklarer: »Man muss sich am Burgtheater sehr in Acht nehmen – gar leicht kann man durch Rollenübernahme um allen Credit kommen und zur Unbedeutendheit herabsinken wie Reil und [Joseph] Moreau (1778-1856). Alle Paraderollen, die Koch nicht mehr spielen mag, werden Reil aufgeladen, und mit Krüger'schen ausgedienten Prunkrossen wird Moreau beglückt. Beide gefallen denn nun ab und zu einem Theil des anspruchlosen Publicums, während der andere über Profanierung von Glanzpartien klagt. Dahin darf es mit mir nicht kommen« (Aus dem Burgtheater I 7; jfr. ssts. 128). Costenoble var iøvrigt straks vagtsom overfor Koch og hans protegerende Væsen (ssts. 14), sammenstillter ham nedsættende med Iffland som l'Épée i »Den Døvstumme« (ssts. 15 f.) og som Nathan i »Nathan den Vise«, hvor han selv fejrede Triumfer som Klosterbroderen (ssts. 39 f.; jfr. Heinrich Laube: Werke XXIX 184), men indrømmer efterhaanden Altmeister Koch betydelige Anlæg (Aus dem Burgtheater I 42, 56, 98, 103, 146, 151, 175; II 60). ¶ 355,9-10 *I Josephstaden .. Aladdin oder die Wunderlampe af en Hr Gleich*] Alois Gleich (1772-1841) var sammen med Karl Meisl og Adolph Bäuerle Leverandør til det umaadelig store og stadig skiftende Repertoire af Farcer og Tryllespil paa Wiens Forstadsteatre 1810-30. Tidligere havde han skrevet meget læste, men snart aldeles glemte Skræk- og Røverromaner, ligesom han blev fortrængt fra Brædderne af sin geniale Svigersøn Ferdinand Raimund. Hans Trylleopera »Die Wunderlampe«, efter en Fortælling i 1001 Nat med Musik af Wenzel Müller, opførtes 6 Gange 1811 paa Theater in der Leopoldstadt og 26-27/8 1817 paa Theater in der Josephstadt (Wiener Moden-Zeitung 30/8 1817). ¶ 355,10 *Brestrups Viser*] om den fordrukne Teolog og Visedigter Johan Christian Brestrup (1777-1807) se Jacob Davidsen: Fra det gamle Kongens Kjøbenhavn II 1881 167-72. Brestrup havde ogsaa digtet om Tyveriet af Guldhornene; herom af Jørn Piø: »Gadevisen om Guldhornene« i Festskrift til Eyvind Rafn 1961 44-48. ¶ 355,16-17 *begyndt paa et dramatisk Arbejde ..*] jfr. B III 20,5-10. ¶ 355,21 *Brandis .. reist*] se Noten til 160,5-6. ¶ 355,24-25 *Deres Stambog fra Cotta ..*] jfr. 256,13-15 og 265,19-266,4. ¶ 355,25-26 *Steigentesch er atter kommen hertil*] se Noten til 162,7. ¶ 355,27 *han gaaer direkte herfra til Dannemark*] jfr. Noten til B I 167,7.

603. [Kbh.]. 30/8 1817. Fra Christiane Oehlschläger. NKS 1674,2°.

356,23 *et fra Dresden*] Br. 593. ¶ 356,23 *et fra Berlin*] Br. 598. ¶ 356,29-357,1 *skrevet et Brev idag otte Dage ..*] Br. 597.

357,20-22 *Skade at Comediehuset brændte ..*] Dagen 4/8 bragte en Notits om Nationalteatrets Brand 29/7 1817, som udførligere omtales ssts. 5/8. ¶ 357,23-24 *sende dig et par Linier med Hiorth*] Br. 604.

604. Kbh. 2/9 [1817]. Fra Christiane Oehlenschläger. NKS 1674,2°. Trykt: Mindebl. 244 (Brudstykke).

358,4-10 *Peder Hiorth .. har derfor besluttet at rejse i denne Aften til Lolland ..*] Bolette Hegermann-Lindencrone erindrer 2/9 1823 Olivia Hjort om »i Dag for sex Aar siden [paa Landstedet »Rolighed«] – det staaer alt saa levende for mig, jeg seer tydelig Hiorts Ansigt da vi om Middagen klinkede paa en lykkelig Reise« (Hegermann-Lindencrones Arkiv, Pk. 26; RA); om Rejsen til Lolland og videre til Berlin har Hjort fortalt i Indledningen til »Fra Peder Hjorts Ophold i Rom 1818-19« (Museum 1894 I 65 f.) og i »Minder fra en Reise« (Nyt dansk Maanedsskrift I 1871 132 ff.). ¶ 358,11-12 *velbereiste Folk, for Exempel Brummer*] Oehl.s tidligere Forlægger (K 33: 30,25), der aarligt besøgte Bogmessen. ¶ 358,18 *Kammerjunker Roosen*] Medlem af Direktionen for Statsgælden og den synkende Fond Carl Wilhelm Ludvig v. Rosen, senere Amtmand i Segeberg og Kammerherre, der var blandt Oehl.s første betalende Tilhørere (Noten til B I 108,3), løste 26/7 1817 Pas til Lauenborg (Københavns Pasregnskaber, RA).

605. [Berlin] 3/9 1817. Fra E. T. A. Hoffmann. Udskr: »Herr Professor Oehlenschlaeger. Wohlgeboren«. NKS 1674,2°.

606. Berlin 4/9 1817. *Til Christiane Oehlenschläger. Trykt: »En Reise« II 193-214.

360,17 *»saavist« (som Troels siger)*] Troels siger »nu skriver vi vist« etc. (Barselstuen 1. Act, Sc. 3). ¶ 360,19-20 *Berlin .. Navn af .. Albrecht der Bär*] efter en i ældre Tid yndet Etymologi var Berlin Diminutiv af Bär, enten fordi Albrecht der Bär havde grundlagt Byen, eller Byens Vaaben er en Bjørn. En Række Etymologier af slavisk, germansk eller keltisk Rod paa det iøvrigt stadigt utydede Navn opregner J. J. Egli: *Nomina geographica* 1893 104 f.; jfr. Willy Krogmann: *Berliner Sprachproben* 1937 7.

361,26-32 *Man kommer .. i .. Forlegenhed .. i Turin ..*] jfr. Er. II 178.

362,12-13 *Bibliotheksbygningen*] stor og interessant Barokbygning opført af Frederik d. Store 1775-82 ved Bygmestrene Unger og

Boumann d. Yngre efter dengang ikke benyttede Planer af den habsburgske Hofarkitekt Fischer v. Erlach til en Indgang og Udvidelse af Hofburg. Rosing skriver i sin Dagbog 4/9 1788: ».. Bibliotheket, som er een af de skønneste Bygninger heromkring, men maae dog staae tilbage for det wienske« (Den store Teaterrejse 303). Her husedes den offentlige Bogsamling til 1914, da det nuværende Deutsche Staatsbibliothek aabnedes kort før den første Verdenskrigs Udbrud. Om hvor upraktisk Frederik d. Stores Bygning allerede dengang var og hvor mangelfuld Bestanden, fortæller R. E. Bruun 3/10 til C. Molbech, idet han priser de københavnske Forhold (NKS 2336,4°). ¶ 362,13-14 *seer ud, som een af de moderne boiede Guldtoaksdaaser*] Berlinerviddet sagde: »Diess Gebäude sehe vorn aus wie eine grosse Kommode, und hinten wie eine grosse Kommodität« (Fried. Nicolai: Anekdoten von König Friedrich II 4. Heft 1790 12; jfr. Hdb. f. Bibliothekswissenschaft III 1940 486). ¶ 362,20 *Wilken*] efter Biesters Død udnævntes Orientalisten, Professor i Historie (»Geschichte der Kreuzzüge« 1807 ff.) i Heidelberg og Reorganisator af Biblioteksvæsenet ssts., Friedrich Wilken (1777-1840), til Chef for Det kgl. Bibl. i Berlin. Han var Medlem af »Gesetzlose Gesellschaft« (A. Stoll: Fr. Wilken 1896 150), hvor Oehl. kan have truffet ham. H. N. Clausen bemærker, at Wilken »synes at være i Besiddelse af den Humanitet, som skulde være det første Requisit hos en Bibliothekar« (Reisedagbog 1818 106). ¶ 362,24 *Universitetsbygningen*] Friedrich Wilhelms Universitæt, tidligere Prins Heinrichs Palæ, der blev opført 1748-66 af Frederik d. Store til Broderen Prins Heinrich, efter Planer af v. Knobelsdorf, under Ledelse af Johann v. Boumann d. Ældre, tilfaldt efter Prinsens Død 1802 Kongen, der 1809 overlod Palæet til det nyoprettede Universitet. ¶ 362, 27-28 *Biælken i sit eget Øie ..*] Matth. 7, 3.

363,4-5 *Qui, ne tuberibus propriis offendat amicum ..*] »hvis din Ven ikke skal tage Anstød af dine Bylder, maa du se overbærende paa hans Filipenser« (Horats Satirer, 1. Bog, III 73-74). ¶ 363,7-8 *Carpe diem ..*] »Pluk Dagen (∴: benyt Øjeblikket) og overlad saa lidt som muligt til i Morgen« (Horats Oder 1. Bog XI, 8), som Oehl. jævnfører med Matth. 6,34. ¶ 363,9 *Operahuset*] med Opførelsen af Operahuset 1741-43 i ren klassisk Stil ved v. Knobelsdorf begyndte Frederik d. Store at realisere sine Planer om Berlins Forskønnelse. ¶ 363,9-10 *Der spilles bestandig her ..*] 30/7, Dagen efter Branden, fortsatte den italienske Sangerinde Marianne Sessi sit Gæstespil, og 31/7 opførtes Bonins Lydstpil »Die Drillinge« og en fransk Vaudeville: »Der Schiffscapitain, oder Die Unbefangenen«, bearbejdet af Karl Blum. ¶ 363,12-13 *Theaterintendenten .. Greve Brühl*] Greve Karl v. Brühl (1772-1837), der i sin tidlige Ungdom havde vakt Goethes Bevaagenhed ved sine Indsigter i Mineralogi og Botanik, fattede under et Besøg i Weimar 1798 en altopslugende Interesse

for Teatervæsen og beskæftigede sig siden dermed som Kammerherre ved det preussiske Hof. Efter Ifflands Død udnævntes han til Generalintendant ved det kgl. Skuespilhus i Berlin, der under hans Regime fra en borgerlig Nationalscene blev et prægtigt Hofteater med Vægten mere lagt paa det én Gang brillante og korrekte Scenebillede (se herom 380,15–21 m. Noter) end paa en Højnelse af Repertoiret. Trods sine Indsigter og gode Vilje satte han meget til i Bureaukrati og Kineseri og tog efter forskellig Modgang 1828 sin Afsked for 1830 at blive Generalintendant for Berlins Museer. Om Oehl. og Grev Brühl se videre 380,25–27, Br. 647 og 656. ¶ 363,15–16 *Unzelmann*] Karl Wilhelm Unzelmann (1753–1832) var fast knyttet til Nationalteatret i Berlin 1788–1832 efter et længere Ophold i Frankfurt, hvor Goethes Moder interesserede sig for ham. Rahbek saa ham med stor Fornøjelse i Hamborg 1782 som Partout i Goldonis »De forliebte Haandværksfolk«: »Vi gjorde Væsen af Preislers Partout, men det var noget andet!«, skriver han 6/9 1782 til Rosing (NKS 1455 fol.; jfr. Werlauff: Af min Ungdoms Tid 1954 135), for 1789 at irriteres over hans Buffonaderi (Dramaturgiske Samlinger 5. Hefte 1791 120; jfr. Michael Rosing: Den store Teaterrejse 304, 307, 309, 313). Men Unzelmann besindede sig paa sit Talent, som han fra Aarh.s Begyndelse udfoldede i et Galleri af komiske Særlinge, fornemme Narre etc., og hvorved han blev en af den voksende Hovedstads populæreste Aktører. ¶ 363,17–19 *Han havde ikke Ifflands Fiinhed . . , men . . mere comisk Begeistring . .*] Forskelle og Ligheder i Ifflands og Unzelmanns Natur og Talent udreder ogsaa Jens Veibel Neergaard med megen Veneration for U., som han kendte fra selskabelig Omgang i Berlin 1806 (Mit Livs vigtigere Tildragelser I 1844 128–31). H. N. Clausen fandt ikke »hans Spil . . saa sandt og ægte comisk, som Frydendals« (Rejsedagbog 1818 103).

364,17–19 *Med . . smagløs Ubillighed . . behandlet vor genielske Knudsen*] jfr. K 261: 242,3–4, 389: 257,22–23 og Noten til B I 41, 19–20. Baggesen paatalte i sine Teateranmeldelser Knudsens Hang til »pøbelkildrende Bajazzering«, men hævdede samtidig hans Mesterskab saavel i »det Parodiske og Burleske« som i »det Karakter-Komiske« og mener, Shakespeare vilde have valgt ham til at spille Falstaff (Danske Værker XI 326, 331 f.; XII 101, 105 f.). Knudsens overdaadige Ligfærd kommenterede han i et Epigram i »Danfana« (Danske Værker VIII 114), der forøgede hans Fjenders Antal, siger Molbech 3/7 1816 til R. E. Bruun (NKS 3523,4°; jfr. Rob. Neiiendam: Skuespiller og Patriot 103 ff. og Tilskueren 1816 3057 ff.) ¶ 364,20–26 *Kunde Londemann . .*] om Gert Londemann (1718–1773), den uforlignelige og uforglemmelige Fremstiller af Henrik, Oldfux, Scapin etc., har Oehl., tidligere Medlem af Skuespillerstaben, kunnet høre af adskillige Samtidige. Om hans ubændige Trang til Udskejelser og lystige Improvisationer taler

f. Eks. I. C. Tode, men indrømmer gerne: »Unægteligen klædde en Londeman alting got« (Dramatisk Tillæg 1789 146-49).

365,1-7 *Eengang spillede man .. Richard Løvehierde ..*] jfr. Noten til 44,15. ¶ 365,11-366,10 *jeg .. har yttret, at der er .. Forskiæl paa .. Overgivenhed, .. og .. Lapserie ..*] denne Digression er selvfølgelig inspireret af Striden om »Frejas Alter«, og er som en Ekstrakt af Fortalen til den omarbejdede »Frejas Alter« og Skriftet »Til Publikum« (se Lieb. XIII 331 ff. og Br. 511 m. Noter).

366,3-10 *sige med Shakespeare ..*] »Merchant of Venice« I. Act, I. Sc. 49-56. ¶ 366,11-19 *Unzelmann .. prøvet Schillers Røvere ..*] Skuespilleren Ferd. Rütling († 1849), der spillede den gamle Tjener Daniel i »Die Räuber«, fortæller, at Prøven paa 5. Akt netop var begyndt, og han lige havde sagt sin Replik: »Eilt, helft, rettet, gnädiger Herr, das ganze Schloss steht in Brand!«, da man opdagede Ild i Aabningen, hvori Kronen hang, og et Øjeblik efter at Forhænget til Prosceniet stod i Flamme. »Maurer Sohn [Skuespilleren Aug. Wilh. Maurer († 1864)] rief: Fort, zur Maschinerie! .. Ich hörte nur noch Herrn Unzelmann rufen: »Ruhig, Kinder! den Kopf nicht verloren! Nicht zu laut, vielleicht können wir es so dämpfen«. Flere søgte at redde Bøger og Manuscripter, men alle Anstrengelser var forgæves mod de omsiggribende Flammer og den kvælende Røg (J. V. Teichmann: Literarischer Nachlass 119 ff.). Der Freimüthige 1/8 1817 meddeler: »Ein jünger, seit kurzer Zeit hier engagirter Künstler, Namens Carlsberg, der im edlen Eifer, zu retten, nach den Direktionszimmern eilte, ist ein Opfer der Flammen geworden. Unser trefflicher Komiker Unzelmann .. war in Gefahr, durch den Dampf erstickt zu werden. Auf seinen Ruf um Hülfe eilte man herbei, und fand ihn im Begriff, umzusinken. Sein Rock brannte schon. Er wurde fast ohnmächtig aus dem Hause gebracht« (jfr. Zeitung f. d. eleg. Welt 12/8 1817). Atterbom saa om Aftenen E. T. A. Hoffmann, der boede paa Gensd'armenmarkt, fra sit Vindue betragte det vældige Baal: »eldskenet bestrålede det lilla magra anleitet, under hvars larv i dette ögonblick förmodligen spökade några dussin vidunder och äfventyr« (Minnen från Tyskland och Italien 65 f.; jfr. E. T. A. Hoffmann im persönlichen und brieflichen Verkehr II 1912 292 f.). ¶ 366,30-367,1 i *Overgaards Lessings Nathanael*] 2/9 (Winkler 1817 361).

367,3-4 *Man har beskyldt dette Stykke for at være mere Philosophie end Poesie*] Friedrich Schlegel i den store Karakteristik »Über Lessing« i »Lyceum d. schönen Künste« I 2. Theil 1797, optrykt i Aug. Wilh. Schlegel og Friedrich Schlegel: »Charakteristiken und Kritiken« I 1801; se særlig 204 ff. Schillers Udtalelse, at »Nathan der Weis«s »frostige Natur des Stoffes das ganze Kunstwerk erkältet« (Ueber naive und sentimentalische Dichtung i »Kleinere prosaische Schriften von Schiller« II 1800

80 ff.), kommenterer Oehl. siden: »Gratien mangler ham som Digter; for det Erotiske har han ingen Sands. Dette giver hans Skildringer noget Frostigt og Stivt; kun ikke i *Nathan den Vise*, hvor det Erotiske ingen Hovedrolle spiller, og hvor han kunde vise Gratie som Philosoph; thi den besad den vittige Tænker i høi Grad« (Er. I 96, Bobé 86). Men Schiller bearbejdede for Teatret i Weimar Lessings Drama, der i denne Skikkelse vandt Indpas paa adskillige tyske og udenlandske Scener med. Herhjemme oversattes »Nathan der Weise« 1799 af Rahbek, der som ung Dramaturg paa sin første Tysklandsrejse forlystede sig med i Fantasi- en at besætte Rollerne med tyske Skuespillere (Erindr. II 309). Ved et Par Deklamatorier paa vort kgl. Teater 1815–16 blev blot enkelte Scener givet (Aumont og Collin: Det danske Nationalteater 5. Afsnit II 103), mens J. P. Mynster, hvis lille Skrift »Over Lessings Nathan den Vise« 1814 protesterede mod et Humanitetsideal, der vil udslette Kristendommens Ejendommeligheder (H. L. Martensen: Til Erindring om J. P. Mynster 1855 46 ff.; jfr. Orbis litterarum II 1944 183 f.), taler om en privat lille »Vorlesung« med fordelte Roller i Münters Hus Jan. 1815 (Mynsters Liv og Tid 134). Oehl. havde allerede 1802 forsvaret Lessings Digterevene overfor Steffens (Er. I 187, Bobé 176) og apostroferede i »Faarevejle Skov« i »Langelandsrejsen« Lessing og hans »Nathan«, hvori Forstanden var bleven romantisk (Lieb. XIX 155 f.). ¶ 367,5–7 *Shakespeare selv* . .] jfr. A. W. Schlegel: Ueber dramatische Kunst und Litteratur II 2. Abthl. 1811 392. ¶ 367,7–8 *Moses Mendelsohn . . foresvævet ham*] Lessing indførte Moses Mendelssohn (1729–86) i den tyske Litteratur og fulgte hans Kamp for Tolerance og i det hele hans moralfilosofiske og metafysiske Forfatterskab med en Medkæmpers Interesse, idet han gerne lod sig belære af Tysklands første moderne Jøde, der i Lessing beundrede sin Mentor og hans kritiske Autoritet. At Mendelssohn med sin Filosofi, sit blide, værdige Væsen og sin faste Karakter efter den almindelige Opfattelse var Model for Nathan, er i særlig Grad fremhævet af Moses Mendelssohns Familie, som yderligere gør gældende, at flere Figurer i »Nathan« er taget fra den Mendelssohnske Kreds (Moses Mendelssohn: Ges. Schriften I 1843 21 f.; jfr. D. F. Strauss: Ges. Schriften II 1876 67). ¶ 367,15–19 *En skønnere Scene* . .] »Nathan der Weise« 2. Aufzug, 5. Auftritt. ¶ 367,21–22 *Scenen med de tre Ædelstene* . .] 3. Aufzug, 7. Auftritt.

368,14–15 *Nathan blev spillet . . af Herr Lemm* . .] Friedrich Wilhelm Lemm (1782–1837), der i sine unge Aar tjente til Livets Ophold som Kopist, medens han øvede sit Talent paa Berlinske Dilettantteatre, havde 1799 henvendt sig til Iffland, hvis Kunst han nøje studerede, engageredes 1803, men fik først under Grev Brühl rigtig Fodfæste og erhvervede sig et Navn i en Række Karakterroller, Helte og Fædre. Efter et renommeret Gæstespil i Wien 1818 (Wiener Zeitschrift f. Kunst, Lit. u. Mode 12/5,

14/5, 19/5,, 21/5, 30/5, 2/6 1818) ansattes han som kgl. preussisk Skuespiller og udvidede sit Repertoire og sit Ry til Sygdom i Midten af 1820'ne besværliggjorde ham Resten af hans Bane (F. W. Gubitz: Erlebniise II 38–55). Zelter fremhævede ham som Michel Angelo i »Correggio« (Briefwechsel zw. Zelter u. Goethe V 1834 122). Lemm creerede 1. Gang Nathan 26/2 1816. »Dramaturgisches Wochenblatt« skriver 9/3 s. A.: »Je mehr wir Lessings Meisterwerk ehren, desto mehr muss es uns erfreuen, dass die neuliche Darstellung im Ganzen so wohl gelang. Nathans Darstellung durch Herrn Lemm konnte die grösste Theilnahme der Zuschauer nicht verfehlen: – er hatte auf das Grosse und Kleine in diesem Charakter so viel Studium verwandt, er hatte den Geist und das Verständniis der Rolle sich so angeeignet, er hatte das Aeussere des Nathan, den Kopf, die Haltung, so gut zu wählen, den morgenländischen Charakter des Ganzen so gut zu treffen gewusst, dass ihm ein allgemeiner Beifall nicht entstehen konnte, wovon das Publikum durch wiederholten Beifall während des Stücks und durch Herausrufen nach demselben den vollsten Beweis gab. Zugleich gab eine kurzvorgegangene Krankheit seiner ganzen Haltung und seiner Stimme etwas gedämpftes und elegisches, welches nur noch tiefer zum Herzen sprach. Gleich sein erstes Zusammentreffen mit dem Templer war ein Meisterwerk mimischer Darstellung«.

369,18–370,2 *vor talentfulde Frydendal spiller . . . Nabob . . .* »Den hiemkomne Nabob«, Komædie i 5 Akter af Thomas Morton, overs. af N. T. Bruun, opf. 1. Gang 5/4 1811. Frydendahl (K 237: 168,28) spillede Vortex, en rig Vestindianer. I sin Afhandling »Om Syngespillet« fremhæver Oehl.: »Den hiemkomne Nabob til Beviis paa at Comødien, vel udført, ikke staaer tilbage for Syngespillet« (Aftenblad 2/11 1822), og beskæftigede sig siden atter med Naboben og Frydendahls Ageren i en Anmeldelse af Forestillingen 17/1 1833 (Prometheus II 1833 85 ff.; optr. i Lieb. Bidr. II 167 ff.). Trods F.s manglende Anlæg for det Patetiske og Erotiske havde Oehl.s Teater gjort rigelig Brug af hans sceniske Begavelse. Han havde før Ryge spillet Hakon Jarl, Palnatoke og Michel Angelo, havde haft et Par Smaaroller i »Røverborgen« (B I 390,15–18 m. Note) og i »Ludlams Hule« lagt »en henrivende Lystighed og Humor i Soldatens (George Williams) eneste Scene« (Overskou IV 422 f.). Foreslaaet af Oehl. spillede F. senere Kong Erik i »Erik og Abel« (Br. 737°), Crab i »Robinson i England« (Br. 800°) og Kejseren i »Væringerne i Miklagard« (Br. 946°), men hans fortrinligste Rolle i Oehl.s Teater forblev Brause i »Sovedrikken« (Er. I 218, Bobé 201; Er. III 104), og Oehl. erkendte med Begejstring hans komiske Geni (Lieb. Bidr. II 85, 121, 123 f., 136, 143, 162).

371,3–4 *glædet mig at træffe Professor Arndt . . . igjen . . .* jfr. Noten til B I 237,2. Ernst Moritz Arndt, der havde været Professor i Historie

ved Universitetet i Greifswald og 1818 fik en Lærestol i Bonn, opholdt sig Foraaret 1817 i Reimers Hus og boede 5/9–19/9 hos Prof. Schleiermacher, hvis Halvsøster Nanna S. han ægtede 18/9 s. A. (E. M. Arndt's Briefe an eine Freundin 1878 171 f.; E. M. Arndt. Ein Lebensbild in Briefen 1898 155 f., 166 f.). ¶ 371,4–5 *Hos Pistor lærte jeg at kiende Fr u v. Arnim . .*] Achim v. Arnim (K 144: 214,12), der 1811 ægtede Bettina Brentano (1785–1859), havde 1809–10 ligesom samtidig (og siden) Clemens Brentano (1778–1842) lejet Værelser hos Geheimeraad Pistor, der var Medlem af »Christlich deutsche Tischgesellschaft«, stiftet 1810 af Arnim. Om Pistor og hans Kreds se R. Steig u. H. Grimm: Achim v. Arnim I 114 og Unbekannte Briefe von Clemens Brentano 1939 412. ¶ 371,7 *Mænd morer det hende at drille*] Malla Montgomery-Silfverstolpe, hvis »Memoarer« indeholder adskillige Bidrag til Bettinas Karakteristik, fortæller fra sit Besøg i Berlin 1825 sammen med Geijer: »Bettina var . . mycket retsam med Geijer, som ej rätt visste att finna sig i allt detta prat, men svarade bra som alltid« (Memoarer IV 1911 6; jfr. Noten til 379,29–30). Om Bettinas Aandrighed og mundtlige Geni som om hendes fripostige, trættende og ukonventionelle Adfærd er Vidnesbyrdene legio. Orla Lehmann fik 1834 kun fat i den gale Ende (Erindringer 1872 118), lidet anende, hun vilde faa et Forfatterskab og en Mission, medens Baronesse Stampe (Erindringer om Thorvaldsen 1912 117 f.) og H. C. Andersen, der 1844 flere Gange var hendes Gæst, værdsatte hendes originale Fremtoning (Mit Livs Eventyr I 1951 309–10; jfr. H. C. Andersens Brevveksling med Jonas Collin d. Æ. I 1945 276–77; III 1948 159–60 og Breve til Henriette Wulff I 1959 370). P. L. Møller maatte efter Læsningen af »Goethes Briefwechsel mit einem Kinde«, som han indgaaende anmeldte i »Nord og Syd« 1851, »see og kjende dette Barn og søge Spor af det, der saa lang Tid – om ikke fængslede, saa dog interesserede og foruroligede Goethe«, og aflagde hende Sommeren 1850 en Visit: »Nogle graa Lokker hang skjødesløst ned om Kinden . . Hun talte om Oehenschläger og Andersen for det meste med samme spøgende Form; af Oehenschläger kjendte hun ikke synderlig stort, men hun havde kun Indtryk af Poesie. Hun var naiv og glad ved at tale om sig selv. Jeg kom nu oftere til The om Aftenen og blev altid vel modtaget; den gamle Bettina var altid sprudlende af Liv, gennemflyvende med ustandset Svada alle Gebeter: Politik demokratisk – socialistisk, Litteratur, Personhistorie osv.« (Afskrift i Efterladte Papire, NKS 2302,4°, IV). ¶ 371,20–21 *Bertolds erstes und zweites Leben . .*] Achim v. Arnim: »Die Kronenwächter«, historisk Roman fra Reformationsstiden, anlagt som en bred Tysklandsskildring i fire Dele, hvoraf den første med Undertitlen »Bertolds erstes und zweites Leben«, der udkom Juni 1817, var for saa vidt aktuel, som den, efter Frihedskrigene, udtrykte en Længsel efter et nyt

forenet Tyskland symboliseret i et hemmeligt Selskab, der værner om Hohenstaufernes Krone paa et fortryllet Slot, ivrigt vejrende Emner Kronen voksen. Paa denne Baggrund fortæller Arnim bredt og plastisk om Livet hos Høje og Lave, med agerende historiske Personer, om Byernes Vækst og Borgerskabets Blomstren, om den brogede Færden paa de brede Landeveje med farende Svende, Landsknægte, Gøglere osv., osv., støttende sig til en udstrakt Læsning om Datidens Forhold, idet han, trods Kompositionens Løshed, ikke som saa ofte i sin Prosa fortaber sig i Drømme og subjektive Luner. Georg Brandes fremhæver som en bevaret Erindring »nogle Hovedfigurer, der er hensatte med en djærv Kraft, som i tysk Litteratur sidenhen maaske kun er naaet af Gottfried Keller i hans historiske Noveller« (Saml. Skr. IV 402). Trods ivrige Spørgsmaal om Fortsættelsen henlagde Arnim Arbejdet og fortæller siden Malle Silfverstolpe, »att den stränga censuren ej lämnat honom frihet att säga hvad han ämnat och som ämnet ger anledning till« (Memoarer IV 1911 41 f.). Bettina udgav af hans Efterladenskaber i Arnims Sämmtliche Werke 1854 uafsluttet »Die Kronenwächter« II, hvori Skildringen fortsætter op i det 16. Aarh. ¶ 371,21-372,7 *Brentano* . .] Om Brentano har Helmina v. Chézy fra Aftenselskaberne paa denne Tid hos Aug. v. Stägemann, fremtrædende Embedsmand og Digter, sammenfattet sine Indtryk, der, i en maaske brillantere Form, falder sammen med Oehl.s: »Unter den männlichen Gestalten . . war Clemens Brentano der älteste und merkwürdigste. Ein noch nicht ausgeglühtes Herz, eine noch nicht verstummte Aeolsharfe, ein noch flammendes dunkles Augenpaar! Er war unter vielen Menschen schweigsam, in der heitern Umgebung seines Kreises zuckte zuweilen seine Rede wie ein gewaltiger Blitz durch eine laue Sommernacht. Ich wusste von ihm durch entzückende Briefe, die mir Görres vorgelesen hatte. Sein Wesen kam mir darin vor wie eine Efeuranke, die hoch und einsam in den Lüften umher nach einem Felsen sucht. Er kokettierte mit Witz und Spott wie ein Edelstein mit Farbenstrahlen, die ein heiteres Spiel mit der Sonne treiben. Er lebte in den Zauberkreisen der Phantasie, verschmähte die Welt und ihre Bedingungen und konnte doch von ihr nicht lassen . .« (Unvergessenes II 164 f.). ¶ 371,29 *Han er blevet noget from troer jeg, paa de senere Tider*] Clemens Brentano havde paa denne Tid gjort op med sit forrige Liv og Virke og fornyet sit Forhold til den katolske Kirke under Indtryk af en glødende Følelse for den religiøst optagne og digterisk begavede 18aarige Præstedatter Luise Hensel, der hemmeligt, rigtignok, nærede en anden Tilbøjelighed, men aabenlyst gav efter for sin Tilbeders katolske Sympatier og konverterede 1819. Brentano havde da allerede været i Dülmen i Westfalen hos den stigmatiserede Augustiner-Nonne Anna Katharina Emmerich, i hvis Nærhed han levede fra Sommeren 1819 til hendes Død Febr. 1824, daglig siddende ved hendes Leje. Af sine mange

Optegnelser om hendes Lidelser og Visioner, som han blandede med egne Bekendelser og Fortællestof, fyldende adskillige Bind, udgav han anonymt: »Das bittere Leiden unsers Herrn Jesu Christi. Nach den Betrachtungen der gottseligen Anna Katharina Emmerich, Augustinerin des Klosters Agnetenberg zu Dülmen nebst dem Lebensumriss dieser Begnadigten« 1833, der som Opbyggelsesbog fik en uhyre Udbredelse i og udenfor Tyskland. En dansk Overs. ved Hubert Messerschmidt kom 1944.

372,7-10 læste ham. .for at mit Evangelium des Jahr[er]s. .] jfr. B III 41,7-8. Clemens Brentano har dog maaske kendt de af Wilhelm Grimm oversatte Stykker (Noten til B I 280,15-16). ¶ 372,13 Forleden kom Fouqué . . fra sit Gods] Friedrich de la Motte Fouqué (1777-1843) ægtede 1803 den snart efter bekendte Forfatterinde Caroline de la Motte Fouqué (1774-1831), f. von Briest, skilt von Rochow, Datter af den preussiske Adelsmand, Ritmester Fr. Wilh. Aug. v. Briest († 1822), Ejer af Godset Nennhausen i Havellande, hvor Fouqué boede indtil sit 3. Giftermaal 1833. ¶ 372,14 For at gjøre mit Bekiendtskab] Fouqué skriver 9/9 1817 til Digteren, Friherre Borromäus v. Miltitz: »Oehlen-schläger, der Corregio'sdichter, bat mich vor Kurzem, ihm ein oder ein paar Tage in Berlin zu schenken, wo er auf der Rückreise von Wien nach Kopenhagen eingetroffen war. Wir gewannen einander lieb, so verschiedenartig auch Manches in uns sein mag, und ich hoffe ihn noch auf einige Stunden oder Tage hier zu haben. Nächstens ausfürllicher über diese ächt geniale Erscheinung. Heute drängt mich die Zeit« (O. E. Schmidt: Fouqué, Apel, Miltitz 1908 205 f.). ¶ 372,14-15 Hoffmann bad os tilbringe Aftene hos sig] i »E. T. A. Hoffmann im persönlichen und brieflichen Verkehr«, (særlig) II 1912, findes talrige Vidnesbyrd om Hoffmanns store, men efterhaanden dalende Veneration for Fouqué, der i »Erinnerungen aufgezeichnet durch L. M. Fouqué« (E. T. A. Hoffmann's Erzählungen V 1839 219 ff.) ved Hoffmanns Hjælp har søgt at fortælle den indre Sammenhæng i deres Bekendtskab, isprængt karakteristiske Træk af den spøgefulde Serapionsbruder. ¶ 372,20 Hans Undine, Galgemand] Oehl. havde overs. dem begge; se Noten til B I 146,2. ¶ 372,21 unbekannte Kranke] »Der unbekannte Kranke«, trykt 1. Gang i Fouqué's »Kleine Romane« III 1814, en faustisk Fortælling om Talentets Fristelse og det Ondes Overvindelse ved en kærlig Jomfru. ¶ 372,21 Ixion] »Ixion«, trykt 1. Gang i »Urania«, Taschenbuch für Damen auf das Jahr 1812; en vemodig Historie om en vanvittig af Kærlighed og hans Skintilværelse. »Sie ist ein Stück meines Herzens«, skriver Fouqué 6/1 1813 til v. Miltitz (O. E. Schmidt: Fouqué, Apel, Miltitz 1908, 109). ¶ 372,22-23 Til det Dramatiske mangler ham noget Opmærksomheden] jfr. hermed Oehl.s Udtalelser til Thomas Overskou, sandsynligvis i Efteraaret 1821 (Af mit Liv og min Tid II 1916 56). ¶

372,24 *drømmer smukt om Tapperhed*] siden taler Oehl. om »Fouquées godmodige, men affecteerde Don Qvixotier« (Prometheus VI 1834 3). Og som Don Quixote blev Fouqué karakteriseret af Heine (Die romantische Schule 1836 283 f.; jfr. Vermischte Schriften I 1854 28), af Eichen-dorff (Über die ethische und religiöse Bedeutung der neuern romantischen Poesie 1847 196) og Tieck (Köpke: Ludwig Tieck II 1855 203). ¶ 372,25 *ønske lidt mere Tankefyldt*] som det er bemærket i Noten til B I 146,2 var Fouqué dengang allerede paa Retur i det offentlige Omdømme. Berliner kredse morede sig over ham. Aug. v. Stägemann bemærker 30/9 1818 til Rahel Varnhagen: »Fouqué ist .. da mit einem gewaltigen Sarras. Er muss seit einiger Zeit viel leiden über seine poetische Ritterlichkeit, aber er hat sich dabei wirklich nichts gedacht ..« (Aus dem Nachlass Varnhagen's von Ense. Briefe von Stägemann, Metternich .. 1865 32). Og Amalia von Helvig skriver 11/4 1817 til Atterbom: »Fouqué slår i egenskab af Romantikens coryphée tyvärr som modeskriftställare i barnlig uppblåsthet på sitt gamla rostiga harnesk och låter det klinga ihåligt. Hans stora talang och rika inbillningskraft blir förnedrad genom 100 bidrag i dåliga och goda kalendrar ..« (Amalia v. Helvigs bref till Atterbom 42 f.). ¶ 372,25–26 *det Adelige spiller en vel stor Rolle*] Fouqué forherliger ikke alene i sine Middelalderromaner Ridderskabet og det feudale Væsen, men taler direkte om Adelsens historiske Betydning og fortsatte Berettigelse i »Gespräch zweier Preussischen Edelleute über den Adel« (1808) og i »Etwas über den deutschen Adel, über Ritter-Sinn und Militair-Ehre in Briefen von Fr. Baron de la Motte Fouqué und Fr. Perthes in Hamburg« 1819, ligesom han i sine sidste Aar var Redaktør af »Zeitung für den Deutschen Adel«. ¶ 372,28 *Dansk kan han meget godt*] Abrahams fortæller 26/8 1825: »Jeg gjorde .. snart Bekjendtskab med [Fouqué] især paa Danskens Vegne. Han var lystig og snaksom, maaske formeget, lidt docerende à la Oehlenschl. Om Oehlenschl. talte vi meget« (NKS 3807,4°). Fouqué følte siden en særlig Tilknytning til Ingemann, som besøgte ham paa sin Tysklandsrejse 1828. De havde tidligere udvekslet poetiske Hilsener (Eidora 1824 157–59; jfr. Skild. 9/12 1823 og Harpen 1824 Nr. 3) og fortsatte med at brevvexle (Breve til og fra B. S. Ingemann 1879). Om sin tidligt vakte Interesse for den nordiske Oldtid, hvortil han hentede Emner til en Kreds af Skuespil (E. Hagemester: La Motte Fouqué als Dramatiker 1905 14 ff.) og Romaner, taler han i Breve til C. C. Rafn (Breve fra og til C. C. Rafn 1869 258 ff.) og bekræftede offentligt sit Kendskab til dansk som Oversætter (Ingemann, H. C. Andersen). ¶ 372,29 *læst de fleste af mine danske Skrifter op paa Tydsk*] Fouqué havde tidligere udtalt sig med Begejstring om »Palnatoke« (K 388: 255,19–21) og siden om »Correggio« (i Noten til B I 178,18).

373,2–3 *Hoffmann, en burlesk fantastisk Alf*] fra denne Tid har Hel-

mina v. Chézy søgt at fastholde hans subtile Skikkelse, idet hun iøvrigt henviser til et bedre gennemført Portræt af den geniale Mandsling: Kapellmeister Gottmund i Baronesse Fouqué's Novelle »Der Delphin« i *Frauentaschenbuch auf das Jahr 1817* (Unvergessenes II 165 ff.).

374,5-6 *en Marionetdukke* .] Foraaret 1817 havde Hoffmann i »Dramaturgisches Wochenblatt« offentliggjort Dialogen »Die Kunstverwandten« (indeholdende godt et Trediedel af den i November 1818 udgivne »Seltsame Leiden eines Theater-Direktors«), som i særlig Grad beskæftiger sig med Teaterfolkets latterlige og besværlige Sider og opløses i den satiriske Pointe: et lydigt og fuldendt Ensemble bestaaende af – Marionetter, hvoraf Forfatteren havde en Kasse fuld. ¶ 374,8-12 *Engang fortalte Fouqué noget* .] en Litteraturhistoriker, Lothar Jeuthe, mener, Fouqué har benyttet denne Scene i sin Fortælling: »Trommelfritz und Klingegut« i *Minerva* (Leipzig) 1829 217 ff. (Fouqué als Erzähler 1910 143). ¶ 374, 12-13 *Næste Aften .. hos Herr Hitzig*] jfr. Br. 605. ¶ 374,17-19 *Han viste mig ved Afskeden sin Kaarde* .] Karl Stahr skriver: »Bei Fouqué ist alles durch das Medium des preussischen Majors gegangen« (Goethe-Jahrbuch XXIV 280), og civile Personer morede sig over, at Fouqué, der var Adelsmand, af Soldateræt, militært opvokset, havde Majorsrang og deltaget i Frihedskrigene, dyrkede saa ivrigt det krigerske Væsen, og tillagde ham v. Thyboeske Egenskaber. Malla Montgomery-Silfverstolpe fortæller at have haft en behagelig Samtale med Fouqué: »Skada bara, att mannen är en narr i sin fixa idé att vara en krigshjälte, en chevalier och för att bestyrka detta ej alltid är säker i sina uppgifter« (Memoarer IV 58). Og fra samme Tid skriver N. C. L. Abrahams: »Fouqué .. var .. i visse Retninger lidt naragtig, navnlig med Hensyn til sine krigerske Meriter, hvorom han gjerne vilde tale; han gik altid i Uniform med Majors Distinctioner og havde sin Glæde over, at Skildvagterne præsenterede for ham« (Meddelelser 199). ¶ 374,21-22 *ikke som Bilbo* .] »Freyas Alter«, 1. Akt, Oprinet i en Bondestue mellem Herr von Bilbo og Tjeneren Henrik (Lieb. XIII 16). ¶ 374,24 *været hos de gamle Körners*] K 194: 69,24. Körners havde indrettet deres Berlinertilværelse oven over Nicolai's Boghandel i Brüderstrasse, hvorom Forlæggerens Søn, Gustav Parthey fortæller (*Jugenderinnerungen* II 47 ff.). ¶ 374,25 *Svigerinde*] Dora Stock (K 195: 69,30).

375,1-2 *Var der bleven Fred, og var han bleven dramatisk Digter* .] ligedan skriver Wilh. v. Humboldt 20/8 1814 til Caroline v. H., at man ikke skal beklage Theodor Körners tidlige Bortgang, da derimod hans unge Heltedød havde gjort ham til en fuldendt Skikkelse: »Jugend, Dichtung, Vaterlandsliebe, Tapferkeit haben sich zu diesem frühen Ende verschlungen. Wäre er leben geblieben, hätte sich das Magische, das jetzt die beiden letzten Eigenschaften haben, in etwas ganz Gewöhnliches

verloren, was er mit vielen andern geteilt hätte, die Entwicklung der Dichtung blieb zweifelhaft, und die Frische der Jugend verging« (Wilhelm u. Caroline v. Humholdt in ihren Briefen IV 1910 379). Og Atterbom mener i et Brev 22/5 1819 til Julia Nyberg (Euphrosyne): »Körner tillhör de lyckliga historiska phenomener, som (efter menskligt sätt att döma) fått dö precis i den för deras ära lämpligaste tidpunkten ..« (Sammlaren XXVII 1906 51). ¶ 375,3 *Hans Schwerdt und Leier*] Theodor Körners Samling af bejestrrede patriotiske Sange og Digte »Schwerdt und Leier« (1814), hvorpaa hans Berømmelse alene beror, og hvori den unge, stærke, til alle Ofre parate, tyske Frihedslængsel fandt sit baade aktuelle og varige Udtryk, kunde i 1817 notere sit fjerde Oplag foruden Eftertryk. ¶ 375,3-4 *som Theaterdigter .. intet udmærket Anlæg*] som det allerede var fastslaaet og paavist af flere Recensenter, citerede i den første større Vurdering af Körner ved Filosoffen Amadeus Wendt (Zeitgenossen I 1816). Amalia v. Helvig skriver 24/8 1816 til Atterbom: »Körners dramatiska stycken, så under det medelmåttiga, att man kan lyckönska honom att i sista hänförelsen ha diktat några sånger, som visar honom i ett bättre ljus för eftervärlden än hans förmodade Wienerskådespels Teaterkallelse någonsin skulle förmått« (Amalia v. Helvigs bref till Atterbom 21). Og Therese Huber underholder 20/11 s. A. sin Datter: »J'ai relu M. le Grandhéros de la Germaine, Théodor Körner dans sa Zryni et sa Rosamund, et la mediocrité qui m'a refroidi à la première lecture, m'a degouté à la seconde. il est impossible de moin rassembler de moyens, et d'offrir au Public ouvrage plus mal mur; c'est une production d'étudiant; elle ne manque pas de Gefühl und Feuer; mais pas un brin de Gewissenhaftigkeit als Künstler« (UB, Göttingen). ¶ 375,4 *men efterlignede Schiller*] Th. Körner fik allerede af sine første Kritikere at vide, han skulde vogte sig for sit Forbilledes glimrende Frase og retoriske Sving. Nøjere er hans Afhængighed, motivisk, psykologisk og sprogligt, først belyst af G. E. Reinhard (Schillers Einfluss auf Theodor Körner 1899).

607. Næs Jernværk pr. Brevig 11/9 1817. Fra Jacob Aall. Udskr.: »Velbyrdige Hr. Professor Adam Oehlenschläger. Kjøbenhavn«.

375,8 *Hr Flood*] Noten til B I 255,22; om hans Forbindelse med Jacob Aal se Noten til B I 257,15. ¶ 375,10 *et Brev fra Dem*] kendes ikke; se iøvrigt B I 257,14-18. ¶ 375,12 *erfaret Deres Tilbagekomst*] 6/9 1817 bekendtgør Den norske Rigestidende: »Den 6te August er Professor Oehlenschläger afreist fra Wien til Berlin«. ¶ 375,14-15 *Deres Skrifter læses med saa meget fortjent Bifald i Norge*] se Noten til B I 82,13; jfr. Sverdrups Udtalelse i Noten til 192,7-16 og hertil Pavels Dagbøger 1815-16 1866 203. Om Oehl.s Udbredelse i Norge se iøvrigt B III 66,16-21 m.

Note. Wilhelm Munthe bemærker, at Jacob Aall fulgte Baggesen og Oehlenschläger »fra bok til bok« (Et gammelt herregårdsbibliotek 1941 22). ¶ 375,15-17 *ingen Vanskelighed vil have i at afsætte det opgivne Partie . . .*] Christiane Oehl. skriver 27/1 1830 til Boghandler Johan Dahl i Christiania: »Professor [Poul Martin] Müller har lovet mig at besørge Aals Bogbeholdning tilsendt den Cappelenske Boghandler i Christiania, De vil deri finde af Helge Hagbarth og Signe nogle faa Exemplarer, altsaa nogle Rariteter« (Fot. KB). Som en Erindring om Aals Kommissionsforretninger opregner hans Bo fire Eksemplarer af »Frederiksberg« (Catalog over Jacob Aals Bibliotek 1845 122).

608. Göttingen 11/9 1817. Fra Carl Rud. Ferd. Christiani. Udskr.: »An den Herrn Professor Öhlenschläger. Ritter des Dannebrog's zu Copenhagen«. Tilføjet: »Hierbei 1 Päckel in grün Wachstug«. NKS 1674,2°.

Carl Rudolph Ferdinand Christiani (1797-1858), f. i. Kbh., Søn af den K 26 (Br. 43°) omtalte tyske Hofpræst og Pædagog Johann Rudolph C., studerede Jura i Göttingen, fik 1818 Doktorgraden, nedsatte sig som Advokat i Lüneburg og var 1824-46 Statssekretær ssts. Han blev 1831 Medlem af den hannoveranske Stænderforsamling, hvor han, begejstret for det unge Tysklands liberale Ideer, udøvede en ikke ringe Indflydelse ved sin dristige Veltalenhed, som af Heinrich Heine skaffede ham Prædiketet »Mirabeau . . von der Lüneburger Heide« (»An einen ehemaligen Goetheaner« i Neue Gedichte), men mistede i 1840'ne sine Vælgeres Tillid p. Gr. af en afvigende Opfattelse af Slesvig-Holstens Stilling og sin nære Forbindelse med Christian VIII (Hamburgischer Correspondent 1848 Nr. 310; jfr. Orla Lehmann: Erindr. 147). C. var meget æstetisk interesseret og i sin Ungdom Medlem af »Poetische Schusterinnung an der Leine«, i hvis Organ »Wünschelruth« 1818 han skrev Digte (Göttingische Nebenstunden VII 1929 37-41) og offentliggjorde s. A. (tr. 1817) sin Overs. af »Hugo von Rheinberg« med en begejstret Hyldest »An Oehlenschläger«. Han forsøgte sig ogsaa med en Overs. af »Helge«, hvortil Heine, der havde lært C. at kende 1823, og maaske skylder ham sin daværende Enthusiasme for den danske Digter, 1826 spørger (se Br. 828 m. Noter). C. aflagde under sine Ophold i Kbh. Visitter hos Oehl. Digteren skriver 11/8 1842 til Marie Konow: »Jeg har i disse Dage fornøiet mig over Dr. Christianis Besøg (en Søn af vor forrige tyske Hofpræst) du kiender ham nok. Denne gang var Konen [Charlotte C., Datter af Isak Heine, Købmand i Bordeaux, Heinrich Heines Kusine, som C. ægtede 1833] ikke med. Han fulgte mig til Roeskilde og var Giest hos Ørstedes« (NKS 3694,4°), og 15/2 1847: »En Dr. Christiani, som du vist kiender, en Ven af mig fra ældre Dage . . er her i denne Tid, og glæder mig meget

ved sin Omgang. Det er en meget poetisk Mand, man siger han har gaaet Kongen til Haande i Schleswig Holsteenske Affaires. Jeg ved det ikke« (ssts.). Oehl. nævner 7/8 1848 endnu Christiani som Medlem af sit L'hombreparti, men fortæller 21/1 1849 at Christiani er forsvundet af hans Synskreds og mener, han har sat sin Kredit overstyr herhjemme ved at bære Kappen paa begge Skuldre (ssts. og Er. IV 295, se ogsaa H. Topsøe-Jensen: H. C. Andersen og andre Studier 1966 347 f.).

375,27 *hørte Deres Forelæsning* ..] Tilhørerlister fra Oehl.s offentlige Forelæsninger findes ikke (se Noten til B I 72,23-24), og C.s Navn er ikke fundet paa de bevarede Lister over Oehl.s private, betalende Tilhørere. Oehl. averterede i Adr. 13/12, 15/12 og 17/12 1813 private Forelæsninger i Ørsteds Auditorium i Thotts Palæ over dramatisk Poesi med særligt Henblik paa »Romeo og Julie« og »Götz v. Berlichingen«, begyndende 19/12.

376,3 *den offentlige Tryk*] Provst Schmidt noterer 24/11 1817: »[Oehl.] fik for nogle Dage siden tilsendt en Overs. af sin »Hugo von Rheinsberg«, men var meget utilfreds derover, da han havde gjort Accord med en Person i Wien, som havde paataget sig at oversætte den for Theatret sammesteds imod at give Øhlenschläger 200 Specier, hvilke han .. frygtede for at gaee glip af« (Dagb. 330 f.). Allg. Lit.-Zeitung (Halle) 1818 Nr. 16 mener, Skuespillet trods Urimeligheder i Plan og Psykologi hører til de bedste der er skrevet for den danske Scene, og hvad dets digteriske Værd angaar »ist es genug, zu wissen, dass man ein Werk von Oehlenschläger vor sich hat«. Søsterforetagendet i Leipzig 1820 Nr. 8 tager kort og godt Afstand derfra, og Wiener-Recensenten Fr. Wähler resolverer, at »Hugo von Rheinberg« mangler Sammenhæng og Konsekvens, og at det i virkelig Forstand ikke er tragisk: »Oehlenschläger verdient Achtung: die Welt weiss es. Zuweilen trotz er aber auch zu leich[t]sinnig auf seine frühern Siege: das hat er bewiesen durch gegenwärtiges Trauerspiel« (Janus 20/3, 24/3, 31/3 1819). ¶ 376, 5-9 *I øvrigt tror jeg, at have oversat temmelig tro* ..] Aug. v. Platen bemærker 21/12 1818: »Der mörderische Stoff des »Hugo von Rheinberg« scheint mir nicht so sehr für Oehlenschlägers Geni gemacht«, og fortsætter: »Das Stück ist schön, aber der Uebersetzer, wiewohl er ganz in den Geist des Originals eindrang, hat dennoch seine Schlacken abgeworfen. Seine Verse sind so klanglose und steif; die prosaischen sind sehr gelungen« (Tagebücher II 1900 164). Rec. i Allg. Lit.-Zeitung (Halle) skriver, bekendt med eller informeret om Oversætteren, meget optaget: »da sie, wie es scheint, einen noch jungen, dabey viel versprechenden, Mann, der hiermit seinen ersten Versuch in dieser Art dem Publikum vorlegt, zum Vf. hat«, og fortsætter siden: »Dass er mit Treue und Sorgfalt das wieder giebt, was die Urschrift enthält: davon hat sich Rec. durch eine genaue Vergleichung zwischen mehreren etwas

schwierigen Stellen überzeugt. Dass die Uebersetzung aber auch in einer fließenden, angenehmen, fast durchgängig correcten . . dichterisch schönen Sprache verfasst ist: dieses würde Rec., verböte es nicht der beschränkte Raum, . . mit . . Proben beweisen«. Og Rec. slutter med at haabe og ønske, Hr. Christiani vil skænke den tyske Litteratur flere Værker af danske Digtere.

609. [Berlin] 14/9 [1817]. *Til Christiane Oehlenschläger. Trykt: »En Reise« II 215–27.

376,26 *Onsdag Middags*] 10/9; jfr. Noten til 386,16. ¶ 376,28 *hente fra Solen*] jfr. 333,15 m. Note.

377,12–16 *Tieck fra en meget forceret Reise* . .] Tieck rejste i Beg. af Maj 1817 sammen med sin Ven Wilhelm v. Burgsdorff (1772–1822), paa hvis Gods Ziebingen ved Frankfurt an der Oder Digteren en Aarrække fandt et Asyl, til England for yderligere at samle Stof til sit Værk om Shakespeare (herom i Noten 377,16). Han opholdt sig i London med Afstikkere bl. a. til Stratford on Avon fra Beg. af Juni til Midten af Juli, tog derfra til Paris, som han forlod 9/8, og aflagde paa Hjemvejen Visitter i en Række tyske Byer, hvorom og om Rejsens sidste hastigt skiftende Stationer i Wilh. v. Burgdorffs Dagbog (Zeitschrift für Bücherfreunde N. F. 1. Jahrg. 1909 343 ff.). Tieck var 2/9 hos Goethe i Weimar og kom faa Dage senere til Berlin. ¶ 377,16 *Denne Bog* . .] Tieck havde i 1790'ne blot tænkt sig at kommentere Shakespeare, men som Arbejdet dermed voksede, omfattede hans Planer hele Menneskehedens Historie med Shakespeare som Generalnævner og Tolk. Dette Arbejde spøjte endnu mange Aar i hans Tanker og var ofte lovet færdigt (se f. Eks. Atterbom: *Minnen från Tyskland och Italien* 614), men 1829 skriver Schleiermacher til Oehl: »sein Shakespeare scheint ganz eingeschlafen zu sein« (B III 402,28–29), og efter Digterens Død har man blot fundet Fragmenter og Udkast dertil (udg. af R. Köpke i Tieck: *Hinterlassene Schriften* II 94 ff. og fuldstændigere i Tieck: *Das Buch über Shakespeare*, ved H. Lüdeke 1920). Som et foreløbigt Resultat af Englandsrejsen havde Tieck planlagt en Række »Briefe an einen Freund, auf einer Reise im Sommer 1817 durch die Niederlande, einen Theil Englands, Frankreichs und Deutschlands« (H. Lüdeke: *Ludwig Tieck und das alte englische Theater* 1922 4), men offentliggjorde blot sine Indtryk af engelsk Scenekunst i »*Dramaturgische Blätter*« 1826. ¶ 377,17–18 *Tieck . . krum af Gigt*] 30/8 1819 skriver A. C. Gierlew: »Tieck . . er utrolig forandret, jeg kjender ei den vakke Ungersvend igien fra 1802 i Giebichenstein hos Reichardt og 1805 i München, krum og lam af Gigt« (NKS 380,4°, II), og en Maaned senere fortæller Ingemann: »Tieck gaer nedbøjet af Gigt og Sygdom, som Evald engang; det er tungt at see den herlige Aand krybe om i saa nedtrykt en

Tilstand« (Breve til og fra B. S. Ingemann 1879 131). ¶ 377,20 *et indtagende skalkagtigt Blik*] Atterbom opsøgte Foraaret 1819 Tieck i Ziebingen: »Öfver en af mångårig gikt lutande och sammandragen, förfriigt något fyllig kropp, sitter ett vackert, ännu ganska ungdomligt hufvud, med ögon der fantasi, qvickhet, smärta och en stundom til Mephistophilism gränsande skalkaktighet spela om hvarandra« (Minnen från Tyskland och Italien 614). Og Abrahams sekunderer 23/10 1825: »Tieck .. er venlig og forekommende .. men han er en Djævel, af hvem Funkerne skyde ud gjennem de sorte luende Øine; noget djævlemæssigt er der ved ham, som ret udtaler sig naar han læser; forresten et herligt kraftfuldt Ansigt, en talende Physiognomie, men et ødelagt, krumbøiet Legeme« (NKS 3807,4°). ¶ 377,27–378,4 *Forleden, da han rev Canova altfor galt ned ..*] forrest i den tyske Aversion mod Canovas Kllassicisme gik Aug. Wilh. Schlegel i sin »Schreiben an Goethe über einige Arbeiten in Rom lebender Künstler. Im Sommer 1805« (Werke IX 1846 231–39). Han satte Friedrich Tieck (K 349: 176,17–19 og 383: 244,12–13) højere og svarede Lord Byron om han, Schlegel, ikke ansaa Canova for en stor Billedhugger: »Haben Sie je meine Büste von Tieck gesehen« (Edm. Hildebrandt: Friedrich Tieck 1906 131 f.). Selv skrev Friedrich Tieck 6/10 1807 til Schlegel: »Canova misbraucht noch immer sein Talent, seine grosse Statue Napoleons, ist den Kopf abgerechnet, wirklich schlecht und seine neueren Arbeiten sind es noch mehr ..« (Krisenjahre der Romantik, hrsg. v. Jos. Körner I 1936 453). Og hans Søster Sophie Bernhardi-Tieck supplerer midt i et Udfald mod Romerne: »In der Kunst erkennen sie nur das was man das Handwerck daran nennen könnte, und darum beten sie Canova und Carmotschino [Camuccini] an .. und es ist .. lächerlich zu sehen wie sie Canovas Gedanken, die wie aus deutschen Stambüchern entlehnt sind verehren« (ssts. 430). Ludwig Tieck opholdt sig i Rom sammen med sine Søkende Aug. 1805–Juli 1806 (Fr. Noack: Das Deutschtum in Rom II 597). Oehl. havde selv tidligere kraftigt udtalt sig mod Canova (A III 260,16–23), allerede A. C. Gierlew havde med Henviisning til Carl Ludwig Fernow tillagt Thorvaldsen Fortrin (Breve over Italien og Sicilien II 1807 13 ff.), og snart blev det alm. Nord for Alperne at fremhæve Thorvaldsen paa Canovas Bekostning. Eksempelvis skriver R. E. Bruun 22/6 1817 til Chr. Molbech: »Fra Canova har han [5: Thorvaldsen] strax ved sin Jason taget Laurbærkrandsen, dog har Italienerne selv først ved hs uhyre Basrelieff Alexanders Triumpftog i Babylon [1812] tilkendt ham den. Canova er ei heller en stor Kunstner; og skrækkelig falder hans Perseus og 2 Kiæmper ved Siden af Apollo af Belv[edere] og Laok[oon]; i hvis Linie han selv har været saa fræk at stille sine« (NKS 2336,4°; jfr. F. C. Hillerup: Italica II 1829 70 f.). Siden fortsætter R. E. Bruun: »Unægtelig har C.s Arbejder en egen Glands, ja selv Marmoret veed han næsten

at farve, idet han stedse lader Legemet være mørkere end dets beklædende Dele. Men Ts Marmor er og godt udarbejdet, men hiin qvindlige Pudsen anseer han for falsk. Han trænger ei til med et falsk Skin at tiltrække sig Beundring« (ssts.). Chr. Molbech lod R. E. Bruuns Romerbrev med Forkortelser trykke i Athene 1817 524 ff. Mere Skønsomhd viser allerede Peder Hjort, som haaber at faa Lejlighed til at undersøge Thorvaldsens »Forhold til den græske Billedhuggerkunst . . og til den fortjente Canova, som atter gav Kunsten et ædlere Sving« (Et Par Ord om Thorvaldsen 1818 15 f.). Se iøvrigt andre Eksempler hos Jørgen B. Hartmann: Omkring Canova og Thorvaldsen (Kulturminde 1957 24 ff.) og yderligere Litteratur i Bollettino del Reale Istituto di Archeologia e Storia dell'Arte in Roma I 1927 42.

378,5 *Imidlertid kom det dog snart til Forlig*] Oehl. omtaler hverken her eller i Er. en Affære, hvori hans bekendte Hæftighed spillede Hovedrollen, og hvortil Tieck var Aarsag og iøvrigt alene er Kilden. Ved et Selskab hos Alberti havde Oehl. med Begejstring omtalt Shakespeare og »Hamlet« især, hvori han saa Shakespeares Forherligelse af Norden. Han blev nu højst forbavset over af Tieck at høre, den beundrede Britte netop heri havde udtalt sig nedsættende om Danskerne, og da man udpegede ham Linien: »Ihr könnt nicht von Vernunft dem Dänen reden«, saa ustyrlig rasende over det Barbari og den taabelige Ensidighed at ville anlage et helt Folk for Mangel paa Fornuft, at han ikke vilde vide af denne Shakespeare mere, men skulde vise Verden hvilken Afgud man havde tilbudt etc. etc. Alle Indsigelser og Forsøg paa Forklaring druknede i hans skummende Vrede og rasende Strøm af Ord. Kort efter i et Selskab hos Pistors forsøgte Tieck at berøre det farlige Tema, men Oehl. reagerede kun endnu voldsommere og frabad sig fnysende enhver Forklaring. Den følgende Aften var de igen hos Alberti, og Tieck »wagte . . es nun, in einer Art von sonderbarer Rührung über diese Ausschweifung eines Mannes, der doch zur Menschenrasse gehörte, den Knoten zu zerhauen«. Solger og Schleiermacher trykkede den danske Digter ned i en Stol, »ein Dritter verhielt ihm den Mund [!] dass er nicht reden und toben konnte«, medens Tieck læser og forklarer ham Teksten, hvorefter Oehl. saa skarpt paa ham og dadlede ham, fordi han havde haft ham saadan til Bedste. Tieck beholdt sig imidlertid en livslang Forundring over Oehl.s Uvidenhed og sælsomme Adfærd, som han omstændeligst gjorde Rede for 1853 i et Brev til en Ven (L. H. Fischer: Aus Berlins Vergangenheit 1891 162 ff.), muligvis under Indtryk af Oehl.s Selvbiografier. Tidligere havde han behandlet Affæren i sin Novelle »Die Uebereilung« (1835), hvori han, bevidst eller ej, »forklarer« det store Udbrud af Galskab, idet Berlinerelskabet her foreholder Oehl.s Repræsentant og Ridder af det selvskabte Geni den danske Litteraturs nære Afhængighed af den tyske (jfr. Er. III 56) og

derved samlede og antændte det skrækkelige Sprængstof, der rasede ud i en Objektivering af en subjektiv Fornemmelse. Tieck var ingenlunde tilfreds med denne Novelle, fortæller han sin Forlægger Riemer 2/8 1852, og refererer nu kortelig de 3 Afteners Begivenheder (Letters of Ludwig Tieck 1792-1853 1937 515), som Köpke afgør paa 2 (Ludwig Tieck I 380-81, og som i Referatet hos Abrahams (Meddelelser 206) blot synes at være en Aftenscene. Iøvrigt har man andre Vidnesbyrd fra Rejsen om Oehl's Hæftighed. Saaledes fortæller Matthisson i Stuttgart Ingemann og Provst Schmidt 9/6 1818: »Over Ø havde mange i Berlin og Dresden yttret deres Misfornøjelse. Blandt andet skal han have overfuset en italiensk Minister som havde beklaget at han ej kunde læse hans Arbejder og opfordret ham til at digte paa italiensk« (NKS 396^c,8°). ¶ 378,6-8 *Hos Zschockes* . .] Finansraad v. Zschock (Noten til 347,20-22) var Medlem af »Christlich-deutsche Tischgesellschaft« (R. Steig: Heinrich v. Kleist's Berliner Kämpfe 1901 23, 25) og gennem sin Kone lieret med Kredsen om Pistor. ¶ 378,7-8 *Schinkel*] se Noten til 379,20. ¶ 378,9 »*Am grünen Berge wird gebohren*«] K 285: 16,4-7. ¶ 378,9-10 *Am Rhein* . .] K 294: 50,18-19. ¶ 378,11-12 *enig med Spazier i Virtuosen* . .] P. A. Heiberg: Virtuosen Nr. 2, Comedie i een Akt Sc. 1, Samtalen mellem Herr von Borgen og Spatzier (Skuespil II 1793 373; trykt 1. Gang i »Rigsdalersedlens Hændelser« Kap. 40). ¶ 378,19 *Beschort*] Friederich Jonas Beschort (1767-1846), debuterede 1786 i Worms, var en Aarrække et anset Medlem af Hamburger Bühne under Friedrich Ludwig Schröders Direktion og kom 1796 til Berlin, hvor han blev en af Hofteatrets Støtter, bundret og benyttet saavel i Opera som (og overvejende) i Skuespil med Speciale i humoristiske Roller. H. C. Ørsted fandt ham 1802 taalelig som Figaro i »Figaros Bryllup« (Breve I 41), Abrahams 1826 ypperlig som Narren i »Kong Lear« (Meddelelser 204).

379,1-3 »*In diesen heil'gen Hallen*« af »Tryllefløjten« 2. Akt, 11. Auftritt, Sarastros Arie. ¶ 379,5-7 *Forleden . . foreløste Tieck sin Oversættelse »Der Flurschütz von Greenfield« . . i hans »Alt Englisches Theater«]* »Alt-Englisches Theater oder Supplemente zum Shakspeare« (5: den A. W. Schlegelske Oversættelse) udkom 1811 i to Bind. Første Bind indeholder bl. a. »Georg Green, der Flurschütz von Wakefield« af Robert Greene. ¶ 379,7 *Han læser fortræffeligt for]* Tieck skrinlagde som Yngling paa sin Faders alvorlige Forestilling Tanken om at blive Skuespiller og omsatte sin levende Tilbøjelighed for Ageren og sit enestaaende mimiske Talent i Oplæsen af fortrinnsvis dramatiske Værker, hvorfor han allerede ved Aarhundredskiftet var almindelig bundret, men først under hans aarelange Ophold i Dresden 1819 ff., i egne Omgivelser, blev hans Forelæsningsaftener en Institution, hvis Ry bredte

sig ogsaa udenfor Tyskland, og som det blev Mode at komme til (Dredsner Geschichtsblätter XXII 1913 Nr. 4). Steffens udtalte, at Tiecks Stol var Tysklands bedste Teater (Was ich erlebte IV 371 f.), og adskillige Danske har til forskellig Tid attesteret det med Begejstring: C. L. N. Abrahams (Meddelelser 209 f.); H. C. Andersen (Samlede Skrifter VIII 1878 83); Carsten Hauch (Minder fra min første Udenlandsreise 334 ff.); Henrik Hertz (Fra en Udenlandsreise 36 ff.); Niels Bygom Krarup (Mellem klassiske Filologer 107); H. L. Martensen (Af mit Levnet I 109 f.); C. Molbech (Reise .. III 1822 547 f.); Carl Otto (Livserindringer fra mine Reiser 1873 49); H. C. Ørsted (Breve II 175). ¶ 379,8 især .. *det Comiske*] jfr. Er. IV 98. ¶ 379,20 *Schinkel*] Karl Friedrich v. Schinkel (1781–1841), Skaber af det klassicistiske, før-wilhelmske Berlin (Königswache, Neues Schauspielhaus, Altes Museum, Werdersche Kirche osv. osv.), blev ved Wilh. v. Humboldts Formidling 1810 knyttet til Stats-tjenesten og 1815 Geheime-Oberbaurat ved det nyoprettede preussiske Ministerium for Byggearbejder. Han var Elev af Gilly, Fader og Søn, var fra Aarhundredets Begyndelse i en rastløst praktisk Virksomhed, men dyrkede samtidig med Lidenskab Malerkunsten, især Landskabs- og Arkitekturmaleri (herunder Decorationer), som Napoleons Herredømme og det deraf flydende indskrænkede offentlige Byggeri i Preussen gav ham rig Anledning til. ¶ 379,23 *Fru Arnim hos Schinkel*] Schinkel var Medlem af »Die christlich-deutsche Tischgesellschaft« (R. Steig: Heinrich v. Kleist's BerlinerKämpfe 1901 623), omgikkes med Arnim (R. Steig: Achim v. Arnim III 138) og stod Fadder til Bettinas 3. Søn, Friedmund 1815 (ssts. 321). Malla Montgomery-Silfverstolpe skriver 7/2 1826, at Bettina »talade .. med Begejstring om sin vänskap för arkitekten professor Schinkel«, og karakteriserer det, endnu uvant med Fru Arnims Omgangsformer, som et mærkværdigt »exalterad vänskap« (Memoarer IV 1911 47). I Fyrst Pückler-Muskaus »Andeutungen über Landschaftsgärtnerei« (1834) offentliggjordes hendes Betragtninger: »Über Schinkels Entwürfe zu den Fresken in der Vorhalle des Berliner Museum«, separat udg. 1905. ¶ 379,29–30 .. *Tieck, der kiender hende fra Barndommen af*] Aug. 1803 skriver Bettina til Clemens Brentano: »Deine Freundschaft mit Tieck entzückt mich, – oft, wenn ich in seinen Schriften las, hatte ich eine grosse Begierde, ihn kennen zu lernen« (Bettina von Arnim: Schriften I 1920 381). Og det lykkedes Sept. 1806 i Frankfurt a. M., hvor hun blev Dus med ham, sang for ham og viede ham en sværmende Beundring (R. Steig: Achim v. Arnim I 193). Bekendtskabet fornyedes Efteraaret 1808 i München, hvor hun i Vinterhalvaaret plejede og underholdt den gigtplagede Mand, men efterhaanden ikke fandt tilstrækkelige Berøringspunkter (ssts. II 251 f.) og hverken den aandelige eller moralske Gehalt, hun havde

ventet (ssts. II 286, 325 f.), medens han følte sig træt og plaget af hendes Overhæng, hvorom Nevøen, Historikeren Theodor v. Bernhardi ved at fortælle (Jugenderinneringer 1893 37).

380,9 *en gothisk Kirke*] blandt Schinkels Efterladenskaber fra disse Aar findes en Række Prospekter til Opførelse af en gotisk Domkirke som Mindesmærke over Befrielseskrigene (Aus Schinkels Nachlass IV 1864 128 ff.). Hermann Ziller gengiver en Pennetegning i Tusch: Entwurf zu einem Dom auf dem Leipziger Platz in Berlin als Denkmal der Befreiungskriege. 1816 (Schinkel 1897 27). ¶ 380,11-14 *Der havde man .. faaet en .. gothisk Kirke .. med et høit Taarn ..*] jfr. 388,11-15 m. Note. ¶ 380,15-17 *skionne Decorationer .. takker man Schinkel for*] Grev Brühl engagerede 1815 Schinkel, som i Løbet af Aaret leverede 26 Dekorationer i Udkast til den prægtige Nyindstudering af »Tryllefløjten«, der opførtes som Kronings- og Festforestilling 18/1 1816. Indtil 1832 havde han tegnet eller skitseret Dekorationer til 42 Operaer og Skuespil. Udførelsen var overladt Maleren Gropius (om ham Den flyvende Post 1827 Nr. 49). Til »Axel und Walburg« skabte Schinkel en fra flere Sider meget beundret Kulisse (gengivet i Hermann Ziller: Schinkel 39). Der Freimüthige 2/5 1817 skriver, at Forestillingen »wurde vorzüglich in Hinsicht des Aeussern gegeben. Der herrliche Dom zu Drontheim ist eine treffliche Dekoration, deren Aufstellung der General-Intendantur und dem Künstler gleich viel Ehre macht« (jfr. Zeitung f. d. eleg. Welt 24/7 1817); kun mener W. Th.-Z. 19/7 s.A.: »man hätte eine tiefere Perspektive gewinnen können« ¶ 380,18-21 *Især .. Decorationerne til Fouqués Undine ..*] Schinkel skitserede fem Dekorationer til »Undine« (Paul Mahlberg: Schinkels Theaterdekorationen 1916 56). Atterbom, der overværede Opførelsen 27/7, sidste Gang før Branden, omtaler med særlig Begejstring to Dekorationer, han aldrig kan glemme: »de brusande skogsvattnen och den af dem bildade holmen, på hvilken Undine och Huldbrand första gången kommo tillsamman, om natten under den gamla fiskarens klagoskri; samt det färgrikt skimrande, genomskinliga palats på Medelhafvets botten, der den troгна hafsprinsessan slutligen visades åter med sin älskare och make förnad« (Minnen från Tyskland och Italien 66). E. T. A. Hoffmann fortæller 10/7 1817 sin Broder: »Dekorationen und Costum kosteten gegen 12000 rth« (E. T. A. Hoffmann in persönlichen und brieflichen Verkehr II 288). ¶ 380,21-24 *Ved den virksomme Grev Brühls Bestræbelser ..*] Fouqué skriver 9/9 1817 til Carl von Miltitz: »Brühl trägt seinen herben Unfall mit Kraft und Würde und gewinnt in der allgemeinen Achtung sehr. Seine Thätigkeit ist wirklich bewundernswerth, und er kommt alle Tage wieder vorwärts« (O. E. Schmidt: Fouqué, Apel, Miltitz 1908 206). Dagligt strømmede det iøvrigt ind med Gaver til Teatrets Garderobe etc., hvorfor Generalintendanten takkede i Aviserne. ¶ 380,27-381,2 *Grevinden er en*

elsk værdig smuk Dame . .] den dengang knap 22-årige Jenny de Pourtales († 1885), der var opvokset i Paris, og som Greve Karl Brühl ægtede 1814.

381,3–5 *i den store Hauge hos . . Boghandler Reimer . .*] Malla Silfverstolpe-Montgomery fortæller, at Reimer har »en trädgård med höga alléer, som går ned till och har kommunikation med Thiergarten« (Memoarer IV 22). ¶ 381,7–9 *General Helvig . . en rask smild, levende Verdensmand*] Carl Gottfried v. Helvig (1765–1844), svensk-preussisk Officer, f. i Wolgast (svensk Pommern), viste allerede som Barn eminent matematiske Anlæg, kom 1781 til Göteborg i Soldatertjeneste, blev Løjtnant 1793, steg nu hastigt i Graderne og befordredes efter 14 Aars Forløb til Generalfelttøjmaster og Chef for Artilleriet, hvis Vaaben han fomyede, dels ved Indførelse af udenlandske Typer, dels ved egne Opfindelser. Paa Grund af Uoverensstemmelse med Hærledelsen under Bernadottes Styre udbad han sig Permission og forlod Sverige 1812, tog 1815 sin Afsked og blev Aaret efter Generalmajor i preussisk Tjeneste; men han fik ingen Opgaver og hans lysende Bane afløstes snart af et isoleret og uvirksomt Liv, som han søgte at fylde med videnskabelige Eksperimenter. Molbech, der havde lært Helvig at kende i Sthlm. 1812 og med Glæde gensaa ham i Berlin 1820, udtaler sig meget beundrende om Generalen (Breve fra Sverrige II 131 f.; Brev til Hanne Langberg 29/8 1820, NKS 3295,4°; til Johan Bülow 1/9 1820, Ms.phot. 96,4°, KB), som han Dec. 1812 præsenterede for Oehl., der »syntes at være meget tilfreds med dette Besøg« (Molbechs Brevveksling I 1956 81). ¶ 381,8 *Atterbom*] Amalia v. Helvig var 1816 i Sverige for at udvirke en Pension for sin Mand og flytte deres Hjem i Sthlm. Under sit Ophold i Upsala om Foraaret fattede hun **Kærlighed** til Geijer og en moderlig Interesse for Atterbom, hvis **Udenlandsrejse 1817–19** til Tyskland og Italien hun fik formaaende Venner til **at financiere**. Atterbom forlod Upsala 3/6 1817, kom 9/7 til Berlin og op-søgte samme Dag Fru Helvig. Om Generalen udtaler han: »Hennes man, som i en originell, geniensk bildning förenar en riddares egenskaper med kunskaperna af en lärd, har mottagit mig med utmärkt godhet och är i **sina tänkesätt** en så redlig Svensk, att önskligt vore, det man i nom Sverige ägde många hans likar« (Minnen från Tyskland och Italien 42). Straks Oehl. var ankommet til Berlin, fik han Besøg af Atterbom, der blev meget artig modtaget og hørte Digteren læse nogle Stykker af »Frederiksberg«: »Det är i sanning ett nöje både att höra honom läsa och betrakta honom när han läser: örat gläder sig öfver böjligheten af hans angenäma röst, och ögat öfver den lifliga rörligheten i hans vackra anletsdrag. Han har verk-ligen, såsom ryktet berättat, ett prydligt utseende; och hufvudet kan med skäl kallas skönt« (Minnen från Tyskland och Italien 70). Om Atterboms første Kendskab til Oehl. se Noten til Br. 415. Han daterer 1810 en Hyldest paa Hexametre til Oehlenschläger (Lyriska dikter II 1863 31), men i et Brev

14/1 1811 til Hammarsköld kommenterer han kollegialt: »Jag har nu läst Oehlenschlägers »Digte«, första upplagan, och några af hans romaner hafva än mer bestyrkt mig i den meningen, att en egen skandinavisk skaldekunst är möjlig« (Frunck 217; jfr. ssts. 262), nemlig i Forhold til den tyske, hvorfra de unge Romantikere i Upsala og Sthlm. direkte havde faaet deres Forestillinger om Filosofi og Poesi (E. Hellsten-Wallin: Den unge Atterbom och romantiken 1954). Og 21/4 1812 skriver han til samme: »Jag är .. för ingen del någon blind beundrare af Oehlenschläger, ehuru jag visserligen ville med honom byte förmåga. Låt vara, att jag kanske är större Lyricus än han, men är jag väl derföre säker att äga några Tragiska anlag« (Kungl. Bibl., Sthlm.). Om Atterboms tidlige Berøringer med eller Afhængighed af Oehl. se Carl Santesson: Atterboms ungdomsdiktning 1920 164 ff., 237, 262 f., 268, 278 f.). I Beg. af Marts 1811 havde han skrevet: »Jag har nyss läst Oehlenschlägers »Aly och Gulhyndy«, en ypperlig novell, [som han tænkte paa at oversætte; Frunck: Brev .. 346] och skall strax börja »Aladdin« (Frunck: Brev .. 255). Svenske Lærde er uenige om, hvor megen Inspiration eller hvor mange Impulser Atterbom i »Lycksalighetens Ö« har faaet af Oehl.s orientalske Digtning (se Carl Santesson: Exotism og orient i Lycksalighetens Ö, Samlaren 1923; samme: Mot Lycksalighetens Ö 1956; F. Vetterlund: Lycksalighetens Ö 1924). Under sit Berlinerophold udtaler Atterbom, at han af Oehl.s »senaste diktfooster sætter .. mesta værdet på Helge, och har stark bøjelse att sjelf engång behandla något passende fornsvenskt ämne i ett dylikt litet epos af romaner« (Minnen från Tyskland och Italien 71). Det gjorde Tegnér for ham, men »Frithiofs Saga« fik Atterbom til kun endnu højere at værdsætte »Helge« (Molbechs Brevveksling med Svenske II 1956 143; Ingemann og Atterbom. En Brevveksling ved Kjeld Galster 1924 44). Om Oehl. og Atterbom se videre B III 41,26–28 m. Note. ¶ 381,16 *Professor Wolffhardt*] Medicineren Karl Christian Wolfart (1778–1832), der tidligt havde beskæftiget sig med Mesmerismen og propagerede derfor i Bøger (Mesmerismus 1814; Erläuterungen zum Mesmerismus 1815) og Tidsskrifter (Jahrb. für den Lebensmagnetismus 1818 ff.), udnævntes 1816 til ordinær Professor i »Heilmagnetismus« ved Berlins Univ. og fandt i Byens Selskab talrige Tilhængere (Gesnerus VIII 1951 10), bl. a. Schleiermacher (Aus Schleiermachers Leben in Briefen II 1860 318 ff.; jfr. H. N. Clausen: Optegnelser 70). ¶ 381,17 *har en ordentlig Fabrik for sine Patienter*] herhjemme skrev Lægen Carl Otto med megen Mistro om W.s magnetiske Kure og den store Overfladiskhed, hvormed han behandlede sine Patienter: ».. det Fabrikmæssige heri [er] under alle Omstændigheder anstødeligt og fortjener al Dadel .. henved 50 Mennesker affærdiges i lidt over en Time« etc. etc. (Nyerups Magasin for Reiseiagttagelser II 1820 100 ff.). ¶ 381,18 *Herr Muhr fra*

Kiøbenhavn] Adolph Muhr (1786–1836), f. i Berlin, kom som Dreng til Kbh. i Huset hos sin Morbroder, Fattiglæge ved mosaisk Samfund, Samuel Jacobi, og i Lære hos Apoteker Manthey. Efter farmaceutisk Eksamen 1810 (Jordning og Seehusen: Farmaceutisk Stat 1770–1879 8) var han en Tid Amanuensis hos H. C. Ørsted (H. C. Ørsted 2/12 1822 til Birgitte Ørsted, Ørsted fol. 1–2 X), berejste 1811 Tyskland for et Interessentselskab og anlagde hjemkommen en kemisk Fabrik (N. C. L. Abrahams: Meddelelser 33 f.), men vendte 1815 tilbage til sit Fædreland for at deltage i Befrielseskrigene. Lærte imidlertid David Ferd. Korreff (Noten til B I 11,17) at kende, der som Livlæge (Magnetisør) hos Fyrst Hardenberg tog ham i sit Brød (Br. 620° m. Note), men som 1821 rejste til Paris efter at have mistet sin Indflydelse og overlod Muhr til sin Skæbne og det medicinske Studium, som han ved uhyre Flid og mange Afsavn gennemførte 1824 for Aaret efter at overtage en Praksis i Schwerdt ved Oderen i Brandenburg. Abrahams havde i Muhr en ivrig Cicerone i Berlin 1819 (Meddelelser 90,93 f), ligesom H. C. Ørsted 1822 (se ovenfor). Muhr biografereades i Neuer Nekrolog der Deutschen XIV 1836 460 ff. Om hans Forhold til Oehl. se videre Br. 620° m. Noter.

382,14 *Madame Reichardt*] K 106: 108,17–18. ¶ 382,15 *Hendes Datter Sophie*] K 129: 163,31. ¶ 382,17 *Solger*] K. W. F. Solger (1780–1819), der 1811 fik overdraget Lærestolen i Filosofi ved Berlins Universitet, havde faaet sin filosofiske Indvielse af Schelling og Fichte og nedlagde sin megen Tænken over æstetiske Problemer i »Erwin« (1815), hvori han i fire Samtaler sokratiske søger at afsløre Kunstens Væsen og mystiske Forbindelse med Religion og Filosofi. I »Drittes Gespräch« omtaler han det moderne Drama og tager Afstand saavel fra Forfattere af den Kotzebue-Ifflandske Dagligdag (der for dem er Virkeligheden) som fra Digtere af den idealiserende Retning, der fremstiller overordentlige Mennesker i overordentlige Handlinger, og som repræsenteres af de »jetzt für die besten geltenden Dichter Fouqué, Oelenschläger und auch Werner«, idet han henviser til Aristoteles' Fordringer til en Helt (Erwin II 94) – for i sidste Samtale at pege paa Forstaaelsen af den alle menneskelige Forhold iboende Ironi, fortolket som en Anskuelse af Sammenspillet mellem Ideernes Evighed og Jegets Intethed, og som alene er i Stand til at give Digteren et altoverskuende Syn og bevare ham for Ensidighed og tom Idealiseren. Siden i en Anmeldelse af A. W. Schlegels »Ueber dramatische Kunst und Literatur« udreder Solger nærmere sit iøvrigt kun vagt udformede og begrundede Begreb om den sande Ironi og faar atter Lejlighed til uden Begejstring at sammenstille paa den ene Side Kotzebue-Iffland og paa den anden Werner-Oelenschläger (Jahrbücher d. Literatur VII 1819 92 f., 102). Denne Anmeldelse blev, med en Række af hans øvrige Arbejder og hans Brevveksling bl. a. med Tieck

og Fr. Raumer, optrykt i Solger's Nachgelassene Schriften und Briefwechsel I-II 1826, som Oehl. irriteret anmeldte i Prometheus V 1834. Oehl. var forbitret over at blive »sat i Klasse med Werner og Fouqué, og betragtet som en underordnet Digter« (Er. III 205). Han læste først efter 1817 »Erwin«, men Er.s Indtryk af Solger er troligt nok: »Jeg mærkede nok, at Solger ikke havde meget tilovers for mig« (sst.). Solger skriver fra Berlin 8/11 1817 til Regierungsdirektor Kessler i Münster: »Im Anfange Septembers haben wir hier recht angenehme Tage gehabt. Unsere reisenden Freunde kehrten aus verschiedenen Weltgegenden zurück . . . Zu derselben Zeit traf auch Öhlenschläger hier ein; doch war er weniger in unserer Gesellschaft« (Nachgelassene Schriften und Briefwechsel I 570; jfr. Solger til Abeken ssts. 573). Siden skrev Oehl.: »Solger var en blind Beundrer af Tieck, og alle dennes Meninger optog han i sin Philosophie« (Er. III 205; jfr. Prometheus V 1834 290 f.). Andre har omvendt hævdet Solgers større Betydning for Tieck (Köpke: Tieck I 364 ff.; Tieck and Solger. The complete correspondance 1933), og H. L. Martensen fortæller, at Tieck i Samtaler »atter og atter fremhævede Solger og dennes Erwin, hvori man skulde finde Løsningen af alle vanskelige æsthetiske Spørgsmaal, hvormed Critikerne endnu vare i Forvirring. Solger syntes for ham at være Noget af det Høieste i Philosophien« (Af mit Levnet I 110; jfr. Atterbom 3/7 1819 til Schelling i Samlaren 1918 90; se videre Bernhard Grunert: Solgers Lehre vom Schönen in ihrem Verhältnis zur Kunstlehre der Aufklärung und der Romantik 1960 124 ff.). ¶ 282,18 *oversat Sofokles*] som juridisk Studerende i Halle havde Solger besøgt Filologen F. A. Wolfs Forelæsninger og paa egen Haand fortsat sine Undersøgelser, som satte sig en Frugt 1804 i hans Fortyskning af Sophokles' »Ødipus«, der optoges i hans komplette Overs. »Des Sophokles Tragödien«, Berlin 1808, som Oehl. omtaler Er. II 30; III 204; jfr. K 111: 120,11-12. ¶ 382,19-23 *talde . . . om Heinrich Kleist . . .*] Tieck, der havde truffet Kleist i Dresden Sommeren 1808, og som bestandig fremhævede hans Genius (Köpke: Ludwig Tieck II 201 f.), beg. i 1816 at forberede sin Udgave af Kleist's hos Reimer i 1821 udg. »Hinterlassene Schriften«, hvor »Der Prinz von Homburg« og »Die Hermannschlacht« for første Gang blev offentliggjort. Solger skulde have skrevet Indledningen dertil, men nøjedes med Bemærkninger og Domme i Breve, som Tieck benyttede (Tieck and Solger. The complete correspondance 1933 248 ff., 376, ff.). Oehl. var irriteret over »deres Enthusiasme for Tragödien »Prindsen af Homburg«, der er mig for preussisk til at være ret poetisk, og hvori Motivet »øiebliklig Feighed« af en ellers brav Officer har noget piinligt og smaaligt« (Er. III 205). ¶ 382,24-25 *min gode Tieck*] fra sit Ophold 1817 skrev Oehl. siden: »I Berlin traf jeg Tieck, men lunken og vranten« (Levnet II 1831 329); det var efter

den ugunstige Mening om Oversættelsen af Holberg (Br. 965 m. Noter) og Recensionen af »Correggio« (Noten til B I 178,18). Se iøvrigt om deres fortsatte Forhold Br. 718, 720, 740 og 965. Af tidligere Bemærkninger anfører Brøndsted 13/9 1807: »om Tieck sagde Oehl. nylig til mig et evigt sandt Ord: han er en stor Digter uden at være Kunstner – hans Begeistring er ikke en heel altomfattende uendelig Anskuelse men vandelbar Stemning (abwechselnde Stimmung)« (NKS 2400,4°, 31), en Bemærkning, der er Resultatet af den Disput, Oehl. havde med Tieck, sandsynligvis i Dresden 1806, om »Aladdin« som et mere helstøbt Kunstværk end Forbilledet »Kejser Octavian« (C. Hauch: Minder fra min Barndom og min Ungdom 265).

383,21–22 *Ich habe nie verlangt* . .] af Saladins Replik til Tempelherren i »Nathan der Weise«, 4. Aufzug, 4. Auftritt.

384,6–14 *hørte Schleiermacher* . .] P. Hjort hørte ham ogsaa en Gang: »Det var ganske anderledes end Mynster, slet ikke saa populært, langt mere filosofisk, mindre hjerteligt, mere genialske, mindre bibelske, dog rigtig christeligt, og man gik høist opbygget bort« (Nyt dansk Maanedsskrift I 1871 138). Atterbom analyserer paa samme Tid nøjere Schleiermachers Prækner, som, siger han, i særlig Grad tilgodeser det intelligente Berlinerpublikum og derfor mere er en Slags konverserende didaktiske Forelæsninger over Kristendommens »utanverk, än omedelbara utjutelser af christendomen sjelf«, men som alligevel gennemaaendes af en lønlig Bevægelse baaret af hans klare bøjelige Stemme, som efter Sigende kunde hæve sig til profetisk Kraft, idet Atterbom ikke undlader beundrende at gøre opmærksom paa den, iøvrigt ofte af Schleiermacher selv udtalte, Kendsgerning, at han ekstemperer (Minnen från Tyskland och Italien 59 f.; jfr. Pavels Dagbøger 1817–22 I 85 f.). Saaledes koketterede han overfor H. N. Clausen med, at han ikke ofrede megen Tid paa sine Prækner (Rejседagbog 1818 105), som den unge Teolog »fandt at staa for nær ved Katederforedraget; jeg savnede den Hjærtet tiltalende Tone, den sjælegribende Behandling . . den fine Udpilling af Tankestoffet i enkelte Traade, virkede i Kirken noget utilfredsstillende paa mig«, og erkendte først i en modnere Alder, hvilken uvurderlig Skat den homiletiske Litteratur ejer i hans Samlinger (Optegnelser 69). Baade N. B. Krarup (M. Borup: Mellem klassiske Filologer 88) og N. C. L. Abrahams (Meddelelser 93) var imponerede af hans overlegne Aand, men næppe heller hjertegrebne af hans Præken, som i saa høj Grad i Petri Kirke i Kbh. Sept. 1833 betog baade J. P. Mynster (Kirkehist. Saml. 4. Rk. IV 735) og Otto Laub (Mynster: Liv og Tid 287). ¶ 384,17–19 *Jeg tog Afsked med ham i Skriftestolen* . .] Schleiermacher huskede ogsaa denne Scene (B III 402, 8–10). ¶ 384,20–24 *Den Kirke* . .] Dreifaltigkeitskirche, en Rundkirke, 22 m. i Diameter, dækket af en flad Kuppel, opført 1737–39 af Vallo-

neren Titus Favre († 1745) paa Foranledning af Frederik Wilhelm I, blev i Besættelsesaarene benyttet som Kaserne, men restaureret 1816–17. ¶ 384,25–385,6 *et underligt Eventyr . . om det ellers er sandt*] i Spencersche Zeitung 13/9 læses følgende: »Oeffentliche Bekanntmachung. Das seit einigen Wochen allgemein verbreitete Gerücht, nach welchem mehreren Personen von Unbekannten das Haar mit einem Aetzmittel bestrichen, hierdurch das Ausfallen desselben veranlasst seyn sollte, ist bis auf die erste Entstehung sorgfältig untersucht worden. Es hat sich dadurch mit Zuverlässigkeit ermittelt, dass nur bei einem Individuum, welches vorher von einem Fremden am Kopfe berührt seyn will, das Ausfallen des Haares wirklich statt gefunden, hier aber, nach den vollgültigsten ärztlichen Zeugnissen lediglich eine Krankheit solches verursacht, und jene Berührung in keiner Art, auch nur das Entfernteste, irgend dazu mitgewirkt hat. Alle andere vorgeblich sich ereignete Fälle ähnlicher Art haben sich, bei näherer Untersuchung, überall und ohne alle Ausnahme, als völlig grundlos ergeben. Das ganze Gerücht ist demnach durchaus irrig und gehaltlos, und findet sich die unterzeichnete Behörde, in Berücksichtigung der mannigfaltigen Besorgnisse, welche ein grosser Theil des Publikums darauf gegründet hat, veranlasst, durch Bekanntmachung obiger Thatsachen, solches hiermit öffentlich zu widerlegen. Berlin den 10ten September 1817. Königl. Polizei-Intendantur hieziger Residenz. R ü c k «.

385,17–18 *Justitsraad W i e d e m a n n*] se Noten til B I 223,12–13; se videre 386,28–387,11 m. Note. ¶ 385,20–23 *en Dampbaad tilstøde . .*] Oehl. har set Dampbaadene paa Spree, indregistreret af Patentierte Dampfschiffahrts Gesellschaft, der befordrede Passagerer fra Berlin til Charlottenburg og fra Berlin til Hamborg. Tid efter anden bragte de offentlige Tidender dengang Beretninger om Dampbaadenes Indretning (f. Eks. Skild. 1816 174) og om farlige Kedelsprængninger, hvorom bl. a. Dagen 28/8 1817 i fire Punkter opregner vedtagne forebyggende Beslutninger. Se iøvrigt Rob. Buchanan: »Ueber der Erfindungen durch Dampf und andere neue Mittel Schiffe in Bewegung zu setzen« 1817 VI–XII. Eksempler paa Sprængninger forekom selvfølgelig stadigvæk (jfr. Adrastea 13/12, 20/12 1817), og Angsten sad Folk i Blodet (N. C. L. Abrahams: Meddelelser 88). Oehl. hyldede Dampskibet og Dampkraften i »Dampskibsfarten« i Kjøbenhavns-Posten 12/9 1828 (Lieb. XXI 121–23; jfr. ssts. 234–35) og lader i det burleske Stykke »Over Bæltet« i »Fyensreisen« (Lieb. XXII 32 ff.) Æolus erkende sit Nederlag.

610. [Berlin før 15/9 1817]. Til Fr. Nicolai. Udskr.: »Seiner Wohlgebornen Herrn Buchhändler Nicolai in der Bruderstrasse«. Preussische Staatsbibliothek, Fot. KB. – Fr. Nicolais (K 245: 206,20–21) Forlag viderførtes af hans Svigersøn Daniel Friedrich Parthey († 1825), som i en

nu ukendt Meddelelse har foranlediget Oehl.s Skrivelse, der er dateret under Hensyn til hans Afrejse fra Berlin (376,21–22; jfr. Nyt dansk Maanedsskrift I 1871 135). Som det fremgaar af Br. 632° har Oehl afhændet de tyske Overs. af »Ludlams Hule« og »Freias Alter« til Nicolaische Buchhandlung og faaet en Del af Honoraret.

386,2 *Reimer will erst zu Neujahr bezahlen*] i en Billet dat. 10/9 1817, der først er kommen Udg. i Hænde efter Publiceringen af B II, havde Oehl. skrevet: »Lieber Reimer! Der gute Graf Brühl hat nur noch das eine von meinen Stücken [5: Ludlams Höhle] bezahlt, und wird mir das Geld für das zweite [Freya's Altar] nachschicken [se B III 69,29–30; 81,18–19 og Br. 661°]. Auf die Art bekomme ich nicht die Summe, die ich erwartet hatte; und muss deswegen Ihre Freundschaft in Anspruch nehmen. Ich hoffe es wird Sie nicht incommodieren mir 25 Friderichsdor mitzugeben; was wir dann von der ganzen Summe, welche ich gegen Neujahr haben soll, abziehen werden. Ich bleibe noch ein Paar Tage, aber schreibe Ihnen nur bloss diese Zeilen, damit Sie sich darauf einrichten können. Antworten Sie mir mit ein Paar Worten. Ihr Freund A. Oehlenschläger« (Fot., KB). At Reimer var en forsigtig og paaholden Forretningsmand, nævner Fritz Johannesson oplysende Eksempler paa: Brødrene Grimms »Märchen«, Heinrich v. Kleists »Kätchen v. Heilbronn«, ligesom man iøvrigt mener at kunne bebrejde ham Forliset af en efterladt Roman af Kleist (Mitt. d. Vereins f. d. Gesch. Berlins XLVI 1929 130 f.). Oehl.s Forsøg paa under sit Berlinerophold 1831 at faa Reimer til at udgive »die 3 nordisch-griechische Tragödien Baldur, Yrsa und die Langbarden« løb ogsaa ud i Sandet (Brev til Reimer, Aug. 1831, Fot. KB). ¶ 386,2–4 *wenn ich statt Carolinen Friedrichsdors haben sollte . .*] i Carolin var ca. 25 % mere værd end i Friedrich'or (se H. A. Martensen: Alm. dansk Handels-Contorist 1819 522–23).

611. Lübeck 18/9 1817. * Til Christiane Oehlenschläger. Trykt: »En Reise« II 227–31.

386,16 *to Dage i Selskab med Hiorth*] jfr. Nyt dansk Maanedsskrift I 1871 134–37. ¶ 386,25–26 *jeg kysede min Poul . . bad ham ikke glemme mig*] Poul Godske Bertouch tilskrev paa sin fortsatte Rejse Oehl. et Par kønne og tillidsfulde Breve (623° og 639°). Om Bertouch-Lehns og Oehl. se videre Br. 615 m. Noter. ¶ 386,28–387,11 *Herr Justitsraad Wiedemann . . var reist til Berlin . . for at faae en Deel Insekter . .*] hans Kollega C. H. Pfaff bemærker, at Wiedemanns Interesse for Insekter var saa voldsom, »dass er sogar in den Prüfungs-Sitzungen der medicinischen Facultät nicht widerstehen konnte, auf ein solches Thierchen Jagd zu machen, wenn er es bemerkte« (Lebenserinnerungen 1854 273). Poul Baggesen (K 34: 32,11), som var en lidenskabelig Entomolog og stod i For-

bindelse med uden- og indenlandske Fagfolk, spørger i et Brev (udat. Kladdede, UB Kiel) Grosserer og Insektsamler Bernt Wilhelm Westermann (1781–1868) i Kbh.: »Hvorledes lever Europas største Dipterologer Meigen og Wiedemann«, hvis Samling han havde set paa Vejen til Paris, som han meddeler Prof. Colsmann 16/12 1820 (UB, Kiel). Grosserer Westermann fik ved Lejlighed Hjælp af Wiedemann, hvorom han fortæller Poul Baggesen 27/11 1821: »Jeg havde i Foraaret Profes: Wiedemann's behagelige Selskab, som boede hos mig i 6 Uger, De kan troe det var ret fornøjelige Dage for mig, han gik aldrig ud uden det var høyst Nødvendig, heele Dagen fra Kl 5 om Morgenen, arbejdede han paa Beskrivelsen af nye Insecter af min Samling, jeg agter denne fortreffelige Mand meget, vi vare alle ret bedrøvede da vi maatte skilles ad« (NKS 2254,4°).

387,26 *Möllen .. Till Uglsplis Grav*] se herom Anders Bæksted: »Ved Uglsplis Grav« i Skalk 1964 Nr. 6 15 ff. ¶ 387,28–388,7 *Var jeg Billedhugger ..*] jfr. Vilh. Andersen III 120; se ogsaa M. Konow 20 f.

388,4–6 *Praxiteles ..*] efter Pausanias I 20. ¶ 388,11–15 *correkte Personer, der ere saa classiske at de ingen Taarne kunne lide ..*] denne Bemærkning tager direkte Sigte paa en Udtalelse af Frue Kirkes Bygmester C. F. Hansen: »Disse høje Spir, Levninger fra den gotiske Arkitektur, have sjælden en taalelig Form, er i mange Henseender farlige for en By, og tjener i det højeste kun til i flere Miles Afstand at underrette den Rejsende om, at han nærmer sig en stor Stad. Hos Grækerne og Romerne, i Kunstens skønne Dage, var Taarne en ukendt Bygningszirk« (cit. efter Vilh. Lorenzen: *Vor Frue Kirke 1927 119–20*). ¶ 388,22–28 *Hansestædernes Magt ..*] jfr. Litzbergs Bemærkninger i »Øen i Sydhavet« I Kap. 16 (Lieb XXVII 379 ff.).

612. Travemünde [18/9 1817]. * Til Christiane Oehlenschläger. Trykt: »En Reise« II 231–37. Dateringen er motiveret ved Kommenteringen af 389,13.

389,13 *Jeg skrev et Brev imorges*] Br. 611. ¶ 389,23–25 *see i Avisen om Leilighed til Kiøbenhavn ..*] Lübeckische Anzeigen 10/9 1817 meddeler under Schiffs-Nachrichten: »Nach Copenhagen: Christ. Mørck, mit dem Schiffe der Junge Lars, wird in kurzer Zeit dahin abgehen .. Näheres bey G. F. Frost u. Comp.«. ¶ 389,26–27 *da jeg fra Arions Tider veed ..*] Herodot I, 24.

390,4–5 *unge Lars .. var svømmet ud til Travemünde*] under Rubrikken »Abgegangene Schiffer« 19/9: »Mörch .. nach Copenhagen« (Lübeckische Anzeigen 24/9 1817). ¶ 390,17–18 *som Jyderne, aldeles ikke curjøske*] jfr. Skyldenborgs Replik til de Fremmede i »Den ellefte Juni« 1. Akt, Sc. 4. ¶ 390,19–21 *Jørgen Wollenwebers Statue .. skiøndt*

jeg ikke søgte derom] fordi der, som han vidste, ingen var. ¶ 390,29 *den gamle Domkirke*] grundlagt o. 1170 af Henrik Løve.

391,1-3 *en Altertafle med Skodder* ..] »Der Greveraden Altar«, bestemte Carl v. Rumohr kort efter som et Arbejde af Hans Memling (Mb. f. g. St. 1822, Kunstblatt Nr. 95; jfr. Bau- und Kunstdenkmäler der freien Hansestadt Lübeck II 1920 143 ff.) ¶ 391,9-13 *et Billed med en Jæger* ..] hvor Kirken nu ligger, fangede Karl den Store, ifølge Sagnet, en Hjort, som han lod sætte i Frihed, smykket med et kostbart Halsbaand. Fire Hundrede Aar efter blev den sammesteds nedlagt af Henrik Løve, som for Halsbaandets Værdi byggede Kirken. Paa to Kalkmalerier ses en Jæger med Ambrøst sigte paa den smykkede Hjort. Den nydelige og vittige Dreng har kunnet sin Lektie, som den bl. a. er bogført i et lille Hefte: »Die Merkwürdigkeiten der Dom-Kirche zu Lübeck« 1823 4-5. ¶ 391,14-15 *to Mariebilleder* .. *Det af Leer er smukt* ..] og kaldtes i gamle Kirkebøger »die schöne Maria« (Bau- und Kunstdenkmäler d. freien Hansestadt Lübeck III 203). ¶ 391,15-17 *Det af Steen* ..] af naturfarvet Ler, forfærdiget o. Aar 1500. ¶ 391,17-25 *Nu er Historien denne* ..] nævnt i anførte Hæfte 12; jfr. Ernst Deecke: Lübsche Geschichten und Sagen 1857 284. ¶ 391,27-392,2 *Et .. latterligt, Billed .. af en Bisp* ..] foran Koret mellem to Søjler er anbragt et gigantisk Crucifix »Das Triumphkreuz«, omgivet af staaende og knælende Figurer, bl. a. Crucifixets Giver Biskop Albert Krummedige († 1489) og en Magdalene, som, sagde man, forestillede Biskoppens Konkubine.

392,17-19 *det Nyeste .. den ædle Dronning af Preussens skønne Billed*] Christian Daniel Rauch (1777-1857), der havde været Kammerlakaj hos Dronning Luise af Preussen († 1810), og som 1804 havde modeleret hendes Buste, overdroges det at hugge Dronningen hvilende, let indhyllet, paa en Sarkofag af hvidt Marmor. Arbejdet var færdigt 1814 og opstilledes i det lille Gravtempel i Charlottenburg Park Maj 1815. Juristen Jens Olaus Hansen skriver 4/11 1820 til Peter Erasmus Müller: »Af Bygninger og Pladse har jeg intet seet her i Berlin af usædvanlig Skønhed, men derimod har jeg været i Charlottenborg, og seet begge de kongelige Slotte – det gamle og det nye – som begge ere smukke .. dog det er intet imod den afdøde Dronning Louise Augustas Monument. Dette bestaaer af en i Haven staaende fiirkantet Bygning; naar man er kommet ind, føre nogle Trappetrin lige for Døren ned til Graven, hvori Dronningens Liig staaer, men her indlades ingen uden Kongen selv – men paa begge Sider fører et Par Trapper op paa en over Graven værende Plads, paa hvilken Dronningens veltrufne Billed i Marmor ligger i fuld Legems Størrelse, men noget saa ubeskriveligt deyligt har jeg endnu aldrig seet; og jeg kan ej sige, hvilket underlig levende Indtryk dette gjorde paa mig – Jeg maa endnu en Gang ud at tage Afskeed med dette

himmelske Billede, førend jeg forlader Berlin« (NKS 3747,4°). ¶ 392,28 *Hr. Prof Schumachers Familie*] Oehl. kendte sikkert dengang Astronomen H. C. Schumacher (Noten til B III 76,15-17) og hans Familie fra deres Omgang i Kbh. med Anders og Sophie Ørsted (Correspondance de H. C. Ørsted avec divers savant I 1920 514).

393,4-13 *Vandrerens Nattesang hos Goethe* . .] »Wanderers Nachtlied«. Oehl. citerer som sædvanlig efter Hukommelsen; jfr. Werke, Weimar-Ausg., I Abthl. I 98.

613. Kbh. 23/10 1817. * Til en Ven i Berlin. Trykt: »En Reise« II 237-41.

394,11-12 *Hrane i Hroars Saga, der besynger Kridtbierget* . .] med sin gode Bevidsthed om adskillige Vandringer i Fødelandet skriver C. Molbech efter et Besøg paa Klinten til Bolette Deichmann 23/7 1817: »At beskrive den er ligesaa vanskeligt, som det er let at blive begejstret af dens Høihed og forunderlige romantiske Charakter. Hvormeget maa man ikke beklage, at Oehlschläger, der nu har gjort to Udenlandsreiser ikke engang har seet den mest poetiske Egn i Danmark. Det er for en Digter en utilgivelig Ligegyldighed for det Skønne og Herlige, Fædrelandet besidder; og Hranes Sang i Hroars Saga [Lieb. XXXI 8 f.] var sikkert blevet langt skønnere og mere betydningsfuld, naar Digteren selv havde seet et levende Billede af den stolte Natur, han vil lade Hrane besyngne. Nu er hans Sang kun enkelte . . smukke Træk, som man maa finde svage og utilfredsstillende, naar man nylig har seet den hvide danske Mø blandt Klipperne« (NKS 2336,4°). ¶ 394,13 *sammenrime Dør med Smør*] jfr. »Barselstuen«, Actus V, Scene 4. ¶ 394,25-26 *Ogsaa de hvide Mure af Fruekirke . . trøstede mig* . .] dette er en cadeau til C F. Hansen (jfr. 388,11-15 m Note), der, trods de knappe Tider, Sommeren 1817 havde faaet Frue Kirke med Taarn og 1816 Christianborg Slot under Tag. ¶ 394,28 *I Overgaars Morges*] Søndag d. 21/9.

395,9 *Toldbodens Viinhuus*] »Toldbod Viinhuus«, Oehls sidste Station, bygget 1732 paa Toldbodens Grund, men udenfor Jernporten, paa Toldbodvejens søndre Side, hævdede sig som et større og finere Etablissement overfor Genboen »Brockens Bod« og forpagtedes dengang af en Beværter Niels Nielsen. Se Herman Andersen: »En særlig Del« af den gamle Københavns Toldbod« i Maanedsskrift for Toldvæsen 1926 240 ff. ¶ 395, 11-12 »Dette tykkes tilsidst den Tvivlende dog som det Bedste«] af »Toget til Thorsing« i »Langelands-Reise« (Lieb. XIX 179).

396,3-6 *Aftenen i Forveien . . saae Zemire og Azor* . .] Sander, persisk Købmand og Fader til Zemire og flere Døtre, fremsiger til Musikledsagelse »Jeg endnu en Reyse maa gjøre . . « i 2. Handling, Sc. 7 af Marmontels og Grétrys Syngestykke »Zemire og Azor«, opført i Niels Krog Bredals

Overs. adskillige Gange 1777-1820, men ikke 8/12 1816, da »Fanchon«, Syngespil af Jean-Nicolas Bouilly og Fr. Himmel blev givet. ¶ 396,8-9 *Romanzen i Røverborgen* ..] Lieb. XIV 127. ¶ 396,17-18 *Jeg sidder atter glad og lykkelig i min Kreds*] Adrasta 23/9 1817 meddeler: »Iforgaars kom Hr. Professor Øhlenschläger tilbage her til Staden fra sin Reise i Tydskland og Frankrig. – Iaften opføres paa Theatret hans Sørgespil Hugo v. Rheinberg«. Samme Dag bragte Adrastea et Digt »I Anledning af Danerskialden Adam Oehlenschlägers Hiemkomst« af Filologen og Lejlighedspoeten Hans Georg Krog Sommer (1792-1864) paa Weyses Melodi til »Vil Du være stærk og fri«, hvorpaa man sang om Aftenen efter Forestillingen endnu et Velkomstdigt (Adrastea 27/9, Dagen 1/10) ved en anonym. Oehl. var selv i Teatret, der »for førstegang i denne Saison [var] propfuldt«, og efter Sangen, »hvis sidste Vers saagodtsom gjænlød fra det hele Huus, hørtes Raabet Øhlenschläger level; hvilket fulgtes af et tre Gange gjentaget almindeligt Hurra« (Adrastea 27/9), »hvorover Kongen skal have forarget sig, da man ikke kunde have hyldet ham selv paa en høitideligere Maade«, fortæller Provst Schmidt (Dagb. 309). En Indsender i Adrastea 30/9 fremhæver Publikums spontane Hyldest som et »ligesaa mærkværdigt som behageligt Tegn paa den Yndest hos det danske Publikum, ingen dansk dramatisk Digter kan rose sig af at eie i en saadan Grad som Øhlenschläger«, men paataler Velkomstsangens upassende Allusioner til den senere Tids litterære Kævlerier og paa-pegere i hver af Stroferne den rene Galimatias; jfr. Arlaud III 358 f. Beundrende og krigerisk-aktuel var ogsaa Johannes Wilstrups »Velkomst-Sang« i Dagen 1/10 1817. Molbech, der d. 21. havde noteret sig Digterens Ankomst, besøgte ham Ugen efter: »d. 28de var jeg om Efterm. hos Oehlenschläger – en interessant og behagelig Time. Oehl kan ofte være meget indtagende; men det Hiertelige er dog neppe det Herskende hos ham. Jeg fandt ham i alle Henseender uforandret efter Reisen« (NKS 439,8°).